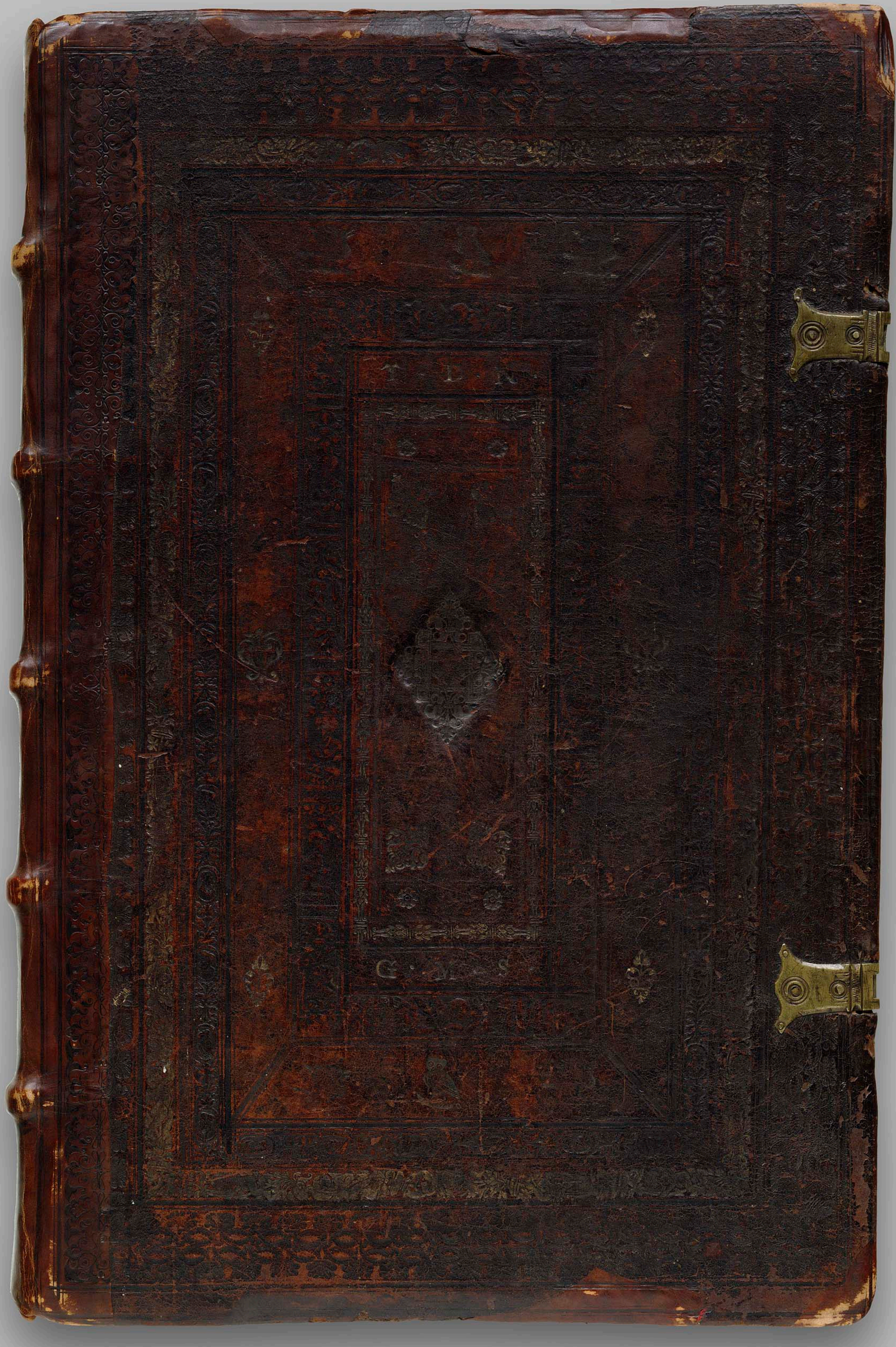


smographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION

1126

6758

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

ILLVSTRISSIMIS
CLEMENTISS.q; PRINCIPIBVS,
# VVILHELMO
ET
# IOANNI VVILHELMO,
DVCIBVS IVLIACENSIBVS, CLIVENSIBVS & MONTENSIBVS,
COM. MARCHIÆ & RAVENSPVRGI, DOMINIS IN
RAVENSTEIN, &c.
## PATRI & FILIO
DOMINIS SVIS CLEMENTISSIMIS
GRATITVDINIS
ERGO
GERARDVS MERCATOR
RVPELMVNDANVS,
IN PERPETVAM MEMORIAM
DEDICAT CONSECRATq;.

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

## In Effigiem carmen.

*GErardus Mercator erat sic cognitus orbi,*
*Duysburgi raperet cum fera parca virũ.*
*Ottonos decies, binosq; exegerat annos,*
*Et menses octo, tresq; nouemq; dies.*
*Doctus erat verè, pius, integer, omnibus æquus,*
*Ingenio dexter, dexter & ipse manu.*
*Sidera cum terris coniunxit, sacra prophanis*
*Addidit, at rectè fecit vtrumq; tamen.*
*Astra Mathematicus radio descripsit acuto,*
*Et dedit in paruo conspicienda globo.*
*In tabulas terræ spaciosum contulit orbem,*
*Inq; globo mundi regna videnda dedit.*
*Et ne quid cæli studijs, terræq; deesset,*
*Historiam docuit tempora certa loqui.*
*Sacraq; detexit vatum mysteria, Christi*
*Præcones iussit quattuor ire simul.*
*Atq; ea sic fecit superos vt vinceret omnes*
*Artifices, proprio marte, manuq; sua.*
*Fœlix prole sua, natisq; nepotibus ex se,*
*Spem gratæ certam posteritatis habet.*
*At quod Christe tuum sectatus ouile, beatus*
*Perpetuo tecum pascua læta capit.*
*Et quamuis placuisse Duci non infima laus sit,*
*Attamen est maior laus placuisse Deo.*

*Beneuolentiæ ergo Bernardus Furmerius Leouardiensis*
*Licentiatus Iuris, mæstus scribebat.*

# EPITAPHIVM
## GERARDI. MERCATORIS. TEVTOBVRGI. CLIVENSIVM. OPIDO. SEPVLTI.

DEO. OPT. MAX. SACRVM.

GERARDO. MERCATORI: FLANDRO. RVPELMVNDANO. IVLIACENSIVM. PROVINCIA. ORIVNDO: DOMESTICO. CAROLI. QVINCTI.
ROM. IMP.
ET. GVILIELMI. P. AC. IOANNISGVILIELMI. F. IVLIACENSIVM. CLIVENSIVM. &c. DVCVM.
COSMOGRAPHO.
MATHEMATICORVM. SVI. TEMPORIS. FACILE. PRINCIPI: QVI. GLOBIS. ARTIFICIOSIS. RADIO. DIMENSIS. CÆLVM. AC. TERRAM. INTERIVS. ET. EXTERIVS. QVA. LICVIT. DEMONSTRAVIT. A. VARIA. DOCTRINA. LAVDATO.

VIRTVTE. QVOD. CAPVT. EST. ET. INTEGRITATE. VITÆ. ET. OMNI. MORVM. COMITATE. CLARO. HEREDES. PATRI. BENEMERENTI. DOLENTES. ET. ERVDITORVM. STVDIOSA. COHORS. AMICO. POSVERVNT.

EDITVS. IN. LVCEM. FVIT. III. NONAS.
MARTII. H. VI. A. M. ∞ D. XII.

EXCESSIT. E. VIVIS. IV. NONAS. DECEMB.
H. XI. A. M. ∞ D. XCIV.

QVIS. FVERIM. QVERIS. TERRAM. CÆLO. AVSPICE. TOTAM.
DISPEXI. SVPERIS. INFERA. CONCILIANS.
PER. ME. COLLVCENT. IN. CHARTIS. SIDERA. CÆLI.
INDIA. ET: ANTIPODES. VELIVOLVMQ. MARE.
TOTIVS. ET. MVNDI. DIGESSI. TEMPORA. FASTIS.
ORBIS. VT. IMMENSI. CLAREAT. HISTORIA.
CETERA. QVÆ. CVDI. SI. POSTVMA. LEGERIT. ÆTAS.
PRODESSE. ILLA. SIBI. ME. VOLVISSE. SCIET.
IAM. CORAM. VT. VIDEAM. CÆLO. TERRAQ. TONANTEM.
LVCIDA. CONSCENDI. SIDERA. TERRA. VALE.
O. TE. FELLICEM. CHRISTO. QVI. VIXERIS. VNI.
VT. CVM. QVO. VIXTI. VIVERE. CVM. HOC. LICEAT.

OS. HOMINI. SVBLIME. DEDIT.

Io. Metellus I. C

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

## Aliud.

*Qui quantum patet vniuerſus Orbis,*
*& quicquid fuit vniuerſo in Orbe,*
*Tum rerum atque Hominum vices per Orbem,*
*nec non quas habeat Polus figuras,*
*quæ natura ſit & rigor Planetis,*
*ſolerte ingenio, labore, amuſsi,*
*eſt dimenſus & aſſecutus, ille*
*tot poſſeſſor opumque merciumque*
*MERCATOR modica tenetur vrna.*
*Sed cur Marmore non renidet, atque*
*ſaxis ſtuctilibus locus refulget?*
*Non famæ lapides ſuæ putauit*
*cuſtodes: fore ſed libros Virorum*
*doctorum in manibus, quouſque ſtabit*
*fixus mole ſua vniuerſus Orbis,*
*& quantum patet vniuerſus orbis,*
*longè poſt lapides & Æs & Aurum.*
*At MENS vlterius profecta Cæli*
*Rectorem, ſtudio fidelis acri*
*Cognouit coluitque ſemper. Hinc &*
*nunc in deliciis agit DEIque*
*conſpectu fruitur perenne, & vltra*
*quam Mundi manet vniuerſus Orbis.*

Lambertus Lithocomus,
L L. ſtudioſus.

### Errorum inſigniorum, qui in hoc opere imprimendo contigerunt, caſtigatio.

*In prima parte Atlantis.*

Fol.3.lin.11.lege intellectui.& linea ſequenti lege potens. eodem fol.cap, 2. lin.2. lege filum. & exornatiſſima pro è ornatiſſima.fol.6.cap.1.lin.17.fac pro veritate, varietate.fol.8.lin.5.initio.ibidem cap.3.lin.25. fac traditus.fol.9.lin.25.pro ibi, lege ſibi.fol.10. lin.34. fac recepta s. fol. 13. lin. 31. lege incommunicantia. fol.14.pro poris, lege temporis. fol.21 lin.3.apparebit legè. lin.32.illa lege.&lin.41.lege illius pro illo.fol.23. lin.48.lege vlteriore.fol.24.lin.46.ſimilia lege. fol.28.lin.vlt.lege annuum.fol.29.lin.33.lege fota.

*In ſecunda parte Atlantis.*

Tabula.1.lin.4.lege Geographiam.lin.5.lege ad inferiora,&c.lin.24.Ebudibus lege.tabula 2.lege lin.13. In Iſlandia.&c.tabul.7.lin.17.lege maioribus, pro moribus. tab.18; lin. 10. lege Aggerhuſia. eadem in Sueciæ Regno lin. 5.indegenas lege.

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# VITA
## CELEBERRIMI CLARISSIMIq; VIRI
### Gerardi Mercatoris Rupelmundani,

*à Domino Gualtero Ghymmio, Patricio Teutoburgensi, ac eiusdem oppidi antiquissimi Prætore dignissimo, conscripta.*

GErardus Mercator Illustrissimi Principis Iuliæ, Cliuiæ, Montis, &c. Cosmographus longè exercitatissimus, æditus est in lucem anno millesimo quingentesimo duodecimo, quinta Martij, sub auroram, hora sexta, à parentibus Iuliacensibus videlicet Huberto Mercatore, & Emerentiana eiusdem vxore, Rupelmundæ in finibus Comitatus Flandriæ, apud illius patruum Gisbertum Mercatorem eiusdem oppidi pastorem vigilantissimum commorantibus. Cumq; pueritiam egressus esset, primaq; rudimenta latinæ linguæ in patria vtcunq; didicisset, missus fuit à prædicto suo patruo Buscoducum, vt ibidem in domo fratrũ Grammaticæ studiũ absolueret & initia dialecticæ addisceret, deditq; hisce literis operam sub Georgio Macropedio, sumptibus & impensis superioris pastoris, annis (ni fallor) tribus cum dimidio. Hinc ablegatus est ab eodem ad celeberrimam academiam Louaniensem, ibiq; in collegio Porci in conuictu constitutus, artibus humanioribus tantisper operam accommodauit, donec Magisterij gradum adeptus esset: post promotionem annos aliquot, cum singulari quadam animi delectatione, in studijs philosophicis sese exercuit priuatim, cæterum cum hoc studij genus, ad alendam familiam, impar illi in posterum videretur, sumptusq; grauiores in prosequendo exigeret, priusquã huiusmodi fastigium consequi posset, vt inde amplum lucellum sibi, suisq; polliceri potuisset: deserto igitur studio philosophico, animum ad Mathesin adiecit. Hisce disciplinis tam diligentem laborem impendit, vt intra paucissimos annos illius rudimenta, apud quosdam studiosos priuatim profiteretur, instrumentaq; mathematica, videlicet, Sphæras, Astrolabia, annulos astronomicos, & eiusdem generis alia, ex ære paulatim fabricaret & conficeret. Anno ætatis suæ vigesimo quarto à natiuitate vero nostri redemptoris Christi, supra millesimum quingentesimum, trigesimo sexto, initio septembris, Vxorem ibidem duxit, Ciuem Louaniensem, nomine Barbaram Schelleken, quæ illi succedentibus annis sex proles, videlicet tres filios totidemq; filias peperit. Mercatore autem animaduertente quod tam fœlicem progressum in artibus Mathematicis faceret, vt ingenij sui vires magis excoleret, cæpit ad sculpendas tabulas animum applicare, vtq; ea in re exercitatior fieret, initium huius laboris sumpsit, & exorsus est Louanij à descriptione terræ sanctæ, quam deinde multorum cum admiratione anno Domini trigesimo septimo absoluit, & in publicum prodire curauit. Has suas (tabularum geographicarum) primitias Ornatissimo viro Francisco Craniueldio, Inuictissimi Imp. Caroli Quinti Consiliario, inscripsit. Præceptorem in superioribus disciplinis neminem (vt mihi sæpius retulit) habuit, sed solummodo priuata instructione, celeberrimi quondam Doctoris Gemmæ Frisij (qui tum temporis, inter eximios Mathematicarum disciplinarum cultores, in vniuersa inferiori Germania facile habebatur) vsus, magna animi alacritate) Mercatoribus quibusdam vrgentibus) Flandriæ descriptionem meditatus & aggressus est, breuiq; temporis interuallo ibidem expediuit. Absoluta Flandria libellum de literarum latinarum (quas Italicas cursoriasq; vocant) scribendarum ratione, anno 1541 Antvverpiæ euulgauit. Cumq; tirocinium suarum artium passim à doctis viris commendari intelligeret, mox alterum opus, videlicet globi terrestris sculpturam, suscepit atque inchoauit, vniusque aut alterius anni curriculo, videlicet anno quadragesimo primo prædicto, hanc operam fœlicibus auibus absoluit, & amplissimo grauissimoq; viro Domino Nicolao Perenotto Domino a Granuella prædicti Cæs. Caroli Quinti, secreti consilij Consiliario longè dignissimo dedicauit. Interea temporis ex huius clarissimi viri commendatione peruenit in notitiam prænuncupati Imperatoris, fęlicissimæ recordationis Caroli Quinti, illiusq; Maiestati, quam plurima instrumenta mathematica artificiosissimè fabricauit parauitque, quę in bello Saxonico, non procul ab Engelstadio in Ducatu Bauariæ, in horreo quodam (vt illi Imperator post reditum ex Germania Bruxellis retulerat) igne ab hostibus clam succenso, liquefacta & consumpta fuerant, quapropter iussit sibi per Mercatorem confici noua. Interiecto decennij interuallo, alterum globum, quo cœli planetarum ac cœlestium signorum constitutionem complexus est, in publicum emisit, & Reuerendissimo ac Illustrissimo Domino Georgio ab Austria, Episcopo Leodiensi &c. anno quinquagesimo primo Louanij inscripsit. Eodem quoq; tempore conscripsit libellum de vsu globi ad Carolum Quintum Imp. item de vsu annuli astronomici tractatulum. Anno sequenti videlicet quinquagesimo secundo Louanio ex Ducatu Brabantiæ, huc Duysburgũ in Cliuia, cum superiore charissima vxore, & suauissimis liberis commigrauit, habitatumq; venit. Cumq; sedem hic apud nos in nostra vicinia fixisset, paulo post iussu eiusdem Imperatoris, duos exiguos globulos, vnum ex purissimo Cristallo conflari: alterum ex ligno confici curauit: in illo planetarum sydera, cum præcipuis signis cœlestibus, adamante incisa, auroq; illuminata, & inducta erant: hic orbis terrarum descriptionem (quantum orbiculi angustia ferebat, quæ globi magnitudinem, quo pueri in circulo ludunt non excedebat) exactissimam continebat, quos ipsemet cum



GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

alijs quibusdam mathematicis instrumentis, Imperatori prænominato Bruxellis obtulit. Priusquã autem Louanio discederet, auspicatus erat Europæ descriptionem, tabulasq; tres vel quatuor ibidẽ perfecerat, cæteras (allatis secum æneis tabulis) cum hic habitatum veniret, biennij spacio scilicet quinquagesimo quarto anno, mense Octobri absoluit & euulgauit, atq; Attrebatensium præsuli reuerendissimo domino, Domino Antonio Perenotto Imp. Maiestatis Consiliario primario, Nicolai (cuius superius mentionem honorificam fecimus) filio, opus dedicauit, huius heroici animi magnificentiam, & insignem liberalitatem in honorario, quod illius amplitudo, pro inscriptione prædictarum tabularum illi contulit, re ipsa expertus est. Eandem hanc Europam hic Duysburgi emendauit anno 1572. Mense Martio. Quod opus tantis laudibus à doctissimis quibusq; viris passim effertur, vt vix simile in Geographia, in lucem vnq̃ prodijsse videatur. Rebus suis hoc modo constitutis, oblata est illi ex Anglia, à singulari quodam amico, Britannicarum insularum descriptio, magna diligentia, summaq; fide congesta, rogans vt tabulis æneis incideretur, quod amico suo denegare non potuit, & tam absoluto, doctorumq; hominum conspectu, digno operi, manum subducere iniquum putauit; hanc igitur prouinciam suscipiens, anno sexagesimo quarto prælo commisit, Eisdem fere temporibus Ducatum Lotharingiæ, Duce illius veniam à nostro Principe illi impetrante, oppidatim ac per singulos pagos accuratissimè per stationes dimensum, post reditum calamo exacte descripsit, suęq; celsitudini Nancei obtulit, quæ profectio cum tanto vitæ discrimine coniuncta fuit, adeoq; vires illius debilitauit, vt parum abfuerit quin ex terrore grauissimum morbum sibi conciliasset & animi perturbationem incidisset. Quadriennio interposito videlicet, sexagesimo octauo suam Chronologiam (cuius infra latiorem mentionem faciemus) in publicum prodire (typographo cum amicis vrgentibus) passus est. Breuissimo temporis curriculo intercedente, nouum opus, scilicet vniuersi orbis exactissimam descriptionem, in amplissima forma intuentium doctorum hominum, ac peregrinantium, & nauigantium oculis, conspectuiq; exhibuit, atq; proposuit, (inuentione noua & conuenientissima spheram in plano extendendo, quæ sic quadraturæ circuli respondet vt nihil deesse videatur, præterquam quod demonstratione careat, vt ex illius ore aliquoties audiui,) nulliusq; alterius in tam vasto opere, vsus est subsidio vel ope, sed propria manu, quicquid in tabula conspicitur sculpsit, lymbo solummodo excepto: Deoq; illius labores, ac conatus fortunante anno sexagesimo nono, mense Augusto, augustissimo operi, finem hic Duysburgi imposuit, ac Illustrissimo Principi Guilielmo Duci Cliuiæ &c. Clementissimo Domino suo inscribere æquissimum esse putauit iudicauitq;. Absolutis prædictis tabulis, animum ad instaurandas & à mendis repurgandas, Claudij Ptolomæi (qui sub Antonio Pio Imperatore floruit) olim æditas tabulas, adiecit, veteremq; Geographiam ad mentem autoris tanta diligentia restituit, ac emendauit, vt hoc nomine eximiam commendationem optimo iure, à liberalium artium, ac mathematicarum disciplinarũ cultoribus promeruerit: Huic labori operiq; colophonem addidit atq; imposuit, anno septuagesimo octauo, mense februario, dedicauitq; Illustrissimo ac Clementissimo Principi nostro pijssimę memorię, bonorũ studiorũ mecenati pręstantissimo. Ad hęc tametsi longè ante Abrahamum Ortelium, ideas quasdam mente concepisset, de edendis alijs tabulis generalibus ac particularibus totiusq; mundi situm, in minorem formam redigere animum induxisset, & quodã modo exemplaria aliquot in bono numero, calamo depinxisset ac pro debita proportione, locorum distantias dimensus esset, ita vt nihil amplius restaret, quam vt æneis tabulis inciderentur. quãdoquidem tamen prædictus Ortelius singulari amicitia ac familiaritate illi iunctus esset, distulit igitur de industria, eatenus & tantisper inchoatum laborem, donec exemplaria sui orbis, Theatro in copiosissimo numero, cum magno facultatum ac fortunarum suarum incremento, vendidisset, priusquam suas prædictas minores tabulas in lucem emitteret. Ne autem diutius multorum doctorum virorum expectationem vana spe fraudaret, res suas ita composuit, ac instituit, vt anno octuagesimo quinto vniuersæ Galliæ & Germaniæ tabulas, mense Augusto hic Duysburgi imprimi curauerit, & Generosissimo ac Serenissimo Principi Iohanni VVilhelmo, præsenti Duci nostro clementissimo inscripserit, & dedicauerit. Hisce peractis Italiæ generalem ac particulares tabulas æri insculpere aggressus est, prosperoq; successu, anno nonagesimo mense Aprili, easdem absoluit, & Potentissimo ac Serenissimo Ferdinando Medici Duci Etruriæ dedicauit. Paulo post, ex ordine Septentrionalium prouinciarum descriptionem exorsus erat, & non contemnendum progressum in ijsdem fecerat; cæterum fata illi huius operis absolutionem ac euulgationis commodum inuiderunt: illius heredes vero (vt Lector in sequenti opusculo vides) intuentium oculis easdem exhibent. Chronologiam quoq; prædictam plurimum auxit antiquitatibus & demonstrationibus; item libellum de arte geographia conscripsit quę illius hęredes propediem se in lucem emissuros sperãt. Quod si illi Deus vitam longiorem atq; valetudinem concessisset, decreuerat partes Occidentales videlicet Hispaniam cum Portugalia in minores tabularum formas quoq; redigere, præloq; committere: Aliaq; quam plurima se in Geographia prestiturum esse, animo quidem conceperat, cæterum euentus, vt dixi votis defuit, successumq; fœliciorem denegauit. Quæ hactenus dicta sunt in illius insignis, atq; eximij viri laudem, ac commendationem, hæc in Geographicis ac Mathematicis disciplinis præstitit. Perueniamus nunc ad illius vtilem operã, quam theologiæ studiosis nauigauit. Priusquam præsentis (in inferiori Germania) belli, turbulentissima tempora, exorta essent, conscripserat Harmoniam Euangelicam quã ita comparauit, vt quilibet lector contextum vniuscuiusq; Euangelistæ legere commode queat, pro illa serie atq; ordine quoquisq; Euangeliũ conscripsit: sin vero aliquem delectaret ex quatuor euangelistis continuam historiam Euangelicam cognoscere, illi liberum esset, vna eademq; lectione votis suis satisfacere, cuius editionem a Theologis magni nominis





auide desiderari atq; commendari meis audiui auribus, pauloq; ante nundinas autumnales anni 1592 prædictum opus in lucem prodire curauit, amplissimo ac grauissimo viro Domino Henrico à VVeze Cliuiæ Cancellario dignissimo. Conscripsit præterea commentaria in epistolam ad Romanos, in quibus luculenter admodum ac solidè controuersias quasdam nostri sæculi, de Præscientia ac Prædestinatione Dei, de libero itẽ arbitrio, magna ingenij dexteritate diluere, & pro virili componere conatur. Item in Ezechielis aliquot capita, in Apocalypsim & alia plura: quod si contingat (quod paulatim futurum spero) vt in publicum prodeant, non est dubium quin illius boni viri, impensa opera, piusque conatus, quam plurimis doctis viris optimè probabitur.

Quam bene quoq;, Mercator de Historiarum candidatis ac studiosis meritus sit, illius Chronologia quam anno sexagesimo typis commisit, abunde satis testatum facit, quam clarissimo longeque celeberrimo viro domino Henrico Oliuerio, Cliuiæ Cancellario honorifico inscripsit. Quod opus passim per Italiam, atque Germaniam doctissimis quibusq; viris, adeo vsque placuit, tantæq; admirationi fuit, vt Onuphrius Panuinus Veronensis Italus, antiquitatum indagator & excultor præclarissimvs, & eximius (vt de aliorum vndequaque doctissimorum virorum, magnificis de superiori scripto testimonijs taceam) Mercatorem nostrum omnibus alijs exercitatissimis Mathematicis, & antiquitatum cultoribus multis nominibus præferre non sit veritus. Cuius testimonium, vt lectori magis compertum sit, non abs re facturum me putaui, si prædicti auctoris ipsissima verba, quæ ex epistola quadam (quam Onuphrius ad amicum suum Iohannem Metellum, virum summæ eruditionis, maximiq; iudicij conscripsit) extraximus, hic referamus, quæ sic habent.

Sed hoc ego palam de Mercatore libereq; profiteor, ex omnibus quos hactenus in hoc studiorum genere mihi videre licuit, vniuersos autem qui extant legi, neminem existere cui ego iure sane Mercatorem tuum, siue res spectes & ordinem, siue iudicium & industriam intuearis: siue motuum cœlestium (quantum ad hoc attinet) animaduersionem consideres, longè non præferam. Quapropter à te pro amicitiæ nostræ sacra peto, vt eum tu mihi propter communia temporum saltem studia, familiarem dum eum conuenies vel ad eum scribas, vltro reddas.

Quis adhæc immensum illius laborem quẽ a multis annis (oblata inter legẽdum rerum oportunitate) in extrahendis, annotandis, atq; in ordinem redigendis genealogijs, Illustrissimorum heroum ac celeberrimarum familiarum (quæ a condito mundo passim floruerunt, atque pro præsenti rerum statu per Europam vigent) consumpsit ac impendit, satis dignis laudibus, atque nominibus celebrare ac commendare poterit? Quas proculdubio oblata oportunitate prælo commissurus fuisset, quod si diuturnior ætas diuinitus illi concessa esset. Quodque postremo decreuerit ac proposuerit, & quodammodo delineauerit plura opuscula posteritati (monumenti loco) post obitum relinquere, illius epistola dedicatoria, quam tabulis Galliæ & Germaniæ præfixit apertè indicat, cuius hic est tenor: exigebat operis distributio & ordo, vt primum de mundi fabrica & distributione partium in vniuersum: deinde cœlestium corporum ordine & motu: tertio de eorundem natura, radiatione & operantium conflexu, ad veriorem Astrologiam inquirendam: Quarto de Elementis: Quinto de regnorum, & totius terræ descriptione: Sexto de Principum à condito mundo genealogijs, ad emigrationes gentium, & primas terrarum habitationes, rerumque iuuentarum tempora, & antiquitates indagandas tractarem. Hic enim rerum naturalis est ordo, qui causas & origines earundem facile commonstrat & ad veram scientiam sapientiamque optimus dux est &c. hactenus ille. Huic operi titulum imposuit: Atlas siue cosmographicæ speculationis libri quinque. In primo descripsit opificium ac fabricã mundi, quem etiam durante paralysi sinistri brachij, pro fallendo tempore absoluit: eundemque partum præ cæteris tota vita (ipso teste) parturiuit. In secundo Astronomica prosequi inceperat, sed non finiuit: in tertio Astrologica explicaturus erat. In quarto de creatione elementorum, de motu solis & lunæ, item de situ & ordine planetarum, tractatum meditabatur Quintum Geographiæ totius terrarum orbis destinauerat, si illi vitæ spatium concessum fuisset. Sed in hoc postremo opere longè alio ordine, quam vnquam hactenus ab aliquo attentatũ aut factitatum est, orbem in tres æquales continentes diuidere decreuerat, quarum vnam Asiam, Aphricam & Europam constituisset: alteram Indiam Occidentalem, cũ omnibus regnis & prouincijs illi contiguis: tertiam vero etsi adhuc latentem, & incognitam esse non ignorauerit, solidis tamen rationibus atque argumentis demonstrare ac euincere se posse affirmabat, illam in sua proportione geometrica, magnitudine & pondere ac grauitate, ex duabus reliquis nulli cedere aut inferiorem vel minorem esse posse, alioquin mundi constitutionem in suo centro non posse consistere, hæc Australis continens à scriptoribus appellatur. Hactenus de illius in lucem emissis atq; emittendis elucubrationibus disseruimus, explicauimusque: restat nunc vt pauca quædam, de illius placidis moribus honestissimoque vitæ genere, in eximij viri laudem ac commendationem dicamus. Fuit homo sedatissimi ingenij, singulari animi candore, ac sinceritate præditus, pacis ac tranquillitatis publicę & priuatæ amantissimus, adeo vsque vt à quadraginta duobus annis, quibus hic Duysburgi cum sua familia habitauit, cum nemine ex ciuibus verbum commutauerit, aut cuiquam controuersiam mouerit, vel ab alijs in ius vocatus fuerit. Magistratui detulit honorem & obseruantiam quam debuit: cum vicinis vbicunque habitaret, semper illi optime conuenit nemini aduersus fuit, aliorum studijs (quatenus decuit) obsecutus est, nullique sese prætulit. Vxorem habuit castissimis moribus ornatam, morigeram curæ domesticæ bene instructam suæque vitæ generi conuenientem quæ anno 86. Augusti 24 ex hac vita migrauit: proles obsequentissimas, bonaq; indole præditas; filios suos à tene-



GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

ris annis Iohanni Othoni, deinde genero suo Molano in liberalibus artibus instituendos commisit. Natuque maiorem nomine Arnoldum (qui anno trigesimo septimo vltima Augusti, huius vitę pelagus Louanij ingressus erat) simulatque humanioribus literis vtcunque imbutus esset, statim in Mathematicis disciplinis illum instituit atque exercuit. In eisdemque intra paucos annos adeo vsque profecit, vt in fabricandis exactè, ornateque iustrumentis mathematicis, quæ summis Germaniæ aliquibus magnatibus apparauit, vix parem habuerit: In Geographia & Chorographia autem, si quis alius, exercitatissimus fuit, Archiepiscopatus enim Treuirensis & Cattimœlibocensis comitatus dimensiones diuerso tempore (petentibus id Reuerendissimis & Illustrissimis Principibus Electore & Guilielmo Landtgrauio, illiusque operam insigni honorario remunerantibus) aggressus breui absoluit, accuratissimeq; non sine laude calamo exarauit ac descripsit: Vrbis quoq; Coloniensis situm chorographicum per pedes dimensum tabulisq; æneis pulcherrime incisum, adiunctis quæ in illis etiamnum a Romanorum temporibus antiquitates conspiciuntur in lucem edidit: Postremo Hassiæ regionem amplissimam ex voluntate prædicti Landtgrauij anno octuagesimosexto dimetiri cum exorsus esset morte præuentus eam vti instituerat absoluere nequiuit, quapropter filius eius natu maximus Iohannes postea prouinciam hanc suscipiens, tandē exactissimè describendo absoluit, qui & cum fratre suo Gerhardo plerasque Ptolomei, huiusque noui Geographici operis tabulas Aui sui ęri insculpserunt: Prædictus Arnoldus in vxorem duxerat Dusseldorpij doctissimi viri Iohannis Monhemij Rectoris ibidem scholæ publicæ longè dignissimi filiam Elizabetam, quæ illi fęcunda decem partubus tredecim proles videlicet nouem filios cum quatuor filiabus peperit, filiorum duo Gerhardus iam dictus cum fratre suo Michaele in Geographiæ studio præclara ingeniorum suorum specimina ædiderunt dum trium vastissimarum orbis terræ partium videlicet Africæ, Asiæ & Americæ descriptionem, in tam angustam formam redigerunt vt vniuscuiusque earum situm ac pro Geometrica proportione magnitudinem, in spatio vnius folij chartæ complexi sint, hominumque conspectui proposuerint. Deus Optimus Maximus illorum labores, laudibilesque conatus prosperet beneque fortunet. Vir fuit pro ætate acutissimi ingenij, bonique in Mathematicis artibus iudicij, quæ mirum in modum auxit quotidiana rerum experientia. Quod si superis annuentibus ad maturam ætatem peruenisset, euasurus erat in insignem architectum publicarum structurarum. Præterquam enim quod quicquid librorum in hisce artibus alibi extaret sibi comparauerat diligenterque euolutus erat, habuit quoque accuratam admodum (in ciuitatibus & munitissimis quibusque principum arcibus delineandis, quas illi inspicere licuit, quibus & Theatrum vrbium, suppresso tamen nomine non parum auxit) publicorum operum, videlicet propugnaculorum, fossarum, mœnium, vallorumque rationem, ita vt facile in hac arte suam operam cum laude viris principibus, vel rerum publicarum gubernatoribus offerre atque elocare illi licuisset; cæterum proh dolor in flore ætatis immatura morte pleuritide ex hac vita, anno octuagesimo septimo sexta Iulij, sublatus est: Prædicta illius vxor quadriennio interposito, videlicet anno nonagesimo primo decima septima Augusti maritum sequuta, naturæ debitum exoluit. Secundus ex filijs Bartholomeus dictus Heidelbergæ in Palatinatu in collegio sapientiæ, studijs philosophicis, linguarum græcæ & hæbraicæ cognitioni operam ibidem dedit. Hic anno 63 conscripsit libellum de Sphæra Domino Henrico Barsio dedicatum, cumque adolescens optime spei viginti octo annorum esset morbo correptus, obijt anno sexagesimo octauo. Natu minimus Rumuldus nuncupatus hæredibus Birckmanni aliquot annis cohabitauit, primo Londini deinde Antvverpiæ & in distrahendis libris sese exercuit: Interea temporis Geographiæ quoque studium coluit, ita vt domum reuersus, Patri suo quem iam multis & grauibus studijs occupatum ostendi, in delineandis tabulis Geographicis adiumento fuerit. Patris sui vniuersalis orbis terræ & Europæ descriptiones in compendium redegit, ac totius Germaniæ delineationem in magna forma, patriæ studiosis ędidit, & Illustrissimo Guilielmo Hassiæ Landgrauio &c. dedicauit: Sperandum est ex hac pharetra plures huiusmodi sagittas euolaturas. Filias suas intra priuatas parietes in omni pietate ac timore domini educauit ac instituit, natuque maximam nomine Emerentianam Iohanni Molano cuius superius memini, cum hic Rectorem ageret, elocauit. In ordine filiatum proximam nomine Dorotheam, primo mercatori Antvverpiensi Alardo Six, cui duas filiolas protulit, post illius obitum ciui VVesaliensi Tilmanno de Neufuille in vxorem dedit: Postremam Catharinam Theodoro Verhaer Ludimagistro, matrimonio iungi procurauit. Ab illo tempore quo noster Gerardus Mercator hic habitatum venit, pro mutua familiaritate atque vicinitate frequenter illum conueni, nunquam vero otio, vel tantillum temporis indulgentem repperi, sed vel historiographum aliquem, aut alium grauem autorem (quorum instructissimam bibliothecam domi habebat) euoluentem aut scribentem, vel sculpentem, aut arduis meditationibus indulgentem, occupatum & intentum offendi. cibi potusq;, tametsi semper esset parcissimus, culinam tamen habuit luculentam, rebusque necessarijs ad honestè viuendum bene instructam, valetudinis suæ conseruandæ gratia, curam gessit accuratissimam: sin vero in morbum aliquem inciderit, statim Doctoris Solinandri, illius integerrimi amici opera vsus est. In pauperes tenuiorisque fortunæ homines, beneficus semper fuit, hospitalitatisque cultor ac conseruator extitit, quo ad viueret. Quotiescunque a senatu ad publica solemnia conuiuia, vel ab amicis ad priuata euocaretur, aut ipse alios inuitaret, hilarem & facetum sese exhibuit, præbuitque, & aliorum moribus se accommodauit, quantum corpusculi constitutio ac pietatis ratio ferebat. In familiari conuersatione, & colloquio facilem & iucundum se prestitit, & si

quandoque



quandoq; in viros doctos incideret, nihil illi accidere potuit gratius, quam amicè ac familiariter, de communibus philosophicis, phisicis vel mathematicis studijs: de conseruanda bona valetudine, tuendaque sanitate: componendis in religione controuersijs: de clarissimorum virorum rebus gestis, regionum situ, ac cœli constitutione, item de peregrinarum gentium moribus, legibus & statutis conferre. Cum Domino Iohanne Evvichio, Ambrosio Mauro, Iohanne Othone alijsq; doctis viris hic commorantibus amicitiam conseruauit arctissimam. Ioannem Molanum doctissimum virum, & insignem poëtam, adeovsq; in amore eximium habuit, vt illi filiam natu maximam in vxorem daret. Coloniæ cum multis quoque doctis viris illi notitia atque familiaritas intercessit, inter quos Doctor Albada Frisius, Iohannes Metellus, ac Petrus Ximenius, non postremum locum occuparunt. Sed quid de exiguo ciuilium amicorum numero, quorum quotidiana familiaritate hic mecum fruebatur, verba facio, cum apud viros principes, & potissimum Illustrissimum ac Generosissimum defunctum nostrum (fœlicissimæ recordationis) principem: Comitem Hermannum Nuenarium aliosque comites, barones ac viros nobiles, in tali reputatione atque existimatione extiterit, vt cum illo familiaritatem coluerint atque conseruauerint. In illius Celsitudinis amplissimo consiliariorum ordine ac Medicorum celeberrima corona quoque, vix quisquam (ab anno quinquagesimo secundo quo intra ambitum huius ciuitatis se continuit sedemque fixit) fuit, qui nostrum Mercatorem non ex animo amauerit, magnique vt æquum est semper fecerit. Neque solummodo in hisce vicinis regionibus Anglia, Dania, Gallia, inferiori & superiori Germania, Italia &c. tot tamque illustribus & præclaris amicis munitus fuit, sed vbique terrarum, celeberrimi viri in copioso numero reperti sunt, qui scriptis ad illum familiaribus literis, cum illo amicitiam contrahere, mutuam amicitiam colere, tueri ac conseruare conati fuerunt; Illiusque celeberrima fama adeo vsque creuit, diuulgata & passim sparsa est, vt etiā ad remotissimos Indos peruenerit, ac cum Doctissimo viro Philippo Sassetto in Goa, Orientalis Indiæ ciuitate notissima commorante, mutuis literis concertauerit: huiusmodi ac similium epistolarum non exiguus fasciculus apud illius heredes, in promptu reperitur. In disputationibus fuit acutissimi ingenij & exercitatissimus: in laboribus suæ professionis indefatigabilis: in rebus prosperis & secundis, moderatum, in aduersis patientissimum sese præstitit exhibuitque. Corpore fuit sic satis benè constituto, bonaque valetudine plerumque vsus est, præterquam quod in senili ætate aliquando podagra laboraret. Cum priore obi vxore in statu coniugij quinquaginta annis, & tribus septimanis vixit, Mensibus aliquot, post huius tum, duxit in vxorem viduam Ambrosij Moer consulis huius ciuitatis dum viueret. Anno nonagesimo quinta Maij paralysi sinistri lateris correptus est, cui morbo D. Solinander celeberrimus longèque exercitatissimus Illustrissimi nostri Principis Medicus pro virili mederi, & consulere conatus quidem fuit, cæterum ingrauescentis ætatis incommoda, successum fœliciorem impediuerunt. Cumque illi linguæ vsus integrè restitutus esset, vidi illum lachrimantem, pectusque suum ter quaterque pugno tundentem, atque dicentem: percute, vre, seca seruum tuum domine, & si non satis acriter percussisti, percute fortius, acriusque pro beneplacito tuo, vt in futura vita mihi parcas &c: Tametsi vero eatenus paulatim pristinæ valetudini (adhibitis ex præscripto superioris medici, diuersis remediorum generibus) restitutus sit, vt more solito placide nocturno tempore quiesceret, bonoque cum appetitu, cibum facilioris digestionis sumeret, vinique aut cereuisiæ mediocri haustu vires reficeret, sinistri nihilominus tamen cruris ac brachij potentiam (quamuis quotidianis invnctionibus illius nurus summa cum diligentia prædicta membra, ad vnius fere horæ spatium mane ac vesperi, præstantissimis vnguentis vbi opus erit affricaret) recuperare non potuit. Quapropter sibi de cella prospexit, qua a familia, ex cubiculo vbi decumbebat, ad hypocaustum, aut culinam pro illius placito portaretur. Præsente autem constitutione non obstante vel prohibente, studiorum suorum cursum, in suo antiquo vigore pro virium suarum exiguo modulo obseruauit; paululumque temporis sibi elabi passus est, quin aut lectioni grauissimorum autorum intentus esset aut aliqud conscriberet, aut saltem in meditationibus rerum maximi momenti illius animus occupatus esset, nihilque magis indigne tulit, quam quod durante morbo tantam pretiosissimi temporis iacturam fecisset. Sæpissimeque non sine ingenti animi dolore conquęstus est, quod imbecillitate corporis impeditus, opuscula aliquot, quæ mente (vt superius memini) conceperat, ac præ manibus quodammodo habebat, absoluturus non esset, quod, proh dolor, ita euenit, vt illi animus sæpenumero dictauerat. Quamobrem iustissima doloris causa omnibus studiosis, præsertim autem Mathematicarum disciplinarum candidatis offertur, cur illius celeberrimi viri inopinatum obitum, pro humana fragilitate egerrimè ferant. Elapso triennij curriculo, in maximum capitis defluxum incidit, qui ita fauces cum illius gutture ita obstruxit vt linguæ vsum aliquandiu amitteret maximaque cum difficultate si quid esculenti, aut poculenti illi offerreretur, deglutire posset quæ vero ægritudo sese paulatim nonnihil remisit. Ingruente autem læthalis morbi necessitate, pridie illius diei quo ex hac vita emigraret, coram concionatore & vicinis, de ingenti dolore omnium membrorum conquestus, Omnipotentis Dei misericordiam cum summa animi fiducia, iterato aliquoties sermone implorauit, eodemque quo moreretur die, eundem vt pro se publicæ præces finita concione celebrarentur, obnixe postulauit, quæ postrema illius vox fuit quæ a circumstantibus intelligi potuit, placidissimèque paulo post vndecimam ante meridiem, postridie calendarum Decembris, cum vixisset annos octoginta duos, hebdomadas triginta septem horas sex, & vidisset pronepotes, in domino obdormiuit. Dominus Deus illi largiatur lætissimam resurrectionem in die iudicij.

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# EPITAPHIVM
## in obitum
## GERARDI MERCATORIS
### Auo suo, piè ac placidè vita defuncto.

*AMissum luxi qui nuper vtrumq; parentem,*
*Heu miser ad tumulos cogor abire nouos.*
*Sic, Aue, te venerande pium qui dogma dedisti*
*Sæpius, hinc nobis te rapit atra dies?*
*Sic doctrina grauis, pietas sic prisca peribit,*
*Hæcq; sepulchralis conteget vrna simul?*
*Absit vt hæc perijsse queant quæ morte tenaci*
*Consumptos vitæ perpetis esse iubent.*
*Has liceat cineri lachrymas tamen addere Auito,*
*Nam pressus nimium, cor ferit ille dolor.*
*Thesbitæ vt quondam vatis successor, in altum*
*Quadrigis rapti dona recepit heri.*
*O vtinam doctæ mihi sic quoque portio mentis*
*Cedat, & eximiæ pars quotacunq; manus.*

*IOANNES MERCATOR*
*Ex primogenito nepos, hisce mœrens parentabat.*

## EPISTOLÆ DVÆ
### Duorum doctissimorum virorum

*Doctoris Reinhardi Solenandri Illustriss. Ducis Iuliæ, Cliuiæ, Montis, &c. Medici videlicet, & D. Iacobi Sinstedij D. V. I. in laudem Atlantis conscriptæ.*

SP. Doctissime Mercator amicorum integerrime, remitto tibi meditationem tuam in sex die-
rum opera conscriptam, mihi mirum in modum gratam & acceptam. Nam sola illa in natura-
lium rerum cognitionem deducimur. Quando tua apodictica argumenta clarè & ad viuũ demon-
strant, Cœli, Aëris, Aquarum & Terræ, prima & originalia principia: de quibus inter Ethnicos Phi-
losophos magna fuit dissentio. Tuis itaque rationibus probè perspectis & intellectis, non amplius
vanissima Aristotelis monstrosa priuatione seducemur. Memini cum illud vanum fallaxque fig-
mentum à Petro Ramo Parisijs impugnaretur, vnde hæreseos accusabatur: vtpote qui Aristotelica
fundamenta hactenus in omnibus scolis approbata niteretur conuellere. Magnam itaque tibi habi-
turi sunt, omnes studiosi gratiam, quod tandem verissimam principiorum & causarum cognitio-
nem, diuinitus imbutus in hisce extremis Mundi fecibus, nobis communicaueris. Transscriptum
ex tuo exemplar misi Greuenbrochium ad Amicum meum integerrimum, Dominum Iacobum
Sinstedium, Iuris D. hominem doctrina, pietate & probitate insigni. Is legit & cum hoc epistolio ad
me remisit, ex quo vt intelligas ipsius mentem & iudicium, ipsius αὐτογραφὸν ad te mitto. Ille obnixè
precatur (quia putat me apud te aliquid valere) vt te admoneam & adhorter, quo hoc scriptum pri-
ma quaque occasione omnibus bonis & doctis communices. Ego vero non hoc solum, sed magno-
pere flagito, vt cæteros libros quoquomodo possis, expedias, forte tergiuersando valetudinem atque
ætatem proferes (vt ego ætatem & negotia plerumq; prætendo) verum mihi videtur, vt grauis ætas,
non solum te non excusare debeat, sed magis vt matures hos labores, stimulum addere. Vtinam si
mihi liceret à meo decrepito & male sano Principe (cui solus in hoc difficili seruitio seruio) abes-
se, non solum valetudinis tuæ causa aliquoties ad te excurrissem, sed ea potissimum ratione te con-
uenirem, te vt monerẽ expeditumq; redderem, quo auspicata hæc, & bene incepta absolueres: tum
etiam de iucundis his studijs, iucundè & amicè tecum vt conferrem, Cum in tuę huius meditationis
lectione me oblecto, & veluti Cygneam cantionem tuã animo excipio, venit mihi in mentẽ quod
cum Galenus noster, vsum humani corporis partium doctè explicaret, votum quasi animo concep-
tum calamo omnipotenti Deo voueret. Memini enim quando sub finem 3. li. de vsu partiũ explici-
tè fatetur, illos suos commentarios se ceu hymnos quosdam conscribere, in quo veram magis pieta-
tem consistere existimaret, quam si taurorum ἑκατόμβας ei plurimas sacrificaret, & casias aliaq; sex-
centa vnguenta suffumigaret: præferebat his omnibus se ista prius scire, exponere deinde alijs quæ
nam sit ipsius Dei sapientia, quæ prouidentia, quæ potentia, quæ bonitas, quorum ignoratio Ethni-
cus ille summam impietatem iudicabat, non si à sacrificio abstineret: qua sententia haud longe mihi
à sacro-

à sacrosanctorum vatum sententijs videtur disiunctus. Mirificè delinitus sum ex Mose recognoscen-
do vera physices elementa & principia, quæ tu in hoc tuo scripto euidentissimis demonstrationib⁹
proponis, re veritatis cupidus lector tuis argumentis non sine ratione acquiescere possit. Mirum
quam variæ & diuersæ opiniones de mundi materia apud Ethnicos scriptores passim legantur, vt vi-
dere est apud Galenum in historia philosophica: apud Laërtium in vitis Philosophorum: Plutar-
chum in libris quatuor de placitis Philosophorum (qui mihi physicorum dogmatum epitome vi-
dentur) apud Platonem etiam; tum ex Christianis apud Epiphanium in confutatione octuaginta
hæresium, qui explicate res adnotarunt: vt de multis alijs nihil addam. Quæ omnia concidunt
quando tu post Ideæ diuinæ descriptionem progrederis, ad primæ illius massæ secretionem, qua Le-
ctorem in Dei Creatoris & primæ materiæ cum suis innatis formis & qualitatibus diuina eaque in-
credibili potentia primitus &, ex nihilo creatæ, adducis. Quæ 15. capite tuæ huius meditationis de
ligno vitæ consignasti (in quo mei honorificam facis mentionem, mihiq; plus amice tribuis quam
in me agnosco) ea legi & relegi aliquoties diligenter, quando enim illa planè Philosophica & Me-
dica sunt, mirum quantum istis afficiar. Inter cætera ostendis & bruta animantia suæ naturæ ex her-
bis subsidium quærere, quod Hyrundinis, Cati, Bufonis, Canis exemplis demonstras, licebit pluribus
ostendere, quandoquidem ipsa natura docta plurimarum herbarum vires cognitas mortalibus in-
dicarunt. Etenim Ceruos credimus Dictamum herbam, quod eius pastu telum eiecissent sagitta-
rum vulneribus mederi ostendisse: Sic Ceruas Seseli herbam demonstrasse arbitramur: Testitudi-
nes Cunilam: Mustelæ Rutam: Ciconiæ Origanum: Accipitres Hieracium: Columbæ Verbenacam;
vt non minus hæ postremæ ab ipsis animalibus, quam Chelidonium ab Hirundine, nomina adepta
sint. In Aegyptiorum hieroglyphicis Pica pingitur lauri folium ore tenens, quo designant homi-
nem sibi ipsi medentem. Etenim Pica ægrotans, natura docta, dicitur lauri folia in nidum congere-
re, quo illis morbos arceat. Vt antiquitas Apollini, quem Medicinæ inuentorem, dicente etiam Na-
sone, constituunt, haud immerito Laurum sacram fecerint dicarintq;. Parietaria, quæ à Perdicibus
Perdicium quoq; dicitur, quando Perdices in ijs locis, vbi illa copiosè prouenit, vt plurimum se vol-
uant atque oblectent: Feniculum nobilitasse credimus Serpentes: nam gustatu atque esu ipsius sene-
ctam exuere, oculorumque aciem succo eius reficere scimus, vnde ipsius vsus nobis patefactus: Tu
eodem in capite addis, tales plantarum species in quaque regione à Deo creari, quales hominibus, &
animalibus ibidem natis, maxime conueniant. Quod viuus testis multis documentis monstrare
possem. Imo tam confidenter hoc nixus comperimento, sæpe numero probaui, ex plantarum nas-
centium frequentia, me fere animaduertere posse, quibus morbis popularibus nimirum ἐνδημίοισ quæ-
libet regio subiecta est. Obseruamus hoc ipsum apud Danos, Phrysios, Hollandos, quibus Scorbu-
tus dictus morbus frequens, istius quasi proprium medicamentũ Cochleariam scilicet copiose pro-
uenire. Ita vbi in paludosis locis Tamariscus natale solum agnoscit, plerumque Lienis ibidem vitijs
expositi sint incolæ, quod ex lurido colore, qui intumescente cute illis efflorescit, hypochondrijsq;
inflatis videre licet. Eodem modo obseruamus, quibus in pagis circa sepes in areis frequens Absyn-
thium luxuriat (in ijsdem habitatores naturalium viscerum obstructionibus, ventriculi infirmitate
suffusione bilis plurimum affectos, vt facile nisi prædictę herbæ vsu, viscerum meatus reserantur, ex-
tersaq; bile eadem roborentur firmenturque, in Icterum primum, paulo post in aquam intercutem
exorbitent. Longius progrederer, si istorum catalogum contexere velim. Quæ eodem in capite de
insitione proponis, exquisita consideratione digna sunt. Nam quod obseruasti cortices stemma-
tum, surculorum verticibus primum & potissimum vniri, id quotidiano vsu atq; experienria com-
probatur: Hinc est quod de stemmate inserendo quam tum relinquatur parum soliciti simus dum-
modo cortex purgatus scissusq; cortici ita aptetur, vt fibris sese contingat. Insitionis diuersi modi
sunt quæ fit scisso trunco, in ea non minus obseruari debet ista corticum adæquatio, quam quæ fit,
Infoliatione, quando nimirum inter truncum & corticem surculus inseritur, imo in Infoliatione
(quam alij Emplastrationem vocant) id ipsum obseruandum est: Atq; hic diligenter notandum eti-
amsi Columella statuat, omnem surculum omni arbori inseri posse. Ego tamen communi senten-
tiæ hoc tribuo, quod aptissima insitio perficiatur, vbi istarum arborum cortices inter se ita vnian-
tur, vt inter surculum inserendum & truncum cui inseri debet, ista cognatio sit, vt cortices inseren-
di surculi & cortici stemmatis admissarij eiusdem qualitatis, quod superficiem attinet, præferat.
Sed de modo & qualitate insitionis, vbi ad te venero, quod breui fiet: tum de animalibus medicis
(sic enim voco animalia quæ herbarũ vires natura monstrante docuerunt) conferemus exactius de
ijs enim sæpe & multum cogito, quod facile intelliges, ex eo commentario quem de Climacterismo
conscripsi. Nam vt ex herbarum folijs, floribus, earum scilicet tum etiam seminis figura ex trunco
& stipite ex succi qualitate & id genus alijs haud difficile coniectari, sed doctè licebit, quibus morbis,
quarumq; partium affectibus herba quælibet conueniat. Quapropter hac vice latius nõ progredior,
in nostrum conuentum ea dilaturus. Interea tu, vt valetudinem tuam cures, te hortor, quod eo quo
præscripsi modo: haud magno negotio facies, & me vicissim ama. Raptim Dusseldorpij ex aulicis
negotijs, Calendis Iulij. Anno. 1594. stilo veteri.

*Hanc egregiã & opere dignã augmentationem hinc mutuatam suo loco disseruimus. capite 13.*

Tuus Reinhardus Solenander Medicus.

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

Prudentissime humanissimeq; Solenander, Legi Doctissimi viri Gerardi Mercatoris librum de
Fabrica mundi non minus verè quam doctè scriptum. Et dici non potest quantopere me istius
scripti lectio affecerit. Video hactenus tam Ethnicos quam Christianos vera physices Elementa &
principia ignorasse, nihil certe iucundius, quam euidentissimis rationibus ac demonstrationibus, a-
uidum Lectorem & veritatis cupidum, in Dei Creatoris, & primæ materiæ, cum suis innatis for-
mis & qualitatibus, Diuina potentia primitus & ex nihilo creatæ, penitiorem cognitionem adduci.
Pulchre igitur post Ideæ diuinæ descriptionem progreditur ad primæ illius massę & materiæ secre-
tionem demonstrandam. Nam ostendit flatu & vehemētiore vento aqueam & limosam illam ma-
teriam secretam fuisse, ita vt grauia ad centrum in vacuo constitutum vltro declinarent: Nimirū
terram etiam dum fluxilem, punctum siue centrum sphærica figura, per ęquilibrium circumdedis-
se, & ventorum flatibus in siccitatem & duritiem paulatim fuisse redactam. Deniq; ex illa commo-
tione aqueæ materiæ, subtiliores humores in aërem conuerti & formari cæperunt; & deinceps ex
aëre ætherea regio cum cœlestibus sphæris & stellis adornari cœpit, ita vt aquas illas supra cœlestes
& Empyrium cœlum constituentes, lucidissimas faciat & angelos ex ijs creatos esse statuat. Hæc
omnia sunt Dei Verbo & rationi minime dissentanea Licet Aristoteles octauo φυσικῆς ἀκροάσεως
mundum contendat ęternum esse, Quem Picus, Comes Mirandulanus, & Paulus à Schala, & Palin-
genius in Zodiaco pro viribus tuentur. Sed prestat Dei verbo adhęrere, quam incertis opinionibus
fluctuare, Non posset sane quicquam iucundius suauiusq; dici, quam cœlos, angelos & stellas, aërē,
aquas & terram, & quicquid in ijs continetur, ad solius hominis vsum esse creata vt ei inseruiant.
Quum istorum omnium origo ex vna eademq; massa desumpta fuerit, ex qua & homo, sequitur
cœlorum, Angelorum & omnium rerum creatarum magnam cognationem affectionem & amo-
rem inter se, & erga hominem esse. Ego certè dicam libere quid mihi inter legendum acciderit, mag
no desiderio & ardore inflammari cæpi, erga omnes res à Deo conditas (solis diabolis exceptis) vt-
pote mihi cognatas & ab optimo Deo in meos vsus creatas, Hinc permoueor ad gratitudinem Deo
assiduè præstandam, quæ augetur & perficitur Christi cognitione. Illud certe solertis & sagacis inge-
nij iudiciū est, quod ex aquarum à terra separatione & mediæ terræ cauitatibus inclusarum, idq; vn-
diq; ex æquilibrio, ne centrum ponderis in æqualitate grauetur; inde concludit & probat alteram
terræ partem infra nostrum hotizontem ex aquis eminentem, nostræ Europæ, Africæ & Asiæ cor-
respondere. Quanta prudentia differit de characterismis herbarum, in quo loco & tui honorificam
mentionem facit. In summa agnosco illum doctissimum esse virum, & omnium Illustrissimorum
Principum fauore & amore dignissimum. In vltimis duobus capitibus verum Theologum agit de
originis peccato disputans; atqui non singulis theologis per omnia satisfaciet. Statuit enim animā
ex traduce propagari, & non diuinitus infundi in recens creati pueruli corpus. De qua re Augusti-
nus & Hieronymus, prolixissimis & elegantissimis epistolis disseruerunt: sed Augustinis in nostri
authoris sententiam magis inclinat. In hębreorum quorundam vocabulorum ethymis explican-
dis Eugibinum sequens, non nihil videtur à vero aberrare. Nam terrę nomen Eretz, quod nomen
& Germani ab Adamo retinuerunt Erdt, non à Razar, quod conculcare significat, sed à Raza, quod
appetere & velle significat, eo quod terra desideret & appetat herbas & fruges, aliasq; res sibi à Deo
mandatas proferre. Sed de his plura maiore otio. Amanter rogo vt Doctissimum virum ad ęditio-
nem maturandam horteris. Profecto physica ars manca erit, sine huius auctoris accessione. Vale.

Tui amantissimus

Iacobus Sinstedius. D.

## IN ATLANTEM
### Gerardi Mercatoris Aui sui.

*EN tibi lector adest Atlas rediuiuus & ingens*
*Aspice grandæui signa vetusta senis.*
*Gentis Maurorum rex seruantissimus æqui,*
*Atq; Mathematica clarus ab arte fuit.*
*Seu genus antiquum, seu robur & ardua spectes*
*Facta viri, similem tempora nulla dabunt.*
*Ex hoc tot reges geniti virtute potentes,*
*Crederet vt veros turba prophana deos.*
*Hic ille, vt perhibent, stellis ardentibus aptum*
*Axem humero torsit qui geminumq; polum.*
*Dicitur Alcides onus hoc subijsse, quod Atlas*
*Artibus ingenuis instituisset eum.*
*Et quia summorum virtus imitanda virorum est,*
*Hunc Auus exemplo credidit esse sibi.*
*Ille feras gentes domuit, moderamine noster*
*Affectus æquo rexit & ingenium.*
*Atlantem fecit præclarum docta Mathesis,*
*At Mercatoris marte Mathesis adest.*
*[illegible] munere iusti,*
*Et simul his methodum præscribit & ordine ponit*
*Quæ sub mensuram singula quæq; cadunt.*
*Qui quoq; cunctarum referens primordia rerum,*
*His adhibet quam dant Biblia sacra fidem.*
*Ordine seruato commonstrat singula, laus est*
*Prima Creatoris, deinde creata locat.*
*Astrorum voluit posthæc ostendere motus,*
*Et Planetarum quo vaga turba ruat.*
*Quin etiam voluit stellarum pandere vires,*
*Quatenus & radijs inferiora doment.*
*Hinc Elementorum voluit perquirere causas,*
*Ex quibus hæc mundi machina structa viget.*
*Adde Geographiæ veterisq; nouæq; tabellas,*
*Quas vastum voluit claudere scriptor opus.*
*Sed grauis impedijt morbus, simul ipsa senectus,*
*Et mors postremum multa negauit ei.*
*Quod potuit fecit, commendat cætera doctis,*
*Vt patriæ & famæ consuluisse velint.*

*Iohannes Mercator scripsit.*



# PRAEFATIO
## in
## Atlantem.

*ATlas rex Mauritaniæ & regio stemmate natus, patrem habuit Terrenum siue indigenam, iuxta Eusebij ex antiquissimis historicis testimonium, qui fuit Cælus cognominatus, & matrem Titeam, cognomine Terram, auum paternum simulq; maternum Elium siue Solem regem Phæniciæ, qui cum vxore Beruth in Biblo habitabat ambos insigniter in Astronomia & naturalibus disciplinis versatos, ita vt eruditionis gratia Solis & Cæli nominibus digni haberentur. Et quidem Atlas, vt citant veteres, Diodorus lib. 4. cap. 5. astrologus fuit peritissimus, deq; sphæra primus inter homines disputauit. Fratres habuit multos, quos Cælus ex diuersis vxoribus genuit vsq; ad 45. quorum 17. ex Titea prudentissima, & hominibus multum benefica fœmina habuit, quos communi nomine à matre Titanes appellauit; Sorores quoq; habuit, inter quas præcipuæ fuerunt Basilia, quæ fatres omnes suos in gratiam matris educauit, proptereaq; magnam aiunt matrem appellatam, & Rhea quam Pandoram dixerunt. Basilia autem cum Cœlus obijsset, vt prior annis, prudentiaq; & virtute reliquis præstantior, communi fratrum & populorū consensu regnum nacta est adhuc virgo, cum nulli antea nupsisset. Postmodum cupiens regni hæredem relinquere, fratri Hyperioni nupsit, ex quo duos peperit liberos, Solem & Lunam, quorum prudentiam admirati Hyperionis fratres, ne ipsius posteris regnum confirmaretur, ipsum obtruncârunt, & Solem adhuc puerum in flumine Eridano suffocârunt. Tum Cœli filij, quorum nobiliores Atlas & Saturnus erant, inter se partiti sunt regna patris, Atlanti loca iuxta Oceanum, & Lybiam vsq; & fretum Gaditanum contigerunt, vbi mons Atlas & gentes Atlantes ab eo dictæ sunt in Mauritania. Saturno vero Sicilia ac Libya obuenerunt, qui & postea exosus à suis ob tyrannidem in patrem Cælum commissam, fugit in Italiā, ibi à Iano particeps regni factus. Quia autem Diodorus citat, primum apud Atlantes regnasse Cælum, hominesq; antea per agros dispersos ad cætum condendasq; vrbes ab eo exhortatos esse, certum est, antiquissimos hos reges esse, fuit enim Atlantis filius Atlas, pulso fratre Hespero, rex Iberiæ, quæ post Hispania est dicta, anno post diluuiū vniuersale 738., Hespero in Etruriam fugiente, vbi factus est Iani tutor. Auus Atlantis Elius in Phœnicia regnabat anno à diluuio 662. Et testatur Diodorus hos reges insignem prudentiam ex natura rerum & contemplatione nactos, simul & humanitati ac pietati assuefactos esse, vt merito dicat Diodorus, Atlantides tum pietatis, tum erga aduenas humanitatis præ cæteris gentibus laudem tulisse, quando vix 22. aut 23. generatione completa, multæ continentis partes hominibus adhuc vacuæ erant. Habuit Atlas plures filios, sed vnum pietate ac in subditos iustitia humanitateq; insignem, quem Hesperum appellauit, qui cum in Atlantis cacumen ad scrutandos astrorum cursus ascendisset, subito à ventis correptus, nequaquam amplius visus est. Sic Diodorus; sed ego vt dixi regem in Iberia fuisse inuenio, adeoq; ventis secundis in eam traiecisse, vbi ita prudenter & piè vixit, vt cum à fratre in Etruriam fugisset, ob insignem sapientiam & prudentiam, in Iani tutorem & regni administratorem sit constitutus, quæ munia frater eius Atlas post Hesperi mortem suscepit. Hunc Atlantem tam insignem eruditione, humanitate ac sapientia virum mihi imitandum proposui, quo ad ingenium & vires suppetunt, Cosmographiam veluti ex alta animi specula contemplaturus, si forte aliquid veritatis in rebus nondum percognitis rimari possim, quod ad sapientiæ studia conferas. Et vt Cosmus omnium rerum numerum, species, ordinem, harmoniam, proportionem, virtutes & effectus continet, ita à creatione incipiens, partes eius omnes, quatenus methodica ratio postulat, iuxta creationis ordinem enumerabo, & physicè contemplabor, quò causæ rerum innotescant, ex quibus scientia constat, ex scientia, sapientia, quæ ad bonos omnia fines dirigit, ex sapientia prouidentia quæ finibus facilem viam præstruit: hic erit mihi scopus omnium, dein de suo ordine tractabo cælestia, mox astromantica, quæ ad diuinationes ex astris pertinent, quarto elementaria, deniq; geographica, sic totum mundum tanquam in speculo proponam, vt ad inueniendas rerum causas, sapientiam & prudentiam assequendam, sint aliqualia rudimenta, & lectorem ad altiores speculationes ducere possint.*



GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

## STEMMA ATLANTIS

*Ex Eusebij præparatione Euangelica lib. 1. cap. 7. quod ille annotauit ex Sachoniatone Phœnice historico, à Philone Biblio ad verbum verso. Et partim ex Diodoro Siculo.*

- Elius *siue Sol rex Phœniciæ*
  - Terrenus *vel Indigena, Cælus cognomine, cui ex Titea sorore.*
    - Illus, *qui & Saturnus vxor soror* Rhea.
      - Iuppiter *Olympius.*
    - Iapetus *cui ex Clymene Oceani filia.*
      - Prometheus.
        - Deucalion.
      - Epimetheus.
    - Basilia.
    - Bætilus.
    - Hyperion *vxor soror* Basilia.
      - Sol *puer in Eridano suffocatus.*
      - Luna.
    - Dagon *deus Philisthinorum, Iuppiter Aratrius dictus, Azoti colebatur.*
    - Atlas *cui ex Pleione Oceani filia.*
      - Hesperus.
      - Atlas.
      - Alcyone.
      - Merope.
      - Electra.
      - Celeno.
      - Tayeta.
      - Sterope,
      - Maia *cui ex Ioue.*
        - Mercurius.
  - Titea filia. alias Terra.



# DE MVNDI CREATIONE Ac FABRICA Liber.

## Prolegomenon Fabricæ mundi Caput primum.

*Intentio totius Cosmographiæ.*

AXIOMA est omni menti opificium huius mundanæ machinæ aliquomodo inspicienti, Deum ipsius autorem immensæ potentiæ, sapientiæ & bonitatis esse, ac de potentia quidem dnbitare est impossibile, ei qui ex nihilo conditum, non æternam eius materiam crediderit. De sapientia vero & bonitate si cui nondum plene apparet, needum considerato ornatu & laudatissima, exquisitissima, sapientissimaque dispositione fabricæ, is nobiscum eam perscrutetur, donec ipsamet operis vndequaque (quatenus ex ipso Dei verbo, & manifesta rerum experientia licet) perspecti contemplatio persuadeat. Id enim molimur, dum Cosmographiam tradimus, vt ex mirabili omnium rerum in vnum Dei finem concordia, & ex inperscrutabili in compositione prouidentia, infinita Dei sapientia, & inexhausta eius bonitas conspiciantur, quo ad venerandã eius maiestatem, colendam amplexandamq; eius diuitem bonitatem, perpetuo feramur. Affulgeat lux eius intellectu nostro, & mentem ad veram hanc sapientiam dirigat. Itaque immensa illa Dei bonitas suam intra se gloriam, præ nimia exuberantis fœcunditatis parturitione, continere non poteris, hominem voluit creare, cui suam gloriam communicaret, quem cum sua sapientia corpore amiciendum, qualem videmus & prima eius creatio exhibet, conciperet, mundum hunc quem contemplandum suscepimus, & partes eius ad hominis sic constituti vsum necessarias, in eum quem videbimus ordinem, naturam & proportionem, iuxta ideam eius ab æterno conceptam, per omnipotentiam suam condidit atque digessit. Primus igitur finis operum Dei, primaque intentio est, communicare gloriam suam, proxima hominis creatio, tertia reliqui mundi dispositio, postremus hic intentionis scopus initiũ fuit operis, à cuius primo exordio mundi descriptionem auspicari oportet eum, qui vtiliter ipsam ad philosophiam extendere volet.

Solent curiosi homines interrogare, quid fecerit Deus antequam mundum conderet, quomodo & vbi tum erat, cum nullus esset locus ac tempus, cur non multis seculis prius orbem condiderit, cur hominem non ita perfecerit vt labi nequiret. Huiusmodi temerarijs parumque argutis quæstionibus facile respondebit, qui æternæ Triadis cognitionem (quanta ex sacris literis & opificio ipsius acquiri potest) habuerit, ac temporis & loci veras definitiones collegerit. Veruntamen non est digna talium hominum insulsa & irreligiosa proteruia, cui respondeatur; religio enim est de occultis Dei iudicijs & consilijs, quæ ad abditam eius & inscrutabilem sapientiam & maiestatem pertinent inuestigare latius, quã nobis verbo suo dignatus est reuelare, & de ijs quæ extra & ante mundum, quæque supra hominum sunt captum disputare, summa temeritas est & stultitia, cum enim opiniones tantum, nõ scientias gignant, non possunt sapientiam adferre, sed citius exoticas doctrinas, quæ veritatem rerũ labefactant, inducere. Quamobrem satis sit nobis, à rebus aut sensu, aut certa historia notis, rerum verarum scientiam petere, nõ opinabilium, quorũ non est scientia, sic enim non aberrabimus, si modo iusto ordine progrediamur.

## Prolegomenon Fabricæ mundi Caput secundum.

*De Deo omnium principio & effectore secundum Platonicos.*

PVlcherrime Platonici ex communione specierum, quæ in rebus perspicitur, & ordine earum ad Vnum ipsum primum omnium principium ascenderunt, hoc est (vt Pauli filium sequamur) e ordinatissima rerum omnium dispositione & harmonia prouidentiam aliquam circa res ipsas existere vtcunq; perspicientes, dum eas alicuius opera esse intelligerent, ac proinde ad creationem earundem meditandam atque afferendam pertraherentur, eò peruenerunt. Verum cum ab Vno illo ad opera ipsa descendere vellent, in modo & ordine creationis hallucinati sunt. Primum quod ponant, intellectum siue mentem mundi fabricatorem, extra ipsum Vnum, & plane ab hoc distinctum atq; aliud. Deinde quod materiam cum ipsam simpliciter ab omni forma separent, intelligant nullius Ideæ progeniẽ esse



GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

Ideæ enim species sunt siue formæ, quæ non nisi formas generare possunt, ac proinde increatam quoq;
ipsam & æternam necessario intelligant. Hic error inde natus est, quod materiam susceptibilem tan-
tum formarum crediderunt, ac nullam cum formis naturæ communionem habere, ideoque in ipsa for-
marum semina esse, & ex potentia eius per opificem posse educi, ne per somnium quidem semel cogi-
tarunt, vnde & perpetuum aliquod formale principium extra materiam constituere coacti sunt. Idem
& extra Vnum, diuersumque ab illo constituere hac ratione inducti sunt, quod cum Vnum illud & pri-
mum omnium principium, nimis ad viuum ab omni entis natura & conditione resecarent ac spolia-
rent, perperam metuentes ne compositum quid illud faciant, aliud extra Vnum quæsiuerunt rerum
principium, ab vno quidem genitum, sed distinctum tamen essentia, & naturæ proprietate à quo solo tan
quam patre primum & immediate rerum formatrix virtus, & exemplar opificij mundani esset ac depen
deret, cuius doctrinæ vestigia insequutus Valentinus alia insuper deliramenta addidit, etiam modum
commentus quo Vnum, quod Proarchen & Bythum vocat ad generationem Mentis processerit, & per
intermedias deinceps generationes, aliquot tandem ad materiæ & rerum omnium creationem dedu-
ducens, nec non prodigiosam Pythagoræ philosophiam intermiscens, quem sequuti discipuli nihilo
sanius docuerunt, vbique plus quam Anilibus fabulis veritatem conspurcantes & obscurantes. Sed cum
horum insania sua fatuitate exsibiletur, ad Platonicorum potius theologiam & mundi originem respi
ciendum est, quæ, quod præ omnium gentilium philosophia diuina sit, & maxime ad veritatem Mosai-
cæ traditionis accedere videatur, facilius abducere à recta & sacra philosophia potest. Quapropter eius
summam breuissime proponentes, veram rei ex adytis scripturæ & naturæ narrationem opponemus,
hanc rationibus consequenter confirmaturi, illā verovbi erronea est, reprobaturi, ne sub specie sacra-
tioris theologiæ, per inanem philosophiam ad latentē falsitatem fascinentur oculi intellectus nostri,
& à veritate rerum abducamur, simul quoque vt innotescat omnibus nullam fuisse vnquam tam san-
ctam apud ethnicos scolam, nullum tam ardens studium, nulla adeo præclara ingenia, quæ ipsam veri-
tatem rerum sua industria assequi potuerint, postquam qui religiosissimi omnium fuerunt Platonici,
& ipsi longe aberrarunt, & cæteris longissime aberrandi materiam dederunt, ac proinde gratias aga-
mus vni soli Deo, qui & principium, & creator, & animator, & conseruator, & finis opificij mundani est,
quod mundi veram fabricam, principium & fontem vniuersæ philosophiæ ac veritatis, nobis digna-
tus sit per Mosen & Prophetas alios reuelare.

Itaque Platonicorum theologiæ hæc summa est, Vnum, Mentem, & Animam, quæ in fabulis nomi-
Vnum siue Bonū. nantur Cœlum, Saturnus, Iuppiter, tria in diuinis ponunt principia, ordine se inuicem consequentia.
Primum omnium, quod ipsis est Deus primus & summus, Vnum vocant, propter simplicissimam sim-
plicitatem, & Bonum, propter exuberantissimā fœcunditatem ad generationem, & sui communicatio-
nem procliuem. Hoc scribunt nec ens esse, nec essentiam, nec intellectum, nec bonum adiectiuè, nec in-
telligere ne seipsum quidem, nec viuere, nec moueri, sed super omnia hæc esse, hoc est fontem & prin-
cipium esse entis & essentiæ, intellectus & intelligentiæ, vitæ ac motus, & omnium quæ præter ipsum
primum omnium & supremum principium cogitari possunt. Rursum nihil in se habere, & diuersum
esse ab omnibus, in seipso consistere nec misceri sequentibus, adesse tamen omnibus, & omnia ab illo
contineri, similitet vbique esse, & tamen nusquam, hoc est nullius loci indigum esse, nec etiam intrinse-
cus neque extrinsecus, finitum siue determinatum esse, esse autem omnium potestatem, & quidem om-
nium potentiarum potestatem maximam, non tamen omnia esse, sed super omnia.

Hoc Vnum siue Bonum sua exuberantia parturiens, non cogitatione ad hoc annuente, neq; consi-
Mens. lio aliquo, neque voluntate decernente, neque vllo pacto motum, sed manens in habitu proprio, ex ipsa
sibi insita perfectione, comitante intrinsecus actu potentiali, siue efficaci potestate, radium creat &
effundit eo fere modo, quo sol idem & immotus manens lumen circumfundit, qui radius quatenus ex
illo manente statim hoc existit, ens efficitur, quatenus vero naturaliter ad suum parentem conuerti-
tur & quasi mouetur fit viuens, vnde corroboratus & potestate impletus ac perfectus ex eadē per semet
ditescit intelligentia, & fit Mens, & Intellectus, tum patrem suum ipsum respiciendo, tum se in se con-
uersus, intelligens. Quia porro dum sese inspicit potestatis suæ conscius, quantum illa valeat, in qua ni
mirum vigeat virtus essentiarum omnium genitrix, ipse sibi essentiam suam hactenus indefinitam at-
que indeterminatam definit, ac veluti explicat, non aciem intendendo, aut cogitatu discurrendo, quasi
quiquærat quod nondum habet, aut scire studeat quod ipsum latet, sed vnico vigilique perpetuo suę in-
telligentiæ actu, actu inquam suæ essentiæ intimo, potestatem suam semper inspiciendo, & quæ sine
adhibita intelligentia latuissent determinatè cognoscendo, sic inquam Ideas siue species omnium rerū
formatrices, quas intelligibiles vocant Deos, intelligendo concipit, ac quodammodo gignit, distinctas
quidem formali ratione, sed essentia adhuc easdem, & veluti multa vnum existentes, non inquam vnū
& multa, sed vnum multa, vt vult Parmenides, propter minus numerosam vnitatem in mente, quam
quæ est in anima, atque vt intellectus est plenus potestate vna ab Vno accepta, ita pariter plenus Idea-
rum siue formarum omnium, vnum cum illis idemque manet, omnia in hoc entia existens, eaque vera,
quia immutabilia & æterna, quæ protinus vt à se & in se genita sunt, tanquam Saturnus quidam absor-
bet nec sinit apud Rheam enutriri, hoc est non sinit in materiam & naturam rerum caducarum labi, sed
in se omnia indissolubiliter, & impartibiliter complectitur & seruat, & in vno quodam omnia possidet,
omnibus etiam & vbique præsens, non tamen in illis, sed illa, in ipso sunt, vt ab eo dependentia & in eo
consistentia. Et cum sit Intellectus vnum multa, hoc est vnum quidem existens in se toto, & in essentiæ
identitate, siue vnitate impartibile, at secundum partes semper simul & intro manentes, alteritate tan-





tum quadam in seipso distinctus, non est circa sequentia entia partibilis, sed perpetuo secum ma-
nens veluti & Vnum in sequentia non distribuitur. Non enim secundum alteritatem illam suam in-
ternam in multa distinctim effunditur, sed vnum tantum secundum rationes seminales, iam actu & es-
sentialiter simul multa existens, procreat, Animam videlicet, de qua mox dicemus. Hunc Intellectum
vocant. Magnum Deum, & secundum Deum, quinetiam non aliquem, sed omnem Deum, à quo vide-
licet vt primo & omni ente solo, immediate omnia entia, ac proinde omnes Dei essentiam suam sorti
antur. Vocant & verbum Dei, & actum productum ipsius Boni & item imaginem Dei, quod genito
ris bonitatem prægnante vbertate & gignendi propensione pro viribus imitetur, quas vires cum à ge-
nitore accipiat, vsque adeo illi cohæret, vt alteritate quadam solum videatur ab eo discretus. Et Plato
Ideam quoq; vocat, quod exemplar vnamque indiuisam omnium speciem in sua essentia comprehen-
dat. Vocat & causam & mundi artificem, quod primum ens factus, omnium deinceps entium parens sit.

Huius Mentis progenies est Anima mundi, tertius Deus, non aliter inde egressus quam illa ex Vno, est
enim ipsa Mentis verbum, est lumen Mente mundi fabricatore effusum, est actus & quidem tota extra Anima.
productus & vita viuificans inferiora, quemadmodum intellectus hanc viuificat, ipse ad Vnum con-
uersione viuificatus; & quemadmodum Ens ad genitorem suum respiciens, Intellectus euadit, ita &
Anima Mentem intuens, Ratio fit ipsius Intellectus, lumen atque vestigium, semper inde dependens,
& inde quidem illi coniuncta, inde vero inferiora comprehendens, vnum & multa simul existens se-
cundum Parmenidem: Vnum quidem, quia sub vna communi essentia intellectuali rationes omni-
um formarum suscipit, atque impletur, dum in patrem Intellectum respicit: & simul quoque multa,
quia dum in se conuertitur, rationes seminales omnium formarum singulatim concipit, & ordine
enumerat, ac præ nimia fœcunditate parturiendo, intus incalescens ipsas animat, iisque ad generan-
das in Materia formas, videlicet ad creandum sensum in animalibus, naturam vegetatricem in plan-
tis, motum in cœlestibus corporibus, & quicquid præterea est, quod ad ordinem, speciem, naturam, pro
portionem, & motum rerum pertinet, motus initiū præstat. Itaque sic in sua essentia constituta ani-
ma, cum vt Vnum & Intellectus, ipsa quoque vbique sit, & in omnibus adsit, non potest non singula in
hoc mundo visibili ordinare, disponere, vegetare, animare, & vnumquodque ad proprium suum esse
& formam, veluti incubando perducere; verum non vt Mens in se manet impartibilis, sed egreditur
quodammodo ad singula corpora, illisque alio quolibet loco aliter insinuatur, videlicet secundum
cuiusque Speciei rationem, non quidem in partes à se mutuo diuisas distributa. Tota enim & secundū
substantiam essentiamque pariter omnem indiuisa, vbique & in singula simul est, sed per seminales &
specificas rationes, quæ multæ & variæ sunt, alibi aliter suas vires exercendo operatur, & sui simula-
chra, videlicet species in rebus facit. Quare tametsi in sua essentia, vna & simul multa sit, & per huius-
modi seminalium & specificarum rationum diuersum influxum fiat diuisibilis, non tamen propria
ad diuisionem necessitate hoc fit, vt quæ tota secum perpetuo manet, sed quia corpora diuisibilitate
propria indiuisibiliter eam accipere nequeunt, vt partitio hæc corporum non Animæ passio sit, ac
necessitas.

Hæc tria in diuinis principia, hoc quo narraui modo Platonici describunt, ac primum quidem eo-
rum non concedunt, aut actum esse alicuius (vt neque debet) aut aliquam actionem habere, esse tamen
potentiale, id est actus proferendi potestatem, retenta Vnius simplicitate concedunt. Intellectum
autem actum esse ab vno emanantem. Animam quoque actum ipsius intellectus, & vtrumlibet ho-
rum differentē ab illo à quo effluxit. Maius item ac melius esse quod gignit, illo quod à se gignitur, ide
oque Intellectum minorem ac deteriorem Vno esse, meliorem autem ac Maiorem Anima, & simili-
ter Animam speciebus à se productis. Hæc fere sententia est vniuersæ Platonicorum theologiæ, cui
hanc sequentem veriorem opponimus.

## Prolegomenon Fabricæ mundi Caput tertium.

*Vera de Deo eiusq; Trinitate, ex scripturæ adytis confessio.*

VNum nobis Deum, sub tribus hypostasibus distinctis, at non à se mutuo diuisis & separatis, propo-
nit verbum Dei, quarum quælibet suas habet proprietates, quibus à reliquis distinguitur. Sunt
autem Pater, Logos siue Filius, & Spiritus sanctus, ideo vnum existentes, non quia vnius sunt essentiæ,
vt homo homini, sed quia vna numero sunt essentia, quippe cum à se mutuo sint inseparabiles, totaq;
essentia Patris latens, velut æterna generatione in Logon eradiet, ita vt Logos sit lucidus character &
expressa Patris essentia, eademque essentia à Patre per Logon in vniuersum mundum splendeat, qui
splendor Spiritus sanctus existit, vna est omnium trium deitas, omnipotentia, virtus, sapientia, bonitas
voluntas, nec modo tria vllo modo dici possunt, quum vna numero sit omnium vis & potestas, & ac-
tio, vt Logos ipse nos docet Iohan. 17. sic Patrem alloquens: Mea omnia tua sunt, & tua mea. Item Pa-
ter in me manens ipse facit opera. Iohan. 14. & Ioh. 5. Pater meus vsque modo operatur, & ego operor.
Per Spiritum sanctum quoque Patrem & Logon omnia operari passim in scripturis sanctis patet. Et
Sap. 1. dicitur Spiritussanctus orbem terrarū repleuisse, ita vt omnium triū sit vna communis operatio,
sed secundū personalem proprietatem, aliter à Patre, aliter, à Filio, aliter à Spiritu sancto proce-
dens. Itaque non tres Deos, neque tria rerum principia ponimus, quemadmodū Plato, sed vnum indi-



GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

uisum, secundum se totum vbiq; præsens, ex quo per quod, & inquod creata sunt omnia, existens quidem sub triplici ratione, sed in identitate essentiæ, distinctum quidem in tres subsistentias siue personas, sed neque essentia differentes, & à se mutuo diuisas, neque consequenter ordine minores aut deteriores, vt Platonici volunt, sed per omnia æquales diuinitate, æternitate, potentia & efficacia, quarum singularũ essentiæ proprietas, non magis nec minus vnius, quam alterius, sed æquè omnium ad cuiusuis rei creationem necessaria est. In omni enim opere faciendo, tria hæc operanti requiruntur, potentia siue principium actus interni, actus internus siue operis conceptio & dispositio, & actus egrediens. Quemadmodum in igne principium caloris est natura siue forma ignis, actus illius est calor internus. Actio siue egrediens actus est calor inde emanens. Et in anima est principium & potentia motiua, est dispositio siue voluntas ad mouendum, est denique motus ipse.

Quoniam vero neque fortuitò neque per ignorantiam modum tentando & inquirendo, neque insipienter Deus hunc mundum condidit, sed summa prudentia & sapientia, negari non potest ipsum ab æterno exemplar quoddam determinatum futuri mundi, & ideas operum singulas concepisse, verum non in Logo eas inchoamus, vt Plato, sed in Logi parente, cum omnia quæ habet filius à Patre habeat, quamobrem in Patre velut seminariam rationem mundi ponimus, in filio vegetantem vim, in Spiritu sancto vim productricem & animatricem, quæ cum illo ex Patre procedens, & per Filium effusa in opus progreditur. Igitur Spiritus in Deo exuberans omnipotentem inexhaustamque venam Patris exuscitat, & immensam fœcunditatem Filij, veluti ad germinandum prouocat, atque per eius Spiritus viuificam spirationem Pater mundum seminali ratione & modo concipit, conceptum Logo tradit vtpote qui Patrem ad amussim exprimit, ex filio iam actu producitur mundus, non producitur autem nisi mediante Spiritu tanquam vehiculo, per quod mundus in partes suas diffunditur, & in singulis iuxta propriam cuiusque ideam animatur, comitatur item Spiritus opificium per omnia semper, vt quod ipsius imprægnante actiuitate conceptũ & viuifica motione formatum, eadem etiam conseruari debet, non autem sic comitatur singula vt in partes diuidatur, sed eo modo indiuisibiliter, quô recte Platonici animam mundi singulis adesse pronunciant. Neque etiam pars eorum fit, vt propria eiusque anima aut forma euadat, sed totus secum & per omnia manens, præsens, & ab omnibus diuersus ac separatus, omnia semel ex potentia Patris per Actum Filij in suam quæque essentiam & speciem format ex materiæ essentia gradatim perficiendo, iuxta exemplaris rationem, & omnia deinceps iuxta legem à Patre conceptam struat.

## FABRICÆ MVNDI

### Caput primum.

*De sapientia Creatoris.*

COSMOgraphiam tandem beneuole Lector aggressurus, vt tam diuinam & grauem speculationem decet, omnes animi vires impendere necessarium fuit, vt rerum creatarum omnium species & ordinem ob oculos ponerem, quo ad contemplationem vniuersi & sapientiam fabricæ mundi lectorem adducerem. Scriptum est enim psalmo 103. & 24. Omnia in sapientia fecisti. Est autem sapientia, causas & fines rerum cognoscere, quæ nusquam melius quam ex mundi fabrica ordinatissima, & secundum causas ordine annotatas à sapientissimo architecto deducta, cognosci potest. Vt enim creando naturam singulis indidit, ita etiam mox iniunctum officium præstiterunt, & ad consummationem rerum vsque præstabunt. Quapropter nihil satius est, quam eius opificium, prout ab ipso autore factum est, & dictante Spiritu sancto à Mose fideli in toto eius domo scriptum est, peruestigare & rimari omnibus ingenij viribus. Neque enim hic facile errabimus in causis rerum assignandis, cum naturæ leges primas & præcipuas vulgo notas contemplabimur, & similes inde effectus deducemus. Sic nihil certius est, quam grauia omnia deorsum ferri, leuia sursum, nullum motum in rectum infinitum esse. Ex crasso quod subtilius est, euaporare, vnde in centrum colligi grauia, mundum sphæricum esse, & omnium partium eius ordinem, & subtilitatis ac nobilitatis differentiam colligimus. Ex ordine rerum & causis finibusque demonstratis, Philosophorum veterum errores circa principia rerum & circa naturas facile deprehendemus & conuincemus, vt veritas inconcussa stabiliatur in hominum animis, & non amplius fluctuent opinionum veritate, & ambiguis rationibus quoquo modo persuasibilibus seducantur. Sic mira panduntur in cælestium corporum situ & natura, quæ hactenus non satis inquisita nec explorata fuerunt. Sic multa in elementis hactenus desiderantur, quæ diligenti studio & arte à doctis viris indagari possent, adhibita ad mundi fabricam doctorum virorum per diuersa regna sparsorum, obseruatione & obseruandorum lege. Sic de incremento, decremento, & fluxu maris admirando, & causis eorum aliquid tandem certi indagaretur. Sic de nauigandi arte, in qua adhuc quædam non exigua desiderantur, latius inquireretur. Sic tandem vniuersa geographia, magno Principum & totius orbis commodo absolueretur, quæ vsque adeo est necessaria, vt neque mercatores ad nobilissimas ditissimasque regiones accessum habeant, vt cum gentibus vndiq; contractent, & Christianis omnes terras familiares faciant, neque Principes de suis ditionibus aliquid certi & solidi statuere possint, nisi operose & parũ fidelibus subinde ministris, quia desunt tabulæ, oculati totius ditionis & situum testes. Ego ante annos aliquot huius operis initium feci à regionibus in nostra hac parte desideratissimis, quibus nunc Septentrionali-

um ac



um ac Sarmaticarum tabularum primum nostræ Geographiæ tomum præpono, eo proposito, vt totum tandem orbem per tomos describendo absoluam, quod (Domino vitam & sanitatem tribuente) pro viribus conabor.

## FABRICÆ MVNDI

### Caput secundum.

*De principio creationis & de creata materia.*

### Primus Dies incipit.

PAulo ante Mosis ætatem natus fuit Saturnus, & ante illum alij gentium Dij, qui cum rerum naturalium studiosi, variorum dogmatum essent inuentores, multas proculdubio hæreses induxerunt, quæ postea inter philosophos de principijs rerum disputantes, plurimum inter se differentes sectas produxerunt. Itaque veram de ijsdem principijs enarrationem instituens Moses, illorum erroribus ipsam antiquissimam veritatem opponit, eosque redarguit, cum ab ipsa omnium rerum materia (de qua in primis mendacissimè ex suo cerebro loquebantur) inchoans, totamque mundi fabricam absoluens, sic cap. 2. & 4. dicit. Istæ sunt generationes cæli & terræ, &c. non illæ, quas insana hominum deliria somniant. Hucusque Mosi textum prosequemur, singula, quantum nobis dederit Dominus, expendendo. IN PRINCIPIO inquit, hoc est, cum nihil adhuc creaturæ esset, sed iam primum creationem inchoare statuisset diuina maiestas, determinatis consilijs & legibus, in primo inquam puncto aut momento existentiæ rerum, qui nihil adhuc rei est, sed initium tantum rerum, omni rei aut existentiæ conditione carens, in illo, inquã, momento temporis cœpit creare, & deinceps CREAVIT DEVS, nulla præhabita materia, ex immensa & incomprehensibilissima potentia sua, informem, rudem, & indigestam massam, ex qua omnia deinceps mundi membra & partes deduxit. In hac materiæ creatione, vt in sequentibus omnibus, tria concurrere necesse fuit, potentiæ paternæ fœcunditatem, actuosam prægnantemque Logi potentiam, & fœcundificam, impregnantem viuificamque vim Spiritus sancti. Ex potentia enim Dei, tanquam seminaria ratione, per fœcundificam vim Spiritus, materia initium existentiæ hauriens, à potentia actiua Dei per impraegnantem vim Spiritussancti, tanquam fœtus in vtero formata & in esse deducta, à potentia denique viuifica & eductrice Dei exclusa, & in propatulum educta est. Sic vnus idemque Deus omnipotens in triplicitatis suæ vigore ex nihilo, sine vllo assumpto subiecto, materiam omnium creandorum concepit, formauit & in lucem protulit, non prius operante patre, deinde Logo, postremo Spiritusancto, sed simul indisiunctim, indesinenter conspirantibus & cooperantibus ipsis in vnitate essentiæ diuinæ. Illud: IN PRINCIPIO: sic intelligendum esse vt exposuimus, testis est Esdras lib. 4. cap. 6. sic dicens: O domine loquutus es ab initio creaturæ tuæ, dicens fiat, &c. Enimuero per hoc quod dicit ab initio creaturæ satis indicat, initium siue principium illud non de filio Dei, sed de primo creationis momento dici, id conuincente cum præpositione ab, tũ constructione vocum: initio: & creaturæ. Nam vt quis vocem: loquutus es, cum: creaturæ coniungat, res ipsa reclamat, nec dum existente creatura, cui Deus loquatur. De autoritate porro quarti li. Esdræ non est quod ambigamus, cum perspicuum fiat, epitomen esse 70. libror. Esdræ, quos Picus Mirandulanus in apologia quæstionum se legisse testatur, annotatis etiam similibus plane rerum argumentis, cum ijs quæ hoc Esdræ compendio tractantur. Et veritas prophetiarum hoc libro contentarum, ac partim iam completarum, Spiritu sancto dictante primarium opus scriptum esse conuincat. Præterea cum (vt iam dixi) ex proposito contra gentes scribat Moses, initium mundo ponens, non potest hic aliter principium intelligi, quam nos interpretati sumus, nam si in filio creasse dicat (quanquam & hoc verum est) nec aliud velit, vnde sumetur argumentum contra mundi aut materiæ æternitatem, quum & ipsum principium sit æternum? omnino ergo de principio temporali loquitur Moses.

Per CAELVM & TERRAM hic non intelligit duo distincta, & differentia corpora quæ hodie cæli & terræ nominibus significantur, nondum enim cælum, nondum terra extitit iuxta propriam formam, sed cælum secundo die factum est, terra demum tertio die discretis aquis apparuit, & reliquæ mundi partes deinceps ordine ex massa primum creata educuntur. Intelligit ergo per cęlum & terram metonymicè primam illam informem massam, ex qua cælum terraque formata sunt. Ad gentiles ipsi sermo est, quibus hoc cælum & hanc terram quæ videmus, iam olim à Deo creata esse, quemadmodũ dicturus est, testatur, vtiturq; nominibus rebusque notissimis, quo ad principium illorum cogitationes hominum conuertat. Voluit enim Moses deliramenta philosophorum, & falsam de æternitate mundi & materiæ doctrinam, hominum animis eximere, quò Deo suam gloriam restitueret, vt cap. 2. & 4. emphaticè admodum indicat. Quod porro cælum & terram metonymice pro eorum materia sumat, postulant sequentia epitheta: THOHV & BOHV, quæ eidem massæ primum creatæ tribuit, quod fuerit informis, vasta, inanis, solitaria, & vacua, eaque epitheta iam non cęlo & terræ, sed terræ tantum adiungit, sic lectorem à contemplatione perfectorum corporum, ad primam ipsorum materiam retrahens, neque vero iam terram ipsam in sua forma intelligit verum ipsum chaos indigestum & informe, terræ tamen vocabulo vtens, quia terræ quam cælo similius viciniusque conditione erat. Quin & terræ vocabulum tandem reijcit, dum massam hanc describere pergit, vocatque THEHOM, id est

abyssum

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

abyssum. Ita sensim contemplantis mentem omni determinata rerum specie exutam, ad primam cæli terræque materiam contemplandam cogit. Porro in abyssi vocabulo aliqualem huius primæ materiæ formam indicat, nimirum quod fuerit materia liquida & fluxilis, & quidem sine fundo, vt quæ per omnia sibi similis & æqualis fuit, quemadmodum aqua aquæ, lutum luto. Iob item cap. 38. v. 38. prima hæc materia APHAR appellatur, hoc est limus, quem Deus initia rerum in solidam terram compegit, Græcis etiam vetustissimis ὕλη hoc est limus dicitur prima omnium rerum materia. Et item chaos à χάω quod fusilis sit, quæ illius forma procul omni dubio à primis Hebreorum patribus & Mose ad illos peruenit, mundoque innotuit. Limus igitur erat & fusilis materia moles illa primum à Deo creata, non diuersarum naturarum, sed vnius simplicis indiuisæ substantiæ & formæ, habens in se virtutem seminariam terrestris formæ & aquæ & cælestis, omniumque, quæ ex ea massa formaturus erat Deus.

## FABRICÆ MVNDI

### Caput tertium.

*Ad quid creatum sit hoc chaos, & de eius fundamento, ac forma.*

IAM quid ex hoc chao Deus intenderit facere, nunc postquam facta sunt omnia, facile intelligimus omnes, nimirum vt illud diuidat formetque in tot rerum species, quot ad mundi Oeconomiam sibi ab æterno propositam necessarias esse nouit, & singulis suam vim & legem naturalem semel indat ac stabiliat, vt immutabilis ad terminum vsque rerum omnium præconstitutum permaneat. Porro cum solius hominis causa crearit reliqua, eiusque seruitio mancipārit omnia, donec decursu temporis constituti genus humanum ad cæleste domicilium transferret, vt diuinus Paulus Rom. 8. eleganter differit, tali ordine prudentissimus architectus eadem creauit & constituit, vt subordinatis obseqnijs, & consentientissima harmonia omnia homini inseruirent. Quæ harmonia in eo primum consistit, vt superiores causæ in inferiores principatum gerant, & effectus omnes à summis causis per medias atque imas progrediantur. Deinde & in eo, vt rerum omnium ad se mutuo iuxta causarum & effectuum consequentiam sit inclinatio & veluti amor quidam, quo inferiora respiciunt superiora, tanquam benefica, & superiora vicissim inferiora, quo aliquid ijs conferant. His duabus naturæ conditionibus fit, vt quantumvis contraria & dissidentia in imis rerum speciebus reperiantur, tamen in ordine quæque suo arctissime cohæreant, & in prima causa tanquam centro concurrentes, iustum seruitium Deo creatori atque homini præstent, adeoque omnia inter se, iuxta proprium quæque officium consentiant. Sed de his postea latius. Illud in præsentia admonendus es lector, vt in rerum creatione diligenter obserues quo ordine, ex quibus, & quo modo, quibusq; medijs singula effecerit Deus, sic disces quid in omni œconomia naturæ sit prius, quid posterius, quæ operum sint causæ, quæ singulorum generationes, proinde & rerum diffinitiones, & naturas, sympathias & antipathias, differentias in fortitudine & debilitate, nobilitate & ignobilitate, longæuitate & corruptibilitate, aliaque plurima cognosces. Quicquid enim de natura rerum disputari potest, ab earum generatione, & primæ creationis ordine dependet. Qui potest capere capiat, difficilia quidem indagatu sunt multa, veruntamen & multa intentiore animi speculatione consequi licet, præcipue si Spiritus sancti inuocato lumine, gloriam Deo ex suo opificio studeas excitare. Multo hic alia naturalium rerum principia, multo alium naturæ operantis ordinem obseruabis quam à gentilibus philosophis est traditum, quippe suopte ingenio hæc mundi primordia, eo quo nobis à Mose sunt tradita modo, percipere erat impossibile. Ad rectum curriculi nostri tramitem redeamus. Creato chao accurate cogitandum est, quid primum in eo fecerit Deus. Ante omnia fixus illi locus erat necessarius, vides enim grauissimum omnium corporum esse terram, cui hæc massa conditione vicinior longe erat quam cælo. Quod si fixum non accepisset locum, facile intelligis in infinitum prolapsuram fuisse, grauitate nimirum semper motum vrgente. Atqui vt rerum principium hic obiter admoneā, obserua Deum ab vltimo & crassissimo elemento, ab inertissimo & informi penè suam creationem inchoare, & paulatim ad altiora, nobiliora, diuinioraque ascendere, obserua item, à solidiore & firmiore corpore initium facere, vt quæ ad vitam & perfectionem creaturarum pertinentia paranda erant, quæ fluxa & mobilia sunt omnia, vt inquam talia omnia firmum haberent subiectum, in quo colligarentur, fierentque stabilia. Terræ ergo & chao locum assignauit punctum vnum in medio vacui, in quo conquiesceret, nec eum nacta vlterius motum intenderet. Hoc totius naturæ longe admirandissimum est miraculum, omnem intellectum & fidem excedens nisi astrorum ambitus, & orbis terræ circumnauigatio id ita esse conuincerent, quis enim alioqui credere queat tantum pondus in medio ambientis cæli pendulum hærere, & consistere posse? Et licet veritas fidem extorqueat, quis intelligat sine sustentaculo tantam tamque ponderosam molem ibi stare & conquiescere posse? quis fundamentum hic vllum, vbi nihil quod sustineat occurrit, cogitare potest? Merito igitur Iobum in amaritudine doloris sui secum disceptantem iubet Deus, si intelligentiam habeat, quod sit terrę fundamentum dicere, Iob: 38. v. 4. Imperscrutabilis hic est Dei sapientia & incomparabilis potentia, neque vllam huius fundamenti rationem excogitare est possibile, nisi solam Dei voluntatem, quæ absconditas in ipso rationes & causas sequitur, cuique omnia absolute obediunt. Vt voluit ita factum est, voluntas eius materiam ad omnia fabricanda & formanda idoneam exprimit, voluntas eius ex vno vnius formę corpore, plura diuersarum formarum fingit, Voluntas eius corpora ex corporibus, formas ex formis deducen-

do,



do, quod iners & nulla actiuitate prędītum est, paulatim in vegetam vim & efficaciam, in vitam, in motum, in sensum, & in intellectum deducit, & quod maximum est, omnia quæ creat ita inter se consentientia, mutuo amore & vinculo connexa, & in idem conspirantia, sola voluntatis impressionē facit, vt naturalis illis quidam fiat affectus & inclinatio ad prosequendum officium, quod ipsis ex harmonico idearum in mente diuina consensu, per voluntatem creantis impressum est. Sic chaos, & grauissimum in primis quod in illo est terra, ex impressione voluntatis Dei, punctum in vacuo designatum appetit, eoque quodam veluti desiderio sua grauitate se mouet, donec æqualiter ex omni parte id nactum conquiescat, reliqua mundi suis veluti humeris ferens & sustentans. Est igitur hęc terræ, & proinde chai natura, ac cum reliquis postea creaturis sympathia, vt se omnibus subijciat in sede sibi assignata, in centro mundi, & circum centrum proxime firma conquiescat, reliquaque omnia sustentet, & vt est imperfectissima, à superioribus benedictionem & adiumentum appetat, ad pariendum quæ illi mandata sunt. In hoc igitur puncto necessario conquiescit chaos, quoniam hoc illi Deus sedem quietis, & terminum motus grauitatis constituit, quam legem ac metam transgredi nec potest, nec optat: quandoquidem Deus dixit & facta sunt, ea natura hæc sympathia illi à domino indita est, tanquam ad omnium specierum & indiuiduorum sustentationem necessaria. Ideo Psalm. 103. dicit Dauid. Fundauit terram super bases suas, ne moueat se in sæculum & in sæculum. Et Psal. 135. v. 6. Firmauit aut extendit terram super aquas. Quia vero hoc chaos mater est omnium, non solum inferiorum corporum, sed & cælestium, omniumque quæ creata sunt, vt audiemus, non est dubitandum quin elementa omnia cælique omnes ad summum vsque, matris suæ indolem, alia plus, alia minus referant, ac pondus aliquod obtineant, quo ad medium inclinentur, sympathiamque suā, tum ad terram, tum inter se mutuo incubatione & contactu, ac veluti sensu exerceant.

Porro & hoc experientia docet, quæ pondere præualent, ea natura velocius, propiusque ad centrum mundi, sedem inquam grauium accedere. Hinc certissima ordinis ratio in vniuerso nascitur, vt quæ leuiora sunt ac subtiliora, superiorem locum obtineant. Neque hoc solum, verum etiam chai totiusque mundi sphærica figura inde ortum habet, quippe cum chai materia fluxilis esset, & ibi per omnia similis, æquali vndequaque virtute & facilitate, ad punctum illum quietis pondere suo ferebatur, ita vt extrema eius omnia æqualiter à centro distarent, & ex omni parte centri in æquilibrio consisteret. Si enim eius extrema inæqualiter à centro distitissent, plus ponderis centro ex vna aliqua parte incubuisset quam in alia, vt si in cubo a sit centrum, b. c. d. e. sint extrema. ex a autem spectes b. aut d. angulum & c. in medio latere, longior multo est linea d. a. quam linea c. a. aut e. a. multo plus itaque ponderis habet materia quæ secundum a. b. aut d. a. lineam centro incumbit, quam quæ secundum c. a. aut e. a. Vincet igitur d. a. pondus, & c. a. atque e. a. sursum protrudet cadendo donec c. d. e. simul in æquilibrio, hoc est æqualiter à centro consistant, materia existente liquida & fluxili. Necessario igitur chaos in æquilibrio sub figura sphærica consistit. Et erat alioqui talis figura sola mundo

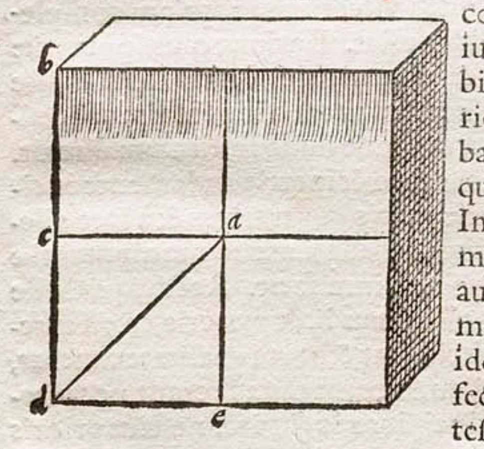


conueniens, postquam superiora perfectioraque corpora, terram iuuandæ generationis causa perpetua circumuolutione erant ambitura. Iohannes de Sacrobusco & cæteri mathematici terræ sphæricam figuram, ex apparentibus quibusdam accidentibus comprobant, sed præclarius multo est ex ipso fonte, ex causis, inquam, vnum quodque demonstrare, hoc enim tramite solida scientia incedit. Inuentum hunc punctum ex iam demonstratis, constat centrum mundi & grauitatis, aut quietis grauium vocandum esse. Vocant autem physici ipsum infimum omnium, reliqua vero superiora, & motum ad medium dicunt deorsum fieri, à medio vero sursum; idque optimo iure, quod supremum merito dici debeat, id quod perfectissimum est, & reliquis aliquid prętantioris naturæ conferre potest, infimum vero ꝙ longissime ab illo, & loco & conditione distat.

## FABRICÆ MVNDI

### Caput quartum.

*De natura & forma chai siue primæ materiæ.*

CHaos hoc principio creatum omnium rerum quæ à Deo facta sunt fuisse principium materiale, luce clarius ostendit Moses, dum omnia ex eodem sex dierū opera deducit. Et prima eius propositio perspicuè conuincit, nihil prius hac materia à Deo creatum esse, alioqui enim non recte principium creationis in ea constituisset. Quum igitur post hanc materiam, & ex eadem facta sint omnia, ad originem naturæ recte peruestigandam, & naturalis philosophiæ principia iuxta veritatem constituenda, summè necessarium est, qualis hæc prima fuerit materia diligentissime considerare. Multis se modis torserunt gentiles philosophi in materiæ consideratione, esse illam negare nō sunt ausi, & tamen ens esse minime concesserunt, aiunt nec quantitatem nec qualitatem esse, neque has in se

b 1 habere

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

habere,quinimo ita omni qualitate & forma ſpoliant, vt tanquam meram priuationem malam ac turpem eſſe teſtantur, eoque nonnulli progreſſi ſunt impudentiæ & temeritatis, vt Deum in edomanda materia,ipſaque formis ſubijcienda laboraſſe dicant. Quid quæſo inſultius, quid magis probroſum in Dei omnipotentiam dici potuit? annon qui formas multo materia nobiliores aliunde(vt illi volunt) efficere & inducere potuit, etiam materiam ad omne opus ſibi obſequentiſſimā creare valuit? Sed hæc eſt mentis humanæ caligo & cæcitas, vt ſine ductu verbi Dei,nihil quod à ſenſibus eſt remotum,& diuinam habet originem recte & certò aſſequi queat. Quin etiam ſuma eſt inſania, profundiſſima naturæ myſteria,primam inquam eius originem, & abyſſum extremam conſiliorum & operum Dei,ex ſuo cerebro metiri & perquirere velle. Natura docere nos poteſt ex materia creata eſſe omnia,at quis materiæ illius modum & conditiones nuſquam neque verbo Dei, neque vllo naturæ veſtigio indicatas, imo manifeſto Dei verbo contrarias, pro oraculis obtrudere audeat? Materiam primam ita omni forma omniq́ue entis conditione & ſpecie priuant, vt quo modo in ſe ipſa ſubſiſtere poſſit, dici nequeat. At Moſes diſertis verbis eam terram,aquam & abyſſum nominat, priuſquam ſupra concreatam formam noua aliqua ſpecies illi inducta fuiſſet,& Eccleſiaſtes cap. 3. v. 20. vocat APHAR, id eſt Limum. Ex quibus eam iam ab initio ſpeciem aliquam terræ & aquæ,proinde & magnitudinem ac pondus habuiſſe,fit manifeſtum. Sed dicet aliquis,philoſophos diſtinguendarum rerum cauſa materiam per ſe,formam item per ſe conſiderare,quo magis perſpicue cauſas rerum à qualitatibus & formis,non à materia dependentes, & generationem productionemq́ue ſpecierum,quæ formæ ad materiam acceſſu fit,doceant. Recte id quidem,& nos qualitates ac formas actiuas eſſe, & ſpecierum generatrices aſſerimus,non nudatam hiſce materiam,ſed in duobus interim illi grauiſſime peccant: primum in eo quod ab extremis perfectiſſimisq́ue formis ad primam omnium,quæcunque cogitari poteſt,aſcendentes omnes pariter à materia ſeiungunt, & tanquam acceſſorias aliundeque inductas habent,ita vt nudam ad extremum materiam relinquant,cum iuxta veram ſpecierum productionem à Moſe deſcriptam,ſupra chai informitatem à Moſe indicatam,non liceat aſcendere,hoc enim cum primum fuerit rerum initium, & in illud poſtremo reſoluantur omnia,iuxta Eccleſiaſtem cap. 3. quo vlterius illud circumcidendo poterant aſcendere, quum id compoſitum eſſe docere nequeant? Secundo in eo grauius adhuc peccant, quod formam omnem ita alienam à materia faciunt,vt nullam in illa ſeminariam vim aut radiculam habere concedant,ſed primum ſui initium aliunde extra materiam accepiſſe volunt,cui nos aduerſamur,cum ex mundi geneſi,& teſtimonijs diuinis conſtet,primam materiam ſuam formam, & qualitatem ac quantitatem habuiſſe, & ex eius forma reliquorum formas natas eſſe. Præterea abſurdum plane eſt & à Deo alienum,aliquid informe & ſine omni virtute ac qualitate creare,tum ratione inſtituti ſui, tum ratione omnipotentiæ & maieſtatis ſuæ. Inſtituti,quia cum omnia hominis ſeruitio deſtinarit,quorſum iners ſpectabit mater, quæ nec ipſa aliquid per ſe poteſt,nec receptat qualitates & virtutes intendere, quin potius obtundere valebit. Nam ſi receptis qualitatibus aliquid conferre dicas contradictoria ſimul aſſeris,materiam, nec quantitatem, nec qualitatem aliquam eſſe,nec eam in ſuis viſceribus propriam complecti,& tamen aliqua virtute dotatam eſſe, quippe quæ operis aliquid præſtat. Ratione omnipotentiæ & maieſtatis ſuæ minime Deo conuenit,informem omnino materiam condere. Quippe cum ſit ille forma formarum omnium formatrix,mera lux,mera virtus & efficacia, mera vita, & ſpirans bonitas,quomodo poterit inane & mortuum aliquid parere,qui ad vitam omne ſuum inſtitutum direxit. Qui hominem ad ſuam imaginem creare concepit, quomodo à mortuo & inerti fundamento incipiet, & ex eo hominem formabit, quo nihil Deo diſſimilius, imo magis contrarium & à Deo alienum eſſe poteſt? Iniuriam ergo Deo optimo maximo facit, & illius maieſtati atque omnipotentiæ detrahit, qui tam excellentis & incomparabilis operis tam vile principium facit. Rectius paulo de materia prima ſenſiſſe videntur Empedocles & Anaxagoras,quos Plotinus li. de materia,ca. 7. reprehendit. Non enim Empedocles materiam ita in infinitum circumcidebat,& omni qualitate exuebat, ſed cum experientia diſceret omnia corpora in elementa reſolui,vnde compoſita fuerant,nec vlteriorem reſolutionem deprehenderet,deſtitit altius materiæ principium indagare, neſcius prioris materiæ vnde elementa nata eſſent. Quod vero illi obijcit Plotinus elementorum corruptionem, locum non habet, etenim non corrumpuntur elementa, ſed mixturæ tantum, quarum putrefactione & reſolutione elementa repurgantur,& ſuæ integritati reſtituuntur. Anaxagoras autem proxime ad chai naturam accedens, miſturam quandam aquoſam primam aſſeruit eſſe materiam, in miſtura quidem errans,ſed forte quia iuſtum non ſuppeditabat nomen,ſimilitudine rei proxima illam deſcribere voluit,nimirum ab antiquiſſima traditione edoctus, primam rerum omnium materiam Aphar, & ἰλυν fuiſſe. Addidit hanc ipſam materiam, non aptitudinem paſſiuam tantum ad omnia,vt alij volunt habere,vt nimirum aliunde inductas formas reciperet, ſed ipſam actu (non expreſſo ſiue actuali, verum potentiali intellige) in ſe ſuauè eſſentia omnes formas omnesq́ue ſpecies continere. In quo profecto parum admodum à veritate aberrabat, vt in progreſſu patebit, verum ſi ſpeciem à materia formari voluit, vt dicere videtur Plotinus,in eo certe errauit,neque enim imperfectum perfectius producere poteſt, ſed ipſum perficiente eget. Vt autem omiſſis ethnicorum ſomnijs, veram de materia prima doctrinam conſequamur, primum quid de ea ſentiendum iudicem, compendio dicam, & in proceſſu ex verbo Dei & perceptibilis naturæ cum illo conſenſu probabo. Sic igitur res habet.





Ex quolibet quid libet facere ſolus naturæ dominus,Deus omnipotens poteſt,de quo Matth. 3. & Luc. 3. ſic teſtatur Iohannes Baptiſta. Potens eſt Deus,de lapidibus iſtis ſuſcitare filios ipſi Abrahæ. Et qui ſine omni ſubiecta materia mundum hunc creare potuit, multo magis ex quolibet quidlibet etiam in momento fecerit. Rationem tamen & normam quam naturæ indidit, ipſe in creando ſequutus eſt, vt videbimus. Natura autem ſemel à Deo ordinata & conſtituta,non quidlibet ex quolibet efficit, ſed ex materia quæ illi quod intendit natura proximior eſt, hoc ipſum procreat, Hæc enim illius infinita eſt prouidentia, Sic non ex lapide triticum gignit,ſed ex ſucco terreo & aqueo, nec ignem ex aqua ſuſcitat,ſed ex oleo,magiſq́ue ex ſulphure. Qualitas ergo accommoda ijs quæ generantur,in materia requiritur, atque hanc videmus in vniuerſum naturæ ſemel à Deo conſtitutæ legem,vt nihil ex nihilo gignat,neque ex contrariè affecta,aut ad generationem inidonea materia.

Omnis operatio naturæ in contrarie affectam materiam, atque inidoneam eſt violenta, minus tamen in inidoneam quam in contrarie affectam. Porro quod vim patitur amoto agente,ad ſuum genium redit,niſi diuturniore actione victum paulatim in agentis naturam pertrahatur. Violenta eſt igitur omnis generatio in materiam, ſi illam ſine omni qualitare & naturali affectu, quibus ad gignendum inclinari poſſit,eſſe dicamus. Porro ad generationem & continuationem ſpecierum ac multiplicationem,neceſſarius eſt rerum inter ſe conſenſus & ſympathia, vt 5. capite dictum eſt,& in mundi oiconomia hoc paſſim manifeſtiſſime eſt perſpicere: oportuit igitur materiam ex qua aliquid generaretur ſibi propriam naturam & conditionem habere, quæ ad intentam ſpeciem ex ipſa generandam eſſet idonea.

Hæc eadem natura,ſi ex prima creatione radicem in materia prima nullo modo habuiſſet, quomodo potuiſſet ad officium, ad quod deſtinauit Deus omnia (nimirum ad ſeruiendum in hominis vſum) inclinari? quæ potuiſſet vnquam rerum inter ſe ſympathia naſci? quam agnoſci & obſeruari à nobis vſque adeo eſt neceſſarium, vt Spiritus ſanctus, qui omnia creata in hunc vſum ſuſtinet, & dirigit, per Paulum, Rom. 8. nobis eam luculenter & ampliter deſcribat, cum magnitudinem incomparabilem gloriæ, quæ reuelabitur erga nos ex hoc creaturarum ſeruitio demonſtrat, dicens Etenim ſollicita creaturæ expectatio expectat vt palam fiant filij Dei, hoc eſt ſuum officium ſibi à Deo iniunctum alacriter proſequitur,homines in hac vita ſollicite ſuſtentans, cum deſiderio vt ſalui fiant,& ad Deum creatorem ſuū adducantur. Quod ſi,inquit,hoc creaturæ ſeruitium in multis fruſtra fiat,& ſit inane,tamen huic vanitati non volens ſe ſubijcit, hoc eſt, non perinde illi eſt,bonisne an malis ſeruiat,ſed quantum in ſe eſt præſcriptum officium præſtat in gloriam Dei,& ſalutem hominum. Veruntamen illam huic vanitati ſubiecit Deus,vt nimirum etiā malis,licet fruſtra,ſeruiat, non ſimpliciter tamen, ſed ſub ſpe, ſi forte palpent benignitatem & beneuolentiam Dei, ac conuertantur. Et vt inuitè malis ſeruiuiſſe illam doceat,addit eam ab hac ſeruitute liberandam eſſe,in libertatem quæ cedat in gloriam filiorum Dei, ad quam perpetuo aſpirant,nimirum cum Chriſtus dominus noſter & naturæ, præciſa vlteriore propagatione humani generis, fideles ſuos in gloriam Dei patris adducet. Vides hic manifeſtiſſime,quanta ſit rerum omnium inter ſe & cum homine ſympathia, quam ex materia plane informi omnisq́ue qualitatis & affectus experte,fieri eſt impoſſibile. Atqui dices mihi ex ethnicorum philoſophia,Deum creatæ materiæ poſtea induxiſſe formam aliquam,ex qua deinceps generatio & propagatio ſit facta. Et quorſum quæſo ſecundo loco, ſecundaq; operatione fecit,quod primo primaq́ue creatione poterat? annon æquè principio materiam in ſua natura idoneè qualificatam dare poterat,atque poſtea inducta,idq́ue per vim qualitate? Rurſus an poteſt is qui totus forma virtus, actusq́ue perfectiſſimus, potentiſſimus, optimusq́ue eſt, & ipſa boni origo ac fons,aliquid omnino informe & ab omni affectu actioneq́ue alieniſſimum, procreare.

Iam præcipuum opus ſuum hominem voluit Deus ad ſuam imaginem creare,quomodo enim alioqui in diſſimilitudine potuiſſet gloria Dei frui? Diſſimilia diſſimilibus non afficiuntur,ſed ab ijs abhorrēt. Similitudo igitur ad Deum requirebatur in homine magna, prout multum gloriæ Dei particeps eſſe debebat, Atqui ſacræ literæ teſtantur, vniuerſam Dei gloriam ſanctis patefactum iri,& nos illi ſimiles fore,quia videbimus eum ſicuti eſt. Maxima igitur hominis cum Deo ſimilitudo erit in futura vita, cuius excellentia initia in creatione illum accepiſſe, ex Geneſi teſtatiſſimum eſt, quippe à creationis ſuæ initio cum Deo verſari, eiq́ue in omni obedientia ſeruire,in hoc mundo debebat,donec in ſimilitudine Dei ſibi concreata adoleſceret,& extremam perfectionem in cœlis reciperet.

Cum igitur homo ad imaginem Dei creatus ſit,etiam reliquæ creaturæ, vt cum homine cui ſeruituræ erant iuſtam haberent ſympathiam, aliquid ſimilitudinis cum Deo in ipſa creatione nactæ ſunt. Quin etiam & prima materia chaos ipſum,ex quo omnia, pariterq; homo creata ſunt,aliquam ad ſuum conditorem ſimilitudinem habere debuit,abſurdum enim erat, vt dixi, fontem bonorum omnium Deum,mali aliquid, & qui totus,vita & virtus viuifica eſt,ſtupidum & ſine omni qualitate atque affectu corpus creare,quod mox refingendum eſſet,vt creandis rerum ſpeciebus,& homini ipſi conuenire poſſet. Nam & cuiuſque artificis opus,induſtriam,prudentiam,& animi ipſius ſtudium præ ſe fert,quanto magis Dei intentionem & imaginem aliquam ipſius opera referunt. Qui ergo ita naturam formauit & conſtituit à principio, vt non niſi ex idoneè qualificata materia generationem faciat,etiam primas rerum ſpecies ex idoneo ad hoc chao,creauit & eduxit.



GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

Concludimus ergo, chaos fuisse primam omnium rerum materiam, habentem in sua essentia omnium qualitatum & formarum semen, naturam, inquam, vnam simplicem & incompositam, in tot qualitatum & formarum species deducibilem & distribuibilem, quot nunc in vniuersa natura extant. Fuisse item creatori suo in eo simile, quod quemadmodum Deus pater principium est totius deitatis, in se occulte habens omnia quæ in Logo filio actu expressa, & per spiritum sanctum effusa, & creaturis communicata sunt, ita etiam chaos omnes rerum formas, substantias, & qualitates, latenter cundum potentiam seminariam & radicalem in suis visceribus intimaque essentia complexum fuisse, quæ inde à creatore eductæ, perfectæ & in species distributæ actu egrediente homini seruiunt. Et quemadmodum in Deo Patre idearum multitudo, non vt multa, sed sub vnitate simplici comprehensa, per creationem extra Deum in singulas deducitur species: ita chaos sub vna simplici & incomposita natura per creationem in tot substantias & species diducitur & perficitur, quot in mundi corpore & oiconomia requirebantur. Et quemadmodum substantia Dei incomposita est, non constans materia & forma, sed vna indiuisibilis, etiam cogitatione, essentia: ita & materiæ primæ siue chai substantia incomposita est, non constans materia & forma aliunde introducta, aut de nouo in ipsa creata, sed est vna simplex essentia vnico actu ab vno simplici ente Deo creata, & substantia vitalis, vitaque siue forma substantialis, siue substantia essentialis, & essentia substantialis (aut quomodocunque vnitas materiæ & formæ exprimi potest) existens, in hoc tamen præ cæteris differentijs maximè à Deo distans, quod corporea & crassa sit, finita actu, virtute & potentia, principium tantum tenue horum existens, & diuisibilis in differentes substantias, etiam vsque ad contraria, non quidem immediatè, sed per intermedios progenituræ gradus. Hanc primę materiæ vnitatem haud recte per omnia diuiserunt veteres philosophi, quasi duo diuersa & incommunicantia essent rerum principia, materia & forma. In ijs quidem quæ generantur, aliquid intellectui lucis adfert talis distinctio, dum materiam ex qua aliquid fit, & formam inducendam ac nondum existentem seiunctim (vt ibi res postulat) speculamur, verum cum id in prima materia, & extra casum generationis facimus, materiam plane informem & inanem concipimus, & à veris naturalibus principijs aberramus.

Est itaque chaos in ijs quæ creata sunt & extra Deum, ens entium, forma formarum, substantia substantiarum, non actu, sed potentia, eaque non extranea, sed intranea, materiam & initium formæ præstans, omnibus tanquam mater, verum opifice Deo primum, deinde virtute specifica à Deo instituta, ea formante perficiente & ad partum præparante. Hanc de materia prima & chao sententiam, ex creatione mundi & indubitata rerum experientia, confirmari videbimus.

## FABRICÆ MVNDI

### Caput quintum.

*De erroneo & vero idearum intellectu.*

QVia vero ex sinistro idearum & formarum intellectu ac consideratione, multa traduntur à philosophis absurda, perplexæ quæstiones & disceptationes, oriuntur, & verus operationum naturæ ordo obscuratur, altius idearum & formarum conditio ac natura peruestiganda nobis erat, quo ne falso nitentes fundamento nos ipsos fallamus, & pro vera scientia meras opiniones, atque etiam inepta deliria constituamus. Cum formas aliunde in materiam deduci volunt philosophi, aliud & distinctum à materia principium illis assignant, nimirum ideam quandam æternam ex qua fluant illæ, & materiæ adiungantur, ita vt ens vnumquodq; non simplex sit, sed ex diuersis & separatis atq; incommunicantibus, materia & forma compositum, proinde nec in essentia similitudinis aliquid, nec sympathiæ inter se quicquam ante compositionem materia & forma habuerint. Notum ac tritum satis est, bonum quemque artificem ante operis suæ fabricam ideam quandam concipere, cuius intuitu illud inchoet atque perficiat, verum multa inter operandum subinde incidunt, quæ præter conceptum exemplar addat dematué, & si plures idem specie opus aggrediantur, tot erunt differentiæ, quot artifices. Non igitur extra hominem idea est aliqua, tale exemplar in illius intellectum instillans atq; formans, sed ipse pro sui intellectus perspicuitate, proque rerum cognitione, siue vera siue erronea, quam nactus est, & pro rationis suæ iudicio illud fingit, & ex accidente per experientiam aut aliunde meliore cognitione refingit. Deus item, vt per se sapientissimus, potentissimus, peritissimusque mundi architectus, non nisi optima exquisitissimaque ratione condidit omnia, quamobrem & ideam suo operi conuenientissimam concepisse necessarium est. Non enim est sapientis aliquid sine iusto ordine, modo & ratione facere, enimuero quæ sic fiunt fortuitò ac temerè fiunt, nec boni speciem certò promittere possunt. At vero hanc condendi operis ideam, non ex rerum præcognitione & præscitu & ratiocinatione ac meditatione tanquam exemplari aliquo collegit vt homo: ipse enim cum per se & sine omni mentis motu, alteratione, inspectatione & auscultatione sit omniscius, omnipotens, omnia rerum principia, media, fines, modos, conditiones, numerum, proportiones, habitudines, & quicquid visibilium inuisibiliumque existit, in virtute essentiæ suæ præsentia & conspecta & ponderata habens, tam absolutus, inquam, artifex ex intimo centro & fonte essentiæ suæ

hanc



hanc ideam increatam & in omnia relucentem habet & possidet ab æterno. Estque hæc idea vnica & simplex, quemadmodum essentia Dei vnica & simplex est, sed fœcunditate veluti generationis & propagationis in ramos formarum, & specierum omnium procedens, iuxta creationis in vnica hominis specie institutum & scopum. Quare cum creationem rerum intimè contemplari voles, & earum affinitatem sympathiamque recte indagare desideras, quo ordine vnum quodque, & ex quo creetur, quoque modo species in speciem transeat, tota mentis acie & viribus est contemplandum, inde enim creaturæ singulorum & seruitutis ordo, quo ad hominem pertingunt, innotescunt.

Iam hanc ideam extra Dei substantiam & essentiam collocare nullo modo licet, est enim ipsi Deo proprijssime propria, nulli alteri præter Deum communicabilis, quemadmodum essentia ipsius nulli alteri quam Deo competit, nisi cum quibusdam insanire lubeat, qui omnia ex essentia Dei genita, & veluti particulas eius esse, ideoque animas omnium ad ipsum redituras somniarunt. Cum igitur ab essentia Dei sit inseparabilis hæc idea, nefas est aliquod formarum & specierum primum principium, præterquam in Deo cogitare. Quod si quis ideas extra Deum ponat, non erunt hæ primæ ideæ, sed secundariæ, à prima illa, quæ in Deo est, creatæ, quæ cum extra res à philosophis collocantur, & cum materia coire, resque ipsas & species compositas constituere dicuntur, quid aliud fit quam quod sufficienti omnium conditori, minister adhibetur qui omnia formet? quasi per se immediate id nequiuisset ille, aut dedignatus esset efficere, qui tanto erga opus suum accensus est amore, vt delectetur esse cum filijs hominum. Prouerb. 8. Et si informem, inertem, & per omnia impotentem, nulliusque qualitatis materiam per se creasse concedamus eum, qui totus virtus, & ad nobilissimos effectus pregnans omnipotensque efficacia est, cur digniores nobilioresque materia formas per alienas ministrasque ideas creasse dicemus? An non est hoc gloriam creatoris attenuare? An vero & materiam per secundas ideas conditam voles? quæ quæso eius quod nihil est, & ab omni essentia nudum, idea fingi potest? Ideas enim formas formarum effectrices esse volunt, Quod si has secundas ideas, non in primum tantum creatorem rerum, sed in perpetuam specierum propagationem factas quis asserat, quæ erit differentia propagationis à prima rei constitutione? nonne vtrobique species forma in materiam inducta componetur? Si igitur primum hominem creauit Deus, & idem creationis opus in singulis deinceps hominibus repetitur, quomodo septimo die & deinceps à creando cessasse dicitur Deus, Genes. 2. ver. 2. vt tanquam hæretici è cætu fidelium explosi fuerunt, qui angelos mundi creatores affirmabant, non minus hi tales erunt qui ideas extra Deum positas species rerum constituere dicunt, sunt enim & tales ideæ creaturæ non minus quam angeli. Ad hæc accedit quod antea dixi, speciem & materiam si separata & incommunicanti constituas (vt necesse est cum materiam plane informem, eamque cum forma iunctam, compositum non simplex reddere statuis) fieri non potest, vt sit vlla materiæ ad formam inclinatio aut appetitus, aut vlla sympathia, quæ ex differenti similitudine nascitur. Multæ ex ideis à Deo & rebus separatis intricatæ & merè inutiles quæstiones oriuntur, quas vtcunque solueris nunquam veritatem creationis generationisque attinges, proinde nec de naturæ origine, potentia, sympathia, certi aliquid statuere poteris.

Dicimus ergo vnam esse vniuersam ideam in Deo essentialiter residentem, quæ est omnimoda ratio omnium eorum quæ Deus condere voluit iuxta infinitam eius sapientiam, & voluntatem disposita & destinata, eamque ideam, actu externo in opificio mundi speciatim expressam, atque in eo actu expresso naturaliter per generationē species in multa indiuidua multiplicari & propagari, sine vlla extra Deum cooperante Idea, quippe in primo cuiusque speciei actu expresso impressus est character ideæ illius speciei in Deo existentis, ex qua impressione deinceps ad suæ speciei propagationem inclinatur. Illam etiam ideam, siue rationem omnium, vtpote internum actum essentiæ Dei esse analogum ipsi essentiæ dicimus, proinde & creaturas, quæ eiusdem ideæ sunt imagines, ad Dei substantiam & essentiam aliqualem analogiam habere. Vnde altissima trinitatis mysteria, veluti per transennam de longe elucent, & aduersus omnes de Trinitate hæreses, catholica doctrina insigniter illustrari, & vtcunque disiectis tenebris perspicua magis reddi poterit, si quis inuocato Spiritu sancto, creaturæ ad creatorem analogiam pio zelo pro viribus perscrutetur. Quia vero rationes particulares in vniuersali illa idea, per mutuæ dependentiæ nexum & perpetuam harmoniam in consonantissimam melodiam excitantur, creaturales etiam rationes in vnam symphoniam vtcunq; coire est necesse, iuxta similitudinem aliquam, non autem proportionem, quia finiti ad infinitum nulla est proportio. Ex hac quoque creaturarum symphonia, siue in natura & officio consensu & concordia, sequitur sympathia, quæ propter creationis scopum erat necessaria. Quæ hactenus de materia & forma, de speciebus & earum ministerio ac sympathia partim dicta, partim etiam demonstrata sunt, in creationis historia manifestius elucent & probabuntur, eò igitur redeamus.

## FABRICÆ MVNDI

### Caput sextum.

*De tempore inchoatæ creationis.*

 Cum

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

CVm Deus creare inciperet nondum erant aſtra, nondum illorum motus, nondum igitur tempus erit iuxta phyſicorum definitionem,& tamen tenebroſum illud interuallum, quod lucem præceſſit,pro parte diei computatur,& nox ac veſpera vocatur verſ. 5. & cum luce ſequente,vſq; dum occidit illa,diem naturalem ſequentibus æqualem conſtituit. Menſuratur igitur à Deo æternum illud ſpacium,per prius poſteri usque iuxta partium magnitudinem,nec eſt vlla cum phyſicorum tempore differentia,præterquam quod menſurari non poteſt, niſi comparatione menſuræ ex creatione mutuo acceptæ,neque enim illa mundum præcedens æternitas,annos, menſes dies ue, aut ſimile aliquod accidens,quo menſurari poſſet,habuit. Quid ſi vero tempus phyſicorum menſurari non poſſit,an propterea deſinet eſſe tempus? menſuratio eſt accidens tempori, definire illud non poteſt. Quicquid eſſe dinoſcitur ſuam in natura habet definitionem, etiamſi verbis dari non poſſit, ita æternitas vere eſſe dinoſcitur,communis enim intellectus id oſtendit,dum nemo eſt,qui quod nunquam eſt,eſſe fateatur,& quod eſt aliquando,eſſe non contendat,ac proinde quod eſt,id aliquamdiu,ſiue aliquo tempore eſſe non dubitet. Et communis eſt ſententia:quod nullo tempore eſt,& quod nuſquam eſt,hoc non eſſe. Impoſſibile enim eſt,eſſentiam alicuius ſine circumſtantia temporis & loci concipere. Proinde ad euitandum flexiloquos captioſoſq; ſermones,& inanes fantaſias multas,quas ex temporis & loci definitionibus hactenus vſitatis, fallaces ſophiſtæ intellectui tanquam denſas nebulas, effundunt,præſtat in ipſas temporis& loci ſubſtantias,ſiue malis dici,eſſentias,animum intendere,& rationes earum ſi exprimere nequeas, cum deſint apta vocabula, ſimilitudine tamen aliqua conceptas ſpeculari. Sic tempus cogitabis extenſionem quandam durationis, inter prius & poſterius eſſe, quam poſt mundi creationem conſtantes immutabileſque menſuræ, videlicet aſtrorum motus,exquiſitiſſimè menſurant,ante conditum vero mundū,licet tales menſurę defuerunt,non tamen deſijt eſſe tempus,& ſi iam illud menſurare ſpeculatio aliqua poſtulet, cogitatione menſuras huius noſtri poris,quantum ad extenſiones earum attinet,partibus illius æterni applicabimus. Vt ſi æternitatem Dei aliquomodo declarare velimus, dicemus illum mille ſeculis (extenſione inquam tanta) ante conditum mundum fuiſſe,& ſupra hæc rurſus mille, & vlterius mille, ac deinceps ſuperius ſine fine. Sic communis intellectus æternitatis partes aliquouſque metitur, & quid opus eſt hic argutis tergiuerſationibus & labyrinthis, quæ æterna ſunt & increata facilius aliquali intellectu concipiuntur quam definiantur,aut recte deſcribantur. Et verbum Dei ęterna & infinita ſæcula à priori & poſteriori,Deo ſubinde tribuit,communi intellectui quem ipſe formauit ſe accommodans. Locum ſimiliter cogitabimus eſſe ſpacium quoddam in quo res eſt,quem in ſpecies tres partiemur,in excedentem locatum,in adæquatum,& in minorem, nihil de locati magnitudine definientem. Secundum primam homo eſt in domo, pro ſecunda corpus quodque eſt in aqua aut aëre,vndequaque eius extrema comprehendente,ſecundum tertiam vnaquæq; res,& præcipuè Deus,eſt etiam in minimo loco,creatura quidem ſecundum ſynechdochen, Deus vero ſecundum totam eſſentiam. Si quis ita hiſce determinatis æternum aliquid præter Deum conſtitui addubitet, is locum & tempus in ipſo Deo ab eius eſſentia adferri conſiderabit, cum eſſentia ſine tempore & loco eſſe nequeat. Eſt enim vt elegantiſſimè dicit Iohannes Damaſcenus lib. 1. cap. 16. Deus ſui ipſius locus. Eodem quoque modo & ratione ſibi ipſi tempus eſſe imaginabitur. Et Tertullianus contra Praxeam ſic ſcribit. Ante omnia enim Deus erat ſolus,ipſe ſibi & mundus & locus & omnia,fol, 675. b. Si aliam temporis locique ſubſtantiam quærat,in abyſſum imperſcrutabilem & deuias ambages deuoluetur, quia profunditas Dei omnem intellectum longiſſime ſuperat.

Dicamus ergo cum Moſe v. 5. creationis & primi diei naturalis initium nocte factum eſſe,noctemq; primam diei partem eſſe,& à primo creationis momento tempus mundi inchoandum eſſe,ideoque Deum non ſolum hebdomadam dierum in memoriam creationis conſtituiſſe, verum etiam cuiuſque diei initium ab occaſu ſolis & veſpera ſumi voluiſſe,maleque ſentire eos, qui vetuſtiores Hebræos diem ab ortu ſolis inchoaſſe volunt,locis aliquot ſcripturæ ſacræ male intellectis & detortis id ſibi perſuadentes. Exod. 12. v. 18. ſolennitas paſchæ 7. diebus celebranda præcipitur, & initium finiſque illorum dierum, conſtituitur in veſpera, diem autem primum & vltimum ſolennes conſtituit dominus, v. 16. adeo vt primus Iohann. 19. v. 31. vocetur magnum ſabbatum, diem vero decimum quartum menſis, quo agnus mactabatur inter duas veſperas, Hebræi vocant paraſceuen, id eſt, præparationem & à Paſchate immediatè ſequente diſtinguunt, vt patet Matth. 27. v. 62. Marc. 15. v. 42. Luc. 23. v. 54. Iohan. 19. v. 31. Duo igitur ſunt dies, duæque veſperæ ſe mutuo ſequentes. Prima eſt finis diei 14. altera poſt ſolis occaſum ſequens nox, quæ ad ſequentem diem pertinet. Inter has duas veſperas iubet verſ. 6. agnum occidi, & præparari. Atqui hoc in momento vtrumque diem diuidente fieri nequiuit, ideo veſpera latius ſumitur pro tempore veſpertino, & ad finem diei inclinante illiué propinquo, aut etiam diem terminante, & continuo ſequente. Sic verſu 18. cum iubet infermentata, die 14. ad veſperam edi, de veſpera finiente & diem completum immediatè ſubſequente, intelligit. Cum enim ſolis occaſus dies diſtinguat, quomodo nox qua edebatur paſcha, & pars diei ante occaſum ſolis,in qua mactabatur agnus,in vnum diem referri poſſunt? Planius Marc. 16. patet,noctem initium diei naturalis fuiſſe. Cum præteriſſet ſabbatum, inquit, mulieres emerunt aromata, quod ſabbato

non



non licuiſſet, veſpere ergo finito ſabbato id fecerant,quandoquidem proſtridie quæ erat altera ſabbati, ſummo diei diluculo ad monumentum veniſſe ſubiungit. A veſpera ergo & ſole occidente, diem naturalem inchoarunt Hebræi,quia primus dies creationis à nocte cœpit.

# FABRICÆ MVNDI

## Caput ſeptimum.

### *Opera primi diei.*

PRimum ergo quod creauit Deus fuit chaos illud, de quo hactenus diſſeruimus,& indigeſta moles, materia materq; omniū creandorum,quam terram appellat,quod terreæ naturæ & conditioni fuerit proxima,quippe terra primum abſoluta fuit & ſuos fructus dedit, mox autem chao hoc adhuc indiuiſo,ipſum aquas nominat,non quod aquæ iam tum à terra ſegregatæ fuerint, ſed indicat ſtatim creata materia eius,in elementa diſtinctionem inchoatam fuiſſe,ideoque & antequam aquam nominet,vocat abyſſum, tanquam medium quiddam inter informem maſſam ,& primam diſtinctionem apparere incipientem,aut potius naturam illius maſſæ indicat,quod fuerit APHAR & fluida materia,ad aquæ generationem prona, quam primum à terra ſeparare inſtituebat. Fuit autem maſſa hæc tota,quanta erat,abyſſus,vniformis enim adhuc erat,nec in vllas ſpecies formata, necdum extabant animalia,plantæ,lucidum cœlum,immo nec elementa ipſa,terra,aqua atque aer,ſed erat,inquit Moſes,ſolitudo & inanitas,ſiue ſolitaria, inanis & vacua,quemadmodum terrā inhabitatam,ſterilem,& nihil vſibus humanis accommodum proferentem,ſolitudinē appellamus. Sic erat maſſa hæc mera ſolitudo,ſpeciem tamen in ſe habens,vnde omnia quæ nunc ſunt,deduci & formari poſſint, eaq; ſpecies ſub forma APHAR,limi & abyſſi præcipue indicatur & intelligitur.

Addit huic chao defuiſſe,quo maxime opus erat ad conſtituendam naturam rerum omnium generatricem & procreatricem,nimirum lucem. Duo in creatione in primis ſunt obſeruanda. Primū quod ab imperfectiſſimis,ignobilioribuſque,ad perfectiſſima nobiliſſimaque ordine procedit, vt à chao primum ad terram,deinde ad aquam,hinc ad cælum,& ita deinceps. Secundum,quod ſingulorum naturas,potentiam,actiones,ordinem,modumq agendi, ortus, occaſuſque,& periodos ſingulorum,vniuerſamque naturæ legem,talia in creatione inſtituit, qualia perpetuo eſſe voluit. Itaq; cum inferiorem mundum, terram, aquam,aerem, matrem generandorum omnium, ſuperiorem vero patrem & maſcula vi præditum eſſe vellet, hoc eſt ſeminariam rationem in elementis, præparatricem autem & excitatricem ad generandam potentiam in cœlis conſtituere vellet,mox vt elementa educere cœpit,ſimul etiam materiam cœlorum extraxit,quo ſimul mater paterque adoleſcerent, vt vtriuſque in generando potentia virtuſque omnis,ſuas leges normasq; in ipſa creatione acciperet. Itaque duos creaturarum ordines à principio diſtributionis chai ſimul inſtituit, & in vtroque paulatim ad perfectiora nobilioraq; progreditur,& dum in elementa maſſam diſtinguere incipit,ſimul cū aëre cęleſtem materiam lucidam educit,ex qua deinceps firmamentum & aſtra formanda colligendaque erant,& vt cuique ſuam ſpeciem ſenſim perficiendo tribuit,ita & ſingulis proprias naturæ leges indidit,elementis elementares,& cœleſti materiæ cœleſtes. Animaduertendum eſt autem & aëris elementum, & cœlum ipſum ex quo lucent aſtra, vno cœli nomine ſubinde in ſacris literis ſignari,ex ratione igitur nominis à Deo inſtituti,eiuſdem conditionis,hæc duo primum fuerunt,ſimulque indiſtinctim creata ſunt,ſed mox ſeparari cæpta, cum ex nobiliori eius ſubſtantiæ parte firmamentum condnndum eſſet atque aſtra.

Obſerua nunc,quæ fuerit cœleſtis ſubſtantiæ materia. Aquæ elementum iam in chai conuexitate colligi & apparere incipiebat,necdum producta luce, quæ ad naturæ operationes erat neceſſaria, & ecce Spiritus domini ferebatur ſuper aquas, inquit, Ventum validum è chao excitauit,qui aquas nondum à terra ſeparatas moueret,& in altiores vndas attolleret. Hac agitatione paulatim ſecerni aqua à craſſiore terræ ſubſtantia cœpit, & ſubtilior ſpiritus ex aquoſa chai parte excitatus in aerem euaſit,ſubtilior quoque & nobilior aeris pars in æther,ſiue cœleſtem ſubſtantiam. Tria hæc primo die præſtitit flatus ille, qui haud dubiè durante vlterius agitatione, denſior, vehementiorque factus eſt, ventoſi ſpiritus maiore excitata copia, donec ſubſidens terra & compactior euadens, agitationem illam paulatim compeſceret, ventoſaque materia vtcunque exhauſta & attrita, paulatim ad quietem ſe componeret. Quando igitur cœlum ex aqua necdum diſcreta educi & formari vides, facile intelligis ipſum etiam cum terra affinitatem habere aliquam,magis autem,cum aqua, vnde ipſum Hebræi SHAMAHIM, ab ESH, id eſt igne, & MAIM aquis,vocant,quod ex aquis ſit factum,& aſtra tanquam aquas ignitas circumferat, vt nominis etymon deſcribit Eugubinus. Porro quia chaos magnitudinem & pondus habuit, & quicquid ex eo factum eſt matris indolem aliquo modo, vt dixi, refert, grauiora ignobilioraque in vnoquoque primum ſubſiderunt, leuior aut nobilior vero ſubſtantia, veluti pinguedo chai totius ſurſum eleuata diutiſſime cum ſuperiore cohæſit, vnde cœlum ex nobiliore parte cuiuſque elementi creatum eſt, priuſquam illa in ſuum quæque locum ſeparatim abijſſent. Hinc ex nobilitate ac virtute omnia elementa longe ſuperat cœlum, quod ex nobiliſſima totius chai ſubſtantia creatum eſt,

& in

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

& in ipſo cælo, quæ ſuprema ſunt, inferioribus multo ſunt nobiliora, itemque cœleſtia ad elementaria, affinitatem & ſympathiam perpetuam obtinent, per quam ad ſe mutuo inclinantur, ſimiliter ſuperiora cœli ad inferiora eiuſdem, vt nihil ſit in mundo, quod non ex indita ſibi ſympathia ſuo loco & ordine hominis cauſa ſeruiat. Ita cœli & aſtra propter inclinationem quam habent ad hæc inferiora, ſphærica forma conſtituta, & in centro vniuerſi conquieſcentia, circulariter & variè mouentur, quo ſuas virtutes his inferioribus omnibus, quantum ad generationem neceſſarium eſt, communicent. Fuit autem cœlum hoc primo die adhuc indiſcriminatim vnius per omnia conditionis & naturæ, proinde & vnicum tantum principio habens motum, qui noctem & diem diſtingueret. Cæterũ non interquieſcente creatione, lucidior cœli materia ſenſim in ſphæras diuerſas, globoſque ſtellarum & planetarum colligi cœpit, & vt quodque illorum perfici naturaq; propria & motu imbui cœpit, ita etiam ſua cuique ſympathia & operatio innata fuit. Sic ſoli deſtinata lux (ſiue lucens materia in dimidiam cœli partem continuo colligi cœpit, & in globum ſolis coire, ita vt poſt decem circiter creationis horas (nam ad Leonis ſignum contrahi cępit, vt in Chronologia probabiliter demonſtratum eſt) lumen mundo dederit, quod poſt quatuordecim horas deinde motu cœli diurno occubuit. Fuitque hoc lumen, principio debilius, quippe ſparſa adhuc ſolis materia, donec quarto die in ſuam magnitudinem contraheretur & compingeretur. Hæc de ſyderum in globos collectione luciſque incremento, inanis eſſe nequit ſpeculatio, quandoquidem lucem eſſe primo die oportebat, quæ diem conſtitueret, cum ſol quarto demum die perfectus fuerit, nec aliam lucem quam ſolis ad faciendum diem Deus ordinarit. Simili modo expanſionem cœli, collectionem aquarum in maria, terræ exſiccationem, herbarum, frugum & arborum productionem, & quęcunque ſoli naturæ mandauit & commiſit Deus, non momento, vt mandantis ſermo præ ſe ferre videtur, facta eſſe cogitabimus, ſed ſenſim eo ordine & modo quo naturam ſemper vti in poſterũ voluit, ideoque vnumquodque opus tum inceptum eſſe, cum materia ad hoc idonea præparata fuerit, præſertim autem eo die quo mandatum expreſſum eſt. Sic ſecretio aquæ à primo die inchoata eſt, at tertio demum die perfecta. Si enim in momento ſingula creata eſſent, magis ad res producendas, quam ad naturas rerum & leges conſtituendas intendiſſe videretur Deus, cuius contrarium tertio die videbimus. Quum ergo cum re qualibet eius natura, & lex naturalis fieri debeat, mox vt creari aliquid cœpit, cępit & eius virtus efficax, & modus, regulaque agendi, quibus Deo in creatione ſeruiebat, ita vt ſingula à ſui initio ſua velut progymnaſmata in creatione habuerint, & per naturã ſemel inſtitutam in cæteris diſponendis creatori ſuo ſeruierint. Sic facto in chao pondere, & centro ſedeque grauium poſito, naturaliter omnium corporum diſpoſitio & ordo ſecutus eſt, ſic mota per ventum maſſa, naturaliter terrę & aquę diſcretio facta eſt, & exhalationes ſurſum ſublatæ ſunt, quæ in cœleſtem conditionem ab opifice formatæ, cœleſtem etiam operationem in generandis herbis, arboribus, animalibus exercuerunt. Ita creatio præcedit, creationem ſubſequitur naturalis operatio, & hæc duo deinde in reliquis Dei operibus concurrunt. Cum igitur hic ſit ordo rerum ab opifice ad totius intentionis ſuæ ſcopũ ſapientiſſimè inſtitutus, diligentiſſimè obſeruabit veræ philoſophiæ ſtudioſus quo ordine ſint creata ſingula, quam illorum materiæ naturam primum indiderit creator, quidque illi naturæ adiecerit, quo ſpecies rei formandæ prodijt, item ſi quid res hanc creationem circumſtantes, operæ attulerint, negligendum id non eſt, quanto enim hæc omnia altius perſcrutari datur, tanto perfectius rei creatæ natura, efficacia, communio cum alijs creaturis, & per conſequens ſympathia & omnis operatio innoteſcent. Vt porro cuiuſque rei materia cognoſcibilis fiat, à prima omnium materia chao incipiendũ eſt, quatenus enim illa iuxta ſuam formam & qualitates cognita fuerit, eatenus & quę ex ea primum creantur cognita fient, ſimiliter & ex his reliqua. Cæterum quæ à creatore materiæ adduntur, ad conſtituendam rei ſpeciem & naturam, ea præcedens creata natura docere non poteſt, ſed à poſterioribus, nimirum ab apparentibus rei magnitudine, pondere, leuitate, ſoliditate, raritate, fluxibilitate, figura, qualitatibus, coloribus, officio, aut alijs quibuſuis accidentibus ac proprietatibus, quorum tamen cauſæ effectrices antea longo ſtudio & experientia cognitæ ſunt, petere oportet. Hæc obiter admoneo, quia ad inueniendas rerũ cauſas & oiconomiam (quo philoſophus animum intendere debet) hæc prima ſunt fundamenta. Quod quiſque poteſt hoc faciat, nos partes mundi, ſitum, proportionemque & motum localem, cæteraque quæ ſunt Coſmographiæ propria ſectamur, cætera diuinioribus ingenijs relinquimus contemplanda.

Cum ait Moſes: Dixit Deus, non latam peculiari aliquo tempore ſententiam indicat, ſed perpetuam eius voluntatem, quæ res ſine ſermone aut expreſſis verbis eloquitur & efficit, ac definito tempore profert. Ita etiam in actionibus Dei cum inquit, diuiſit Deus lucem à tenebris, non externam actionem intelligit, ſed perpetuam Dei voluntatem, qua ſola omnia præconſtituto tempore inchoat & perficit. Non autem dicere vult, hoc die completam fuiſſe illam diuiſionem, poſtquam quarto demum die, ſol, aſtraq; omnia perfecta fuerunt, ſed intelligenti nõ obſcurè eam lucis collectionem quam dixi indicat, eamque hoc die eouſque proceſſiſſe, vt lux in vnam partem cœli contracta occumbere potuerit, relicta poſt ſe nocte & tenebris. Poſt abſoluta huius diei opera addit lucem illam bonam à Deo iudicatam & atteſtatam fuiſſe, quod non de omnibus creaturis agit, ſed de illis tantum, quæ præ cæteris inſignem homini vtilitatem conferunt, & eximiè opus intentionemque Dei illuſtrant & commendant. Sic in ſequentibus eodem encomio extollit terræ exſiccationem, herbarum, arborum, & fructuum generationem, ſolis, lunæ & ſtellarum officia, animalia aquatilia, deinde & ter-





reſtria, quæ omnia tandem creato homine valde bona iudicauit, vt quæ illius ſeruitio, cuius cauſa creata ſunt, accommodatiſſima erãt. Magna opera domini exquiſita in omnes voluntates eius. Pſal. 110. Inducta in mundum luce, completus fuit primus dies, quem dicit conſtare veſpere & mane, ſiuè nocte & die, naturalis appellatur à latinis. Noctem præponit, quoniã ab illa cœpit creatio, non enim prima omnium lux creari potuit, iuxta ideam omnium in opificis mente conceptam, ſed materia prærequirebatur, ex qua illa formanda erat. Finis primi diei.

# FABRICÆ MVNDI

## Caput octauum.

### *DE CAELO.*

*Secundus dies incipit.*

AB occaſu lucis, ſequutus eſt ſecundus dies, in quo firmamentum creatum eſt. Non addit autem ex qua materia illud fieri voluerit Deus, verum hoc ex lucis creatione manifeſtum eſt. Cum enim lux ex aquis, quales diximus, ſit producta, & lux omnis à firmamento veniat, certum eſt eandem lucidam ſubſtantiam, quæ diem attulit & circularem motum nacta eſt, hoc die in firmamentum factam eſſe, vnde & firmamentum SHAMAIM ſacra lingua vocatur, quod eiuſdem cum luce ſit ſubſtantiæ, nimirum aqueæ, licet paulo ignobilior, quippe lux vt nobilior, nobiliorem etiam eiuſdem ſubſtantiæ partẽ poſtulabat, quapropter & ſerius eius ſpecies & natura perfecta fuit, videlicet quarto die. Vocat hoc firmamentum Moſes RAKIA, qua voce diffuſio, extenſio, expanſio & diſtenſio ſignificantur. Ratio ergo nominis huius ex creationis opere ſumpta eſt, quę hoc ordine & ſucceſſu facta fuit. Mox vt ventus in abyſſum incubuit, ſurſum exhalauit, & diffuſa eſt aëria cæleſtiſque ſubſtantia, in qua quicquid ad lucem commodum erat, in luminoſam eſſentiam excoctum mox colligi cœpit, vt diem pręſtaret, ſimulque futuri firmamenti ſubſtantia, in qua lux colligebatur & permanebat, ſurſum ex aëris elemento ſublata, diffuſa, extenta & tanquam velum aut tentorium circum vniuerſum mundum inferiorem expanſa eſt, & motum diurnum iam à primo die habens, & lucem circumferens. Hoc firmamentum ergo propter huiuſmodi ex elemento aëris diffuſionem, extenſionem, & expanſionem, propriè RAKIA vocatum eſt, non autem propter ſoliditatem aut compactum ſubſtantiæ robur, quod RAKIA non ſignificat. Neque vero materia ex qua firmamentum hoc factum eſt, neque expanſio illa quam hic illi tribuit Moſes, & item Eſa. cap. 42. ver. 5. & 40. v. 22. Item Pſal. 104. v. 2. talem ſoliditatem, taleque ſubſtantiæ robur ſecum neceſſario fert, neque ferre ſuſpicandum eſt, niſi aliquod eius in verbo Dei argumentum eluceſcat. Sumpta à velo ventis tenſo, & tentorio firmiter expanſo, comparatio, magis naturæ ſtabilitatem atque immobilitatem declarat, & incorruptibilitatem, tale firmamentum voluit Deus in hoc opere ſignificare atque eſſe, vt perpetuum eſſet rerum caducarum adiumentum & ſuſtentaculum. Et quid, quæſo, profuiſſet ibi ferrea rigiditas ac fortitudo, adamantinaque durities, vbi nulla eſt attritio, nihil eſt quod corrumpat? Vocauit etiam Deus hoc firmamentum cœlum ſiue SHAMAIM, vt eiuſdem eſſe ſubſtantiæ cum luce, pariterque cum illa creatum eſſe intelligeremus. Obſeruandum hic eſt, quod Eſdras lib. 4. cap. 6. creationem mundi repetens, de hoc firmamento dicit: Et die ſecundo, inquit, creaſti ſpiritum firmamenti, & imperaſti ei, &c. Docet ordo creationis, docet ponderum proportio, docet raritas ſubſtantiæ & experientia, quanto altius à centro mundi diſtant corpora, tanto rariora, leuiora, ſpiritalioraque exiſtere, proinde, quæ in ſummo reſident, maxime ſpiritalia eſſe neceſſe eſt. Iam firmamentum hoc elementis multo eſt altius, quamobrem multo etiam eſt aëre ſpiritalius, & quam maximè in extrema ſummitate ſua, vbi tot ſydera perpetuum, conſtantiſſimum & minus varium motum habent. Tale autem fieri cęlum erat neceſſarium, poſtquam maſcula vis quæ in ſpiritali ſubſtantia ſubſiſtit, illi inſerenda erat, ad imperfectam horum inferiorum generandi potentiam iuuandam. Neq; totam eius ſubſtantiam talem per omnia æqualiter, hoc eſt homogeneè eſſe ſufficiebat, ſed pro rerum varietate & natura, varia etiam & turgens fœcunditas requirebatur, quæ foras naturali inclinatione tenderet ad maturandos inferioris mundi fœtus, eiſque obſtetricandum. Ea autem fœcunditas in exundante ſpiritali eſſentia, eiuſque fortitudine ſita eſt, quapropter eius ſpiritalis ſubſtantiæ, quæ cœlo cuique aut eius parti ineſt, collectio in vnum corpus ſphæricum, tanquam genitale membrum fieri debuit. Sic in cœlo ſolis, præcipuum ſpiritalis ſubſtantiæ robur in globum ſolis collectum eſt, addito illi in ſubſidium generationis, Mercurio & Venere. Sic Luna, ſic ſtellæ à principio creatæ lucis, iuxta ſui officij exigentiam, in ſuos quæque collectæ ſunt orbes, ac quarto die tandem perfectæ. Lucis etiam calor & ſplendor, ſiue potius eradiatio, ad ſpiritalis virtutis in generationis actum, productionem & intenſionem, neceſſarius erat, proinde cum lucem crearet Deus, ſpiritalem cœli ſubſtantiam lucidam effecit. Iam ſi poſſibile cuiquam eſſet, lucis in ſubſtantia naturalem cauſam & originem cognoſcere, myſterium magnum ille ad inquirendas, & aliquouſque inueniendas ſtellarum & planetarum naturas, quæ cauſam ſuam efficientem & materialem, haud dubiè ſequuntur, haberet. Si enim totam mentis aciem intendas, videbis creationem rerum, naturalem ferè cauſarum ordinem ſequi, atque ex cauſis cauſas diducere, donec ad propoſitum effectum perueniatur. Atque hæc eſt incomprehenſibilis ſapientia Dei,



GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

quod ex vno primum creato, ita naturam format & instituit iuxta ideam vniuersalem, vt non minus eam imitari, quam condere & statuere videatur, quippe Ideam vniuersam naturæ exactissimè conceptam, voluntate & potentia creando etiam exactissimè imitatur & exprimit, vt idem in idea & fabrica, naturalis rerum & causarum successus existat. O supra omnia admirabilem sapientissimam potentiam, & potentissimam sapientiam: Quantam oportet naturæ ad creatorem suum esse affinitatem! Dixit ille & hæc facta est, voluntas illius est huius essentia, proinde vt vult ille, ita hæc est, ac vult, idque propter idem quod vult ille, Deus voluit, & cum delectatione & studio voluit, cœlum & vnumquodque in eo astrum, homini & propter hominem omni creaturæ, vario motu inseruire, hęc voluntas, hoc studium etiam cum quadam dilectione cœlo impressa manet, idem vult, eodem inclinatur cœlum, & cum delectatione quadam diligenter exequitur. Affectus ergo Dei erga suam creaturam, fit affectus creaturæ ad creaturam. Hæc prima & præcipua est causa & origo omnis sympathiæ, qua vnumquodque ad suum officium exequendum excitatur, non est quod aliam cælo aut angelos motores tribuamus, quasi per se sit immobile, & virtutis suæ radios ociosè & sine vllo ad inferiora affectu ac sympathia quocunq; contigerit, spargat, multo minus vt à diuina mente ipsum perpetuo moueri dicamus, nisi perpetua natura eius voluntate semel illi impressa. Interim tamen si hanc de sympathia philosophiam absoluere voles, inquirendum tibi erit, quam similitudinem, quam analogiam cum creaturis, & cum quibus earum ipsi cœlo indiderit, per quam ad eas inclinentur, quin etiam vnde, quo ordine & quo modo ea similitudo & analogia in ipsum inducta sit. Verum vbi hoc theatrum ascenderis, exclamabis: O profunditatem diuitiarum, & sapientiæ, & cognitionis dei, quam inscrutabilia sunt iudicia eius, & imperscrutabiles viæ eius. Quod si nihil inueneris, hanc tamen imperscrutabilitatem didicisse magno erit lucro, quo infinitam sapientiam Dei altius admirari discas, & ipsius maiestatem promptiore animo reuereri. Hoc etiam facile consequeris, vt nihil sine causa iustaque ad vnicum scopum ratione, à Deo conditum esse experiaris. Intelligis nunc spero, quid velit Esdras, cum ait-Spiritum firmamenti creasti, & illi imperasti, nimirum quod cœlestis materia quæ multum est spiritalis, percipiens verbum Dei, siue impressionem voluntatis eius, eundem cum illo affectum erga hominem induit, videlicet vt illius causa incalescens extenuaretur, spiritalis fieret, in altũ super aëris elementum se attolleret, extenderet, ac ibi fixa persisteret, aquas ab aquis diuidens. Hanc ergo ex voluntate Dei eiusq; impressione sympathiam nacta materia cælestis, aëri adhuc mixta, & in spiritaliorem essentiam versa, à sua inclinatione sursum educta est, & hoc est quod ait, secundo die creatum spiritum firmamenti, licet tum nondum in globos stellarum ac planetarum contractus fuerit. Reliquum etiam mandati, nempe diuisionem, ex eadem sympathia & inclinatione eodem die executa est, & in eodem persistit officio, donec Dei voluntas, ex qua eius sympathia pendet, compleatur, vt testatur illud Dauidis, Psalm. 148. Stare fecit ea (cœlestia) in perpetuum, & in seculum, statutum dedit, & non præteribit.

Fuit hoc firmamentum non singulare aliquod cœlum ab alijs diuisum, sed vna cęlorum machina, vt inde manifestum est, quod quarto die solem, lunam & stellas in hoc firmamento posuit, omnes nimirum cœlos, qui nobis apparent, comprehendens. Quoniam autem corpora hæc, quæ Deus in firmamento posuit, & secundum Dauidis testimonium certis legibus fixit, diuersos admodum motus habere comperiuntur, in plures cœlos hoc firmamentum diuisum esse constat, quot autem sint illi, in astronomicis probabiliter differemus. Diuisionis autem modus in præcedentibus apparuit, cum perpetuo superiora ex inferioribus, vt extenuata, dilataq; magis & leuiora ascenderunt, vt aqua ex terta, aër ex aqua, firmamentum ex aëre, ita procul dubio in firmamenti communi substantia, paulatim facta simili extenuatione, discretione, atque in altum subductione, primum imo loco relicta est & subsedit sphęra lunæ, secundo sphæra solis cum Mercurio & Venere, tertio Martis, deinde Iouis, ac sic deinceps, vt postrema secretio sit aquarum supercœlestium, quæ totius machinę mundanæ suprema pars est & manet. Hanc esse in cœlorum distributione oiconomiam, vniuersalis rerum & perpetua natura, qualis est lex grauium & leuium à Deo instituta postulat. Cum enim ex prima vnicaque materia condantur & formentur omnia, ideoque illius indolem referant, non alia ratione superiora ad se mutuo, quam inferiora inter se affecta erunt, nisi Deum dicamus, cum ad cœlos formandos venisset, materiam primam refinxisse, & multo aliam illi essentiam, naturam & leges indidisse, verum hoc quid esset aliud, quam sapientiam Dei & potentiam eleuare, vt qui materiam primam non ad omnia creanda idoneam fecisset? quæ potuisset, hoc concesso, inter cœlestia & elementaria esse naturarum communio? quæ sympathia? an non hoc esset turbare omnem rerum ordinem & scopum Dei in sua creatione subuertere? Cum ergo vniuersalis lex naturæ per omnia inter se communicantia, eodem modo se habeat, nulli dubium esse potest, quin ea quæ ex vno in se conformi nec dissidente prodeunt, ad vnum illud eam obtineant rationem, quàm filius ad parentem, & genitum quodque ad suum genitorem, illius naturam aliquo modo referat, & ad illum tanquam suum principium inclinetur, & amoris vinculo alligetur. Eadem ergo cœlestium inter se erit ratio, quæ est elementarium, quum est vna eademque in se conformi & concordi massa creata successiuè sint omnia, & superiora ex sua nobilitate & perfectione, hæc inferiora tanquam suum principium amplexabuntur, eò fortius, quò magis natura communicant, & homini pro viribus seruiunt. Superiora etiam vt magis defæcata, magis distillata & excocta, nobiliore forma superaddita, nobiliora quoq; erunt ad scopum Dei instrumenta, validiusq; suum officium ad eundem pręstabunt. Quamobrem absurdissima iudico





quæ Astrologi de Saturni & Martis malitia sibi persuadent, vt latius in Astrologicis disceptabo.

Creato & suo loco posito firmamento, factum est, inquit Moses, vespere & mane dies secudus, à vespera nimirum vt primus, incipiens, & ad lucem iterum occumbentem, finiens, eadem est ratio diei quę prius, quam toto creationis tempore seruans, perpetuo ad creationis memoriam retinendam indicat. Vocauit autem firmamentum hoc cœlum, SHAMAIM Hebraicè, si vocali dictione vocauit. Adamo sic vocauit, alioqui quod Deo, dicere esse, dixi, hoc idem est quod vocare, videlicet æterna eius voluntas, qua firmamentum ex aquis esse voluit & fecit.

# FABRICÆ MVNDI

## Caput nonum.

### *De aquis supercœlestibus & creatione Angelorum.*

DE aquis supercœlestibus nusquam aperta fuit mentio, nisi Genes. 1. v. 7. Psal. 148. v. 4. & 4. Esd. 6. v. 41. Variè de illis sentiunt scriptores. Iacobus Zieglerus valde ineptè imaginatur, primam materiam à Deo infinitam creatam fuisse, ne quid vacui extra mundum relinqui putaretur, & ex ea materia mundum creando non exhausisse eius infinitudinem, sed quantum ad creandum sufficeret assumpsisse, reliquum, vt erat, reliquisse, quod vocat aquas supercœlestes, inane & tenebras, illudque per firmamentum à mundo exclusum fuisse asserit. Quæ sententia nimium est absurda, quomodo enim infinitam Dei sapientiam aliquid frustra creare admittetur? Etenim frustra plane fit, quod extra mundum inane, nulliusq; formæ & vsus relinquitur. Quod si ad complendum vacuum id fieri dicas, interrogabo antea ne ab æterno ibidem vacuum fuerit, an verò etiam hoc creatum sit? inextricabilis quæstionum fiet labyrinthus, nec vllus naturæ modus, ordo & lex in partium mundi ex chao deductione, apparebit, sed omnia sine ratione, sine naturali aliqua consequentia fient, nullus enim erit locus extenuandæ materiæ ac dilatandæ nobilitandæque. Alij & quidem non pauci, aquas supercœlestes putant esse nubes, quæ media regione aëris feruntur, & aëre inferiore (qui etiam cœli nomine comprehenditur) à mare & fluminibus separari. Verum his aduersatur sacrum Mosis testimoium, quod illi firmamento in quo sol, luna & stellæ sunt positæ, diuisionem attribuit. Neque enim aër qui sub nubibus est & magnis mutationibus subiectus, firmamentum dici potest. Quod si à perpetuo & immutabili in suo loco situ, firmamentum appellare velint, erit & aqua firmamentum, verum alia firmitas requiritur, tale vt dixi firmamentum necessarium erat, quod substantia & virtute immutabile perpetuo subsistetent, ad sustentandum rerum secundum earum species generationem & multiplicationem, hoc autem post lucem factum fuit, quare & post aërem, nam lux sine aëre, qui circumire massam, lucemque deferre, & diem noctemque efficere debebat, esse non potuit. Quamobrem cum firmamentum hoc ex aëre sit factum, illoq; posterius vno die perfectum, aliud ab hoc inferiore aëre, perfectiusque illo, proculdubio fuit, supra quod etiam Dauid has aquas collocat. Obserua Psal. 148. eius in laudando Deo ordinem, primo in genere cœlestia ad laudandum prouocat, deinde iusto ordine & distinctim singula compellat, primum qui cęlos inhabitant angelos & spiritus beatorum, deinde partes cœlorum, solem, lunam & stellas, hoc est firmamentum, tertio cęlos cœlorum, hoc est, cœlos qui firmamentum ambiunt, & intra se comprehendunt, siue cœlum cœli, vt est Psal. 113.. postremo aquas quæ supra cœlos sunt, mouet, Vides illum ordine ab imis ad summa progredi, addita etiam singulari causa, cur maximè laudare Deum debeant, nimirum quia Deus illa stare fecit in perpetuum, & legem officiumque dedit, quod infectum non præteribunt. Post cœlestia transit ad terrestria, in quibus ventos, fulgura, grandines, nubes, aues cœli complectitur, nimirum elementaria omnia. Vides ergo duos laudantium ordines, cœlestem & elementarem. Cum igitur inter cœlestia & immutabilia collocet aquas supercœlestes, nequaquam eas esse nubes credendum est. Et Psal. 104. v. 3. contignare dicitur Deus tectũ & superiora edificij sui, mundi videlicet, aquis, quæ aliæ quam hæ supercœlestes esse nequeunt.

Vnde nunc istæ aquæ sint creatæ, & in quem finem, ex Mose non liquet. Quando enim oculis percipi non possunt, nec quid exhibent, quod in idololatriæ materiam à gentibus rapi possit, amplius & abditissima vniuersæ creaturæ altissimaq; sint, quæ perscrutari nequeant ab vllo homine, non admodum referebat earum originem & scopum explicare, quamobrem & illa tacet Moses, nec apertè reuelat spiritus sanctus. Non tamen frustra earum mentionem facit, sed pijs animis aliquid altius cogitandi materiam offert, & summè admirandam Dei sapientiam & potentiam inexplicabilem innuit, vbi mentis extrema acies retunditur, & harum vias abyssumq; vlterius prosequi nequit. Originem autem & materiam illarum hinc percipere licet, quod aquas nominat, conformes enim & connaturales firmamento indicat, quemadmodum & Dauid cum Psal. 148. supremum illis locum in toto vniuerso, pariter cum Mose tribuit. Enimuero cum omnia quæ hactenus post motas aquas & lucem creatam sunt facta, ordine exteuationis & perfectionis, sursum sunt lata & suo loco affixa, dubitari non potest, quin eodem continuato ordine, ad extremam, vt ita loquar, distillationem & sublimationem, in aquis istis supercœlestibus sit ventum. Sunt igitur istæ aquæ, cœlum omnium lympidissi-



GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

mum purissimumq;,quod rectè theologi vocant empyreum, quippe cum tanta sit lux in firmamen-
to,& ex ipsa firmamenti substantia collecta, quæ meros ignes oculis & sensui repræsentat,erit & hu-
ius vltimi purificatissimique cœli substantia, multo nobilior fulgidiorque ignis, æquali per omnia
claritate,vt in qua nulla lucis in globos contractio facta est,quod ideo factum apparet quod totius na-
turæ oiconomiam,conuexitate firmamenti terminare voluerit Deus,ideoq; diuisionem illam aqua
rum firmamento commissam scribi, vt naturæ opera ibi terminari,& vltra eius summam extremi-
tatem,nimirum primi mobilis conuexum non exire, sed intra illud in vniuersum contineri intelli-
gamus,extra illud conuexum autem, omnia quieta & immota esse.

Ad quid vero ista aqua supercœlestis,hoc lympidissimum cęlum sit creatum,dicam quod mihi pro
babile est visum. Angelos creatos esse nemo est qui ambigat,quandoquidem nihil est ab æterno præ-
ter vnum Deum,reliqua omnia sunt creaturæ & initium habent. At quando creati sint hi,non facile
est dicere,ante mundum creatos non esse,inde conuincitur, quoniam in principio creauit Deus cœ-
lum & terram,hoc est informem massam cęli & terræ matrem,quod si creatio à massa illa cœpit,non
potuerunt angeli primum creari. Cum tamen stellæ lucidæ in firmamento collocarentur iam tum
erant,sic enim alloquitur dominus Iob cap.38.v.6. Quis iecit lapidem eius (terræ) angularem,quum
laudarent pariter stellæ luminis, & iubilarent omnes filij Dei, filij Dei non potuerunt alij esse quam
angeli,nondum enim tunc creatus erat homo, quod si angeli Deo creatori laudem cecinerunt, cum
terram super lapidem angularem firmaret ille, & simul cum illis laudarunt lucentes stellæ,ergo ter-
tio die fuerunt angeli,fuerunt que stellæ,licet necdum absolutæ:primo enim die mane cœperunt cre
ari,& quarto die fuerunt perfectę,fuerunt ergo multò plus quam semiperfectę,& intenso iam lumine
fulgere incipiebant,Deumq; in suo obsequio laudare atq; glorificare. Quod autem locus ille in Iob
v. 6. ad diem creationis tertium pertineat, facile intelliges, si duos præcedentes versus conferas. In
priore enim loquitur de prima fundatione terræ,quando videlicet locum quietis illi dedit Deus,cen
trum vniuersi,quod verè basis terræ existit. De hac fundatione loquitur Dauid Psa.103,v.5.dicens:Fun
dasti terram super bases suas,ne moueat se in sæculum & in sęculum. In altero loquitur de figura quã
terra pondere suo ex omni parte æqualiter centrum appetente nacta est,videlicet sphærica. Sexto au
tem versu primum adhuc de basi terræ profundissimam facit quæstionem, quo modo videlicet cen-
trum illud,quod basis est grauium,sit fixum, cum sit in medio fluxi & mobilis aëris pendulum. Mox
de superstructiene loquitur,quæ in altum attolli solet, & angulis ædificiorũ præcipuè innititur, quis,
inquit,lapidem angularem iecit,qui molem in altum ascendentem sustineat. Vides tres partes collo-
candæ & firmandæ terræ, eo ordine quo in creatione sibi mutuo successerunt, in quæstionem duci.
Primo enim creato chao,in centrum subsidere terra cœpit,secundo subsidendo sphæricam figuram
accepit,tertio ex siccata tandem terra supra aquas eminuit,atque ibi firmata est, etiam altissimis sub-
inde montibus supra aquas pendentibus,de qua firmatione sic loquitur Dauid Psal.23.v.2. Quia ipse
super maria fundauit eam,& super flumina firmauit eam. Hæc terræ altissima fastigia, quis tanto su-
pra aquas interuallo extulerit,atque ità fundarit,vt non corruant,& ad naturalem suum locum rede
ant, interrogat versus sextus, secunda parte. Cum igitur horum firmitudo & stabilitas sit facta ter-
tio die,cum terra sicca & solida firmaque redderetur,omnino apparet angelos ante completã illam
siccitatem & firmitudinem, nimirum secundo die,creatos fuisse. Et quadrat huc elegantissimè aqua
rum supercœlestium creatio,secundo die facta,ex quibus angelos creatos esse sit verisimillimum,nul-
la enim in omni creatura aptior ad hoc substantia fuit, quam limpidissimus ille & igneus aër,in quo
sedem & habitaculum illis esse voluit conditor, nec aliud elementum illorum corporibus conueni-
entius erat,quam vnde spiritum erant haustura. Et Paul. Hebr.1.testatur,angelos esse spiritus & flam-
mam ignis,hoc est spiritus limpidos in modum clarissimæ flammæ,qualis ferè est cęlo empyreo sub-
stantia,vt videantur angeli quasi stellæ ex aquis supercœlestibus creatæ,sed animatæ,rationales,& in
ministerium Dei susque deq; se mouentes. Vnde vocantur angeli lucis,hoc est,angeli lucentes,ex lu-
ce creati,& in cœlesti luce habitantes,ac cum magna lucis claritate hominibus apparent,vt pastori-
bus Luc.2. v. 9.& mulieribus Matt.28.v.3. & Petro Actor. 12. v.7. Finis secundi diei.

# FABRICÆ MVNDI

## Caput decimum.

*De congregatione aquarum elementarium, & terræ ad generandum præparatione.*

### TERTIVS DIES INCIPIT.

TErtio die dixit Deus: Congregentur aquæ quæ sub cælo sunt in locum vnum, & appareat arida.
Non est Mosis sententia,quod te tio demum die hoc dixerit & separare cœperit,sed quod ęterna
eius voluntas fuerit,vt hoc die terræ & aquæ diuisio perficeretur & terra exsiccaretur, proinde & su-
pra aquas altius emineret,aquis intra sinus illius receptis,quo venturis animalibus sedes & habitacu
lum,horreumque esset ad omne alimentum suppeditandum. Quæcunq; in Deo sunt, æterna sunt,vo
luntas diuidendi quemadmodum creandi ab æterno fuit,& item hoc die complendæ diuisionis ęter-
na fuit,& cum absoluta fuerit,factam esse ab æterno voluit & approbat in æternum. Stat sententia,cu
ius illum pœnitere non potest,quæ redargui,quæ emendari,quæ melius concipi non potest,quoniam
infinita



infinita est eius sapientia & prudentia,quæ mutationem consilij & voluntatis nullam admittit. Quo-
niam ergo hoc die completa est diuisio; Dixit:inquit Moses, Deus,ab æterno videlicet, vt fiat diuisio
& appareat arida,hoc est tantisper fiat diuisio,donec appareat arida, Et quando appariet arida? Nunc
tertio creationis die;subiungit enim: Et factum est ita,nũc nimirum post secundum diem, quem iam
ante completum dixit,& ante finem tertij diei,quem post vers. 13. concludet. Quod si inchoatam &
perfectam pariter diuisionem vno die quis comprehendere velit, quæ erit in creatione ordinis & le-
gis naturę constitutio,cum nũc successiuè & per causas ac consequentia media illã operari videamus?
Necessario tum sequetur Deum omnia creasse,præterito omni ordine & lege naturæ,atq; hæc postea
ipsi naturæ præscripsisse,atq; indidisse, quod absurdum planè est & impium cogitare. Res enim suam
naturam & legem operandi,secum ex creatione adferre debent, nisi Deũ in creando aut consilio aut
potentia non satis valuisse sentiamus. Igitur cũ secundo versu aquas forti flatu mouerit,intelligimus
illum naturalem causam sequentibus operibus instituisse,& iam inde terram ab aqua segregari cœp-
tam, hoc autem die tertio hanc segregationem perfectam & completam fuisse. Hac segregationis
causa naturali obseruata,simul inęqualitatis terræ,& sinuum maris causa innotescit,idem enim ven
ti impetus APHAR illud principio creatum, ita ex diuersis partibus euasit, vt vehementer in altum
tolleret,atq; hinc subsidentem terram in altum colligeret,inde vero profundas maximasq; valles &
cauaturas efficeret. Cogitabis ergo ea parte qua nunc est mare Atlanticum, vehementissimũ ventum
in APHAR incubuisse,similiter & ea parte ferè, vbi nunc Asia & noua India dirimuntur,eosq; ven-
tos vastas ibidem excauationes terræ subsidentis fecisse,& in altas continentes illã cumulasse, varios
item hinc inde turbines ortos,qui minores cauaturas effecerint,& vndis vtrinq; in altũ subuectis,ter-
ram in montes congesserint. Ita collidentibus vndis,& terram ab aquis segregatam,& per medias re-
giones in montes collectam altissimos intelliges. Sic per Aphricam mons Atlas, & montes Lunæ,
per Asiam mons Imaus & montes Caspij,cæteriq; passim montes,haud dubiè nati sunt. Aquæ autem
post longam agitationem ab omni terra defœcatæ,& in cauitates illas collectæ resederunt,vbi termi
num eis posuit Deus,vt ait Dauid Psal.103.v.9. nimirum cum grauia omnia ad centrum mundi quã
possunt proximè accedant,& aqua quæ fluxa & labilis est,non potens accumulata consistere,quemad
modum terra potest,semper illa ad decliuiorem locum labitur, quousque in imo ad libellam se con-
stituerit,vnde per se ascendere nequit, nisi fundum occupante grauiore. Inde fit vt aquæ omnes,non
obiectis altioribus repagulis in mare defluant.

Hic iam cogitandum est,solem lunamque & reliqua sydera eousq; collecta & compacta esse, vt in
natura sibi indita vires intensiores habere incipiant, iam enim in tertium diem lucis claritate ac
virtute naturali creuerunt, proinde in exsiccanda terra plurimum illam adiumenti adferre cer-
tum est. Ventus etiam vtcunque adhuc per aërem spirans, humores à sole excoctos & extenuatos è
luto eduxit, vt duabus de causis terra exsiccaretur, & in maiorem soliditatem coalesceret. Sic vt ha-
bet Dauid Psalm. 23. firmauit Deus terram super aquas, siccitate videlicet & soliditate, sine quibus
ipsa fluxilis permansisset, & ad imà relapsa aquis natura sua subsedisset, vtpote grauior,& illas in al-
tum cedere coegisset. Cæterum hanc terræ siccitatem,non absolutam intelligere oportet, sed medi-
ocrem,quanta ad terræ stabilimentum, & ad plantarum creationem sufficeret, siquidem antequam
plueret,creatæ fuerunt herbæ,quæ succo indigent,& homo ex luto formatus fuit die 6. Quin & hoc
considera, si omnino sicca fuisset terra, non potuisset in altos montes attolli,& consistere, humor
enim aliqualis terram compingit, illo autem expers, omnino dilabitur vt arena, neque etiam gig-
nendis ijs quæ in visceribus eius efficere voluit Deus, idonea fuisset. Obseruandum etiam hic est,
quanta prudentia fuerit creatoris in excauandis sinubus illis, aquarum receptaculis,ita enim maria
per vniuersum mundum distribuit, vt omnia regna mundi inter se mutuo tractare commercia, &
quæ natura aut ars dederit, quouis transuehere possint, tum vt quod maximum est, terra cum aquis
collectis vnam efficiens sphæram,in suo æquilibrio permanserit, alioqui enim terra non fuisset su-
pra aquas firmata,sed plus ponderis in vnam partem collectum, totam terræ massam versus cen-
trum grauitatis & mundi depressisset,aquasque ex altera parte incumbentes illa terræ depressio al-
tius in sublime sublatas defluere fecisset, & terras proximas occupare. Postquam enim terra aquis
in eadem quantitate grauior est,necesse est primum terræ corpus per se in æquilibrio consistere.
Deinde maria orbem terræ ambientia, & inter se communicantia sic distribui, vt vndequaque in
æquilibrio iacentes,non plus ponderis adferant in vnam sphæræ medietatem, quocunque tandem
circulo illam finias,quam in alteram illi oppositam. Si non communicassent maria, sed quædã pro-
prijs sinubus conclusa mansissent,potuisset terra aliquo modo,etiamsi non per omnia in se ipsa æ-
quilibris consistere. Quod enim in vna eius medietate defuisset ponderis, suppleuissent aquæ in ea-
dem conclusæ. At cum vsus & officium marium postularet, eorum inter se communionem, prop-
ter necessariam circumnauigationem,idem etiam postularet fluminum exoneratio,quæ per solam
marium communicationem,æqualiter & iuxta æquilibrium, in omnes sphæræ partes distribui po-
test,necessarium in primis fuit,quod dixi,terræ per omnia æquilibrium, neque potuisset aquis illud
compensari: illæ enim in parte leuiore altius cumulandæ fuissent, quam in grauiore, proinde & de-
fluxissent, donec æqualem vndique à centro altitudinem nactæ fuissent. Quod si has, aquas æquilibriũ
compensantes,ita circumuallatas demus,vt effluere non possint,tamen duo inconuenientia sequuta
fuissent, vnum quod corruptioni obnoxiæ,vicina infecissent,nec rebus humanis debitum vsum præ-
stitissent,alterum quod vel in viscera terræ exsuctæ,vel exhalatione paulatim extractæ,locum suum



GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

Quod si ratione aliqua, ibi conseruari posse aquas,
deseruissent,& æquilibrium totius abstulissent. Quod si ratione aliqua, ibi conseruari posse aquas,
contendat aliquis,respondebimus frustra per plura,operosiora, inutiliaque ex reliquo media fieri,
quod sine huiusmodi & compendio,& vtilius fieri potest. Quamobrem stat sententia machinam ter
ræ in se ipsa æquilibrem esse,& ex consequenti etiam mare, quod illius sinubus continetur,tum eti-
am hoc continuo moueri, ne corrumpatur & inficiat aërem, ac pisces interficiat. Quin etiam ter-
ram intus ac foris diluit,vt munda & salubria sint omnia,corruptione omni,motu & attritione con-
sumpta ac difflata. Hęc omnia importat centri grauitatis & mundi constitutio,quæ si à veteribus cog
nita & examinata fuissent,de nouæ continentis,quæ nostro seculo inuenta est, deque meridionalis
continentis,quæ nec dum explorato polo Antarctico subiacet,situ & magnitudine prope verum iu-
dicassent. Etenim cum terræ veteribus cognitæ 180. gradibus longitudinis comprehendantur,hoc est,
dimidiam tantum sphæram occupent,necessarium erat tatundem terrarum in altera medietate ex-
tare. Et cum Asia,Europa & Africa pro maxima parte vltra æquinoctialem,versus boream sint sitæ,
necesse erat tantam continentem sub antarctico poli existere, quæ cum Asiæ & nouæ Indiæ, siue A-
mericæ partibus meridianis, reliquis terris æquiponderaret.

Terram sic,vt dictum est,ab aquis segregatam & animalium vitæ apparatam Deus, inquit Moses,
vocauit E R E Z,hoc est terram,& aquas collectas I A M ,id est maria. Non est autē putandum quod
statim separatione hac facta,hæc nomina protulerit, quemadmodum nec antea diei, noctis & cœli
nomina,cui enim ea dixisset,cum nec dum,homo cuius hæc opera cognoscere maximè intererat,cre
atus esset? nisi quis angelis dicta contendat. Cæterum aliud & grande mysterium hic insinuari per-
suasum habeo, videlicet immensæ dilectionis, amantissimæque & beneficentissimæ conuer-
sationis Dei cum homine,quem singulari proposito ac studio creauit, testimonium. Existimo enim
hanc nominum patefactionem non hoc die, sed postea in familiari colloquio Adamo factam,
significare. Etenim cum Gen. 2. v. 19. animalia ad Adam adduceret Deus, vt illis nomina inderet,
non dubium est,quin latior ipsi sermo fuerit,& de creatione rerum pluribus cum illo egerit, lucem,
diem,noctem,cœlum,terram,mare,solem,lunam,præcipuasq; mundi partes nominando,quò poste
ris veram totius opificij historiam tradere possit,vt etiam illa ab Adamo ad Mosen vsq;,mediocriter
conseruata fuit. EREZ vocabulum(vt Augustini Eugubini verba referam)propriè designat,quod cal
catur, à verbo RAZAZ, addita iuxta idioma hebraicum litera aleph, quod consilium creandæ terræ
demonstrat. Creata est enim vt ab animalibus nobilissimis, quibus omnia creabantur, calcaretur.
IAM,id est consonans,fremens,tumultuans,fit à verbo HAMAH,quod fremere,vociferare,ac stride
re significat. Igitur ex hac Augustini deductione liquet EREZ & IAM, talem terram talesq; aquas,
quales nunc sunt terra,quæ animalibus terrestribus est pauimentum, & euntibus,quiescentibusq; su-
stentaculum pręstat,ac mare vastum,quod ex congerie fluminum collectum perpetuò fluit ac refluit,
sonitum stridoremq; efficiens. Et quidem terra cum à terendo dicatur, proprijssime voci EREZ, res-
pondet. Aduerte & hoc quod ibidem Augustinus monet. THEHOM ab eodem verbo HAMAH
deriuari,adeoq; abyssum frementē & tumultuantem signare,ex nominis ergo significato intelligis
ventum illum discretorium,de quo cap. 7. disserui,statim à principio in chao fuisse, nec alium ibi spi-
ritum quam flatum hunc,totam molem exagitantem intelligendū esse, proinde & naturali partim
modo discretionem aquæ & terræ factam fuisse.

# FABRICÆ MVNDI

## Caput vndecimum.

### *De creandorum quadruplici gradu & ordine.*

HActenus ea tantum sunt creata, quæ ad generationem eorum pertinebant, quæ homini ad
vitam sunt necessaria, quæque eorundem domicilia erant futura, hoc est, elementa ex quibus,
aut ea,quorum opera illa erant generanda & sustentanda. Diuidit communis sensus creata omnia
in tres classes,aut potius gradus,in ea quæ sunt,ea quæ vegetantur,& ea quæ sentiunt: quæ diuisio si re-
cte intelligatur & expendatur,elegantissimè speculationi nostrę conuenit,eamque plurimum iuuat,
& sapientiam adfert. In primo gradu non oportet nudam essentiam sine omni forma & qualitate at
que efficacia,qualem somniant primam materiam philosophi intelligere, nihil enim tale creasse
Deum ostendi, sed illa cogitanda sunt, quæ quæcunq; sint virtute aut potentia,tamen sine omni sunt
motu,ita vt vbicunq; iaceant,stent,pendeant,immota per se maneant,nec augmentū sibi vllum assu-
mant,vel vt planius dicam,quæ in se vim crescendi non habent,sed vt natura primum formauit,ita
sunt & manent,nihil in se vitæ habentia, In 2. gradu sunt omnia quæ in sese primum vitæ gradum ha
bent,videlicet vim vegetandi & crescendi,nec altius ad vitam ascendunt. In 3. gradu sunt quæ præter
vegetatiuam,etiam vim sensitiuā habent,ac propria virtute,pro sensus conditione,se mouent. Huc-
usq; ex prima materia procedunt creationis gradus, & quia animū hominis,quo solo à brutis differt,
non ex prima materia,sed priuatim & singulatim à deo creari vulgo credunt,hominem ipsum cæte-
ris animalibus annumerant,& in 3. creaturarum gradu comprehendūt. At vero cum suo loco osten
dero,etiam animum hominis ex prima materia per intermedios perfectionis gradus deduci,qua rtū
in illo creaturarum gradū constituendum esse patebit. Est itaq; primus gradus eorum quæ sunt,2. eo-
rum quę sunt & vim habent vegetatiuam,primum vitæ gradum,tertius eorum quæ sunt,vegetantur,
&



& sentiunt, atque ex sensu mouentur voluntariè,quartus eorum quæ sunt,vegetantur, sentiunt & intelligunt atq; ratiocinantur,aut breuiter, 1. quæ sunt,2. quæ crescunt,3. animalia quæ sentiunt, 4. quæ intelligunt & ratiocinantur,superiores enim gradus inferiores complectuntur. In hos 4. gradus oportet philosophantem diligenter animum intendere, & ordinem creationis his gradibus ascendentem & progredientem obseruare. Neque tamen cogitandum est, omnia quæ sunt primi gradus,procreata fuisse ante ea quæ sunt secundi,non enim lapides pretiosos & metalla ante herbas existere necesse fuit. Hoc enim statuendum est in primis,ea primum creanda fuisse,quæ hominis vsus mox postulabat,gemmæ & metalla etiamsi diu post hominem sint nata, nihil incommodi adferre potuerunt. Verum dices mihi,ante septimum diem creata illa esse oportuit,recte dicis,sed attende ea tum creata censeri,quando terræ mandauit Deus ista generare, terra enim constituta est mater horum, & mater manet,penes se & ex se semen concipit,vnde illa perpetuo generet, ac pro sua fœcunditate suo tempore perficiat,at tarditas perfectionis nouæ speciei generationem non remoratur, quia ipsa vltima est,nec consequenter generat. Quod si gemma gemmam, & metallum sibi simile, debuisset procreare,tum vim specificam & seminariam oportuisset metallo & gemmæ indi, quod creatoris erat non terræ, sic vtique ante septimum diem gemmæ & metalla perfecta esse, & virtutem specificam sibi à Deo inditam habere debuissent. Quod si ordinem in Genesi mundi expressum obseruemus,tertio id die cum herbis faciendum fuisse videtur,similis enim fuisset in vtrisque generandi modus,& vterque in eodem gradu,vegetantium scilicet,numerandus fuisset, adeoque pariter adoleuissent. Itaque cum horum seminaria ratio penes terram maneat, licet adiutrix & fortasse formatrix aliqua virtus ex cœlestibus accedat, censendum est,horum creationem tum perfectam fuisse,cum seminaria ratio & vis generandi, terræ à domino impressa fuit, quod nihilominus eodem hoc 3. die, iuxta naturalem rerum progressum, factum credibile est, cum terra sufficienter solidata fuit, & astra iam proximè suam formam compleuerant. Nullum igitur inconueniens inde nascitur, si metalla & gemmæ & quæcunque similiter à terra genita,propriam sui propagandi vim non habent, post aliquot demum annos, procreata dicantur, & fuerint, cum ratio seminaria & vis specifica, principio terræ indita fuerit,quæ generationem complent.

Hic iam duplex generationis ratio occurrit,quæ prudenter distinguenda venit, vt ne iustus creationis ordo in Genesi manifestè conspicuus turbetur, & ordinis quoque ratio per omnia constet. Vna est ipsius speciei,quæ semper sibi simile profert, vt equus equum,ouis ouem,&c. vsque ad finem mundi,quia ex propria substantia,& per propriam generandi vim, de cuius supra omnem modum admirabili mysterio sequenti capite dicemus. Altera est quæ non sibi simile,sed specie differens,pro qualitate spirituum diuersi generis concurrentium gignit. Sic terra,aurum,sulphur,plumbum,&c. generat, sibi dissimilia & alterius speciei,cuius vim in se habet ex creatione, non autem postea nec aliunde nisi ab opifice creatore acquirit. Vides ergo duplicem generationem specierum, quarum quæ à specie ipsa fit, speciei etiam intra sex dies creationis perfectionem requirit, quo specificam illam vim generandi à creatore accipiat, quam nec terra nec cœlum, nec aliqua prius creata species dare potest,solius creatoris est eam vim creatis speciebus indere. Propterea versu 22. etsi aquæ primas species piscium & volatilium produxissent,non tamen illis totis earundem specificam vim perpetuam & propriam fecit, sed eandem vim in propria materia earundem specierum ex aquis sumpta,inchoatam cum animalibus ipsis perfecit, ijdemque impressit atque indidit, dicens: Crescite & multiplicamini,& replete aquas maris,volatile quoque multiplicet sese in terra. Quæ vero species hanc benedictionem non acceperunt,eæ neque ex se multiplicari possunt, sed accidentariam quandam generationem habent aliundè, nimirum ex certo elemento, aut elementis quibus eam generationis vim Deus indidit,tunc haud dubiè, cum perfectam speciem nacta propriam quæque naturam propriumque spiritum adepta fuerunt,quemadmodum & animalibus perfectis eandem vim indidit. Quamobrem cum harum specierum specifica vis, elementis iam perfectis impressa sit, non opus fuit lapides,gemmas,metalla & reliqua eiusmodi,ante septimum diem in conspicuum proferre, eorum enim creatio iam in elementis facta erat,nec vltiore creatione opus habebant, eorum generatione naturaliter iam ab elementis pendente.

Iam hisce rerum gradibus constitutis,secretioris philosophiæ studiosus diligenter perpendat, qui horum sint nobiliores,& quo ordine,quibusq; & quot medijs,ad suę speciei perfectionē adducantur. Quoniam autē intellectus & ratio aliquid supra sensum & virtutē motiuam addit,& hæc plus habet quam vegetatiua,rursus hæc primus eorū quę sunt ad vitā accessus existit,facile intellectu est,hos gradus quo ordine enumerantur,eo etiam à natura formari ac nobilitari. Exemplū omniū in hominis generatione habemus,in quo vis specifica à parentibus semini impressa, eique innata primū corpus & viscera format,quæ tantisper dum cor formatur in prmo consistunt gradu,at mox corde formato vegetam naturam induunt,& alimentū ad se trahere ac crescere incipiunt,post hebdomadas autem circiter sex,tertium adepta gradum,se mouent,ac tum quidem nullum intellectus siue animæ rationalis vestigium,in fœtu licet deprehendere,necessariò tamen animæ rationalis substantia, etiam in primo conceptu illi adest,si generari illam à parentibus concedimus, at formatur tum illa adhuc,&
postrema

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

postrema vt nobilissima perficitur. Procedit ergo omnis generatio ab ignobiliore ad nobilius, &
summo cuiusque speciei fastigio perficitur, nec vltra ascendit. Nihil enim suæ speciei metam super-
gredi valet, quia vires ei vlteriores datæ non sunt, sed benedictio generationis, ipsa specie termina-
tur. Sic ea quę sunt tantum, quantumuis in suo genere nobilitate cętera excedunt, ad crescendi tamen
potentiam non pertingunt, quæ vegeta sunt, alia quidem alijs sunt nobiliora, verum ad sensum non
perueniunt, & animalia quorum in sua specie vestigium est sensus & motus, ad intellectum non per-
tingunt, hic enim superat omnia, & Dei refert imaginem. Hunc nunc eundem ordinem obseruabis,
lector, in rerum creatione seruatum esse, hactenus enim creauit Deus ea quæ sunt, deinceps ex his ip-
sis assumpta nobiliore substantia, creabit ea quæ sunt secundi gradus, nimirum herbas & plantas, de-
inde animalia, quæ sunt tertij ordinis, & in his primum quæ ex aquis sunt & ignobiliora, postea terre-
stria, quæ subtiliore & ficciore, calidioreque spiritu dotata, subtiliora etiam sunt sensu, & ad intelle-
ctum nonnihil accedunt, denique hominem ipsum, qui cæteris omnibus ratione & sapientia domi-
naretur, Ita nobiliora posterius creantur, quia nobiliore ac magis defecata digestaque materia egent
& proinde tardius perficiuntur, natura quæ prius creata est, iuxta suum genium & modum ab idea
Dei inditum semper operante. Est autem idea Dei opus sapientiæ eius, voluntas ordinis, virtutis &
proportionis, rerum creandarum & sustentandarum. In summa, si quis intentius ordinem rerum
perscrutetur, & specierum communionem differentiamque consideret, intelliget creationem rerũ
ab ima & ignobilissima specie sic fere sursum ascendere, quemadmodum arbor primum vnicum ha-
bet truncum, in quo omnia quę sunt à radice ad summum vsq; sunt vnum communione speciei, sin-
gulis interim partibus suas in eo venas habentibus, cum vero ad aliquam differentiam incipiunt ac-
cedere, fit prima trunci diuisio in ramos, ramus deinde quilibet vnus aliquandiu existens, donec in
diuersum illius venæ abeant, fit secunda diuisio ac sic deinceps, donec ad extremos ramos & fructus
peruentum fuerit. Ita chaos vnicus omnium specierum creandarum est truncus, radicem & initium
in vniuersali idea creatrice, quæ est in mente & voluntate diuina, habens. In hoc trunco omnia ad-
huc vnum sunt, in seminaria ratione chai latentia & communicantia, porro vt vniuersalis illa idea
creatrix rerum, per diuisionem in determinatum specierum numerum & formam sese paulatim as-
cendendo diuidit, ita ex vna simplici incomposita specie chai, paulatim specierum differentiæ ori-
untur: tantisper enim omnium destinatarum specierum substantiæ vnà manent, donec in eo in quo
communicant perfectè ad differentiam vergunt, inde quę adhuc communicant, vno ramo contentę
cohærent, donec in propriæ speciei viam perueniant, suam quæq; altissimam siue extremam & per-
fectam speciem sectantes, sic omni vndequaque veluti per omnes creaturæ ramos facta excoctione,
distillatione, defęcatione, extenuatione, sublimatione, aut quocunque tandem modo, actus iste ad su-
premũ operationis scopum tendens nominandus est, tandem ad singulas species conceptas perueni-
tur. Cæterum id memoria tenendum est, quæ superioris sunt gradus tardius perfici, quandoquidem
per intermedios gradus ascendunt. Sic animal cum tres ascendat gradus, nimirum per esse, & per
vegetam speciem vsque in sensum & motum, necessè est vegetantia vno gradu prius perfici. Ita enim
de idea illa in Deo vniuersali cogitandum est, illam in creatione ita suas impressiones facere, vt à
trunco incipiens, ordine inconfuso ac recto tramite, paulatim per nobiliores & nobiliores ad sum-
mæ speciei productionem tendat, & quæ vnius sunt gradus simul perficiat. Deinde quæ sequen-
tis & nobilioris, vt in creatione plantarum, animalium & hominis videmus. Iam species quæ in
vno gradu consistunt, siue vnius sunt generis, vt in plantarum genere salix & quercus, gradibus qui-
busdam excellentiáue aut nobilitate inter se distinguuntur, quamobrem perfectius aut nobilius
quid, tardiusque effectu est in vno quam in altero, inde fit quod tardius quercus quam salix cres-
cat & adolescat. Non minus tamen quercus quam salicis creatio tertio die fuit absoluta, nam vt mox
videbimus vis specifica simul cum germinante herba nata, plantæque per ideam formatricem im-
pressa est, duobus enim his creatio eorum quæ sibi simili sunt gignitura, absoluitur, specie ipsa & spe-
cifica, hoc est, propagandi speciē virtute, quæ deinde sequuntur incrementa & fructuum generatio,
opera sunt ipsius speciei naturalia, virtutem illam & creationem consequentia. Hic autem memi-
nisse oportet, quod septimo capite diximus. Mox vt materia rei alicuius parata fuit, simul species re-
rum inde creandarum nata est, tametsi res ipsa serius adoleuerit, vt sol primo die cum lucem Deus
crearet, creari cœptus est, cum quarto demum die perfectus fuerit, sic paratis aquis, tertio die species
piscium creari cœperunt, & exsiccata terra species animalium terrestrium, cum hæc quinto demum
die perfecta fuerint, sic tertio die species quoque herbarum & plantarum creari cœpta est, licet quar-
to demum die absoluantur. Moses enim tempus absolutorum operum tantum notat. Simul ergo
species plantarum & terrestrium animalium, perfecta eorum matre terra, natæ sunt, sed quæ solidi-
oris erant substantiæ tardius absoluta, vt quercus quarto die serius adoleuerit quam herbæ. His de
gradibus & ordine rerum creandarum consideratis, ad plantarum creationem veniamus, quæ est al-
tera pars operis huius diei tertij.

## FABRICÆ MVNDI
### Caput duodecimum.

*De herbarum & arborum creatione, & Spiritali substantia.*

Postquam



POstquam tertio die, primò separauit aquas, quæ sub cęlo sunt à terra, durante adhuc flatu, alterũ
opus huius diei sequitur, creatio herbarum & arborum, de quo nunc agemus. Quandoquidem ho
mini, & cæteris animalibus ex herbis & fructubus viuendũ erat, ad secundum rerum gradum, qui est
primus vitæ, procedit creatio, & quia in illorum alimentum erant transitura, modum inuenit Deus,
quo multiplicarentur per semen & vim specificam, quibus Deus benedixit, vt sufficerent omnibus a-
nimalibus, etsi enim non addatur benedictio multiplicationis, ea satis intelligitur facta ex eo, quod
reliquis creaturis eam adiecit, & ver. 29. 30. omnibus animalibus ea in escam donat. Benedictio autē
quæ exprimitur, piscium & auium est ver. 22. Crescite & multiplicamini & replete aquas & terram.
Et hominibus dicit, v. 28. Crescite & multiplicamini & replete terram & subijcite eam, atque domi-
namini piscibus maris, & volatili cœli, & omni bestiæ reptanti super terram. Parata igitur terra ad
generationem, dixit Deus: Germinet terra germen, herbam producentē semen iuxta speciem suã, vt
habet sequenti versu, hoc est, ex quo eiusdē speciei herba nasci potest, & arborē fructiferã, facientem
fructum iuxta speciem suam, cui insit semen suum super terram, hoc est, faciat fructum in quo nasca-
tur semen eiusdem speciei, interea dum crescit arbor super terram, ex quo eiusdem speciei nasci po-
test arbor. Cum inquit germinet, certum est non statim, vt dixit, herbã & arborē perfectam fuisse, sed
ex puncto & veluti atomo terræ, non aliter quam ex semine (quod exiguum cum sit, omnem tamen
virtutē suam in minima sui parte & gemmula, quæ altero fine comprehenditur & latet) per specificã
Dei ideam & benedictionē pullulauit, germinauit, & sensim in adultam plantã aut arborē excreuit.

Postquam nunc ad primum gradum vitæ peruenimus, necesse est spiritalis substantiæ, à qua vita su-
am originem habet, naturam & conditionem rimari & prosequi. Vt omnia per euaporationem &
exhalationem ex chao, orta dixi à capite sexto, deinceps ita paratis nunc elementis ad generationē,
& cœlestibus ad influentiam, virtutum atomos siue minimas particulas aquæ & terræ assumpsit om-
nipotens creator, quibus specificam vim iuxta ideas, & pro numero idearum in sapientia sua compre
hensarum indidit, & addidit sibi simile generandi benedictionem, vt multiplicarentur eadem perpe
tuò specie conseruata. Est autem spiritalis substantia, nobilior cuiusque elementi aut corporis gene-
ratiui pars, quæ attrahendo alimentum, in suam naturam conuertendo, & ad incrementũ corporis
protrudendo vim ex benedictione & natura habet. Sic terra, aqua, aër, & cætera corpora ex se spirita-
lem substantiam exhalant mediante calore, quę à specifica seminis substantia, in eandem naturam &
speciem conuertitur, & incrementum, aut motum, aut sensum pro conditione speciei suppeditat. Si
milis substantia cum in visceribus terræ generatur, & intra terram suam speciem profert, non incre-
mentum speciei adfert, sed in ipsam coagulatur & colligatur, insolubilis ab ea, nec aliorsum exhalat
nullum sui odorem nec virtutē effundens, nisi attactu & operatione permanentis qualitatis. Sic au-
rum in quantitate spiritalis substantiæ coagulatur, nec accipit incrementum, quin potius à calore sul
phureo contrahitur, vt fiat ponderosissimum. Lapides similiter generantur. Herbæ & arbores cum
crescere debeant, molle & ductile alimentum habent, proinde & odores & virtutes exhalant, & tan-
dem paulatim consumuntur cum crescendo maturuerint. Hæc spiritalis substantia sola est, quæ spe-
ciem seruat: (intellige quæ in planta est, non quæ extra) hæc enim primum ab illa attracta mutatur in
speciem, deinde alit & conseruat, & quamdiu nihil ipsam speciem corrumpit, tam diu alit, semper
eosdem characterismos, foliorum, florum, ramorum, fructuum, odorem, saporē, colorem & reliqua
accidentia conseruans, adeo pertinaciter, vt si surculus vel gemma alteri plantæ inseratur, ibi quoq;
suam indolem sequatur, omne alimentum in suam speciem mutando. Quodlibet autem ali-
mentum sic attractum in formam eius partis, ad quam vltimò peruenit, mutatur. Sic succus arbo-
ris cum ad fructum peruenit in speciem fructus mutatur, cum ad folij, in folium abit. Et alimentum
animalis cum ad epar vltimo attractum est, in epar transit, cum ad musculi alicuius radices, in eius
substantiam transit, & sic de omnibus: quodque autem membrum ad se trahit, quod illi magis est ido-
neum. Quædam autem quæ corpori alendo inidonea sunt, natura expellit, alia in crines, alia in vn-
gues, alia in scabiem, alia aliter aut plane extra corpus. Quædam quæ occulta vi, visceri alicui sunt ap
propriata, naturali affectu eo tendunt. Proptetea diuina admodum res est, ista seminaria & spiritalis
substantia, in qua omnis specifica vis & conseruatrix virtus à creatione inest, in qua omnis corporis
motus animali necessarius mediante corde cietur. Cor autem primum ab ipsa formatur in meditul
lio animalis, vt omnibus eius extremis illius virtus sit præsto, & semen simile ad generationem prę-
stat, vt eiusdem speciei maneat continuatio vsque ad finem rerum. Illud autem sciendum est & con-
siderandum, ipsam speciem non ab astris fluere, sed ab eo cui Deus primum indidit, & ad generatio-
nem benedixit: adiumento quidem sunt astra, sed omnium specierum origo & radix est in his inferi-
oribus. Cum autem mundus hic sit vt veluti vnum corpus, partes inter se harmonicas & in vnum
conspirantes, quemadmodum & singula animalia, habens, ad cuius & Dei exemplar, homo tanquam
microcosmus sit conditus, & imaginem Dei referat, & oiconomiam partium similem, credibile est,
mundum quoq; solem tanquam suum cor habere, veluti principium omnis vitæ, & à principio, cum
lux crearetur, initium habuisse & idem officium in mundo, intra conuexitatem firmamenti præsta-
re, quod cor in homine, omnia sursum & deorsum suo calore & lumine fouendo, & propterea in me-
dio illius mundi (paulo altius vt cor in homine) constitutum esse.

## FABRICÆ MVNDI Caput 13.

*De Ligno vitæ.*

d Talem

GERARDUS MERCATOR Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

Talem seminariam speciem toto terrarum orbe, vbi ad hoc idonea erat elementi temperies, dedit, vt nusquam illius speciei virtus deesset, non enim locum mutant plantæ, & animalium modo, per terras ambulant, sed suo loco consistentes semen maturum ibi proijciunt, neq; transplantandi hominibus data fuit cura, vt quibus omnia sponte offerebantur necessaria. Cumq; nihil frustra & sine causa sapientia Dei creârit, quod non ad aliquam vitæ necessitatem sit vtile, certissimum est nullum esse morbum, nullum naturæ defectum, cui non propitio remedio prospexerit. Quamobrem tot species plantarum pullulare & enasci fecit, quot conseruandæ & sustentandæ hominum vitæ & omnium animalium opus erat, & lignum vitæ in medio paradysi collocauit, vt homo quousq; mandati exercitio & obsequio diuinior factus, in cœlum transferetur, eius vsu vitam salubrem conseruaret: sic & bruta animantia suæ naturæ subsidium quærunt, Hirundo Chelidonium, Catus Nepetam Bufo Plantaginem & Saluiam, Canis gramen, Testudo Cunilam, Mustela Rutham, Ciconia Origanum, Perdix Parietariam, quæ & Perdicium dicitur, Accipiter Hieracum, Columba verbenacam, Pica quoq; ægrotans dicitur lauri folia in nidum congerere, quo morbos illis arceat, sic Ceruos credimus Dictamum herbam, quod eius pastu telum eiecisset, sagittarũ vulneribus mederi, ostendisse. Ceruas Seseli herbã demonstrasse arbitramur, & Fœniculũ nobilitasse Serpentes, nam gustatu & esu ipsius senectam exuere, oculorumq; aciem succo eius reficere scimus, quod & pluribus liceret ostendere, quandoquidem natura ipsa animantia docta, plurimarum herbarum vires sibi cognitas mortalibus indicarunt. Tales autem species plantarum in quaq; regione creauit, quales hominibus & animalibus ibidem natis, temperatura conuenirent, quod comperimentis sępenumero probatũ est, ita vt ex sola plantarum nascentium frequentia animaduerti ferè possit, quibus morbis popularibus, nimirum ἐνδημίοις, quęlibet regio subiecta sit. Ita apud Danos, Phrysios, Hollandos, quibus Scorbutus dictus morbus frequens, istius quasi proprium medicamentum Coclearia scilicet copiosè prouenit, Ita vbi in paludosis locis Tamariscus natale solum agnoscit, plerumque lienis ibidem vitijs expositi sunt incolę, quod ex lurido colore, qui in tumescente cute illis efflorescit, hypochondrijsq; inflatis videre licet. Eodem modo obseruatur, quibus in pagis circa sepes in areis frequens Absynthium luxuriat, in ijsdem habitatores naturalium viscerum obstructionibus, ventriculi infirmitate, suffusione bilis plurimum affectos, vt facile, nisi prędictę herbę vsu, viscerum meatus reserantur, extersaq; bile eadem roborentur firmenturq;, in Icterum primum, paulo post in Aquam intercutem exorbitent. Et licet quędam sint inimica & venena quibusdam, suo tamen modo adhibita, sunt salutaria, sic ex pessimis venenis fit nobilis theriaca, & nihil est tam alienum à natura hominis conditum, cuius vsus alicubi non sit vtilis. Nunc de semine agamus. Ex atomis terrę per opus sapientię, ideam Dei ac benedictionem, creauit Deus herbas & plantas, sic autem creauit quemadmodũ nunc ex semine illa nascuntur, eadem enim est primę generationis, quę secundę, operatio, cum sit & maneat eadem species.

Quemadmodum ergo ex semine nascitur planta, ita & ex atomo terrę, per ideam formato in certam speciem, & è contrario. Ex semine autem gemmula altero fine comprehensa, qua parte seminis apicem facit, humorem terrę aut aquę attrahit & radiculam vnam aut plures facit, pro ratione speciei, perq; eas alimentum attractum in alterum sui finem, truncum generat, & consequenter quę trunco adhęrent rami & folia, specifica autem vis est in gemmula illa, quę omne attractum alimentum in suam naturam & speciem mutat. Eadem est ratio in atomo terreo formato per ideam, non enim aliter suam germinationem facit quam semen. Porro illud alimentum attractum vt magis sursum fertur, magis etiam ac magis in formã eius, quod inde nascitur alteratur, in ramos à trunco diuisos, in folia, in florem & in fructus. Perfectissimus omniũ est fructus in quo absoluitur semen, quod ad multiplicationem speciei datum est. Et superiora per calorem ad adcrescendum excitata, succum ab inferioribus trahunt, radix autẽ non potens sufficiens alimentum superioribus administrare, nouas attrahendi colligit radices, per quas copiosius alimentum colligit. Hinc consequitur, quę plantæ plures habent radices, eorum superiora maiore alimento opus habent, & fructus sunt humidiores, nisi radicum potior sit vsus, quam fructuum, in quo sapientia diuina animalium vsui prouidit, sic herbæ, quarum radices esui destinatæ sunt, plus succi attrahunt, & radices succulentiores sunt & crassiores, natura præcipuè radicibus incrementum non herbis procurante, & quæ longiores sunt, eæ siccioris pinguiorisque ferè sunt substantiæ, vt quæ siccius alimentum in profundo quærunt. Multa ex accidentibus & proprietatibus radicum obseruari possunt, quæ ad naturam, earundem & herbarum, disquirendã pertinent. Defertur autem succus attractus in herbis sursum, per partes nondum alteratas, in arboribus vero per corticem, vtpote spongiosum magis, donec ibi longiuscula mora alteretur à vicina parte, & quod nobilissimum est & defęcatius, sursum in flores, fructus & semen attollitur. Multæ hic indaganti occurrẽt speculationes. Quod vero sic, vt dixi, sursum feratur succus attractus, docent nos insitiones surculorum in arboribus, in ijs enim attractus humor primum surculorum cortici communicatur, vbi moram faciens cortices surculorũ corticibus stemmatum vnit, & post lignum ligno connectit, sed species quæ in stemmate est, mutatur in speciem surculi inserti, sic iuxta mandatum Dei eadem species semper eadem producit, siue ex semine, siue ex surculo insito, & consequenter iuxta illius speciei naturam ramos, folia & fructus ac semen profert. Non inutile etiam consideratu est, quanto tempore: & quanto à terra interstitio, fructu, & semen adolescat, & quibus humoribus plantæ circa radices delectentur, quos refugiant, & si possibile sit, quo pacto succus alteretur per singulos gradus, in radice, in trunco, in folijs, in floribus, in fructu, in semine, sic enim speciei naturæ exactius dinosceretur, saltem hoc in confesso est, alimentũ plantæ multo nobilius esse in fructu quam in planta, nobilissimum autem in semine, vt quod scopus est totius creationis illius speciei.





Ex iam dictis colligitur, alias herbas & arbores in alijs regionibus creatas esse, & experientia docet, alias in America siue Noua India esse, quæ nusquam in hac nostra continente, Asia, Africa, & Europa reperiuntur, quæ tantisper in hominum vsu non fuerunt, donec eò aliqui emigrarent, quod post ætatem Christi & Apostolorum factum, opinor: similiter & animalia ibi sunt, quę in nostra continente minime inueniuntur, quæ hauddubiè à creatione mundi ibi extiterunt, vnde suspicor eas terras diluuio obrutas non fuisse, cum hominem delere vellet Deus, Gen. 6. vsque ad v. 7. non enim ibi erant homines, proinde nec animalia ibi creata, ibiq; habitantia delenda erant, vt periret homo, quem condidisse pœnitebat, propter causam in animalibus non repertã. In ista verò nostra continente perire animalia debuissent, nisi aliqua in arca fuissent seruata, quia in aquis viuere nõ potuissent.

Quum igitur virtutes ligni vitæ, sparsim toto orbe condidisset Deus, eadem opera vtrique hominis statui consuluit, obedientiæ & peccati, nec vis ligni vitæ in paradiso, aut per orbẽ sparsa, frustranea fuisset. Impleto enim hominibus mundo, non omnibus ad lignum vitæ patuisset accessus, sed æquiualuissent herbæ ac plantæ sparsim natæ, & fuisset homini certus delectus, & benedictio omnẽ morbum auertisset. Cum igitur ad vsum & ministerium hominum sapientissimè creata essent, in superiore simul ac inferiore mundo, quam pulchra harmonia tum fuit? vbi ima supremis consentiebant, & ab illis opem expectabant, suprema imis sua dona conferebant, & omnia homini subseruiebant, donec à Deo in cœleste habitaculum transferretur. Hæc oiconomia, hæc pulchritudo status, inuiolatã permansisset, si Adam non peccasset, eadem tamen harmonia, si quis diligentius attendat, in primæ naturæ vestigijs adhuc deprehenditur: nihil enim tam exiguum est, quod non alicui seruiat & à perfectiore dependeat, omnia propter hominem sunt, ad scopum ergo cũ omnia tenderent, & scopus ille, homo inq̃, ex varijs partibus constaret, quæ tamen consentientissimam inter se harmoniam seruarent, vtpote in qua vita consistebat, alia stomacho, alia epati, alia cordi, alia sanguini, alia renibus, &c. subseruiebant, quamobrem tot erant simplicia aut plantæ, quot viscera in homine, & quot viscerum affectiones. Et quum vnumquodque ens attractum alimentum in suam speciem mutet, & sint diuersę stationes in corpore humano, & diuersæ viæ ad singulas extremas stationes per quas alimentum meet, puta in ventriculo, in epate, in sanguine in liene, &c. ea simplicia sunt fortiora, aut citius tanquam amica medias stationes permeant, quæ virtutem suam integram ad extremas deferunt, & ibi operantur, quæ vero illic à natura alterari non possunt, ea aut venena sunt, aut naturæ molesta. Quæ in primis stationibus alterantur, amica sunt naturæ, aut exiguæ virtutis. Quæ integra virtute ad extremas stationes penetrant, amica naturæ existentia, ea sunt quæ illi membro aut visceri magis sunt appropriata, & quosdam characterismos habent, ex quibus dignosci possent, si quis diligentissimè perscrutetur, Videmus enim eas quæ magnam naturæ similitudinem habent, etiam in figura communicare, sicut cepæ & allia, & quæ his similia sunt, bulbos habent pro radice, & similem ferę herbam sursum generant, si flores colore differunt, hoc pro singularum peculiari proprietate & aliquali differentia fit. Sic multæ sunt herbæ & arbores, quæ folia in ambitu dentata in modum serræ habent, quæ eadem de causa sic germinant, proinde simile aliquid habent in natura, in quo conueniant: multæ item herbæ & plantæ, folia in ambitu minime dentata, sed æqualiter circumscripta habent, multa dentata in acumen abeunt, multa in rotundos veluti lobulos, vt ruta, multa in aciem duram & pungentem, veluti taxus, omnia diligenter obseruanda, siquidem non casu talia sunt, sed ita perpetuo producente natura: quamobrem cum nihil temere natura producat, & eiusdem figuræ eadem perpetuo creata est causa, necesse est multa certa specierum lege similia esse, & natura aliquo modo communicare. Amplius cum cœlestium & terrestrium in eundem scopum, hominem, sit conspiratio & societas, cœlestia autem sint æterna, species etiam in hoc inferiore mundo sint æternæ, easdem semper in figura & forma generationes habent, & singulæ à proprijs in cœlo causis dependent: vtile est in characterismos plantarum intendentes, multa in vnum astrum respicientia, multa item eiusdem naturæ apud medicos peritiores participia colligere & perspicere, in quibus figura, colore, sapore, cæterisque qualitatibus sibi mutuo respondeant, sic enim ex similitudine de natura rerum iudicare discet. Est enim cuiusq; naturæ proprius character, quem perpetuo seruat, aspirante consimili in cœlis natura. Hæc pro mea qualicunque speculatione lectorem admonere volui, quò rem longe vtilissimam, in qua Salomon multam laudem 3. Reg. 4. cap. v. 33. adeptus est, suis studijs adiuuet. Quæ enim præ oculis sunt, & perpetuò eandem legem naturæ, in figura & forma sectantur, quid in studio & industria peruestigare possent? Operosum quidem est, sed omnia vincit labor. Audiui ego industriè & solerter admodum, de herbarum characterismo disserentem Illustrissimi Principis Iuliaci Medicũ doctissimum, Reinerum Solinandrum, qui vtinam in tam necessaria philosophiæ parte pergat aduigilare (si quisquam potest, ille potest, qua est dexteritate ingenij in perscrutanda natura, & causis rerũ) breui apodixes characterismorum haberemus, & occultas singulis visceribus approprietatas.

Itaq; dum vbique virtutes ligni vitæ constituit Deus, rectè Psalmista inquit psal. 110. Magna opera domini exquisita in omnes voluntates eius, semper ad scopum præconstitutum opus suum dirigit, siue primo mandato obediat Adam, siue non obediat, idque in summa sapientia, misericordia, bonitate & iustitia.

Postquam pro meo exili intellectu de natura & varietate plantarum egi, vnum est summum naturæ miraculum, quod tam multa quæ sunt in singulis speciebus, verbi gratia, magnitudo, forma, figura. odor, sapor, color, folia, nerui, radices, cortex, vis, & infinita quæ vni plantæ insunt, in tã exigua seminis gemmula, quam dixi, latet: vis enim tota speciei, in illa gemmula absconsa est, cum gemmula illa



GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

nihil in ſe talium habeat,ne veſtigium quidem vllum,ſed ſit totum homogeneum,& eiuſdem planè
naturæ appareat, quamobrem mihi rectè iudicare videor,ideam ſimpliciſſimam quæ principiò for-
mauit ſemen,adhuc ſpeciem comitari, & eandem operam continuare, quouſque ceſſet generatio.
Et hoc eſt quod Chriſtus dixit:Ioh. cap.5.v.17. Pater meus vſque modo operatur & ego operor, quò
licet ſabbatum à creatione ſit,non tamen à ſuſtentatione creaturarum,ſed quod opus illud duret vſ-
que ad finem rerum.Non video quid aliud hic dici poſſit. Qui huius ſpeculationis ſtudioſus eſt, præ-
cipuè attendat,quæ accidentia cuique ſpeciei ſint propria,& horum cauſas,ſi poteſt, perquirat,in pri-
mis de figura,& eius incrementum à radice vſque ad ſummum quo ordine fiat, reſpiciat, quo pacto
per corticem,per venas & neruos foliorum,vſque ad ambitum eorum procedat & diſtribuatur,& cu
iuſq; naturæ chracteriſmum proprium,tandem haud dubiè inueniet. Finis tertij diei.

## FABRICÆ MVNDI Caput 14.

*De luminarium creatione.*

### QVARTVS DIES INCIPIT.

CReatio luminarium licet quarto demum die perfecta fuerit,primo tamen die creari cœperunt,
id liquet,quia non eſt aliud lumen quod diem à nocte diſtinguat quam ſolis. vt v.14.proprietas
illi aſſcribitur,& iam tres dies elapſi ſunt,quare illud lumen,quod primū diem à nocte diſtinxit,haud
dubiè ſolis futuri lumen fuit ſparſum adhuc, ſed contractum in hemiſphærium cœli,totū chaos am-
bientis,& ab initio ſuper polis mundi verſatilis,ita vt primo die ſimul cum luce cęlum eiuſq́; motus
creari coeperit, verſu enim 4 diuiſit Deus lucem a tenebris, quod non niſi collectione luminis in
vnam partem cœli, eiuſq́; circumductione in paradiſo, diem & noctem præſtare poterat,quia igitur
dies noctem ſequitur,ncidit creatio lucis primum in illam medietatem,quæ erat ſub horizonte pa-
radiſi, vbi intenſior & collectior facta,motu in occaſum facto, ab orientali paradiſi parte ſupra eius
horizontem aſcendit & diem fecit. Quarto autem die collectio ſubſtantiæ ſolis & lunæ & ſtellarum
demum perfecta fuit.Moſes enim tempus abſolutorum operum deſcribit,quod à perpetua voluntate
Dei dependet & definitur. Debuit tamen ſol,quem cor mundi eſſe dixi duodecimo cap. ante omnia
creari,vt in animalibus, proinde cum prima lucis creatione inchoatus eſt. Sol autem lucidiſſimam
ſubſtantiam nactus dominium diei obtinuit,luna noctis,vt quę non ſuo lumine noctem illuſtrat,ſed
ſolis,habet tamen etiam proprium lumen,ſed exiguum, etiam in vniuerſali eius eclypſi, aëre claro,
adhuc apparet eius circulus,ſed luce admodum tenui, ſtellæ autem & reliqua aſtra intenſius lumen
habere videntur,ſed longè infra ſolem. Illud obſeruandū eſt quod luminaria collocata ait in expan-
ſione cœli,& v.7.expanſionem vocauit cœlum, vnde colligitur chaos multo minus creatum eſſe,
quam nunc ſit mundus,& ex APHAR ac veluti luteo abyſſo chai,eductam & extenuatam materiam
ſurſum latam eſſe,& paulatim vt longius à centro receſſit,ſubtiliorē & nobiliorem factam & expan-
ſam,craſſiora elementa circumdediſſe, ita cœlum empyreum ſubtiliſſimū & nobiliſſimum factum
eſt,vtpote thronus Dei & habitaculum beatorum, ſub illo primum mobile cœlum paulo craſſius &
ignobilius, ſub illo reliqui cœli & planetæ, quanto terræ viciniores, tanto denſioris ignobilioriſque
ſubſtantiæ,minus expanſæ,ita vt craſſiſſimum ſit lunæ cœlum, & conditione elementis proximum.
Hæc expanſio facit ſuperiora leuiora,& ſegregatio à craſſiore nobiliora. Porro lucida materia quæ
aſtrorum & luminarium ſubſtantiæ parabatur, non extenſa ſed contracta fuit, vt tanto fortius lu
cerent & conſpicua fierent,ita fit vt aſtra denſioris ſint ſubſtantiæ quam reliquum cœlū,æquè tamen
leuis,quod igneæ,& denſioris quidem, quo fortior & potentior ſit lux & radiorum ab alijs aſtris proie
ctorum reflexio,quæ noctem illuſtrat,præcipuè à luna reflexa,ſolis autem directa lux diem à nocte di-
uidit. Præter hæc duorū luminarium officia additur,vt ſint in ſigna & tempora & dies & annos. Hic
aſtronomi per ſigna intelligunt certos ſyderū aſpectus,per quos futura deſignantur,ac toto errant cę
lo,longe maius eſt cuius cauſa hęc luminaria ſunt condita,quā varia aſtrologorum vaticinia,nimirū
vt homines quos Deus in ſuo ędificio collocauit,omnipotentiam & bonitatem creatoris ſui cognoſ
cere diſcerent,quod Dauid Pſal.18.v.1. luculenter indicat,dicens: Cœli enarrant gloriam Dei,& hæc
(quæ cum admiratione ſpectantur)opera manuum eius eſſe annunciat firmamentum. Et Paulus ad
Rom.31.v.18.in eandem ſententiam de gentibus loquens:Quod,inquit,de Deo cognoſci poteſt,mani
feſtum eſt in illis, Deus enim illis pátefecit. Siquidem quæ ſunt inuiſibilia illius, ex creatione mundi,
dum per opera intelliguntur,peruidentur,ipſaq́; æterna eius potentia & diuinitas.Sunt ergo lumina
ria duo hæc præcipuè in cœlo conſtituta, vt per hæc Dei opera, omnipotentia, maieſtas, & diuinitas
creatoris,hominibus innoteſcerent,non vt vanitati aſtrologorum ſeruiant. Sunt præterea data ad
deſignationem temporum,quando illa ſunt mutanda, ſic finem temporum, & mundi iudicium, in-
dicabunt,cum obſcurabuntur ac diſſoluentur.Sic tempore paſſionis Chriſti, cum tempus legis mu-
tandum eſſet,admirandam ſolis eclypſim Dionyſius Areopagita vidit. Et Ioſuæ admirandam Dei
manum ſenſit per ſolem,Ioſue cap. 10. v. 13. Sunt item poſita vt dies & annos definiant, eorſum in-
quam illuminant terram etiam, ſtellæ quæ nocte cœlum ornant, & ſolis annum ambitum ſuo poſi-
tu monſtrant. Finis quarti diei.

## FABRICÆ MVNDI Caput 15.



*De creatione piſcium & volatilium.*

### QVINTVS DIES INCIPIT.

SEcundo gradu rerum creato, iam de tertio agitur, de ijs quæ ſunt, vegetantur & mouentur, & pri-
mum de ijs quæ ex aquis, quæ minus ſolidæ ſunt ſubſtantiæ, facilius creſcunt, & minus diuturnæ
ſunt vitæ,quæ in multas ſpecies diuiduntur,& ſingulæ ſuæ ſpeciei ſemen intra ſe generant,ex quo ma
turo & proiecto,eadem ſpecies naſcitur,cuiuſlibet autem ſpeciei indiuidua, eoſdem ſemper charac-
teres habent,adeò vt idem ſemper ſit numerus & figura oſſium,idem color, eadem forma corporis
& reliquorum membrorum,eadem vis & natura & ſapor, quemadmodum & in herbis & plantis:di-
uerſæ autem ſpecies,diuerſos habent characteriſmos,in figura vel aliquo accidente differentes,cuius
differentiæ ſi cauſam colligere poſſis,propriam cuiuſque ſpeciei,naturam propius contemplaberis;
propria enim cuiuſque ſpeciei natura differentiam characteriſmi efficit, & hæc illam ſequitur, vt ex
effectu cauſam,& ex cauſa naturam colligere liceat. In volatiliū contemplatione eadem occurrunt
conſideranda:quia autem auium eſt ſolidior ſubſtantia,& per conſequens viuacior, poſterius etiam
hoc die earum opus completum eſt, licet ſimul formari cœperint, aquis in maria collectis,parata e-
nim cuiuſque materia,continuo progreſſa eſt creatio,nec ceſſauit donec perficerentur omnia, & ſab
batum ab omni creationis opere adeſſet;nulla enim cauſa ſubeſt,cur parata materia, creatio rerum
ſuſpenderetur,æque multa atque vnum creat Deus,& ordo naturalis rerum creandarum eleganter
obſeruatur.Aſtra etiam quæ propius ad vitam conferebant, iam præcedente quarto die perfecta fue-
runt,vt operam ſuam iam validius conferre potuerint, quam cum herbæ crearentur: ſic natura rerū
creatarum,mox vt parata fuit,ſuum officium exequi cœpit, & ſimul omnibus cooperantibus fabrica
mundi proceſſit. O admirabilem ſapientiam, quæ tot diuerſiſſimarum rerum ordini,naturæ,orna-
tui,perfectioni & viribus condendis ſuffecit, ſine ſtudio & ratiocinatione: Dixit enim & facta ſunt.
Proderit hic ſingularum ſpecierum anatomiam facere, vt in quibus characteriſmi ſingulorum dif-
ferant,cognoſcatur, & quo pacto, & quot ſtationibus in ſpeciem mutetur alimentum, qua ſtatione
ſanguis creetur in piſcibus. Inuenies etiam in piſcibus mirabili prouidentia Dei,veſiculam plenam
incluſo aëre,quæ cum piſce incrementum ſuſcipit,cuius officium eſt, quacunque parte aquæ pendu-
lum ſuſtinere, ne ad fundum corporis grauitate mergatur. Inuenies etiam in fœmellis oua multa,
quæ attritione ad ſcopulos facta,aut alioqui naturali vi effuſa,ſpeciem multiplicant, & quemadmo-
dum ſemen plantæ extra matrem (cum in ſe virtutem ſpecificam habeat)proiectum, in ſuo elemen-
to,terra aut aqua,eandem ſpeciem profert; ita & hæc oua piſcium in aquam proiecta, vitam ſuſcipi-
unt,& eandem ſpeciem ac characteriſmum matris exhibent. Aues etiam ſingularum ſpecierum ſe-
care,& internas partes ac munia ſingulorum perſpicere nō erit inutile,vt cauſæ characteriſmorum,
& naturæ propriæ origo rectius cognoſcatur. In quibus ſingula oua viciſſim procreantur,& tecta du-
riore cruſta (ne vis ſpecifica facilius exhalet)excluduntur,quæ etiam à matre ſeparata ſuam vim ſpe
cificam ſeruant,& fœta calore matris, aut etiam hypocauſtis, vt in Aegypto vſitatum eſt ſpacio ſex
hebdomadarum aut menſis, ſuæ ſpeciei aues producunt. Porro maris & fœmellæ,ſicut cætera anima
lia,congreſſu concipiuntur. Potiſſimum autem hic attendendum eſt ad differentiam piſcium & aui
um,quod licet vno eodemque die perfecta fuerunt, non tamen ex eadem materia conſtent,ſed quia
volatilia ſimiliora ſunt terreſtribus animalibus, vt ex ſanguine & tota corporis conſtitutione mani-
feſtum eſt,plus terreæ ſubſtantiæ quam piſces habent, vt ex lutoſa aqua nata videantur, & piſces ex
puriore aqua. Sunt igitur volucria media ordine inter terreſtria animalia & piſces, propiora natu-
ræ terreſtrium animalium quam piſcium, proinde ſerius hoc die perfecta. Vnum autem in omni-
bus animalibus obſeruatu digniſſimum eſt,quod figuram hominis aliquo modo imitantur,quaſi to-
ta natura ad hominis formationem tendente,& in homine demum omnibus numeris perfecta. Ca-
put enim licet longius ſit,omnibus ad ſenſum & motum inſtrumentis ſimilibus quodam modo do-
tatum eſt,cranij oſſa ſimilia, ſpina dorſi ſpinæ hominis vtcunque reſpondet, & coſtæ coſtis,forma-
taq́ue ſunt omnia membra pro natura & operatione cuiusque. Finis quinti diei.

## FABRICÆ MVNDI Caput decimumſextum.

*De animalium terreſtrium creatione.*

### SEXTVS DIES INCIPIT.

TErtij gradus duo genera vidimus,piſces & aues,ſequitur nunc tertium genus,animalia terreſtria,
quæ quo tardius creata ſunt, eo ſimiliora ſunt homini quo ad ſenſum & motum: in ratione au-
tem homo omnia in vniuerſum ſuperat, vt quæ nihil huiuſmodi habent. Sunt autem animalia
terreſtria, alia alijs homini ſimiliora, vt de Elephantis ſcribunt, docile illud animal eſſe, & ad
intellectum quodam modo accedere. Quid de Simia dicemus? quæ actiones humanas imi-
tatur ludibunda, iraſcitur, ridet, applaudit, cogitabunda olfacit, verſando inſpicit, quaſi
deliberans ſi eſui conueniat, nuces dentibus confringit velut homo, & interim



GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

dum ſua agit, circumſpicit quid aſtantes moliantur, caput, pedes, & manus ſimiles admodum hu
manis habet,& per omnia plurimum inter animalia characteriſmos imitatur hominis;huius ratio-
ne conſultum eſt illius anathomiam diligentiſſimè perſpicere, & examinare quantum interior
diſpoſitio,& in quibus ab hominis interioribus differat,quo animales virtutes,ex interiorum chara-
cteriſmo,innoteſcant. Exiſtimo enim illas ab hoc dependere,aut ſpeciatim à natura inditas,per hũc
tanquam idoneum inſtrumentum in opus excitari,quod tamen ambiguum videtur. Apparet enim
vnumquodq; in ſe ſuæ naturæ principium quoddam habere,quod tamen cum intereunte interit, ita
vt cauſa cuiuſque naturæ ipſi rei concreata ſit,& non aliunde inſit. Facienda eſt autem cuiuſque ſpe-
ciei anatomia,quò omnium inter ſe animalium differentia interna perſpiciatur, & differentiæ vir-
tutum animalium ex diuerſitate characteriſmorum innoteſcant:ſic inuenies quibus de cauſis virtu-
tes animales excellentiores ſint in volatilibus quam in piſcibus, in terreſtribus animalibus quam in
volatilibus,in homine quam in terreſtribus animalibus, & deprehendes elegantiſſimum ordinem
à minus ſolidis ad ſolidiora,ab imperfectiore ad perfectiora, à minus viuacibus ad viuaciora,à tem-
porarijs ad æterna. Veſcuntur omnia animalia è terra natis,vnumquodque quod ſuæ naturæ conue-
nientius eſt,cuius naturaliter delectum habet, & hoc ſcire eſt vtile. Etſi enim natura cuiuſque,ali-
mentum in ſuam ſpeciem mutat,aliquid tamen virtutis ineſt herbis & fructibus, quod autem ad ſu-
am naturam vtcunque flectit & immutat, præcipuè vbi eſt affinitas naturarum, & digeſtio facilis,
quinetiam venena immutant,ſed vi contrariæ naturæ,& corrumpunt. Aues etiam piſcibus veſcun-
tur tanquam cognatione affinitatis, & vnumquodq; ſuæ naturæ propinquiore gaudet, eadem ſpecie
excepta,quæ à ſingulis animalibus colitur,præterquam ab homine ſuæ originis oblito. Habent ve-
nenoſa animalia,præterquam quod naturam alicubi vtilem poſſident, hoc commodi,quod paſſim
venena ad ſe trahunt,iiſque aluntur, ipſa autem ab alijs abſumuntur ſine noxa, ita natura animaliũ
incolumitati prouidit. Vna autẽ hic relinquitur quæſtio ſoluenda: vtrum ea quæ nunc eſt, animaliũ
natura & conditio futura fuerit,ſi homo non peccaſſet? Moritura haud dubiè erant abſoluto vitæ pe-
riodo,& ſibi mutuo in cibum futura,alioqui multiplicationem illorũ mundus non potuiſſet capere,
& quorſum immortalia fuiſſent,cum tantum ſeruitio hominis deſtinata eſſent, cum tot indiuidua
multiplicata nulli vſui erant futura? hominem autem reuerita fuiſſent eique obedientia, Gen. enim
1.cap.v 28.29.30. conſtituit Deus Adamum dominum omnium quæ ſub cœlo ſunt. Et Gen.2.v. 21.
fecit Deus Adæ & vxori eius tunicas pelliceas, quas mortua animalia procul dubio dederanr, ceſſa-
uerat enim Deus iam antea creare.

## FABRICÆ MVNDI
## Caput decimumſeptimum.

*De hominis creatione, & prima ac principali creationis intentione.*

QVartus gradus creandorum & perfectiſſimus, eſt homo, in cuius vſum & ſeruitium hactenus
omnia creata ſunt,& quemadmodum illa omnia inter ſe ordinem & harmoniam ad mutu-
am opem habent,ita & hæc ſimul omnia ad hominem certã in natura,qualitatibus & operationibus
conformitatem & harmoniam habent, & propterea homo microcoſmus à græcis appellatur. Eſt
autem hæc conformitas & harmonia, quantum ad animal hominis attinet. Porro nobilius quid-
dam multò in homine eſt, quod omnium creaturarum dignitatem excedit, nimirum anima ratio-
nalis,ſecundum quam ad ſimilitudinem & imaginem Dei conditus eſt, & quia homo ſecundum ſub
ſtantiam eſt animal rationale,& benedictionem accepit vt creſcat & multiplicetur,generatione vi-
delicet ſuæ ſpeciei: non eſt dubium, quin ex ea benedictione, etiam generandi animam rationalem,
potentiam acceperit,quæ præcipua eſt ſpeciei pars, quam in ſingulis hominibus de nouo creari mi-
nimè conuenit,cum 7. die Deus ab omni creationis opere ceſſauerit, & ſabbatum egerit. Et ſunt in
hoc inferiore mundo adhuc reliquiæ eius materiæ, ex qua cœleſtia & ſupercœleſtia creata ſunt, vt ſit
ſuperioris mundi ad inferiorem naturalis inclinatio & ſympathia, & inferioris ad ſuperiorem reſ-
pectus & deſiderium, hinc enim & ſuperiorum ad inferiora procliuitas & cooperatio dependet. No-
biliſſimum autem quod in ſuperiore eſt mundo, eſt cœlum empyreum, ſiue aquæ ſupercœleſtes, ex
quo creatos oſtendi angelos, vt etiam ex huius in hoc inferiori mundo reliquijs,generari poſſit ani-
ma rationalis;& quid ni poſſit, cum ex multo craſſiore & ignobiliore materia terræ aurum, quod eſt
incorruptibile generetur. Aeterna igitur & immortalis anima multò magis ex ſupercęleſtium aqua-
rum reliquijs generari poteſt,vt ſit ſimilis angelis, & benedictio ac mandatum Dei ad generandum,
ac multiplicandam ſpeciem,potentiam generandi animam ex talibus reliquijs dedit. Iam vide quæ
dona ſpiritus ſancti ſiue Dei, ſint in hac anima: ſunt intellectus, ratio, iudicium, memoria,
amor verè boni, iuſtitia, gaudium in ſpiritu ſancto, libera electio voluntatis, & ſi quæ ſunt
alia. In his enim ſimilitudinem Dei habet, & imaginem in immortali animæ rationalis
ſubſtantia. Creatus autem eſt homo hoc ordine & modo. Primum ex A P H A R ſiue lu-
to figuram humanam plaſmauit, in qua haud dubiè ea viſcera quæ primum in generatione
fiunt, vt cor, deinde epar, & quæ immediatè à corde pendent, formari cœperunt,quibus formatis
inſpirauit



inſpirauit in faciem eius ſpiraculum vitæ. Per os & nares viuentia omnia ſpiritum attrahunt, quo
cor accenditur vita & motu, ita per nares & os flauit ſpiritum, in quo haud dubiè erat ex reliiquijs
aquarum ſupercœleſtium, aut prius in corporis compage aliquid earum conceptum erat,
ex quo anima rationalis à comitante ſpiritu ſancto tandẽ formata eſt, prius tamen per communem
aërem vita animalis procurata eſt, non enim eadem anima rationalis eſt,& animal viuificans,ſiqui-
dem diuerſa habent munia,& præeunte animalis anima,manet rationalis,& eſt animalis anima cer
ta harmonia & communis operatio interiorum viſcerum,ad vitam animalis conſpirans,rationalis
autem imago diuinæ eſſentiæ. Quod autem animalia vitam ſunt nacta, ſimili aëris flatu operante
ſpiritu Dei haud dubiè factum eſt, tametſi id non dicatur, in ſimilibus enim ſimiliter Deum operatũ
eſſe facile intelligitur. Dona quæ anima rationalis ſecum attulit,neceſſaria erant in homine, ſi ima-
go Dei eſſe debebat,vt opera Dei contemplaretur,& creatorem ſuum agnoſceret, veneraretur & co-
leret,cognitio enim Dei requirebatur ad ſcopũ creationis hominis, quæ enim beatitudo ei apud De-
um fuiſſet ſine eius crgnitione? Cum ergo ſummam Dei potentiam & bonitatem cognoſceret,& ſu-
auis illi eſſet contemplatio & familiaritas Dei, voluit Deus in illo experiri,an qui maximis donis ab
illo ditatus erat,quibus Deo obſequi poterat,Deum creatorem ſuũ agnoſceret ac reuereretur:volun-
tariam enim & ſpontaneam obedientiam & dilectionem requirebat tam beneficus pater,qua colen-
dus eſſet,& gratum ille Deo obſequium feciſſet:facillimum illi præceptum impoſuit, ne ex vna arbo
re, vbi tam multæ erant optimorum aſpectu & ſapore fructuum ederet, ab ea ſola abſtineret, & cre-
dibile eſt illum Deo aliquandiu obſequutum eſſe, non enim vna hora tantum, vt ſentiunt quidã, aut
diebus aut hebdomadis aliquot in paradiſo permanſit. Quin potius veriſimillimum eſt aliquot an-
nis in eo Dei volũtate permanſiſſe, vt ſentit Georgius Cedrenus,quo opera Dei adminiculo Spiritus
ſancti & contemplatione diuturniore firmiter edoctus,illa poſteris ſuis enarrare poſſet. Cum igitur
longiſſimæ tum eſſent vitæ homines,vera Dei doctrina paucorum traditione, nimirum triũ, Adam
Mathuſalem,Noe, ad Abraham peruenit,cuius deinde ſacro cum Deo fœdere,facile ad Moſem vſq;
in poſteris Iacob reſeruata eſt. Verum ſub eius ortum nimium inualeſcente idololatria,voluit Deus
per Moſem primorum operum ſuorum deſcriptione, homines ad vnius Dei agnitionem & cultum
reducere. Geneſim igitur mundi,quam ille partim ex traditione,partim ex reuelatione Spiritus ſan-
cti deſcripſit, hic contemplari eſt propoſitum, quo veram & integram totius orbis deſcriptionem,
quam indagamus,aſſequamur. Fuit illi proculdubio frequentius cum Deo colloquiũ,in quo de creati
one mundi,de natura rerũ, de Dei propoſito,& alijs,quæ homini ſcitu erant neceſſaria, eruditus fuit,
adduxit illi Deus animalia, vt ſingula perſpiceret & nomina imponeret iuxta naturam eorum,quæ
tam exiguo temporis ſpacio fieri non poterant. Author eſt Georgius Cedrenus in compendio hiſto-
riarum, antiquos quoſdam ſentire, quod Adam ſeptimo demum anno peccarit, & paradiſo eiectus
fuit,& efficacibus rationibus id probabile eſſe oſtendit.

## FABRICÆ MVNDI Caput 18.

*De lapſu Adami.*

INterea dum paradiſum habitaret Adam,familiarior Deo factus, forte non ſatis grauiter præcep-
tum Dei ponderans,ſatanæ aures arrexit,& diu patienter audiuit,qui inimicus factus Deo,quod iu
ſto eius iudicio cœlo eiectus eſſet,homini inſidiatus eſt, perſuaſit ei mandatum Dei in alium finem,
quem ipſe à Deo non audiſſet,datum eſſe,quum tamen ſciret Deum creatorem ſuum veracem & iu-
ſtum eſſe,nec fruſtra mandatum dediſſe,ſerpentem vero mendacem,& iuſtè cœlo eiectum eſſe.Non
enim dubium eſt,quin multam cum Deo in paradiſo conuerſationem & varia colloquia habuerit,in
quibus de creatione & ſcopo rerum omnium & natura edoctus fuit, potentiam etiam Dei ex tam ſa-
pienti creatione,& recto ſerpentis iudicio agnouit, vt merito ſerpentem non audire debuerit: fecit
inſipienter,in hoc tamen contra Deum non peccauit,quia Deus hoc non prohibuerat. Etenim faci-
ebat ad maiorem Dei gloriam,ſi Adam tentatus non pecccaſſet,tum enim certum teſtimonium ho-
mo exhibuiſſet de ſe bene creato, vt erant omnia valde bona Gen. 1. v. 31. Poterat ſerpentis ſermonẽ
interrumpere,eumq; abijcere,& non peccaſſet. Initium quidem ad peccandum,non tamen peccatũ
fuit,quod ſatanæ aures præbuit,Deus enim hoc non prohibuerat, & adhuc poteſtatem contradicen-
di obtinebat,ſed diutior patientia & familiaritas conſenſum peperit, & continuo peccauit tranſgre-
diendo mandatum, quo offenſus Spiritus ſanctus, illum ſuis donis quæ in creatione acceperat,& à
ſpiritu donec non peccaret,ſuſtentabantur,reliquit,Deo euentum ſpectante,at non approbante,quia
prohibuerat,Adamo vero de ſua conſtantia experimentum faciente. De hoc lapſu veriſſimè & pla-
niſſimè ſcribit Eccleſiaſticus cap.15.v. 16. Deus hominem creauit ab initio, eumque arbitrio conſilij
ſui permiſit,ſi volueris mandata ſeruabis,optimæq; voluntatis fidem præſtabis. Ignem & aquam tibi
propoſuit,ad vtrum voles manum tuam porrige,vita ſimul & mors propoſita ſunt homini,& vtrum
cunque placuerit dabitur illi. Porro cum eum peccaturum Deus præſciret, cur non talem creauit,
qui labi non poſſet? Deus omnia bene & paternè fecit, gratia erat, quod tam inſignibus animi doti-
bus ornatus fuit, vt facile tam leui mandato obedire poſſet, & merito homo pro tantis
donis ſuo creatori obediendo gratus eſſe debebat. Poterat ergo, vt aſſerit Eccleſiaſticus, ſtare ſi voluiſ-
ſet,quod autem cecidit,illius eſt culpa,non prædeſtinantis aut volentis Dei, Deus enim omnia valde
bona creauerat, & paternè diſpoſuerat. Cum ergo peccauit, Spiritu ſancto, qui antea illi fa-
miliariter cohabitabat, à quo vitam habebat non interituram ſi, non peccaſſet, priuatus eſt,
qui

GERARDUS MERCATOR Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

qui illum in vita ſancta,gratia & fauore Dei ſuſtinuerat, derelictus ergo familiari Spiritusſanctipræ-
ſentia,nihil in ſe ſenſit quam affectiones carnis,à qua pertractus eiusanimus,vt ex Paulo liquet Rom.
7.v.15 & ſequentibus vſq; ad 24.factus eſt enim& ipſe carnalis,hoc eſt concupiſcentijs carnis addictus,
vt in eadem conſtitutus hypoſtaſi. Dicit enim aliam eſſe legem ſiue neceſſitatem in carne quā in ani-
mo,& eam animum captiuum in ſeruitutem trahere. Porro quod captiuum fit,non eſt ſui iuris,ſed
alterius poteſtati ſubijcitur.Indicat igitur animum principio non fuiſſe carnalem,ſed talem euaſiſſe,
cum captiuus fieret carni.Hanc peccati originalis originem planè neceſſarium eſt ſcire & obſeruare,
ne animū ab initio carnalem creatum eſſe,aut fragilem & impotentē malis reſiſtendi,hoc enim crea
toris impotentiam argueret, vt qui ad conceptum ſcopum,hominem idoneum creare non poſſet,&
eius poteſtatem violaret.Iam quæ calamitates homini ex hoc peccato ortæ ſint, diſce ex loco Pauli
allegato capit. 7. Si enim tantum potuit caro in tot donis ornatum animum, & à Spiritu ſancto cu-
ſtoditum, quid non poſſet in eundem iam ſibi captiuum factum, & à ſpiritus familiaritate deſertum?
Audi quid Apoſtolus Rom.3.v.12.de omnibus tam Iudæis quam gentibus dicat. Omnes deflexerunt,
ſimul inutiles facti ſunt,non eſt qui exerceat bonitatem,non eſt vſq; ad vnum. De natura humana lo
quitur ſola,ſed quando in Chriſto eſt,& à Spiritu ſancto adiuuatur homo, non eſt talis,naturalia do-
na animi,intellectus,ratio, iudicium,memoria,&c.dona non ſufficiunt, niſi adſit ſpiritus,horum ſu-
ſtentator & gubernator. Eſt autem carnis concupiſcentia,non tantum priuatio iuſtitiæ,ſed vera incli
natio ad ea quæ carni placent,proinde cum animus eiuſdem inclinationis fit conſors, nō ſolum pri-
uatur iuſtitia,ſed habet poſitiuum malum, nimirum perpetuam inclinationem ad carnis placitum,
vnde omnia peccata oriuntur,& propterea dicitur illa inclinatio peccatum originale. Quod ſi priua-
tio tantum iuſtitiæ eſſet,non habuiſſet Paulus occaſionem exclamandi. Miſer ego homo quis me eri
piet ex corpore mortis huius. Rom.7. Renatus enim animo iam ereptus erat. Atqui,etiam in renatis
adhuc hæret peccatum originale,hoc argumentum eſt,peccatum originale plus eſſe quam priuatio-
nem & malum in natura hærens,quod per generationem propagatur. In peccatis,inquit Pſalmiſta,
concepit me mater mea. Præuidens autem Deus,hoc peccatum in homine oriturum,dixit. Quacun-
que die ex ligno ſcientiæ boni & mali ederis,moriendo morieris, morte enim corporis hoc peccatū
delendum erat. Itaq; omnibus ſemel mori lex eſt,quo quod præter creationem eſt deleatur in ſal-
uandis. De paradiſo,vbi fuerit, & quæ eius flumina, in veteri geographia reſtituta demonſtrabo.
Homines extra paradiſum creati in illum tranſlati fuerunt.

## FABRICÆ MVNDI Caput 19.

*De ſecunda & ſubalterna creatoris intentione in creando homine.*

QVia peccaturum Deus hominem prꝗuidit,ne fruſtra eſſet tam ſapiens rerum omnium creatio
& ad deſtinatum finem ſcopus, quem Adam peccando violauit,nouo beneficio hominis lap-
ſum reſarciuit,viam conſtituit, qua à peccato liber, priſtinæ conditioni reſtitueretur,& procederet
prima creationis intentio, filium ſuum carnem aſſumpturum promiſit,qui pro peccato Adami, quo
omnes a generatione tenebantur,ſatisfaceret,Deum patrem pacaret, & Spiritus ſancti auxilium ite-
rum impetraret, quo promiſſo & credito eadem qua prius intentione vitam æternam aſſequeretur.
Ex hac præſcientia mirabili Deus vſus prouidentia, ita creationem omnium abſoluit, vt in vtroque
ſtatu,obedientiæ & lapſus, homini ad vitam æternam conſequendam ſeruaret, ita vt nihil fruſtra à
Deo fieret,tantum maneret mors carnis,quæ peccato originali debebatur,quo illud tolleretur planè
ab homine, & purus totus,vt creatus erat,ad Deum veniret, in finem ad quem conditus erat. Porro
quia per peccatum originale omnes tenebantur,vt oſtendi præcedente capite, quo minus per dona
naturæ ad Chriſtum venirent,ordinauit Deus pœnitentiam,baptiſmum & ſynaxin, præcipua ſacra-
menta,quibus homo coram toto mundo ſe Chriſto dederet, & fide eius pro peccatis hominū ſacrifi-
ciū approbaret & acceptaret, quo contra vim peccati armaretur,hoc ſolo medio à peccati originalis
poteſtate liberaretur, & contra eius vim,auxilium Spiritus ſancti impetraret, durat tamē pugna cum
peccato,quò ad viuimus,donec illud per mortem carnis (in qua eius origo pendet)aboleatur, ideoq;
mors carnis à Deo iniuncta eſt,propter lapſum Adami, vt peccatum illud, quod præter creationem
eſt,radicitus tolleretur,quo facto ſaluus eſt homo, non tamen patet acceſſus ad Deum patrē, niſi per
Chriſtum,Ioh.3.v.13.ſcriptum eſt. Nemo aſcendit in cœlū, niſi filius hominis qui deſcendit de cęlo.
Via à Chriſto aperienda erat. Et oportuit Chriſtum pati,& ita intrare in gloriam ſuam Luc. 24.v.26.
Ergo vt hoc hic non recte à multis controuerſum adijciam, ante incarnationem Chriſti, nemo pio-
rum patrum in cęlū aſcendit,ſed certo loco in gaudio & fęlici expectatione ſeruabantur,vſq; ad Chri
ſti aduentum. Hunc locum vocabant patres limbum,non inferni, ſed paradiſi cęleſtis opinor, in quo
Abraham,tanquam pater fidelium nominatiſſimus erat, in cuius ſinum ſiue congregationem Laza-
rus poſt mortem ab angelis deportatus eſt. Poſt Chriſti mortē vero in cęlum adducti ſunt,ſecundum
eius teſtimonium. Pater volo vt vbi ego ſum,illic & miniſter meus ſit. Proinde aſcendit Ieſus Chri-
ſtus ſuo tempore,cum hac præda& captiuitate magna in cęlum. Peccatum ergo hoc originale & pug
na cum illo,durat vſq; ad mortem carnis,ſed per fidem in Chriſtum contra illud munimur & ſerua-
mur auxilio Spiritusſancti,quemadmodum Adam ſeruandus erat,ſi non peccaſſet. Propter eius pug
nam cum animo hominis exclamat Paulus. Miſer ego homo, quis me liberabit de corpore mortis
huius, (quæ ab illo intentatur)Gratias inquit ago Deo meo per Ieſum Chriſtum,quem pater ſaluato-
rem dedit,& per ſpiritum ſuum adiutorem,donec in morte carnis planè aboleatur. FINIS.

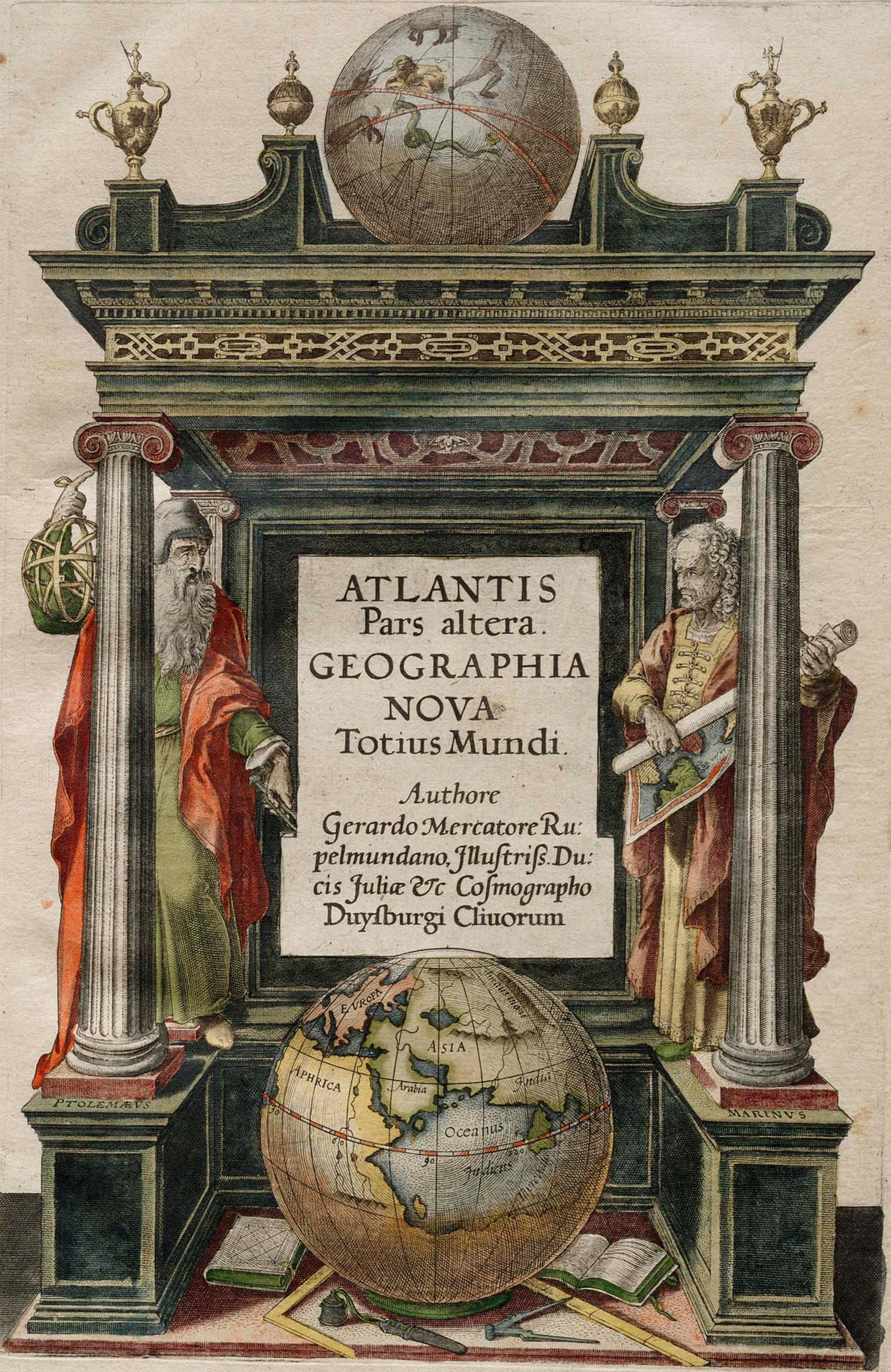


GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# AMICO LECTORI.

OFferimus nunc tandem candide Lector Secundam partem Atlantis, primum nouæ Geographiæ tomum, videlicet ſeptentrionalium Europæ terrarum deſcriptionem, à Gerardo Mercatore patre, piæ memoriæ inchoatum, & à me ad finem perductum: vtinã ea, qua optarem, perfectione. Inſcriptiones ſingularum tabularum politici ſtatus ordinem continentes D. Bernardo Furmerio Leouardienſi, I. C. debemus; qui eas ex Richardo Stanihurſto, Guillielmo Candeno, Dauide Chytræo & alijs noſtri temporis ſcriptoribus, ſeruatis authorum verbis aut modice interpolatis, bona fide collegit, & nobiſcum ingenuè communicauit. Quod autem in tabulis ædendis non rectum ſemper ordinem ſecuti ſumus, vt qui Galliam, Germaniam, Italiam & Græciam prius, quam haſce, quæ primum locum obtinent, in publicum prodire iuſſerimus. Id certe non caſu, ſed conſilio ineuitabilis neceſsitatis factum eſt, vt ea ratione & ſumptibus ſupereſſe, & reipublicæ conſulere tabulis, maxime hoc tempore neceſſarijs, poſſemus: quemadmodum etiam Pater in ſua præfatione ad Principem Iuliacênſem, Lectorem admonuit. Quia autem ſingulæ, quæ æditæ ſunt partes in ſe ſunt perfectæ, ita vt totius orbis deſcriptione, quam molimur, abſoluta, facile vnaquæq; in ſuum locum & ordinem redigi poſsit, non puto quenquam fore tam inhumanum, qui hoc factum noſtrum, quod ſuaſit neceſsitas, carpere malignè volet. Hoc autem beneuolum Lectorem rogatum velim, vt quæ generaliter præmiſimus, ea hic repetere ne cogamur, ſe eo remitti ne ægrè ferat. Ego verò iam tandem bonum & diu à me optatum initium nactus, poſthac ordinem rectum non intermittam, ſed Septentrionalibus emiſsis, ſecundum. Nouæ Geographiæ tomum, id eſt, Hiſpaniæ deſcriptionem accuratam aggrediar, inde ad Africam, Aſiam, Americam, & ſi aperiatur, vti ſpes eſt, ad tertiam continentem, quæ Magellanica & terra Auſtralis dicitur, me accingam, & quod in hiſce omnibus Gerardus Mercator Pater piæ memoriæ inchoatum reliquit (vt ſunt pleraq; omnia) ſummo ſtudio & induſtria pro virili, Deo conatibus aſpirante, ad finem deſtinatum fœliciter perducam. Interim vt me ſuis itinerum obſeruationibus & terrarum mariumq; luſtrationibus docti & Geographiæ ſtudioſi iuuare velint etiam atq; etiam obnixè rogo, meq; accepti beneficij non immemorem fore religioſè & ſanctè ſpondeo. Vale Lector & fruere noſtris Laboribus.

Tui ſtudioſiſsimus

Rumoldus Mercator.

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# ELIZABETHAE
## SERENISSIMÆ POTENTISSIMÆq;
## ANGLIÆ, FRANCIÆ ET HIBERNIÆ
## REGINÆ.

CVM Gerardus Mercator P. Ducis Iuliacensis, cum
viueret Cosmographus, Serenissima Regina, ætatem
in studijs Mathematicis & præcipuè in Geographicis
consumpsisset, et non paruam gratiam ijsdem apud omnes Eu
ropæ Dynastas inijsset, vt ea posteritati quoq; commendaret;
operi suæ Nouæ Geographiæ, titulũ Atlantem fecit, vt & ipso
nomine regis vetustissimi memoriam celebraret, & suo operi
gratiam conciliaret. Ne autem Rex ille vetustus & à multis de-
cantatus, aliquo hoc tempore parum commodo vel idoneo
patrono in publicum prodiret, mihi filio eius magnoperè ca-
uendum fuit. Nam vt nõ satis est ædificium aliquod rectè col-
locasse, sed ad eius consummationem decorus ornatus etiam
requiritur: Sic cum Atlantem Regem ædere cogitarem, eius se
cundam partẽ quæ Geographiam continet, tuæ Maiestati de-
dicare volui, vt per eam & ornatior prodiret, & à maleuolorũ
morsibus tutior permaneret. Idque ea potissimum de causa fe-
ci libentius, quod vt in nomine Atlantis antiquissimus Mau-
ritaniæ Rex, & docta in eo antiquitatis tempora nunquam in-
termoritura coluntur, ita æquum sit vt futura ætas ad eius exem
plum, te Reginam Geographiæ nomine in perpetuum colat et
celebret. Per te enim tuosq; subditos septentrionalium terra-
rum, quæ hactenus latuerunt notitia & illustratio primũ mun
do illuxit, dum per aspera glacieq; nitentia Neptuni regna, ad
remotissimos Indos, inauditis nauigationibus instituis quæ-
risq; itinera: Quæ vt successu temporis procul dubio sunt fœ-
licem habitura exitum: ita non tantum Britannis tuis, sed etiã
reliquis omnibus vicinis Europæ incolis, magnum aliquando
fructum allatura sunt. Nec hisce contenta, nitidũ Regina vir-
go caput Arctoo polo tantum exeris alto: sed magnanimorum
Thomæ Candisshij, Francisci Draci, Martini Forbossheri &
aliorum heroum, maritimis expeditionibus multa incognita
admirandaq;, de Regnorum ac regionum diuerso situ, de diffe
rentijs fluxuum, & refluxuum maris, de ventorum, cœli & aë-
ris temperatura eiusq; varietate, per vniuersum terrarum orbẽ
detegis & illustras, vt speremus, hisce tuorum nobilissimis &



GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

fama celebratissimis nauigationibus, non modo orbem Arcticum verum etiam Antarcticum, qui tertia mundi continens adhuc in tenebris delitescit, breui patefactum mundo fore. Quod maximè optandum vt tandem vniuersæ terræ facies & forma, in hac mūdi senecta innotescat, & multiplicato humano genere, multiplicetur etiam ac crescat eius conuersatio & quotidianus commerciorum vsus: vtq; maiori cum admiratione, desiderio & ardore, erga omnes res à Deo in hominum vsum conditas inflammemur, indeq; permoueamur ad gratitudinem Deo assiduè præstandā. Huc accedit quod Geographorum omnium ducem secutus, à remotissimis septentrionum terris & populis & præcipuè à tuis toto orbe celebratis Britannis, nouam hanc orbis terræ descriptionem, paucis tantū sub polo, nullo adhuc regimine claris exceptis regionibus, ingrediar: Quorum populorū tu Serenissima Potentissimaq; Regina, cum prima ac præcipua sis rectrix ac moderatrix, certè nulli alij quam tuæ Maiestati hosce Patris mei, piæ memoriæ, labores dedicare debui, vt quæ Remp. tam fœliciter tamq; prudenter administres, vt superiores Reges, auos, atauosq; tuos multis parasangis antecellas. Quare vt accepti beneficij Geographia etiam (sine qua muta est omnis historia) gratitudinis testimonium longinquæ posteritati præbeat suum, ac æterna memoria tuę Maiestatis nomen celebret, accipe Serenissima Regina, quod tuum est, quæq; iure merito tuæ Maiestati debentur, hasce tuarum, ac à supremo Rege tibi concreditarum regionum à Patre meo elucubratas tabulas, meosq; in eas conatus, quos tuæ Maiestati humiliter offero, dedico & in æternum dedicatos consecratosq; opto. Serenissimam Maiestatem tuam, qua decet, perpetua veneratione prosequens. Duysburgi Cliuorum, 1. Aprilis, anno Domini. 1595.

Tuæ Serenissimæ Maiestati

Omni studio deditissimus

Rumoldus Mercator.

# ORBIS TERRAE TYPVS.

CUM ex naturæ necessitate ordo semper requirat generalia particularibus anteponere, totumque parti, ad maiorem oblatæ rei intelligentiam: hac eadem & ego deuinctus lege huic primo nostræ Geographiæ ac Septentrionalium terrarum tomo, vniuersalem orbis terræ typum, eiusque quatuor partes, Europam, Africam, Asiam & Americam, quo felicius rem prosequar, præponere debui: & singulis quoque deinceps tomis consequentibus, vt is etiam perfectum semper habeat opus, ac totius vniuersi descriptionē, nec hac vtili speculatione priuetur, qui vel suæ tantum patriæ delineationem sibi comparauerit. Iucunda etenim est & maximopere necessaria generalium contemplatio, ei qui vel minimam mundi & naturalium rerum cognitionem habere cupit. Si enim libeat considerare, quis solis ortus vel occasus, quæ causa æstatis vel hyemis, vnde inæqualitas dierum & noctium existat, quid deniq; & quo in loco natum, propagatum, actum, gestum, mutatum & conuersum iam inde à rerum conditarum primordio fuerit id omne certe non aliunde melius, quam ex harum quinque tabularum adiunctione sine omni periculo & honesta cum animi voluptate didiceris. Et quemadmodum nulli; quantumuis amplam habitationem nacto, sufficit, perspectas habere suarum ædium partes, vt sunt atrium, cella vinaria & penaria, culina, triclinium, cænaculum, cubiculum, conclaue, musæum. quo ijs commode vti possit; sed etiam in qua vrbis parte & platea, domus eius sita sit, compertum ipsi esse necessarium & commodum est, vt hinc cognoscat statim, si in ciuitate tumultus vel incendium oriatur, quam prope vel procul à periculo absit. Sic non minus iucundum vel necessarium nosse, qua in orbis parte habites, quos populos vicinos aut remotiores habeas, vt grassantibus belli calamitatibus, quo metu, quaue animi tranquillitate vti liceat, scire queas. Denique cum Cosmographia sit lumen totius tam ecclesiasticæ quam politicæ historiæ, & plus ex ea discat ociosus spectator, quā ex longo molesto & sumptuoso labore peregrinator, qui crebro cælum tantum, non autem animum mutat: parum vtilitatis ex ea capias, si tabulis particularibus generales non adiunxeris. Sunt autem hæ generales tabulæ collectæ ex magna orbis terræ descriptione (cuius etiam initium longitudinis, vel primi meridiani positionem in singulis sequuti sumus) Et ex magna Europa mea quas Duysburgi edidi. Et quamuis per omniā non respondeant his postremis tabulis geographicis nostris, tum in gradibus longitudinis, tum in gradibus latitudinis, differentia tamen illa tam est exigua, in tam generalibus descriptionibus, vt vix discerni queat. Finito autem opere (Deo volente) dabimus perfectiores & cum toto opere magis conuenientes, quas etiam separatim excudemus, vt præmissarum loco inseri possint si opus sit, nec emptores fraudentur. Tu interim Lector vale & fruere, ac huius tuæ habitationis ac tibi ad tempus tantum concessæ gloriam cum Poeta Buchanano diligenter considera, qui sic eam cælestibus comparat, vt animos terrestribus ac rebus hisce caducis immersos extrahat, & ad altiora ac æterna viam ostendat.

*Percipias rerum sit quantula portio, verbis*
*Quam nos magnificis in regna superba secamus*
*Partimur ferro, mercamur sanguine fuso*
*Ducimus exiguæ glebæ de parte triumphos.*
*Illa etenim moles per se spectata seorsim,*
*Magna quidem: si cum stellati tegmine cæli*
*Componas, puncti instar erit, vel seminis, vnde*
*Condidit innumeros senior Gargetius orbes.*
*Hæc illa est hominum sedes, hæc illa ferarum*
*Et volucrum domus: hoc angusto è carcere quantum*
*Surripit Oceani terræ circumfluus humor,*
*Quiq; per Herculeæ irrumpens diuortia metæ,*
*Europam Lybicis latè seiungit ab oris?*
*Adde huc claustra Arabum, quæq; arctant æquora (cāpos*
*Hyrcanos: huc adde lacus laxasq; paludes,*
*Et quæ præcipiti labefactant flumina montes*
*Vertice, vel pigris stagnant immota lacunis.*
*Dumq; hæc vi rapiunt, hæc orbem gurgite mergunt;*
*Conditur exiguæ sub aquis pars maxima terræ.*
*Quod superest, magno velut insula parua profundo*
*Innatat: hæc etiam quantum vel squalet arenis?*
*Vel tumet in vastos sine fruge, sine arbore montes?*
*Vel nimijs ardet flammis? vel frigore torpet?*
*Vel iacet humano indocilis mansuescere cultu;*
*Vel fœcunda malis animantum in funera succis?*
*O pudor, ô stolidi præceps vesania voti?*
*Quantula pars rerum est, in qua se gloria tollit,*
*Ira fremit, metus exanimat, dolor vrit, egestas*
*Cogit opes ferro, insidijs, flamma atque veneno?*
*Scilicet & trepido feruent humana tumultu.*

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

## DE MVNDI CREATIONE *ac constitutione breuis instructio.*

Studiosus Geographiæ ante omnia consideret mundi creationem, hoc modo. Deus constituto puncto, quod nunc mundi centrum est, pro sede et quiete grauium, massam liquidam informem creans, quā chaos uocant, illi eam iniecit, excitatoq; uehementi spiritu eam agitauit, agitando crassiora grauioraq; discreuit, quæ centro se ad æquilibrium applicantia, terram ac mare in unū corpus figuræ sphæricæ dederunt, cuius centrū punctus ille qui sedes est grauium existit, supra hoc corpus ut leuiora et nobiliora quæq; ita superiorem locum obtinuerunt, lucidaq; materiam globos paulatim collecta, lunam, solem, stellasq; reddidit, quæ ratione primi mobilis, supremi inquam cæli super polis æquinoctialis siue mundi ab ortu in occasum rapiuntur, noctem diemq; diuidentes, at super alijs polis, eclypticæ uidelicet, proprio motu ab occasu in ortum, aliæ citius, aliæ tardius circumuoluuntur. Vt autem terra habitationi animalium accommoda fieret, spiritus ille quo placuit Deo undas in altum attollens, alibi montes & altiorem terræ aream congessit & solidauit, alibi cauaturas & sinus effecit, in quos fluxilis aqua descenderet, & quo in æquilibrio penderet tota machina, nostræ continenti quæ Asiam, Africam et Europam comprehendit alteram quam Americam siue nouam Indiam uocant ex opposito obiecit, & quia hæ duæ continentes pro maxima parte supra æquinoctialem uersus polū arcticum sunt sitæ, ideo his sub polo antarctico tertiam continentem opposuit, maribus undiq; inter se communicantibus, ut tota terræ marisq; machina undiq; æquilibris esset & consisteret, omnesq; partes ex quauis regione adnauigabiles redderentur. Hæc obiter ex Patris mei in suam Cosmographiam lucubrationibus annotare uolui, ut naturali orbis speculatione imbueretur Lector, & ad altiora eius conditi mysteria aditum nanciscatur.

huius iam sphærici corporis conuexam superficiem contemplaturus Geographiæ studiosus, astris illud subijci et pro illorum situ uaria ipsi accidentia contingere obseruet, quæ ratione circulorum, quibus astrorum motus, distantiæ & tempora determinantur, illi obueniunt. Sunt autē circuli ad Geographiam cognitu necessarij, Aequinoctialis illiq; Paralleli siue æqui distantes, & Meridiani. Porro quia hi circuli in plano non eodem modo quo in sphæra exprimi possunt, quod sphæræ superficies in planum seruata eadē partium ad inuicem habitudine depingi nequeat, sciet lector nos eam complanandæ sphæræ rationem secutos esse, quā Gemma Frisius in suo planisphærio adinuenit, quæ omnium longe optima est. Et si enim gradus à centro uersus circumferentiam crescant, uti in gradibus æquinoctialis uides, tamen latitudinis longitudinisq; gradus in eadem à centro distantia eandem ad inuicem proportionem seruant, quam in sphæra, et quadranguli inter duos proximos parallelos duosq; meridianos rectangulam figuram habent, quemadmodum in sphæra, ita ut regiones undiquaq; omnes natiuam figurā obtineant, sine omni tortuosa distractione, crescente tamen uersus exteriora magnitudine, propter graduum longitudinis latitudinisq; incrementum, quod dixi, ex quo etiam fit ut paralleli, qui in sphæra æquatori sunt æquidistantes, hic circulares appareant, cū æquator sit recta linea, per medium hemispherij media inter utrumq; polum distantia ducta, quæ diuiditur in 180. gradus, quippe dimidium tantum æquinoctialis in uno circulo, dimidium alterum in altero continetur, quia dimidium totius sphæricæ superficiei tantum in uno circulo comprændi potest, nequaquā tota, ita uno circulo totam ueteribus cognitam continentem comprehendimus, nimirum Europam, Asiam & Africam, Nouum autem orbem siue Indiam nouam altero circulo, Continente interim australi in utrumq; circulum incidente. Dicitur autem æquinoctialis circulus ab æquinoctio, quod sol in eum perueniens efficit, quod bis in anno contingit, circa 11. diem Martij, & 14. Septembris, Sol enim super polis zodiaci proprio motu, anno uno eclypticam permeat oblique æquinoctialem secans & ad 23. cum dimidio gradus ab illo uersus utrumq; polum recedens, ubi tropicus Cancri & Capricorni notantur. Meridiani sunt circuli per æquinoctialis sectionem quamuis & polos mundi descripti, ideo Meridiani dicti, quod in illo constituto sole meridies sit omnibus qui sub eodem in eodem hemisphærio duobus polis terminato habitant.

Nunc quid hi circuli mutationis quæue accidentia in regiones & diuersas sphæræ partes adferant, audi. Meridiani longitudinem locorum & longitudinis, siue horarum differentiam duorum quorumlibet locorum indicant. Constituerunt autem Geographi initium longitudinum in meridiano qui per occidentalissimam insulam Canariarum ducitur, & inde uersus orientem longitudinem computant, quia proprius astrorum motus per quem longitudines locorum obseruantur, ab occasu in ortum tendit. Differentia autem longitudinis duorum locorum, ex distantia meridianorum utriusq;, quæ in æquinoctiali patescit, cognoscitur. Vt si Meridiani illorum 30. gradibus in æquatore à se mutuo distent, erit differentia longitudinis eorum 30. graduum, & duarum horarum differentia, ita ut cum in occidentaliore fuerit hora decima, in orientali erit duodecima, duabus enim horis sol ab orientalioris meridiano peruenit ad occidentalioris meridianum motu diurno, etenim 24. horis totum globum terræ ambit. Præterea diuiduntur meridiani in 360. gradus, quemadmodum æquinoctialis, & numerantur ab æquinoctiali utrimque ad polum 90. gradus, qui uersus polum Arcticum designant latitudinem boream, uersus Antarcticum uero meridionalem, et quot quot in eodem meridiano eodemq; hemisphærio polis terminato sunt loca diuersæ latitudinis, eandem semper eodem momento horam numerant, ut cum unus computat horam 8. cum dimidia, reliqui omnes tantundē numerant. Paralleli item circuli [quos minores uocant, quia eorum planities non per centrum mundi transit] à Meridiani gradibus designantur iuxta eorum latitudinem, sic tropici duo, Cancri & Capricorni, gradum latitudinis 23. cum dimidio in meridianis omnibus occupant, Arcticus autem & Antarcticus circuli 66. cum dimidio, qui circuli zonas quinq; comprehendunt, inter duos tropicos sitam, torridam uocant, quod sol perpetuo supra eā uersans omnia ibi torreat & intensum calorem adferat, duæ inter tropicos et Arcticū Antarcticumq; temperatæ dicuntur, quod medio modo inter calidissimam & frigidissimam se habeant, reliquæ intra Arcticū una, & intra Antarcticum altera, frigidæ sunt, ut pote à sole remotissimæ. Rursum quia in diuersa latitudine etiam diuersa sit quantitas diei cuiusq;, distinxerunt uniuersam latitudinem ab æquinoctiali ad polū usq; per certos aliquot Parallelos, in quibus primus latitudini notat in qua maxima dies maximaq; nox super perpetuam æqualitatē, quæ est in æquinoctiali quadrante unius horæ crescit, secundus illam in qua dimidia hora, tertius in qua tribus quadrantibus et sic deinceps donec parallelorū uicinitas per semihoras tantum differentias considerat, tandem etiam per horas integras, dies, hebdomedas, menses, ita ut sub polo unus tantum dies unaq; nox totum annū emetiantur. Inter hos parallelos constituerunt Veteres quinq; spacia quæ climata appellarunt, primum à tertio parallelo ad quintum usq;, secundum hinc ad 7. tertium ad 9. quartum ad 11. quintum ad 13. Hucusq; putabant orbem habitari, ulterius non, propter intensius frigus. ab æquinoctiali etiam usque ad tertium utrimq; parallelum [quod est medium torridæ zonæ] propter nimium æstum inhabitabilem credebant, posteriores tria climata uersus polum addiderunt, at tandem inuentum est totam undique terram habitabilem esse, & sub æquinoctiali temperatiorem opinione calorem esse, propter breuiorē Solis præsentiam, ut qui perpetuo 12. tantum horis supra horizontem manet, in frigidissima autem zona propter longissimos dies æstate calidiorem opinione aerem esse, noctuq; propter uentorum raritatem ac debilitatem minus infrigidari. Vale & fruere.

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# EVROPA

B

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS

Octavo

# AFRICA

C

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

ASIA.

D

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# AMERICA

E

GERARDUS MERCATOR Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

AMERICA
siue
INDIA NOVA,
ad magnæ Gerardi Merca
toris aui Vniuersalis imi
tationem in compendi
um redacta.
Per Michaelem Mercatorem
Duysburgensem.
Polus Arcticus
Polus Antarcticus
GOLFO MEXI
CANO
Tropicus Cancri
CVBA
HAITI nunc
Hispaniola
OCEANVS ATLAN
TICVS
Tropicus Cancri
Circulus Aequinoctialis
Archipelago
di
S. Lazaro
Noua Guinea
Tropicus Capricorni
EL MAR
PACIFICO
TERRA AVS
TRALIS NONDVM
COGNITA
Circulus Antarcticus

# POLVS ARCTICVS, AC TERRARVM CIRCVM- iacentium descriptio.

GENERALI descriptione (candide Lector) totius orbis terræ & quatuor partium eius iuxta naturæ ordinem methodice repetita & præmissa, statui ad imitationem Ptolemæi Cosmographorum principis ab ipso polo & regionibus sub ipso circumiacentibus, singularum deinceps particularum Geographia inchoare: vt nimirum ab alto inferiora descendens & à sinistris ad dexteriora progrediens septentrionem cum austro & occidentem cum oriente paulatim coniungam: Quod vt mihi reiq; publicæ Christianæ fœlix faustumque sit, Deum optimum maximum precor & obtestor. De harum autem terrarum & præcipue polo vicinarum regimine & statu nihil certi Europæis adhuc constat: bona tamen spes est, quotidianis Anglorum & Batauorum per borealiora transitum ad Moluccas certatim quærentium nauigationibus, earum situm & terminos breui certiores detectos fore. Duæ tantum habitationes in extremis quasi septentrionis, in Groenlandia videlicet, nobis notæ sunt, Alba 11: 0. 74: 45. & S. Thomæ Cœnobium 16: 0. 75: 12. Figuram sumpsimus quæ illi parti orbis maxime congruebat, quæque situm & faciem terrarum, qualis in sphæra esset, redderet. Quod ad descriptionem attinet, eam nos accepimus partim ex Hugonis VVilloughbei equitis, Richardi Chanceleri, Stephani Boroughij, Arturi Pet. & Caroli Iacmans, Iacobi Aldaij, Martini Frobischeri, Iohannis Dauis & aliorum Anglorum nauigatorijs obseruationibus, partim ex itinerario Iacobi Cnoxen Buscoducensis, qui refert (quod tamen ab alio prius accepit) Minoritam quendam Anglum Oxoniensem Mathematicum terras polo circumvicinas descripsisse & astrolabio dimensum esse in hanc sequentem formam fere, vti ex Iacobo collegimus. Euripos illos quatuor dicit tanto impetu ad interiorem voraginem rapi, vt naues semel ingressæ, nullo vento retroagi possint, neque vero vnquam tantum ibi ventum esse vt molæ frumentariæ circumagendæ sufficiat. Simillima his habet Giraldus Cambrensis in lib. de mirabilibus Hiberniæ, sic enim scribit: Non procul ab insulis (Ebridibus, Islandia &c.) ex parte boreali est maris quædam miranda vorago, ad quã à remotis partibus omnes vndique marini fluctus tanquam ex conducto confluunt & concurrunt, qui in secreta naturæ penetralia se ibi transfundentes quasi in abyssum vorantur, si vero nauem hanc forte transire contigerit, tanta rapitur & attrahitur fluctuum violentia, vt eam statim irreuocabiliter vis voracitatis absorbeat.



GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# ISLANDIA.

ISLANDIA inter varias Oceani occidentalis insulas quæ Noruegiæ Regno subie
ctæ sunt, est maxima:& in littoribus maris passim ab hominibus ex piscatu potissimum,
& re pecuaria viuentibus,incolitur.Mediterranea verò loca ob alpium altissimarum perpe-
tuis fere niuibus obrutarum asperitatem,infrequentiora sunt. Panis bis coctus(quo non nisi
importato lautiores vtuntur:cęteri enim pisce siccato panis loco vescuntur)farina,polenta,
cereuisia,ferrum,cuprum,pannus Anglicus & institorum merces,classibus aduehuntur quo-
tannis per diuersos mercatores,qui vicissim piscium frigore duratorum,strues, & sulphures
ibidem effossi moles, Balenarum pinguedinem,butyrum,seuum, coria boum, raias & pan-
num VVARMAN euehunt. Duo in tota insula Episcopi sunt,qui ex Academia Haffnen-
si eo mittuntur,quorum alter boreali insulæ parti præest,& in Halar 3:0.67:14.alter meridio-
nali in Schalholt 3:24.65:42. sedem habet. Ac vterque tenuem scholam latinam ædibus ad-
iunctam habet,in qua vigintiquatuor pueros suo sumptu alere & erudire tenetur.

Islandia(inquit Georgius Agricola)tres sunt montes elati in cælum,quorum vertices per-
petua niue candent, radices sempiterno æstuant igne. Primus vocatur Hecla 6:0.65:39. alter
Crucis, tertius Helga,id est sanctus. Ab Hecla non longè absunt fodinæ sulphuris,pene vni-
cum incolarum mercimonium,& vectigal insulæ: Mercatores enim naues eo onustas eue-
hunt. Mons ipse cum furit,vt horribilia tonitrua insonat: proijcit ingentia saxa: sulphur
euomit: cineribus egestis terram tam longè circum circa operit, vt ad vigesimum lapi-
dem coli non possit. Qui naturam tanti incendij contemplari cupiunt, & ob id ad montem
propius accedunt, eos vna aliqua vorago viuos absorbet; nam & multæ sunt, & cineribus
ita tectæ,vt ab ipsis sibi satis cauere nemo possit. Atq; etiam prope exit ignis qui consumit
aquam,& stupam non comburit. Hodie hæc insula vna cum Regno Norvvegiæ Regi Da-
niæ subiecta est, & ab ipso Præfectum accipit, qui in arce Bestede 360:36. 65:21. sedem suam
tenet.

Meridiani distant ratione 66:30.paralleli
ad circulum maximum.

II

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# BRITANNICAE INSVLÆ: ANGLIA, SCOTIA & HIBERNIA, cum Orcadibus, Hebridibus, Mona, Vecta & cæteris insulis circumiacentibus, sub nomine Britanniæ comprehensis.

BRITANNIA omnes Insulas, quæ inter Hispanias & Germaniam magno terrarum spacio Galliæ prętenduntur, suo nomine complectitur. Eam nuper Lhuydus Prudaniam: Thomas Aeolitus eques Britannus Prytanejam dici voluerunt, sed studio magis contentionis, quam veritatis incitati, contra Aristotelis, Lucretij, Iulij Cæsaris, & aliorum veterum scriptorum authoritatem ac fidem. Quia autem olim Britanni omnes se luteo inficerent, quod cœruleum efficiebat colorem, vt hoc horribiliore in pugna aspectu essent: ijdéq; quicquid depictum & coloratum *Brith* patria & antiqua lingua appellarent: recte quidam statuunt Græcos (qui primum hoc nomen ita conceperunt) ab incolis, quos Brith & Briton appellari accepissent, ad *Brith Tania*, quod regionem significat addidisse: & ideo Britanniam regionem Britonum, id est, pictorum & coloratorum dici non aliter atque Mauritania Mauri, Lusitania Lusi & Aquitania aquarum regio nominatur. Vt autem prisci Galli à Gomer filio Iaphet Gomeræi, Gomeritæ, Cimmerij & contractè Cimbri: sic etiam Britanni sua propria lingua olim Cumeri & Kimbri dicti sunt. Itaque eos veram esse Gallorum propaginem è nomine, situ, religione, moribus & lingua, manifestè constat. Britanniam autem omnibus cæli ac soli bonis natura donauit in qua nec rigor est nimius hyemis (vt habet Panegyricus Constantino dictus) nec ardor æstatis: in qua est segetum tanta fœcunditas, vt muneribus vtriusq; sufficiat & Cereris & Liberi: in qua nemora sine immanibus bestijs: terra sine serpentibus noxijs: contra, pecorũ mitium innumerabilis multitudo, lacte distenta, & onusta velleribus: certe, quod propter vitam diligitur, longissimi dies, & nullæ sine luce aliqua noctes, dum illa littorum extrema planities non attollit vmbras, noctisq; metam cæli & syderum transit aspectus, vt sol ipse, qui alijs videtur occidere, ibi appareat præterire. Est sane Britannia naturæ gaudentis opus, quam quasi alterum orbem, extra orbem, ad delitias humani generis constituisse, & tanquam formam quandam ad eximiam pulchritudinem & vniuersi ornatum egregie depinxisse videatur, ea varietate gemmea & descriptione amœna oculi quocunque inciderint, reficiuntur. Vt incolas taceam optima corporis habitudine, commodissimis moribus, mitissimis ingenijs & maximis animis, quorum virtus rebus domique bellique gestis est vniuerso terrarum orbi testatissima. Inter omnes Britanniæ insulas duæ reliquas magnitudine longe præcellunt: Albium, sub qua Anglia & Scotia continentur, & Hibernia. Prima magnitudine est Albium, quæ nunc sola nomen Britanniæ retinet, quod antea omnibus erat commune. Atq; hoc nomen magis è libris eruitur, quam in communi sermone vsurpatur, nisi quod Scoti se Albinich & suam regionem Albin adhuc vocent. Videtur autem ab albo dicta, quod apud plerasque gentes non tantum colorem sed etiam altitudinem significat. Qui enim hoc nomen imposuerunt, puto nonnihil impulsos comparatione Angliæ cum Hibernia, inter quas angusto mari nauigatur. Nam cum alterum littus totum in montes consurgere videretur, alterum depressum & humile in campos æquales explicari, illam ab altitudine Albionem siue Albium dixerunt. Huic autem ab humilitate an nomen aliquod dederint, longinquitas temporis & incolarum negligentia, in memoria rerum vetustarum prodenda, facit incertum. Dicta est autem Hibernia, alias Ierna, alias Iuuerna, alias Iris, & à Britannis Yuerdhon, & ab Anglis Ireland. Quæ nomina cum ab *Erin*, vt Hiberni eam indigetant, sunt deducta, *Erin* autem ab *Hiere* originario illo vocabulo Hibernica dictione, quæ plagam occidentalem sonat, deriuetur, consentaneum est Erin, quasi occidentalem regionem esse appellatam, quod hæc insula sit totius Europæ regio ad occidentem remotissima. In medio inter Britanniam & Hiberniam cursu *Mona* illa iacet, quæ Monoeda Ptolomæo, quasi Mon eitha, id est, Mona remotior, ad alterius differentiam, Monabia Plinio, Menauia Orosio & Bedæ, Eubonia Gildæ, Menavv Britannis, Incolis Maning, Anglis The yle of Man dicitur, Pecore, piscibus, frumento etiam sed magis industria hominum, quam terræ bonitate hæc insula & sibi sufficit & quotannis plurimum transmittit. Administratione felicior est Illustrissimi Comitis Derbiensis cuius sumptibus, in quos maximam annui prouentus partem impendit, præsente paratoque milite à vicinis hostibus defenditur. Controuersias omnes Iudices, quos è suis eligunt & De Emsters vocant, sine scriptis & impensis dirimunt. Lapidem enim tollit magistratus, signatumque quærenti tradit, illo aduersarium & testes citat. Si quid ambiguum & maioris momenti, ad duodecim, quos Claues Insulę appellant, refertur. Coronatores, quos vocant Ancros, qui vice Comitum officio funguntur, habet. Ita Iudex Ecclesiasticus citat, definit, infra octo dies parent, aut carceri intruduntur. Iudici & formularijs nunquam hic ne denarius à populo impenditur. Quia autem in duas Australem & Borealem partes insula est diuisa, hæc sermoni communi ad Scotos, illa ad Hibernos accedit. Habet etiam suum Episcopum qui residet 14:48.55:20. vide 3. tab. Angliæ. Et hæc quidem de nomine, origine & moribus Britanniæ & de tribus eius præcipuis insulis in genere dicta sufficient: cætera & quæ ad statum politicum pertinent in singulis deinceps tabulis exponemus.

Medius Meridianus 15. reliqui ad hunc inclinantur ratione parallelorum 52. & 58.



GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# SCOTIA

SCOTIAE REGNVM Albionis pars altera sed minor, ab incolis *Alban* & *Albin* & ab Hibernicis *Allabany*, quasi altera Hibernia (quæ à Bardis *Banno* dicta est) vocatur. Hiberniam enim *etiam maiorem*: & Scotorum in Britannia regnum *Scotiam minorem* historici appellant. Qui orientalem eius partem tenent & *Lauulandmen* id est inferiores vocantur, sunt origine Anglosaxones & Anglicè loquuntur: qui vero occidentalem oram incolunt *Hechtlandmen* dicti .i. superiores sunt Scoti & Hibernicè loquuntur infestissimique sunt illis inferioribus qui Anglico idiomate vtuntur. Videntur autem Scoti sic dicti à vicinis quasi *Schytæ*. Quemadmodum enim Germani inferiores Schytas & Scotos vno nomine *Scutten* id est sagittarios appellant; sic etiam Britannos vtrosque *Y-Scot* dixisse à Britannicis scriptoribus obseruatum est. Id sane constat eos à Scytis oriundos ex Hispania in Hiberniam & inde in hanc partem Albionis, quam nunc tenent, peruenisse & cum Pictis in vnam gentem coaluisse.

Populus Scoticus in tres ordines dispescitur, in Ecclesiasticum, Nobilitatem & Plebem.

ECCLESIASTICVS ordo duos habet Archiepiscopos: *Sancti Andreanum* 17:28.57:46. totius Scotiæ primatem, & *Glasgoensem* 15:44.57:3.

## Sub Archiepiscopo S. Andreæ octo sunt Episcopatus.

Dunkeldensis 16:20.57:52. Aberdonensis 18:12.58:40. Morauiensis 16:36.58:44. Dumblanensis 16:12.57:25. Brechinensis 17:38.58:12. Rossensis 14:30.59:12. Cathanensis 16:56.60:9. Orchadensis 17:0.61:0.

## Sub Archiepiscopo Glasgoensi sunt tres Episcopatus.

Candidæ casæ. Lismoriensis, siue Argadiensis 14:40.57:34. Sodorensis, seu insularum, videlicet Suræ, Mulæ, Ylæ, &c. 13:0.57:24.

NOBILITATIS ratio hæc est: vt primum locum obtineant *Rex* filijque *Regis*, partu legitimo editi, quorum si plures sunt, natu maximus princeps Scotiæ, reliqui absolute Principes dicuntur. Rex autem cum publicè inauguratur, populo vniuerso sancte promittit se leges & maiorum ritus veteraque instituta seruaturum, eoque iure quod à maioribus accepit vsurum. Secundum locum obtinent *Duces*: Tertium *Comites*: Quartum illi nobiles qui apud alias nationes extra insulam non vigent & à Scotis *My Lordis* appellantut. Quod nomen tantam dignitatem in se continet, vt etiam illud Episcopis, Comitibus, & summis Magistratibus honoris ergo tribuant. Hosce Magnates posses dicere. Quintum locum *Equites aurati* aut *Barones* sibi vendicant, qui Lordis dici solent. In his nobilitatis gradibus hæc seruatur ratio, vt nullus designetur *Dux*, qui Comitis: nec *Comes* qui Dominus Mylord: nec Dominus *My Lord*: qui Equitis aurati aut Baronis titulo non antea fuerit ornatus. In sextum & vltimum locum reijciuntur illi, qui nullo certo honoris titulo insigniti, sed nobili familia prognati vulgo *Gentilmen* appellantur, vt sunt fratres & filij Comitum, Dominorum, Equitum auratorum natu minores; qui in nullam hæreditatis partem succedunt: siquidem ea tota in filium natu maximum conseruandarum familiarum caussa iure Scotico deuoluitur. Plebs autem omnes qui diuitijs affluunt, quique hospitalitatis & clientelarum nomine bene audiunt hoc fere titulo (Gentilmen) decorat. Ab his autem Nobilibus infimi gradus, totum fere belli pondus pendet. Nam quamuis Scoti ad vnum omnes quocunque gradu locoue sint constituti, suis stipendijs Regi militare cogantur & propterea à vectigalium muneribus sint immunes: tamen hi præcipue cum cogitant ex qua familia sint profecti, maxima quæque pericula summa animi magnitudine adeunt, vt sese familia sua dignos ostendant. In qua re non solū populi singularis vtilitas: sed etiam ipsius Regis summa ac pene vnica opulentia inclusa continetur: siquidem ea ratione Rex nunquam necesse habet, vt externum militem suo sumptu auxilio euocet, cum ipse populus ad hostium frangendos impetus quasi ad commune quoddam incendium extinguendū opinione citius concurrat.

PLEBEI vero ciues partim sunt primarij opibus insignes qui magistratu in suis vrbibus funguntur: partim mercatores: partim opifices, qui omnes propter supra dictam à vectigalibus alijsq; oneribus immunitatem facile apud eos ditescunt. Ne quid autem grauius in aliquam ciuitatem in publicis comitijs statuatur, permittitur à Rege tribus aut quatuor ab vnaquaque ciuitate euocatis ciuibus, vt cum reliquis duobus ordinibus suam sententiam de rebus propositis libere interponant.

### DE IVRE ET MAGISTRATV.

Ecclesiastici olim decretorum & conciliorum authoritate continebantur, nunc autem vt cæteri legibus, quas Reges descripserunt, aut Regum voce confirmatas, tres ordines fixerunt, reguntur. Liber, qui Leges Municipales latine scriptas continet, titulum (*Regiam Maiestatem*) habet, quod ab illis vocibus libri exordium ducatur: Reliquis legum libris Scotica lingua Comitiorum (quæ Parlamenta dicuntur) acta inscribuntur.

Magistratus sunt in Scotia, vt apud alias nationes, complures & diuersi. Inter hos proxime & secundum Regem, Regni procurator (quem Gubernatorem appellant) facile princeps est. Huic prouincia



GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

Regni gubernandi incumbit, si Respublica Rege forte orbetur, aut si Rex per ætatē Regni negotia non
possit obire. Hic tanto in honore est, vt si quis illius dicto vel imperio morem non gerat, violatæ Re-
giæ Maiestatis notam incurrat. Est & ibi Senatus perpetuus Edenburgi ex Clero & Nobilitate ita con-
stitutus, vt Laicorum semper numerum æquet pars altera Ecclesiasticorum. Quibus adijcitur ex Eccle-
siasticorum numero Præses, qui in dicenda ferendaq; sententia principem locum obtinet, nisi iudicio
Regni Cancellarius intersit; ei enim in omni Reipublicæ negotio Scoti primas deferunt.: Qui capitis
iudicio, magnum Iusticiarium: qui rei nauticæ, Admiralium: qui castris figendis, Marescallum: qui deli-
ctis inter aulæ septa vindicandis præficitur, Connestabilem, appellant. Sunt quoque in singulis pro-
uincijs, quas Vicecomitatus appellāt, qui præsunt singuli, quos Vicecomites antiquo vocabulo vocant.
Horum authoritas in his rebus, quæ ad ciuiles causas & capitis summam pertinēt, decidendis non aliun
de pendet, quam à iure quodam hæreditario, quo etiam illos sibi Vicecomitatus vendicant. Vt ij Vice-
comites non à Rege creati, sed à parentibus nati iure quodam dici possint. Habent quoque Ciuitates at-
que oppida suos Præfectos, Balliuos ac id genus alios Magistratus, qui ciues in officio contineant &
ipsarum ciuitatum priuilegia tueantur. Ita fit vt Scotorum Respublica ordinum apta dispositione, Le-
gum sancta maiestate, & Magistratuum firma authoritate, floreat & summā laudem mereri videatur.

## Nomina Ducatuum, Comitatuum & Vicecomitatuum Scotiæ.

### DVCATVS.

Rotsay 14:38. 57: 10 f. Albanie 14:40.57:42.

### COMITATVS.

Catnes 16:56.60:9. Soterlant 15:30.59:44. Rosse 14:30:59:12. Morauie 16:36.58:44, Buchquham 18:48.59:4. Garniach. Garmoran. Mar 16:56.58:28. Mernis 17:45.58:20. Angus 17:20.58:8 Govvri 16:28.58:6. Fiffe 17:0.57 36. Marche 18:16.57:0. Athole 15:54.58:0. StrathErne 16:4.57:40. Menteith 15:54.57:20. Leuenox 15:47.57:8. VVagion. Douglasse 16:0.56:48. Carrike 14:36.56:32, Cravvford 16:8.56:44. Annandale 16:40.56:12. Ourmonth. Huntley.

### VICECOMITATVS.

Bervvyk alias NorthBervvyk 17:54.58:18. Roxburg 18:4.56:54. Selkirk 17:31.56:52. Tvvedale 17:20. 56:38. Dunfrise 16:24.56:16. Niddisdale 16:0.56:18. VVigton 15:0.56:10. Are 15:0.56:49. Lanarke 16:14.56:56. f. Dunbretten 15:24.57:10. Sterueling 16:10.57:20. Louthean. Laudonia 17:0.57:2. Clakmanan 16:36.57:23. Tab. 3. Scotiæ. Kinros 16:44.57:32. Fiffe 17:0.57:36. Perth 16:8.58:0. Angus 17:20.58:8. Mernis 17:45.58:20. Aberdone 18:12.58:40: Bamph 17:42.59:12: Fores 16:40.59:3. Tab. 2. Scotiæ. Inuernes 15:48.58:56.

### VNIVERSITATES.

S. Andreæ. 17:28.57:46. Aberden 18:12.58:40. Glasco 15:44.57:3.

Medius Meridianus 15. reliqui ad hunc inclinantur ratione parallelorum 57.0. & 59.30.

# SCOTIAE
## II. TABVLA.

In qua sequentes, Comitatus, Vicecomitatus & Vniuersitates.

**Comitatus.** { Cathenesia. Sutherlandia. Rossia Morauia vulgo Muray. Buquhania. Marria.

**Vicecomitatus.** { Aberdone. Bampf. Forres. Inuernes.

**Vniuersitates.** { Aberdone.

Meridiani distant ratione paralleli 59:30 ad circulum maximum.



GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# SCOTIAE
## III. TABVLA.

Hos continet Ducatus, Comitatus, Viceco-
mitatus & Vniuersitates.

### Ducatus.
Rotsay, Rosay forte.
Albayn, Bread Albayn f.

### Comitatus.
Buquhania.
Marria.
Mernia.
Angusia.
Gourea.
Fifa.
Marcia.
Athole.
StrathErne.
Menteith.
Lenoxia.
Douglas.
Caricta.
Cravvford.
Anandia.

### Vicecomitatus.
Bervvyk, alias NorthBer-
vvyk.
Roxburg.
Selkirk.
Tiuedalia
Dunfrise.
Nythesdaill.
VVigton.
Ayr.
Lanarke, Lanryk forte
Donbrytoun.
Striuilingia.
Laudonia.
Clakmanan
Kynros.
Fifa.
Perthia.
Angusia.
Mernia.
Aberdone
Bamf.
Forres.
Inuernes.

### Vniuersitates.
S. Andreas.
Aberdone.
Glasquo.
Edynburg.

Meridiani distant iuxta rationem 57:30. paral-
leli ad circulum maximum.



GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# HIBERNIA,

## Regnum.

HIBERNIA quondam multos Regulos habuit: nunc autem ſub Anglorum regimine & per Proregem, quem Dominum deputatum vocant, adminiſtratur. Ea ex incolarum moribus in duas partes diſtribuitur. Qui enim legibus teneri nolunt & incultius viuunt *Irishrie* & vulgo *VVild Iriſh* id eſt ſylueſtres Hibernici vocantur: Qui vero Legum poteſtatem ſanctam habent & judicijs ſe ſiſtunt, Anglo Hibernici vocantur & eorum regio *the Engliſh pale*. Qui in Anglica prouincia habitant, victu, cultu & ſermone ab Hibernicis differunt. Nam à priſcis Anglorum moribus ne tranſuerſum quidem vnguem diſcedunt. Anglice naturaliter & incorruptè loquuntur: Hibernicè tamen norunt, propter quotidiana commercia. Authoritate nutuq; Britannicarum Legum Rempublicam adminiſtrant: ſuos tantum ciues mutua affinitate deuinciunt: & Hibernicos procos vehementiſſima animi contentione repudiant. Hibernici autē primarios quoſdam Tyrannos habent, quorum imperio plures tenentur, ſub Anglico iure & imperio, niſi ſimulate & quamdiu Angli milites eorū territoria depopulantur, non viuunt. Iudicia tamen propter depredationes & furta nocturna certis temporibus & locis conſtituunt. Illic reorum, qui accuſantur, proprium eſt: Nego. Si conuincantur, ad litem æſtimandam, quoſdam arbitros, quos illi *Brehonios* appellant, adhibent. Iſti ſunt ex vna familia proſeminati, qui quamuis intelligentiam iuris non habeant, vulgo tamen propter arcanam quandam ſcientiam ac moribus acceptam, quaſi diuini habentur. Militia eorum partim equeſtris, partim pedeſtris eſt. Equites habent equos valde tractabiles, quos ſine vllis adminiculis, etiam loricati inſiliunt. Haſtas bene ponderoſas circa medium manibus præhenſas ſupra capita in hoſtem vibrant. Inter pedites, quidam ſunt ſagati milites valde robuſti, quos *Galeglaſios* vocant & tela pedalia ſecuribus ſimilia, eaq; gemina, cultris tonſorijs acutiora, longiuſculis haſtilibus affixa gerunt, & totius Hibernici belli fundamentum & robur ſunt, ſecundum locum obtinent. Pedites leuis armaturæ macherophori, qui *Karni* dicuntur, & neminem occiſum putant niſi capite truncatum. Tertio loco ſunt curſores, quos *Daltinos* vocant, qui inermes incedunt & miniſtros ſe præbent equitibus. Totus autem tam equitatus quam peditatus, quoties ad manus venitur alta voce *Pharro Pharro* inclamat: & tibia vtriculari loco tubæ vtitur. Verum Hibernia ex ſitu ſeu potius rectorum quondam numero quinque continet portiones ſeu prouincias (Pentarchia enim olim erat) MOMONIAM videlicet ad auſtrum; LAGENIAM ad ortum; CONNACTIAM ad occaſum; VLTONIAM ad ſeptentriones, & MEDIAM in ipſo fere medio; quæ nunc per Comitatus diſtinguuntur. Habetq; Hibernia in vniuerſum Comites triginta tres. Archiepiſcopos quatuor. Armachienſem totius Hiberniæ primatem Long. 12:19. Lat. 55:46. Dublinenſem Hiberniæ primatem Lon. 12:40. Lat. 54:27. Caſſilienſem Long. 11:2. Lat. 53:7. & Toamenſem Long. 9:16. Lat. 53:28. Et hi quatuor vigintinouē ſuffraganeos habent Epiſcopos, quos omnes ſuo loco & ordine in ſequentibus tabulis recenſebo. Quatuor in hac ciuitates præcipuæ. Dublinia Lon. 12:40. Lat. 54:27. Totius Hiberniæ metropolis eſt, ſedes Regia & Archiepiſcopalis, Aede S. Patricij ac Comitatus titulo exornata.. Hic iudicia & publica comitia, quæ vulgo parlamenta dicuntur, celebrari ſolent. Hic etiam inſulæ procuratores vt plurimum conſident. Secundas partes tenet VVaterfordia Long. 11:56. Lat. 52:48. Tertias Limmiricum Long. 10:4. Lat. 53:14. Quartas Corcagia Long. 10:16. Lat. 52:21. Kilkennia ſcolam habet opibus Petri Butleri Ormundiæ & Oſſiriæ Comitis extructam.

Medius meridianus 11. reliqui ad hunc inclinantur ratione parallelorum. 52:30. & 55:30.



GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

IRLANDIÆ regnum
OCEANUS OCCIDENTALIS
Occidens
Oriens
Meridies
Septentrio
VERGINIUS
Miliaria Ibernica Communia
OCEANUS
MARE HIBERNICUM
Per Gerardum Mercatorem Cum Privilegio
SCOTIÆ

# HIBERNIAE
## II. TABVLA.

### In qua Vltonia, Connatia, Media & pars Lageniæ.

VLTONIA ad ſeptentrionem Hiberniæ & ad mare Hyperboreum protenſa, Anglis *vlſter*, Hibernicis *Cui Gully* id eſt prouinciæ Gully, Britannis Vltvv, vocatur. Vt hæc in officio contineretur, quæ omnia iuris, pudoris, & officij repagula perfringere ſolebat, pars eius citerior in tres, & vlterior in ſeptem Comitatus diuiſa eſt.

Comitatus Vltoniæ citerioris.
- Louth 12:14. 55:18.
- Dovvne 13:14.55:43.
- Antrimne, forte vbi lacus Antre 12:7.56:8.

Comitatus Vltoniæ vlterioris
- Monahon 12:0. 55:12.
- Tiroen 12:18.56:2. alijs Tirone
- Armach 12:19. 55:46.
- Colrane 12:18.56:40.
- Donergal forte Dungall. 9:14. 55:48.
- Fermanogh, iuxta lacũ Erne.
- Cauon 11:24. 55:12.

Archiepiſcopus vnus in Vltonia, qui ſedem ſuam habet Armachiæ 12:19. 55:46. & Primas totius Hiberniæ dicitur. Hos habet ſuffraganeos Epiſcopos, Maeth & Deren, Ardach forte Arde 12:18.55:2. Kilmore, Clogher 11: 52.55:46. Doune 13: 14.55:43. Coner 13:8. 56:0.f. Clonckanos, Raboo, forte Rapo 11: 8.56:18. Dromoore 12:54.55: 52. forte.

CONNATIA ad occaſum Hiberniæ ſita. Anglis *Connagh*, Hibernis *Connaghey* dicitur, & hodie in ſex Comitatus diſtribuitur.

| | |
|---|---|
| Clariæ 9: 28. 53: 26. | Roſe comin. 10: 15. 54: 37. |
| Letrimne 10: 6. 53:54. | Maio 8: 53. 55: 5. |
| Galvveiæ 9: 17. 54: 6. | Slego 9: 5. 55: 16. |

Sunt etiam in hac Baro de Atterith, Baro de Clare 9: 22. 54: 14. & alij. Archiepiſcopus vnus qui Tvvenij vulgo Toam 12: 19. 55: 46. reſidet, & Momoniæ adiudicatur, ſub quo hi ſunt.

Epiſcopi ſuffraganei.

| | |
|---|---|
| Kilmako, | Auaghdoune |
| Olfine, Biſshops Helphen, forte. 10: 13. 54: 49. | Clonfert 8: 20. 54. 7. |
| | Moroo. |

MEDIA, Hibernice *Myh*, Anglice *Meth*, quod ſit in ipſo Inſulæ medio, propter populi multitudinem, caſtrorum & oppidorum fortitudinem & pacem inde natam, vulgo *Camera* Hiberniæ vocatur, & in *Medium* orientalem & occidentalem diuiditur. In Orientali eſt oppidum Droghda 12: 34. 54. 54. In Occidentali Baro Deluiniæ 11: 38. 54: 40.

Meridiani diſtant ratione paralleli 55:60. ad circulum maximum.



GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

Militaria Irlandica Com
Septentrio
Meridies
Occidens
Oriens
VLTONIA
CONNACTIA
OCCIDENTALIS OCEANUS
MARE HIBERNICUM
Lough Erne
Loug Eag
WEST BRE ANNY
EAST BRE ANNY
Galway
Offalia
S. Helens head
The Road bay
Dungal hauen
Enis Pyke
The Bay of Sligo
Dublyn hauen
Dunbritan firth
Arren
Ver Gerardum Mercatorem Cum Privilegio

# HIBERNIAE
## III. TABVLA.

### In qua Momonia & Lageniæ reliqua.

MOMONIA, Hibernicè *Movvn*, Anglicè *Mounster*, ad meridiem Hiberniæ sita, septem hodie Comitatus habet.

Kerriensis Comes Palatinus 8: 18.52:45.
Limmericensis 10: 6. 53. 13.
Corcagiensis 10: 16.52: 21.
Tripariensis Comes Palatinus 10: 43. 53: 11.
Sanctæ Crucis, vulgo Holy Cross 10: 57. 53: 17.
VVaterfordiensis 11: 55. 52: 47. &
Desmoniensis 9: 22.52: 14. in quo etiam
MacKarti More Regulus Hibernicus, at'cliens Anglię, iuxta duos portus halecum piscatura nobiles, habitans. Beare hauen 8:25.51:52. &Baltimore baye 8: 40. 51 30. qui&
Comes de Glencar 8: 30.52:32.
&
Baro Valentiæ 7:36.52:20.

Archiepiscopus vnus Cassiliæ residens 11: 2. 53: 7. cui subsunt sequentes Episcopi suffraganei.

VVaterford 11: 55. 52: 47.
&
Lismore 11: 3.52:36.
Korke 10: 16. 52: 21.
Clone 10: 50. 52: 15.
Rosse 9: 37. 51:52.
Ardigh, Ardhey forte 8: 44. 52: 17.
Limerike 10: 6. 53: 13.
Emelee.
Killa looe 10: 4.53: 31.
Ardfert.

Est & in Momonia Episcopatus Dunkeran, alijs Dunkyrein 8: 42. 52: 24.

LAGENIA in antiquis Sanctorum vitis *Lagen*, incolis *Leighnigh*, Britannis *Lein*, Anglis *Leynster* dicta, tota maritoma ad ortum Hiberniæ iacet, & in decem Comitatus distinguitur.

VVeixford 12: 44.53: 0.
Catherlagh 11:52. 53:36.
in quo etiam Comes Ormundiæ 11:28. 52:57. vel 10: 40.53: 44. f.
Baro Ossiriæ 11: 10.53: 40.
Baronetus de Rheban.
Baro de Vdrona 11: 56. 53: 26.
Kilkenny 11. 30. 53: 17.
Dublinia 12: 40. 54: 27. sub hoc
Baro de Houth 12: 55. 54: 30.
Kildaria 11: 53. 54: 1.
Kyngstovvn, vel Philipstovvn & Offalia, Comitatus Regis 11: 24. 54:17.
Quenestovvn, vel Maryborough & Leáse, Comitatus Reginæ 11: 30. 53: 52.
Longfort 10: 38. 54:50. f.
Fernes 12: 36. 53: 21.
VVicklo 13: 2. 53: 49.

Archiepiscopus vnus in Lagenia, qui sedem suam habet Dubliniæ 12: 40. 54: 27. & Glandelachy, Glandeloyloug f. 12: 28. 53: 49. & Primas Hiberniæ nominatur, sequentes sub se habens suffraganeos Episcopos.

Elphine, Bisshops Helphen f. 10:13. 54: 49. tabula 2. Hiberniæ.
Kildare 11: 53. 54: 1.
Fernes 12: 36. 53: 21.
Ossorie 11: 10. 53: 40.
Leighlin, alijs Laghlyn. 11: 49. 53: 29.

Meridiani distant iuxta rationem paralleli 53:60. ad circulum maximum.

IX

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# HIBERNIAE
## IIII. TABVLA.

Quæ orientalem Vltoniæ partem continet, & ſequentia territoria inſpectori offert.

*Glandeboy, Tirone, Arde, Lecale, Euaugh, Arthule, Nevvry, Mourne, Fuſe, Vriel, & alia plura. Ciuitates quoque Armack & Dovvne, quarum illa ſedes Archiepiſcopalis & totius inſulæ metropolis dicitur: hæc ſedes Epiſcopalis S. Patricij, Brigidæ & Columbæ ſepultura inſignis.*

Meridiani diſtant iuxta rationem paralleli 55:30. ad circulum maximum.

X

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# HIBERNIAE
## V. TABVLA.

Continens VDRONE Baroniam, partem Comitatus Reginæ, ac Dominij Fortonelij. In Vdronis medio iacet Ciuitas Laghlyn alijs Leighlin, Episcopali ſede ornata. 11: 49. 53: 29.

XI

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# ANGLIA

ANGLIAE REGNVM Albionis pars maxima ab Anglis inter Iutas & Saxones circa Slesvvicum in Cymbrica Chersoneso sitis, nomen accepit. Vnde autem dicti sint Angli, varia est doctorum opinio, eiusque rei cupidum Lectorem eo relegamus. Angliæ Rex supremam potestatem & merum Imperium habet, nec in Imperij clientela est, nec inuestituram ab alio quouis accipit, nec præter Deum, superiorem agnoscit. Eius subditi vel sunt Laici vel Ecclesiastici: Item sunt vel nobiles vel plebei. Nobiles sunt vel maiores: vt Duces, Comites & Barones: vel minores vt Equites aurati, Armigeri & qui vulgo generosi & Gentelmen dicuntur. Hi omnes aut Hæreditario iure his titulis gaudent aut ijsdem virtutis ergo à Rege exornantur. Ducis autem nomen soli Regis filio natu maximo hoc tempore conuenit: quamuis olim plures eo titulo insigniti fuerint. Plebei, ciues sunt, qui in sua quilibet vrbe publicis funguntur muneribus & in Parlamentarijs Angliæ comitijs locū habent: vel ingenui, quos Legales homines lex vocat & ex agris quos optimo iure tenent, quadraginta ad minimum solidos quotannis colligunt: vel opifices, qui mercede operam locant. Diuiditur autem tota Anglia in Comitatus quos vel conuentus vel pagos propriè & latine voces. Angli vero peculiari vocabulo Shyres appellant à Scyre Saxonica dictione, quæ partiri & diuidere significat. Comitatus vero in Centurias (quæ in nonnullis partibus VVapentaches à tactu armorum nominantur) & hæ in decurias diuiduntur. In his Comitatibus difficilioribus temporibus, præfectus Regius, quem Lieutenant vocant, ne quid detrimenti respublica capiat, constituitur. Singulis vero annis nobilis aliqnis ex incolis præficitur, quem vicecomitem, quasi vicarium Comitis & Anglica lingua Shyriffe, id est, Comitatus præpositum vocant: qui etiam Comitatus vel Prouinciæ Quæstor recte dici potest. Eius enim est publicas pecunias prouinciæ suæ conquirere, mulctas irrogatas vel pignoribus ablatis colligere, & ærario inferre: Iudicibus præsto adesse, & eorum mandata exequi: Duodecim viros cogere, qui in causis de facto cognoscunt & ad iudices referunt (Iudices enim apud Anglos iuris solum & non facti sunt iudices) condemnatos ad supplicium ducere & in minoribus litibus cognoscere. In maioribus autem jus dicunt iustitiarij, quos olim itinerantes, nunc Iustitiarios ad Assisas vocant, qui quotannis hos Comitatus bis obeunt, vt de causis cognoscant & de incarceratis sententiam ferant. Hi autem ab Henrico II. instituti vel potius restituti iurant se cuilibet ius suum conseruaturos illæsum.

## Nomina Comitatuum hæc sunt.

Cantium 21:30. 51:15.
Southsexia 20:30. 50:50
Surria 20:20.51:16.
Hartfordia 20:37.51:59
Essexia 21:24. 51:50

Southamtonia 19:13.50'56
VViltonia 18:29. 51:15
Dorcestria 17:49. 50:48
Somersetus 17:24. 51:20
Deuonia 16:10. 50:54.
Cornubia 14:50. 50:20

Buckinghamia 19:38.52:15
Bedfordia 20:10.52:25
Huntīgdonia 20:30.52:38
Cantabrigia 20:49.52:30
Suffolcia 22:0. 52:40.
Norfolcia 21:50.53:10

Berceria 19:30.51:38
Oxonia 19:17.52:0
Glocestria 18:8. 52.13
Monumetha 17:32.52:15
Herefordia 17:34.52:32
VVigornia 18:10. 52:38
Salopia 17:25.53:20
Staffordia 18:10. 5:3 24

Northamptonia 19:42. 52:32
VVarvvicum 18:56.52:39
Lecestria 19:28. 52:2
Derbia 18:58. 53:27
Nottinghamia 19:22. 53:28
Lincolnia 20:2.53:49
Rutlandia 19:58. 53:4.

Eboracum, York 19:24. 54 43
Dunelmēs. epi. 18:59.55:45
Northūbria 18:30. 56:20
Cūberlandia 16:50.55:50
VVestmerlandia 17:20. 55:30

Lancastria 17:16.55:1

Middelsexia 20:30.51:40

Cestria Comitatus Palatinus 17:8. 53:55

Denbigh 16:30.53:57
Flint 16:49.54:0
Montgomery 17:0.53:13

Caernaruan 15 22.54:0:
Merionidh :16:0.53:28
Anglesey 15:20.54:10

Radnor 17:4. 52:50
Brecknok 16:42.52:25
Glamorgan 16:20.52:0

Caermarden 15:29. 52:17
Denbrock 14:47.52:8
Cardigan 15:5. 52:36

Quod ad Ecclesiasticam jurisdictionem attinet, duas nunc habet Anglia prouincias. Archiepiscopos item duos: Cantuariensem totius Angliæ Primatem & Eboracensem, quibus subsunt Episcopi sequentes

## Sub Cantuariensi Archiepiscopo, qui & Roffensis est, subsunt Episcopi:

Londinensis 20:41.51:34
Cicestrensis 19:55. 50:50
VVintoniensis 19:12.51:10.
Salisburiensis 18:34.51:14.
Exoniensis, Excester 16:32-50:49
Bathoniensis 17:50. 51:38 & VVellensis simul 17:34.51:25
Glocestrensis 18:8. 52:13
VVigorniensis 18:10. 52:38
Herefordensis 17:34.52:32

Couentrensis 19:4. 52:49. & Lichfeldensis 18:36.53.12 simul
Staffordiensis 18:10:53:24
Derbiensis 18:58. 53:27
Lincolniensis 20:2. 53.49
Salopiensis 17:25. 53:20.
Eliensis 21:0. 52:45
Nordovicensis 22:10.53:8
Oxfordiensis 19:18.52:0

Petri Burgensis 20:26. 52:58
Bristoliensis 17:37.51:45
Meneuensis ad fanum S. Dauidis 14:20:52:25
Landauensis 16:47. 51:52
Banchorensis 15:37. 53:5
Assaphensis siue Elvvensis 16:28.54:3

XII. Sub Archi-

GERARDUS MERCATOR Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

## Sub Archiepiſcopo Eboracenſi vero ſubſunt Epiſcopi:

Ceſtrienſis 17:8. 53:55 Dunelmenſis 18:59. 55:45 Cariolenſis alias Carlyſſe 17:14. 56:1.
Item Manniæ Epiſcopus in Bala Curi 14:44. 55:27.

Angliæ tribunalia ſiue iuris fora, quas etiam curias dicimus, in triplici ſunt differentia. Alia enim ſunt Eccleſiaſtica: alia temporalia, & vnum mixtum, quod Parlamentum vocant, & ex tribus Angliæ ordinibus conſtat & totius Angliæ corpus repræſentat. Hoc à Principe pro arbitrio indicitur ſummamq; & ſacroſanctam authoritatem habet in Legibus ferendis, confirmandis, antiquandis, interpretandis, & in omnibus, quæ ad Reipublicæ ſalutem ſpectant. Fora temporalia ſunt duplicia, iuris ſcilicet & æquitatis. Iuris fora ſunt, Bancus Regius, Curia cameræ ſtellatæ, Scaccarium, Curia VVardorum & Liberationum, Admiralij, Aſſiſæ & alia quædam obſcuriora quæ omittimus. Bancus Regius ita dictus, quod rex ipſe in eo præſideat, Coronæ placita tractat. Camera ſtellata ſuperiori ſeculo inſtituta fuit, vt ibi tractarentur Criminalia, vt periuria, impoſturæ, dolus malus, &c. Bancus communis, quia communia placita inter ſubditos ex iure anglico, quod commune vocant, in hoc diſceptantur, nomen habet. Scaccarium à tabula quadrangula ad quã aſſidetur nomen traxit, in eo omnes cauſæ audiuntur, quæ ad fiſcum pertinent. Curia VVardorum, à pupillis, quorum cauſas tractat nomen habet. Nam cum aliquis moritur, qui poſſeſſiones à Rege tenet, tam hæredes quam eorũ patrimonium redditusque in Regis poteſtate & tutela ſunt, donec alterũ & viceſimum ætatis annum compleuerit. Admiralij curia res maritimas tractat. Aſſiſæ, quas dicimus, in quolibet Comitatu bis anno habentur, in quibus duo Aſſiſarum Iuſticiarij ad hoc deputati cum Eirenarchis ſiue pacis Iuſticiarijs comitati & de ciuilibus & de criminalibus cognoſcunt. Loca autem & tempora in vnoquoq; comitatu edicto publico quindecim ante Aſſiſas diebus denuntiantur. Fora æquitatis ſunt Cancellaria, Curia requeſtarum, Concilia de limitibus VValliæ & parte Boreali: Cancellaria à Cancellario, qui ibi præſidet nomen traxit. In hac ex æquo & bono iudicatur, & ſummum ius, quod & ſumma crux videri ſolet, temperatur. Requeſtarum curia, pauperum & Regiorum famulorum cauſas audit.

Eccleſiaſtica fora præcipua ſunt Synodus quæ conuocatio Cleri dicitur & ſemper ſimul cum parlamento habetur. Et Synodi prouinciales in vnaquaque prouincia. Poſt hæc Archiepiſcopi Cantuarienſis curiæ numerantur, videlicet Curia de arcubus à loco ſic dictus: cui iudex præeſt, Decanus de arcubus appellatus, qui ad omnium in Cantuarienſi prouincia appellationes reſcribit. Curia audientiæ, quæ omnes prouincialium querelas, cauſas & appellationes recipit. Curia prærogatiuæ, in qua Commiſſarius de hæreditatibus ab inteſtato ſeu teſtamento delatis, ius dicit. Curia facultatum, in qua præfectus conſtituitur, qui deſideria cognoſcit eorum, qui Eccleſiaſtici iuris, quandoq; rigidi atq; ſtricti relaxationem petunt, & regiſtrarius, qui conceſſas diſpenſationes in ſcripta refert. Curia peculiarium, ad quaſdam parochias ab Epiſcopali iuriſdictione in nonnullis diocœſibus ſeparatas & Archiepiſcopo Cantuarienſi peculiares ſpectat.

Academiæ in Anglia ſunt tres. Oxonienſis 19:18. 52:0. Cantabrigienſis 20:50. 52:31. & Londinenſis 20:41. 51:34.

*Medius Meridianus 18:20. reliqui ad hunc inclinantur ratione 52:55. parallelorum.*

# ANGLIAE
## II. TABVLA.

Quæ continet

Northumbriam, Cumberlandiam Comitatus, & Dunelmenſem Epiſcopatum.

Meridiani diſtant iuxta rationem 56:15. Paralleli ad circulum maximum.



GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# ANGLIAE
## III. TABVLA.

Sequentes continens Comitatus,

VVestmorlandiam, Lancastriam, Cestriam, Caernaruan, Denbigh, Flint, Merionidh, Montgomery & Salopiam.

*CVM INSVLIS:*

Mania, quę etiam Mona & à Ptolomæo Monoeda, quasi remotior Mona ad differentiam alterius ac sequentis Monæ sic dicta: Comiti Derbiensi paret, qui huius Manniæ Regulus appellatur.

Anglesey, quasi Angliæ insula, alias Mona, quæ ob fertilitatē Mater VValliæ dicitur, olim antiqua Druidum sedes, tenui tantum freto Menai à Britannia continente diuisa. Proprium suum habet Comitem.

Meridiani distant ratione 54:30. Paralleli ad circulum maximum.



GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# ANGLIAE
## IIII. TABVLA.

In qua hi ſunt Comitatus,

Cornubia, Deuonia, Somerſetus, Dorceſtria, VVil-tonia, Gloceſtria, Monumetha, Glamorgan, Caërmarden, Penbrock, Cardigan, Radnor, Breknoke, Herefordia & VVigornia.

Meridiani poſiti ſunt ex ratione Paralleli 51:30. ad circulum maximum.



GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

CORNVBIA, DEVONIA, SOMERSETVS, DORCESTRIA, WILTONIA, GLOCESTRIA, MONVMETHA, GLAMORGAN, CAERMARDEN, PENBROK, CARDIGAN, RADNOR, BREKNOKE, HEREFORDIA & WIGORNIA.
Per Gerardum Mercatorem
Cum Priuilegio
OCEANVS BRITANNICVS
Miliaria Anglica communia
Occidens
Oriens
Septentrio
Meridies

# ANGLIAE
## V. TABVLA.

Hos continet Comitatus,

Eboracum, Lincolniam, Derbiam, Staffordiam, Notinghamiam, Lecestriam, Rutlandiam, & Norfolciam.

Meridiani distant iuxta rationem Paralleli 54:30. ad circulum maximum.



GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

EBORACVM, LINCOLNIA, DERBIA, STAFFORDIA, NOTINGHAMIA, LECESTRIA, RVTLANDIA, ET NORFOLCIA.
OCEANVS GERMANICVS
Miliaria mediocria Angliæ
Per Gerardum Mercatorem Cum Priuilegio
Septentrio
Meridies
Occidens
Oriens
EBORACVM
LINCOLNIA
NOTINGHAMIA
STAFFORD
WARWICK
RVTLAN
NORFOLCIA
SVFFOLCIÆ PARS
LANCASTRIA
DVNELMENSIS EPISCOPATUS

# ANGLIAE
## VI. TABVLA.

In qua hi Comitatus,

VVarvvicum, Northhamtonia, Huntingdonia, Cantabrigia, Suffolcia, Oxonium, Buckinghamia, Bedfordia, Hartfordia, Essexia, Berceria, Middelsexia, Southhamtonia, Surria, Cantium & Southsexia.

Insula quoque,

*VVight, Anglis, Guith Britannis, Vecta olim. Tam modico interfluente Euripō Solent olim dicto, à continente Britanniæ auulsa est, vt cohæsisse videatur, vnde etiam Britannicum illud nomen Guith, quod diuortium denotat, factum videtur. Bellicosæ gentis altrix: in illas Ecclesiasticam juris dictionem Episcopus VVintoniensis, Ciuilem vero Comes Southhamtoniensis habet.*

Meridiani positi pro ratione Paralleli 51: 45: ad circulum maximum.



GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# ANGLIAE
## VII. TABVLA.

Has quatuor Insulas sub Anglorum Imperio comprehensas habet: quarum priores duæ videlicet **Mona** antiqua sedes Druidum, Britannis **Mon**, **Tirmon**, & **Ynis Dowil** id est, insula opaca, Anglis Anglesey 15:20. 54:52. & **Vecta**, Britannis **Guith**, vulgo **Wigt** dicta 19:14. 50:40. ad littus Angliæ, posteriores vero duæ **Garnesay** 17: 30. 49: 16. & **Jarsay** 18:10.48:56. iuxta Gallię littus sitæ.

*Si quis plura de Britannicis Insulis scire desiderat, is legat Georgium Buchananum, Guilielmum Camdenum, Iohannem Leslæium, Richardum Stanihurstum & Raphaelem Holinsheadium, qui diligentissimè has Insulas descripserunt.*

XVIII

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# NOBILISSIMO ET MVLTIS NOMINIBVS ILLVSTRI VIRO D. HENRICO RANZOVIO DANIAE PRODVCI.

QVANQVAM nobilissime Ranzoui nulla mihi tecum intercedat amicitia, vt ea fretus te in tanto rerum fastigio sedentem, familiariter meis literis interpellare debeam: tamen facit hoc humanitas tua singularis à multis doctis celebrata, vt te non ægrè laturum, si vt hæres paternorum bonorum, ita etiam paternæ amicitiæ quasi successor familiarius quædam agere tecum conarer. Itaque cum Gerardi Mercatoris Patris mei charissimi, iam in Christo defuncti, Labores Geographicos excuterem, eosq; prælo committere, vt eorum aliquem fructum caperemus, decreuissem, incidi in literas à te ad Patrem humanissimè scriptas, simulq; inueni quosdā de Regni Danici & vicinarum regionum Politico statu tractatus, à te ad Patrem transmissos. Eos perlegi, & ad vsum meum recisos & aliquantulum interpolatos, vt cum Patris instituto conuenirent, orbis arctoi tabulis, quas nunc cum reliquis Septentrionalibus tabulis in lucem emitto, adiunxi. atq; in hoc paternæ amicitiæ hæreditatem cernere volui. Cum autem historia omnibus hominibus sit vtilis, & præcipuè viris in republica versantibus necessaria: ea autem sine locorum & temporum certa demonstratione, planè sit cæca & in tenebris dimicet: rectè faciunt qui Chronologiam & Geographiam velut duas faces, ad Historiarum lectionem diligenter adiungunt. Vtrumque Pater meus editis diuersis operibus sedulo, dum vixit, sectatus est: an vero vtrumq; sit assecutus posteritas ab inuidia, ira & odio libera, facile iudicabit: certe vtrumq; assequi pro virili conatus est. Igitur cum Chronologiam certis demonstrationibus temporum confirmatam tradidisset, eamq; ad incudem reuocasset: Cumq; Ptolomæi tabulas suo pristino nitori emendatas restituisset, statim se ad nouam Geographiam exornandam & diuulgandam contulit, & vt reipublicæ literariæ in hoc consuleret, primum Galliæ, Germaniæ, Italiæ, cæterasq; tabulas edidit, quæ propter quotidianas rerum conuersiones quam maxime hoc tempore desiderarentur, ea ratione etiam sumptibus leuandis viam consternens. Quia autem semper erga eos à quibus esset adiutus, Pater fuit gratissimus, nec quenquam sua laude priuari voluit: æquum est vt & ego eius vestigia consequar, vtq; eas tabulas tabularumq; inscriptiones, quas à te accepit, tibi vicissim in monumentum grati animi inscribam. Accipe igitur Nobilissime Ranzoui, Patris mei in postrema senectute confectos labores, tuamq; Daniam, Noruegiam, Sueciam & cæteras orbis arctoi vicinas regiones, in ijs contemplare, subeatq; animum veteris amici recordatio, qui quod ipse debuit & voluit, nunc per filium suum hæredem tibi offert & dedicat. Quod vt beneuolo animo à me factum, ita vt eodem à te animo accipiatur, te benignè rogo, vale. Duysburgi Cliuorum, Anno 1595.

Tuæ Nobilit.

Studiosiss.

Rumoldus Mercator.



GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# NORVVEGIA & SVECIA

## PRIMVM & SECVNDVM ARCTOI ORBIS REGNVM.

ORbis Arctous, quem Scandiam & Scandinauiam veteres, officinam gentium & vaginam populorum incompertæ magnitudinis Plinius appellat, vicinus extremo ad boream Germaniæ littori, in tria Regna Norvvegiæ, Svveciæ & Daniæ multis iam seculis distinctus est. Huius peculiare olim regnum Norvvegia fuit: quæ nunc Danicæ Coronæ subiecta, ab eadem suos Præfectos accipit. Dicta autem est Norvvegia quasi septentrionis via. Eius regiones sunt amplissimæ ac vastissimæ, sed montibus, solitudinibus & rupibus asperæ, magnaq; ex parte syluis piniferis inuiæ. Quinque in ea in vniuersum hoc tempore sunt arces Regiæ, totidemq; Præfecturæ præcipuæ: quarum Prima & extrema versus meridiem est Bahusia 33:12.59:26. Ei sunt subiecta oppida, Marstrand in peninsula scopulosa situm, & halecum piscatura nobile 33:15.59:30. & eo obscuriora Koongeef, Congel forte prope Bahus & Oddevvold 33:12.60:52. nisi sit Odvvad. 33:4.60:0. Secunda arx est Aggerstrusia, in cuius prouincia celsissimi mali nauium, & asseresque querni & abiegni lignaque ædificijs idonea ingenti copia in Hispanias & alias gentes quotannis euehuntur. Oppida huic subijciuntur Ansloia Episcopi sedes 32:4.60:26. Tonsberg seu Koningsberg, Fridrichstad, Saltzburg & Schin vel Schon, vbi fodinę cupri & ferri sunt, item Hammaria maior & minor 32:0.61:22. regiones olim Episcopo claræ, nunc Ansloiensis inspectioni commissæ, & sinu Mosiano interlabente diuisæ. Tertia arx est Bergerhusia, sub ea sunt Berga 27:14.62:4. & Staffanger 27:14.60:22. ciuitates. Est autē Berga totius Norvvegię emporium & horreum celeberrimum, Præfecti Regij ac Episcopi sedes. Ibi piscis ille nobilis & delicatus venditur, qui secundum littus Norvvegiæ captus, piscis Bergensis dicitur, propterea quod inde in multas regiones à Mercatoribus distrahatur. Sunt ibi Vandalicarum & maritimarum ciuitatum famuli, qui cum ibi mercandi causa totum annum perdurent, partem vnam vrbis occuparunt, quam partem incolę pontem, sed exteri tabularium suum vocant. Hi Mercatorum famuli magna cū incolis quotannis commercia exercent, quæ aliquot tonnas aureorum excedant, sed tamen eorum negotiatio illic quotidie minuitur, nec est hodie tanta ac ante annos quadraginta fuit; nam incolarū industria quotannis crescit & augmentum accipit, ita vt non solum sua negotia domi facile tractent, verum etiam foris abunde & accuratè vicinis regionibus necessaria subministrent. Staffanger ciuitas etsi eundem cum Berga Præfectum habeat, suum tamen peculiarem habet Episcopum ibidem residentem. Quarta arx est Nidrosia à Nidero fluuio & Rosa, quod templi nomē est sic dicta, vulgo Trundtheim 34:0.65:22. Sedes olim Archiepiscopi & Regni Norvvegiæ, amplissimè patentem diœcesim habet, in qua plurimus piscis Bergam, postea ad emporium diuectus, & pelles preciosæ colliguntur. Quinta & vltima versus arctū Norvvegiæ & orbis Christiani arx est VVardhusia 55:30.62:0. paruæ insulæ VVardę, ipsa quoq; parua & obsoleta hoc tempore insistens. Quæ nulla singulari munitione ac ne turri quidem vel castello insignis, oppidulum tamen adiunctum habet, quod piscatorum casæ stipant. In hac arce seu potius casa Præfectus Regius æstate habitat, & amplissimum illius littoris Norici tractum in Zona frigida vsque ad Russiæ fines gubernat.

## SVECIÆ REGNVM

NOrvvegiæ ad orientem adiacet Suecia, quæ per indigenas & domesticos Reges fortiter et fœliciter defensa & amplificata cum aliquot seculis esset, tandem ad Daniæ Reges deuenit: quibus annis amplius centum, iam aliquantisper obtemperans, iam eosdem prætextu non seruatarū Legum in coronatione iuratarum excutiens, mirum in modum fluctuauit. Hodie autem ad suos indigenos iterum desciuit & ex illis sibi Regem constituit. De eius solenni creatione, sic scribit Olaus Magnus lib. 8. cap. 1. Gloriosa maiorum constitutio, nomine municipalium successiuis seculis & generationibus tradita in sui exordio pręcipit, vt incolæ Regem electuri in Suecia, Senatores ac proceres nuntijq; omnium prouinciarum, communitatum ciuitatumque Regni prædicti conuenire teneantur, in Archiepiscopi ciuitate Vpsalensi 40:30.60:52. vnde nō procul est lapis campestris, amplus ab Incolis MORASTEN appellatus, in circuitu duodecim continens lapides paulo minori forma humi firmatos: in quo loco prædicti Senatores seu Regni consilarij ac nuntij confluere solent. Ibidē ex Senatu præcipuus orator circumspectè proponit, quam necessarium sit pro Regni, omniumque Incolarum libertate, in vnum Regem & principem consentire, prout à maioribus supra talem lapidem,



GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

dem, qui firmitatem signat, prouidentius fuerat obseruatũ, omnes exhortans vt libero quem velint voto, quantocius ex nomine prosequantur. Nec mora prolixa interuenit. Qui bonum publicum, regnique gloriam, pacem & concordiam semper tueri visus est, qui priuato regimine nullum læserat: qui victor in bellis frequentius fuerat: qui totius populi iustè viuendo fauores sortitus est: qui legis & religionis amantior est: is omnium nuntiorum prouincialium consensu, Rex appellandus eleuatur: eo tamen respectu, vt si filius Regis, frater aut consanguineus, prædictas virtutes habuerit, non hæreditatis, sed [illegible]ctionis iure cæteris omnibus anteferatur. Et cum hæc fecerit populus, non tolerat aliquem alium [illegible]i Regios honores vindicare. Rex autem ita à populo declaratus, in leges patriæ vicissim iurare co[illegible]ur. Subditi eius, vt in alijs regnis, partim Ecclesiastici partim Laici, eique aut nobiles aut plebæi sunt. Inter nobiles summus est Eques auratus, à Rege virtutis ergo solenniter creatus. Præfecturę per indigenas administrantur. Est & ibi Marschallus, Cancellarius & senatus Regni. Prouinciæ autem huius Regni aliæ Gothicæ, vt OstGothia cuius Lincopiæ metropolis 38:33.59:30. VVestGothia Lacu vetere ab orientali seiuncta, cuius Scara Episcopi sedes 34:56.59:52. Australis Gothia seu Smalandia, Tuiscia, Verendia cuius Vexio 37:11.57:56. præcipuum oppidum est. Moringia & insula Oelandia arce Borgholm munita: aliæ Noricæ seu Suecicæ sunt vt Oplandia cuius Vpsalia 40: 30. 60: 52. & Stockholmia 41:34. 60:19. metropolis. Stockholmia in insula sinus Meleri condita, hoc tempore sedes & arx præcipua totius regni, emporio frequenti & celeberrimo nobilis est. Aditus ad eam ex mari Eoo per angustas fauces Meleri profundissimo alueo patet. Verum turris VVaxholmia & è regione Digna, ita ingressum arctant, vt inuitis Regijs præfectis, ibidem excubantibus nullæ ingredi aut egredi naues possint. Meridianæ Meleri ripæ Sudermanniæ oppida Telgo 40:34.60:15. Strengenes 40:0.60:30. Episcopi sedes & arx Griphisholmia adiacent. Nericiæ Orebo 39:4.60:30. arx præcipua est. Occasum versus VVesmannia regio & vrbes Arosia 39:30. 61:0. & Arboga 39:4.60:37. lacui incumbunt. Inde versus occasum æstiuum Dalia occidua, eoa & Solies Dalia à lacu Solion sic denominata, iacent, quæ tres prouinciæ vna cum maiore parte montanarũ prouinciarum, sub Episcopi Sarosiensis inspectione continentur. Ibi venæ minerales, quæ ortum versus ad mare Balthicum, & sinus Helsingiæ & Giostenses sese extendunt, occasum versus per VVermelandiam ad oceanum occidentalem ferè nusquam interruptæ, quin ibi metalli aliquid, argenti, cupri, plumbi, ferri, calybis siue sulphuris effodiatur, porrectæ sunt. Oplandiæ versus boream finitima, Gestricia, inde Helsingia, post Middelpadia vlterius Angermannia borea & notia. Inde NortBotnia in VVestBotniam & OstBotniam diuisa, longo terrarum tractu diffusæ prouinciæ. Tandem boream versus Scricfinnia, Lapponia, Biarmia. Has propriæ Regni Suecorum prouincias antiquas, plerasque sinus Botnicus ex Baltico in Boream recta Toroniam, & vltra circulum arcticũ porrectus à Finlandia amplissima peninsula dirimit: cuius apicem Alandiæ insulæ versus meridiem & Abo 45:30.60:34. Episcopi sedes, at versus boream VViburgum 55:58.63:6. tenent. Diuiditur Finlandia in notiam & boream, quibus Natagundia superior & inferior, Sauolosia, Tauastia, Finnonicæ regiones latè patentes adiunctæ sunt. Inde trans Finnicum sinum, Corelia cuius Hexholm Kexholm forte 58:2.62:17. metropolis est, & meridiem versus VVotichonia, in qua Louati fluminis Nouogardiam allabentis, quẽ Ny accolæ vocant, ostium: supra Coporam Ingria, cuius Iamagrod 52:30. 60:36. & Solonscia cuius Iuanogrod è regione Neruæ, arces sunt præcipuæ. His contiguæ versus meridiem sunt Liuonicæ Esthonum prouinciæ, à Nerua ad Reualiam 49: 0.60:12. & Pernouiam vsque pertinentes. Allantacia, cuius Nerua: VViria, cuius VVesenberga, VVichia cuius Habsal 48:0.59:56. Episcopi sedes & insula Dagen. Quæ regiones trans Finnicum sinum pleræque omnes, Iohannis tertij Regis virtute ac fœlicitate regno Suecorum nostra memoria anno 1581. primum accreuerunt, cum Reualia sponte Erico XIIII. Suecorum Regi se subiecisset, anno 1561.

Hæc Dauid Chytræus.

Medius meridianus 47:0. ad quem reliqui inclinantur ratione 62:0. & 68:0. parallelorum

# INDEX

## In Angliæ, Scotiæ & Hyberniæ tabulam generalem.


A.
Abbeuille 23·51
Aberconvvay 16·55
Aberdone 19·59
Aberdora 19·60
Abergeuenny 17.53
Aberysthvvith 16·53
Abotesburye 18·51
Aker. ca. 22·54
Air 18·61
Alcmar 26·53
Aloy 12·55
Amelant 27·54
Amersham 20·52
Amiens 24·50
Amsterdam 27·53
Anan 17·57
17·59
ANGLESEY 15·55
ANGLIA 19·54
Antvverpen 26·52
Ardhey 9·53
Arguhytyn 15·61
Ardres 24·51
Ardrossen 15·57
Ardstinsel 15·57
Arga 12·54
Arglas 14·56
Arien 24·51
Armaat 20·56
Armagh 13·56
Arras 25·51
Arran iles 9·57
Arren 15·57
Arrois quere 5. 13·58
Arrundel 21·51
ARTOIS 24·51
Ashford 22·52
Asserevv 9.56
Atherston 20·53
Atvvyck 21·55
Auindail 16·57
Ayr 15·57
B.
Badgenoth 16·59
B. Boile 8·52
B. Cong 13·55
B. Cotton 11·53
Bailmoi quere 6. 14·59
Bailnes 12·60
Bala 15·56
17·54
Baleghan 12·57
Balatra 13·55
Balencion 8.53
Bale VVilly 9·56
Bamburg 20·57
Banbury 20·53
Bangarab 14·57
Bangor 16·54
Bannog 11·54
Bardsey 15·54
Barkley 18·53
Barckvvy quere
11. 21·53
Barisdail 18·60
Barlymont 26·51
Barmouth 16·54
Barnesley 19·55
Barray 11·59
Barton 21·55
Baruy 19.59
Barvvyk 19·58
Basingstok 20·52
Basi 25·51
Bathe 18·52
Bauley 13·53
Baylei 10·56
Bealt 17·53
Bedford 21·53
Bediford 16·52
Belfast quere 4. 13.57
Beike 10·56
Bellamor 10·55
Bergen 26·51
Bergomum quere
13. 15·58
Bery ca. 17·51
Beumaris 16·55
Bevvaeley 18·53
B. Flemming 11·54
B. Hean 13·53
Bickerton 19·57
Birton 18.51
Bischops tartford quere 12. 21·53
Bisham in the file 17·55
Blacon 9·54
Blagulm 15·57
Blair 16.59
Blakborn 18·55
Bodman 15·51
Boduerin 15·54
Boin 12·60
Bolongne 23·51
Boltom 18·55
Bolton 19.56
Bommel 27·52
Borace 9·55
Bosch 27·52
Boston 22·54
Botraut 11·53
Bovv 17·51
Bovves 19·56
B. Quella 12·53
BRABANT. 27·52
Brachypultpoint 15·54
Bradford 19·55
Bragdail 13·59
Brainford 21·52
Bramcroft quere 10.
18.54
Braul 17·61
Brechin 18.59
Brecknoke 17·53
Brenks 18·61
Briel 26·53
Bristol 18·52
Brog 12·59
Broke 12·55
Brug 25·52
Brussel 26·51
B. Thomas 13·56
Buckingham 20·53
Bungai 23·53
Buquhuness 19·59
Burnham 22·54
Burton 20·55
B. VVicloe 13·54
C.
Caernauan 15·54
Calebegh 9·57
Cales 23·52
Caluin cast. 11.52
Cambray 25·51
Cambridge 21·53
Camp 56·23
Campen 28·53
Canan 13·54
Canterbury 23·52
Cantyrmul 14·57
Caput Arckloio 13·54
C. Beale quere 9. 9·54
C. Bron 13·53
C. Calon 12·54
C. Christian 11·53
C. Cleare 9·52
C. Cloner 13.53
C. Doe 9·54
C. Doney 12·53
C. Donin 11·52
C. Eiland quere 12. 9·53
C. Gallay 8·53
C. Carne 13·53
C. Kirk 9·55
C. Knok 11·55
C. Korbre 8.53
C. Latrũ quere 5. 10·54
C. Letter 9·55
C. Lystol 9·53
C. Molina 12·55
C. More 10·53
C. Mores 10·55
C. Mure 10·54
C. Nichore 11·54
C. Onorelay 14·54
C. Rego 9·55
C. Revv 10·55
C. Robert 9.54
C. Tome 13·57
Carantak 15·51
Cardigan 15·53
Carik 13.54
Carmarden 16·53
Carlingford 13·56
Carlysle 18.57
Carone head 9·52
Cary 13·57
Caryk 12·53
Cassel 11·54
Castrum
Honne 12·57
Catherlagh 12·54
Catlyk 28·54
Catnes 17·61
Cauon 12·56
Cavvod 20·55
Chalmondelay quere
8. 18·54
Chanonry 16·60
Carde 18·51
Chechester 21·51
Chelmesford 22·52
Chepstovv 18·53
Chester 18·54
Chimlig 17·52
Chipehase 19·57
Christchurche 19·51
Ciciter 19·52
Cladogh 9.57
Clancauras quere
14. 9·52
Care 10·54
Clee 12·55
Clogh 11.55
Clone 11·53
Clonefert 11·55
Clonemel 12·53
Cloy 22·54
Clyne 17·60
Coggeshalt 22·53
Colanzay quere
7. 13·58
Colchester 23·53


GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

INDEX


Coleshul 19'53
Collen 12'58
Colne 18'55
Colog cast. 11'52
Colraine 13'57
Combemarton 16.52
Conel 11'54
Congerton 18'54
Copervvick 30'61
Corane quere 3. 14'57
Cork 11'53
Cornvval quere 20
19'57
Cortryck 25'51
Cosvvel 14'57
Couentre 19'53
Covvbridge 17'52
Craufurdihoun quere
22. 17'57
Crekelade 19'52
Cromartly 16'60
Cromere 23'54
Crovvland 21'54
Crume ca. 13'58
Cuthaly 17'57
D
Daker 18'56
DANIAE PARS 28'58
Darbye 19'54
Darlington 19'56
Darthmouth 17'51
Dalkey 13'55
Delft 26'53
Deluyn 12'55
Denbigh 17'54
Dereshame quere
13. 10'53
Dermont 26'52
Der Noess. 29'60
Detfort 22'52
Diepe 23'51
Diest 27'51
Dingvval 16'60
Dirlton 18'58
Dis 22'53
Dixmude 24'52
Dnel ca. 12'53
Dockum 28'54
Doilathelan 16'54
Dolgelle 17'54
Donan cast. 12'57
Doncaster 20'55
Dondrome 14'56
Done 10.55
Donekillen 9'53
Donelong 12'57
Dongaruan 12'53
Donyn 12'55
Donkirem 9'53
Dorcester 18'51
Dorno 17'60
Dort 27'52
Donnebeg 9'54
Douart 14'58
Doucheri 27'50
Douer 23'52
Dounboy 9'52
Douneham 22'54
Dounelykei 9'54
Dovvn 14'56
Draton 18'54
Drisburg 18'57
Drogheda 13'55
Drommemer quere
7. 11'54
Drymlar 17'57
Dublyn 13'55
Duglyn quere
14. 15'58
Dunbar 18'58
Dunbegan 13'60
Dunbeith 17'60
Dunolain quere 17.
17'58
Dunbrittron quere
21. 16'50
Dunbrose 9'56
Dundalk 13'56
Dunde 18'58
Dungal 10'56
Dunganon 13'56
Dunkel 17'58
Dunra 14'59
Dunska 13'59
Dunstabrug 20'57
Dunstafag 14.58
Dunvveg quere 1.
13'58
Dumlaryk 16'57
Dumnotyr 19'59
Durasme 19'56
Durna 12'60
Durnes 15'61
Duynkerken 24'52
E
Eag 13'57
Eddir 17'59
Edynburg 18'58
Egmont 26'53
Egremont 17'56
Eindhouen 27'52
Elburg 28'53
Elleg 12'57
Eltham quere 14. 21'52
Ely 21'53
Enckhusen 27'53
Englisch ca. quere 10.
10'53
Enuerloth 15'59
ERNE 11'56
Erth 11'58
E. Saltflethbie 21'55
Esbrevv 15'60
Esgil 18'56
Esill 14'58
Eskin 12'59
Essir 12'59
Euesholm 19'53
Euil 18'52
EVSTA 11'59
Excester 17'52
F
Falkirk quere 18. 17'58
Farohead 14'61
Farringdon 19'52
Federt 12'53
Fenneo 13'54
Ferne 16'60
Fernes 13'54
Ferney 13'56
Festia 27.61
Fiscard 15'53
Finneuin 18'59
Fladda 13'60
Flamburyhead 21'55
FLANDRIA 24'51
Flint 17'55
Foir 15'58
Fontain 26'51
Fordon 18'59
Forlan 15'58
Formby 17'55
Fernham 20'52
Fouern 19'59
Foulness 22'52
Foy 15'51
Fresyk 17'61
FRIESLAND 28'54
Froddesham 18'55
Fronsnard 16'60
Fruy 19'59
Fye 18'59
Fynlator 18'60
G
Galmesel 29'60
Galvvay 10'55
Gansendal 27'61
Galeis 15'57
Garthpibo quer. 7. 17'54
Garue 16'59
Ghent 25'52
Gilvval 12'59
Glanarme abb: quere
2. 14'57
Glanynog 9'54
Glaskaryk 13'54
Glasquo 16'58
Glassenbury 18'52
Glocester 19'53
Goes 26'52
Gorcum 27'52
Grantham 20'54
Great 10'54
Gregargn 15'57
Grene cast: 13'56
Greueling 24'52
Grimsthorp 21'54
Grymsbye 21'55
Gudzen 15'57
Gunvval 15'51
H
Halifax 19'55
Haltvvesel 18'57
Hamon ca. 13'54
Hampton court 21'52
Handa 14'61
Hanvvith 29'59
Hardanger 28.61
Hardervvick 28'53
Harlegh 16.54
Harlem 26'53
Harlingen 27'54
Hartford 21'52
Harttepol 20'56
Hartley 18'56
Harton 16'52
Harvviche 23'53
Hasselt 27'51
Hasting 22'52
Hatherlay 16'51
Hauant 20'51
Hauerburg 20'53
Hauer il 22'53
Hauering 22'52
Hay 18'53
HAYNVLT 26'51
Helmeslei 19'56
Hemeritage 18'57
Henlei 20'52
Hereford 18'53
Heslasid 19'57
Hexham 19'57
Hickling 23'54
Hitching 21'53
Hitter 28'60
HOLLANT 26.53
Holmetovvn 16'56
Holi Cross 11'54
Holyhead 15'55
Hooton 18'55
Horn 27'53
Horses 8'53
Horsham 21'52
Horton 19'57
Hoseley 23'53
Hothe 13'55
Hottin 10'53
Houden 20'55
Hoy 17.61
Hul 21'55
Huntington 21.53
Huntspil 18'52
Hurst 19'51
Hyde 23'52
I.
Iadder 27'61
Iaxlei 21'53
Iedgerton 18'57
Innenkelly 11'56
Inuermegy quere 9.
17'58
Inuernes 16'59
Inuerugy 19'60
Inuerury quere 8. 18'59
Iona 13'58
Iork 20'55
Ioughall 12'53
Ipren 25'51
Ipsvviche 23'53
Ireby 17'56
IVTIA 30'59
K
Kaerilon 10'54
Karegfergus 14'57
Karray 14'57
Kattrin 4'53
Keith 18'60
Kellean 10'55
Kelleloe 11'54
Kelles 12'55
Kelphekel 11'53
Kendal 18'56
Kenfeage 16'52
Kesvvik 17'56
Kilham 21'55
Kilkarli 11'53
Kilkenny 12'54
Killa 55'60
Kilmani 13'58
Kilton 20'56
Kingsler 20'52
Kingston 21'52
Kingstoun 10.55
Kirk Brigid 15'56
Kirk Christ 15'56
Kirkham 18'55
Kirk mala 15'56
Kirkmorich quere 2.
15'57
Kirknbrik 16'57
Kirk Osvvald 18'56
Kirkvval 17'61
Kirsopfoot quere 2
18'57
Kirton 20'55
Knathe 20'54
Knokin 18'54
Konne ca. 16'52
Kybroy 11'54
Kyldare 12'55
Kyldrum 18'59
Kyllane 9'53
Kylmakrenam 11'57
Kylmon 15'58
Kylmyumoge quere
15 10'52
Kymedok 11'54
Kyngston 12'55
Kyntail 14.59
L
Labrum 11'56
Laghlyn 12'54
Lancaster 18'55
Landaf 17'53
Lander 18'57
Langport 18'52
Lathom 18'55
Lavv 16'51
Lecester 20'54
Lichlade 19'52
Ledes 19'55
Leghton 20'53
Leichfeld 19'54
Leike 19'54
Lemerhorn 27'53
Lenister 18'53
Leneham quere 15.
22'52
L. Erne 16'58
Lesard point 15'51
Lestof 23'52
Lethovvsovv 13'51
Leuer 12'57
Lenerpole 17'55
Leuisla 10'60
Levvarden 27'54
Leuyn 17'58
Levves 21'52
Leyden 26'53
Leyen quere 2. 16'59
Lidbury 18'53
Lyghe 22'52
Limerik 11'54
Linkn 17'61
Lista 28'60
Llandbeder 16'53
Llaneguast 17'54
Llanidlos 17'54
Llaniltgo 16'55
Llanuillang 17'54
Llanynay 16'53
Llarroderis 15'55
Loeuen 27'51
Loghinuar 16'57
Lolter cast. 8'53
Lome 15'60
London 21'52
Lone 10'53
Lonet quere 3. 16'59
Longford 11'55
Longham 8'52
Lorne 15'58
Lovvthe 21'55
L. Sel 14'59
L. Tay 16:58
Luccurs quere 11. 18'58
Ludlovv 18'53
Lundie Inf. 16'52
Lunes dal 18'57
Lurgishal 19'52
Lyd 22'52
Lyme 18'51
Lyn 22'54
Lyncoln 20'54
Lysmora 11'53
Lyston 16'51
M
Maban 17.57
Macheln 26'52
Machenleth 17'54
Madenhead 20'52
Madeston 22'52
Magnus 17.52
Maine 11'55
Maldon 22'52
Manchester 18'55
Mandeuels 14'57
MANIA Insula 15'50
Mapleton 22'55
Mardovv 30'60
Marketrasin 21.55
Marlingsb 19'52
Maunsfeldt 20'54
May 18'58
Maye 9'56
Mazad quere 12. 14'59
Meare 18'52
Meer 13.59
Melton 20'54
Menagham 12'56
Mera 14'60
Middelburg 25'52
Mildnal 22'53
Millum cast. 17'56
Minchnighampton
quere 16. 19'52
Mongar 12'55
Mologa 9'54
Monmout 18'53
Monoch quere 16. 16'58
Monross 18'59
Mons 26'51
Monstreul 24'51
Morlashe 17'53
Morton 17'51
Mosa flu. 27'50
Moschenes ca. quere 6.
10'54
Montgomery 1754
Moy 16'59
Muk 13'59
MVLA 13'58
Munckvvermouth
20'56
Mynhead 17'52
N.
Naghlin 11'55
N. Aluerton 19'56
NAMVR 27'51
Namur 27'51
Nantvvich 18'54
Narden quere 5. 17'60
Nary 12'61
N. cast. 19'57
Neath 16'53
Neleren 28'61
Mesmoin 16'54
Neufchastel 27'50
Nevvark 20'54
Nevvburg 16'55
Nevv cast 13'55
12'57
12'56
10'56
18'54
12'55
quere 11. 11'55
Nevvmalton 20'55
Nevvmarkt 22'53
21'53
Nevvport 15'53
20'51
24'52
Nevvry 13'56
Neyum quere 15. 15'58
Niuel 26'51
Norham 20'57
Northampton 20'53
NORVEGIæ pars 29.61
Noruovvrovve 11'57
Norvvich 23'54
Notingham 20'54
N. Ronche 18'62
N. Shoreham 21.51
N. VViche 18'54
O.
Oboil, cast. 10.56
OCEANVS Deucali-
donius 10'59
Ochiltre 16'57
Oldehilsont 30'60
Omahus cast. 9'52
ORCADES 17'61
Osill 14'60
Ostende 25'52
Otley 19'55
Otterness 30.60
Oudenarde 25'51
Ouis Kelle 18'62
Oxford 20'52
P.
Padstovv 15'51
Pappa 17'62
Pas 24'51
Peblis 18'57
Peer 27'52
Pemses 22'52
Penbrok 15'53
Penley 18'52
Pennart 16'52
Pensance 14'51
Pentuar 15.51
Peterburg 21.53
Petersfeld 20.52
Petvvorth 21'52
Pfouil skarre 15'61
Philorth 19.60
PICARDIE 24'50
Pickering 20'56
Plynmouth 16'51
Polle 19'51
Porterhame 13'55
Portesmouth 20'51
Portland 18'51
Pot 19'54
Pouderham 17'51
Preston 18'55
Pruddo 19'57
Pulhely 15'54
Q.
Quaplad 21'54
Quenes ferry q. 19. 17'18
Queneston 12'54
Quert 12.60
Quhabir 14.59
Quhithonre 15.59
Quinboro cast. 22.52


GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

Radamach 11.60
Radnor 18·53
Ramſey inſu. 15·55
Ranishead 10·57
Raniſgatepere 23.53
Ranyue quere 4. 16·59
Rashe 13·57
Rauenglas 17.56
Rauenſtein 27·52
Reculuer 23·52
Renty 24·51
Repervvit 29·60
Read caſt. 13·57
11·57
18·59
Reding 20·52
Ree 11·55
Reuenſa quere 3. 15·58
Reuing 27·50
Riadergovvy 17·53
Ringovvd 19·51
Rippley 19·55
Rippon 19·55
Roche caſt. 13·56
Rocheſter 22·52
Rona 13·61
Roſay quere 4. 15·58
Roſdoy 16·58
Roſſebrin 10·52
Roſe comon 11·55
Roſſe 12·54
10.52
Roſſelye 16·52
Roſſyn 16·60
Roterdam 26·53
Rothedale quer. 5. 18·55
Rothes quere 7. 18·59
Rudder caſt. 13.54
Rum 13·59
Rye 22·52

S.

Saild 16.59
S. Aeldams chap: 19·51
S. Agnes 15·51
S. Alban 21·52
S. Andreas 18·58
S. Aſaph 17·55
S. Auguſtin 18·62
S·Bogy ca. 18·59
S. Boniface 20·51
S. Brando 17·61
S. Clement 11·60
S·Columban 15.51
12·61
15·59
S. Dauid 15·53
S. Done ca. 18·59
S. Donets 17·52
S. Gouens point 15·53
S. Gregorij 8.53
S. Helena 9·57
S. Helene head 9·57
S. Iees 14·51
S. Ioans toun q. 10. 17:58.
S. Iohn 13:59
S:Leuans 14:51
S. Magnus 18:62
S. Maria 18:61
11:59
15.51
S. Niclas 18 62
S:Patricius 11:60
S. Patrick 11:57
S. Peter 11:59
17:61
18:62
S. Shoburye 22:52
S. Valeri 22:50
Salcomb 17:51
Saleſburg 19:52
Salſid abb. 15:57
Sandl 14:57
Sandvviche 23:52
Scharbrough 21:56
Scheape 10:57
Schellinc 27:54
Scheuitenes 26:61
SCOTIA 15:58
Seaton 20·57
Sedes Epiſcop. 15:56
SEELANT 25:52
Selby 20:55
Sennam 14:51
Serenoch 28:61
Seuentones 12:51
Sheafeld 19:54
Shravveſburye 18;54
Shyn 16:60
Shent 12:60
Sidmouth 17:51
Siericzee 25:52
Skipton 19·55
Skye 12:56
Skye 13:59
Skyr Aſſyn 15:60
Slane 13:55
Sleford 21:54
Sluys 25:52
Slygath 9:57
Smithes 14:56
Snatbe 20:55
Sodere quere 8. 14:58
Solvvay 17:57
Somerton 20:54
Southampton 20:51
Spey 16:59
Spyne 18:60
Staftanger 28:61
Stafford 19:54
Stakky 9:55
Stanetorp 19:56
Staueren 27:54
Stele 18:55
Sterling 17:58
Sternvvay 12·60
Sterpoint 17·51
Stig 11·59
Stokvvith 20.55
Stopford vide 6. 18·55
Stovv 19.53
Stoy 12·60
Strabubaſter 17·61
Stratton 16·51
Strom 14·59
Stroma 17.61
Sturbridge 19·53
Sturmiſter 18·52
Sudburie 27·93
Svvin 14.58
Syſevvel 23·53
Syllies 12.51

T.

Tame 20·52
Taneſtok 16·51
Tarbart 17.60
Tarde 12.61
Tatershal 21.54
Taunton 18.52
Tayn 16·60
Tenbye 15·53
Terbart 12·56
Terrey 12.58
Teuerton 17·52
Tevv 15.61
Tevvkeſbury 19·53
Texel 26·54
Thedford 22·53
The ſanctuary 9·55
The ſprun head 21·55
Thomas tovvn 13·53
Thraepſton 21·53
Thrusk 20·56
Thuin 26· 1
Thurnout 27·52
Tielt 25·52
Tillingham 22·52
Tintagel 15·51
Tiron 13·57
Toam 10·54
Tobbreugh 10·55
Tong 15·61
T'Ooge 26.54
Torfathie 16.61
Tornay 25.51
Tornvvay que. 6. 17·60
Torrag caſt 13·55
Tovvrceſter 20·53
Tovven meridionidh 16·54
Traguate 8·53
Trailes 9.53
Trantirnes 13·60
Treconell 10·57
Tregaron 16·53
Treport 23·51
Tripperam quer. 8. 11·54
Truro 15·51
Trym 13·55
Tunbridge 22·52
Tunſtal 21·55
Tylbury 22·52
Tynmouth 20·57

V.

Varenge n 22·51
VERGLVIVS OCEAnus 9·51
Vianen 27·53
Vlecker 29·60
Vlielant 26·54
Vluerton 17·56
Vppingham 21·54
Vrquhart 16·59
Vske 18·53
Vtoxater 19·54
Vtricht 27·53
Voxſtee 28·60
Vutziers 26.61
Vxbridge 21·52

VV.

VVainflete 22·54
Vuakefeld 19·55
Vualden 22·53
Vualderſvvik 23·53
Vallingford 20·52
Vaultham abb. quere 13. 21·52
Vualton 23·53
Vuareham 19·51
Vuarkevvorth 20·57
Vuarren 13·55
Vuarrington 18·55
Vuaterford 12·53
Vuarvvik 19·53
Vuelmton 18·54
Vuells 18·52
Vuemis 18·58
Vueterington 20·57
Vuexford 13.54
Vuitbye 21·56
Vuitehurch quere 9. 18·54
Vuitton 19·56
Vuigen quere 4. 18.55
VVIGHT 20.51
Vuighton 20·55
Vuikham 23·53
Vuitton 19.52
Vuincheſter 20·52
Vuinſor 20·52
Vuirkinton 17·56
Vuiſbiche 21·54
Vuiuelescomb 17·52
Vuodhead 19·55
Vuorceſter 19.52
Vuorcum 27·54
VV. Pappa 17·62
Vurexham 17·54
Vulſti quere 3. 17·57
Vuycop Zee 26·53

Y.

Yarmouth 23·54
Yarum 20·56
Yate 19·56
Yla 13·58
Ypret 22·50
Yrvven 16·57.

# I N D E X

## In Norvvegiæ & Sueciæ tabulam.

A.

ABo 46·61
Achas 46·64
Ackerhuis 32·61
Aduig 38·59
Agdanas 33·66
Agna 58·72
Agreminne 46.64
ALANdiæ inſ. 44.61
Alant 45·61
Alborch 32·59
ALBVS lacus 57·69
Alſtahus 31·66
Alta 41·63
Aluatra 38·60
Ambrunſch 42·62
Amerſont 30·60
Andanas 37·71
ANGERmannia 42·66
Anholt 58·34
Anſloo 33·61
Apnu 74·70
Aranes 44·66
Arbogo 40·61
Archas 56·63
Ardal 39·67
Arenſburg 59·47
Arhuſen 58·32
Aroſia 40·61
Aruica 36·64
Arzeua flu. 64·69
Aſco 27.63
Aſſon flu. 46·63
Aſſund 41.67
Auri mineræ 47·69
Auros 34·61
Avver 42·70

B.

Babenitlia 64·69
Bacamo 35·66
Bahus 34·60
Baia S: Albani 69·69
Balſtad 41·71
Bay 32· 61
Bedſtad 33·66
BELLAMORE. I. Album mare 66·67
Berg 39·71
Berga 57:69. 50:62. 41:64
Bergen 28·63
Berkara quenar 42·69
Berſia 42·65
Bigda 45·67
Bionor 32·66
Bircala 47·63
Birkarli 45·69
Blaniſcog 35·62
BODDIA OCci. 45·68
BODDIA Orien. 50·67
Bodvvyk 34·65
Boerſeuoort 55.73
Bogeſunt 37·60
Bolanes 41·63
Bongau 46·72
Bonor 43.65
Borgelo 41·66
Borgſe 41.66
Borſtel 43·62
Bota 43·66
BOTNER ſee 48·68
Bovvenſberg 30·58
Bretta 35·61
Brinnia 30·66
Brunſlo 39·66
Byri 50·66
Byrſen flu. 35·65

C.

Caavvad 34. 61
CAIENKa ſemla 53·72
Calenſcho 72.70
Campedal 32·64
Candelox 66·68
Capitanei Bircarorum 41·69
Cap. Bonæ fortu. 70·67
C. Confort 67·70
C. Gratiæ 69·68
C. Gallant 68·69
C. Hopevvel alias ſketnenes 51·73
C. Raco 69.69
C. S. Iohannis 71·68
C. Sovverbere 64·71
Carpa 46·63
Carpa 45·61
Caſtelholm 45·61
Caſtrum 53.61
Caſtrum regium 40·68
Chalis 49·69
Chim 51.69
Chorogoſchinoz 73:70
Cogerbela 41·65
Cola 61·71
Cola flu 61·70
Cola pogoſt 62.69
Colmar 39·58
Colmogori 69·65
Congel 34·60
Conſback 35·60
Coninxhauen 32.60
Coperberg 34·63
Copervvik 30·61
COPERDALIA 38·63
Corelenborg 58.67
CORELIA terra 60·67
CORP. Chriſti p. 68·69
Corſcholm 46.66
Cracovvad 31·66
Cronabach 39.59
Cronaburg 48·93
Cronſbergn 39·58
Cudmudarad 43·66
Cuma 50:62. 46:63
Cumbla 39·61
Cuſta 47.61

D.

Dachden 47·60
Dachderot 46·60
Dale 35·62
DALECARLIA 38.64
Dalecarlia flu. 43·62
De Neeſs 32·60
Derpt 51·60
Dſina cœnobium 61·63
Diauon flu. 64·68
Dilſbo 42·65
Domshaf 48·71
Domus Bircarorū 39·70
Domus Regia 39·66
46:64. 43:63
Don flu. 51·62
Dragenmark 33·60

E.

Echeſio 36·60
Eckby 39·60
Edſvvelt 33·61
Eckholm 52·61
Eekſont 28·60
Egge 41·71
Egrepe 57.63
Elſnabben 43·60
Eluedale 37·63
Enecopia 41·61
Eng 33·61
Erambo 41·62
Erberad 42·64
Erilla 41.65
Erke 44·61
Eſpoa 48.62
Eſterdal 31·63
ESRONES die Eſten 53·65

F.

Falacopia 35·60
Falkenburg 35·59
Farder 32·60
Faxholm 44·65
Feſtun 27·61
Felborg 42·69
Felby 44·70
Fellin 50·60
Ferenbo 36·62
Feſtia 27·61
Feringia 42·61
FINLANDIA 48·62
FINNICVS ſin. 48·61
FINNISCH ſee 44·63
Fluerbuy 39·59
Foria 43·65
Fors 41·66
Forſhet 41·67
Foſdael 31·62
Foxnoz 68·67
Froſten 35·66
Frovvenberg 40·59

G.

Galmeſel 48·60
Gambavvik 38·70
Ganga 38.63
Ganſendal 28.61
Geſla 43·62
Gelben 35·62
Gelecal 36·68
Gemen 47·59
GESTRICIA 42·62
Gilberga 37·62
Gilleſcal 32·67
Gnarp 42·65
Goldal 36·66
GOTIA 37·60
GOTLAND 43·59
Gotſcheſand 43·59
Greneſier 40·61
Grilleſiord 39·71
Gritonos 39·63
Groneilant 41·59
Grondelſtein 43:60
Grunnaſund 44·66
Gryp 31.67
Gyka 30·66

H.

Hadhalang 32.61
Halingadab 29·64
HALLANDIA 35·59
Halmſtat 36·58
Halshauen 32·59
Halſne 28·62
Hammar 33·62
Hammer 43·65
Hange 47·61
Hanvvith 19·59
Hapſel 48·60
Hardange 28·61
Harvvick 12·61
Haſſenvvagh 41·71
Hauor 36·59
Hebro 51·58
Hedmark 32·63
Heilichlant 34·68
Heiligenſont 29·60
HELGALAND 33·67
Helganas 44·71
Helm 33·58
Helſiogabi 48.70
Helſingauat 53·70
HELSINGIA 41·64
Hempne 32·65
Hennemora 39·62
Hermanger 42.65
Herneſand 45·65
Hertzhals 32·60
Heſcho 34·66
Heſene 41·62
Heſenes 30.60
Heſeport 52·62
Heſingia 48·62
Heſſok 28·62
Hevvel 50·59
Hirkioſtal 48·62
Hitter 28.60
Hoff 33·61
Hokalaut 52·62
Holela 49.65
HOLELA lacus 50· 65
Holmdal 35 ·63
Homedal 35·61
Honbay 41·59
Honouitz 44.71
Horſens 31·58
Hottola 49·62
Houa 37·91

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

Hudingſual 44·65
Huetlandia 36·59
Huſbay 36·62
Huitta 57.68
Huittis 47·63
Huſabi 40·62

I.

Iadder 27·61
Iama 53·61
Ianacala 49·63
Ianecopen 37·59
Ianen flu. 46·62
Iegaborg 58.63
Ielmer 39·61
Ielteuoort 27·63
IEMPTA 38·66
Ierſe 42·64
Ietabotg 47·70
Iettadal 43·64
Ighia 52·69
Ihedra villa & l[illegible] 62·69
Imbrevvik 35·66
Imudre 52·71
Indal 42.66
Indero 33·66
Ingen 44·71
Inſulæ S. Petri 65 71
I.Crucis 68·68
I.Voſſen 35·67
Iochi 52·64
Iokis 52·67
Iomolaueſi 48.67
Ions Vaten lac. 36·66
Iouſſerlant 32·60
Itomal 51·63
Itreoo 33.66
Iuana craoſt 67.70
Iuan grod 53·61
IVTLANDT 30·58

K.

Kallo 32·58
Karris 48·62
Karlaby 50·68
Karue 59·72
Kativvik 42·71
Katzberg 34·60
Kebere 56·72
Keelvvick 49·72
Kegor 59·72
Kelen 36·64
Kexholm 59·63
Kyldine 61·71
Kind 45·71
KINDIA 36·60
Kiona 60·61
Kittis 49·62
Kiuaneb 55·62
Kniel 48·59
Knieſchyf 48·72
Koggeſund 43·64
Kolck 51.61
Korila 56.62
Koskanoz 67.67
Kyla 49·67
Kyn 50·72
Kyro 47·67

47·63
Kulkon 47·59

L.

Ladha 35.66
Ladoga 56·62
Ladoga lac. 55·61
Laffart flu. 53.63
Laia 47.67
Laikis 52·63
Laio 47.62
Lako 35.61
Lampis 49·64
Landbro 46·70
LANdrigia ſyl. 55·69
Langa 39·65
Langanas 34·70
Lango 38·71
La paueſi 55·63
LAPPIA 59.69
Laſvvyk 33·65
Lauſa 59.71
Laxaſtrem 49.70
Lefanger 45·67
Lekſunda 39.63
Lemes 46·63
Lergas 52·68
Leroal 37.67
Leſſo 33·59
Leta 38.62
Lettal 35.61
Lida 40·65
Lidekoping 36·61
LIEFLandiæ pars 50·59
Limalant 44·61
Lincopen 39·60
Lindeſberg 39.62
Lindeſneſs alias DerNoeſs 28·60
Liſta 28·60
Litz 60·70
Liuſdàl 42·65
Liuſtord 43·65
Lixen lac. 38·64
Lodhuſs. 34·60
Lofot 37.70
Logeſont 44·72
Lokhelle 38·70
Lomboshock 69·69
Londingio 36·70
Longaheden 39.62
Longen 31·60
Loſta 42·62
Lotra 56·68
Lula 47·69
Lupalant 45·62
Luſen fl. 40·64
Luxſtede 31·59
Lykua Volok 607·2
Maelſtrom 35.69.
Maeſtrand 34·60
Maham 51·64
Malanger 38·70
Mandael 30·62
Mardou 31·60
MARE Balticum 42·59
Margeden 49·61
Mark 29·62

Matker 34·61
Matkur 54.73
Mayna Volok 60·72
Medelhuis 34.65
Medfiord 39·71
MELER lac. 40·61
MIDDELPAdia 41·65
Milleſuik 40·63
Mita 47·61
Mo 42·63
Mone 48·60
Monomanskie 62·70
MONO MASKOY leporiæ 60·70
Monſterſent 34·59
Mora 38·63
Morzouetz 70·68
Moſcho 48·64
MOSCOuiæ pars 64·63
Moſteſera 46.67
Motala 38·60
Motala flu. 40·60
Motka 59·71
Motka goba 60·72
MOVREMANSKOY leporie 55·71
Mouſis 47·64
Munkeuoort 57·72
Muskenes 37·70
Muskſtrom 36·69
MYRMAN SKOY more I. Noruegicum & Danicũ mare 66.71

N.

Narua 53·61
Naſs 34.65
Naydani 55·72
Neleborg 47·61
Neleren 28·61
Nergen 49·61
NERICIA 39·60
Nerpis 46·64
Neſs 53·73
Netaborg 59·64
Netra 44·66
Nicopen 42·60
Nicouensko 67·68
Nidael 29·62
Niding 34·60
Nigavvyk 38·70
NIGER lacus 53. 64
Nikirk 46·62
54·62
Nilos 35·60
Niuronda 44·65
Nomendalen 34·68
Noraberg 39·61
Norcopen 41·60
Nordenborg 61.68
Nordmalung 46·66
Nordmor 32.65
Nord Tuſſo 36·62
Norgonderad 45·66
Normora 37·64
Nort capo 49·73
Nortford 30.66

NORVEGIA 32.64
Notoſer 61·69
Nouogardia 58·61
Nyſlot 53·64

O.

Obdael 29·63
Oberan flu. 47.61
OCEAnus ſept. 30·66
Oddoual 34·61
Odenſe 40·63
Oelant 40.58
Oldehilſont 30·60
Oldeſont 27·63
Olenagoba pogoſt 6769
Olſbi 52.63
Olſburg 33·61
Olſby 52.70
Olſe 54.63
Olſen 51·63
Olternes 29·60
Ombay 65·66
Omega 53·73
Onegaborg 60.64
Opotzka 34·58
Orka flu. 49·62
Orebro 40·61
Oreſcak 53·61
Orgront 44·62
Oriai 32.65
Oriſchom flu. 49·62
Orſa 39·63
Orſcag 34·61
Oſel 47·59
Oſta fiord 38·69
Oſtbo 40·59
Oſterdal 36·65
Oſterhaueu 58·72
Oſteruee 28.63
Oſtoie ſero 62·62
Oſtraath 33·66
Otteuos 36·68
Ouiken 36·66
Ovvna 64·66
Ovvyek 40·68
Oyfiord 40·71
Oxefort 31·60

P.

Paderick 57·72
Pades 49·60
Padeuoort 55.72
Pageſca 52·64
Palio 49·67
Parnievv 49·59
Paſerik 55·71
Peckengam flu. 56·71
Peckingam 57·71
Peibas lac. 52·60
Pele 43·71
Pelimoſero 65·69
Pelitza flu. 66·68
Pelting 51·62
Pelting 51.62
Pema 54·69
Pemara 47·61
Perkala 49·66
Perna 52·62
Parnavv 49·59
Pero 57.68



Perſora 49·68
Petſenskie pogoſt 57·70
Piente 49·64
PIENTE lac. 50·63
Pinego 69.66
Pita 47·69
Pleskovv 53.60
Podon 60·71
Polna flu. 56.63
Ponoye 68·68
Porthut 51·62
Portky 52·70
Po.Penticoſt 69·67
Poſda 68·67
Pottra 53·67
Pourth 67·69

Q.

Quede fior 36·71
Quercken 46·67

R.

Ragund 41·66
Ramaſij 42·66
Ramme 46·64
Raſſeborg 48·61
Raugma 45·62
Reffund 39·66
Reinknap 27·62
Reiſenburg 52·62
Renaual 45·67
Renſby 41·68
Reon C. 33·66
Repervvik 30·60
Reſager 36·62
Reſil 42·67
Reſſa 48·63
Reto 39·63
Reuel 50.61
Ribbeknut 30·60
Rodeluik 45·71
RODEN 42·61
Rodhelle 38·71
Rodho 31·66
Roemerck 33·62
Rogge 48.61
Rogſtada 43.65
Rollen 37·69
Rom 33·59
Romſdal 29·63
Rona 48·62
Roodchel 54·63
Rune 47·59
Ruſt 34·69

S

Sadeſſa flu 51·62
Sagolax 53·64
Sala 51·68
Salis 49·59
Salten 32·67
Sammavvik 43·72
S. Andreas 51·70
56·61
S. Brigittæ mõ. 27.62
S. Colai 47.72
S.Georgij 67.70
S.Iohannis 68·69

S.Michael 68·66
S.Michelſberg 30.63
S.Nicolai 67·66
Sandal 35·64
Sandavvar 39·71
Saniam 40·71
Sarborg 33·61
Saſtmola 43·63
Sauolax 50·67
Saya 51·64
Scara 35·60
Sceierf 54·63
Scenningca 37·60
Sceren 53·62
Scerpena 29·66
Schagen 32·60
Schelſeuer 40·59
Sclychauen 43·59
SCRICFINNIA 49·71
Scula mon. 46·66
Sderheri 33·61
Seby 32·59
Sederon flu: 50·62
Segervvar 42·70
Selaua. 43·66
Selloer 28·60
Semeſtou 66.70
Semeſtrofpogoſt 65·70
Semingia 56·63
Semiſſe 51·63
Senlodael 29·62
Sere flu. 48·62
Serenoch 28·60
Seuitenes 27·61
Sibbenis 46·60
Sichem 43·63
Sigolan 55·63
SIGOSSVND 39·71
Silen lac. 39·63
Siluerberg 34·62
Siſmes 52·65
Skaffuueh 36·70
Skarteſuagh 40·71
Skellitta 46·68
Skokirkia 42·63
Skon 44·65
Skongen 35·67
Skirkby 52·70
Skyra 44·69
SMALANDIA 37·59
Snaſen 32·66
Soderala 42·63
Soenvvat 32·61
Sogniſai mon. 30·64
Sogniſal 30·65
Soknadal 35·65
Soleta 42·66
Soloski 64·67
Somel 50·62
Somen lac. 37·60
Somera 53·62
Sonneburg 47·60
Sonybe pogoſt 59·69
Soronet flu. 52·63
Sotdaler 36.64

Sparabo 33·66
Stadſbig 32·66
Stadt 29·65
Staenes 36·63
Staffanger 28·61
Stameitt 40·60
Stanuvviſche 72.69
Starigar 59·69
Stappen 46·73
Steckholm 30·57
Steg 34·67
Stek 42·61
Stekborg 41·59
Stenobig 35·63
Stidelen 32·61
Stittungberg 45·72
Stokholm 42·61
Strengis 40·61
Stuua 40·66
Styredol 36·66
Suackby 37·65
Suaka 37·65
Sudbradſdaler 33·63
Suder copen 40·59
Suderdal 29·61
Suderdalac 29·64
Suderhem 31·61
SVDERMANNIA 41·60
Sudmor 32·64
SVECIA 38·64
Sugamora 68·66
Sunda 39·66
Sunnebo 39.59
Surendal 34·65
Suydford 28·65
Suyervver 47·72
Suyroi 45·72
Svvalagen 43·59
Svvarde 43·59
Sylbuy 40·59

T

Tahaſt 57·68
Tantroſa 50·63
Telg 41·61
Tellemark 31·61
Tellie 41·60
Tenaſalia 46·62
TERSKOY LEPORIE 66·69
Tetreue 65·68
Tiallfund 35·69
Tingvvalla 37·62
Tivvegen 37·61
Tolſburg 52·61
Toran lac. 47·62
Torp 42·66
35·60
Tornia emporiũ 50·69
Torſacker 43·66
41·63
Torſanger 39·62
Toua flu. 69·67
Traenooch 35·69
Tree Oſtroui 69·68

Trofel 53·68
Trom 31·60
Trompſont 42·72
Trondanas 37·71
Troſa 42·60
Trundhem 34·66
Tryla 50·68
TVISCHIA 40·60
Tuna 43·65
38·62
Tuſſo 36·62
Tuſvvonas 40·71
Tuteren 34·66
Tybne 60·72
Tybne Volok 60·72
Tyſded 30·59
Tysholm 33·60

V

Vaerond 43·59
Valbo 42·62
Vallis 46·61
Vames 50·62
Varnen 36.60
Varo 33·69
Varta 56·6
Vaſm 55·69
Vaſten 38·60
Vaſtral 35·71
Vbdal 34·64
Vden 29·36
Vdden 51·62
Vedagoba 58·72
Vekelax 53·63
Vema 46·62
Verga 47·66
Verme lac. 36·63
VERMELANDIA 36·62
Vermo 46·64
Vero 48·68
Verulax 53·63
Veſikila 46·65
Viburg 55·64
Viga 47·62
Vigelſtade 38·59
Vikſie 42.70
Vingaker 40·60
Viris 57·64
Virtis 51·67
Viſnen 37·62
Viſta 54·67
Vla 52·69
Vladiſkoy lac. 41·64
Vlecker 29·60
Vlenſaker 33·61
Vleſbuy 45·63
Vlfen 45·65
Vlmoherad 37·62
Vma 45·67
VMA TRESK 41·67
Vnderaeſer 38·67
Vnderual 40·70
Vogelo 44·72
Voxſtee 28·60
VPLANDIA 40·62

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

| | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Vtvveer | 28·63 | VVarſiga | 64·68 | VVernemo | 37·59 | VVETER lacus | 38·60 |
| Vutziers | 26·61 | VVarſiga flu. | 65.68 | VVeſtbo | 39·59 | VVexo | 38·58 |
| | | VVarſondt | 43·59 | VVeſterdal | 33·62 | VVigeſera | 64·63 |
| VV. | | VVartſberg | 35·59 | VVeſtergarn | 42·59 | VVittinſo | 27·62 |
| VValcopen | 37·61 | VVeber | 38·59 | VVeſterhars | 40·61 | VVodlaieſera | 64·64 |
| VVaga | 66·63 | VVedde | 43.61 | VVeſterhus | 39·66 | VVolſſont | 30·60 |
| VVagaieſera | 66·63 | VVeddero | 34·58 | VVeſtkiel | 31·61 | VVoriſt | 47.61 |
| VValders | 28·64 | VVeiſſenſtein | 51·60 | VVeſtervvik | 39·59 | VVyck | 34·61 |
| VVandvvag | 39·70 | VVenden | 50·59 | VVeſtu cort | 36·69 | | |
| VVardhovvſs | 56·72 | VVENER lac. | 36·61 | VVeſtraherad | 37·63 | Z. | |
| VVardal | 34·67 | Vvenſuſſel | 31·59 | | 38.59 | | |
| VVarongia | 63·70 | VVerder | 48.60 | | 38·62 | Zolotitza | 68·67. |

DVSSELDORPII

Excudebat Albertus Buſius Illuſtriſsimi Ducis Iuliæ, Cliuiæ, Montis,&c. Typographus, Sumptibus hæredum Gerardi Mercatoris Rupelmundani, Anno 1595.

# DANIAE

## REGNI

### Politicus ſtatus.

DANIA Regnum amplum & valde populoſum, vulgo Danemarchia quaſi tractus, ſiue regio Danorum appellatur. Quæ autem horum Danorum fuerit origo, ne Danis quidem ipſis ſatis conſtat: niſi quod quidam à Dano ipſorū Rege primo: & aliqui à Dahis Aſiæ populo eam repetant. Dudo autem de S. Quintino ſcriptor antiquus, Guilielmo Camdeno referente, eos è Scandia in Cimbrorum veteres ſedes deueniſſe aſſerit, Videntur autem ab aquis dicti: quia A H A apud illos fluuium ſignificat & ipſi ſe Daneman quaſi viros aquaticos & fluuiales vocant. Eſt ſane tota Dania pene inſularis; vt deſcriptio oſtendit.

Diſtincta autem eſt in vniuerſum Dania, in præfecturas centum octogintaquatuor, quę HAERET vocantur, & à totidem præfectis legum Danicarum peritis adminiſtrantur. Habet Regem magis ex Procerum electione, quam ex natiuitatis ſucceſſione: Eius eligendi vetus mos erat, vt cum ſuffragia ferrent, in aperto campo lapidibus inſiſterent, eo facto nempe, ſubiectorum lapidum firmitate conſtantiam electionis deſignantes. Iam vero coronantur Reges Hafniæ in Eccleſia D. Mariæ ante altare, & in Eccleſiam prædictam à ſenatoribus Regni ducuntur, inſignia Regia illis præferuntur, vt ſunt enſis, globus, corona. Neque hæc ſunt proprijs familijs attributa, vt in reliquis fere regnis, ſed vt quiſque virtute, ac dignitate præcellit, ei muneri adhibetur. Poſtea cogitur Rex iurare articulos præſcriptos, qui in vſu ante aliquot tempora fuerunt, ſe ſtricte ſeruaturum & religionem Chriſtianam, iura ac conſuetudines regni defenſurum. Deinceps vngitur ab Epiſcopo Roeſchildenſi & ab omnibus Senatoribus, primo illi corona imponitur, qui Māti. ſuæ tunc iuramentum præſtant, ſi ante coronationem non fuerit factum. Rex poſtea ex nobilitate & proceribus milites aut equites auratos leni percuſſione enſis deſignat, qui antea in bello aut pace egregiam operam preſtiterunt. Et ſic maiores Danorum optimum politiæ ſtatum & monarchiam conſtituerunt, nec vlla vnquam natio illos plane ſubegit, vel patrios ritus & priuilegia ſuſtulit. At è contra populi ſeptentrionales, vt Dani, Sueci, ac Norvvagienſes totam pene Europam deuaſtarunt, in nonnulliſque locis regna conſtituerunt. Nota eſt enim omnibus hiſtoriographis Cymbrorum in Italiam expeditio, Gothorum Hiſpaniæ ſubactio, Longebardorum regni in Italia conſtitutio, Normannorum in Gallia habitatio, Regni Neapolitani & Siciliæ erectio, Gotfridi contra Carolum magnum in Friſiam eruptio, Anglorum per aliquot annos ſubiectio. Canutus etiam Magnus quinque Imperia tenuit, Rex enim Daniæ, Sueciæ, Norvvegiæ, Angliæ ac Normanniæ fuit, nec non Henrici 3. Imperatoris ſocer, vnde hi verſus extant.

*Deſine mirari quos garrula laudibus effert*
*Græcia, quos iactat Roma ſuperba, Duces.*
*Danica non ulli veterum virtute ſecundum*
*Edidit, hyberno terra propinqua freto.*
*Facta mihi Magni pepererunt inclyta nomen:*
*Quinque ſub Imperio Regna fuere meo.*
*Me ſibi delegit ſocerum, qui tertius orbis*
*Arbiter, Henricus nomine ſceptra tulit.*
*Iuſticia præclarus eram, regesq; potentes*
*Subiectos docui legibus eſſe ſuis.*

Ex quibus conſtat, vt etiam ex ſequentibus bellis, quæ variè Reges ex Oldenburgenſi familia, ſumma cum fœlicitate geſſerunt, gentem eſſe belliciſſimā, populoſiſſimam & terra mariq; in profligandis hoſtibus fœliciſſimam. Liberum habuerunt ſemper Proceres ac Senatores regni poteſtatem eligendi reges, vt adhuc habent, ſed plerumque filium primogenitum Regis deſignarunt, niſi cauſis ſufficientibus impedirentur, nihilominus tamen à familiæ linea regum non deflexerunt. Regnum diuidi niſi coacti aliquo inteſtino bello non permiſerunt. Iuniores filios aut fratres in alias prouincias ablegarunt, cum participes Regni fieri non poſſent. Inde tot expeditiones ſuſceptæ cum etiam nobiles ac plebei omnes in patria honeſtum locum habere non poſſent, vel vt loca aptiora & oportuniora adipiſcerentur. Septentrionales enim populi ſunt multarum prolium, propter ſanguinis abundantiam ac caliditatem, pugnaces ac rixoſi, plurimum comedunt & bibunt (Aer enim frigidus, appetitum excitat) Optime concoquunt, propterea etiam diu viuunt, formoſi, longæ ſtaturæ, ſagaces ac fidei tenaces. Hos viuaces eſſe argumento eſt, quod Reges ipſorum valde diu regnis præfuerint, multi 30. annos, nonnulli vltra 40. aliqui adhuc diutius.



GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

## Quinque sunt Status siue ordines totius Reipublicæ Daniæ.

PRIMVS, est Regiæ familiæ.

SECVNDVS, Nobilitatis, sed sciendum inter nobiles hos nullos esse Comites aut Barones: sed omnes longa serie maiorũ nobilitatem demonstrare posse. Clypeos gestant simplices, quos mutare aut augere, dedecori esse antiquitati illorum putant. Viuunt adhuc nonnullæ familiæ, quæ adfuerunt tractationi inter Carolum Magnum & Hemmingum Danorum Regem super Eidoram fluuium factæ, vt VREN & alij. Hi possident sua bona cum minori ac maiori siue capitis iurisdictione, liberam etiam habent venandi aucupandique potestatem in suis bonis, quemadmodum Comites in Germania; Bona illorum non sunt feudalia in toto regno, sed hæreditaria, siue allodialia. Omnia castra, prædia ac bona, tam mobilia, quam immobilia, à parentibus relicta æquè diuiduntur inter fratres: Ad ea sorores etiam admittuntur ex singulari priuilegio, ita tamen vt frater duas partes, Soror vero tantum accipiat vnam, filijsque arces ac castra cedant. Sic multa prædia ad primogenitum venire non possunt: sed diuiduntur. Et nonnulli ex bona tamen familia prognati & virtute præditi, possunt per matrimonium, Regibus adiuuantibus, ad amplas possessiones promoueri. Ex hoc ordine eliguntur senatores Regni, quorum numerus 28. raro excedit. Senatoribus omnibus decreta honesta alimenta à Rege & Regno, singuli enim arces habent, tantisper donec senatoriam obtinent dignitatem, de quibus nihil Regi contribuunt, sed tantũ coguntur aliquot equites alere pacis & belli tempore, & quandocunque à Rege vocantur proprijs sumptibus Regi in regno præsto esse. Si legati extra regnum ablegantur honestè illis prouidetur ex fisco, vt tanquam Regij legati principum more in itinere viuere possint. Reliqui nobiles etiam habent sustentationem honestam à Rege, siue in aula viuant siue ab ea discedant. Nam habet Rex prædia, quę Danico Idiomate VERLEHNINGE siue beneficia vocantur, his prouidet bene de se, regnoque meritis ad vitam, aut aliquot annos. De his coguntur alere aliquot equites, & fisco certam pecuniæ summam singulis annis dependere, eo tamen modo, vt pro labore & proprijs seruitijs etiam aliquam partem lucri accipiant. Est etiam salutaris constitutio in regno Daniæ, qua Rex bona immobilia prohibetur emere à nobilibus, ob eã causam, ne aliqua dissensio inter Regem & proceres regni oriatur, Rex enim alioqui posset quædam loca cupere, quæ nobiles vendere nollent: proinde per hanc constitutionem huic rei à Proceribus regni optime prouisum est, licet tamen Regi permutare bona cum nobilibus, è contra nobiles nulla bona possunt emere à regijs rusticis. Nam aliqui rustici habent bona hæreditaria & fere libera, vt antea dictum est.

## Sequuntur nomina familiarum præcipuarum nobilium, quæ in regno Danico inueniuntur.

D. de Kaas, D. Guldenstern, de Munck, de Rosenkrantz, de Grubbe, de VValkendorp, de Brahe, de Schram, de Pasberg, de Hardenberg, de Vlstandt, de Bing, de Belouu, de VVipfert de Goce, de Schefeldt, de Ranzovv, de Schelen, de Frese, de Iul, de Bilde, de Dresselberch, de Green, de Brockenhusen, de Holke, de Trolle, de Knutzen, de Biorn.
De Schestede, de Iensen, de Stuege, de Mattiessen, de Lunge, de Banner, de Luck, de Rastorp, de Krusen, de Fassi, de Lindeman, de Suuon, de Santbeke, de Quitrouu, de Lange, de Gelschut, de Glambeke, de Krabbe, de Maritzer, de Kragge, de Achsel, de Beck, de Ruthede, de Negel, de VVitfelt, de Split, de Ofren, de Appelgard, de Iuenam, de Podessen, de Reuter, de Podebussen, qui fuerunt quondam Barones ex Ducatu Pomeraniæ quorum familia adhuc ibi inuenitur. De Vren qui vixerunt Caroli Magni tempore, de Blick, de Galle, de VVogersen, de Bassi, de Solle, de Daae, de Bax, de Baselich, de VVensterman, de Hoken, de Lindovv, de Bille, de Ruten, de Hundertmarck, de Heiderstorper, de VVolde, de Papenheimb, de Spar, de Falster, de Narbu, de VVorm, de Bilde, de Bockholt, de Budde, de Suuaben, de Santbarch, de Gram, de Lutken, de Vhrup, de Spegel, de Bammelberg, de Rosenspart, de Duue, de Hube, de Schauugard, de Must, de Gris, de Falcke, de Brune, de Laxmam, de Duram, de Baggen, de Norman, de Gos, de Matre, de Rosengard, de Totten, de Ronnouu, de Krumpen.

Ex hac nobilitate eligitur præfectus, siue Magister aulæ. Hoc officium fere est tale, cuiusmodi Ma-

ior



ior domus in Gallia, Is enim plerumquè residet Haffniæ, tanquam Vicarius regius & dirigit res à Rege ad se destinatas.

Deinde Marischalcus tempore belli & pacis ea quæ ad expeditiones pertinent procurat. Admiralius naues ædificat, veteres restaurat, & singulis annis ea ordinat, quæ ad tutandum oceanum & res nauticas pertinent, habet & is sub se constitutum adhuc alium Admiralium, & in singulis nauibus præfectum ex equestri genere prognatum.

Cancellarius regni; ad hunc ex omnibus prouincijs ac insulis appellatur, à quo ad Regem & Senatum regni appellatio vicissim deuoluitur.

Singulæ prouinciæ diuisæ sunt in HAERRET vt vocant, siue in diœceses, sub quibus multæ sunt parrochiæ, ibi primum de iure disputant, si rixæ fuerint inuicem ortæ. Hinc licet appellare ad Iudicem terræ istius. Deinde ad Cancellarium, Postremo ad Regem ac Senatores, ibi finalis sententia promulgatur, habent ius scriptum, compilatum à VVoldemaro primo, Episcopis ac Senatoribus, Legi naturæ valde congruum, & non multum à Romanis Legibus discrepans, sed quod vigore huius multo citius lites finem assequi possint, lataque sententia paratam habeat executionem. Primi iudices si iniquam tulerint sententiam in dimidiam partem bonorum condemnantur, quorum Rex capit dimidiam, & læsus sententia iniusta, alteram partem. Senatoribus adhibuit VVoldemarus primus (ni fallor) Episcopos, quos rursum Christianus 3. propter certas causas ac rebellionem amouit.

Cancellarius Regis, qui plerumque in aula Regem sequitur, habet sibi adiunctos 7. vel 8. nobiles secretarios & scribas, & omnia negotia tractantur à Rege ipso. Si autem aliquid magni accidit, vt de pace aut bello, item de fœderibus ineundis, de finibus defendendis sit deliberandum, Concilium Senatorum à Rege indicitur. Nec licet Regi vllum tributum imponere regno ac nobilium rusticis, absque consensu Senatorum & Procerum.

Aerarij item præfectus, qui omnes totius regni reditus, tam castrorum, quam prædiorum, nec non telonia tam in mari, quam terra colligit, rationes audit, examinat, inquirit, quitantias pecuniam offerentibus reddit. Hic habet adiunctos duos ex nobilitate, & scribas multos ex plebe, pro quo labore habet annuatim stipendium.

TERTIVS, est status Ecclesiasticus, in quo fuerunt Episcopi septem, vt Archiepiscopus Lundensis, Episcopus Roschildensis, Otthoniensis, Ripensis, VViburgensis, Arhusensis, & Slesvvicensis, ad quem cæteri etiam Canonici referuntur. Hi habent decimas in regno: quæ tamen in prouincijs diuersis, diuerso modo diuiduntur, dimidiam partem decimarum percipiunt Episcopi, dimidiam Rex, aliquam Canonici, pastores, pars etiam ad ædificandas ecclesias contribuitur, & quantum ad Pontificium ius attinet, semper in hoc regno, quemadmodum etiam in Gallia, nominationes & ordinationes prælaturarum, Episcopatuumque, à Regibus, ad hoc vsque tempus collatæ fuerunt, vt etiam ex responso VVoldemari primi Regis Daniæ, vt arbitror, quod hic annectere libuit, constat. Cum Pontifex Romanus à Rege hæc & similia postularet, fertur rescripsisse Rex. Regnum habemus à subditis, vitam à parentibus, religionem à Romana Ecclesia, quam si repetis remitto per præsentes. Et quemadmodum Caroli Quinti prudens decretum laudatur, quod in posterum Ecclesiasticæ personæ nullam rem immobilem coemere possent, absque principum consensu. Sic Christianus tertius æquè prudenter constituit, ne Ecclesiastici aliquid vendant, absque Regis expresso mandato. Alioqui Religiosi sunt optimè prouisi in toto Regno à Christiano 3. piæ memoriæ, & scholæ particulares multis in locis erectæ, Veluti etiam in Islandia duæ, vbi etiam habent propriam Typographiam. Vna tantum est in toto regno Academia Hafniæ, quæ fundata est à Christierno primo, permissu Sixti Pontificis. Anno Christi 1478. Quam Fridericus secundus, quanquam bello Suetico septennali erat implicitus, tamen locupletauit, & eius prouentus sexaginta millibus thalerorum auxit.

QVARTVS, Status est Ciuium & Mercatorum, in vrbibus ac oppidulis habitantium: Hi habent propria priuilegia, quibus fruuntur, & his attributi sunt agri proprij ac syluæ limitibus circumductæ. Hi etiam mercaturam exercent in agro & mari in omnibus partibus Europæ. Ex his quemadmodum etiam ex rusticorum liberis eliguntur, Episcopi, Canonici, Pastores, & Senatores vrbium, Scribæ in castris & arcibus, magistri ac gubernatores nauium, aliqui etiam horum præficiuntur teloneis. Iudicia omnia minora, ex his constituuntur præside interdum vno ex nobilitate.

Quin-

GERARDUS MERCATOR Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

## Politia Daniæ.

QVINTVS, Status est rusticorum, horum duo sunt genera, primum vocatur, Freibünden id est liberi Coloni. hi possident agros hæreditarios, paululum tamen inde singulis pendunt annis. Hi etiam mercaturam & piscaturam exercent. Seruitijs præstandis non opprimuntur, nec tributa pendunt, nisi consentientibus regni Senatoribus. Alterum genus est eorum qui non possident bona hæreditaria, sed à Rege, nobilibus aut Ecclesiasticis personis ea conducunt, & seruitia multa inde dominis præstare coguntur, prout cum domino agri conuenerunt.

Hæc fere sunt, quæ de Politia Danica exponenda mihi fuerunt, ex quibus patet monarchiam Danicam, plerumque fuisse optime constitutam, nobilitatemque liberam electionem Regis semper habuisse, attamen ex familia Regia, vt antea etiam dictum est, vnde hoc commodi consecutum est, ne Dani intestina habuerint bella ac dissentiones, nisi quæ ortæ fuerunt inter Regiam familiam, quas tamen cito composuerunt, interuentu aliquot nobilium, præsertim cum Regum filij nullam capiant regni partem. Deinde cum omnes sint tantum nobiles in Regno, & Baronum & Comitum Ducumq; nomina & titulos ignorent, nullus tantis diuitijs affluit, vt ijs fisus se familiæ regum opponere audeat, eo quod inter filios & filias semper diuiditur paterna hæreditas. In Dania summa dignitas est Equitum, quos ab ornamentis, quæ illis tribuuntur auratos vocant: sed illa nemini nisi tempore pacis & belli bene de republica merito confertur. Ita habent Reges Daniæ optimè florentem rempublicam: quæ facile ab externis hostibus defendi potest, cum subditi vnanimes cum Rege vt naturali suo domino terra marique hostibus resistere queant. Huic Regno florentissimo hoc nostro tempore præest CHRISTIANVS quartus, quem vt cum omnibus Senatoribus & nobilitate totius regni incolumem Deus optimus maximus conseruet, eique tranquillam & pacificam concedat gubernationem, ex animo precor.

# DANIAE
## REGNVM.
### Arctoi orbis tertium.

DAnia duobus tantum locis terræ continenti iuncta, in creberrimas Insulas disiunctissimas distribuitur. Eius incolæ proprio idiomate, quemadmodum & Sueci & Norvvagij vtuntur, adeo vt hi vicini populi se inuicem non intelligant. Danica autem lingua non multum à veteri Saxonica differt. Saxo tamen Danum, & Saxonem Danus non intelligit, nisi aliquandiu inter se sint conuersati. Cœli temperies, vna cum salubritate aëris Danos blandè refocilat., vt Ioh. Coldingensis verbis vtar, Volucrum suauissimus concentus recreat, Syluarum nemorumque varia materia oblectat: In quibus porci innumerabiles oberrando, nunc glandibus quercinis, nunc fructibus faginis ad voluptatem saginantur. Multiformes simul atque animalium species, & florida prata delectant. Terræ vbertas nutrit. Maris affluentia, vt penu confertissimum, Danos cum magna Europæ parte alit, Et quo ad vitæ vsum minime carere nequeunt, natura Danis minime inuidit. Partes Daniæ principaliores sunt IVTIA, FIONIA, SELANDIA, & SCANIA præter insulas singulis partibus adiacentes.

IVTIA, quam aliqui Gotiam appellari volunt, quondam Cimbrorum sedes, apud historicos & Geographos Cimbrica Chersonesus dicitur, & in IVTIAM MERIDIONALEM & SEPTENTRIONALEM diuiditur. Huius Septentrionalis Iutiæ distributionem vide secunda tabula Daniæ. Meridionalis Iutia olim dicta Nordalbingia inclytum Ducatum Slesuicensem complectitur, cui Holsatiæ Ducatus nunc quoque subiungi potest, horum ampliorum declarationem suo loco videlicet tertia tabula Daniæ inuenies.

FIONIAE particularior quoque descriptio sequitur, quarta tabula Daniæ comprehensa.

SELANDIA inter reliquas Daniæ insulas est maxima. Hanc aliqui quasi maris terram, quod vndique mari incincta sit: aliqui vero quasi seminis terram, eo quod sua sponte absque annua stercoratione segetum omnis generis ferax sit, dici volunt. Habet vnum Episcopatū cuius præsul Roeschildiæ 34:20.56:24. sedem antiquitus habuit. Ibi multorum Regum & Ducum insignia sepulchra conspiciuntur. Quindecim alioqui ciuitatum, duodecim Arcium Regiarum Selandia capax est. Inter ciuitates autem Haffnia siue Copenhagen 34: 50.56: 24. est præcipua ob magnitudinem, opulentiam & maximam commoditatem portus, quem & incredibilis profunditas & obiectus insulæ Amac nautis tutissimum facit. Est in hoc loco celebris Academia, quam multis ac continuis bellis collapsam Rex Christianus Tertius instaurauit, in eam collatis magnis reditibus, vt non solum duodecim Doctores & magistri professores, verum etiam ingens pauperum scholasticorum numerus inde sustentetur: quos reditus Fredricus secundus insigniter auxit. Ex hac schola passim Ecclesijs ceu perpetua seges Doctorum, atque Pastorum tam in Regno Daniæ quam Norvvegiæ subministratur, atque sufficitur. Supra Haffniam est Helsingora & prope eam arx Regia Croneburgum 34:50.56:45. cui ab altera parte vltra mare similis arx Helsinborch cum oppido eiusdem nominis respondet. Ibi Selandia & Scania prominentibus vtrimque promontorijs ita prope coëunt vt vix parui miliaris inter se relinquant maris spacium, quod DE SVNDT vocatur. Ad hunc locum omnes naues orientem versus cursum instituentes, velut ad centrum coire & Regi vectigal pendere coguntur: cumque in vtroque littore arx posita sit, Rex, si quando id necessitas postulat, suis in medio collocatis nauibus, ita has fauces occludere potest, vt quantumuis etiam numerosam classem ab ingressu, vel egressu prohibere queat. Huc sæpe vno die 200. sæpe etiam 300 naues ex diuersis Europæ partibus conuenire contingit. Sub hac Selandia sequentes sunt insulæ, Amagria, Huena siue VVeen in qua schola astronomica & metheorologica in arce Vraniburgi fundata est ad artem istam diuinam obseruationibus mirificis & inauditis emendandam, ac suo loco & honori tandem restituendam valde idonea, Moenesland in qua ciuitas Stegoa, & plures aliæ.

SCANIA inter Regni Daniæ prouincias amœnitate & fertilitate agrorum admodum insignis est regio, atque cum Suecia continens. Hæc quondam in duos Ducatus, HALLANDIAM & BLEKINGIAM diuisa, nunc Præfecturas vigintitres & Ciuitates quindecim complectitur



GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

DANI AE REGNV
Westergotie pars
Sma land
Miliaria communia Germanica
Vorendia
Anholt
Mare Bal
Zeland
Bornholm
Samsoe
De West See
Per Gerardum Mercatorem Cum priuilegio
Occidens
Oriens
Meridies

Plectitur. Eius metropolis est Londa 35:40.56:45. vbi Regni Archiepiscopus sedem suam fixit:
cuius olim tanta fuit potentia, vt etiam Regi suo bellum minari non vereretur: nunc autem
in ordinem redactus, vt cæteri Episcopi, qui septem sunt numero in Regno Daniæ. Est etiam
hic Malmogia, quæ & Ellebogen dicitur 35:20.56:20. insigne emporium & præcipua totius re-
gionis ciuitas propter nundinas & frequentes negotiationes, quas ibi prouinciales exercent.
In Hallandia est arx VVarburgum altissimis montium iugis superstructa 34:20. 58:45. Eam à
Suecis anno 1565. captam & imposito præsidio munitam, cum Daniel Ranzouius iussu & au-
spicio Regis Frederici secundi arcta obsidione præmeret, vt tandem se dedere sit coacta, glo-
bo ex tormento æneo per caput traiecto peremptus est anno 1569. vir virtutibus & laude bel-
li valde illustris. Nam Regis Daniæ Frederici Secundi summus belli Dux contra Suecos de-
signatus paucis ante mortem annis in campo Astorfheide iuxta Falkenberg 35:0.58:14. qua-
tuor millibus instructus ad viginti sex millia profligauit. Adiacent huic regioni insulæ Lan-
doe, Hannoe, Bornholm 37:30. 55:40. insula famosa in quatuor Præfecturas diuisa est, & tres
Ciuitates ac vnam arcem continet. Gotlandia 42:20.58:0. tab. Liuoniæ, in qua antiquum em-
porium VVisby aliquando valde florens, nunc autem translata ad alias Ciuitates mercatura
viris opibusque attenuatum iacet: præter frumentum, caseum, butyrum, variasque pelles, eti-
am abietes procerissimas, quarum frequentes ibi syluæ sunt, malis nauium fabricandis & præ
terea lapides ad structuram vtiles, nec non & calcem copiose emittit. Episcopum huic insu-
læ Fredericus secundus primus præfecit, & alios in sempiternum præficiendos liberali sala-
rio concesso ordinauit.

Medius meridianus 33. reliqui ad hunc inclinantur
pro ratione 56: & 58. graduum.

# DANIAE
## II. TABVLA.

Quæ

Iutiæ Septentrionalis partem
complectitur.

IVTIA septentrionalis frumenti, boum & equorum ferax, in quatuor sedes Episcopales
latissimè patentes diuisa est; in Ripensem quæ Ripæ 29:54.56:6. Arhusiensem quæ Arhu-
sij 31:40.57:19. Vandalicam quæ Aalburgi 31:33.58:15. & Viburgensem quæ Viburgi 30:40.
57:40. consistit. Ripensis diœcesis, Præfecturas triginta, Ciuitates septem, & Regias arces
decem habet. Koldingæ Regina Dorothea Christiani tertij vidua, scholam suis sumptibus
instruxit. ARHVSIVM Præfecturas 31. Ciuitates septem & arces quinque habet.
Sub ea sunt insulæ Samsoe, Hielm, Tuen, Hiarnoe, Gerno forte 31:20.57:0. sepultura Hiarni
Regis celebris, Hilgenes & aliæ plures. VANDALICA quæ & Burglauiensis diœcesis,
Præfecturas tredecim, & Ciuitates sex habet. Partes eius maxime illustres sunt VVendsyssel,
30:30.58:40. Hanhæret 29:30:58:40. Thyland 29:10.58:10. & Morsoe 58:6.29:34. VVendsyssel
siue Vensilia, id est, Vandalorum terra & sedes, Præfecturas sex, Oppida tria & arcem vnam
habet. Hic est mons Alberg in quo gigantum monumenta conspiciuntur. adiacent insulæ
Grysholm, Hertzholm, Tydsholm & aliæ 32:0.58:56. In Hanhæret est rupes visendæ altitudi-
nis, Skarringklint dicta, & in oris eius Syrtes, quas Sandores & Braccas appellant. Ei subsunt
insulæ Olandt & Oxeholm. Thya Præfecturas quatuor, oppidum vnum nomine Thystad,
vbi Christianus 3. scholam iuuentuti primus condidit, & arcem vnam Orumnam habet. Sub
ea sunt insulæ Handsholm, Ostholm, Iegen, Cjfland, Egholm, Bodum, Morsæa, Præfecturas
tres, vnicam ciuitatem Nicopiam, & arcem vnicam Lundslot habet. Insula ei adiacet vna,
Aggeroa. VIBVRGENSIS diœcesis Præfecturas sedecim, Ciuitates tres, & arces tres com
plectitur. Viburgi generale concilium triumvirum nobilissimorum & sapientissimorum
de causis ciuilibus cognoscendis & dijudicandis, toto ferè anni spacio continuatur, nisi vbi
inquietæ functionis molestijs defatigati, se in prædijs suis paululum recreant & vires recol
ligunt. Huc vniuersæ Cimbricæ chersonensi casus, quærelæ de finibus & hæreditatum con-
trouersiæ, omnesque capitalium causarum animaduersiones, cuiusmodi sunt cædes, adul-
teria, furta, & veneficij crimina deferuntur.

Meridiani distant ex ratione paralleli
57:50. ad circulum maximum



GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# DANIAE
## III. TABVLA,
### In qua
### SLESVICENSIS DVCATVS, pars.

Ciuitates Ducatui Slesuicensi subiectæ quia ijsdem cum Danis gaudent priuilegijs, eodem quoque
iure cum ijs vtuntur. Subditi à sententijs magistratuum cuiuscunque loci ad Principes ac eorum
senatores possunt prouocare & non vltra, vt priuilegijs cautum est. Hic enim Ducatus est feudum Reg-
ni Daniæ, eiusque Princeps tot equites peditesque regno Daniæ alere tenetur, quot Holsatia Imperio
Romano. Nobiles propria possident dominia ac ijsdem cum Danis fruuntur priuilegijs & iure. Habet
vnum hic Ducatus Episcopatum Slesuicensem 31:8. 55:13. Capitula duo Haderslebiense in prima tabula
Daniæ 30:55.56:8. Monasteria habet tria. Castra tam Principum quam Nobilium diuersa. Ordo autem
Senatorum cuius iam aliquoties facta est mentio, plerumq; constat numero 24. presonarum equestris
ordinis quibus adhibetur generals, Cancellarius, nec non nomine vnius cuiusque Principis duo Iuris
Doctores. Hi omnes causas deliberant tam pacis quam belli tempore, & in vtroq; Ducatu ius pronun-
ciant. Quorum conuentus singulis annis bis institui debet. Generalis gubernatio horum Ducatuum
Regi Daniæ ac Adolpho Duci Holsatiæ incumbit, & per vices ab vno ad alium transfertur. Proinde
cum ad Regem deuoluitur, Regiæ suæ maiestatis nomine per Henricum Rantzouium Vicarium Re-
gis administratur. In arduis tamen negotijs nihil certi concluditur nisi præcedente consensu omnium
Senatorum, inter quos primarium locum obtinet Episcopus Lubecensis & Slesuicensis.

# HOLSATIA
## DVCATVS.

Holsatia diuisa est in partes quatuor in DITHMARSIAM, HOLSATIAM, STORMA-
RIAM & VVAGRIAM. Hæ fuerunt olim Comitatus & postea à Friderico Imperatore ter-
tio, Christierno primo id petente, erecti sunt in Ducatum, qui iam sacro Romano Imperio 40. equites
ac 80. pedites alere tenetur. Dithmarsia autem primo in libertatem constituta fuerat per aliquot cen-
tum annos, quæ etsi à Friderico Imperatore, Christierno primo in feudum concessa, tamen eo tempo-
re nondum subacta fuit: Filij quidem ipsius Rex Iohannes & Dux Fridericus anno Domini 1500. expe-
ditionem in illam susceperunt, sed istorum exercitu fuso libertatem suam Dithmarsi defenderunt,
donec tandem à nepotibus Christierni primi duce Iohanne & Adolpho ac Friderico 2. Rege Daniæ
sunt victi ac superati Anno Domini 1559. Habuerunt 48 viros totius terræ præsides, ad hos ex singulis
parochijs appellatio deuoluebatur. Hi iudicium exercebant. Subactis autem illis cum iam diuisi sint
in duas partes, in singulis præcipui eliguntur ex incolis eius terręviri 12. vna cum præfecto, qui plerum
que est Doctor siue Licentiatus Iuris. Hi omnes honesta habent salaria à Principibus, additurq; illis
scriba, nec non inspector siue præses ex nobilitate Holsatica. Horum alter ex parte Regia plerumque
est præfectus Steinburgensis 31:2. 54:20. alter vero ex parte Ducis Adolphi est præfectus Gottorpiensis
31:8.55:13. Hi nunc iudicio præsunt in singulis partibus, omnesque discutiunt causas. Subditis tamen
libera conceditur appellatio ad Principes & Senatores vtriusque Ducatus, tam Slesuicensis quam Hol
satensis, sed non vlterius. Id enim in capitulatione ita transactum est. Habuerunt antea ius scriptum,
quod paululum iam mutatum est, & secundum ius commune reformatum, compilatumq; ab Henrico
Rantzouio Vicario Regio, Sigefrido Rantzouio, domino quondam in Nienhus 32:14.54:58. vel 30:34.54:
25. D. Adamo Trazigero & D. Erasmo Kirslemio, secundum quod ius omnes causæ deciduntur, & pæ-
næ delictorum irrogantur. Nulla præstant seruitia Principibus, sed de singulis terræ paludosæ iugeri-
bus tenentur soluere florenum; de iugeribus autem terræ arenosæ dimidiam partem sementi depen-
dunt.

Holsatia habet quatuor ordines, nobilium, Ecclesiasticoū, ciuium, & rusticorum, quorum duo sunt ge
nera. Aliqui enim possidēt bona propria, hæreditaria ac libera. alij vero bona, conductitia censui alijsq;
exactionibus & seruitijs obnoxia. Nobiles habent arces ac prædia sua cum pleno dominio maiore ac mi
nore, cum venationibus, piscationibus & aucupijs, quę maxima ex parte sunt allodialia & hæreditaria.
Nonnulla sunt feudalia tam masculina quam fęminina. Holsatorum priuilegijs cautū est, ne nouis ex-
actionibus aut vectigalibus à Principibus grauentur, prout etiā Principibus non integrū est bella susci-
pere non interueniente consensu ordinis equestris. Hæc priuilegia & alia Principes confirmare tenen
tur, antequam illis à subditis iuramentum fidelitatis præstatur. Familias non habet vltra 24. quarum
nomina in Holsatica chorographia recensentur, ex qua excerpi possunt, sed in singulis multi ex eadem
stirpe



GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

ſtirpe progeniti exiſtunt, vt Ranzouiorum fere hoc tempore ſunt centum & quinquaginta caſtra ac va rias poſſeſſiones obtinent. Inueniuntur etiam Aleſeldiorum & Povviſchiorum fere totidem. Habet Holſatia Epiſcopatum vnum, videlicet Lubecenſem. Hamburgenſis enim Epiſcopatus Bremenſi ſub iectus eſt. Capitula tria, Lubecenſe 32:39.54:18. Hamburgenſe 31:30.54:0. & Outinenſe 32:28.54:38. Abbatias tres, videlicet Reinfeldenſem 32:23.54:14. Bordeſholmenſem 31:39.54:45. & Sciſmarienſem 32.55.54:50. Monaſteria decem, inter quæ tria ſunt nobilium monialium, magniq; prouentus, quæ adhuc florent. Cætera fere in Scholas ac Xenodochia ſunt conuerſa.

Nobilium lites dijudicantur à ſenatu Ducatuum iudicio, præſidentibus plerumque Principibus, vt priuilegijs ipſorum cautum eſt. Ab ordine ſenatorio interpoſita idonea cautione appellare licet ad cameram Imperialem.

Ciues gaudent proprijs priuilegijs ac vtuntur Iure Romano ſiue etiam Lubecenſi Mulctæ inter Principes ac Ciuitates plerumque diuiduntur. Molendina ſpectant ad Principes. Subditi à ſententijs quas ſenatus ciuitatum tulit appellare poſſunt ad quatuor ciuitates iudicio peculiari exercendo deſtinatas. Ab his permittitur ipſis appellatio ad Principes ac Senatores Holſatiæ, ac vlterius etiam ad iudicium Cameræ Imperialis, ita tamen vt cautio idonea præcedat. Ruſticorum cauſæ ventilantur per eorum cauſidicos ſub dio in patentibus campis. Adſuntque eiuſdem loci viri nobiles vna cum præfectis ac duobus Aſſeſſoribus, veluti teſtibus. Ibi in medium prodeunt, qui contra alios litem ſe habere exiſtimant, auditisque & cognitis partis vtriuſq; actionibus defenſionibusq;, conuentus vniuerſus ruſticorũ in conſilium exire iubetur. Expenſis ibi diligenter controuerſijs in conceſſum redeunt, vocatisq; litigatoribus de iure pronunciãt. Si quis ſtare iudicio non voluerit, ad duodecim conſtitutos iudices vel ad aliquot paræcias, & ab his etiam ad ſenatores eius Principis cui ruſtici ſunt ſubiecti, prouocare licet. Ab his etiam appellatio ad commune forum Holſaticum, cui Principes ſtipati conſeſſu ſenatorum pręſunt, & deinceps ad Cameram libera conceditur, modo litis grauitas excedat ſummã 500. florenorum Rhenenſium, vigore priuilegij ab Imperatore Ferdinando Principibus Holſatiæ dato.

Meridiani diſtant iuxta rationem 54:30. parallelorum ad circulum maximum.

# D A N I Æ

## IIII. TABVLA.

### Fioniam cum circumiacentibus Inſulis continens.

FIONIA tam formæ quam ſitus amœnitate conſpicua vernacula lingua pulchrum ſonat. Multis enim naturæ dotibus & cerealibus bonis fęcunda, rerumque neceſſariarum vbertate prompta eſt. Eius metropolis eſt Ottonia 31:52.56:24. vbi Fionenſis Epiſcopus ſedem ſuam habet. Eſtque in hac vrbe Ottonia totius inſulæ emporium non vulgare, in quo circa feſtum Epiphaniæ Inſulanorum & præcipuè nobilium frequens conuentus, ſicut Kilonij in Holſatia 31:47.54:57. celebrari ſolet. Ibi duo ſunt templa inſignia, vnum ſancto Canuto, alterum diuo Franciſco conſecratum. In hoc Iohannes Rex anno Chriſti 1513. & Filius eius Chriſtiernus, cum in exilio & captiuitate annos 37. conſumpſiſſent. anno 1559. ſepulti ſunt: circa illud forum eſt valde amplum & ſpacioſum in quo Rex Daniæ cum Ducibus Holſatiæ & Sleſuici antiquum fœdus anno 1580. renouauit. Diſcreta eſt autem Fionia in Præfecturas viginti quatuor, Ciuitates ſexdecim, & arces Regias ſex. Sub ea continentur inſulæ nonaginta ad meridiem ſitæ, pleræque habitabiles, quarum illuſtriores contra Vandalicas ciuitates obiectæ hæ ſunt.

LANGLANDIA ibi Ciuitas Rudkeping 32:47.55:53. LAVVLANDIA 33:30.55:20. FALSTRIA 34:1.55:2. ARRA 32:20.55:50. ALSA 31:31.55:50. TOSINGA vbi ciuitas Nyburgum, telonio nota 32:30.56:1.

Meridiani diſtant iuxta rationem paralleli 56:15. ad circulum maximum.



GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# BORVSSIA
## siue
## PRVSSIA.

BORVSSIA (cuius à vicinia Russorum nomen fortasse extitit) hac nostra ætate in Regiam & Ducalem distinguitur. Poloniæ Rex, vtramque Vistulæ ripam, vsque ad illius ostia hoc tempore immediate possidet. Insula quoque Vistula & Nogato conclusa, & omnia ad Recentem sinum oppida & arces Elbinga, 42:42.54:11. Tolkemit. 42:56.54:21. Fravvenberga. 43:6.54:22. & Brunsberga. 54:23.43:15. vsque ad Passariæ ostium: & tota VVarmiensis Diœcesis ditio, ad meridiem ampla, & oppidis agrisque cultissima, vesicæ instar, media in Ducali Borussia pendens, in Regis solius sunt potestate. Etsi autem hæc Prussia Regi immediate subiecta, eodem cum Polonis regno continetur: tamen peculiare consilium publicum, leges, iudicia (à quibus tamen ad Regem prouocatio est) ærarium & belli gerendi rationem habet. Consiliarij huius Prussiæ quatuordecim sunt. Duo Episcopi, VVarmiensis qui sedem suam habet in Braunsberg. 54:23.43:15. & Culmensis 41:50.53:0. Tres Palatini, Culmensis, Marieburgensis. 42:16.54:2. f. & Pomeranicus. Tres Castellani Culmensis, Elbingensis. 42:42.54:11. & Gedanensis, **Dantzick** vulgo 41:50.54:22. totidemq; Succamerarij, & tres primariæ ciuitates, Torunia in tab. Germaniæ 41:50.52:46. Elbinga 42:42.54:11. Dantiscum 41:50. 54:22. Hi bis quotannis ad deliberationes & iudicia conueniunt, mense Maio Marieburgi **Margenburg**. f. 42:16. 54:2. ad Michaëlis Grudenti 41:50.53:22. Capitanei seu præfecti arcium & redituum regiorum octodecim sunt: Marieburgicus, & in Palatinatu, Stumæ 42:15.53.53. Gneuæ, Meuæ 41:58.53:46. Stargardiæ 41:48.53:54. In Pomeranico, Slochouiæ supra Tucholam iuxta Bro. flu. Suezæ 41:32.53:15. Tucholæ 40:30. 53:13. Dersaniæ & Pusci in Culmensi, Brodnicæ. Grudenti 41:50. 53:22. Radinæ, Reden forte 42:2.53:16. nisi sit G. Raden 42:48.53.21. Golbæ in tab. Germ. 42:10. 52:46. Rogosnæ, **Rogenhausen**. f. 42:4.53:22. & alij tres.

Ducalis autem Borussiæ olim fratrum Crucigerorum Teutonici ordinis propria, sub Alberto Brandeburgico Ordinis Magistro in hæreditarium Ducatum conuersa, & ab Imperio Germanico auulsa, in Poloniæ Regis fidem & clientelam anno 1525. concessit. Ejus Princeps primum ac proximum Regi locum, in Consilijs, Comitijs & alijs conuentibus apud Regem Poloniæ tenet. Si lites intet Regem & Ducem exoriantur, à Consiliarijs Regis iuramento nouo ad iuste iudicandum obligatis, Marieburgi aut Elbingæ dirimuntur. Nobiles autem seu alij contra Ducem actionem habentes, coram Ducis vasallis à Duce ad iudicium deputatis, eam instituunt, à quibus prouocatio ad Consiliarios Regis & Ducis Marieburgi constitutos libera permittitur. Cæterum vnusquisque in iudicio vbi bona sita sunt, vel domicilium Reus habet, conueniri debet, nec ad extranea iudicia trahi aut arrecto detineri potest. Iudicium aulicum quinque originarij nobiles & tres Iurisconsulti administrant. Iudices in prouincijs ita constituuntur, vt ex tribus à qualibet prouincia nominatis, Princeps vnum eligat: qui secundum ius Culmense & constitutiones prouinciæ iudicet. Si contra priuilegia, libertates, iura, aut consuetudines Princeps faciat, nec ad preces subditorum factum suum emendet; Liberum est ordinibus prouinciæ absque vlla rebellionis aut seditionis culpa ad Regiæ Maiestatis Poloniæ patrocinium confugere, & vi pactorum inter Regem & Ducē initorum, defensionem suorum priuilegiorum ab eo postulare.

Sunt etiā in Ducatu Borussiæ duo Episcopi, Sambiensis qui Regiomonte, vulgo **Konigsperg** 44:5.54:42. & Pomesaniensis qui in Marienvverder 42:4.53:40. sedet: quibus iurisdictio Ecclesiastica integra & non impedita in Academiam, Consistorium, Ecclesias, Pastores, Scholas & omnes causas Ecclesiasticas & matrimoniales, etiam facultas singulis annis visitandi & synodos particulares ad consensum in doctrina, in ritibus & in disciplina retinendum, permittitur. Delicta eorum Episcoporum Politica, per Ducem: Ecclesiastica vero, si in doctrina vel ritibus deliquerunt, per generalem Synodum cognoscuntur & puniuntur. Huius Ducalis Borussiæ prouinciæ sunt **Natangia, Sambia,** Regiomonte vrbe magna ornata 44:5.54:42. aulæ Ducalis sede, Academiaque & emporio celeberrimo insignis, **Nadrauia, Sclauonia, Sudouia, Galindia, Bartonia, Pogesania, Pomesania** amplissima prouincia, & **Sossauia.**

Meridiani distant ratione paralleli 54.
ad circulum maximum.



GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# LIVONIA

## siue Liefland.

Liuonia, siue Lieflandia ante annos 400. opera Mercatorum Bremensium & præcipuè
militum Teutonici ordinis ad fidem Christi adducta, cum multa periculosa cum exter-
na tum intestina bella & bellorum calamitates pertulisset, & vicinis suis Regibus & dynastis
quodammodo prædæ esset: tandem anno 1559. sub Gothardo Ketlero ordinis Teuthonici vl-
timo magistro in fidem & clientelam à Sigismundo Augusto Rege Poloniæ tanquam mem
brum Regni & magni Ducatus Lithuaniæ accepta est. Cum autem die quinto Martij anno
62. Magister ordinis Gotthardus in arce Rigensi coram Poloniæ Regis Commissario Nico-
lao Ratzeuilo palatino Vilnense ordinem suum resignasset, & primum Crucem, deinde si-
gillum, postea literas & diplomata omnia, quæ Ordo à Cæsaribus & Pontificibus acceperat:
præterea claues arcis Rigensis & portæ Ciuitatis, officium Commendatoris, ius cudendæ mo
netæ, vectigal piscium & omnia alia sua & ordinis sui Iura Poloniæ Regi cessisset ac tradidis-
set: statim facta resignatione Gothardus à prædicto Palatino nomine Regiæ Maiestais, Dux
Curlandiæ & Semigalliæ publicè proclamatus est, eique è vestigio nobilitas Curlandica &
Semigallica velut hæreditario domino iuramentum solenne præstitit. Postridie etiam Dux
Curlandiæ, summus Regiæ Maiestatis locum tenens & Gubernator Liuoniæ in Curia Rigen
si publicè renunciatus, & claues arcis & portæ ciuitatis recepit. Nobilitati vero & ciuibus ōnia
sua iura & priuilegia restituta & confirmata sunt, prout in literis apud D. Dauidem Chytræ-
um videre licet. Diuiditur autē Liuonia in tres partes locis & linguis distinctas, videlicet in
Estiam, Lettiam & Curlandiam. ESTORVM prouinciæ sunt Harria, cuius mteropolis est
Reualia 49:4.60:7. Viria in qua VVeisenburg 50:7.60:8. Tolsberg 50:18.60:22. Borcholm Epis-
copi Reualiensis sedes 50:25. 59:50. Allantakia, vbi Nerua 51:15. 60:20. & Nyschlot 51:15. 60:8.
Odenpoa, in qua Derbatum 50:55. 59:2. VVernebec 51:20.59:5. Helmede 50:14.58:42. & Ringen
50:20.58:52. Ieruia vbi VVittenstein 50:5. 59:35. Lais 51:0.59:30. Ouerpolen 50:30.59:26. Vellin
49:38.59:0. VVichia, vbi Habseel 47:55.59:52. Leal 47:545 . 9:35. Lode 48:20.59:48. & Parnouia
48:30.59:0. Estis adiacent insulæ Osilia, Dageden, Mona, VVormse, Vrangen & Kien, & aliæ
plures, in quibus partim Estica, partim Sueuica lingua vtuntur. LETTORVM vrbes sunt
Riga 47:57.57:35. Kokenhusen 49 35.57:7. VVenden 49:50.58:0. VVolmar 50:15.58:10. & tota
Diœcesis Rigensis. Liui vero dicti sunt, qui tractum littoralem à Riga & ostio Dunæ versus
Salin & Parnouiam flu. incoluerunt. CVRLANDIAE oppida & arces sunt, Goldingen 45:
45.56 55. Canda 46:26.57:9. VVinda 45:25. 57:32. Durben 45:11.56:35. Srunda 45:45. 56:16. Grubin
45:5.56:28. Pilten 45:46.57:15. Amboten 45:43. 56:8. & Hasenpot 45:24. 56:50. Semigalliæ, Mito-
uia 47:20.57:2. sedes aulæ Ducum Curlandiæ, Selburg 49:55.57:0. Bauschenburg 47:40.56:20
Doblen 46:46.56:48. & Dalem 47:57.57:28. vrbes sunt. Semigalliam verò & Curlandiam à
Lettorum populis & reliqua Liuonia, fluuius Duna disterminat. Etsi autem Liuonia vti dic-
tum est, nunc Regi Poloniæ subiecta est, attamen & Moscus & Rex Sueciæ & alij multas arces
& ciuitats in ea occuparunt & adhuc tenent, quisque sibi viciniores, nempe quas Polonus
se restiturum suo corpori curauit.

Meridiani distant ex ratione paralleli
58. ad circulum maximum.

XXV

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# RVSSIA.

RVSSIAE seu MOSCOVIAE regiones amplissimæ sunt. Eius omnia, ciuitates, oppida, arces, pagi, syluæ, agri, lacus, flumina, vnius Principis, quem incolæ magnum czar, id est Regem seu Imperatorem vocant, imperio & nutui subsunt, & quidquid singula commodi ferunt, in vnius Principis fiscum congerunt. Duces ac Comites, qui dominum vtile in bonis feudalibus liberum possideant, & ad hæredes eadem transmittant, nulli sunt. Addicit quidem pagos & agros nonnullis, sed rusticorum operis nihilominus vtitur, & rursus cum libet adimit: adeo vt absolutum in subditos omnium rerum imperium habeat, & vicissim tanquam Deus à subditis colatur, eique obedientia omnibus in rebus, absque vlla recusatione præstetur. Gubernationis negocia & iustitiæ administrationem, per duodecim Consiliarios assidue in aula præsentes obit. In hos, præfecturæ arcium & ciuitatum in toto Mosci imperio distributæ sunt: qui literas & libellos supplices Principi inscriptos accipiunt, eiusdemq; nomine respondent. Princeps enim ipse nullas epistolas accipit, nec vllis ad subditos suos, vel alios etiam Principes fere literis, manu sua subscribit.

Episcopi ex monachis (quorum monasteria frequentissima in Mosci Imperio, omnia tamen eiusdem vestitus & ordinis, cuius D. Basilium autorem referunt) velut sanctioris vitæ hominibus, deliguntur, & sunt in vniuerso Moscorum Imperio vndecim, quos Vladiccas illi, id est, œconomos & dispensatores sua lingua nominant. Sacerdotes vero seu Presbyteros, Poppos & Archipoppos; Horum metropolita (qui à Constantinopolitano Patriarcha olim confirmabatur, nunc à solo magno Duce delectus per duos aut tres Episcopos consecratur, ac cum libet Principi remouetur) Mosquæ 65:40.55.30. residet. Quæ vrbs Magni Moscouiæ Ducis Regia est. Huic metropolitæ subiecti duo sunt Archiepiscopi, alter Nouogardiæ magnæ ad Lovvtam fl. 57:0.60:18. alter Rostouij 66:47.57:20. Reliquorum octo Episcoporum sedes sunt Smolenka 57:20.55:26. in finibus Lituaniæ, Casanum ad Volgam 80:48.56:20. Tvveria Volgæ adiacet 63:0.56:57. Rezan 68:0.54:40. Susdalia 68:20.57:0. VVologda 68:0.59:57. Columna 66:17.54:47. Cortiza 66:40.54:57. ad Mosquam. Hi, diœceses suas raro aut nunquam ipsi inuisunt, ne quam conspirationis cum subditis suspicionem Principi præbeant, sed in monasterijs ἡγουμένους seu præpositos, & in oppidis quibusdam lauos, vitam sacerdotum obseruantes, habent. In scholis, legere duntaxat & scribere pueri docentur. Nec academiæ vel collegia in toto Mosci imperio vlla existunt: tum vt hæreseon, quas eruditione præstantes fere excogitant & tuentur, occasiones præcidantur: tum ne Principe ipso sapientior & doctior quisquam videatur. Quem solum omnia, præsertim ad omnium gentium religiones pertinentia, scire, & omnes nodos & difficultates vno verbo posse expedire, subditis persuasum est.

Hæc D. Chytræus.

Medius meridianus. 70. reliqui ad hunc iuxta rationem 50. & 60. inclinantur.



GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# LITHVANIA
## DVCATVS:
### Samogitia, Russia, & Volhinia.

Lithuaniæ magnus Ducatus, in decem Palatinatus seu prouincias præcipuas est diuisus, quarum metropolis, & caput hoc tempore Vilna 49: 50. 55:10. est: quæ ad Viliæ & Vilnæ confluentem anno 1305. à Gedemino Duce condita, nunc est sedes Palatini inter Lithuanos primi, & Episcopi Romanæ obedientiæ Leopoliensi Archiepiscopo subditi, & Metropolitani Russiæ: qui septem sub se Episcopos græci ritus habet Polotiæ 54: 0. 56:28. Volodomiriæ 47:53.50:40. Lucæ in Volhinia Luczko, Pinseæ ad Pripetium flu. 50:11.51:51. Kyouiæ 56:30. 51:7. Præmisliæ 45:30.49:30. & Leopoli 46:33.49:13. Secundus Palatinatus est Trocensis, cuius oppida sunt Grodna ad Cronium flu. 48:40.54:0. vbi Stephanus Rex Poloniæ obijt. Launa ad Croni & Viliæ confluentem Kovvno 47:50. 55:0. Lida & Vpita. Tertius Palatinatus est Minscensis ibi Minsco ciuitas & arx 53: 0.54:48. Keidanou 52:0. 54:20. Radaskou . Borissou 54:20.54:35. Lohoisko 53:13.53' 24.f. Svvislocz 54'20. 53'20. Bodroisko 55' 13. 52'40.f. & Odruczko 55'45.54'20. Quartus Palatinatus est Nouogrodensis, in quo Nouogrodeck ciuitas ampla & lignea 51'40.53.40. Slonim 50'30.53'30. VVolkouisko 49:20. 53'15. & alia oppida complura. Quintus Palatinatus est Brestiensis à Brestia ciuitate ampla & lignea 47:50. 52:10. f. sic denominatus est, & in hoc ciuitas Pinsko 50:10.51:50. Sextus Palatinatus est Volhiniæ in qua Luca Episcopi sedes 48:33.50'20. Volodomiria 47'53.50'40. Cremenecia 49'0.50'0. Septimus Palatinatus est Kyouiæ 56'27.51'5. quæ vrbs quondã amplissima & vetustissima, vt ruinæ, quæ ad sex miliaria se extendunt, facile indicant, fuit & ad Boristenem sita. Ibi & Carcas 59'3.51'2. Kaniou 57'47'50'40. & Moser 53'0.52'0.f. oppida. Octauus Palatinatus est Miecislauiensis ad Sosam & Boristenem in finibus Moscouiæ, ibi Miecislauia 57'38. 53'40. Dambrouna 56'40.54' 26. Kopycz 56'45.53'47. Sklou comitatus 56'23.53'35. Mohilou 56'48.53'23. Bychou 56'40. 53'0, Reczycza. Strisin oppida cum arcibus sita sunt. Nonus Palatinatus est Vitebsiensis, in quo Vitebsb ciuitas 55'36.56'40. ad Dunam fluuium sita, & Orsha ad Boristenem 56'10.54' 17. Decimus Palatinatus est Polocensis, qui à Poloczko 53'50.56'30. ad Polotæ, & Dunæ confluentem inter Vitebsam & Liuoniam interiecta nomen sortitur. Ibi Disna 53' 25. 56' 26. Drissa 53'0.56'34. & Druha 52'38.56'35. oppida cum arcibus visuntur. Harum prouinciarum Palatinos & Castellanos Sigismundus Augustus Poloniæ Rex in comitijs Lublinensibus in vnum Reipublicæ corpus, cum Polonis vniuit, & certũ singulis Proceribus, Episcopis, Palatinis, & Castellanis Lithuanis locum ac ordinẽ in Senatu regni attribuit, ita vt ex vniuerso Regno Poloniæ omnibusque prouincijs illi coniunctis, sunt in Senatu Episcopi quindecim, Palatini triginta vnus, Castellani maiores triginta, minores quinquaginta, & qui officiales Regni nominantur, Marscalci regni & curiæ Cancellarij ac vice Cancellarij ac Thesaurarij duo: de quibus in Polonia latius dictum est.

Medius meridianus 53. reliqui ad hunc inclinantur ratione 52. & 56. parallelorum.



GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

LITHVANIA.
LIVONIAE PARS
Semigalen
CVRLAND
Maris Baltici pars
DVCA
LI THVA NIAE
Smolenckia
PARS
VOL HINIA
Amadoca lago
PO DO LI A
Milliaria Lithuanica communia.
Per Gerardum Mercatorem Cum Priuilegio

# TRANSSYLVANIA

## Siebenburgen.

TRanſſyluania, quę & ſeptem caſtrenſis quondam Dacia à Romanis nuncupata, in tres diuiditur nationes ſuis inter ſe moribus & legibus diſſidentes & diſtinctis terrarum locis prouinciam incolentes, videlicet in Saxones, Ciculos, & Hungaros. Tranſſyluani SAXONES ſicut cæteræ omnes nationes Germanicæ, habent peculiarem linguæ dialectum non multum à communi Colonienſium lingua diſſidentem. Vrbes & arces incolunt munitiſſimas, & cæteris nationibus præſtant. Sedes eorum ſunt ſeptem, nempe Zarvvarienſis 46:57. 46:36. Zabeſienſis, Millenbach 47:7. 46:46. Reuſmark, Segeſburgenſis, Scheſburg forte, Olczna, Schenkerſtul 48:21. 47:5. & Rupenſis, ſed Reps forte, quæ ſingulæ pagos aliquot ſubiectos tenent. CICVLI Moldauiæ finitimi à Scytis oriundi ſuis legibus & moribus viuunt, ſuaque officia ſorte diſtribuunt. Nemo apud illos ignobilis eſſe cenſetur, etiamſi manu aratrum tractat, aut caprino gregi præſit. Hi in ſeptem ſunt diuiſi regiones, quas ipſi ſedes vocãt, quarum nomina ſunt: Sepſi 48:40. 47:37. Orbai 49:17. 47:28. Kyſdi 48:58. 47:57. Czyk 48.43. 47:40. Gyrgio 48:0. 47:39. MarcusZeek 46:58. 47:55. & AraniasZeek. HVNGARI & nobiles Tranſſyluani paſſim intermixti Saxonibus cum Siculis, propemodum tam ſermone, quã veſtitu & armis conueniunt. Omnes ſimul Tranſſyluani ad nonaginta & amplius armatorum milia ſuppeditant. Sunt autem in Tranſſyluania ſeptem vrbes celebriores locorum interuallis diſtantes inter quas Cibinium eſt metropolis & Harmanſtat dicitur, & parochiam Cathedralem habet 47:48. 46:52. Braſſouia ſiue Corona Cronſtat vbi Academia & Bibliotheca inſignis 49:10. 47:8. Biſtritia Noeſenſtat 46:39. 47:48. Segeſvvaria Scheſpurg 47:54. 47:27. Megies Mydvviſch 47:34. 47:16. Zabeſus ſiue Zaaz ſebes Millenbach 47:7. 46:46. & Coloſvvaria Clauſenburg 46:28. 47:15. Eſt & ibi Alba Iulia ſedes Epiſcopalis, quæ quondam Tarmis dicta 47:0. 46:50. Regis Decebali Regia tempore Traiani fuit. Olim Tranſſyluania vt membrum Regni ab Hungaro præfectum, quem VVayvvodam incolæ appellant, accipiebat: nunc autem Turcarum Imperatori tributaria facta, ab eodẽ ſuum VVayvvodam vel Beglerbegum poſtulat: ſuis tamen legibus & moribus viuit, auri, argenti, ferri, ſalis, vini ferax. Numerantur autem in Tranſſyluania quoad penſiones taxarum octo parochialia Capitula præcipua, quæ ſimul vniuerſitatem appellant, Biſtricienſe capitulum habet Biſtriciam cum 23. pagis regijs. Regnenſe capitulum Regen forte 47:16. 47:44. habet pagos plus quam triginta. Barcenſe capitulum, Barzazag 48:46. 47:8. habet Coronam ciuitatem cum tredecim pagis regijs. Kiſdenſe capitulum habet Segeſburgam & pagos quadrigintaocto. Duarum ſedium Capitulum complectitur ciuitatem Megienſem cum triginta ſex pagis. Cibinienſium capitula duo, quorum vnum habet Cibinium & pagos viginti tres, alterum Capitulum Cibinienſe, quod vocant Surrogatiua, continet pagos circiter vigintiduos. Zabeſienſe capitulum habet Zabeſium cum pagis ſeptendecim.

Meridiani diſtant ratione 47. paralleli
ad circulum maximum.



GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# TAVRICA
## CHERSONESVS.

TAurica Cherſoneſus, quam Præcop & Tartariam minorem hodie appellant, ampla peninſula, Inter Pontum Euxinum & Mæotim vſque ad Boſphorum Cimmerium, qui Europam ab Aſia diſcernit, porrigitur. Eam mediam horridi & ardui montes velut Apenninus Italiam in boream & auſtralem dirimunt. Auſtralem, cuius metropolis eſt Capha 63:38. 47:15. olim dicta Theodoſia, emporio celebris Mahometes anno 1475. occupauit, & ſibi tributariam fecit. In boreali vero parte Tartari, Crimęi vulgo appellati latiſſimos inter Boriſthenem & Tanaim campos, paſcuis ſubinde mutatis peruagantes, ſedem Regiam annos iam ferè quadringentos habuerunt oppidum Crimæum 63:18. 47:38. vnde & Crimæi Tartari appellati fuerunt. Hi poſtea perfoſſo Tauricæ ad inſulæ formam iſtmo, circa foſſam eam quam Præcop appellant, ciuitatem eiuſdem nominis & Regiam ſedem 62:12. 48:12. cum condidiſſent, Præcopenſes Tartari inde dicti ſunt. Horum Rex Turcis confœderatus & ſocius, cum proprios fratres (inſtigantibus Turcis) à quibus bello petebatur, ſubmouiſſet, & Capham obſidione premeret, à ſuis conſiliarijs ad hoc amplis muneribus corruptis, cum duobus filiolis in fruſtra conciſus, Ottomannicæ amicitiæ infœlix exemplum præbuit: Eo enim occiſo Tartari, qui hactenus liberi & indomiti, ex ſocijs & fratribus Ottomannorum facti ſunt ſerui & ad ſimilitudinem aliarum Turciarum prouinciarum non Regem, ſed Beglerbegum, id eſt, Vice Regem accipere coacti ſunt. Quale autem ſit Turcicum imperium, ne actum quod dicitur agamus, ex VValachiæ & Græciæ inſcriptionibus facile poteſt cognoſci, eo Lectorem breuitatis cauſa remittimus. Præter Caſan autem & Aſtrachan regna Tartarorum, qui agros colunt domosque inhabitant & nunc Moſco ſubijciuntur, præterque dictos Præcopenſes, ſunt & alij Tartari campeſtres, qui cateruatim in campis nullis finibus obſeruatis degunt & in hordas veluti in quaſdam prouincias, à quibus & cognominantur, diuiſi ſunt, de his ſuo loco, Aſiaticis videlicet tabulis, dicemus.

Medius meridianus 63. reliqui ad hunc inclinantur ratione 48. & 52. parallelorum.



GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

TAVRICA CHERSONESVS.
Nostra ætate Przecopsca et Gazara dicitur
LITHVANIAE
Smolenkia
PODOLIA
MOLDAVIAE PARS
TARTARIAE PARS
ASIAE PARS
MARE DELLE ZABACHE
Mæotis palus olim
MARE MAGGIORE
Seu
Pontus Euxinus quondam Axenos
id est inhospitalis, dictus, teste Plinio
Miliaria Germanica communia
Per Gerardum Mercatorem Cum Privilegio

# GALLIAE
tabulę geogra-
phicæ

Per
*Gerardum Mercatorem*
*Illustrißimi Ducis Iulię*
*Cliuię Montis*
*&c.*
*Cosmographum*

*Duysburgi Cliuorum*
*editæ*

*Cum gratia & priuilegio.*

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# STVDIOSO ET BENEVOLO LECTORI.

QVANDOQVIDEM nobis ſolis nati non ſumus, ſed quantum quiſq; poteſt ad commune bonum, tantum à beneficentiſſimo generis humani conditore & parente ab illo exigitur, iuſtũ exiſtimaui opus hoc geographicum, cuius hic partem damus, ad Reip. vtilitatem quàm poſſum maximè accommodare. Eſt autem geographiæ in legendis hiſtorijs iiſq; retinendis facilior notiorq; vſus & vtilitas, quàm vt meo documento aut commonefactione ſit opus, ſed alia eſt eius & multo præclarior dignitas, ſi rectè quo valet dirigatur, nimirum ad politici regiminis cognitionem plurimũ conferet, ſi locorum non ſitus tantũ, ſed & natura ſiue legitima conditio deſcribatur, quod alioqui etiam geographi officium poſtulat. Nam vt ſuæ profeſſioni non ſatisfacit pictor, qui hominem aliquem iuxta membrorum proportionem delineat, verùm neglectis coloribus & Phyſionomicis ſignis eius naturam & affectus non proſequitur, ita veluti mortuum cadauer geographicum figurabit, qui locis tantùm iuxta ſuam ſymmetriam poſitis, nullam eorum ad inuicem rationem politicam aſſignauerit. Quapropter hoc ſummopere curãdum duxi, vt quæ in ſingulis regionibus eſt dominiorum locis appendentium natura & ordo, eam conuenienti diſtributione ipſis tabulis præfigam, quo politicæ diſtributionis & rerum publicarum ſtudioſis aliquid noſtra conferre poſſint. Quòd ſi in multis ſit imperfecta & deficiens, aut etiam alicubi erronea conſcriptio noſtra, non mireris lector: non enim Rerump. formæ per ſingulas ditiones ſcriptæ extant, neq; mihi eas paſſim perueſtigare eſt integrum, ſed quatenus ex hiſtoriarum inſpectione deprehendere potui, ſaltem formam aliquam & rudimentum politici ſtatus collegi, vnde rei propoſitę rationem & ordinem intelligas, ac quod in tua regione deerit ſupplere poſſis, & caſtigare, quod ſi facere non grauaberis, ac mihi communicare placuerit, tuo id nomini atq; honori in caſtigato tabulæ frontiſpicio acceptum referam. Idem ſi quiſq; in ſua patria præſtiterit, nemo credat quantum emolumenti ſtudioſis omnibus ex geographia ſit acceſſurum.

Itaque cùm tria præcipuè ſint in adminiſtratione regnorum, principatuum, & prouinciarum conſideranda capita, videlicet, Status Eccleſiaſticus, politicus & iuſtitiæ iuriſque adminiſtratio, primum ſub regionis in tabula deſcriptæ titulo, quot in ea regione ſint ſtatus politici membra recenſebo iuxta earum dignitatis ordinem ibi obſeruatum. Deinde in nobilium locorum diſtinctione (quando penes nobilitatem præcipuum eſt regimen) eos locos primum enumerabo qui principi ſunt feudales, deinde & liberos, idque ordine à ſummo nobilitatis gradu deſcendendo veluti Ducatus, Comitatus, Baronias, Dominia. Tertiò in quas Præfecturas regio ſit diuiſa. Atque his tribus Politicum ſtatum ſufficienter declaratum iri exiſtimo. In iuſtitiæ adminiſtratione notandæ erunt diœceſes iuridicæ, ſuperioreſque Senatus ad quos fit appellatio. Denique in Eccleſiaſtico ſtatu primum Archiepiſcopi, ſi qui ſunt, tum eorum ſuffraganei Epiſcopi, & qui præterea alijs ſuffragantur ordine ponendi erunt. Hæc omnia enumerare ſtudium quidem eſt, verùm cùm deficiente materia in paucis id detur, præſtabo, quod potero, vt ſaltem patriæ cultores ad meliora perfectioraq; prouocem. Singula autem loca numeris deſignabuntur, vt in ſubſequenti tabula continuo inueniri poſſint, prior numerus gradus & minuta longitudinis continebit, qui in latere boreo aut meridiano, tabulæ quærentur, poſterior latitudinis numeros habebit, in occiduo aut orientali latere quærendos. Ab horum terminis, hinc meridiani, inde paralleli latitudinis ductu ad communem eorum ſectionem & locum propoſitum peruenies. Quæ verò in generalium tabularum indicibus ſunt, eorum ſitum inde petere oportet. Quod ſi quæ nomina in ſubiecta tabula non reperiantur, id chorographi qui eam prior delineauit factum eſt vitio, propter quod principatuum & dominiorum deſignatio omittenda non erat.

Quoniam autem penes nobilitatem eſt regionum dominium & regimen, vtile & iucundum eſt eius gradus ordine, & proprias cuiuſq; cõditiones internoſcere. Summus eius gradus eſt Imperatorius aut Regius, quem ordine ſubſequuntur Dux, Comes, Baro, Tribunus militaris, quem Banderheer vocant Belgæ, quaſi Bendæ hoc eſt Turmæ, quã ſub ſuo baniere, hoc eſt ſigno equeſtri ductat, dominum. Poſt hunc eſt Eques auratus, ſiue equeſtris ordinis dignitatem adeptus, quem Galli Cheualier, Belgæ Ridder vocant. Poſtremo loco eſt vn Eſcuyer, id eſt nobilis ſcutatus, qui inſignia quidem nobilitatis geſtat, verùm ordinis dignitatem publicam necdum aſſecutus. Iam Comitum tres ſunt gradus, qui in primo eſt à Gallis Viconte dicitur, hoc eſt, vt opinor, Procomes, aut Princeps Comes, qui cæteris apud ducem ſuũ dignitate & priuilegijs præſtat, quem Ludouicus Guicciardinus Burgrauium hodie dici vult. Et fieri poteſt hunc Comitum ordinem eo diminutionis dilapſum eſſe, ſed principio excellentior fuit eius dignitas, vt mox eius deſcriptio indicabit. In ſecundo gradu eſt Prouincialis Comes, Landgraue Belgicè. In tertio Marchio, Marcgraue. Hi ſunt præcipui nobilitatis gradus atq; ordo, iuxta quem regionis cuiuſq; dominiũ diſtribuitur. Sunt & aliæ quædam in his gradibus ſubdiuiſionis differentiæ, ſed quæ priuilegijs magis quàm regiminis forma diſtinguuntur. Eius porrò ordinis quem recitaui legitimas differentias & conditiones, quemadmodum in Gallico quodã libello, inſcripto: La diuiſion du monde: inueni tradam, ab ima nobilitate aliorum graduum creationem deducens, vnde illorum proprietates & regiminis ordo elegantiſſimè eluceſcunt.

Eques auratus, inquit ille, ſiue Cheualier ex Scutato nobili, ex Eſcuyer, ſic creabitur. Si diu hic bella ſecutus arma exercuerit, pluribus conflictibus interfuerit, atq; vnde ordinis ſtatum honeſtè ſuſtinere poſſit habeat, ſitque ex magna inſigni ac diuite familia, tum in aliquo conflictu duci exercitus aut ſtrenuo & generoſo equiti petitionem ſuam ſignificabit, & finito conflictu ipſe ducem aut equitem dictum accedet, præſenſque in nomine Dei ac S. Georgij orabit, vt ſibi ordinis inſignia donet. Quo ille audito gladium ſuum educet, terq; ſupplicantem feriet, dicendo: Ego te facio Equitem (Cheualier) in nomine Dei & S. Georgij



GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

ad fideliter conseruãdam fidem, iustitiam, Ecclesiam, viduas & pupillos. Quod si verò supplex, etiamsi strenuus, sit tamen pauper, admittendus non erit, nisi tot illi reditus annui assignentur ac donentur, quot ad ordinis honorem & dignitatẽ conseruandam opus est habere. Atq; hic primus est ab imo nobilitatis gradus.

Tribunus militaris, ein Banderheer, ex Equite aurato fiet, si diu secutus bella satis terrarum ac redituum possideat, ad tenendum & stipendijs alendum 50. nobiles, hoc est vnam bẽdam, quæ ipsius signum equestre in militia sequatur. Nemo enim signum siue vexillum erigere potest, nisi qui turmam hoc est bendam 50. vt minimum nobilium stipendiariorum suo sumptu adducere potest.

Baro ex Equite aurato, aut etiam Scutato nobili creari potest, quando ille in suo dominio quatuor Castellanias habentes Iurisdictionem altam, mediam, & bassam (vt vocant) possidet, tum enim Rex illi conferre potest vexillum Baronatus. Cæterùm hoc illi conferri non potest, nisi rebus in bello fortiter gestis. Itaq; ex primo conflictu equestris fit ordinis, ex secundo Tribunus militaris, ex tertio Baro.

Comes ascendendo sequitur, & quidem primùm limitaneus, quem Marchionem hoc est Marcgraue vocamus. Is autem talis creari potest, qui duas aut tres Baronias in vno Ducatu conclusas possidet. Creari autem potest à suo duce, in cuius ditione eas possidet.

Comes prouincialis deinde, id est Landgraue, fieri potest, qui quatuor Baronias vni ducatui inclusas habet, quem Dux in Comitem creat, aut etiam Rex per Ducis instantiam aut permissionem.

Viconte, Princeps, Comes, fieri potest qui tenet quinq; Comitatus aut plures in vno Ducatu comprehensos, aut iunctim sitos. Et potest à Duce in magna solennitate permissu Regis creari. Quòd si Rex ipse presens adsit, honorabilior fit Principatus.

Dux ex Comite qui futurus est, imprimis in Regno, in quo coronandus est, possiedat quatuor Comitatus Principales, & in quolibet horum habeat alios quatuor Comitatus, siue Baronias illis quatuor Comitibus fide & clientela obstrictos, sic ius Ducalis dignitatis consequendæ liberum habebit. Coronandus est autem à Rege vel Imperatore cui subiectus est, galero margaritis & gemmis preciosissimis exornato, in florentissima suarum ditionum vrbe, idq; in magno conuentu Principum virorum, Ducum, Comitum, ac Baronum, solenni etiam festo celebrato, quemadmodum in coronatione Regum consuetum est.

Qui Rex futurus est, necesse est, vt quatuor Ducatus inter se cohærentes & continuos sibi subiectos habeat, & in quolibet Ducatu ciuitates quatuor, in quas solus ipse dominium habeat. In qualibet etiam harum ciuitatum Archiepiscopum vnum, sub vnoquoq; rursus horum decem Prouincias Episcopales. His dotatus exornatusq; dominijs & dignitatibus Imperatoriam Maiestatem tãquam suum superiorem adibit, aut ad se vt veniat honorifica legatione inuitabit, & efficiet quo ab illo coronetur.

Recentior autem hæc eligendi Regis cæterorumq; Principum lex esse videtur, quamdiu enim vagæ nationes, Goti, VVandali, Longobardi, aliæq; plures suos secum Reges adducebant, non ex ampla terrarum possessione regiam dignitatem metiebantur, sed ex viribus populiq; adducti multitudine. Nec Ducum etiã qui primùm à Longino Exarcho Rauennatense anno Domini 569. & mox à Longobardis institui cœperũt, alius fuit delectus, quàm pro fortitudine, & rerum gerendarum prudentia. Adde quòd Paulus Aemilius testatur: Duces Comitesq; principio ab Regibus ea lege gentibus ciuitatibusq; præfectos fuisse, vt quoties ex vsu esset dimitterentur aut mutarentur. Neq; verò dictæ creandorum Principum leges, cùm hæreditarias terrarum possessiones emetiantur & postulent, condi potuerunt, quamdiu temperario tantum beneficio Ducatus Comitatusq; à Regibus & Imperatoribus conferebantur. Quapropter licet præcisè eius instituti tempus indicari nequeat (nullam enim eius notan adfert Gallicus ille libellus) tamen sub Ottone II. Imperatore, aut circa annum Domini millesimum, vel paulò post eam constituendarum confirmandarumque dignitatum rationem à Monarchis ordinatam fuisse omninò est verisimile. Enimuero vsq; ad Ottonem secundum pro sua quisq; Princeps potentia & ambitione, ad maiorem dignitatem, regiamq; Maiestatem aspirabat. Sic ex vno Lotharingiæ regno, quod à Rheno ad Schaldim vsque extensum, mari Frisico terminabatur, & vnius Lotharij Ludouici Pij filij erat, post plura sunt nata, videlicet transiuranæ Burgundiæ, quod à Iura monte ad Alpes vsq; extensum totam Heluetiam, Rauracos, Allobroges, & Burgundos transiuranos complectebatur: & Prouinciæ regnum quod simul partem aliquam Burgundiæ ac Sabaudiæ comprehendebat, & postea appellatum est Arelatense, cuius etiam hodie Treuirensis Elector Archicancellarius appellatur, Regnum item Lotharingiæ, quod Lotharingiam nunc dictam, & deinceps reliqua inter Rhenum & Schaldim vsq; ad mare Frisicum continebat, & olim Austrasiæ regnum vocabatur. Rursus hoc ipsum Lotharingiæ regnum Carolus Caluus & eius frater Ludouicus inter se partiti sunt, vtrobiq; Regis titulo seruato. Omitto alia eodem sæculo pro imperandi libidine orta regna. At verò Otto II. Imperator Lotharingiã ablato regni nomine in nouos Ducatus, Comitatusq; distinxit, veluti membris è corpore diuulsis & distinctis, vt habet Cuspinianus, factaq; diuisione anno 981. primum eius quæ nunc est Lotharingiæ Ducem constituit Carolum Lotharij Regis Franciæ fratrem, vt latius tractat Richardus VVassenburgius. Ab eo tempore videtur arbitraria illa regnorum & Principatuum erectio defecisse, Monarchis nunc omnia ad stabile imperium componere cogitantibus, quod in iusta partium Imperij, quemadmodum in homine membrorum ad caput proportione & harmonia maximè situm est, vt ergo in Principatibus & rerũ administratione ordo aliquis perpetuo seruaretur, tandem eo ferè quo dixi tempore has leges dictas excogitatas fuisse arbitror.

Habes lector totius nobilitatis distinctos gradus, & dignitatum differentias, iam obserua in vnoquoque regno, quo modo prouincię pro illorum ratione sint diuisæ, quomodo regimẽ & vniuersitatis gubernatio, & qua portione in hos gradus sint distributa, quod cuique sit proprium officium, quæ cuiusque ad alterum & præcipuè ad caput sit habitudo & necessitas, videbis insignem harmoniam ad pacem & tranquillitatem, ad robur & potentiam, ad diuitias & fastum, ad virtutem & sapientiam, ad regni maiestatem, ad limitum extensionem, ad instabilitatem, ad declinationem & interitum, aut quocunq; alio tendentem, vt sint administrationum rationes variæ. Quæ minus rectè succedere videris, aut iudicaueris, vnde id procedat contemplare, quæ ita bona & successu fœlicia inuenis causam illorum disquire, sic optimam politiam in regnorũ administratione speculaber , & vtilissimè geographica tractaueris. Quo autem meliore methodo in hanc specu-



speculationem ingrediaris, hic subiungam tanquam fundamentum vniuersi huius negotij: De politico statu regni Galliæ compendium, quod meo rogatu vir nobilitate & eruditione clarissimus D. Dominicus à Burmania in ornamentum huius operis, & studiosorum gratiam scripsit & communicauit, cuius exemplũ in alijs quoq; regnis & rebuspublicis viros doctos sequi maximè optandum esset, quo omnes administrationum Reip. varietates in contemplationem duci possint.

# DE POLITICO STATV REGNI GALLIÆ.

GALLI omnium scriptorum iudicio populi sagacissimi ac bellicosissimi optimum sibi politiæ statum constituere conantes Monarchiam Regalem elegerunt. Natura enim ita comparatum videbant, vt vnum aliquem excellenti dignitate plus reuereantur & metuant homines, quàm coactum aliquem numerum delectorum, qui tempore commutantur. Ratio quoque ipsa præscribit in omnibus rebus ad vnum aliquem velut ad caput atq; fontem necessariò confugiendum, & rem esse plenam incommodi atque periculi cùm plures simul imperium obtinent. Quinetiam exempla testantur monarchias, etiamsi vel interitu Principum, vel alio quoquam humano casu fuerint immutatæ, diuturniores fuisse & tranquilliores, quàm vel optimatum vel popularem statum, vt in Assyrijs & Aegyptijs, & Parthis, imò vt propioribus exemplis vtamur, in Britãnia, Hispania, Galliaq; nostra videmus, quibus sanè prouincijs nullæ aliæ Respublicæ temporis longinquitate conferri possunt. Fit verò plerunq;, vt optimatum status, qui Aristocratia dicitur commutetur in Oligarchiam, quæ paucorum est dominatus, quando ex optimatibus & primis ciuitatis pauci quidam, velut coniuratione facta, honores & emolumenta omnia inter se partiuntur, & suas priuatim fortunas amplificare student, neglecta communi vtilitate, quam solam & in primis curare debebant. Alterum genus quod ad promiscuum vulgus pertinet, & popularis status, seu Democratia dicitur, semper habitum est tumultuosum, & periculi plenum, & viris præstantibus inimicum. Prudentissimè ergo Galli populi ab omni tempore vni magis, quem ex virtute & iustitia æstimabant cæteris præcellere, quàm vel pluribus ac præcipuis populi, vel multitudini rei summam commendandã esse censuerunt, prout & singularis aliquis, qui solus rerũ potitur, facilius aut promptius incommodis & periculis mederi potest, quàm multi simul gradu & dignitate pares. Neq; verò effrenatam in Regem suum transtulerunt potestatem, sed certis legibus & conditionibus optimè limitatam aut constrictã, ne tyrannidi vllus locus detur, vt in progressu ostendemus. Cæterùm quemadmodum nihil in humanis actionibus stabile est ac perpetuum, sed cuncta vel temporis lapsu collabascunt, vel sæculorum prauitate immutantur, sic in Gallia quoq; licet idem semper status, hoc est monarchicus Regalis fuerit, non omni tamẽ tempore eadem gubernandæ Reip. ratio fuit, quam omnem ab initio constituti Regni breuiter ac dilucidè, quantum ex variorum scriptorum lectione assequi potuimus, ordine exponemus.

Status Galliæ priusquam à Romanis in prouinciam redigeretur is fuit, vt neque vniuersa vnius imperio regeretur, neque singulæ ciuitates vel in populi vel in optimatum potestate essent, sed ita diuisa fuit, vt pleræque optimatum consilio regerentur, quæ liberæ dicebantur, cæteræ Reges haberent. Omnes quidem id institutum tenebant, vt certo anni tempore publicum gentis concilium agerent, in quo quæ ad summam Reipublicæ pertinere videbantur constituerent. Ciuitates autem 64. Tacitus libro 3. numerat, hoc est, vt ex Cæsare intelligitur, regiones quæ non modò lingua moribus & institutis, verùm etiam ijsdem magistratibus vtebantur, qualis ipse multis locis Aeduorum, Aruernorum, & Rhemorum ciuitates præcipuè commemorat.

Reges verò vel Regulos potius Galli eos tum appellabant, qui non ad tempus, vt ciuitatum Magistratus, sed in perpetuum regium imperium quantumuis exiguis finibus obtinebant, quos immutata temporũ consuetudo Duces, Comites, Marchiones nominauit.

Erant hi Reges non hæreditarij, sed à populo propter iustitiæ opinionem eligebantur, neq; habebant infinitum, solutum, & effrenatum imperium, sed certis legibus ita circumscriptum, vt non minus ipsi in populi, quàm populus in ipsorum ditione ac potestate essent, vt ferè illa regna nihil aliud nisi magistratus perpetui viderentur. Nam multos nominat Cæsar priuatos, quorum tamen parentes ac maiores Regnum obtinuerant. Optimatum ergo & delectorum authoritate, quuibs eam potestatem populus permittit tãquam freno coërcebantur, quæ optima Reipub. forma, teste Platone, Aristotele, Polybio & Cicerone fuit.

Porrò Gallia à Romanis in prouinciæ formam redacta, eodem modo reges ipsorum ex virtute & nobilitate (instar Germanorum teste Tacito) totius populi iudicio ac suffragijs electi & constituti sunt, quorum tres tantùm in hodiernum vsq; diem annis fere 1200. quibus illud regnum durauit, familiæ recensentur.

1. Merouingorum, qui orti à Meroueo stirpem ad annos 283. propagarunt.
2. Carolouingiorum, qui orti à Carolo Magno sobolem in annos 337. produxerunt.
3. Capeuingiorum, qui ab Hugone Capeto prognati annis ferè 590. regnum obtinent. Nam licet deferendi Regni iudicium arbitriumque penes Ordinum comitia, publicumque totius gentis Concilium semper fuerit, & etiamnum omni iure sit, filijs tamẽ & ijs, qui ex Regis demortui stirpe essent, propter nobilitatem (more Germanorum) & innatam quodammodo virtutem, prærogatiuam illam ferè reliquerunt, vt eos quasi hæreditariè alijs pari virtute præferrent, ita tamen, vt si Regis defuncti filij annis 24. minores essent, eos



GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

creari ius non esset, atque adeo alium ætatis legitimæ creari necesse esset, cuius exemplum extat anno Chri-
sti 309. in Clogio Rege. Sed & subinde hoc ipsum Regnum quod Francogalliæ dicitur, ex quo inter plures
Regum demortuorū filios, ex Procerum Regni voluntate & arbitrio diuisum fuisse, plurima extant exem
pla. Si verò populus filio repudiato alium eligeret (prout sæpius id factum est) relinquebātur filio repudia-
to ad tuendam suam dignitatem res quæ propriæ Regis, &, vt Iurisperiti loquuntur, ipsius patrimoniales fu
erunt, & quas sine publico gentis concilio alienare non poterat. Cætera quæ regni & Reipub. erant, & Reip.
dicuntur, ei ad quem Regnum deferebatur, attribuebantur, sicut & eæ res quæ Fisci dicuntur, quæ scilicet
ad tuendam dignitatem suam partim ad vsus Reipub. repentinos attributæ sunt, vt erant Ducatus & Comi-
tatus varij, qui etiam in populi comitijs illis assignabantur. Secundò & illud obseruatum semper fuit, vt filię
à regni successione remouerentur (non quidem lege Salica, vt quidam malè existimant, nam ea de priuato
tātùm patrimonio, nec de feudis quidē, sed de allodijs, autore Salagasto vno ex regni proceribus, vnde Sali-
ca ab eius nomine dicta est, constituta fuit) & ijs neglectis, fratribus vel patruis, aut etiam extraneis per Pro-
ceres regnum semper delatum sit. atq; hæc de regibus primo Reip. capite. Antequam autem reliqua de Re-
gis electione, eiusq; & Reipub. consilio, rationeq; administrationis regni progrediar, operæprecium facturū
me esse arbitror, si prius membra illa regni, quæ regem constituendi & abdicandi potestatem habere dixi-
mus, paucis descripsero, quò magis dulcis illa harmonia qua regnum hoc à maioribus prudentissimè con-
stitutum est elucescat.

Illud in primis magni est momenti. Regiam potestatem, ac reliquos omnes regni ordines adeo commo
dis & æquis rationibus inter se deuinctos esse, ac velut coagmentatos, vt vix vllū possit inter ipsos magnum
dissidium oriri. Sunt aūt ordines in Gallijs tres præcipui, penes quos legitimum gentis concilium, regnumq;
adimendi ac constituendi facultas omnibus temporibus fuit, nobilitas scilicet, populus, vulgus. Hi singuli
pro sua quisq; conditione suas habent leges ac instituta, quibus vtuntur, & adeo commodè sunt inuicem ag-
gregati, vt ægrè facultatem habeant alij alios opprimendi, aut etiam aduersus regem coniurandi. De Eccle-
siasticorum ordine, qui quartus censeri potest, quanquam hodie, cùm in tantam excreuerit potentiam, pri-
mum obtineat, deinde dicturi sumus.

Nobilitas igitur Galliæ, siue equestris ordo maximis fruitur commoditatibus ac priuilegijs, eoque fit vt
magno quodam affectu Regem complectantur, & vitam quoque pro ipsius ac patriæ salute profundant.
Neque enim vllum pendunt tributum, & armatis licet ipsis esse quocunq; loco, & multa habent vitæ præsi-
dia, sic vt non sit opus illiberalem aut quæstuariam aliquam artem exercere. Hoc enim nostris moribus mi-
nimè illis conceditur, nisi fortè domi maneant, ac rei familiari studeant. Sed si Regem sectari velint, ha-
bent quò se honestè alant. Plurima enim sunt domus & aulæ Regiæ ministeria, quæ solis nobilibus attri-
buuntur, qui singuli partem aliquam anni in ijs procurandis consumunt, & reliquum tempus vacuum ha-
bent ac liberum rebus priuatis atque domesticis administrandis. Hi omnes annuum à Rege accipiunt sti-
pendium, & ampliora sperandi magnas habent occasiones. Principes autem viri, ac maioris dignitatis pro-
ceres, quoniam, & ipsi Regis beneficentiam experiuntur, ac partem Reip. procurant, nobilibus qui re sunt
familiari minus lauta, victum & alia sæpè communicant. Deinde reges perpetuum alunt & amplissimum
equitatum, exercendæ & alendæ causa nobilitatis, ac in tanto equitatus numero plurimæ sunt præfecturæ,
quæ in illos distribuuntur, eaque ratio non minus pacis quàm belli tempore durat. Maiores quidem loci
nobiles pro sua quisq; conditione ac virtute præficiuntur equitibus, ex reliquis autem alij sunt legati, alij si-
gniferi, alij sagittarij, & qui per ætatem non possunt ferre arma reliquis famulantur, & cùm nullū interce-
dit bellum, licet ipsis manere domi, eiusque stipendij partem non mediocrem parsimonia conseruare. Ad
hæc nemo credat quàm multæ sint per Galliam præfecturæ, vt sic dicam, vrbanæ, quæ soli nobilitati com-
mittuntur, nam alij prouincijs, alij finibus, alij castellis & arcibus, alij vicis præficiuntur, vt interim nihil di-
cam de maioribus illis muneribus, quæ principibus tantùm tribui solent, cuiusmodi sunt qui ipsorum lin-
gua dicuntur Connestabuli, Marescalli, Ammiralli, & id genus alij, sed & annuam pecuniam, velut hono-
rarium quoddam Reges liberalitate quadam elargiri solent in multos nobiles, qui nulli sunt addicti mini-
sterio. Hi appellantur eorum lingua Pensionarij. Satis igitur ex ijs quæ diximus apparet ordinem eque-
strem valde honestè & liberaliter in Gallijs haberi, & rectè quidem, nam & patriam ab hostibus defendunt,
& natura ferè cæteris antecellunt, & non solùm ipsis, verùm etiam maiorum ipsorum meritis atq; virtuti il-
lud tribuitur.

Alter ordo suas etiam habet commoditates non exiguas. ad hunc pertinent mercatores, qui eo faciunt
maiorē quæstum, quod tutò ipsis per Galliam proficisci ac negotiari licet, tum quod nobiles & mercaturā
nullā exercent, & splendidè fere ac sumptuosè vestiuntur. Huic etiam ordini conueniūnt ac fere tribuūtur
quæsturæ & rationes nummariæ, item præturæ, & quicquid ad iurisdictionem pertinet, qua sanè in re pluri-
mum est honoris ac emolumenti. Sunt enim in hoc regno Iuris administri, Iudices, Aduocati, causarum
Procuratores, Scribæ, & id genus alij: multo plures mea quidem sententia, quàm in reliquis omnibus orbis
Christiani prouincijs, quod peroportunè illis accidit, qui relicta mercatura his rebus operam nauare volūt.
Et adeo quidem est fructuosus hic ordo, vt nobiles etiam inuideant, quanquam certè dignitate atq; splendo
re reliquis præstant. Et qui sunt alterius ordinis fere student ad hunc peruenire, vt postea dicturi sumus.

In tertio genere est vulgus & promiscua hominum multitudo, qui & agros colunt, & omnis generis arti-
ficia tractant. Vt autem hi vel nimia vtantur libertate, vel admodum sint diuites, vel in armis etiam exerci-
tati, non est consultum. Nam quia conditionem seruitutis oderunt omnes, & natura sua fortunas amplifi-
care student, facilè fit vt arma capiant, & potentiores opprimant, quod & in Gallijs & in alijs locis nō semel
accidisse constat. Vt autem eiusmodi sint ordines, ac veluti gradus in omni Republica necesse est. Quemad-
modum in corpore humano videmus infirmiora & ignobiliora membra subministrare dignioribus. Neq;
tamen est quod hi suum statum deplorent ac indignè ferant, quoniam & ius ipsis communicatur æquabi-
liter, & quam à maioribus acceperunt, ea vtuntur libertate, & multis etiam Reip. ministerijs adhibentur, &
sola virtute & industria & assiduitate possūnt ad secundum ordinem emergere, quod secundo non licet, vt
ad



ad primum videlicet euadat, nisi regis beneficio singulari, quod ille solet ijs impartiri, qui aut iam fecerūt,
aut pro Repub. vident posse aliquid facere egregiè. Et prudenter quidem istud institutum est, primùm vt
ordo conseruetur equestris, qui propter belli exercitium fere minuitur, & sumptus vix tolerat. Deinde vt
homines tantis excitati præmijs virtute contendant, & ad supremum gradum eluctentur. Hac etiam spe cō-
fisi qui sunt plebei & infimi ordinis aspirant ad secundum, & cùm in eo versati fuerint aliquamdiu, ad pri-
mum. Itaque fit vt minus sit inter ipsos inuidiæ ac maleuolentiæ, quando vident meritis ac virtuti patefa-
ctam esse viam ad amplissimos honores & propositum esse periculum, si malis rationibus eosdem obtine-
re studeant. Quod si vel conatus nimium difficilis, vel spes esset nulla ampliora consequendi, tum qui sunt
mediocris & infimi gradus, magni præsertim animi, causam reperirent & occasionem excitandi motus, &
sui ordinis homines contra potentiores armandi, nunc autem minimè difficilis est ratio, & videmus quàm
multi ex humili sæpè loco ad summum fastigium euadant. Hanc quoq; rationem diligenter olim seruabāt
Romani, nam à populari statu gradum faciebant ad ordinem equestrem, & hinc deinde ad Patritiam & Se-
natoriam dignitatem patebat aditus.

Est præterea ordo Ecclesiasticus nulli non communis, qui modò animum huc adijciat, & pro Galliæ con
suetudine non raro accidit, vt etiam homines plebei virtute ac eruditione præstantes amplissimos in eo ge-
nere consequantur honores, Cardinalatum aliquando, vel Pontificatum etiam, quæ sanè res ad virtutem
ac literarum studia homines inflammare potest.

Ex iam dictis liquet quàm aptè & venustè inter se cohæreāt omnes regni ordines, è quibus si quis aliquid
delinquat facilis est medicina, nam si nobiles iniuriam cæteris faciant coërcentur ab ijs qui ius reddūt, quo-
rum est tanta authoritas, vt quantumuis magni Principes eorum cogantur parere decretis. Quod si popu-
lus etiā atq; vulgus aliquid moliatur, vt nonnūquam accidit, non est difficile nobilitati propter potentiam
& vsum armorum illos ad æquitatem & officium adducere, eoq; fit vt suarum rerum finibus ac veluti can-
cellis sese contineant omnes, ac pacem alij cum alijs colant, quando neq; causam habent, neq; facultatem
etiam aliquid conandi, & periculum in eo summum esse vident. Itaq; Regem tanti beneficij autorem com-
plectuntur & amant omnes, ac cùm tempus incidit libentissimè imperata faciunt, & publicis necessitatibus
magno studio subueniunt. Quòd si priuatim aliqui ab officio discedant, parata sunt remedia, sic vt malum
non possit longius progredi. Et hæc quidem de ordinum regni statu satis.

Ex quibus equidem constat quàm concinnè hæc Monarchia iuxta iustitiam distributiuam sit temperata,
atq; administrata, & Aristocraticè, hoc est optimatum imperio, & Democraticè, hoc est totius populi inter-
uentu, quippe cùm ad omnes honores pateat aditus. Quæ quidem est illa Resp. quam tantoperè propter dul
cem illam harmoniam, omniumq; Reip. generum temperationem, omnes Philosophi commendarunt, &
vbi vetus illa lex aurea locum habet. *Salus populi suprema lex esto.*

Verùm vt redeamus vnde digressi sumus. Ex tribus hisce ordinibus seu statibus regni solet quotannis Ca-
lendis Maij publicum ac solenne concilium seu Parlamentum vulgò haberi, atq; adeo quoties maior aliqua
res inciderit, cui Rex in aureo tribunali sedens præerat: Et huic primùm Principes regniq; Magistratus, tum
inferiori loco legati ex singulis ciuitatibus subsidebant, quos vulgò deputatos appellant. Carpento aūt Rex
in atrium vehebatur bubus tracto, quos auriga stimulo agebat. Vbi in atrium ac potius in Reip. sacrarium
ventum erat, tum Principes regem in aureo solio collocabant, reliquiq;, vt iam diximus, suo quisq; loco atq;
ordine subsidebant, eoq; demum in statu atq; sacrario Regia Maiestas dicebatur.

Autoritas verò huius concilij omni tempore summa fuit, & hæc potissimum in eo agi solebant. Primùm
de creando vel abdicando rege, tum de pace & bello, de legibus publicis, de summis honoribus, præfecturis
& procuratoribus Reip. de assignanda patrimonij parte liberis defuncti Regis, vel dote filiabus constituen-
da, quam Germanico verbo Abannagium, quasi exclusoriam partem appellarunt. Deniq; de ijs rebus omni-
bus, quæ vulgus & nunc negotia statuum populari verbo appellat, quoniam de nulla (vt diximus) Reip. par-
te, nisi in statuum siue ordinum concilio agi ius esset. Item si quis Princeps atq; illustriore loco natus crimi-
nis alicuius insimularetur, in iudicium ad illud concilium vocabatur, ibiq; causam dicere cogebatur. Quin-
etiam si quando rex maiores sumptus facere instituisset, veluti in templis ædificandis, & monasterijs fundan
dis, Rex ordinum Concilium exquirebat. Postremò ne illud quidem prætermittendū est, tantam huius con
cilij apud cæteras gentes autoritatem fuisse, vt etiam Principes exteri, si quid controuersiæ haberent, id in-
terdum huius concilij arbitrio ac iudicio permitterent.

Atq; hoc concilium historici alias curiam, vt conuentum, alias Parlamentum, alias Placitum appellare
solent, quòd re in multorum consilio quæsita & deliberata, tādem inter ipsos placuisset & conuenisset. Vn-
de & placita Philosophorum apud Ciceronem & alios dicta sunt. Atq; hinc etiā promanasse videtur illud
hodiernum in mandatis ac literis Regis: *Quoniam ita placitum est*, quod malè nunc à scribis Gallicis traductū
est: *Car tel est nostre plasir.*

Eligi etiam solebant in eodem hoc ordinum conuentu seu concilio Præfecti Reip. qui Merouingijs tem
poribus, Maiores domus, hoc est magistri Palatij dicebantur. Horū eadem apud reges potestas fuit, quæ quō-
dam apud Imperatorem Romanum erat Præfectorum Prætorio, qui etiam Aulæ Præfecti dicebantur. Qui
cùm regiam potestatem desidia regum aliquandiu obsedissent, eandem facultatem nacti, eam pro sua vsur
parunt, ac occuparunt. Nam cùm omnia ferè Reip. munera obirent, & si quod gerendum esset bellum exer
citibus præessent, hi domi nudo atq; inani regum nomine contenti propter desidiam in otio viuebant, vn-
de eo progressa res est, vt Childerico rege 18. regnum obtinente Pipinus Magister Palatij, qui regis nomine
magna diuturnaq; bella gesserat, Saxones deuicerat, suamq; in potestatē redegerat, oblatam regij nominis
occupandi facultatem non repudiarit, exercitu præsertim eoq; victore & glorioso instructus. Tanta autem
præfectorum potentia initium (vt diximus) cœpit tempore Clotharij secundi, circiter annum Christi 588. id
est circiter annum 130. post regnum Francogalliæ constitutum.

Porrò hic Pipinus in regnum, deposito Childerico, sublimatus est. De quo vide lector, hæc in appendice
Hunibaldi apud Io. Tritemium, præter Marsil. Patauin. de Translatione imperij cap. 6. Eodem annō (inquit



GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

Tritemius)Proceres totius regni conuenientes in vnum, super abrogatione regis Childerici inutilis, cœperunt habere concilium, placuit autem in commune omnibus, vt Regem Childericum nullam regnandi vel peritiam, vel potestatem habentem deponerent, & Pipinum penes quem totius Regni summa manebat authoritas, in Regem sublimarent. Sed Pipinus in hanc rem consentire noluit, nisi prius consilium Pontificis Zachariæ inquiratur, causas allegans se mouentes.

In magistri huius Palatij locum successisse videntur Comites stabuli, vulgò Connestablij. Comites vulgò dicebantur omnes, qui amplissimos quosque honores in Regia obtinebant, & Rempub. pro parte administrabant. Erat autem Comes stabuli ferè is qui apud Romanos Magister Equitum dicebatur, id est, qui equitatui præerat, cui custodes equorum suberant, qui vulgò Scarieri appellantur. Mareschalcus Germanis vocatur, hodie eandem obtinent dignitatem quam olim Præfecti Prætorio, seu vt diximus Magistri Palatij, & sub eo hodie sunt quatuor Mareschalci, id est magistri equitum, ad quos introducuntur lites rei militaris.

Post hæc erecti sunt tempore Hugonis Capeti (licet non satis inter scriptores de hac origine conueniat) quos Pares Franciæ vocant. Ille enim remoto legitimo hærede cùm Regnum occupasset, Proceres aliquot nouo aliquo honore ac beneficio sibi deuinciendos putauit, nam eiusmodi aliquid ab eo factum esse omnes consentiunt.

Horum Parium constituendorum causa duplex fuisse videtur. Primum vt Regni inaugurationi, atque vt tum loquebantur, inuestituræ præessent, hoc est vt Regem Imperij sui insignibus, atque infulis solenniter in Principum atq; optimatum conuentu exornarent. Deinde vt si quis è potentium & Principum Franciæ numero fraudis capitalis reus fieret, iudicium illud exercerent, nam cùm antiquitus iudicia illa in publico gentis Concilio exercerentur, vt dictum est, atque is mos maiorum paulatim Capeuingiorum instituto ad Iuridiciale Parlamentum traduci cœpisset, neque Principes Regni facilè illi Parlamento suas fortunas committendas putarent, Regibus illis ad suas rationes commodissimum fore visum est, præter illius Parlamenti curiam suum hunc Parium consensum instituere, quæ Parium Curia vocitata est, quorum tamen ordo ac numerus aliquandiu varius fuit, neq; enim duodecim viri semper fuerunt, vt nonnulli existimant, sed interdum plures, interdum pauciores erant, prout Regi, à quo in summi honoris ac beneficij loco Magistratus ille deferebatur, commodum videbatur, idq; varijs exemplis probari posset, sicut & Parium dignitas sæpè varijs Principibus attributa est, & ad illorum iudicia nonnulli insuper alij & Franciæ Proceribus, & Satrapis, Episcopis, adhiberi soliti sunt. Postremò in illorum numero etiam Reges ac Principes exteri fuerunt.

Porrò etsi hac Parium institutione, & quod Hugo ille Capetus ad conciliandos sibi retinendosque (vt diximus) Procerum animos, dignitates quæ temporariè erant, puta Regni Ducatus, & Comitatus, perpetuas fecit, haud parum publici (de quo diximus) concilij authoritatem, licet cum eiusdem Concilij consensu, astutè imminuerit, cætera tamen cuncta adhuc ab eodem pro more pendebant Concilio, adeò vt etiam Budeus, & Carolus Molineus tradant rei nummariæ ius, hoc est potestatis nummorum vel augendæ, vel minuendæ semper penes populum Francorum fuisse. Memorabile est illud bellum quod propter publicum bonum Proceres Regni assiduis plebis querimonijs & expostulationibus incitati aduersus Ludouicum vndecimum Regem decreuerant. Quin nec illud omittendum, sub eodem Ludouico Concilium publicum apud Turones ad Calend. Aprilis anno 1467. coactum fuisse, in quo placuit vt certi probatiq; viri, 36. scilicet Curatores Reipub. ex singulis ordinibus deligerentur, qui Rempub. constituerent & iuri ac iustitiæ prouiderent, duodeni scilicet ex clero (qui vnum ordinem iam obtinebant) totidem ex Equitibus, & totidem Iuris ac iustitiæ periti ex populo, fidemque Rex Regali dicto promissoq; dedit ratum se habiturum quicquid illi 36. viri constituerent.

Atq; hæc quidem in genere ad Capeuingiorum vsq; tempora totius Reip. gubernandæ, Regniúe administrandi ratio fuit. Eaq; recensuimus officiariorum regni munera, quibus qui præsunt vel funguntur propriè Regni seu Coronæ administratores, Officiales, vel sapientes dicuntur, quales sunt cum primis illi quos publicum Concilium constituere diximus. Item Pares Franciæ, deinde Connestablius, Ammiralius, Cancellarius, Questor generalis Franciæ, &c. Alij etiam omni tempore fuerunt consiliarij ac officiarij Regij, qui priuata ipsorum negotia curabant, Regiq; famulabantur (aut ministrabant) quales sunt Camerarij & alij ministri & officiales aulæ Regiæ.

Præter hæc publica munera instituta sunt successu temporis alia atq; alia Parlamenta iuridica, qua in re sciēdum ad hæc ferè Capeuingiorū tempora, & simplicem facilemq; ius reddēdi rationem, rarasq; omninò lites fuisse, quod vel hinc licet cognoscere, quod Rex Ludouicus cognomento Diues, qui regnauit circiter annum 1230. (vt ex Ionuillio, qui eius vitam descripsit, constat) ipse vel controuersias disceptabat, vel disceptandi negotium nonnullis è suo comitatu mandabat. Quod idem de Carolo Magno proditum est, qui vel dum calciaretur, vel amiciretur, lites dirimebat. Huius lex talis in Capitulari extat. *Hoc missi nostri notum faciant Comitibus & populo, quod nos in omni septimana vnum diem ad causas audiendas sedere volumus.* Crescente deinde prauitate temporis, litium multitudine, primum Basilica magnifica Regis Ludouici Huttini, vel vt alij volunt Philippi Pulchri Imperio circiter annum 1292. ædificata est. Tum ex mediocri iudicum numero tres decuriæ factæ Magnæ Cameræ, Inquisitionum, & postulatorum. Sed anno 1522. Rex Franciscus quartam deinde Cameram 20. nouis consiliarijs adiecit. Rursus idem Rex anno 1543. alios 20. creauit. Sed hic iudicum cònuentus non fuit perpetuus & perennis vt hodie, sed indictiuus, nec nisi certo Principis mandato exercere solitus. Ad diē idem D. Martini, id est 2. Idus Nouemb. à Rege dictum proponebatur, quo Parlamentum inchoandi Iudicibus à Rege autoritas datur.

Verùm paulatim in tantum huius consessus, seu Parlamenti autoritas excreuit, vt nulla Regia lex, nulla cōstitutio rata esset, nisi cuius illi consiliarij autores comprobatoresq; fuissent. Deinde vt nullus tota Gallia magistratus, non modò vrbanus, verùm & militaris esset, quem non ab illo consessu inaugurari, & apud eū-

dem



dem in leges iurare oporteret, tum vt ab eorū iudicijs appellandi ius non esset, sed vt eorum decreta rata & fixa essent, postremò quicquid potestatis, imperij, authoritatis, penes publicum Concilium & Statuum Parlamentum (cuius scilicet & nomen & authoritatem obtinet) fuisse diximus, id totum in Senatum illū translatum fuerit.

At hodie quando solus Rex pro suo iudicio cum Secreto ac Priuato suo consilio quiduis decernit, prorsus in ordinarium iuridicum consilium conuersum est, non amplius circa Remp. Regniq; negotia occupatur, fixamq; suam sedem Parisijs habet.

Quod quidem latissimè patet, & amplissimam præ cæteris ordinarijs curijs seu Parlamentis (quæ septem omninò per Galliam nunc sunt) iurisdictionem habet. Cognoscunt autem singula de causis & criminalibus omnibus, & quod à singulis definitum fuerit ei standum est. Illud Parisiense præ cæteris habet, quod in id aliquādo ipsi reges venire olim solent, quoties aliquid magni decernere vellent, quod vel bellum vel pacem concerneret. Hodie adhuc pactiones Regum, & quicquid omninò ad Regni constitutionem pertinet in eo recitetur, & scriptis publicis, quorum ipsi custodiam habent, inseratur.

Sic quæ ab omni antiquitate & primordio Regni Francogalliæ ad publicos ordinum conuentus referebantur, & post ijs abolitis ad Senatum seu Parlamentum Parisiense, ea hodie ad solum Regem, & quos ille in consilium adhibere vult, translata sunt. Verùm vt pergamus vlterius:

Est aliud in hoc Regno constitutum Consilium quod Magnum vocatur, quod ex veris Principibus ac præcipuis aulæ & Regni consistit, quod tempore Caroli septimi & octaui, non nisi circa negotia Status Regni, ac ipsius Reip. incolumitatem occupari solebat, sed & hoc ipsum adeo multitudine causarū ac litium successu temporis obrutum fuit, vt Carolus VIII. Ordinarium ex eo consilium, 17. consiliariorum fecerit. Quos deinde Ludouicus duodecimus ad viginti adauxit, addita Cancellario Consilij Præside, adeo vt sub Francisco & ipsa Cancellarij dignitas in præsidatum erecta fuerit, atq; deinceps solum vacarent cognitioni causarum extraordinariarum à priuato consilio ijs commissarum & fere ordinariè appellationibus Præfecti hospitalis, vt vocant.

Præter ordinaria iam dicta septem iuridica Parlamenta, vt familiari vtamur vocabulo, & Magnum consilium, habet Rex priuatim adhuc Consilium, quod perpetuum & ordinarium est, Regemq; fere comitatur, & circa negotia Regni præcipuè occupari solet, quanquam & id hodie in Ordinarium quasi Consiliū conuersum sit, quando scilicet causis ciuitatum & Parlamentorum ferè vacat, & plerumq; etiam aliorum priuatorum non ita magni momenti causis, adeo vt hi viri spectabiles & illustres alijs occupati negotiorū publicorum & Statum Regni concernentium, cognitionem & curam propemodum omnem amiserint, totaq; Regni administratio & cura Regis arbitrio & paucorum decretorum electorum iudicio commissa esse hodie videatur, qud *Secretum Consilium* nuncupatur, in quo cunctæ fiunt deliberationes summam rerum concernentes, & super quibus deliberatum à Priuato & Finantiarum consilio fuit, si eiusmodi modò negotia fuerint, quæ Regis peculiarem cognitionē requirant. In hoc cuncta beneficia, literæ, & mandata Regia signantur, aliorum Principum, Legatorum, Præsulum, & Capitaneorum literæ referantur, eorumque responsa concipiuntur, & Secretarijs Statuum committuntur.

Est ergo & aliud Consilium quod vulgò Finantiarum vocant, quod vniuersi Regij ac Regni thesauri curam agit, cui adiuncti quoq; sunt Intendentes, vt vocant, Secretarij Finantiarum, item Quæstores ærarij.

# IN VSVM TABVLARVM
## ADMONITIO.

QVVM ad cœlestem rationem vniuersam geographiam reducere fuerit institutū, vt iusta locorum symmetria, qualis in sphærica terræ figura existit, etiam in plano quàm proximè seruaretur, debita graduum longitudinis ad meridiani siue latitudinis gradus proportio constituenda fuit. Cùm ergo paucos latitudinis gradus contineret proposita tabula, ad medium fere parallelum tabulæ eam proportionem redegi, sic vt quæ illius paralleli ratio est ad meridianum, ea etiam esset graduum longitudinis in eodem parallelo ad gradus meridiani siue latitudinis proportio. Ac tum meridiani omnes inter se paralleli existunt. Cùm verò plures erant latitudinis gradus, quia multa ibi in summo imoq; parallelis fit proportionis ad meridianum differentia, ne nimium à vero recederet, locorum symmetria, duos delegi parallelos æqualiter fere à medio & extremis distantes, ad quorum rationes, meridianos graduum longitudinis designatores constitui, qui tum non paralleli fiunt, sed pro sumptorum parallelorum inter se distātia maiore vel minore, plus minusúe ad se mutuò & ad medium tabulæ meridianum inclinantur. Quo autem modo ea meridianorū designatio sit inuenienda, in geographico Ptolemei opere ostendi.

Gradus porrò latitudinis ac longitudinis in lateribus tabularum designatos inuenies, & quidem pro maxima parte latitudinis in vtroq; tabulæ latere, longitudinis verò in summo atq; imo, quando videlicet vsitato geographis more septentrionem in superiore parte collocare licet. Quod si regio describenda magis inter meridiem & Boream extendatur, quàm inter Orientem & Occidentem, tum fere Occidentem sursum locauimus. Vtut fiat, Orientale Occidentaleq; latus semper tibi latitudinis, reliqua duo longitudinis gradus repræsentabūt. Suntq; singuli gradus in 60. partes, quas minuta vocant diuisi, aliquādo in singula, cùm magnitudo id patitur, aliâs in bina, quina, aut etiam dena.

Hoc fundamento posito optimas quasq; descriptiones in delineandis regionibus sequutus sum, qua in re non parum subsidij mihi attulit insignis Chorometer & solertissimus Regis Hispan. Geographus Christianus Sgrothenius, qui multas regiones perlustrauit, & præ cæteris amplius exactiusq; descripsit. Tum eiusdem quoq; Maiestatis Geographus diligentissimus Abrahamus Ortelius, ipse candor & humanitas, qui

quid

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

quid vſpiam tabularum nactus fuit, mihi communicauit liberaliter, tametſi in eodem mecum eſſet inſtituto. Qui præterea aliquid attulerunt auxilij, eos ſuis locis cōmemorabo, quo iuſtum ſui beneficij encomium apud ſtudioſos conſequantur, nec ego ingratus reperiar. Omnia autem quæ ab alijs oblata ſimulque quæ ipſe conquirere potui diligentiſſimè inter ſe contuli, quo quàm fieri poſſet emendatiſſimas deſcriptiones exhiberem. Vnum tamen interim, quod maximè in votis erat mihi defuit, nimirum Principatuum, & nobilium locorum exactior enumeratio ac deſignatio, quæ in æditis tabulis quā maximè deſiderantur. Proinde huic defectui noſtro veniam dabis lector, & ad celebrandum nobilitatis ordinem politicum ſuppetias ferre dignaberis, loca huiuſmodi ſitumq; ac nomina, qualitatemque eorum indicando, tuo id nomini decus erit.

Orbiculi exigui locorum quorumlibet verum ſitum indicant, atq; hinc eorum diſtantia ſumenda eſt. Cæterùm his ſubinde ſigna adhærent quibus internoſcantur loca. Simplices pagi ſolis orbiculis, vbi ornatui locus deeſt contenti ſunt, caſtra quoties nota occurrunt extante vnco notamus hoc modo ♂, cœnobia cruce ſic, oppida turres vt minimum duas habent, pagi nobiles vnam. Hæc obſeruauimus, quatenus nobis fuerunt nota. Facilia porrò factu ſigna ad has diſtinctiones ſumpſimus, quo quilibet omiſſa facilè ſupplere queat.

Si quis lõgitudinem ac latitudinem loci alicuius explorare velit, vbi meridiani paralleli ſunt id efficiet diſtantiam eius à latere tabulæ circino ſumendo, circinumq; ſic expanſum ad aliud latus applicando. Si diſtantiam ab Orientali latere ſumpſiſti, circinus ex eodem latere in Septentrionali latere gradum & minutum longitudinis oſtendet. Sin à Boreo latere diſtantiam habes, ex eodem in Orientali latere latitudinem deſignabit. Cùm verò meridiani non fuerint paralleli eodem quidem modo loci latitudo reperietur, at in vniuerſalibus tabulis vbi paralleli ſunt circulares, diſtãtia loci à proximo parallelo ſumpta idem in latere Orientali oſtendet. Longitudo autem quærenda erit filo aut regula loco ſuperimpoſita verſaq;, donec in Boreo auſtraliq; latere idem vtrinq; eiuſdem gradus minutum deſignetur, quodcunq; tum illud erit, loci aſſumpti longitudo exiſtet.

Miliaria in diuerſis regionibus multum ſubinde differunt, ſi ergo lubeat ea ad inuicem comparare, eadem circino ad gradus meridiani refer, & quot in vno gradu comprehendantur reuoluto circino explora, videbis quot vnius, quot item alterius regionis miliaria gradum vnum emetiantur. Sic Germanica cōmunia miliaria (quæ 15. ſunt in vno gradu) quadrupla inuenies Italicis cōmunibus, & ſubdupla ferè quibuſdam Sueuicis ac VVeſtfalicis.

Nonnunquam occurret ſimplex linea orbulo annexa, ſic, ea nomen ad locum pertinens indicat, ideò addita, ne in locorum preſſura, quod cuique nomen debeatur ambiguum fiat.

## INDEX TABVLARVM GALLIÆ.


| | | | |
|---|---|---|---|
| a. | Galliæ vniuerſalis. | o. | Zurichgovv. |
| b. | Britannia & Normandia. | p. | VViſliſpurgergovv. |
| c. | Aquitania. | q. | Argavv. |
| d. | Francia, Picardia & Campania. | r. | Belgij vniuerſalis. |
| e. | Bouloigne. | ſ. | Flandria. |
| f. | Aniou. | t. | Brabantia. |
| g. | Berry. | v. | Hollandia. |
| h. | Poictou. | x. | Zelandia. |
| i. | Lotharingiæ pars ſeptentrionalis. | y. | Geldria. |
| k. | Lotharingiæ pars meridionalis. | z. | Arteſia. |
| l. | Burgundia Ducatus. | &. | Hannonia & Namurcum. |
| m. | Burgundia Comitatus. | &t. | Lutzenburg & Trier. |
| n. | Heluetiæ tabula generalis. | | |


*Nihil in hoc opere Geographico, quod pias aures offendere queat inueni. Quocirca, vt in lucem prodeat, conſulo.*

*Quod atteſtor ego Iacobus Coemans ab Horſt, Sacræ Theologiæ doctor, ac Eccleſiæ cathedralis S. Bauonis Gandauenſ. Scholaſticus.*

# ILLVSTRISSIMO CLEMENTISS. Q; PRINCIPI, IOANNI VVILHELMO, DVCI IVLIACENSI, CLIVENSI, & MONTENSI, COM. MARCHIAE & RAVENSPVRGI, DOM. IN RAVENSTEIN, &c. IVNIORI,

## DOMINO SVO CLEMENTISS.

MAGNVM & operoſum inſtituenti opus, PRINCEPS ILLVSTRISSIME, id mihi contigit, quod mediocris fortunæ honeſto ciui commodam ſplendidamque habitationem ſibi paranti euenire ſolet, nimirum, quando aut impenſarum exceſſus, aut ædificij cõcepti difficultas in complures annos operam prorogat, id in primis curat, vt quibus pro ſuſtentanda familia ſtatim eſt opus, ædificet, veluti ſunt culina, penu, cubicula, ciſternæ, aut putei aquarum perennium. reliqua quæ ad hoſpitalitatem, ad vitæ iocunditatem, ad decus & magnificentiam ſpectāt, vt ſunt porticus, exedrę, aulę, cœnacula, triſtega, delitiarum horti, & pomeria, ſucceſſu temporis pro rerum oportunitate & commoditate, iuxta ichnographiæ totius operis primum delineatæ normam aſtruit. Ita & ego cùm totius orbis deſcriptionem meditarer, exigebat quidem operis diſtributio & ordo, vt primum de mundi fabrica, diſpoſitioneque partium in vniuerſum, deinde, de cœleſtium corporum ordine & motu, tertiò de eorundem natura, radiatione, & operantium confluxu, ad veriorem aſtrologiam inquirendam, quartò de elementis, quintò de regnorum & totius terræ deſcriptione, ſextò de Principum à condito mundo genealogijs, ad emigrationes gentium, & primas terrarum habitationes, rerumque inuentarum tempora & antiquitates indagandas, tractarem. hic enim rerum naturalis eſt ordo, qui cauſas & origines rerum facilè commonſtrat, & ad veram ſcientiam ſapientiamque optimus dux eſt. Verùm quia in meos ſolius humeros hæc fabrica incumbit, nec aliorum opera (exceptis, qui tabulas in æs incidunt) ad hanc perficiendam vti poſſum, quemadmodum qui ædificat cementariorum, fabrorum, aliorum manibus abſoluit omnia, præterea nec ſculptorum tanta ſuppetit copia, vt paucis annis inſtitutum opus perfici queat, neceſſitate adactus fu, ex medio operis ædendi initium facere, neque porrò iuſtum erat, etiamſi vſque ad conſummationem totius ſupprimere potuiſſem omnia, ſtudioſos eius partis, quam nunc abſoluiſſem, vſu priuare. Quamobrem eas nouæ Geographiæ quam nunc paro, tabulas, quibus hac tempeſtate Reipub. me maximè ſeruiturum exiſtimaui, nimirum Galliæ & Germaniæ, primùm parandas euulgandasque iudicaui, in quibus etiam diligentem nauaui operam, vt ad rationem, & iuſtam ſymmetriam redigerem omnia, quantum ex obſeruationibus cœleſtibus, itinerarijs, impreſſis, ſcriptisque tabulis fieri potuit, vnde & loca omnia, quæ iuxta extremos cuiuſque tabulæ limbos vicinis tabulis repetuntur, eodem vtrobique ſe modo habent in longitudine, latitudine, & diſtantijs, vt ex vna tabula in aliam tranſitus & itinera non minus ag-

noſci &

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

nosci & perspici posint, quàm si vna vtriusque descriptionis esset continua tabula. Hoc tantùm est differentiæ, quod frequenter non ad eandem graduum cœlestium magnitudinem sunt comparatæ tabulæ, proinde maior in vna, quàm in altera, fit vnius miliarij capacitas, ad quam circinus contrahendus extendusve est, cùm iter ex vna in alterius locum aliquem prosequimur. Quemadmodum autem primam Cosmographiæ editionem, in primo Geographiæ Tomo, Ptolomæi inquam, tabulis factam Illustrisimo parēti tuo, domino meo clementisimo dedicaui, ita æquū est, proximam hanc euulgationis partē Illustrisimo nomini tuo sacram facere, quo patri & filio pariter, Illustrisimis Clementisimisque dominis meis, & quidem naturalibus, vt sub quorum tutela, in terra Iuliacensi, & parentibus Iuliacensibus conceptus, primisque annis educatus, licet in Flandria natus sum, iustæ reuerentiæ, obediētiæ, & gratitudinis pro beneficijs, quibus Illustrisimus parens tuus me cumulauit, testimonium palam reddam, & cognoscant posteri vestram erga studiosos, qui Reipublicæ prodesse laborant, benignam clementiam, & beneficentiā, ad quam in futurum celebrandam pro mea virili hactenus ea meditando quæ Reipub. vtilia & grata perpetuò esse posint enitor, & laborabo quoad vixero. His ergo nunc inceptæ nouæ Geographiæ partibus ILLVSTRISSIME PRINCEPS & studiosorum artiumque bonarum amantisime, patrocinare precor & tanquam reliquorum prælibamento fruere, donec totum exurgat Cosmographiæ opus in ordinem suum redactum, quod Illustrisimo parenti tuo in æternam beneficiorum & patrocinij memoriam, pariterque æterno Tuo nomini ab initio destinatum est, cuius complementum fœliciter vt finiam, ILLVSTRISSIMIQ; PRINCIPES, domini mei Clementisimi in prospera valetudine cum voluptate, vt citius fieri poterit, videant, Deum Optimum Maximum obnixè precor.

Duysburgi mense Augusto, Anno 1585.

*Illustrißimæ Celsit. T.* (ui)

*subditißimus Cliens*

*Gerardus Mercator Cosmographus.*

# GALLIAE VNIVERSALIS TABVLA.

GALLIAM *pro maxima parte duo potentißimi Reges obtinuerunt, Belgium inferius Hispaniarum Rex, cuius Principatus secundo loco explicabo: at Galliæ Regnum, quod maiorem Galliæ partem compræhēdit, Francorum Regi, cuius Metropolis Lutetia Parisiorum est, paret. Huius regni in sua membra & officia diuisio primaria hæc est. Nomina vulgaria ponam.*

Regno & Coronæ Francorū, 18. *subsunt Ducatus cum illorū cliētelaribus Comitatib. 35. tanquam perpetuum patrimonium & hæreditas.*

- Orleans.
- Burgundia *cui clientelares sunt Comitatus*
  - *Neuers.*
  - *Charrollois, sed de hoc vide in tab. Ducatus Burgund.*
- Narbona.
- Britannia *cui fidē præstant Comites*
  - *Pontieure.*
  - *Portboix.*
- Aniou *cui fidem debēt Comites*
  - *Maine.*
  - *Vendosime.*
  - *Beaufort.*
  - *Laual.*
- Berry *cui fidem præstat Comes Sancerre.*
- Normannia *cui hi sub sunt Comitatus*
  - *Alencon.*
  - *Mor'taigne.*
  - *Arcourt.*
  - *Eureux.*
  - *Malle.*
  - *Tenquaruille*
  - *Longueuille.*
  - *Chaumont.*
  - *Montpensier.*
  - *Daulphin.*
  - *Auuergne.*
  - *Vie.*
  - *Eu.*
- Auernia *cui homagiū, siue fidē debēt Comites*
  - *Clermont.*
  - *Vaudemont.*
- Guienne *cui fide obstringuntur Comites*
  - *Pithon.*
  - *Rhodes.*
  - *Armignac.*
  - *Marche.*
  - *Perdriac.*
  - *Angoulesme.*
  - *Perigort.*
  - *Ventadour.*
  - *Benon.*
  - *Lymoges.*
- Tours.
- Barleduc.
- Valoys.
- Nemoux.
- Alencon.
- Reims.
- Laon.
- Langres.
- Borbon *cui subest Comes Forest.*

Comitatus *qui immediatè subsunt Coronæ Franciæ, Regno patrimoniales, 16. fuerunt, nunc verò 14. tantùm.*

- *France.*
- *Dampmartin.*
- *Beaumont.*
- *Champaigne.*
- *Vermandois.*
- *Meßy.*
- *Chartres.*
- *Montfort.*
- *Melun.*
- *Perche.*
- *Eureux.*
- *Estampes.*
- *Dunois.*
- *Tholouse.*

Artesia & Flandria *olim sub Corona Franciæ erant, nunc ad Regis Hispan. ditiones pertinent.*

Pares Franciæ 12. *ab Hugone Capeto instituti, qui Regis constituendi, cùm de successione est controuersia, potestatem haberent.*

- Sæculares
  - *Dux Burgundiæ.*
  - *Dux Normanniæ.*
  - *Dux Guienne, siue Aquitaniæ.*
  - *Comes Flandriæ.*
  - *Comes Campaniæ.*
  - *Comes Tholosæ.*
- Ecclesiastici
  - *Dux & Archiepisc. Remensis.*
  - *Dux & Episc. Laon.*
  - *Dux & Episcopus Langres.*
  - *Com. & Episc. Noion.*
  - *Com. & Epi. Beauuois.*
  - *Com. & Epis. Chalons.*

Flandriæ Comitatum *Carolus* v. *cum Francisco Valesio pactus à fide exemit, qua Galliæ Regibus erat obstrictus: Duces etiam & Comites reliqui seculares, quia Coronæ subiecti nunc sunt, Parium potestate vti nequeunt. soli Ecclesiastici, vt Ecclesiastici, suo loco manent, & quando est opus alij seculares Principes pro arbitrio aduocantur.*

Status Ciuilis: *Septem sunt summi Senat⁹ per Galliam, quos vulgò Parlamenta vocant, à quibus appellare non licet.*

- Parisiensis, *cuius 80. perpetui prouocationum sunt definitores, teste Iohanne Aubano, & diuiditur in 4. Curias.*
  1. *Prima est Camera, 4. Præsidentes, & Consiliarios 30. habens.*
  2. *Inquisitionum.*
  3. *Arrestarum.*
  4. *Requestarum vel Supplicationum.*
- Tholosanus.
- Rotomagensis, *Roan.*
- Diuionensis, *Dyon.*
- Burdogalensis.
- Aquensis, *Aix in Prouincia.*
- Gratianopolitanus, *Grenoble.*

Academiæ *in Regno Galliæ sunt hæ. Paris, Poictiers, Bourges, Tholouse, Bordeaux, Nantes, Lyon, Orleans, Montpellier, Cahors, Grenoble, Valence, Reims, Angiers, Caen quæ Cadomensis dicitur, Nimes, Romans:*

Status Ecclesiasticus.

*Archiepiscopatus duodecim, quorum Suffraganeos in particularibus tabulis notabo.*

*Lyon, Lugdunensis Primas.*
*Aix, Aquensis in Prouincia.*
*Vienne, Viennensis.*
*Reims, Remensis.*
*Narbone, Narbonensis.*
*Tholouse, Tholosanus.*
*Bordeaux, Burdegalensis.*
*Aux, Auxitanus.*
*Bourges, Bituricensis.*
*Tours, Turonensis,*
*Roan, Rotomagensis.*
*Sens, Senensis.*

Ducatus *Comitatusq; hîc supra nominati, qua parte quærendi sint, index post tabulam sequens indicabit, quem in hunc vsum collegi, vt saltem clariora quæq; Galliæ loca mox inueniri poßint, quando quæ in particularibus sunt tabulis compræhendere immensi operis esset, nec admodum necessarium.*

Medius tabulæ Meridianus est 23. reliqui ad eum inclinantur iuxta rationes 44. & 49. Parallelorum.

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# BRITANNIA, NORMANDIA,
## BEAVSSE, POICTOV, BERRY.

**BRITANNIA**
- Inferior habet dominia
  - *Grello cuius principalis locus Chasteau Andron 17 38: 48 22.*
  - *Le Pais de Cueel.*
  - *Baignon.*
  - *Montfort.*
  - *Vannetais 17 28: 47 12.*
  - *Rohan viconté 17 13: 47 41.*
- Superior *in qua sunt*
  - *Pais de Brieux.*
  - *Iugon 28 6: 48 22.*
  - *Plerel.*
  - *Pontigny.*
  - *S. Iulian de Vouantes.*
  - *Auseuy.*
  - *Lamballe 17 54: 48 21.*
  - *S.Malo.*
  - *Iocelin.*
  - *Redon.*
  - *Renes.*
  - *Clisson sub quo comprehenduntur, Pais de Rhez, Clissonois, & Chantaussy.*
  - *Montcontoul.*
  - *Dinan.*
  - *Maleſtroit.*
  - *S. Aulbin 19 6: 48 0.*
  - *Nantes.*

Status Ecclesiasticus Britanniæ.

Archiepiscopus *Dolensis in Dol. Hos sub se habet Episcopos: Nannetensem Nantes, Venetensem Vannes, Briocensem S. Brieu, in his tribus Gallicè & Britannicè loquuntur.*
*Carisopitensem Corneuaille 17 23: 48 22. Leonensem S. Pol de Leon, Trecorensem Treguir. In quibus Britannica tantùm lingua, quam vocant Britõn Britonant in vsu est, quam veterem Troianorum linguam esse putant.*
*Macloutensem S.Malo, & Redonensem Renes. In his, ac Dolense Gallicè tantùm loquuntur.*

**NORMANDIA**
- Superior *in qua sunt*
  - Duces
    - *Alencon.*
    - *Aumalle 22 39: 49 50.*
    - *Longueuille.*
  - Comites
    - *Eu partim, nam pars in Francia est.*
    - *Harcourt.*
    - *Eureux.*
    - *Tancarville 21 26: 47 22.*
    - *Mauleurier.*
    - *Mortain 19 34: 48 39.*
    - *Montgommery.*
  - Vulx *in dimidia parte, in qua est Gisors villa capitalis, Comit. & Balliage 22 59: 47 8.*
  - Baroniæ. *L'Aigle 21 50: 48 47.*
- Inferior *in qua sunt*
  - *Pais de Caux 22 0: 49 30.*
  - *Pais de Beſsin 20 20: 49 6.*
  - *Constantin, Metrop. Constance.*
  - *Houiuet.*
  - *Royaume de Yuetot 21 51: 49 36.*
  - *Le Vaulx de Vire.*

Status Ecclesiasticus Normandiæ.

Archiepiscopus *Rothomagensis Roan, cui subsunt Episc. Sagiensis Sees 21 16: 48 42. Constanciensis Constance, Lexouiensis Lisieux 20 10: 47 4. Abrincensis, Auranches, Baiocensis Baieux, Ebroicensis Eureux.*

**BEAVSSE** *triplex est*
- Haulte *Beausse in qua sunt*
  - Chartrain, *Chartres Duc. & Comit. in quo sunt*
    - *Comit. Dreux.*
    - *Comit. Montfort.*
  - Aniou *Duc. & sub illo Maine Comit.*
  - Perche *Comit. in quo*
    - *Perche Gouet cuius principale oppidum Nogent le Rotrou.*
    - *Haulte Perche in quo Mortaigne oppidum principale.*
- Basse *in qua sunt: Pais d'Orleans, Solongne, & Lorris 23 26: 47 56.*
- Moyenne *Beausse in qua sunt*
  - *Comit. Blois sub quo Dunois Comit. cuius præcipuum oppidum Chasteaudun, & Com. de Tonnoire.*
  - *Vendosme Comit.*
  - *Touraine Duc.*

Status Ecclesiasticus in Beausse.

Archiepisc. *Turonensis: Tours habet sub se Cenomannensem: Le Mans, & Andegauensem: Angiers.*
Episcopus *Carnotensis Chartres subest Senonensi in Campania, & item Aurelianensis.*

POICTOV & BERRY *peculiaribus tabulis latius declarabuntur.*

*Hæc pro magna parte collegi ex Itinerario Gallico intitulato La guide des Chemins de France.*

Medius Meridianus 19: 0. reliqui ad hunc inclinantur ratione 46 40. & 49 0. Parallelorum.



GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# AQVITANIA
## AVSTRALIOR.

*Quæ reliqua sunt Aquitaniæ vsque ad Ligerim fluuium continent tabulæ Pictauiensis & Biturigum.*

Sunt in *vniuerso Aquitaniæ Ducatu*

- Ducatus
  - *Guascongne, siue Guirnne.*
  - *Auuergne.*
  - *Angoulesme.*
  - *Berry.*
  - *Touraine, Tours.*
- Comitatus
  - *Tholose.*
  - *Narbonne.*
  - *Albret* 20:30.44:0.
  - *Armignac* 21:0.43:30.
  - *Bigorre feudalis Tholosano* 20:0.43:0.
  - *Beat* 21:45.42:40.
  - *Estrac.*
  - *Commingeois feudalis Tholosano* 22:0.42:25.
  - *Foix feudalis Tholosano* 22:15.42:50.
  - *Ventadour.*
  - *Pompadour.*
  - *Montignac, in Poictou.*
  - *Perigort, Perigeux.*
  - *Esparre.*
  - *Lymosin, Lymoges.*
  - *Pictou.*
  - *Marche.*
  - *Fronssac Viconte* 20:30.44:54.
  - *Touraine, Tours.*
  - *Aulnay, Viconte.*
- Dominia
  - *Basque.*
  - *Planes* 20:0.44:20.
  - *Graue.*
  - *Chaloces.*
  - *Saintonge.*
  - *Aulnis.*

Status Ecclesiasticus.

Archiepi*scopi* 5.

- Narbonensis, *Narbona, sub quo suffraganei* 10. *Carassona, Agatensis: Agde, S Pontij Thomeriacum: S. Pons, Electensis: Aleth, Maguelone* 24:37.42:44. *Elnensis: Ealne, Bitercensis: Besiers* 23:50.42:41. *Ledouensis, Ledeue: Nemausensis, Nimes: Vticensis, Vsez.*
- Bituricensis: *Bourges, sub quo* 10. *Episcopi Clermont, Rhodes, Lymoges, Mande, Alby, Cahors, Castros, Tulles, S. Flour, Le Puy exemptus. Omnes sunt in indice Galliæ.*
- Burdegalensis *Bordeaux, sub quo sunt* 8. *Poictiers, Lucon, Maillezais, Sainctes. Engoulesme, Agen, Cōdon, Sarlac* 21:47.44:52.
- Tholosanus: *Tholouse, sub quo* 7. *Episcopi Pamiers, Mirepoys, Montauban, Lavaur, Rieux* 22:6.43:7. *Lombes* 21:48.43:15. *S. Papons* 23:3.43:3.
- Auxitanus: *Aux, sub quo Aquensis: d' aqs Conuenarum: Comminge, Taruiensis: Tarbes, Vasatensis: Basas, Lescuriensis: Lescure, Ledroensis vel Lectorensis: Letoure, Conseranensis: Conserans, Olorensis: Oleron, Baionensis alias Baiocensis: Baione, Adurensis: Adure alijs Ayre.*

Hæc ex Annalibus Aquitaniæ Ioannis Bouchet pro magna parte desumpta sunt.

# ARELATENSE
## REGNVM

Regiones *complectitur inter Rhodanum & Alpes, quæ olim Imperij erant, vnde Elector Treuirensis adhuc se Archicancellarium per Galliam & regnum Arelatense scribit.*

In *hoc tractu sunt*

- Sauoye, *Sabaudia Ducatus.*
- Delphinatus *Com. à filio Regis, aut eo qui proximè regno Franciæ est destinatus, possidetur.*
- Prouincia *Comitatus.*

Status Ecclesiasticus.

Archiepiscopi 5.

- Tarentasiensis *in Sabaudia cui subsunt* 2. *Sedunensis: Sitten, & Augustensis in Angusta.*
- Ebredunensis *Ambrun cui subsunt* 9. *Dignensis: Digne, Grassensis: Grasse, Senetensi: Zena, Niciensis: Niza, Glaudatēsis: S. Glaud fortè,* 27:31.46:8. *Vanciēsis: Vapnicensis: Vap, alijs Gap, Briancon, S. Pol.*
- Viennensis: *Vienne cui sunt suffraganei* 6. *Valentinensis & Diensis coniuncti: Valence & Dye, Viuariensis: Viuiers, Mauriacensis vel Morionensis S. Ian de Morienne* 28:15.44:27. *Gebennensis: Geneue, Gratianopolitanus: Grenoble, Romans.*
- Aquensis: *Aix, huic subsunt* 5. *Aptensis: Aps, Foroiuliensis: Freiul, Sesturicensis: Sesteron, Regensis: Eres, Vapincensis: Vapinte.*
- Arelatensis *cui subsunt Massiliensis: Massilia, Vasiensis: Vaison, Tricastinensis: Tricaste, Cauallicensis Cauaillon* 25:48.43:1. *Auinionēsis: Auignon Aurasicensis: Orange, Carpentoracensis: Carpentras* 25:53.43:20. *Tolonensis: Tollon.*

In *Lugdunensi Prouincia vrbe Lugduno: Lyon Archiepiscopus & primas Galliæ residet. Habens sub se* 4. *suffraganeos, qui sunt Heduensis: Auteun, Matisconensis: Mascon, Cabilonensis: Chalon ad Saonam fluuium, & Lingonensis: Langres.*

Medius Meridianus 23:50. reliqui ad hunc inclinantur iuxta rationes Parallelorum 43. & 46.



GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# FRANCIA, PICARDIA VERA, ET CAMPANIA.

**FRANCIA** *in hac sunt*

- Preuosté & Viconté *de Paris. Diuiditur in 4. ditiones quæ sunt*
  - *Le Parisis cuius metropolis Paris.*
  - *La Goelle in qua Comitatus Dammartin* 23 45: 48 49.
  - *L'isle de France, sita inter S. Denis* 23 21: 48 43. *& Montmorency* 23 21. 49 0. *& fluuium Sequanam: Seynen.*
  - *Vulx in le Francois sita inter Clermont in Beauuoisis & Sequanam fluuium.*
- Valois *Ducatus, cuius metropolis est Senlis Preuosté & Balliage. Sub hoc Ducatu est Comitatus de Beauuois.*
- Hurepois *comprehendit Viconté & Balliage de Melun.*
- Gastinois *comprehendit Ducatus duos, Estampes & Nemoux.*

**PICARDIA** *vera sub qua sunt. Hæc copiosius cum Artesia descripta est*

- Thierache *Ducatus in quo metropolis Guise.*
- *Com. & Vidamie d'Amiens.*
- *Com. Vermandois, sub quo sunt alij 4. Com. Soisson, Noyon, S. Quintin, & Laon.*
- *Com. Retelois, in quo metropolis Retel.*

**CAMPANIA** *in qua sunt*

- Comitatus *subiecti*
  - *Bar sur Seine.*
  - *Auxerre Viconté.*
  - *Tonnerre* 25 19: 47 36.
  - *Pour suiuent.*
  - *Braine* 25 51: 49 13.
  - *Grandpre* 26 18: 49 0.
  - *Mailly* 25 34: 48 27.
  - *Vertus* 25 18: 48 46.
  - *Roussy.*
  - *Retel.*
  - *Iuigny.*
  - *Brie* 23 37: 48 28.
- Ducatus *non subiecti*
  - *Reims.*
  - *Langres.*
- Comitatus *non subiecti*
  - *Ligny.*
  - *La Mothe.*
  - *Chalon.*
- Baroniæ
  - *Iainuille.*

Status Ecclesiasticus,

*in hac parte Galliæ.*

Archiepiscopus *Remensis cui subsunt Episcopi in hoc tractu: Suessionensis Soisson, Cathalaunensis Chalon, Ambianensis Amiens, Nouiodunensis Noyon, Siluanectensis Senlis, Beluacensis Beauuois, Laudunensis Laon, & in alijs Belgij partibus, Cameracensis, Tornacensis, Morinensis, & Atrebatensis.*

Archiepiscopus *Senonensis in Sens, cui subsunt: Parisiensis, Meldensis Meaulx, Trecensis Troye, Carnotensis Chartres (qui est in Haulte Beausse) Niuernensis Niuers, Aurelianensis Orleans, Antissiodorensis Aussoire vel Auxerre.*

*Hæc collecta sunt partim ex Guide des Chemins de france, partim ex libello inscripto La diuision du monde.*

Medius Meridianus 24 40. ad quem reliqui inclinantur iuxta rationem 48 0. & 49 30. Parallelorum.

d

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# BOVLONGNE
## COMITATVS.

*Inſunt & hi Comitatus, Guines, Ardres, & Fiennes Baronatus.
Item Epiſcopatus Taruannenſis ſiue Morinorum, cui hæ Ditiones
in ſpiritualibus parent.*

Meridiani ad rationem paralleli 50 45
poſiti ſunt.

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

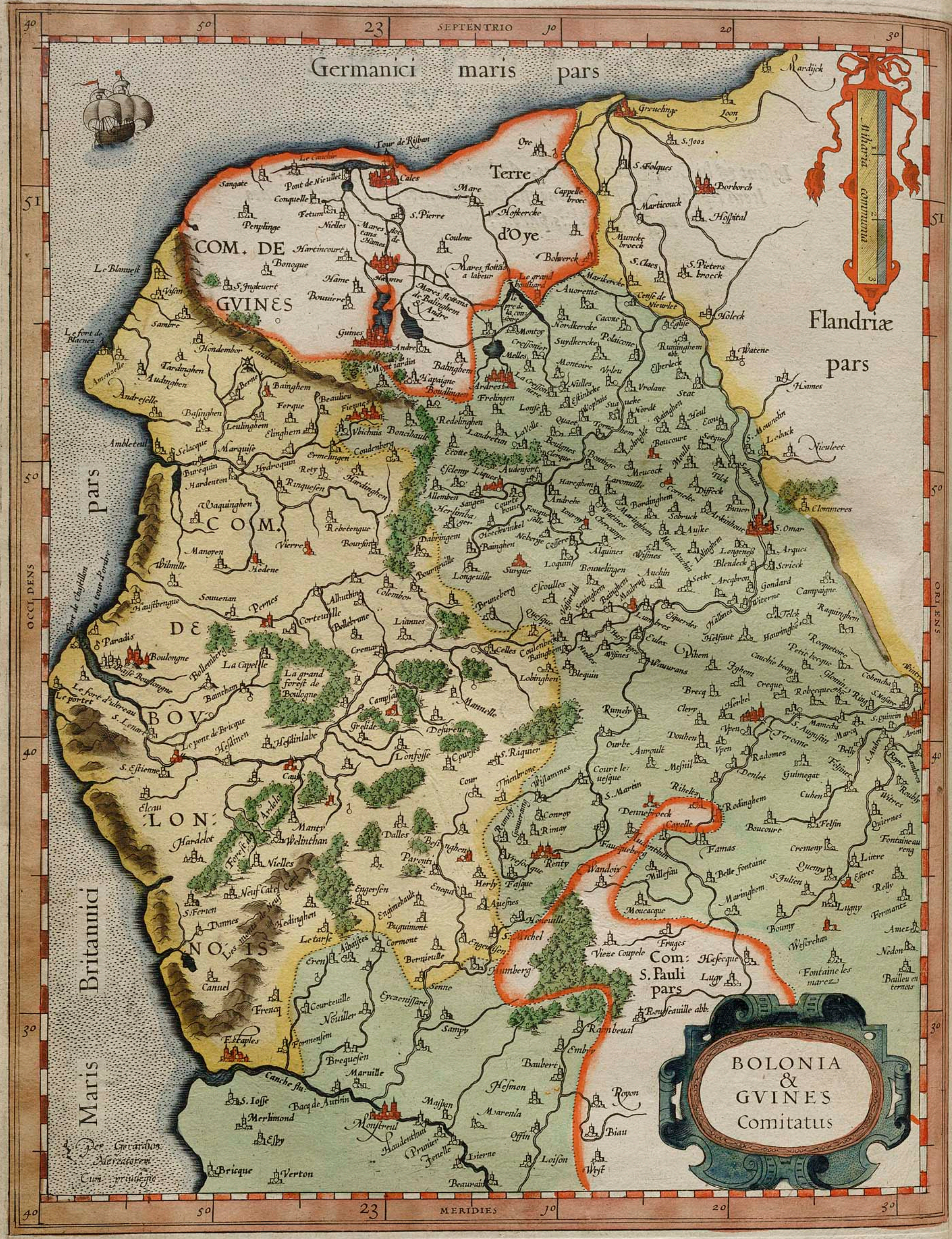


# ANIOV
## ANDEGAVENSIS DVCATVS.

ANIOV *Ducatus habet Comitatus, Baronias, Dominia, vt Craon 18: 56. 47:34. &c. quæ necdum inueni, aut distinguere potui. Homagium siue fidem clientelarem illi præstant hi Comitatus 4. Maine, Vendosme, Beaufort, La Val.*

Iurisdictio.

SEDES PRAESIDIALIS *totius Ducatus est Angiers, sub qua sunt particulares sedes iuridiciales Angiérs, Saumur, Bauge 19: 45. 47:25. & Beaufort en Vallee 19:40:47:16.*

Status Ecclesiasticus.

VNVM *habet Episcopum Andegauensem. Angiers, Turonensi Archiepiscopo subiectum.*

Meridiani positi sunt ex ratione 47:15. paralleli ad circulum maximum.

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# BERRY
## DVCATVS

Bourges *metropolis, Ducatus, Vrbs regia, & Academia, cuius Præfectus sub se habet,*

Sancerre *Comitatum* 23 56.47 15.*qui sub se habet castellanias siue municipalia magisteria*
- Sancergue 23 56. 47 4.
- Beaufeu.
- Chapelle *d' Angillon* 23 27. 47 19
- Boncard.

*S. Aignan Comit.*

Montfaulcon 23 12.46 56.*Baronia est sub qua sunt dominia.*
- Baugy 23 45. 46 56.
- Gron 23 46.47 1.

Et *has Castellanias.*

*Aijs d' Angillon* 23 31. 47 10.
*S.Satur* 23 59. 47 13.
*Sury en Vaux* 23 54.47 17.
*Beaulieu* 23 56.47 26.
*Lury* 23 0. 47 4.
*S.Soulange* 23 31. 47 7.
*Brecy* 23 40. 47 15.
*Estrechyes boys* 23 46. 47 5.
*S.Palais* 23 24. 47 14.
*Bengy* 23 44. 46 56.
*Maulpas.*
*La Salle le Roy*
*S. Fleurant* 23 15. 46 57.
*Ville neufue* 23 11. 47 0.
*Bueil.*
*Neufui sur Baranion* 23 13. 47 14:
*S. Crapaix* 23 12.46 57
*Quantilly* 23 25.47 12.
*Morthonnier* 23.42.47 1.
*Ascilly.*
*Fomorigny*
*Marmaignes* 23 16.47 3.
*Jussy le Chauldrier* 23 36.46 56.
*Francheuille* 22 38. 47 14.
*Maubranches* 23 33. 47 4.
*La Corne.*
*La Chapelle* 23 40.47 16.
*S Vrsin.*
*Les Chaizes*
*Nancay* 23 10. 47 16.
*Tillai* 22 59. 47 14.
*Vauurilles.*
*Doye*
*Briliers*
*Les Cloyes*
*Leurox* 22 36.46 53.
*Vatan* 22 46. 46 59.
*Bouge* 22 35:46 58.

*Habet autem hæc metropolis sub se alias 5. Diœceses.*

1. Est Yssoudun 23 0.46 54 *regia ciuitas & Balliage, hoc est, diœcesis, quæ habet sub se,*

Baronias, *Chasteauroux, Gracay. S.Seuere* 23 4.46 27.*Lynieres* 23 40.46 40.*cui appēdet Castellania de Rizay. Argenton in qua Riuarennes senes cauchee* 22 20. 46 35. *& Seruignet Preuosté.*

Constellanias, *Boussac* 23 4.46 19.
*Perouse*
*Chastre*
*Chasteau Meillant* 23 10.46 31.
*Chastellet*
*Mothe Fully* 23 3. 46 29.
*Mareul* 23 7.46 49
*Masseuure*
*Voullon* 32 57.46 44.
*Neuffuy S.Sepulchre* 22 46.46 51.
*Augurande.*
*Charroux* 23 7. 46 55.
*Rully* 23 1.47 2.
*S.Chartier* 23 1.46 39.
*Laferte.*
*Pauldy* 22 55.46 59.
*Vn Lepalleteau*
*Nohaut.*
*Massay* 23 23.46 27.
*Bommieres* 23 0.46 43.
*Ville dieu* 22 34.46 44
*Cahors* 22 14.46 38.

2. Dun le Roy *ciuitas Regia, cui subsunt hæ Castellaniæ: Pra dict Cullant Baronia* 23 21. 46 30. *Chasteau nuef sur Cher* 23 18.46 47. *S.Iulian.*

3. Vierzon *ciuitas Regia & diœcesis habens sub se hæc dominia, Champre, Motte d' Aisy, Saragosse, Brinay* 23 5. 47 5. *Mery* 22 57.47 10.

4. Mehun 23 10.47.6 *Diœcesis, & ciuitas Regalis, habet sub se Castellanias has: Loue Fouecy* 23 6.47.6.

5. Concressault siue Concoursault, *Regius locus & diœcesis, has sub se habet Castellanias, Vailly* 23 44.47 23. *Argent* 23 29.47 28. *Clemon* 23 26.47 32. *Beaujeu.*

Status Ecclesiasticus.

*Archiepiscopus Bituricensis. de bourges, hos habet suffraganeos Episcopos* 10.

*Claramontensem, Clarmont*
*Menatensem, Mende*
*Castrensem, Castres*
*Rhutenensem, Rhodes*
*Albiensem, Alby*
*Tutelensem, Tulles*
*Lemouicensem, Lymoges*
*Caturcensem, Cahors*
*S.Flori, S.Flour.*

*Aniciensis, le Puy est exemptus.*

*Hi Episcopi omnes in tabula Aquitaniæ ostendentur.*

Hæc ex Ioannis Chaumeau Aduocati Bituricensis historia Biturigum descripta sunt. Quæ in ipsius tabula deerant loca, ea nec numeris monstrare potui, neque enim amplior huius Ducatus extat descriptio.

*Distant meridiani iuxta rationem Paralleli 46.50.*



GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# POICTOV

## PICTAVIENSIS COMITATVS.

Pictauiensis *Comitatus habet sub se*

- Vicontez *bosce*
  - *Touars.*
  - *Brosse.*
  - *Bridiers.*
  - *Rochechouart.*
  - *Chastelheraud. nunc ducatus.*
- Principatus
  - *Thalmont.*
  - *Roche sur Ion.*
- Baronias.
- Dominia *multa, Mirebeau, Chauigny, Montmorillon, Chasteaumur, &c. sed quæ in Comitatus, Baronias, &c. distinguere nequeo.*

Iurisdictio. *Metropolis & Regia huius Comitatus ciuitas Poictiers est sedes Præsidialis totius Prouinciæ, habens sub se Regias Iurisdictionis sedes particulares has: Poictiers, Niort, Fontenay le Comte 19:29. 46:11. Montmorillon 21:36. 46:34. Lusignan 20:40. 46:32. Chastelleraud. La basse Marche circa 21:40. 46:25. Dorat, Siuray 21:11. 46:11. S. Maixent.*

Status Ecclesiasticus *habet Episcopatus tres qui subsunt Tholosano Archiepiscopo*

- Pictauiensem *Poictiers, in quo sunt Abbatiæ 27.*
- Lucionensem *Lucon siue Lusson, in quo sunt Abbatiæ 10.*
- Mallacensem *siue Maliacensem, Mailezay, in quo sunt Abbatiæ 4.*

*Hæc ex Annalibus Aquitaniæ Ioannis Bouchet collecta sunt.*

Meridiani distant pro ratione 46 30 paralleli ad circulum maximum.

h

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# LOTHARINGIAE DVCATVS PARS SEPTENTRIONALIS.

Comitatus *in Lotharingicis Historijs hi nominantur. Vaudemont* 27.31:48.19. *Chaligny* 27.33:48.35. *Salm* 28.56:48.24. *Amance* 27.49:48.44. *Toul* 27.11:48.39. *Metz* 27.40:49.9. *sed hic in perpetuam Aduocatiam mutatus est. Rychecourt* 28.30:48.38. *Remiremont* 28.10:47.47. *Blammont* 28.27:48.31. *Kirchingen* 28.1:49.6. *La Mothe* 27.9:48:3. *Mommeny* 27.44:48.54. *Marchionatus est.*

Dominia, *Marsal* 28.11:48.46. *Rambertville* 28.16:48.13. *Mariemont* 28.22:48.42. *Remereuille* 27.57:48.42. *Rozieres* 27.53:48.32. *Sandacourt* 27.17:48.10. *S.Bellemont* 27.27:48.3. *Homburg* 28.31:49.12.

Meridiani distant pro ratione Paralleli 48. 40. ad circulum maximum.

i

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# LOTHARINGIÆ
## DVCATVS
### *PARS MERIDIONALIS.*

*Dux Lotharingiæ Princeps est Imperij ad quintum Circulum pertinens. Similiter Episcopi Metz & Toul,*
*& Comitatus Salm, Blammont, siue Blanckenberg, Krehanges siue Kirchingen.*
*Item ciuitates Imperiales Metz, Toul, Kauffmans, Sarbruck.*

Meridiani distant ex ratione paralleli 48. 40
ad circulum maximum.

k

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# BVRGVNDIA
## DVCATVS.

**Sunt in hac Burgundia & eius confinibus.**

**Comitatus**

*Dijon, Metropolis & Parlamentum Regium, summusque Senatus. Austun, Tonnerre 24 51:47 25. Chalon ad Sagonam vulgo Sonam, quæ veteribus est Anar, fluuium. Mascon, S. Martin, Neuers, Langres, Auxerre, S. Iangou.*

*Charrolois, de hoc Comitatu cui nunc iure competeret magna fuit inter Reges Philippum Hisp. & Henricum 2. Franc. controuersia, dum pacem solidam & perpetuam inter se constituerent, nuptijs inter Philippum & Isabellam Henrici natu maiorem filiam contractis. sed superarunt Hispanorum rationes. Itaque qui ab Henrico detinebasur, tum Regi Hispaniarum ex integro fuit restitutus, à quo tempore vti prius prouocationes iuridicæ Dolam ad Regium Senatum Parlamenti, veluti supremi eius domini deuoluuntur, ibique sistuntur. Cuius Comitatus titulo, Ducis Burgundiæ filius natu maior, viuo patre fuit insignitus, veluti Carolus Audax quamdiu Philippus pater superfuit, & Carolus Quintus viuo etiam Philippo patre. Harum rerum testem habeo doctissimum virum, & rerum politicarum obseruantissimum, Ioannem Metellum Sequanum. Quæ de hoc Comitatu in Galliæ vniuersali sunt notata, antiquiora tempora scriptaque sequuntur.*

**Dominia**

*Chargni forte Chagny 26 2:46 15. Monliet forte Montit 25 13: 47 9. Auxone, Rogemont 25 18: 47 26. Mussy 25 45: 47 43. Brestemont, Sees, Mombys, Sennegnon, Gilly 25 23: 47 32. Valenion, Tirecourt, Cheuihny, Aineuille, Espireyforte Epiryn 25 42: 46 11. Taruant, Brasey forte Brasse 25 45: 45 50. Rochefort 25 58: 47 23. Aincourt siue Agincourt 26 5: 46 37. Viteau. Quibus adduntur etiam, Arlay 26 30: 46 15. Ragny 24 56: 47 7. Challigny, Mommartin, Longey, Beauchamp, Couches 26 0. 46 47. Quæ, addita hac Burgundia inueni nominata Dominia, quanquam in tabulis signata non reperiantur.*

*Episcopus Augustudunensis siue Heduensis, austun, & Matisconensis Mascon, & Cabilonensis Chalon, & Lingonensis Langres, subsunt Archiepiscopo Lugdunensi.*

Meridiani positi sunt ex ratione paralleli 46 40. ad circulum maximum.

1

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# BVRGVNDIA SVPERIOR,
## SIVE LIBER COMITATVS,
### vulgò LA FRANCHE COMTE.

Burgundię Comitatus, in tres Diœceses & Pręfecturas, siue, Balliuatus, vt ius facilius diceretur, diuisa est, videlicet: in Superiorem, cuius sedes est Vesulij. Inferiorem, cuius sedes est Polichnij, & Dolanam, cuius sedes est Dolæ. Qui Comitatus, ideò liber dictus est, quod eius Comes & Princeps; eius prouinciæ nomine, nullum prorsus in Superiorem agnoscit. tum quod prouincia est planè sub suo Comite, ab omnibus tributis & exactionibus libera.

Quando *Conuentus prouincialis agitur, tres Status conueniunt; eos nomine Comitis conuocante Principe Auraico, siue Aurengiæ, D. à Nozeret, & Arley, Marschalco: videlicet, nobilitas, Ecclesiastici, et vrbes.*

- *Superioris Diœcesis*
  - *Comites: Montbelliart, Roche, & Varax, Montriuel, Thalamey & Vaulgrenans Vergey, Rey, Listenois.*
  - *Abbates: Croissant, Charite, Bitaine, Corneul, Tulley, Clarfont, Luxeul, Belleuaulx Gracedieu, Charleu, Trium regum.*
  - *Priores: Vaucluse, Lantenans, Cusance, Marteret, Iussey, Port sus Saone, Monthereul ad Sagonam, S. Marcelli.*
  - *Canonici: Calemostier. & alij alijs locis.*
  - *Vrbes: Gray, Vesoul, Montboison, Iussey, Palma, Port sus Saone, Cromary, Montiustin, Faulcongney.*
  - *Domini: Montmorot, & S. Loup, S. Martin, Taulens, Villeneufue, Rupt, Montgeuelle, Chastillon & Beluoye, Conflandey, Monbaillon, Vellefon, Ducey, Ygny & Chemylly, D' Oizelet, Cicõ, Trasues, Raincõmeres, Costebrune, Sombernom, Valefault, Bermont, D' Auilley, Mugnay, Vereur, Touraize, Citey, Prouãchieres, Grandmont, Velle Cheurelous, Voysey, Dampierre, Frotey, Beutal, Matay, Noironde, Tromarey, Millesey, Mailleroncourt, Myon, Bennenge, Vellerot le boz, Clerc, Betoncourt, Montaillote, D' Amondans, & de Fraisne, Chauirey, Montot, Mons S. Legier, Cuury, Montereul, Sorans, & Lambry: & alij permulti.*
- *Inferioris Diœcesis*
  - *Comites: Ruffey, & S. Aulbin, Baro Cheureaul-*
  - *Abbates: S. Eugendi, Baume, Balerne, Mont S. Mariæ, Mont Benoit, Beyllen, Rausieres.*
  - *Priores: Mainnaul, Vaucluse, Bonlieu, Mente, Lonslesaulnier, Arbois, Mote, Syrodi, Vallis supra Polichnium, Mortau.*
  - *Canonici: S. Mauritij, & S. Anatolij, & S. Michaelis, Salinis omnes; Arbosienses, Polichnienses, Nozeretenses, & aliarum vrbium ac locorum alij.*
  - *Vrbes: Salinis, Arbois, Poligny, Pontarlien, Nozeret, Castrum Caroli, Monmoroti, Orgelet.*
  - *Domini: Coulongnia, & Andelest, Courlaou & le Pin, S. Amour, Argento, Laubespin, Poupet, S. Sorlin, Darnam & Tramelay, Borsia, Cressia, Fitigny, Chamberia, Montena, Vecles, Rosait, Marigna, Beaufort, Nasey, L' Aigle, Courboson, Vertamboz, Largilla, Moiron, L' Estoille, Chasnee, Aresche, Coges, Bar, et Iousseaul, D' Augea, Muyre, Charrin, Charlin, Chaumes, Breteryeres, Fontenay, Cognya, Chaulx, Montnet, Vadans, Villette, Les Arbois, Aiglepierre, Chasteluillam, S. Iulian, Descrilles, Verges, Chay, Champaigne, Beaulchemin, Villeneufue les Orglet, Chastes, Præfectus arcis de Ioulx, siue, Iuræmontis, Vincelle, Vismeaulx: & alij multi.*
- *Dolanæ Diœcesis*
  - *Dominus de Giurey, Longepierre & Rahon, Cleruans.*
  - *Abbates: Billon, S. Vincentij, S. Pauli Bisantij, D' Acey.*
  - *Priores: Loye, Laual, Damparis, Ioube, Monterot, Mote supra Altampetram, Faye, Mostier in Secusia.*
  - *Canonici: Dolani, Bisuntinenses. & alij alijs locis.*
  - *Vrbes: Dola, Quingeium, Ornans, Loya, Rochefort, Vercellæ.*
  - *Domini: Vauldrey, Rainnes, Rye, Monfort, Montrichard, Fertãs, Maillot, Bermõt, Cleron, Verchamps, Dossans, Port, Chasteau Roillault, D' Abbans & Marchault, Reculot, Chantrans, Mont Grospain, Mutiguey, Chassey, Parressey, Choisey, S. Ilye, Faye, Parrel, Chemin, Rabus, Champdiuers, & Kanslonieres, Rainchecourt, Paintre, Montrambart, Salans, Goussans, Chauirey, Ancier. & alij.*

Quatuor verò Burgundiæ nobilitatis præcipuæ familiæ; vtpote, quæ à Burgundiæ Regibus & Principibus originem ducere narrentur, vel cum ijs adfinitatem contraxerunt; commemorantur. Videlicet, DE VIENNE, cui Nobilitatis epitethon titulusque tribuitur. DE VERGY, cui strenuæ titulus datur. DE CHALON, quæ opulentæ diuitisque nomen obtinet, Auraicique Principatus titulum. DE NEVFCHASTEL, quæ feudis est insignis.

*Hæc ex Gilberto Cognato Nozereno ad verbum fere transcripsimus omnia: & quia in tres Præfecturas dominia omnia distribuit & prosequitur, adeoq; haud vaga est locorum in tabula inquisitio, numeros omisimus: præcipuè dum quæ quærentur, signis additis, vt turribus & crucibus, facilè se pandant. Plura autem nominat Cognatus quæ in tabula non sunt: noluimus tamen ea omittere, vt totam Nobilitatem quam recitat ille, complecteremur.*

Iurisdictio. *Appellationes omnes ex tribus Diœcesibus siue Balliuatibus; Dolam, ad supremum Comitatus huius Parlamentum, referuntur.*

Status Ecclesiasticus. *Archiepiscopus Bisuntinus; cui subsunt tres Episcopi, Basiliensis in Germania & Heluetia, Lausanensis, & Bellicensis, in Sabaudia; Ecclesiasticæ administrationis est caput, Princepsque Imperij.*

Membra hic sunt Imperij & quinti Circuli; Archiep. Bisuntinus; & vrbs Besancon, ciuitas Imperialis libera, olim maximum maximæ Sequanorum prouinciæ, oppidum; & eius Præsidis fixa sedes.

Decimus Imperij Circulus dicitur Burgundicus, quod à domo Burgundica sit institutus:
Complectitur præcipuos Belgij Principes, qui sunt

| | | |
|---|---|---|
| *Dux Burgundiæ,* | *Comes Egmond & Iselstein,* | *Comes Nassau in Breda,* |
| *H. Bergen & VVaelhem,* | *Com. Horne,* | *Com. Bergen.* |

Meridiani distant pro ratione Paralleli 46 40.
ad circulum maximum.

m

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# HELVETIA
## CVM FINITIMIS REGIONIBVS CONFOEDERATIS.

**Respublica Helvetiæ, tribus partibus constat,**

- **Prima** *pars sunt 13. pagi, quos Itali Cantones, Ort Germani vocant. Hi soli hoc iuris habent præ alijs confœderatis, quod de omnibus ad cōmunē Remp. Heluetiorum pertinētibus, in publicis conuentibus deliberāt, & suffragia ferūt, omniumq; totius ciuitatis cōmodorum & incommodorum participes sunt. Præfecturas quas simul acquisierint, pari iure administrant, & reliquæ prædæ, publicè ex æquo participes sunt.*
  - 5. *Tigurum* 30 20:46 58. *accessit fœderi trium pagorum Anno Domini* 1351.
  - 8. *Berna* 29 2:46 38. *fœderi Heluetico iuncta est anno* 1355.
  - 4. *Lucerna* 29 53:46 42. *anno* 1332. *perpetuo fœdere tribus primis pagis iuncta est.*
  - 1. *Vria, Vren* 30 25:46 22.
  - 2. *Suitia, Svvitz* 30 25:46 34.
  - 3. *Vnder vvalden* 30 3:46 30.
    - (1.–3.) *hæ primæ inter se fœdus constituerunt anno* 1308.
  - 6. *Tugium, Zug* 30 10:46 45. *anno* 1352. *sex pagis accessit.*
  - 7. *Glarona* 30 47:46 32. *simul cum Tugio idem fœdus inijt.*
  - 11. *Basilea* 29 15:47 29. *anno* 1501. *se decem pagis confœderauit.*
  - 9. *Friburgum* 28 44:46 28.
  - 10. *Salodorum* 29 5:46 57.
    - (9.–10.) *simul anno* 1481. *in numerum pagorum cōmuni consensu receptæ sunt, & sic ciuitas Heluetica* 10. *pagis cōstitit.*
  - 12. *Scaffhusen* 30 24:47 26. *anno* 1501. *in pagorum numerum recepta, cum* 11. *pepigit.*
  - 13. *Abbatiscella* 31 19:46 52. *anno* 1513. *in numerū pagorū recepta est. Huius pagi agri in* 12. *partes, siue ordines diuisus est, quas ibi Roden vocant, quarum sex coniunctæ pago, interiores dicuntur, reliquæ exteriores. Deliguntur autem è singulis partibus Senatores æquali numero* 12. *qui toti regioni consulant, & fiunt in vniuersum* 144. *Senatores.*
- **Secunda** *pars sunt confœderati,*
  - Abbas *& Oppidum S. Galli* 31 18:47 1. *confœderatum est* 4. *pagis Heluetiorum anno* 1455. *Et post anno* 1454. *cum sex pagis, Tiguro, Berna, Lucerna, Suitia, Tugio, & Glarona in perpetuum.*
  - Rætorum *populus Graupondter cum* 7. *veteribus pagis æternum fœdus pepigit, anno* 1497. *Curienses verò* 31 26:46 15. *quorum societas domus Dei vocatur, anno* 1498. *Tertia societas quæ decem iudiciorum vocatur, cum Heluetijs non pepigit, sed quia duabus prioribus, æterno fœdere cohæret, etiam Heluetijs amicitiam & societatem fidam præstat.*
  - Sedunum 29 1:45 34. *cum Valesia tota fœdus æternum inijt cum Bernatibus, anno* 1475. *Et post cùm religionis controuersia orta esset, Adrianus Episcopus Sedunensis, & septem decumæ Valesianorū fœdus fecēre, anno* 1533. *Friburgi cum* 7. *pagis Heluetiæ, qui ex integro Romanæ Ecclesiæ adhærent, ij sunt Lucerna, Vria, Suitia, Vndervvaldia, Tugium, Friburgum, Salodorum.*
  - Rotvveil *(in Indice Germaniæ est) primò fœdus inijt cum Heluetijs, anno* 1463. *in annos* 15. *quod aliquoties renouatum, anno demum* 1519. *perpetuò sancitum est.*
  - Mulhusen *(in Indice Germaniæ est) anno* 1468. *Heluetijs fœdere iuncta est.*
  - Bienna, *Biel,* 28 46:46 52. *Bernatibus se fœdere iunxit annis* 1303. 1306. 1352. *ac* 1367. *arctissimè.*
  - Geneua *ius ciuitatis cum Bernatibus pepigit, idq; arctius firmauit, anno* 1536. *nondum tamen communi pagorum ciuitati inserta est. Sita est in long.* 27 32. *lat.* 45 48.
- **Tertia**. *Præfecturæ armis, aut spontanea deditione cōquisitæ*
  - Turgea, *Turgovv* 29 50:47 0. *anno* 1460. *in potestatem Heluetiorum redacta, cui septem vetustiores pagi imperant.*
  - Aquensis, *Baden,* 30 2:47 9. *subiugata anno* 1415. *cui* 8. *primi pagi imperant.*
  - Rhegusti 31 30:46 55. *anno* 1491. *conquisita, à pagis septem primis & decimotertio regitur.*
  - Sarunetum, *Sarungans* 31 15:46 24. *anno* 1483. *à Georgio VVerdenbergense Comite,* 7. *primis pagis venditum, à quibus & regitur.*
  - Liberæ *Prouinciæ* 29 55:47 0. *captæ anno* 1415. *septem veterum pagorum imperium agnoscunt.*
  - Lugano 30 51:45 10.
  - Locarno 30 27:45 15.
  - Mendresium 30 50:45 6.
  - VallisMadia 30 17:45 20.
    - (Lugano – VallisMadia) *Hæ* 4. *Præfecturæ ex dono Maximiliani Sfortiæ, ducis Mediolanensis, anno* 1513. *in Heluetiorum potestatem peruenēre, his omnes pagi præsunt, excepta Abbatiscella.*
  - Bilitionum, *Bellizona* 30 36:45 24. *huius imperium tribus primis pagis confirmatum est, anno* 1513.

**Valesia** *complectitur* 3. *populos, & tria fœdera*

- Duo *priores sunt Viberi & Seduni, qui vno nomine Liberi Valesij superiores dicuntur, & in* 7. *conuentus, quos decumas, vel desenas vocant, diuisi sunt.*
- Veragri *qui & Valesiani inferiores, superiorum imperio parent, omnium tamen Princeps est Episcopus Sedunensis, qui summam, tam in Ecclesiasticis, quàm in ciuilibus rebus authoritatē obtinet, & Comes atque Præfectus Valesiæ nominatur.*

Comitatum *hic inuenio VVerdenberg* 31 23:46 38. *& Baronatum Sax* 31 23:46 40.

*Hæc ex Iosia Simlero Tigurino, qui Remp. Heluetiorum optima methodo, & doctissimè descripsit, sumpta sunt. Quædam autem eorum, quæ hic numeris indicata sunt, in particularibus Helvetiæ tabulis quærenda sunt.*

Meridiani positi sunt pro ratione Paralleli 46 20. ad circulum maximum.



GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# ZVRICHGOVV, ET BASILIENSIS PROVINCIA.

Abbatiæ *Imperij in hac tabula, quæ neque in Sueuico circulo, neque in Germaniæ vniuersali monstratæ sunt*
- *Reichenovv.*
- *Schaffhusen.*
- *Kreutzlingen.*
- *Pfeffers, Pfefficon opinor.*

Tigurinus *pag⁹ habet extra vrbem*
- Maiores *Præfecturas nouem, quæ sunt:*
  - *Kyburg Comitatus* 30 42:47 3.
  - *Groningensis Præfectura* 30 35: 46 48.
  - *Andelfingen* 30 27:47 18.
  - *Grifensee* 30 33: 46 56.
  - *Eglisovv* 30 18:47 14.
  - *Libera Prouincia.*
  - *Regensperg* 30 15:47 10.
  - *Vadisvillana, VVadischvvyl* 30 23: 46 46.
  - *Lauffa ad cataractas Rheni, Louffen* 30 26:47 23.
- Minores 22.
- Vitodurum, *VVinterthur* 30 38:47 8. *& Steina* 30 40: 47 25. *Oppida Tigurinis parent, proprios tamen Magistratus habent, sed Tigurinorum edictis tenentur, & in bello illis militant, proprijs tamen signis vtentes.*

Tugium *pagus duas habet partes, & in illis conuentus 4. ex quolibet autem conuentu, 9. eliguntur Senatores, qui regioni consulant.*
- Oppidum *ipsum duorum conuentuum loco censentur.*
- Ager *vicinus tres conuentus habet.*
  - *Montanum.*
  - *Vallem Egeriam siue Aquas regias* 30 20: 46 40.
  - *Baram parochiam* 30 10: 46 48.

Imperant *Tugini oppidani per Præfectos in vrbe commorantes his locis. Cham oppido* 30 5:46 46. *S. Andreæ vico, Hunelbergo, VVachevile, Stelnhuse pago,* 30 6:46 49. *S. VVolfgango.*

Basilea *habet Præfecturas, quæ sunt:*
- *Farnsperg arx* 29 34:47 22.
- *Rinfeld in edito monte sita* 29 28:47 27.
- *VVallenburg opp.* 29 23:47 14.
- *Homburgum* 29 27:47 13.
- *Munchenstein* 29 6:47 28.
- *Ramstein* 29 15:47 15.

Toggius *Comitatus vbi Togvvyl opinor est* 30 28:46 52. *Subest Abbati S. Galli, cùm Toggiani ciues sint Suitiorum & Glaronensium.*

Rappersvvyl *Com.* 30 34:46 45.

Straesberg *Comitatus opinor est* 30 16:47 14. *vbi Straesbeeg corruptè scriptum existimo.*

Kilchberg *Baronatus* 30 17:46 55.

*Reliqua Tugini pagi, & Tigurini habes in tabula Argovv.*

*Ex Iosia Simlero.*

Meridiani distant pro ratione 47.10. Paralleli ad circulum maximum.

o

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

Alsatiæ superioris pars
Sveviae pars
Hegow
Nellenburg Graffschafft
Der Vnder see
Kleckgow
Sisgow
Buchsgow
Lacus Tigurinus
Zurich see
Zuger see
Ober see
Per Gerardum Mercatorem Cum privilegio

# VVIFLISPVRGERGOVV.

## IN HAC TABVLA TOTVS FEREBERNATVM PAGVS CONTINETVR, ET FRIBVRGI.

Berna *Præfecturas habet*

Harum *quædam in vniuersali Heluetiæ, quædã in Zurichgovv tabula quæ.* *rendæ sunt.*

- Germanicas 31.
  - 4. *Suburbanas, quibus totidem vrbis signiferi præsunt, & sub eorum signis, singulæ præfecturæ in bellum proficiscuntur.*
  - *Haselia vallis, Hasli* 29 15:46 45.
  - *Vndersea opp. Vndersevven* 29 30:46 23.
  - *Simmia vallis superior* 29 10:45.55.
  - *Inferior Simmia vallis* 29 10:46 20.
  - *Frutingen* 29 23:46 14.
  - *Sana* 29 0:45 58.
  - *Aelen*
  - *Thun* 29 15:46 27.
  - *Louppen* 28 49:46 35
  - *Signavv* 29 21: 46 37.
  - *Drachselvvald* 29 23: 46 43.
  - *Emmæ fluuij vallis* 29.34:46 32.
  - *Brandis* 29 20:46 45.
  - *Suomisvvald* 29 24:46 44.
  - *Burgdorff* 29 11:46 48.
  - *Biereneck* 29 17:46 52.
  - *Landshuot* 29 6:46 52.
  - *Arberg* 28 47:46 44.
  - *Nidovv* 28 45:46 51.
  - *Erlach* 28 35:46 44.
  - *Bippium* 29 10:47 1.
  - *VVangen* 29 14:47 0.
  - *Arvvangen* 29 22:46 58.
  - *Arburg* 29 32: 47 4.
  - *Biberstein* 29 44:47 11.
  - *Scenckenberg* 29 47:47 16.
  - *Lentzburg* 29 50:47.7.
  - *Item 3. libera oppida in pago Verbigeno Bernensium imperium agnoscunt: Zoffingen* 29.33:47.1. *Aravv* 29 41: 47.9. *& Bruck* 29 55:47.14.
  - *Item Cænobiorum Præfecturæ nouem, quarum sex ciuilem quoque iurisdictionem habent.*
- Gallicas 8, *quæ sunt*
  - *Auenticum, VVislispurg* 28 33:46 34.
  - *Minnidunum, Moulden* 28 21:46 19.
  - *Yuerdon* 28 10:46 30:
  - *Lausanna* 28 14: 46. 5.
  - *Morges* 28. 4:46. 2.
  - *Neuidunum Nyon* 27 47:45.56:
  - *Oron* 28 28:46 12.
  - *Zilia cum Vibisco seu Viuey* 28 31:45 59.
  - *Item tres Cænobiorum Præfecturas.*

Friburgi *Præfecturæ quæ etiam Bernatibus sunt communes,*

- *Morten* 28 39: 46 37.
- *Schvvartzenburg* 28 56: 46 24
- *Granson* 28 11:46 33.
- *Chalans siue Scherlin.*

*His Bernates, & Friburgenses alternatim per quinquennium Præfectos constituunt, sic vt Præfecto ex vna vrbe constituto, prouocationes ad alteram fiant, & ab eadem rationes Præfecti examinentur.*

Comites *in hac parte*

| | |
|---|---|
| *Nuenburg* | 28 23:46. 44. |
| *Nudovv* | 28 45:46 51. |
| *Arberg* | 28 47:46 44. |

*Balm Baronatus* 28 46:46 38.

*Ex Iosia Simlero.*

Meridiani distant iuxta rationem 46 20: Paralleli ad circulum maximum.

P

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

Das
WIFLISPVRGERGOV
Miliare Helveticum commune
Burgundiæ pars
Lacus Neocomensis
der Nüwenburger see
Bieler see
Murten see
Thuner see
Lemannus Lacus
der Losanner oder Genffer see
Pais de Gauot
Sanen tal
Fruttinger tal
Bern
Friburg
Iura mons
Occidens
Oriens

# ARGOVV

*In hac tabula Lucerna, Vren, Svvytz, Vndervvald, Glarona pagi, pro maxima ſui parte continentur.*

Lucerna *habet Præfecturas*

- Duas, *in quibus Præfecti ibidē loci habitāt,*
  - *VVikenſem, VVicken opinor* 29 34:46 36.
  - *Sempach* 29 46:46 46. *Sed Præfectus huius nullum ius in oppidum habet, tantum lacui & piſcationi præeſt.*
- Reliquas *adminiſtrāt Senatores in vrbe manentes, quæ ſunt:*
  - *VVilliſovv* 29 35:46 48.
  - *Entlibuchia vallis* 29 40:46 29.
  - *Rotenburg, fortè Rott* 29 59:46 44. *aut locus aliquis illi proximus.*
  - *Habspurg* 29 53:47 12.
  - *Berona cum vicino agro Chelampt, id eſt, Michaelis Præfectura dicta.*
  - *Meriſchvvanden* 30 1:46 56.
  - *VVaggis* 30 11.46 33.
  - *Ebicona.*
  - *Horba.*
  - *Krientz* 29 53: 46 34.
  - *Item duæ vrbes Surſeium* 29 43:46 49. *& Sempachium* 29 46:46 46. *in clientela ſunt Lucernatum, habent tamen proprium Conſilium, quod cauſas, tam ciuiles quàm criminales iudicat, ſed princeps cōſilij Surſei, Schultheß dictus, iuſiurandum dat Lucernatibus. Sempachij verò à Senatu Lucernate deligitur, attamen ex ciuium Sempachianorum numero.*

Vriorum *pagus in 10. partes, ſiue communitates diuiditur, quas ipſi vocant Gnoßaminen, quaſi dicas participationes, quod ſoli ex his electi Senatores omnium munerum participes ſint, & ad annuos conuentus vocentur.*

Suitiorum *regio diuiſa eſt in partes 6. quas quartas vocant, veteris diuiſionis nomen in recentiori & ſenaria retinentes.*

Vndervvaldia *pagus in duos conuentus diſtributus eſt, per ſyluam Kernvvald, ſuperiorem videlicet & inferiorem, tota regione Vndervvaldiæ nomine nihilominus comprehenſa.*

Glarona *in 15. partes diſtributa eſt, quas vocant Tagvvan. Imperat VVerdenbergen Comitatui* 31 22:46 38. *quem Comitatum emerunt anno 1517. Cum Suitijs alternatim præfectos mittunt Vzenacum Viznach* 30 41:46 41. *& in caſtra Rætica. VVeſen* 30 43:46 39.

*Hamburg Comitatus propè Suitios, in regione quæ Marka dicitur.*
*Humberg Baronatus* 29 17:46 30.
*Ringenberg, Rinckenberg exiſtimo* 30 50:46 12.

*Ex Ioſia Simlero.*

Meridiani diſtant iuxta rationem 46.20. ad circulum maximum.

q

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# INDEX IN GALLIAE TABVLAM VNIVERSALEM.


AAr.flu. 30.47
Aaravv. 30.48
Aarburg. 30.48
Abbeville. 23.51
Agde. 25.43
Agen. 22.45
S.Agnes. 27.47
Aigle. 22.49
S.Aignan. 23.48
Aigre. 21.47
Aiguebelle. 25.44
Aigue Perſe. 25.46
Aigues Mortes. 25.43
Aigurande. 23.47
Ainay. 24.47
Aix. 27.43
Aken. 28.51
Alaix. 25.44
Ville Franche d' Alban. 24.44
Sar Alben. 29.49
Ville Franche d' Albingeois. 24.44
Alby. 23.45
Aldernay. 19.50
Alencon. 22.49
Aleth. 23.43
Algonrio vel fl. 20.42
Altdorff. 31.47
Altena. 30.52
Alzei. 30.50
Amboiſe. 22.48
Ambrun. 28.44
Amiens. 24.50
Anchiſes. 20.45
Ancray. 18.48
Andelis. 23.50
S.Ander. 17.44
Andernach. 29.51
Anduze. 25.44
S.Iehā d' Angely. 21.46
Angiers. 20.48
ANGLIAE pars. 18.51
Angouleſme. 22.46
ANIOV. 20.48
Anſſ. 20.43
Antiboli. 29.43
Antvverpen. 26.52
Anzino. 30.46
Aquile. 27.43
Aquitanicus Ocean9 vide O.
Aranche. 28.46
Arbois. 28.47
Arbrige. 18.52
Arcaxon. 20.45
Arfleu. 22.50
Argentat. 24.45
Argenton. 22.49
Argenton. 23.47
Arien. 24.51
Arles. 26.43
Arlun. 28.50
Arnay. 26.47
Arnen. 30.46
Arnhem. 28.53
Arnsberg. 30.52
Arras. 24.51
Arſy. 26.49
ARTOIS. 24.51
Arvvangen. 30.47
Aſcheburg. 31.50
Aſpres. 28.45
Aualon. 25.47
Aubenas. 26.44
Aucy. 24.51
Audierne. 16.48
Aueſnes. 26.51
Auguſta. 30.46
Auinion. 26.44
Aulnay. 21.47
S.Auloye. 22.46
Auquilladoinſula. 26.43
Auranches. 19.49
Autūn. 26.47
Aux. 22.44
Auxerre. 25.48
Auxone. 27.47
Ayerne. 22.43
Ayn. 27.49
Ayne flu. 27.50
Ayre. 21.44
Ayrolam. 31.46

B.

BAcau Bery. 26.50
Bacheliete. 23.46
Bachrach. 30.50
Baieux. 20.50
Baione. 20.44
Banas. 21.45
Banſac. 26.45
BAR. 26.49
Bar. 26.49
Bar. 29.46
Barſur Seyne. 26.48
Barcelonette. 29.44
Barleduc. 27.49
Barneſtable. 17.52
Baſel. 30.48
Baſſy. 24.51
Bayon. 28.49
Beaumont. 24.49
Roche Beaucouet. 22.46
Beau regard. 25.46
BEAVSSE. 23.48
Beauuoir. 18.47
Beauuois. 23.50
Befort. 29.48
Bele. 28.46
Belle Iſle. 17.47
Bille Ville. 27.46
Berard. 25.47
Berenzona. 31.46
Bergen op Zoem. 26.52
Bergerac. 22.45
Bermeo. 18.44
Bern. 30.40
Ferte Bernard. 22.49
S.Bernardin. 31.46
Berneuille. 19.50
Berre. 26.43
BERRY. 23.47
Beſancon. 28.47
Beuire port. 20.50
Beyeren. 31.48
Biel. 29.47
Bilbao. 18 44
Bilcuelt. 31.53
Bingen. 30.50
Bitz. 30.49
Blais. 21.46
Blanc en Berry. 23.47
Bleſneau. 24.48
Bloiſe. 22.48
Bodenſac. 21.45
Bodenzee. 32.48
Boicholt. 29.52
Bois de Fucheres. 23.43
Bommel. 27.52
Bonchurch. 20.51
S.Boniface. 20.51
Bonne. 29.51
Bonneual. 23.49
Bononia. 28.42
Borbon. 25.47
BORBON. 25.47
Bordeaux. 21.45
Boſche. 27.52
Boulongne. 23.51
Bourg. 21.45
Bourges. 24.48
Bourg neuf. 24.46
BRABANT. 26.27.52
Brazper. 17.48
Breda. 27.52
Bredefort. 28.53
Bregentz. 32.48
Breſſe. 23.47
Breſſe. 27.46
Breſſe. 28.46
Breſſuyre. 20.47
Breſt. 16.48
Bretaigne. 17.48
Bretoeuil. 24.50
Briancon. 29.44
Ch.Briand. 19.48
Briart. 24.48
Bridiers. 23.47
Briel. 26.52
S.Brieux. 18.49
Brignollos. 28.43
Brioude. 25.45
Brioufe. 21.49
Briſach. 30.48
Briſſat. 20.48
BRITANICVS Ocean9 vide O
Brondrut. 29.48
Bruck. 30.48
Brugge. 25.52
Bruſſel. 26.51
Bullon. 27.50
BVRGVNDIA Comit. 28.47
BVRGVNDIA Ducat. 26.48
Buſancay. 23.47

C.

CAbaſa. 28.43
Caberton. 19.44
Cabo Creus. 25.42
Caen. 21.50
Caffranc. 22.43
Cahors. 23.45
Cales. 23.52
Cambray. 25.51
Canano. 29.43
Canterbury. 23.52
Capo delle melle. 31.43
Cap. Vircelli. 28.42
Carcaſſona. 24.43
Caſſel. 32.52
Caſtel Sarraſin. 22.44
Caſtelnac. 22.45
Caſtres. 24.44
Caudebeck. 22.50
Cauxex. 28.44
S.Cecilia. 21.43
Cell. 29.51
Chalon. 26.49
Chalon. 27.47
Chambery. 28.45
Chambre. 29.45
CHAMPAIGNE. 26.48
Champeaux. 25.47
Champieris. 27.45
Chanto ceaux. 19.48
Chapelle. 26.50
Charbueil. 24.49
Charite. 25.48
Chartres. 23.49
Chaſteau Briand. 19.48
Ch.En Cambr. 25.51
Ch.Dun. 23.49
Ch.Gontier. 20.48
Ch.Herault. 22.48
Ch.du Loer. 21.48
Chaſteau Neuf. 28.49
Ch.Roux. 23.47
Ch.Thierry. 25.47
Chaſtel neuf. 23.50
Chaſtelet. 25.50
Chaſtillon. 23.48
Chaſtillon ſur Seyne. 26.48
la Chaſtre. 24.47
Chaumont. 27.48
Chauni. 25.50
Chauuigny. 22.47
Chelſey. 21.51
Cherbourg. 20.50
Chinon. 21.48
Chiuray. 22.47
Chizay. 21.47
Chur. 32.47
Clauen. 32.46
Clermont. 25.46
Clermont. 24.50
CLEVE. 28.52
Cleue. 28.52
Cleruaux. 28.47
Clery. 23.48
Cliſſon. 19.47
Cluny. 26.46
Coblentz. 30.51
Coblentz. 30.48
Cocheim. 29.51
Cognac. 21.46
Col de Perſe. 27.44
Colibre. 25.42
Collinay. 18.48
Colmar. 30.48
Coln. 29.51
Comburg. 19.49
Comons. 26.44
Compiegne. 25.50





GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

Complador. 25.45
Conac. 21.46
Condon. 22.44
Condrecourt. 28.48
Conſoulant. 22.47
Cons. 17.48
Conſeras. 23.43
Conſtance. 19.49
Conſtat. 32.49
Corbie. 24.50
Cordes. 20.44
Quimper Corẽtin. 16.48
Corf Caſtel. 19.51
Corte:: 25.47
Cortryck: 25.51
Coſne. 24.47
Coſne. 25.48
Coſtnitz. 32.48
Cotras. 21.45
Craon. 20.48
Creuant. 25.48
Creuceur. 21.50
Creuola. 30:46
Creutznach. 30.50
Croppiere: 25.46
Croyſie. 18.47
Curuum promontorium. 29.42

D.

Dampaire. 28.49
Danubius fl: 32.49
Dags. 20.44
Darney 28.48
Dartmouth. 17.51
DAVLPHINE. 27.45
Delsperg. 29.48
S.Deſiet. 27.49
Deua. 19.44
Deyne. 27.44
Diepe. 23.50
Dieſt. 27.52
Dieuze. 29.49
Diey. 29.49
Digne. 28.44
Dillenborch. 30.51
Dinant: 27.51
Diuan. 19.49
Dole. 27.47
Domo. 31.46
Donſeras. 23.46
Dorat. 23.47
Dorſten. 29.52
Dort. 26.52
Dortmunt. 29.52
Dotn. 30.48
Douay. 25.51
Douer. 23.52
Dreux. 23.49
Ch: Dun. 23.49
Dunle Roy. 24.47
Duren. 29.51
Durerail. 20.48
Duſſeldorp. 29.52
Dutlingen. 31.48
Duynkerck. 24.52
Duyſburg. 29.52
Dye. 27.44
Dyon. 26.47

E.

Ebro rio vel flu: 2042
Ecya. 21.43
Ekero. 19.50
Emonille. 19.50
Entraygues. 24.45
Eres. 28.43
Iſleſ des Eres: 28.42
Eſcartis. 21.44
Eſpernay. 26.49
Eſpontour. 24.45
les Eſſars. 19.47
Eſtayng. 28.50
Eſtampes. 24.49
Eureux. 23.50
Eyndhouen. 27.52

F.

Falaiſe. 21.49
Feletin. 24.46
La Fere. 25.50
Ferte Bernard. 22.49
Ferte Milon. 25.50
S.Florentin. 25.48
S.Flour. 24.45
Fontenay. 16.48
Fonteny. 28.48
Foulneſſe. 23.52
le Four. 16.49
Foye. 16.51
Villa Franca vide: V.
France. 24.49
Francfort. 31.51
Ville Franche vide. V.
Fraſeneto. 29.43
Freiul. 29.43
Friburg. 30.48
Friburg. 29.47
Bois de Fucheres. 23.49
Fuenterabia. 19.44
Fulda. 32.51

G.

GAillac. 23.44
Gallego fl 21.42
Ganges. 24.44
Gap. 28.44
Pont de Gard. 26.44
Pont de Gardane. 29.43
Gorde maigne. 25.44
Garneſay. 18.50
Gauache. 18.47
Geneue. 28.46
Geneuer See. 28.46
Gergeant. 24.48
S.Germain Suſay. 19.30
GERMANIAE pars. 31.50
Gernſheim. 31.50
Ghent. 25.52
S.Girons. 23.43
Giuet. 27.51
Giunio. 30.46
Gleran. 17.48
Goch. 28.52
Goms. 31.46
Gonans. 28.48
Gontier Ch: 20.48
Goulon. 18.49
Gracay: 23.48
Graſſo. 29.43
La Graue. 28.45
Graueſand. 22.52
Grenoble. 27.45
Grey. 27.48
Groys. 17.48
Gryers. 29.47
Guaſcogne. 20.44
Guemund. 29.50
Guepiou. 23.45
Gueret. 23.47
Guerlesquin. 17.49
Guerrende. 18.47
Guetari. 19.44
GVIENNE. 20.45
La Guierche. 22.48
S.Guilliam. 25.43
Puy Guilliaume. 25.46
S.Guindaſt. 17.48
Guinguand. 18.49
Guiſe. 25.50
GVLICK. 28.51
Gulick. 28.51

H.

HAilpron. 31.50
Hainault. 26.51
Hakerhou. 19.50
Halteren. 29.52.
Ham. 30.52
Hamton. 20.51
Han. 25.50
Haſſelt. 27.51
Haſtinge. 22.51
Hattingen. 29.52
Heidelberg. 31.50
Helſton. 15.51
Ch.Herault. 22.48
Heyſant. 15.49
Hide. 23.52
HISPANIAE pars. 18.43
Honfleu. 22.50
Hoochſtraten. 27.52
Hors. 31.49
Houdain. 23.49
les Hougueaux. 20.50
Hoye. 27.51
Huxter. 32.52
Hyeſmes. 22.49

I.

IAcca. 22.43
Iahshauſen. 32.50
Iainuille. 27.49
Iarſay. 19.49
S.Iean de Luz. 19.44
Ilantz. 32.47
Ingrande. 20.48
Iocelin. 18.48
Ionquera. 24.42
Iornico. 31.46
Ipren. 25.51
Iſle aux.moutons. 16.48
Iſle Iourdain. 22.47
Les.7.Iſles. 17.49
Iſles de Eres. 28.42
Iſſoire. Vide.Y.
ITALIAE pars. 30.45
Iuerdon. Vide. Y.
Iuigny. 25.48
S.Iulien. 23.46

K.

KEiſers Luter. 30.50
Kilburg. 28.51
Kenille. 20.50

L.

LA Chaſtre. 24.47
La Graue. 28.45
La Guierche. 22.48
Lambeſca. 27.43
Lamela. 27.43
La Mothe. 28.49
Landernau. 16.48
The Landes end. 14.51
Landrechies. 25.51
Landreliers. 17.49
Langeao. 22.45
Langen. 21.45
Langres. 21.48
Langres. 27.48
LANGVEDOC. 25.44
Lanſac. 21.46
Laredo. 17.44
Lareolle. 21.45
La.Roche. 20.49
La Roche. 28.51
Laron. 26.44
La val. 20.48
La vaur. 23.44
Lautereck. 30.50
S.Legier. 26.47
L.Four. Vide F.
Leiden. 26.53
Lenne. 30.51
Lennep. 29.52
Lens: 24.51
Le Puy. 25.45
Leſard point. 15.50
Leſcure. 21.44
Les Eſſars. 19.47
Les Hougueaux. vide H.
Leſneuen. 17.49
Les.7.Iſles. 17.49
Le Taureau vide T.
Le Tour. 22.44
Le Tour. 27.48
Leucata: 24.43
Liborne. 21.45
Lience: 26.50
Lier. 26.52
Ligeris vel Loire fl. 24.48
Ligneres. 28.44
Ligny. 26.50
Lille. 28.48
Limburg. 28.51
Limoges. 23.46
LIMOSIN. 23.47
Lion. 26.46
Liperche: 27.45
Lipoſtet. 20.45
Lippe. 30.52
L:Iſle Iourdain. 22.47
Llanes. 16.44
S.Lo. 20.49
Loche. 22.48
Lodeue. 25.44
Lodun. 21.48
Ch.du Loir. 20.48
Loir.fl: 21.48
Loire





Loire vel Ligeris fl. 26.46
Loller. 31.51
London. 21.52
Lonque. 25.45
Lonuy. 27.47
S.Lorens. 25.43
S.Lorenzo. 30.43
Loſan. 29.47
Loſet. 29.44
LOTTRINGE. 29.49
Loubeage. 25.45
Louengis. 28.43
Lucern. 30.47
Lude. 20.48
Lucuen. 27.51
Lugana flu. 21.44
Luneburgo. 29.45
Lunen. 29.52
Lunen ville. 28.49
Lupian. 25.43
Luſac. 22.47
Luſſon. 19.46
Lutzenborg. 28.50
LVTZENBVRG. 28.50
Luxeul. 28.48
LVYCK. 27.51
Luyck. 28.51
Lyd. 23.52

M.

S.Macaire. 21.45
Machelen. 26.52
Pont à Maſroy. 28.45
Magadin. 31.46
Magny. 26.46
Maes fl. 28.51
Maes fl. 27.50
Maes Munſter. 29.48
Maeſtricht. 28.51
Maigne. 21.48
S.Maixent. 21.47
Malamort. 27.43
Malans. 32.47
Maleſtroit. 15.48
S.Malo. 19.49
Mande. 24.45
Manle. 22.46
Mans. 21.49
Mante. 23.43
Mantua. 27.46
Marans. 20.46
S.Marcellin. 27.45.
Marchienne. 26.51
Mare mediterranie 26.42
Mareuil. 22.46
Martinach 29.46
S.Marie Port. 22.45
Marignan. 27.43
Maringues. 25.46
Marnay. 27.47
Marne fl. 26.49
Marpurg. 31.51
Mar San Mont. 20.45
Marſeille. 27.43
S.Martin. 26.46
P.S.Martino. 30.45
Martos. 21.43
Maſcon. 27.46
Maſiers. 27.50
S.Mathe. 16.49
Maubeuge. 26.51
Mauleurier. 20.47
S.Mauris. 27.46
Maximin. 27.43
Maylezay. 20.47
Mayne. 20.49
Mayne fl. 20.49
Meaux. 24.49
Medebach. 31.52
Medleton. 22.52
Megen. 27.52
Meiringen. 30.47
C:delle Melle. 31.43
Melun. 24.49
Memers. 22.49
Mentz. 30.50
Meſeurre. 27.45
Metz. 28.50
Meyn fl. 32.51
S.Michel. 29.45
S.Michel. 39.49
S.Michel. 27.49
Middelborg. 25.52
Miliaux. 17.49
Millant. 24.44
Ferte Milon. Vide F.
Miltenburg. 31.50
Mirepois. 23.43
Moers. 28.51
Moleſta. 27.44
Molins. 25.47
Monaco. 30.43
Moneſtarol. 26.45
Monreal. 21.44
Mons alias Bergen in Henegovv. 26.51
Monſtier S.Pierre. 25.47
Monſtreul. 24.51
Montagut. 19.47
Montargis. 24.48
Montauban. 23.45
Montbelgard. 29.48
Montbriſon. 26.45
Montcornet. 26.50
Montegny. 27.50
Montereau. 25.49
Montfort. 19.48
Montpelier. 25.43
Montrauel. 21.45
Montreulbelay. 20.48
Mont. Rougeau de riuiere. 22.43
Mont Leherri. 24.49
Moret. 24.49
Morhanes. 29.49
S.Moritz. 29.46
Morlayx. 17.49
Mortaigne. 22.49
Mortaigne. 20.47
Moſel fl. 29.50
Moſel fl. 28.50
Moſpach. 31.50
La Mothe. 28.49
Mouſon. 27.50
Mouſſac: 22.45
Iſle aux Moutons vide I,
Moyal. 18.43
Munſter: 30.52
Sal. Munſter. 1 1
Muſſidan. 2 45

N.

NAmen. 27.51
Nancy. 28.49
Nangis. 25.29
Nantes. 19.48
Narbona. 24.43
S.Nazare. 18.47
Neckar fl: 31.50
Nellenburg. 31.48
Nemoux. 24.49
Nera. 22.44
Neuers. 25.47
Bourg. neuf. 24.46
Neuſchaſteau. 28.49
Neuf caſtel. 23.50
Nevv.Shorehan. 21.51
Nicy. 28.45
Nieuport. 24.52
Nimes. 26.44
Niort. 21.47
Niza. 30.43
Nogent. 25.49
Nogent le retrou. 22.49
Nogueron. 21.44
Noiers. 26.48
Nommeny. 28.49
NORMANDIE. 23.49
North.forlande. 23.52
Noſeret. 28.47
Nouaille. 23.46
Nouy. 24.46
Noyon. 25.50
Nuſtat. 30.51
Nuys. 28.43

O.

OBenrac. 16.49
Ocean. Aquitã. 15.45
Oceanus Britannic. 17.50
Offendorff. 30.49
Oleron. 21.43
Oliuet. 28.45
S.Omar. 24.51
Oneglia. 30.43
Ooſtende. 25.52
Orbe. 29.47
Orenge. 26.44
Orete. 28.43
Orgon. 26.43
Pont Orion. 24.46
Orleans. 23.48
Oſca. 22.43
Oudenarde. 25.51

P.

PAderborn. 31.52
Padus flu. 31.45
Painmarc. 16.48
Paiſana. 30.44
Paliſſe. 25.46
Pamier. 23.44
Pamplon. 19.43
Paris. 24.49
Partenay. 20.47
Pas. 24.51
Pauillac. 22.45
S.Paul. 24.51
S.Par. 21.43
Perigeux. 22.46
Pernes. 24.51
Peroue. 25.50
Col de Perſe. Vide.C.
Peryn. 15.5
Pfefficom. 31.47
Pfortzheim. 31.49
PICARDIA. 24.50
Pierre ficte. 24.48
S.Pierre Monſtier. 25.47
S.Pierre port. 22.50
Plancy. 16.49
Plermel. 18.48
Plimmouth. 17.51
Poictier. 21.47
Poictou. 20.47
Poiſſy. 23.49
S.Pol de Lion. 17.49
Pomeges. 27.43
Pomenac. 17.49
Pons. 21.46
S Pons. 24.43
Pont. 25.49
Ponterlin. 29.47
Pontarly. 27.47
Ponteau de mer. 22.50
Pont S.Eſprit. 36.44
Pont de Gard. 26.44
Pont de Gardane. 29.43
Pont à Maſroy. 28.45
P.S.Martino. 30.45
Pont.Orion. 24.46
Pont ſecort. 17.48
Popie. 23.45
Portes. 21.45
Portes mouth. 20.51
Port S.Marie. 22.45
Porto Crezo. 28.42
Port ſand. 19.51
Port ſal. 16.49
Roche de Poſay. 22.47
Pouſin. 26.44
Pouzanges. 20.47
S.Priuat. 22.46
S.Priuat. 23.46
Prouence. 27.43
Puluian. 19.47
Le Puy. 25.45
Puy Guilliaume. 25.46
Pyl. 16.52
Pirenei montes. 21.43

Q.

QVarentan. 20.50
Quercy. 23.45
Quilberon. 17.48
Quimpelay. 17.48
Quimper Corẽtin. 16.48
Quingey. 28.47
S.Quintin. 25.50

R.

RAngeville. 24.44
Ranzieres. 27.49
Raon. 29.49
Raren. 30.46
Raſcas. 25.44
Rauierre. 26.48
Realmont. 24.44
Redon. 18.48
Reims. 26.50
Remorantin. 24.48
Renes, 19.48
Reteij. 26.50


** Reuing.

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# INDEX GALLIÆ.


Reuing. 27.50
Rhein Zaberen. 30.49
Rhodes. 24.45
Rhyn flu. 31.47
Ribadeo. 28.42
Riba de ſella. 16.44
Rineck. 32.48
Rineck. 31.48
Rinfelden. 30.48
Riua. 32.47
Roan. 23.50
Roane. 26.46
La Roche. 20.49
La Roche. 28.51
Roche Beaucouet. 22.46
Roche bron. 23.45
Roche Chouart. 22.46
Rochefort. 27.51
Rochelle. 20.46
Rochemadour. 23.45
Roche de Poſay. 22.47
Roche ſur Yon. 19.47
Roermund. 28.52
Romans. 26.45
Romenay. 27.46
Roquelaure. 23.45
Roſne flu. 26.44
Roſne flu. 27.46
Roſſillon. 26.45
Roteuales. 19.43
Ville Franche Rouegue vide V.
Rougeau mont de Riuiere. 22.43
Ch. Roux. 23.47.
Roye. 24.50
Rueffec. 21.46
Ruffinac. 23.46
Rumilly. 28.45
Rye. 22.51
Rye. 19.47
Ryſſel. 25.51

S.

SAdoron. 27.44
Saes. 20.49
S. Agnes. 27.47
S. Aignan. 23.48
Sainctes. 21.46
Port Sal. 16.49
Salm. 29.49
Sal Munſter. 31.51
Salſes. 24.43
Saluatierre. 20.44
S. Salueur de Dyue. 21.50
Saluiati. 23.46
Sandeſages. 25.45
Sanſigo. 27.42
Santillana. 17.44
Sar. flu. 29.50
Sar. Alben. 29.49
Sarraſin Caſtel. vide C.
Sauignaec. 24.46
Saulieu. 26.47
Saulmur. 20.48
S. Auloye. 22.46
Sauona. 31.44
Sauoye. 28.45
S. Bernardin. 31.46
S. Boniface. 20.51
S. Brieux. 18.49
S. Cecilia. 21.43
Scheld. fl. 26.52
Schoonhouen. 27.53
S. Deſier. 27.49
Sedane. 26.49
Segre. 20.48
Seiſſel. 28.46
Selonge. 27.48
Seltz. 30.49
Semur. 26.48
Semur. 26.46
Sena vide Zena.
Senlis. 24.49
Sens. 25.48
Sentron. 29.45
Sep. Iſles. 17.49
Serck. 18.50
Sermier. 26.49
Seſteron. 28.44
Seuenes. 25.44
Seyn inſula. 16.48
Seyne fl: 26.48
S. Florentin. 25.48
S. Girons. 23.43
S. Guilliam. 25.43
S. Guindaſt. 17.48
Nevv Shorehan. 21.51
Sidmouth. 18.51
S. Iean d' Angeli. 21.46
S. Iean de Luz. 19.44
Sigen. 30.51
Sirick. 28.50
Siriczee. 26.52
Sitten. 30.46
S. Iulien. 23.46
S. Legier. 26.47
S. Lo. 20.49
S. Lorens. 25.43
S. Lorenzo. 30.43
S. Macaire. 21.45
S. Maixent. 21.47
S. Malo. 19.49
S. Marcellin. 27.45
Port S. Marie. 22.45
S. Martin. 26.46
P. M. Martino. 30.45
S. Mathe. 16.49
S. Mauris. 27.46
S. Michel. 27.49
S. Michel. 19.49
S. Michel. 29.45
S. Moritz. 29.46
S. Nazare. 18.47
Soens. 29.52
Soiſſons. 25.50
S. Omar. 24.51
Sone fl: 27.46
Sorgne. 27.44
Soubize. 20.46
Souillac. 23.45
Soulac. 20.46
Spaliou. 25.45
S. Paul. 24.51
S. Per. 21.43
Spier. 31.50
S. Pierre Monſtier. 25.47
S. Pierre port. 22.50
S. Pol de Lion. 17.49
S. Pons. 24.43
S. Priuat. 22.46
S. Priuat. 23.46
S. Quintin. 25.50
S. Sebaſtian. 19.44
S. Seigne. 26.47
S. Sulpice. 23.44
Stein. 31.48
Straesburg. 30.49
S. Valer. 26.45
S. Valeri. 22.50
S. Vit. 28.51
Sumeo. 31.46
Summo laco. 32.46
Suſa. 29.45
Suſaye S. Germain. 19.50
S. Vvendel. 29.50

T.

TAlart. 28.44
Tallemont. 20.46
Talmont. 19.47
Tan. 30.49
Tarantaiſe. 28.46
Taraſcen. 26.44
Tarbes. 21.44
Tartas. 20.44
Tauetſch. 31.47
Le Taureau. 17.49
Terny. 26.46
Teroan. 24.51
Teſino fl. 31.45
Thelandes end. 14.51
The North forlãde. 23.52
Theonuille. 28.50
Thierry Ch. 25.49
Tholouſe. 23.44
Thun. 30.47
Tiel. 27.52
Tietz. 30.51
Tiffanges. 19.47
Tollon. 28.43
Tongeren. 27.51
Tonins. 21.45
Tornay. 25.51
Tornoiata. 22.43
Tornu. 27.46
Toſa fl. 30.46
Touars. 21.47
Toul. 28.49
Toullon. 26.47
La Tour. 22.44
La Tour. 27.43
Tours. 21.48
Toury. 24.49
Treguel. 17.49
Treport. 23.51
Trier. 29.50
Troye. 26.49
Tubingen. 31.49
Tulles. 23.45
Turin. 30.44

V.

VAbres. 24.44
La Val. 20.48
Valence. 26.45
Valenchienes. 25.51
S. Valer. 26.45
S. Valeri. 22.50
Valonges. 20.50
Vannerans. 22.43
Vannes. 18.48
Varengen. 22.50
Vareunes. 25.46
Vauculeur. 27.49
la Vaur. 23.44
Veldkirch. 32.47
Venasque. 22.43
Vendoſme. 22.48
Venlo. 28.52
Vennes. 28.48
Verdu. 27.47
Verdun. 27.5
Vernueil. 23.4
Very. 28.4
Veſoul. 28.4
Veuillè. 28.4
Viande. 28.5
Vidauberi. 28.4
Vieirzon. 24.4
Vienne. 26.4
Vilene fl. 19.4
Villa Franca. 24.4
Villa Vitioſa. 15.44
Ville Franche. 24.47
Ville Franche d' Alban. 24.44
Ville Franche d' Albingeois. 24.44
Ville Franche de Rouergue. 24.45
Villemur. 23.44
Ville neuf. 29.46
Ville Rauge. 24.44
Vinay. 30.44
Vinſtering. 29.49
Vircelly C. 29.42
Vire. 20.49
Viſp. 30.46
S. Vit. 28.51
Viteau. 26.47
Vitrey. 20.48
Vitry. 27.49
Viuonne. 21.47
VLANDEREN. 24.52
Vliſſingen. 25.52
Vouuant. 20.47
Vſel. 30.45
Vſez. 26.44
Vſez. 25.44
Vtert. 27.53

VV.

VVaggis. 31.47
Vvaldeck. 31.52
Vvalderfang. 29.50
Vvarneſtein. 30.51
S. Vvendel. 29.50
Vveſel. 28.52
Vveſen. 31.47
Vveſer fl. 32.52
Vvight inſula. 20.51
Vvirtzburgh. 32.50
Vvorms. 31.50

X.

XEudargel. 23.42

Y.

YSſoire. 25.46
Yuerdon. 29.47

Z.

RHein Zaberen. 30.49
Zena. 27.43
Zurich. 31.47
Zvveibrucken. 29.50


FINIS TABVLAE.

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

## AD STVDIOSVM LECTOREM.

EAM Galliarum partem quam obtinet Hiſpaniarum Rex deſcripturus, idem quem in Francorum Regno conſtitui, ordo ſequendus mihi erit. Primùm ergo ea quæ de Inferioris Belgij politico ſtatu mihi in ſtudioſorum gratiam communicauit vir clariſſimus D. Dominicus à Burmania accipe, poſtea prouincias Dominiaq; enumerabo & deſcribam.

# POLITIA BELGII SVB BVRGVNDIONIBVS.

OMNIS Gallia ſecundum Iulium Cæſarem diuiſa eſt in Belgicam, Celticam & Aquitanicam. Belgicæ mediam fortè partem Hiſpaniarum Rex aliquot iam poſſidet ſæculis: alteram, Picardiam ſcilicet, Campaniam, Normandiam (quanquam hæ duæ poſtremæ non in totum ſub Belgio continentur) & reliquam Belgij partem poſſidēt Dux Lotharingiæ, Iuliæ, Cliuiæ, Archiepiſcopus Treuirenſis, Moguntinenſis, Colonienſis, Epiſcopus Leodiēſis & alij. Produxit hæc Belgica teſte Iulio Cæſare illuſtriores ſemper ac fortiores milites quàm reliqua Gallia, ita vt non modò illius tempore, verùm etiam noſtro ſæculo omnem belli molem ſuſtinuerit.

Continet autem circiter 320. vrbes munitas, & circiter 230. oppida priuilegiata, pagos verò plus minus 12000.

Et quanquam tota hæc Belgica propter diuerſas Imperiales & Regales dignitates, Electoratus, Archiepiſcopatus, Epiſcopatus, coronationē tam Imperatoriæ Maieſtatis Aquiſgrani, quàm Regni Franciæ Seſſionæ mirè inclareſcat, illa tamen pars, quæ Regi Catholico ſemper paruit, longè nobiliſſima eſt: tum propter ortum ac natalem quamplurium Monarcharum, Regum, Principum & Ducum, tum etiam propter frequentes in ea & opulentiſſimas vrbes, infinita oppida, & innumerabiles pagos, ad eoq; inhabitatorū admirandā frequentiam, eorum diuitias, ciuilitatem, ac animi fortitudinem. Quibus etiam Carolum V. Imperatorem motum fuiſſe ferunt, vt in deliberationem multoties traxerit, in Regnum eas prouincias eſſe erigendas. verùm propter priuilegiorum, morum, atq; legum in ſingulis prouincijs diuerſitatem, tum continuorū bellorum difficultates, quibus opprimebatur, ab inſtituto reuocatum fuiſſe.

Hæc pars in circuitu habet ferè 340. milliaria Flandrica, Italica 1000. cōtinet vrbes clauſas 208. & circiter 150. oppida, vrbibus propter ſplendorem & priuilegia haud inferiora: pagos verò plus minus 6300. maiores minores autem infinitum numerum ferè, ſicut & diuerſa Dominia ac principatus merum aut mixtum imperium habentia.

### *De Præſide aut Gubernatore totius Belgij.*

Eadem in hoc Belgio eſt adminiſtrandæ Reip. ac iuſtitiæ ratio, quæ in regno Galliæ, eadem Magiſtratuū nomina, eademq; autoritas Prouincijs omnibus. Vnus à rege Catholico ſemper eſt generalis cum ſumma authoritate Præfectus, qui & Burgundiæ quoque Comitatui præeſt, neq; enim præ multitudine regnorum ac prouinciarum ipſius eam, ſicut Burgundiæ Duces ſolent, adminiſtrare valet. Quapropter tempore Maximiliani Cæſaris, eiuſque filij Philippi, ſummæ rerum præfuit ad tempus Georgius Saxoniæ Dux. Caroli V. Imperatoris tempore primū Margareta Auſtriæ, Imperatoris matertera, qua defuncta ſoror dictæ Cæſariæ Maieſtatis Maria Vngariæ Regina ab anno 1531. ad 1555. quo Imperatoria Maieſtas totum Belgium filio Philippo renunciauit, qui ſucceſſiuè eaſdem prouincias demandauit ſuo nomine regendas Emanueli Philiberto Sabaudiæ Duci conſobrino, puta ex duabus ſororibus Regis Luſitaniæ vtroq; nato, qui à Rege Ducatui ſuo Sabaudiæ reſtitutus Præfecturæ renunciauit, atq; in eius locum ſurrogata eſt Regis ſoror Margareta Parmæ ac Placentiæ Ducis vxor, cui præter alia conſueta aſſignati fuêre in ſingulos annos 36. millia coronatorum. Hic Præfectus licet ſummam adeoque pleniſſimam haberet per totum Belgium authoritatem, cuncta tamen maiora munera ac officia, vt ſunt, Præſidatus, Cancellariatus Statuum, ita omnes leges, decreta & negotia ſub Regis nomine diſtribuuntur, atque emanant. Scire autem hîc oportet, antequam de ſingulis conſilijs ſeorſim quid dicamus, olim duo illa conſilia Statuum & Priuatum vnum tantum apud Principem fuiſſe, quod Priuatum nuncupabatur: verùm excreſcentibus negotijs in duo diuerſa id partiri neceſſe fuit.

### *De Conſilio Statuum.*

Conſilium Statuum, vt vocant, quod apud Gubernatorem reſidet, incerto conſtat Conſiliariorum numero, pro arbitrio enim Principis negotiorum neceſſitate plures vel pauciores adhibentur. Conſtat verò ex diuerſis Prouinciarum Belgij Præfectis, nonnulliſque doctoribus, qui propter doctrinam, integritatem, ac virtutes ſubindè adhibentur. Huic ordini vnus præeſt Iudex ſeu Præſes conſilij. Cum hoc conſilio deliberat Belgij ſummus Præſes ſuper rebus Principis & publicis, puta de bello & pace deque generali totius patriæ regimine. Eodem in deliberationem veniunt, quæ ab omni parte adferuntur. Item fœdera cum Principibus ac vicinis, an dimittendi vel retinendi ſint belli Duces. Item de propugnaculis, munitionibus, prouiſionibus armorū, qui demandandi & recipiendi legati, cunctaque huc referuntur ex conſilijs magis ardua negotia. denique vt ſummatim dicamus, quicquid conſeruationem ac protectionem totius patriæ intus & foras concernit, in hoc conſilio deliberatur. Solent & extraordinarijs & magis arduis negotijs adhiberi quoque omnes Ordinis aurei velleris, & ex alijs gubernatoribus prouinciarum, officiarijſque Regijs nonnulli.



GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

## *De Consilio Priuato.*

Consilium quod vocant Priuatum seu Secretum similiter apud Gubernatorem residet. Constat ordinariè 10. vel 12. Consiliarijs, ijsque Doctoribus aut Licentiatis à Rege vel eius locum tenente electis. Hoc cùm diuisum sit propter multitudinem negotiorum à præcedente consilio Statuum sibi reseruauit quicquid ad iustitiam, Ius, & Politiam pertinet, & inspectionem aliorum consiliorum. Huius itaque est cõcedere priuilegia, consensum, gratiam, veniam, remissiones. Item condere leges, ordinationes, statuta, edictaque, vnde & Magistri supplicationum vocãtur. Huius item consilij est cognoscere de limitibus, ac confinibus prouinciarum, deque partibus principalibus dominij, superioritatis, & autoritatis Principis, Dominorum & aliorum aulicorum immatriculatorum. Denique consilium hoc robur est ac conseruator Iustitiæ, cæterarumque rerum omnium inspector, quanquam subinde magis ardua consilio Statuum communicet, ac viceuersa illud quæ politiam ac Iustitiam aliquo modo concernunt cum hoc conferat ac communicet. Habet & hoc Consilium suum Præsidem.

## *De Consilio Finantiarum.*

In eadem curia residet & aliud Consilium, quòd vulgò Finantiarum vocant. Huic communiter præfecti semper fuère tria ex prudentioribus dominis patriæ capita, vnus Thesaurarius, vnus receptor generalis, & tres Commissarij docti ac prudentes, cum duobus Greffiarijs alijsque officiarijs. Hoc Consilium curam habet bonorum patrimonialium & redituum Principis, subsidiorũ ordinariorum & extraordinariorum, Cameræ rationalis, Receptorum, aliorumque officiariorum Regias pecunias tractantium. In eodem fiunt taxationes, rationes assignantur soluendi quicquid concernit pacem vel bellum, fortificationes, munitiones, prouisiones, adeoque omnes expensas, tam ordinarias quàm extraordinarias pro conseruatione Status patriæ. Hoc item bona Principis elocat, facit moderationes ac restrictiones contentas eius ordinationibus. Breuiter totam agit curam Regij thesauri vniuersi.

## *De Consilio Cameræ Rationalis.*

Est & alius Bruxellæ Magistratus Regius, qui est tanquam membrum Consilij Finantiarum, appellaturque Camera Rationalis, cui præest vnus Præses & septem Magistri rationum, quatuor scilicet ordinarij, & tres extraordinarij, cum nonnullis alijs officiarijs. Reddunt huic rationem administationis pecuniarum Regis omnes thesaurarij & Receptores Brabantiæ & adhærentis ditionis. Item agri Lutzenburgici, recipiuntque omnes hic suas quitantias. Præter hanc verò Cameram sunt adhuc in Belgio tres aliæ Cameræ rationales in Flandria scilicet, Hollandia & Geldria, quæ omnes summariè rationem reddere coguntur Finantiarum consilio tanquam omnium inspectori. Atque hæc sunt consilia & Magistratus vel officiarij, qui perpetuò generalem Belgij Præfectum comitantur, vel apud eum resident.

## *De Consilijs Prouincialibus.*

Est & aliud in hoc Belgio Consilium in singulis ferè prouincijs, quod Parlamentum Regium vulgò nominant, quale est Mechliniæ, in Brabantia verò Cancellariam vocant. Præsunt huic communiter secundum diuersa loca vel 12. vel. 16. vel 18. Consiliarij Doctores & Licentiati, vnusque Præses seu Cancellarius tanquam Iudex. Adsistunt pariter Aduocatus & Procurator Fisci, Greffiarij, Secretarij, alijque officiarij, omnes à locum tenente Regio electi, & à Rege stipendiati. Hic Magistratus summa pollet authoritate cunctarum ciuilium & criminalium causarum, & omnium in hisce prouincialibus, Dominijsque Regijs controuersiarum cognitionem habens. Habet & actiuam & passiuam cognitionem fundamentorum, confinium ac differentiarum, quæ à prælaturis eorumque iurisdictionibus procedunt, exceptis bonis mortuis, vulgò amortisez: eorum enim cognitio ad curiam Ecclesiasticam pertinet. Similiter obseruari facit priuilegia, exemptiones, officia, beneficia, ac prouisiones, à Principe concessa, saluis nihilominus semper iurisdictionib. & priuilegijs locorum particularibus. Huc vocantur in ius nõ solùm oẽs regij Officiarij, & ministri prouinciales, sed & Rex ipse, pro quo respondent eius Procurator & Aduocatus, minimeque summa eius authoritas, aut dignitas cuiquam præiudicio ac damno est. Quinimo accidit iam pridem in Geldria regnante Rege Philippo, vt cùm Maiestas ipsius in causa quadam grauissima contra Dominum de Anholt succumberet, nullusque officiariorum, sententiam executioni mandare auderet, Rex ipse eam realiter executus sit. Ad hoc tribunal cunctæ deuoluũtur appellationes inferiorum cuiusque prouinciæ iudiciorum, neque hoc vllam econtra appellationem admittit, sed duntaxat syndicatum, quem reuisionem vulgò vocant. Rarius verò fit vt non reuisionem petens, & maximarum expensarum, eo scilicet nomine faciendarum, & ipsius causæ iacturã patiatur. Sed nec per reuisionẽ hanc sentẽtię prioris executio differtur. Iudicatur in omnibus hisce summis Curijs secundum Ius commune, saluis tamen legibus municipalibus singulorum locorum constitutionibus, quæ plurimæ quidem sunt, decretisque Principum vulgò Mandamentis, quæ quatenus priuilegia non lædant, cæteris legibus omnibus præferuntur. Veruntamen antequam hæc publicantur in deliberationem & cognitionẽ prædicti Consilij trahuntur, suntque eatenus in iure fundata, quatenus cum legibus scriptis conueniunt.

Præter iam dicta deputat etiam Regis nomine Præses certos singulis annis legatos per singulas ferè prouincias, qui Reuisorum funguntur officio, vt scilicet rationes prouentuum seu redituum aliaque patriam concernentia reuideant animaduertantque.

## *Militia Belgica.*

Tempore pacis Rex non nisi paucis vtitur in solis confinibus Regni præsidiarijs militibus, ea autem loca sunt numero 26. maximi quidem momenti propugnacula. Alia deinde equestris militia ab omni antiquitate obseruata à Carolo V. anno 1547. prudenter restituta & reparata est, quam ordinarias bendas seu legiones vulgò vocant, trium millium electorum equitum, qui distributi in 14. bendas præcipuis prouinciarum dominis committuntur, atque hi suos habent Locumtenentes, aliosque officiarios. Vnus est generalis Quæstor militiæ, qui Regis nomine hisce legionibus ordinarijs soluit. Is fuit *Art Molikeman.*





Præterea nullum fere habet Rex pacis tempore classem maritimam instructam, sed quia omnes regni portus nauibus diuersis abundant, necessitatis tempore omnes eas naues, vel quot & quas ex ijs libet sisti iubet, suisque eas sumptibus ad bellum adornat, soluto nauium domino quod æquum est. Atque in hunc finem toti rei maritimæ vnum præfecit summum belli totiusque classis Ducem, quem Admiralium vulgò vocant. Is fuit Comes Beueriensis, hic omnis prædæ belli tempore, omnium confiscationum, omnis deniq; generalis mercaturæ, quæ cum licentia Regis ex hostili solo ad nos defertur, suam habet partem. Hanc verò regis licentiam Admiralius sua manu approbare & confirmare debet antequam idemnitatem sibi promittere mercatores queant.

Est & alius maximę quidem dignitatis Præfectus tormentorum bellicorum, & quicquid id genus armorum concernit, quæ quidem arma ordinariè Mechliniæ asseruari solent, atq; horum cura domino de Gialon Aurei velleris Equiti demandata fuit.

## *De Dominijs seu bonis patrimonialibus Principis.*

Venationes, aucupia, & piscationes per hasce terras pro distinctione Iurisdictionum sunt Principis, ciuitatum propriorumq; dominiorum, excepta Brabantia, vbi quinq; tantùm syluæ Principi ab omni venatione & aucupio liberæ sunt, per reliquam totam prouinciam vnicuique cum canibus & auibus, non retibus, libera est venatio, aucupium, & piscatio. Princeps in singulis ferè prouincijs suos venationi Præfectos habet, & nominatim per Brabantiam, magnæ dignitatis officium est, cui præesse solet Marchio Bergensis, eoq; nomine vulgò Magnus Brabantiæ Venator appellari solet.

Præcipuæ quæq; earũ regionum syluæ ad regis vsum non modò venandi, sed & lignandi spectant, estq; non minima suorum redituum pars. reliqui reditus in ciuitatibus, villis, castellis, terris, molendinis, alijsq; ab omni antiquitate Principibus patriæ attributis consistunt, qui vulgò Domaines, Latinè Dominia, vel proprius bona patrimonialia vocantur. Sed & vectigalia quædam mercantiarum tam mari quàm terra inter eos reditus cõnumerantur, similiter & reditus quosdam in pręcipuas ciuitates rex habet, puta in Antuerpiam, vbi præter partem suam omnium confiscationum: habet & monetæ, carcerum, & piscationum locationem, aliaq; nonnulla, quæ Regium dominium, vt vocant, mirè adaugent.

## *Modus conuocandi Status.*

Princeps petiturus quid, vel nouum tributum, nouasue leges impositurus, conuocare solet, certo assignato die & loco, qui communiter Bruxellis esse solet, tum propter Regiam Curiam, tum quòd Brabantini extra ditionem suam nihil deliberent, omnes totius Belgij ordines, qui sic debitè interpellati haud grauatè comparent, vel saltem secũdo, sub mulcta aliqua pecuniaria appellati legitimo numero plures vel pauciores, prout citati sunt, pro causa necessitatis conueniunt. Sunt autem qui communiter Bruxellis comparere solent hi, Brabantini, Flandri, Artesij, Hannonienses, Valentij, Rysel, Douay & Orchies, Hollandi, Traiectenses, Zelandi, Namurcei, Tornaci, & Tournesij, & Mechliniẽses. Reliquarum prouinciarum ordines, vt sunt Geldri, Frisij, Luxeburgij, quia remotiores sunt à suis Gubernatoribus (nisi grauissimæ sint deliberationes) conuocantur, & cum eo transigunt. Cęterùm Ordinum generalium tres sunt status, 1. Ecclesiasticus, 2. Nobilitas, 3. præcipuæ ciuitates. Horum statuum membra, Personæ ac deputati ij qui ab omni antiquitate ad id electi & constituti fuerunt comparent, vel suos deputant legatos, licet alij, nisi legitimas habeant excusationes in persona comparere teneantur. Verùm non omnium regionum idem est in hac parte vsus & consuetudo. Exempli gratia, Brabantini, Hannonienses, Arthesij, Namurcenses, & Zelandi diuersis commissarijs rem expediunt, puta Ecclesiastici Abbatem, Nobilitas, Ducem, Marchionem, Principem, Baronẽ & nobiles, ciuitates verò Consules, vulgò Burgimagistros, & duos vel tres Scabinos, vnumq; ciuitatis Pensionarium, plures vel pauciores pro facti exigentia delegant. Flandri per vnum solum legatum vel Commissarium vulgò, ratione quatuor membrorũ comparent, quæ quidem 4. membra omnes tres supradictos status repræsentant. quanquam & hi separatim suos delegare queant, qui inspectionem in factum legati 4. membrorum habeant, ne quid præiudicij illis pariat. Verùm communiter quod quatuor ea mẽbra statuunt id ratum firmumq; habetur. Hollandi duorum tantum statuum nomine, nobilitatis scilicet & ciuitatum legatos deputant, ijque totam prouinciam repræsentant. Hoc modo coacto Consilio in præsentia Præfecti regij Præses, vel quis Statuum Cõsiliarius Principis seu Regis nomine petitionem eiusdem perpulchro huic ordini humanissimè exponit. Illi post consuetas deliberationes singuli pro se in scriptis res dependunt, quo equidem responso si regi non sit satisfactum, multis conatur rationibus Ordines ad suam petitionem permouere, quin etsi ad vnum pene omnes Ordines regis voto consensissent, sola tamen Antuerpia hunc consensum infringere & annullare poterit, siquidem Ordines omnes ea lege & conditione consentire semper censentur, si in eam omnes status, atq; singula eorum membra id comprobant, & in suã portionem consentiant. Quocirca omnino necesse est non modò omnes Ordines seu status generaliter consensisse, sed & omnium statuum singula quoque membra consensum suum vnanimiter dedisse. Vnde plerunq; fit, vt non attentis quibusuis regis remonstrationibus, iustisq; rationibus, nihil penè vnquam Regi propter votorum diuersitatem concedatur, quo quidem casu Rex pro eo tempore patienter acquiescit, & in commodius tempus differt. Attamẽ rarius est, vt non moderatus Princeps à subditis discretis ac placidis voti sui tandem compos fiat. Si quam pecuniam Principi promiserint, neque eam commodè in parato habere queant, aliam ineunt inter se, cum consensu tamen Principis conquirendi rationem, vectigal quoddã vel simile quippiam grauaminis rebus communibus ad tempus imponendo, vel alio quodam cõmodo, modo pro ratione loci, temporis, & occasionis, quæ iuxta modum, taxam, & proportionem cõsuetam suo tempore dependitur. Ecclesiastici suam portionem separatim soluunt, nobilitas & ciuitates propter affinitatem commerciorum & vtilitatis inter se simul soluunt, Brabantini quidem vt primi, propter antiquitatem & dignitatem Ducalem, suam dependunt partem in florenis 20. stuferorum. Flandri propter opulentiam suam in florenis 24. stuferorum, & sic reliquæ quoq; prouinciæ iuxta consuetas taxas, quæ non facilè immutantur vel transgrediuntur.



GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# INDEX TABVLARVM BELGII INFERIORIS.


r. Belgij vniuersalis
ſ. Flandria
t. Brabantia
u. Hollandia
x. Zelandia
y. Geldria cum Oueryſſel in Germania ſitæ
z. Arteſia
&. Hannonia & Namurcum
ꝯ. Lutzenburg & Trier.


*Ad regimen Belgij huius pertinet etiam Friſia, quæ inter Germaniæ tabulas prima eſt, litera B.*

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# BELGII INFERIORIS TABVLA.

Belgij *inferioris 17. sunt Prouinciæ Regi Hispaniarum patrimoniales*

- *Ducatus*
  - Brabant.
  - Limburg/ *cum Comitatu Dalem & Dominijs* Valckenburg *ac Rode le Duc, Brabantiæ annexa sunt, & à Iustitia, & Cancellaria Brabantiæ dependent.*
  - Lutzenburg.
  - Geldre.
- *Comitatus*
  - Vlaenderen.
  - Artois.
  - Hainault/ Henegou.
  - Hollandt.
  - Zeelandt.
  - *Namur,* Namen.
  - Zutphen.
  - Marchionatus *Imperij, qui 4. principales ciuitates habuit, Niuellam, Louanium, Bruxellam, & metropolim Antuerpiam, nunc Brabantiæ pars est.*
- *Dominia*
  - *Magnum Frisiæ Dominium.*
  - Mechelen.
  - Vtrecht.
  - Ouerysel.
  - Groeningen/ *siue Frisia Orientalis, liberum Dominium.*

*Harum Prouinciarum quædam, vt* Zutphen/ Ouerysel/ *Magnum Frisiæ Dominium, & Orientalis Frisia, licet in Germania sint sitæ, tamen quia Belgij inferioris Dominio subiectæ sunt, hîc recensentur, primo autem loco in Germaniæ tabulis describentur.*

Status harum ditionum Politicus, *tàm generatim, quàm speciatim ferè triplex est:*

Primus *est Ecclesiasticus, in quo præcipui sunt Abbates.*

Secundus *Nobilitatis, vt sunt Duces, Comites, Marcgrauij, Principes, Barones, & magni Domini.*

Tertius *Ciuitatum, quem primariæ cuiusque ditionis ciuitates repræsentant.*

Hi *status à Principe conuocantur, quoties de rebus ad Principem, aut ad Principatū, aut ad conseruationem & vtilitatem ditionum pertinentibus deliberandum est.*

Status Ecclesiasticus. *Quatuor sunt in hoc inferiore Belgio Episcopatus,* Camerick/ Dornick/ Atrecht/ *Arras Gallis, hi tres subsunt Archiepiscopo Rhemensi, &* Vtrecht/ *qui Archiepiscopo Coloniensi subest.*

Prouinciæ *Leodiensis & Morinensis, siue Taruannensis in aliquam partem huius Belgij extenduntur.*

Academiæ *sunt duæ, Louanium & Douay, olim institutæ, & nunc tertia addita, Lugdunum Batauorum.*

*Collecta sunt hæc ex Ludouico Guicciardino, qui amplè & eleganter Prouincias Regias Belgij descripsit.*

Medius Tabulæ Meridianus 26. 0. reliqui ad hunc inclinantur, pro ratione 50. & 52. latitudinis Parallelorum ad circulum maximum.

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

BELGII
inferioris descriptio emendata cum circumiacentium regionū confinijs
Zeelant insularum loca aliquot numeris signata
1 Westcappelle
2 Ons.vr.polder
3 Vere
4 Middelburg
5 Vlissingen
6 Cortkeen
7 Stuuesant
8 Valkenisse
9 Bommenee
10 Maye
11 Roxnis
12 Herkinge
13 Oude tonge
14 Oelkēs plaet
Germanicus Oceanus
Zeelant
Britannici maris pars
Zuyder see
West falię pars
Scala miliarium
Miliaria minima Artesię et Hannonię
Mediocria Artes. et Hann.
Maiora Artes. et Hann. et minora Flandrię
Minora p Brabant. et Holland. et mediocria Fland.
Mediocria Brab. Holl. et Lutzenburgi
Medioc. Geldr. Julię Cleuię
Per Gerardum Mercatorem Cum Priuilegio.

# FLANDRIA

Comitatus, Vlaenderen.

- **Status Politicus Flandriæ, tribus constat membris.**
  - **Primum membrum, Prælati Ecclesiastici**
    - Ordinis *S. Benedicti Abbates 7.* S. Peter & S. Baets *Gandaui,* S. Winnock *in* Bergen, S. Andriesz/*24.23.51.15.* S. Peter *in Oudenarde, Eename 24.52.50.51. Marchienne.*
    - Ordinis *S. Bernardi Abbates 5. Ten Dunen, Bondelo 25.15.51 13. Doest 24.25.51.20. Clammerez 23.25.50.49. Marchienne, & Prioratus in* Waerschot *24.50.51.12.*
    - Ordinis *Præmonstratensis Abbates 3.* S. Niclaes *in Vuerne, Dronghene 24.53.51.5.* S. Cornelis *in Nienoue.*
    - Canonicorum *Regularium Abbates 6. Eechoute Soetendale 24.37.51.17. Vvarneston, Sunnebeke 24.10.50.54. Cysoing, Falenpijn 24.11.50.52.*
    - Eiusdem *ordinis 6. Præpositurae,* S. Marten *in* Iperen/*Vormeseele 24.4.50.52.* Watene, *Loo 23.53.51.2. Euersam 23.51.51.0, Petendale.*
  - **Secũdum membrum, Nobilitas**
    - Vicontez 5. Gendt/Iperen/Werne/Bergen/Haerlebeke 24.30.51.53.
    - Principatus 3. Steenhuse *25.7.50.52. Gauere, Espinoy 24.8.50.29.*
    - Barones 4.
      - *2. in Comitatu, Cysoing & Heyne 24.51.50 24.*
      - *2. in Dominio, Pamele in Oudenarde, & Boelare 25 7.50 49.*
    - Tribuni *militares,* Banderheeren
      - *In Comitatu Teutonico, Dominus de Neuele 24.46.51.4. D. de Dixmude, D. de Beueren, de Praet prope Brugge, Haeßkercke, Vvatene, Heuerghen, 24.56.51.9. Vvaestine, 23 27.50 48. Caeclen 24.22.50 59. Ingelmunster, Poucke, Gruuthuse 24 27.51 10. Male 24 29.51 15. Maldegem 24 40.51 16. Oostcamp 24 26.51 12, Vvinendale, Colscamp 24. 24.51 3. Ghistele 24 9.51 13. Seuecote 24 6.51 12. Rousselare, Vvaestene 24 8.50 47. Hondscote, Cassel, Nortvrie 24.22.51 20. Haeßkercke, Halevuijn 24 19.50 49.*
      - *In Comitatu Gallicano, Castellanus de Lille, D. de Vvaurin 24 6.50 36. D. de Comene.*
      - *In Dominio Flandriæ, Dominus de Rode, D. de Gauere, Sotteghem, Gontero 25 2.51 0. Scorisse 24.51.50 48. Potz 24 35.50 46. Liekercke 25 20.50 54. Lumbeke 25 22.50 50. Rotselar in Meerbeke 25 18.50 50. Vvedergraet in Neyghem 25 21.50 49. Steenhuse 25 7.50 52.*
  - **Tertium membrum, sunt præcipuè ciuitates**
    - *In Flandria Teutonica 4. præcipuæ ciuitates hoc mẽbrum repræsentant.*
      - Gendt *cuius sortem sequuntur*
        - *In Comitatu Burgrauiatus Gandensis, & Castellaniæ Cortracensis ac Oudenarde & Bieruliet. 24 55.51 23.*
        - *In Dominio quædam sunt feuda Imperij, vt 4.* Ambachten/ dLant van Waes / tGraffschap Aelst/ *Alia libera Dominia, vt* Bornhem *25 29.51 8.* Dendermonde/Gheerdsberge.
      - Brugge *cuius sortem sequuntur in censu & armis, quæ sunt post 4. officia, vsq; ad* Nieuport, *totus videlicet Franconatus* (het Vrie) *oppida eius clausa, & non clausa.*
      - Iperen *ad quam referuntur in censu & armis, Iperen* Ambacht / Bellen Ambacht/ *&* Cassel Ambacht.
      - *Franconatus campestris* (het platte Vrie) *cuius sortem sequuntur in censu & armis* Vern Ambacht/Bergen Ambacht, *&* Broucborg Ambacht.
    - *In Gallicana 3. Ciuitates principales*
      - *Lille, Rijssel*
      - *Douay*
      - *Orchies.*

Tornacense *Dominium, & Status Flandriæ annexus, per se constat tribus membris, Ecclesiastico, Nobilitatis, & 4. supremis iustitijs.*

Status Ecclesiasticus. *Vnum habet Flandria, Episcopũ Tornacensem, Archiepiscopo Rhemensi subiectum, in 5. tamẽ diœceses Episcopales diuisa est. Traiectensi subsunt 4. officia Hulst, Axele, Assenede, Bochoute. Tornacensi subsunt Gendt Cortrijck, Oudenarde cum illarum Castellanijs, Vvaes territorium, Brugge, Franconatus, & Lille cum sua Castellania. Atrebatensis comprehendit Douay & Orchies. Cameracensi subest Dominium Flandriæ vltra Scaldim versus meridiem. Taruannensis habet Castellanias Iperen, Cassel, Vverne, Berghen, Broukborg, Belle.*

Iurisdictio.

*In Flandria Teutonica sunt 14. principales Curiæ Comiti feudales, Viesborg Gãdaui, Burgus Brugis, Sala in Iperen, Castellum in Cortrijck, Curia in Harlebeke, in Tielt, Domus in Deinse, Curia in Peteghem, dicta Beaulieu, & domui Deinse subiecta, Tribunal in Oudenarde, Burgus in Vverne, Curia in Berghen, in Broucborg, in Cassel, & in Belle.*

*In Flandria Gallicana sunt 3. Curiæ Comiti feudales, Sala in Lille, Castellum in Douay, Curia in Orchies.*

*In Flandriæ Dominio sunt 4. Curiæ Comiti feudales, Tribunal in Aelst, Domus in Dendermonde, Prætorium Vvasiæ apud Sanctum Nicolaum, & Castrum Beueren.*

*Ex omnibus Curijs & Iurisdictionibus dictis appellatur ad Consilium Principis prouinciale, quod est Gandaui, inde ad Parlamentum, quod est Mechliniæ.*

Hæc ex Petro Oudegherst sumpta sunt, qui exquisitissimè res Flandricas conscripsit.

*Meridiani distant iuxta rationem Paralleli 51.*



GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

FLAN DRIA CO MIT.
Brabantiæ pars
Den dullart
Iperen
Braban tiæ pars
Miliaria communia
vel itinera horaria.
Per Gerardum Mercatorem
Cum Priuilegio.

# BRABANTIA,
## GVLICK ET CLEVE.

Status *politic⁹ Brabantiæ tria habet membra,*

- Ecclesiasti. cos, *qui sunt*
  - Abbates *Afflighem 25 22: 50 56. Grimbergen 25 39:50 57. Tongerlo 26 14:51 8. Grunendal 25. 44:50. 47. S. Gertrudis Louanij. S. Bernardi 25 36: 51 10. Vileer in Indice Belgico. Dieleghem 25 37:50 53. Parck prope Louanium, Vlierbeke prope Louanium. Prior Magnus Ordinis S. Augustini in Leevve, Gemblours 26 0:50 35.*
- Nobiles, *qui sunt*
  - *Abbas Gemblours Comes.*
  - *Dux Arschot.*
  - *Marchio Bergen op Zoom.*
  - *Barones. Diest, Breda, Boxtel, Gaesbeeck 25 29: 50 49. VVesemael, Boutersem 26 11:50 51. Pervveys, Hoochstraten nunc Comes, Renes 25 42: 50 33.*
  - *Domini. Asibe, Merchten 25 29: 50 58. Vuerne, Gheel, Lummen 26 13: 50 46. Thurnout, Oostervvijck, S. Oedenroy, VValem 25 45: 51 6. Duffel.*
- Ciuitates, 4. *principales, Louanium, Bruxella, Antuerpia, Buscunducis.*

Status eius Ecclesiasticus. *Partim paret Leodiensi Episcopo, partim Cameracensi. Leodiensis Curiam & Magistratum Ecclesiasticum habet Louanij, Cameracensis Bruxellæ.*

*Gulick Iuliæ*

- Status politicus *constat similiter 3. membris, quæ sunt*
  - *Ecclesiastici, videlicet Abbates, & Collegia Canonicorum ac Monasteriorum.*
  - *Nobilitas.*
  - *Ciuitates.*
- Præfecturæ *ditionis 24.*

| | | |
|---|---|---|
| *Caster 28 9:51 0.* | *Greuenbroich 28 7:51 2.* | *Gladbach 27 49. 51. 11.* |
| *Brugge 27 35: 51 17.* | *VVassenberg 27 37: 51 7.* | *Millen 27. 31: 51. 1.* |
| *Born 27 16:51 2.* | *Geilenkirchen 27 40:50 48.* | *Rangenrayd 27 42: 51 1.* |
| *Boißler 27 51:50 59.* | *Hensbergh, Duren,* | *Noruenich* |
| *Eußkirchen 28 19:50 42.* | *Thonbergh 28 29:50 36.* | *Nuenar Graefschaff.* |
| *Munstereyffel 28 19:50 36.* | *Berchem 28 11: 50 56.* | *Gulich.* |
| *Monjou 27 50:50 37.* | *Heimbach 28 3:50 39.* | *Nidcken 28 5: 50 44.* |
| *Eschvviler 28 17:50 38.* | *VVilhemstein.* | |

Cliuię *Cleue*

- Status politicus *similiter tres ordines continet. Ecclesiasticum, Nobilitatem, & Ciuitates.*
- *Satrapa siue Præfectus prouincialis Cliuiæ has sub se habet ciuitates 8, Cleue metropolim, Calcar. 27:38. 51: 45. Sonsbeke Vbi residet. 27: 43. 51: 36. Santen, Burick. 27: 56. 51: 37. Vdem 27: 35. 51: 41. Griet. 27: 40. 51: 48. Griethusen. 27: 31. 51: 51.*
- Præfecturæ *sunt 14.*

| | | |
|---|---|---|
| *Cranenburg. 27:22. 51:49.* | *Lymers.* | *Dinslaken Præfectura, in qua sunt quatuor ciuitates, Dinslaken, VVesel, Duysburg, Schermbeke. 28: 16. 51: 43.* |
| *Duffel. 27: 28. 51: 52* | *Emmerick.* | |
| *Gennep. 27: 18. 51: 44* | *Hetter.* | |
| *Goch. 27: 29. 51: 42.* | *Aspel.* | |
| *Orsoy. 28: 2. 51: 30.* | *Ringenburg. 27: 59. 51: 44.* | |
| *Huessen iuxta Arnhem.* | *Bißelick. 27: 49. 51: 38.* | *Holte. 28: 11. 51: 29.* |

Dominium *Rauestein annexum est Curiæ Cliuicæ.*

Meridiani distant iuxta rationem paralleli 51. 10. ad circulum maximum.

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# HOLLANDIA
## COMITATVS.

**Statum Politicum Hollandiæ, tres ordines constituunt,**

- **Primus ordo sunt Equites Aurati (Riderheren vocant) quorum præcipui sunt:**
  - Com. *Egmont* 25 51: 52 44.
  - Com. *Ligne cuius sunt dominia. VVassenar* 25 38: 52 15. *Valkenborch* 25 40: 52 18. *& Vicecomitatus Leidensis ciuitatis.*
  - *Inuenio & hos Comitatus in Hollandia. Maeslandt* 25 30: 52 2. *Texel* 25 55: 53 13. *Goylandt* 26 27: 52 20. *Kennemerlandt* 25 55: 52 45. *Steenberge* 25 33: 51 39.
  - Dom. & Baron. *Brederode* 25 52: 52 34. *cuius est & dominium Vianen* 26 25: 52 4. *Baronatus de Lysfelt.*
  - *Inuenio & inter Baronatus in Chronico Hollandiæ numerari hæc dominia. Lecke. Seuenbergen* 25 52: 51 32. *Voorn* 25 25: 51 56. *Isselstein* 26 21: 52 6. *Stryen* 25 4 : 51 49. *Teylingen* 25 45: 52 21. *Puttem* 25 38: 51 55. *Harlem* 25 53: 52 31. *Leerdam* 26 25: 51 58. *Asperen* 26 27: 51 57. *Arckel* 26 19: 51 55. *Aliena* 25 35: 52 6. *Bottersloet.*
- **2. est Dominorum, quorum qui nomine Statuũ in Haga Comitis comparere solẽt, sunt hi præcipuè,**
  - Poelgheest 25 51: 52 14. *Polanen, Lockhorst, Assendelft* 26 0: 52 35. *VVaermont* 25 45: 52 19. *Sparvvoude* 25 57: 52 32. *Matenes* 25 40: 52 0. *Schooten* 25 54: 52 33. *Noortvvyck* 25 41: 52 21. *Verdoes, fortè Does* 25 48. 52 15. *Myne van Amstel, Spangen* 25 40: 52 1. *Alkemade* 25 44: 52 17. *Benthuysen, Kenenborch* 25 34: 52 4. *Raaphorst* 25 39: 52 14. *Svveten* 25 47: 52 14. *Heemskercke* 25 55: 52 39. *Ruuen* 25 41: 51 57. *Duyn & Sprangen.*
  - Sunt *præterea & hæc in Hollandia dominia Hoesden, Oudehuesden* 26 27: 51 46. *Papendrecht, VVyngarden, Ghyssenborch, Ameyde* 26 17: 52 2. *VVoerden* 26 10: 52 11. *VVaterlant* 26 2: 52 38. *Scagen* 26 0: 52 56. *Purmerende* 26 11. 53 0. *Goude* 25 58: 52 6. *Naeldvvyck* 25 28: 52 5. *Rysvvyck* 25 35: 52 9. *Schoonheuen, VVateringen* 25 31: 52 7. *Soetermeer* 25 45: 52 9. *Heemstede* 25 53: 52 29. *Heichtvvoude* 26 8: 52 51. *Mervven* 25 59: 51 54. *Haestrecht* 26 2: 52 5. *Dalen, Spyck, Hardinxvelt, Bardvvyck, VVyck.*
- **3. Ordo sunt sex magnæ ciuitates, quæ nomine omnium Hagam conuocantur,**
  - *Dordrecht, aliàs Dort, metropolis totius Meridionalis Hollandiæ, habet Prætorem & Magistratum, cui ciues parẽt, & Baliuum cui exterius territorium, tam in ciuilibus, quàm in criminalibus.*
  - *Harlem Prætorem & Magistratum domi habet; Ruri Baliuum, qui in ciuilibus & criminalibus præsunt.*
  - *Delft Prætorem & Magistratum pro ciuibus, Baliuum pro Rusticis habet, in ciuilibus & criminalibus iurisdictionem habentes.*
  - *Leyden, Prætor & Magistratus intus, foris Baliuus præsunt, qui in ciuilibus & criminalibus iurisdictionem habent.*
  - *Goude, Prætorem & Magistratum habet pro ciuibus & incolis, Baliuum quoque & arcis Præfectum.*
  - *Amsterdam intus Prætorem & Magistratum, ruri Baliuum habet, qui ciuilia & criminalia iudicant.*

**Traiectensis ditio per se statum habet 3. membris constantem:**

- Primum *membrum est Clerus primarius 5. collegiorum vrbis, quorum primarium est Canonicorum S. Martini, vulgò den Dom, cuius Decanus omnes Status semper euocat ad Conuẽtus, in Conuentu difficultates proponit, vota colligit & concludit: cætera collegia sunt S. Saluatoris, vulgò oude munster. B. Mariæ, S. Petri, S. Ioannis.*
- Secundum, *Nobilitas, Com. Montfort caput nobilitatis. Dom. Abcoude* 26 15: 52 23. *Dom. Culenborch* 26 33: 52 2. *qui nunc subest Geldris. Dom. Sulen, Dom. Vteneng, Dom. de VVael, Dom. Nienrode, Dom. de Brakel, Dom. Amerongen, Dom. de Rynevelt, Dom. Vecht, Dom. Canter, Dom. Vermaten.*
- Tertium, *quinque ciuitates capitales: Vtrecht, Amersfort, VVyck te Duerstede, Rhenen, Montfort.*

Iurisdictio. *Ex omnibus diœcesibus iuridicis prima instantia prouocatur ad concilium prouinciale in Hagam Comitis* 25 33: 52 11. *vbi summa est Hollandiæ Iurisdictio, & Comitis Consilium. Inde ad magnum Consilium Mechliniense fit appellatio. Est & in Vtrecht Parlamentum, vndè appellatio nulla fit: sed solùm ab ijsdem reuisio.*

Status Ecclesiasticus. *Tota Hollandia in spiritualibus subest Episcopo Traiectensi in Vtrecht sedem habenti.*

*Hæc partim ex Ludouico Guicciardino, partim ex vulgari Chronico primùm collecta sunt. Deindè à Clarissimo D. Godefrido à Muisenbroeck, Consiliario Hollandiæ; & Michaele ab Isselt Amorfortio recognita.*

*Meridionalem Hollandiam, quia hæc tabula comprehendere non potuit, in Zeelandiæ tabula inuenies, in qua etiam aliquot loca hîc signata, sunt quærenda.*

Meridiani positi sunt ad rationem paralleli 52 4.

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# ZEELANDT
## COMITATVS.

Et Hollandiæ pars Meridionalis.

*Status Politicus Zeelandiæ constat tribus membris,*

- Vno *Prælato, qui totius Ecclesiastici Ordinis locum supplet, estque Abbas S. Nicolai Ordinis Præmonstratensis in Middelburg.*
- Vno *Nobili pro toto Ordine, qui est Marchio de Vere* 24 54: 51 37.
- Et *ciuitatum communitate, quarum præcipuæ sunt Middelburg, quæ est capitalis totius Comitatus Zeelandiæ, SierickZee* 25 8: 51 42. *Vere, Vlißingen* 24 48: 51 30. *Tolen* 25 27: 51 35. *S. Martens dyck* 25 20: 51 36. *Rommersvvale* 25 25. 51 33. *& Goes* 25 8: 51 34.

*Causæ omnes referuntur ad Hagam Comitis in Hollandia.*

Meridiani distant ratione Paralleli 51 40. ad circulum maximum.

x

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# GELDRIA DVCATVS
## COMPLECTENS ZVTPHANIAM COMITATVM,
### & Overissel Dominium.

Status politicus Geldriæ tria habet membra,

- Baronias *quæ sunt*
  - De Veluwe 27:5. 52 15.
  - Die Betouwe 26:30. 52:0.
  - Bommelerwert. 26:35. 51:52.
  - Tielerwert.
  - Zutphen *Comitatus sub quo sunt*
    - Bronchorst *Comit.* 26:55. 52:9.
    - Sherenberg *Comitatus* 27:35. 51:55.
  - *Superior Geldria in qua sunt* Roermund & Gelder.
- Nobiles *qui sunt*
  - Bronchorst *Comit.* Sherenberg *Comit.*
  - *Domini* Batenborh 26:59. 51:53. Groesbeke 27:17. 51:49. Montfort 27:24. 51:8. *tab. Brab.* Wel. *tab. Brab.* 27:26. 51:35. Wachtendonck *tab. Brab.* 27:42. 51:25. Grol 28:0. 52:8. Aenholt 27:49. 51:52. Keppel 27:35. 52:4. Bredefort.
  - Buren *Comitatus* 26:41. 51:59. *sui iuris est in Geldria.*
- Ciuitates 4. *Capitales.*
  - Nimmegen *Viconte, & feudum Imperij, ciuitas libera, metropolis totius Ducatus Geldriæ, quæ habet sub se,* Die Betouwe *superiorē & inferiorem,* Bommelerwert/ Tielerwert/ & Maeswael *territoriū inter VVahalim & Mosam.*
  - Roermunde *Superioris Geldriæ caput, quæ habet sub se* Venlo / Gelder/ Vogdie/ Stralen/ Wachtendonck/ Ercklens/ Montfort/ Echt/ Nieustatt/ Kessel/ Midler/ Crieckenbeeck.
  - Zutphen/ *cui subsunt* Doeßburch/ Doetecom/ Lochem/ Grol/ Bredefort/ Bronchorst/ Sherenberge.
  - Arnhem *sub qua sunt* Wagheninghen/ Hattem / Harderwijck/ Elborch/ *& tota Veluvve.*

Iurisdictio. *Arnhemij resident Parlamentum Principis & Præses totius Geldriæ, ad quos referuntur iudicia quatuor dictarum Ciuitatum, sine vlteriore appellatione, ad has quoque eorum oppidorum & locorum quæ ipsis subesse dictum est.*

Status Ecclesiasticus. *Geldria Episcopis 4. subijcitur*

- Nimmegen *cum suo territorio subest Episcopo Coloniensi.*
- Roermunde *cum suis Leodiensi.*
- Zutphen *cum suis Monasteriensi.*
- Arnhem *cum suis Traiectensi.*

## Overissel.

Status Politicus Overissel *in duob. Ordinibus consistit*

- Officiarij Principis *cum Nobilitate in qua sunt Almelo,* Ghoer/ *&c. idque per tres ditionis partes.* Ysselland/ Twent/ *&* Drent/ *quæ in tabula Frisiæ Occidentalis tota describitur.*
- *Tres Ciuitates capitales*
  - Deventer *quæ est Metropolis totius Transisulanæ Prouinciæ.*
  - Swol.
  - Campen.

Iurisdictio. *Summus Magistratus & Parlamentum est in* Vollenhove 27:15.52:49. *vnde appellare non licet.*

Status Ecclesiasticus. *Tota* Overissel *in Spiritualibus paret Episcopo Traiectensi.*

*Hæc ex Guicciardino sunt collecta.*

Meridiani distant ratione Paralleli 52 20. ad circulum maximum.

Y

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# ARTESIA
## COMITATVS

Continet hęc tabula etiam Picardiam veram, & Ducatum Cameracensem, Cambresis dictum, qui est Principatus Imperij, & ab Episcopo qui Cameraci residet in temporalibus simul & spiritualibus regitur. In spiritualibus tamen Archiepiscopo Rhemensi subest, & in temporalibus sub protectione est Regis Catholici Hispaniarum.

Statum Politicum Artesiæ mihi communicauit vir quidam doctissimus, eiusq́ue rei scientissimus. huius Historiam, quia prolixior est, seruabo, si fortè alij suæ quoque patriæ gloriam hoc modo sint illustraturi, atque inde de Statibus Regnorum & Prouinciarum, opus per se cudendum, & Geographię accommodatissimum colligi possit. Membra tamē omnia quæ assignauit ille, quibusque nominibus, iuxta ipsius distributionem ponam, quod ad pręsentis tabulę declarationem sufficiet.

**Status Politici** *in Artesia tres sunt Ordines,*

- *Ecclesiastici in quibus sunt*
  - *Episcopi duo, Atrebatensis & Audomarensis (S. Omer)*
  - *Præpositi duo, Bethuniensis, & Ariensis.*
  - *Abbates 20. quorum hæc monasteria*
    - *Odinis S. Benedicti 7. Atrebatense. Aquicinctense Auscin* 23 54: 50 15. *Audomarense, Blangiacense Blangis* 22 44: 49 53. *Montense, Hamense Hames, Alsiacense.*
    - *Ordinis S. Augustini 7. Auriasiense, Mons S. Eligij, S. Eloy* 23 50: 50 19. *Choquense Chocques* 23 42: 50 34. *Henninense Hennin lietare* 24 7: 50 26. *de Raselli villa, Mareolense Mareul* 22 58: 50 2. *Aquicurtense in Eaucourt* 24 0: 49 56.
    - *Ordinis Cisterciensis 2. Ceruicampense Cerchamp* 23 12: 50 48. *Clarimarense Clommeres* 23 24: 50 49.
    - *Ordinis Præmonstrat. 3. Dammartinense Dammartin* 23 3: 50 17. *Santandreanum* 23 6: 50 20. *Auguatianum.*
  - *Collegia Canonicorum 10. Atrebatense, Audomarense, Bethuniense, Ariense, Hesdinense, Lensiense, Sanpaulitanum, Lilleriense, Falcobergense, Douriense.*
- *Nobiles in quibus*
  - *Princeps vnus d' Espinoy* 24 8: 50 29.
  - *Marchio vnus Rentinensis* 23 19: 50 36.
  - *Comites 7. S. Pol, Falquenberg* 23 12: 50 37. *Harliensis* 23 46: 50 28. *Busquetensis, Henninensis, Arquensis, Blangiacensis. Sed hi duo postremi pridem in dotem monasteriorum S. Bertini & Blangis cesserunt, nec in conuentum Ordinum accersuntur.*
  - *Castellani præcipui 4. Atrebatensis, Audomarensis, Bapalmensis, Lensiensis.*
  - *Equestres familiæ ordine alphabetico sunt hæ: Aussy, Auerdoin, Anbigny* 23 42: 50 19. *Aix* 23 51: 50 15. *Annequin* 23 52: 50 32. *Annezin* 23 44: 50 33. *Aueroult, Auion* 23 50: 50 24. *Allennes, Anuin, Bailleul* 23 45: 50 10. *Beaufort* 23 40: 50 14. *Beaumez* 23 18: 50 3. *Beaurams* 23 7: 50 23. *Beausart* 23 9: 50 6. *Bellonne* 24 11: 50 17. *Berles, Billy* 24 3: 50 25. *Bofsles, Boisleux, Bonnieres, Boncourt* 23 23: 50 37. *Boubers* 23 10: 50 28. *Bours* 23 34: 50 26. *Brias, Buissy* 24 18: 50 5. *Caumont* 23 9: 50 15. *Conroy, Contes* 23 9: 50 21. *Coupigny* 23 46: 50 26 *Croisilles* 24 6: 50 8. *Cuncby, Diuion, Douurin* 23 46: 50 32. *Enne, Erin* 22 57: 50 32. *Esquerdes, Estree, Fosseux, Freuin* 23 46: 50 18. *Fleschin, Gomiecourt* 24 0: 50 4. *Gouy* 23 47: 50 12. *Greboual, Geulesin, Habarcq, Hachicourt, Hamelaincourt, Helfault, Houchin, Houdin, LaViesville, LaPlancque, Lignereul, Licques, Longastre, Malanoy, Maisnil* 23 42: 50 27. *Mammez, Marles, Mes en Conture* 24 14: 49 57. *Mingoual, Moiry, Nedoncelles, Neufville* 23 53: 50 20. *Noielle* 23 10: 50 5. *Noircarmes, Ococh, Olham* 23 43: 50 25. *Oignies, Oresmiaux, Plancques* 24 13: 50 25. *Plouich, Pronuille* 24 11: 50 8. *Querecques, Ranchicourt* 23 40: 50 25. *Ransart* 23 51: 50 8. *Recourt, Rebecq, Regnauuille, Rely* 23 30: 50 35. *Rolancourt* 23 17: 50 22. *Rumenghien, Sains, S. Aldegonde, S. Venant, Sombrein, Souastre* 23 46: 50 2. *Tieulcie, Tramerie, Vaulx* 24 8: 50 4. *Villers* 23 50: 50 20. *Vrolant, VVancourt* 24 4: 50 14. *VVarluzelle, VVaurans, VVillerual.*
- *Ciuitates præcipuæ*
  - *Regiæ 7. Atrebatum Arras, Fanum Audomari S. Omer, Bethun, Arien, Hesdin, Lens, Bapalmes.*
  - *Priuatorum Dominorum, S. Pol, Perne, Lillers.*
  - *Item Pagi maiores vrbium prærogatiua vtentes, qui etiam ad conuentus ordinum euocantur 28. Arques, Aubigny, Auesnes, Aussy. Beaurains, Blangy en Ternois, Busquoy, Caruin* 24 8: 50 31. *Caumont* 23 9: 50 15. *Choques, Dourier* 23 0: 50 17. *Fauquenberghe* 23 12: 50 37. *Freßin* 23 14: 50 23. *Fleurbay, Freuene, Frages* 23 16: 50 33. *Gorgue* 23 51: 50 40. *Hennin Lietard, Heuchin, Houdain, Labroie, Libourg* 23 23: 50 29. *Oisy* 24 19: 50 13. *Pas, Richebourg, Tornehem, Ventie, Vitry.*

Iurisdictio. *Consilium prouinciale est Atrebati, vnde appellationes ad Parlamentum Mechliniense deferuntur.*

Status Ecclesiasticus. *Atrebatensis Episcopus in Spiritualibus toti Comitatui præest, & Archiepiscopo Rhemensi subest.*

*Quædam loca in Boloniensi tabula, litera e signata, quærenda sunt.*

Meridiani distant pro ratione 50 10. paralleli ad circulum maximum.



GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# HANNONIA COMITATVS.

Cui adiungitur Namurcensis Comitatus.

**Status Politicus** *Hannoniæ 5. constat membris quæ sunt*

1. *Pares 12. qui sunt*
   - *Longeuille, Lens 25 10: 50 34. Filly, Chieure 25 3: 50 37. Auesne, Chimay, Leroeux, Barbanson, 25 36: 50 14. Baudour 25 57: 50 29. Rebaux. VValetourt.*
2. *Prælati Ecclesiastici*
   - *Abbas & Comes vnus, S. VVauldrut 25 26: 50 25.*
   - *Abbates 26. S. Guislain 25 5: 50 27. Marchennes, Cambron 25 10: 50 35. Hasnon, Maroille 25 4: 50 6. Ancin 24 24: 50 24. Haultmot, Liessy 25 24: 50 5. S. Denys 25 18: 50 30. Vicongne 24 43: 50 24. S. Feullien, Crespin 24 55: 50 26. Bonne esperance 25 25: 50 24. S. Ian, S. Aldegonde 25 32: 50 26. Geilenghien, Spinleu, Ath, Fontenelle 25 13: 50 0. Beaumont, Denain, Quesnoy, VVatiebraine, Loliue 25 34: 50 28. Belliay, Leture 25 27: 50 18.*
   - *Collegia Canonicorum.*
3. *Nobiles, in quo sunt*
   - *Principatus vnus, Chimay.*
   - *Comitatus 10. Lalain 24 21: 50 24. Beaumont 25 32: 50 15. Osteruant cuius villa capitalis est Bouchain, Barbanson, Auesne, Berlaimont 25 6: 50 10. Bossu 25 41: 50 15. Montygni 25 3: 50 22. Reux 25 25: 50 30. Terrache.*
   - *Baroniæ 22. Enghien, Leuze 24 51: 50 37. Haure 25 18: 50 29. Ligne 24 56: 50 39. Anioing 24 40: 50 35. Vuerchin, Fontaine 25 38: 50 25. Hamaide 24 57: 50 42. Kiurain, Berlaimont, Ville 24 59: 50 30. Gomegnie 24 58: 50 15. S. Aldegonde, Senzelle, Condet, Haurdain 24 32: 50 14. Belleule, Fagneille, Bousie, Roesin, Frasne 24 50: 50 26. Harchies 24 55: 50 29.*
   - *Marescallus vnus.*
   - *Senescallus vnus.*
   - *Venator magnus vnus.*
   - *Camerarius perpetuus vnus.*
4. *Officia ordinaria (Castellaniæ opinor) Valenchene, &c.*
5. *Ciuitatum communitas.*

**Status Politicus** *Comitatus Namurcensis 3. constat membris quæ sunt*

- Ecclesiasticus *Ordo in quo sunt Abbates Floref 26 6: 50 26. Granpre 26 22: 50 25. Anden 26 29: 50 30. Bonef 26 21: 50 36. VVassore 26 12: 50 13. Hastieis 26 12: 50 13.*
- Nobilitas, *Done Visconte 26 12: 50 25. &c.*
- Ciuitates principales, *Namur, Bouines, Charlemont, Valencourt siue VValecourt 25 46: 50 11.*

*Hæc desumpta sunt partim ex Guicciardino, partim ex tabula quæ inscribitur Hortulus Hannoniæ.*

Meridiani distant iuxta rationem paralleli 50 20.

&

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# LVTZENBVRG DVCATVS, ET TREVIRENSIS PROVINCIA.

**Status Politicus** *vt in cæteris, tria habet membra, quæ sunt*

- Ecclesiasticus *ordo.*
- Nobiles
  - Comitatus *Vianden, La Roche en Ardenne, Salme 27 29: 50 16. Durby 26 59: 50 21. Marche 26 46: 50 15. S.Vit 27 39: 50 18. S. Iansberg 27 30: 49 31.*
  - Barones *complures.*
  - Dominia *multa.*
- Ciuitates principales, *Lutzenburg, Arlon, Theonuille, aliàs Diedenhoue, Rodemarck, fortè Rodemacherem 27 42: 49 31.*

Consilium *Regis Principale residet Lutzenburgi, à quo prouocatur Mechliniam.*

**In Treuirensi** *Prouincia hæc sunt*

- Abbates, *Prumiensis 27 56: 50 17. S.Maximini proximè Treuiros. Metloch 28 4: 49 34. Himmelrodt 28 11: 50 5. Toley 28 30: 49 34.*
- Comitatus *qui sunt intra Treuirensem ditionem. Manderscheidt 28 15: 50 9. Keybel 28 7: 50 5. Veirnenborgh 28 34: 50 23. Gerrestein 28 7: 50 18. Veldentz 28 26: 49 56.*
- Baroniæ. *VVinnenbergh 28 36: 50 11. Bilstein 28 41: 50 7.*
- Dominia. *Passenheim 28 58: 50 22. Saffich 28 55: 50 24. Zur Leyen 28 55: 50 18. Eltz 28 46: 50 13. Permont 28 42: 50 16. VVildenborgh 28 43: 50 9. Eerenborch 28 53: 50 13. VValdeck 28 51: 50 10. Hertelstein 28 3: 50 12. Kerpen 28 15: 50 24.*
- Præfecturæ *Schoinbergh 28 23: 50 21. Schoinecken 37 55: 50 14. Hyldesheim 28 8: 50 22. Daune 28 19: 50 15. Ouer Manderscheidt 28 15: 50 9. Kylborch. Vlmen 28 26: 50 15. Cocheim. Kempenich 28 37: 50 28. Meyen 28 43: 50 22. Monreal 28 38: 50 21. Kaisers Esch 28 35: 50 16. Munster Meivelt 28 49: 50 16. Ouer Hammerstein 28 53: 50 30. VVelsch Billich 27 59: 49 56. Broich 28 14: 50 1. Pfaltz 28 7: 49 51. VVitlich 28 18: 50 2. Sarborch. Grimborch. S.VVendel. Bleiscassel 28 48: 49 16. Hunolstein 28 28: 49 53. Baldenavv 28 35: 49 5. Berncastel 28 29: 49 57. Cell 28 34: 50 3. Baldeneck 28 46: 50 5. Schoineck 28 56: 50 12. Coblentz, Boppart, Ouervvesel, Eerenbreitstein, Montabour, Vilmar, Brechen, Caemborch. Hæ 6. indicabuntur Tab. 3. VVestphaliæ.*

Comitatus *confines Prouinciæ Treuirensi in hac tabula compræhensi sunt Blanckenheim 28 10: 50 26. Arnsberg 28 20: 50 30. Nuenar 28 40: 50 34. Reiferscheidt 28 5: 50 30. Sleiden 28 4: 50 33.*

Dominia *Cronenburg 27 59: 50 25. Smidheim 28 3: 50 18.*

Residuum *Prouinciæ Treuirensis, quod hac tabula contineri non potuit, inuenies in 3. tabula VVestphaliæ.*

Meridiani distant ratione 49 50. Paralleli ad circulum maximum.

ct

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# INDEX LOCORVM TABVLAE GENERALIS BELGII INFERIORIS.

Abbeuille. Lon. 23. lat. 51
S. Achten Roy. 27.51
Adud. 28.50
Aelst. 26.51
Aenholt. 28.52
Aenlo. 28.54
Aernhem: 28.53
Aeth. 26.51
Ahuys. 29.53
Aken. 28.53
Alcmar. 26.53
Aldebroughe. 23.53
Aldenaer. 29.51
Aldenhouen. 28.51
Alem. 30.52
Alesham. 22.52
Allene. 25.51
Almeloo. 29.53
Almen. 28.53
Alpen. 28.52
Altena. 30.52
Altzei. 30.50
S. Amand. 25.51
Ambleteul. 23.51
Amersfort. 27.53
Amiens. 24.50
Amsterdam. 27.53
Andernach. 29.51
Angliae pars. 22.51
Antvverpen. 26.52
Apel. 29.54
Apeldorne. 28.53
Ardenborch. 25.52
Ardres. 24.51
Arenberch. 29.51
Arien. 24.51
Arlar. 27.53
Arlevve. 25.51
Arlun. 28.50
Arnsberch. 30.52
Arras. 24.51
Arschot. 27.51
Artois. 25.51
Arvviler. 29.51
Asselan Pont. 23.51
Asselen. 29.54
Assendelft. 26.53
Assene. 26.52
Asth. 28.52
Asthe. 26.51
Astinchusen. 31.52
Audenalle. 27.51
Auelghem. 25.51
Auesnes. 26.51
S. Auoult. 29.50
Austi. 23.51
Authye fl. 24.51
Authye. 24.51
Auxi. 24.51
Axele. 26.52

B.

Baesro. 26.52
Baerle. 27.52
Baeuille. 23.50
Bagimont. 27.50
Bale. 27.52
Balue. 30.52
Bambeke. 24.51
Bapames. 25.51
S. Barbe. 28.50
Baret. 25.51
Barlaimont. 26.51
Basseul. 24.51
Bassy. 24.51
Bastoigne. 28.51
Bauay. 26.51
Beaumont. 26.51
Beaurains. 29.50
Beaureng. 27.51
Beckom. 30.52
Bedburg. 29.51
Belle. 24.51
Bensburgh. 29.51
Benteul. 25.50
Benthem. 29.53
Berck. 28.52
Berge. 30.52
Geerts Berge. 26.51
S. Getruyen Berge. 27.52
S. Heeren Berg. 28.52
Bergen. 24.52
Bergen in Henegovv aliàs Mons. 26.51
Bergen op Zoom. 26.52
Seuen Bergen. 26.52
Stein Bergen. 26.52
Beringen. 27.52
Berlette. 24.51
Bern cassel. 29.50
Berneual. 23.51
Bethune. 24.51
Viller Betvoch. 28.50
Beueren. 26.52
Beuervvyck. 26.53
Beylstein. 30.51
Bileuelt. 31.53
Bilsel. 27.51
Binch. 26.51
Bingen. 30.50
Blangy. 23.50
Blankeberg. 25.52
Blankenheim. 29.51
Bocholt vel Boicholt. 29.52
Boeck bergen. 28.53
Boeckum. 29.52
Boer. 29.52
Grote Boerl. 29.52
Boke. 31.52
Bolchen. 29.50
Bolongne. 23.51
Bomal. 28.51
Bommel. 27.52
Bommenee. 26.52
Bonef. 27.51
Bonne. 29.51
Boppart. 30.51
Borborch. 24.51
Burchvvorm. 27.51
Borkelo. 28.53
Bornem. 29.53
S. Hertogen Bosch. 27.52
Oudenbosch. 26.52
Bossonuillæ. 28.50
Bouchain. 25.51
Bovlonnois. 23.51
Boxtel. 27.52
Brabant. 27.52
Bracht. 30.52
Bradnel. 22.52
Braine le. conte. 26.51
Bramsche. 30.53
Bray. 24.50
Breda. 27.52
Bredefort. 28.52
Brederode. 26.53
Bremen. 31.54
Bretveil. 24.50
Bricque. 23.51
Briell. 26.52
Brielen. 31.52
Brien. 28.50
Brisich. 29.51
Britanici maris pars. 22.51
Brompt. 29.51
Bronchorst. 28.52
Bruegel. 27.52
Brugge. 25.52
Bruggen. 28.52
Brussel. 26.51
Brykelsey. 22.53
Buel. 28.54
Buers. 22.52
Buissy. 24.50
Bvllon. 27.50
Bullon. 27.50
Burg. 28.52
Burgsteenford. 29.53
Burnan. 22.52
Bylen. 28.54

C.

Cales. 23.51
Callnicourt. 25.50
Cambray. 25.51
Cambresis. 25.50
Camp. 26.53
Campen. 28.53
Canterbery. 23.52
Capelle. 26.52
Carbie. 24.50
Cassel. 24.51
Castelaun. 29.51
Carlyck. 28.54
Catte. 24.50
Catznelnboge. 31.51
La. Cauchie. 24.50
Caussy. 25.50
Caux. 23.51
Cayen. 23.51
Cell. 29.51
Celles. 24.51
Cerffontaine. 26.51
Chamont. 28.50
Champiau. 27.50
Chapelle ē Tyrasse. 26.50
Charlin. 27.51
Chasteau ē Cābresis. 25.51
Chastelet. 25.50
Chauemont. 27.51
Chauny. 25.50
Chieure. 26.51
Chimay. 26.51
Chiny. 27.50
Chone. 28.51
Clay. 22.54
Clerf. 28.51
Clery. 24.50
Cleve. 29.52
Cleue. 28.52
Cloppenburg. 30.54
Les Cluse. 25.51
Cnocke. 25.52
Coblentz. 30.51
Cocheim. 29.51
Coege. 26.54
Coesvelt. 29.52
Coeuorden. 29.53
Colcester. 22.53
Stift Coln. 29.51
Coln. 29.51
Comble. 28.51
Comene. 25.51
Conde. 25.51
Cortkeen. 26.52
Cortryck. 25.51
Cranenborch. 28.51
Cranenburch. 28.52
Cressy. 25.50
Creuecœur. 25.51
Creuecœur. 24.50
Creutznach. 30.50
Criel. 23.51
Cromere. 22.54
Crotoy. 23.51
Cub. 30.51
Cugnon. 27.50
Culenborch. 27.53
Cysoen. 25.51

D.

Dalem. 28.51
Dalen. 28.52
Dalen. 30.52
Dalheim. 28.50
Damme. 25.52
Damviller. 27.50
Dasberch. 28.51
Daune. 29.51
Dedham. 22.53
De Laen flu. 30.51
Delft. 26.53
Delmenhorst. 31.54
Deinse. 25.52
De Mase. flu. 26.53
Dereham. 22.53
Der Rhyn. fl. 30.50
Desmonde. 26.52
Detten. 30.53
Deuemont. 24.50
Deuenter. 28.53
Die Eems flu. 24.54
Die Lip. flu. 30.52
Diepe. 23.50
Diepholt. 31.53

† j Diern-

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# INDEX BELGII.


Diernbach. 31.51
Dieſt. 27.51
Dietkirch. 28.50
Dillenburgh. 30.51
Dimchurche. 23.52
Die Vveſer. flu. 31.54
Dinant. 27.51
Dinſlaken. 29.52
Diſ. 22.53
Dixmude. 25.52
D'Lant van Lvyck. 27.51
Doeſburg. 28.53
Doetekum. 28.53
Dommelen. 27.52
Dompire. 24.51
Donchery. 27.50
Donqueure. 24.50
Donvviche. 23.53
Dorlens. 24.51
Dorſten. 29.52
Dort. 26.52
Dortmund. 29.52
Douay. 25.51
Douer. 23.52
Douſye. 27.50
Dreckfurden. 30.53
Drent. 28.53
Drolshagen. 31.51
Duffel. 26.52
Dulmen. 29.52
Dung. 27.50
Durbuy. 27.51
Duren. 29.51
Duſſeldorp. 29.52
Ten Duynen. 24.52
Duynkercke. 24.52
Duyſburgh. 29.52
Dynter. 27.52

E.

Echternaken. 28.50
Ecou. 25.51
Edam. 27.53
Eekelo. 25.52
Eems vel Ems fl. 29.54
Idem. 31.52
Eenſburen. 29.53
Eepe. 28.53
Egmont. 26.53
Egmont op Zee. 26.53
Eiſche. 29.53
Eiteren. 24.51
Eittorp. 29.51
Elaſton neſſe. 23.53
Elburg. 28.53
Eller. 30.51
Embrick, aliàs Emmeryk. 28.52
Enchuſen. 27.53
Enere. 24.50
Engers. 30.51
Engien. 26.51
Enſcede. 29.53
Ercklens. 28.52
Ermuyen. 25.52
Eſcault. flu. 25.51
Eſch. 28.51
Eſpechy. 25.50
Eſſen. 29.52
Eſtaing. 28.50
Eſtaples. 23.51
S. Eſtenne. 26.51
Eſterford. 22.52
Eſtreheu au pont. 26.50
Eſ Vveiler. 28.51
Eyerlandt. 26.54
Eyndhouen. 27.52

F.

Fabayart. 26.50
Falais. 27.51
Fellon. 27.51
La ferte. 25.50
Feuersham. 22.52
Fintain. 26.50
Flabeville. 28.50
Flines. 25.51
Floreſ. 27.51
Florennes. 26.51
Foix. 23.50
Folkeſton. 23.52
Fontaines. 26.51
Fontaines. 24.50
Forpach. 29.50
Foulneſſe. 22.52
Francfort. 31.50
Ville Franche. 27.50
Franchimont. 28.51
Franckenburgh. 31.51
Franicker. 27.54
La Frette. 27.50
Freudenbergh. 28.50
Frieſs. 28.54
Frieſs Ochten. 30.54
Frisiae pars. 28.54
Fromele. 27.51
Furſtenouvve. 30.53

G.

Gaeſt. 28.54
Gangelt. 28.51
Gauere. 25.51
Gedain. 27.50
Geel vel Gheel. 27.52
Geerdsberge. 26.51
Gelderlant. 27.52
Gelekirchen. 28.51
Gelre. 28.52
Gemblour. 27.51
Geme. 27.51
Gemē vel Ghemē. 29.52
Gemert vel Ghemert. 28.52
Gemund. 29.51
Gemunnen. 29.50
Gendt vel Ghendt. 25.52
Geniual. 26.51
Gennep. 28.52
Germanicvs Oceanvs. 23.52
S. Gertruyenbergh. 27.52
Geſtel vel Gheſtel. 27.52
S. Gevver. 30.51
S. Giſlain. 26.51
Giuet. 27.51
Glabbeeck. 28.52
Goch. 28.52
Godin. 27.51
Goer vel Ghoer. 29.53
Goerede. 26.52
Goeſ. 26.52
Gontero. 26.51
Gorcum. 27.52
Goude. 26.53
Granpre. 27.51
Graue. 28.52
Graueſande. 26.53
Greue. 30.53
Greuelinge. 24.52
Greuenbroeck. 29.52
Greuenraet. 29.52
Grimbergen. 28.53
Groeningen. 28.54
Groenonvve. 29.53
Grol. 29.53
Groot Sundert. 26.52
Grote Boerl. 29.52
Guemund. 29.50
Guines. 23.51
Guiſe. 25.50
Gvlick. 28.51
Gulick. 28.51

H.

Hacfort. 27.53
Haeskerke. 24.51
Hage. 26.53
Halesvvorſt. 23.53
Hall. 26.51
Halteren. 29.52
Haluer. 30.52
Ham. 30.52
Hamelincourt. 24.51
Hames. 23.51
Han. 25.50
Hanape. 25.50
Hannouille. 28.50
Hannuye. 27.51
Hapecourt. 25.50
Hardelot. 23.51
Hartenberg. 28.53
Harder Vvyck. 27.53
Harlem. 26.53
Harleſton. 22.53
Harlingen. 27.54
Harvvich. 23.53
Haſelunen. 30.53
Haſſelt. 27.51
Haſſelt. 28.53
Haſtinge. 22.51
Hattem. 28.53
Hattingen. 29.52
Haynavlt. 25.51
Hebſteden. 29.50
Hede. 23.52
Helmont. 28.52
Henſberg. 28.52
Herck. 27.51
Herentaels. 27.51
Herkinge. 26.52
Hermael. 27.51
Hermanskel. 29.50
S'Hertogēboſche. 27.52
Hertogen Raid. 28.51
Hertzbergh. 30.52
Hervverden. 31.53
Heſdin. 24.51
Heſpungen. 28.50
Hickling. 23.54
Hoey. 27.51
Hollant. 27.53
Holt. 29.52
Homfalize. 28.51
Hondscote. 24.52
Hoochſtraten. 27.52
Hoorn. 28.52
Horn. 27.53
Horſt. 29.52
Horſtmar. 29.53
Hoeſt. 30.50
Hotton. 27.51
Hour. 27.51
Hourdain. 25.51
S. Hubert. 27.51
Huesden. 27.52
Hueſſem. 30.50
Hulſt. 26.52
Hunen. 29.51
Huyſen. 27.53

I.

Iberg. 30.53
Iemeppe. 27.51
Inancourt. 24.50
Ingel Munſter. 25.51
Ipren. 25.51
Ipſvviche. 22.53
Iſerlon. 30.52
Iſſel. fl. 28.53
Iudoingne. 27.51
Iuoix vide Yuoix.

K.

Kaiſer. 29.51
Keiſerſvverd. 29.52
Kempen. 28.52
Kerpen. 29.51
Kerſtenich. 28.51
Keruerdonck. 28.52
Kilburg. 29.51
Kingſton. 23.52
Kirchberg. 29.50
Kirpach. 30.51
Konigſmacheren. 28.50
Kuſchel. 29.50

L.

La Cauchie. 24.50
Laen. flu. 30.51
Laervvold. 29.53
La Ferte. 25.50
La Frette. 27.50
La Motte. 24.50
Landeck. 27.51
Landrechies. 25.51
Lange. 29.54
Laon. 25.50
La Roche. 28.51
Lebach. 29.50
Lechnich. 29.51
Leeck. 27.53
Leerdam. 27.52
Leevve. 27.51
Leiden. 26.53
Leighe. 22.52
Leimuden. 26.53
Lembergh. 31.53
Lemmerhorn. 27.54
Lengkercke. 30.53


Lenne.

# INDEX BELGII.


Lenne. flu. 30.52
Lenne. 30.51
Lennep. 29.52
Lennich. 28.51
Lens. 24.51
Lenuillè. 23.51
Lenze. 25.51
Le. Portet. 23.51
Le Roux. 26.51
Les Cluſe. 25.51
Leſcou. 24.50
Leſſen. 26.51
Leſtoffe. 23.53
Leuvorden. 31.53
Leuvvarden. 27.54
Leye. flu. 24.51
Lience. 26.50
Lier. 26.52
Lilers. 24.51
Lillo. 26.52
Limbvrg. 28.51
Limburg. 28.51
Limpurgh. 30.51
Lingen. 29.53
Lion. 24.50
Lip. flu. 30.52
Lippe. 30.52
Loit. 27.50
Lokeren. 26.52
Loller. 31.51
Longevviſch. 30.53
Longion. 28.50
Longvvy. 28.50
Loray. 28.50
Lubbeke. 31.53
Lucuen. 27.51
Lumbres. 24.51
Lummes. 27.50
Lunen. 29.52
Lunichuſen. 29.52
Lvtzenbvrg. 28.50
Lutzenburg. 28.50
Lvyck. 27.51
Luyck. 28.51
Lydbergh. 30.52
Lyeſſes. 26.51
Lyſ. flu. 24.51
Lyſbourg. 24.51

M.

Machelen vel Mechelen. 26.52
Mackum. 27.54
Maerſen. 27.53
Maeſtricht. 28.51
Malden. 22.52
Malmedir. 28.51
Manderſcheid. 29.51
Many. 25.50
Marche. 27.51
Marchennes. 25.51
Marchūne au pont. 26.51
Marck. 30.52
Mardyck. 24.52
Maretz. 25.50
Marieburg. 26.51
Marienfelt. 30.52
Markeghen. 25.51
Marle. 25.50
Martelenge. 28.50
Marteloy. 24.51
S. Martins dyck. 27.53
Maruille. 27.50
Maſe flu. 26.53
Idem: 28.52
Maſeyck. 28.52
Maſieres. 27.50
Maubert fontaine. 26.50
Maubeuge. 26.51
Maye. 26.52
Medebach. 31.52
Medenblick. 27.53
Medleton. 22.52
Meeſſene. 25.51
Megen. 27.52
Melle. 30.53
Mentheime. 27.50
Mentz. 30.50
Meppe. 29.53
Meppel. 28.53
Mergen. 24.51
Meris. 28.50
Merſtat. 30.50
Mertzich. 29.50
Meſchede. 30.52
Meſieres. 28.50
Meſſerich. 28.50
Metloch. 29.50
Metz. 28.50
Meyen. 29.51
Meyert. 27.53
Meyn alias Moē. fl. 30.50
Middelburg. 25.52
Middelkerck. 24.52
Mierbeke. 26.51
Mir Vvart. 27.51
Modaeſ. 27.51
Modum. 29.54
Moers. 29.52
Mol. 27.52
Molenbay. 25.51
Moncorne. 27.50
Mondidier. 24.50
Monikendam. 27.57
Monreal. 29.51
Mons alias Berge in Henegovv. 26.51
Monſtreul. 23.51
Montabour. 30.51
Montegny. 27.50
Montfort. 27.53
Montmedy. 27.50
Mortaigne. 25.51
Moſella flu. 28.50
La Motte. 24.50
Mouſon. 27.50
Mouy. 25.50
Muden. 27.53
Munſter. 29.51
Munſter. 30.52
Munſtereifel. 29.51
Murlebach. 29.51

N.

Namur. 27.51
Namur vide Namē. 27.51
Naſſau. 30.51
Neer. 28.52
Neerſen. 28.52
Nelle. 24.50
Nemenden. 22.52
The Neſſe point. 23.51
Neuf chaſtel. 27.50
Neyem. 30.52
S. Niclaes. 26.52
Nideck. 29.51
Niekerken. 29.53
Nieneue. 26.51
Nieumoer. 26.52
Nievvpoort. 24.52
Nimmegen. 28.52
Niuelle. 26.51
Norderdracht. 28.54
Nordvvolde. 31.54
North forlande. 23.52
Northorn. 29.53
Nort Vvyck op Zee. 26.53
Nor Vvich. 22.53
Noyon. 24.50
Numagen. 29.50
Nuſtadt. 30.51
Nuys. 29.52

O.

Oceanvs Germanicvs. 23.52
Ochamps. 27.50
Fries Ochten. 30.54
S. Oeden Roy. 27.52
Salt Oeſel. 31.53
Oepen. 28.51
Oetmerſen. 29.53
Oirſchot. 27.52
Oldenborn. 28.54
Olde Zeel. 29.53
Olkens plaete. 26.52
Olſt. 28.53
Olſtede. 29.53
S. Omar. 24.51
Omme. 28.53
Onſer Vrouuven Polder. 25.52
t'Ooge. 26.53
Ooſteinde. 27.54
Ooſtende. 25.52
Oeſter Vvyck. 27.52
Ooſtmael. 27.52
Oppenheim. 30.50
Orchies. 25.51
Orchimont. 27.50
Ordingen. 29.52
Orforde. 23.53
Orgny. 25.50
Orgny. 26.50
Orſoy. 29.53
Oſenbrug. 30.53
Oſs. 27.52
Oudenarde. 25.51
Oudenborch. 25.52
Oudenboſch. 26.52
Oude Thonge. 26.52
Ouer peelt. 27.52
Ouer raidt. 29.51
Ouer Reeſt. 28.53
Ourt: flu. 28.51
Ourt. 28.51
Ourt. 27.50
Out Vvyck. 27.53
Oye. 24.52

P.

Paderborn. 31.52
Pames. 23.51
Parck. 28.50
Pas. 23.51
Pas. 24.51
S. Paul. 24.51
Pecquencourt. 25.51
Peer. 27.52
Pepergae. 28.53
Pernes. 24.51
Perone. 25.50
Pervveis. 27.51
Pettingen. 29.50
Pfaltz. 29.50
Philippe ville. 26.51
Picardia. 24.50
Pierre Pont. 25.50
Plettenborch. 30.52
Pont Aſſelan. 23.51
Pont à vendin. 25.51
Pont de Remy. 23.50
Popering. 24.51
Porlet. 23.51
Le Portet. 23.51
Poruile. 23.50
Poucke. 25.52
Pruym. 28.51
Putte. 26.51

Q.

Qvakenbrug. 30.53
Qnehenry. 26.50
Queſnoy. 25.51
S. Quintin. 25.50

R.

Raeſvelt. 29.52
Ratingen. 29.52
Rauenſberg. 30.53
Rauenſtein. 27.52
Hertogen Rayd. 28.51
Rees. 28.52
Ouer Reeſt. 28.53
Reichenſtein. 28.51
Rheide vel Reide. 30.52
Rhiede vel Reide. 29.54
Pont de Remy. 23.50
Rhenen vel Renen. 27.53
Rhenn. 29.53
Rhenty vel Renty. 24.51
Repelmonde. 26.52
Rhethe vel Rhete. 27.52
Reuing. 27.50
Riequebourg. 24.51
Rien. 27.50
Ringelberg. 28.52
Ripemont. 25.50
Robeque. 24.51
Roccy. 25.50
La Roche. 28.51
Rochefort. 27.51
Roeden. 28.54
Roer fl. 29.52
Roer fl. 30.52
Roer munde. 28.52
Roeſſelaer. 25.51
Rolde. 28.54


†† ij Ronſe

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# INDEX BELGII.


Ronſe. 25.51
Rooſvvinckel. 29.54
Roſendael. 26.52
Roterdam. 26.53
Le Roux. 26.51
Roxnis. 26.52
S.Achten Roy. 27.51
S.Oeden Roy. 27.52
Roye. 24.50
Rueſel. 27.52
Rumney. 23.52
Ruynen. 28.53
Rydberg. 31.52
Rye. 22.51
Ryn vel Rhyn. fl. 30.50
Ryſſel. 25.51

S.

SAeſtingen. 26.52
Salme. 28.51
Salmeroer. 29.50
Salt Oeſel. 31.53
Samſon. 27.51
Sandoune Caſtel. 23.52
Sandvvich. 23.52
Santen. 28.52
Santvvort. 26.53
Sar flu. 29.50
Sarbrucken. 29.50
Sarburg. 28.50
Saxmundham. 23.53
Scagen. 26.53
Sceuelingen. 26.53
Schauvvenburg. 29.50
Schelde fl. 26.52
Schepye inſula. 22.52
Schermbeke. 29.52
Schoineck. 28.51
Schol. 30.53
Schoonhouen. 27.53
Schouvven inſula. 25.52
Schutdorpe. 29.53
Seelant vide Zeelant.
Sellingen. 29.54
Semy. 28.50
Sendenhorſt. 30.52
Senouile. 28.50
Seuecote. 25.52
Seuenar vide Zeuenar.
Seuenbergen. 26.52
Seueren. 28.54
S'Heerenberg. 28.52
S'Hertogen boſch. 27.52
Siburg. 29.51
Sichenen. 27.52
Sigen. 30.51
Simmeren. 29.51
Simon. 26.50
S.vel ſint Achtēroy. 27.51
S.Amand. 25.51
S.Anoult. 29.50
S.Barbe. 28.50
S.Eſtenne. 26.51
S.Gertruyenberg. 27.52
S.Gevver. 30.51
S.Giſlain. 26.51
S.Hubert. 27.51
S.Martensdyck. 27.53
S.Niclaes. 26.52
S.Oeden Roy. 27.52
S.Omar. 24.51
S.Paul. 24.51
S.Quintin. 25.50
S.Truyen. 27.51
S.Valeri. 23.51
S.Valeri. 22.50
S.Vit. 28.51
S.VVendel. 29.50
Sipkeloo. 29.53
Sirick. 28.50
Siric Zee. 26.52
Sittert. 28.51
Sleiden. 29.51
Slidrecht. 27.52
Sloten. 27.54
Sluys. 25.52
Slyckenburg. 28.53
Slyen. 29.53
Smitberg. 29.50
Sneck. 27.54
Soens. 29.52
Soeſt vel Zoeſt.
Soigne. 26.51
Soltzbach. 29.50
Some fl. 25.50
Soteuile. 22.50
Sotteghem. 26.51
Souchies. 24.51
Sour. 28.50
South Church. 22.52
Sout Cote. 24.52
South Shoburge. 22.52
Spiere. 25.51
Stablo. 28.51
Staplo. 31.52
Statlo. 29.53
Staueren. 27.54
Steenbergen. 26.52
Steenvvyck. 28.53
Steken. 26.52
Stift Coln. 29.51
Stift Trier. 29.51:50
Stockem. 28.51
Stovve. 22.53
Stramont. 27.50
Streien. 26.52
Stuueſant. 26.52
Groot Sundert. 26.52
Sutphen vide Zutphen.
Svvacley. 23.52
Svvalm. 29.52
Svvol. 28.53
Suyder Zee vide Zuyder ſee.
Sydmiſter. 22.52

T.

TEcklenburgh. 30.53
Tellingh. 30.52
Ten Duynen. 24.52
Teroane. 24.51
Texel inſula. 26.54
The Neſse paint. 23.51
Thenorth forlāde. 23.52
Theon ville. 28.50
Thorout. 25.52
Thurnout. 27.52
Thuyn. 26.51
Tichemont. 28.50
Tiel. 27.52
Tielt. 25.52
Tienen. 27.51
Tietz. 30.51
Tilburch. 27.52
Tilloe. 24.50
Tiraſse. 25.50
Titegny. 28.50
Tolen. 26.52
Tongre. 27.51
T'Ooghe. 26.53
Tornay. 25.51
Treport. 23.51
Treport. 33.51
Trier. 29.50
Stift Trier. 29.50:51
S.Truyen. 27.51
Turckheim. 30.50
Tvvent. 28.53
Tzinſic vide Zinſic.
Tzulck vide Zulch.
Tzveibrucken vide Zvveibrucken.

V.

VAlberg. 30.51
Valenchienes. 25.51
S.Valeri. 23.51
S.Valeri. 22.50
Valkenburg. 28.51
Valkeniſſe. 26.51
Varengen. 22.50
Vaſen. 28.53
Vden. 28.52
Vecht fl. 28.53
Vechte. 30.53
Veldentz. 29.50
Pont à vendin. 25.51
Venlettes. 22.50
Venlo. 28.52
Verehyn. 25.51
Vere. 25.52
Viande. 28.51
Vianen. 27.53
Vilers. 26.51
Ville Franche. 27.50
Viller.Betuoch. 28.50
Viluorde. 26.51
Vinermoer. 29.54
Vireu. 27.51
Virton. 28.50
S.Vit. 28.51
Vitry. 25.51
Vlanderen. 24.51
Vleerſheim. 31.50
Vlielant inſula. 26.54
Vliſſingen. 25.52
Vlm. 30.50
Vlmen. 29.51
Vnna. 30.52
Vollenhoue. 28.53
Volmigſtein. 29.52
Vpende. 28.54
Vrck. 27.53
Vreede. 29.53
Vreelant. 27.53
Vtricht. 27.53
Vuerne. 24.52
Vuerne. 26.51

VV.

VVachtēdonck. 28.52
Vvageninge. 28.53
Vvalcheren inſula. 25.52
Vvalcourt. 26.51
Vvaldeck. 29.51
Vvalderfang. 29.50
Vvalſingham. 22.54
Vvarendorp. 30.52
Vvarley. 24.50
Vvarnſtein. 30.51
Vvartefeltz. 30.51
Vvaſſenbergh. 28.52
Vvaſſeravv. 29.50
Vvaſſerbillich. 28.50
Vvatene. 24.51
Vvedde. 29.54
Vveert. 28.52
Vveilborch. 30.51
Vvel. 28.52
S.Vvendel. 29.50
Vvendunen. 25.52
Vverden. 29.52
Vverdole. 30.52
Vverle. 30.52
Vveſel. 28.52
Vveſemale. 27.51
Vveſer fl. 31.54
Vveſet. 28.51
Vveſſem. 28.52
Vveſtcappelle. 25.52
Vvestfaliae pars. 30.53
Vveſtmer. 27.54
Vvetzler. 31.51
Vviderden. 28.53
Vviedebrug. 31.52
Vvilkelingen. 29.50
Vvilshuſen. 30.54
Vvinchelſeye. 22.51
Vvindeck. 30.51
Vvinendale. 25.52
Vvingene. 25.52
Vvinkel. 27.53
Vvinterten neſſe. 23.54
Vvitgenſtein. 31.51
Vvitlich. 29.51
Vvodbridge. 23.53
Vvoerden. 27.53
Vvorckum. 27.54
Vvorms. 31.50
Vvulpe. 25.52
Vvyck op Zee. 26.54
Vvyck te Duerſtedē. 27.53

Y.

Yuoix. 27.50

Z.

ZEelant. 25.53
Zeuenar. 28.52
Zinſich. 29.51
Zulch. 29.51
Zutphen. 28.53
Zvveibrucken. 29.50
Zvyder Zee. 27.53

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# IN GERMANICAS TABVLAS VTILIS ET PRÆNOSCENDA INSTRVCTIO.

QVANDOQVIDEM Imperium Romanum penes Germanos eſt,& politicè admodum in ſua membra diuiſum,opere precium exiſtimaui eius diſpoſitionem & ordinem,qualis in ſcripto, quod matriculam Imperij vocant extat,hodieq; in vſu eſt,oculis ſubijcere:deinde in tabulis ſua quæq; Imperij membra cõmonſtrare,quo vbi terrarum quæq; ſedem habeant, ſtudioſus politiæ lector facilè reperire poſsit. Duo autem eius matriculæ exemplaria ſum nactus,vnum ſcriptum,alterum Venetijs Italica lingua excuſum;vtrumque plus ſatis deprauatum, & multo aliam huius matriculæ formam nunc in Imperio extare intelligo, proinde nemo quæſo mihi vitio vertat, nemo offendatur oro, ſi quæ Imperio hîc adſcripta inueniat, quæ illius non ſunt, aut ſi quæ ſunt omiſſa,non enim mea eſt intentio de omnibus ſingulisque Imperij membris definitè dicere, neque id mihi ex corruptis admodum exemplaribus fuit poſsibile, præcipuè cum ſciam multa quæ olim Imperij fuerunt,poſt in priuatum Principum ius ceſsiſſe, ſiue permutatione, ſiue oppignoratione,ſiue donatione ob inſignia erga Imperiũ merita, ſiue redemptione, ſiue alijs de cauſis,neque verò iſta quæ politicorum ſunt nõ geographorum ſtudia proſequi meum eſt, ſed ex qualicunque matriculæ exemplari hoc tantum quęro,vt elegantiſsimam Imperij diſpoſitionem,& per Germaniam diſtributionem oſtendam,duoque ſtudia, geographiæ & politicæ adminiſtrationis quomodo ſe mutuò illuſtrare poſsint, declarem. Eſt ergo talis Imperij conſtitutio & ordo.

*Imperator caput eſt Imperij.*

Et tria ſub ſe habet membra,quorũ comitijs de omnibus Imperij negotijs cõſulitur & concluditur,videlicet Electores ſeptem,qui ſub Gregorio X.anno Domini circiter 1273.primũ inſtituti,& à Carolo quarto Imperatore confirmati ſunt, vt oſtẽdit Onuphrius in Comitijs Imperatorijs,& Ioannes Auentinus lib.5.hiſtoriæ Bauaricę.His ſolis cõpetit Imperatoris electio. Secundum membrum ſunt Principes Eccleſiaſtici & ſæculares. Tertium ciuitates liberæ.

*Primum igitur membrum Imperij ſunt 7.Electores.*

Archiepiſcopus Moguntinus Imperij Romani Archicancellarius per Germaniam.

Archiepiſc.Treuirenſis Impe.Rom.Archican. per Galliam & Regnum Arelatenſe.

Archiep.Colonienſis Imperij Rom.Archicancellarius per Italiam.

Rex Bohemiæ Imperij Ro. Archipincerna.

Comes Palatinus Rheni Imperij Romani Archidapifer.

Dux Saxoniæ Imp.Rom. Archimarſcalcus.

Marchio Brandeburgẽſis Imperij Romani Archicamerarius.

*Secundum membrum eſt Principum virorum & Nobilium.*

Nomina locorum vulgaria ponam,vt ſunt in tabulis, & numeros apponam Circulorum in quibus poſtea repetuntur, quo facilius in tabulis inueniri queant.

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| Archiepiſcopi. | | Chur | 4 | Minden | 7 |
| Magdeburg | 9 | Halberſtatt in 9. opinor circulo | | Lubeck | 8.9 |
| Saltzburg | 2 | Ferden | 7 | Vtricht | 7 |
| Beſancon | 5 | Munſter | 7 | Camin | 8 |
| Bremen | 9 | Oſenbrug | 7 | Svverin | 9 |
| Epiſcopi. | | Paſſavv | 2 | Geneue | 5 |
| Bamberg | 1 | Friſingen | 2 | Camerick | 7 |
| VVurtzpurg | 1 | Kempſe | | Verdun | 5 |
| VVorms | 5 | Gurck alias Goritz | 3 | Loſan | 5 |
| Spier | 5 | Seckavv,Segouia | 3 | Metz | 5 |
| Strasburg | 5 | Hauandt | | Toul | 5 |
| Eichſtatt | 1 | Baſel | 5 | Luyck | 7 |
| Pr. Augſpurg | 4 | Sitten ſiue VVallis | 5 | Trent | 3 |
| Coſtnitz | 4 | Regensburg | 2 | Brixen | 3 |
| Hildesheim | 9 | Maiſſen | 8 | Merſpurg | 8 |
| Paderborn | 7 | Naumburg | 8 | Labach | 3 |
| | | | | †† | 2 |

Vienna

GERARDUS MERCATOR Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

Vienna 3
Brandenburg 8
Ratzenburg 9
Schlesvvick 9
Hauelburg 8

Sæculares Principes & nobiles.

Dux Bauariæ 2
Archidux Austriæ 3
Dux Burgundiæ 10
Dux Saxoniæ 8
Palatinus Bauariæ 2
Dux Iuliæ, Cliuiæ, Berge 7
Marchio Brandeburg 8.1
Dux Brunsvvick 9
Dux Lunenburg 9
D. Pomeren 8
D. Mekelnburg 9
D. Lavvenburg 9
D. Holsten 9
D. Lotringen 5
Landgr. Hessen 5
D. VVirtenberg 4
D. Zvveibrug 5
D. & Co. Spanheim 5
Marchio Baden 4.5.7
Landgr. Luchtenberg 2
Princ. Anhalt 8
Com. Hennenberg 1
Burggr. Meissen

Gallici Principes.

D. Meis, alias Massa
D. Sauoye 5
D. Chalon, forte Calim in circulo. 5

Ecclesiastici.

Pr. Abbas Fuld. 5
Pr. Ab. Hirsfeldt 5
Pr. Ab. Kempten 4
Ab. Reichenavv 4
Pr. Præpos. VVissenburg 5
Pr. Ab. S. Galli 4
Pr. Ab. Saltfeldt 8
Pr. Præpos. Elvvangen.
Teutsch ordens Maister 3
Iohans ordens Maister 5
Ab. VVeingarten 4
Ab. Salmansvveiler 4
Ab. Kreutzlingen 4
Pr. Ab. Murpach 5
Ab. VValkenriedt 8
Ab. Schuttern 4
Ab. VVeissenovv, siue Minderavv 4
Ab. S. Blasi 4
Ab. Maulprun 4
Pr. Ab. Corbey 7
Ab. Schussenriedt 4
Ab. Rittershausen 8
Ab. Stein am Rhyn 4
Ab. Schafhausen 4
Ab. Kempeseck 2
Ab. VValdsachsen 2
Ab. Einsideln 4.
Ab. Rockenburg 4
Ab. Ochsenhausen 4
Præpos. Seltz 6
Ab. S. Gilgen Norimbergæ 1
Ab. Nuenburg

Ab. S. Maximini iuxta Trier 6
Ab. Heueldshausen
Ab. S. Iohans zu Curtel
Ab. Gengenbach 4
Ab. Konigsbrun 4
Ab. Rodt, alias Roden 2
Ab. Markthal 4
Ab. Rockenhausen
Ab. S. Peter im Schvvartzvvald. 4
Præpos. Odenheim 5
Pr. Ab. Stablo 7
Ab. Disidiense 4
Ab. Berkenhausen
Ab. Elchingen 4
Ab. Hentzlingen
Ab. Vrssenis
Ab. Planckenburg
Ab Yssui 4
Ab. Pfeffers 4
Ab. S. Iohan im Thurtal 4
Ab. Petershausen Constantiæ 4
Ab. Pruim 5
Præpos. Camberg 1
Ab. Reishaim 2
Ab. S. Heimeran Ratisbonæ 2
Pr. Præpos. Berchtolsgaden 2
Ab. S. Gregorie Munster 5
Ab. Muncherode 4
Ab. S. Cornelis Munster 7
Pr. Ab. VVerden 7
Ab. Aursperg 4
Ab. Yrse 4
Ab. Brun
Ab. Echternaken 7
Ab. Heruorden 7

Abbatissæ.

Pr. Quedelnburg 8
Essen 7
Alt Munster to Regensburg 2
Pr. Ober Munster to Regēsburg 2
Kauffingen 5
Lindavv 4
Pr. Gernrode 8
Buchavv 4
Rotenmunster 4
Heppach 4
Gutenzel 4
Beundt 4

Balcy { Coblentz 6
Elsas 4
Osterich 3
In der Etsch 3 }

Comites Barones & Domini.

Com. Helfenstein 4
Co. Kirchberg 4
H. Tussen 4
Co. VVisenstaig 4
Co. Lauffen 4
Co. Montfort 4
Co. Furstenberg 4
Co. Zimmeren 4
B. Gundelfingen 4
H. Stutgart 4
H. Iustingen 4
H. Schenslingen
Marckg. Eberstein 4
B. Geroltzeck 4

B. Ober Hevven 4
Co. Otingen 4
B. Rapoltstain 5
H. Rapoltzkirchen 5
B. Stauffen 2.4
H. Hohen Rechperg 5
H. Berletzick
H. Hohen Konigsperg
H. Hohenfeldt & Tipoltzkirch
Co, Sultz 4
Co. Hohen Zollern 4
H. Braides
B. Sonnenberg 4
Com. Castel 1
Co. Vertheim 1
Co. Rheineck 1
Co. Hohenloe 1
H. Reichelsperg 1
H. Limburg 1
Co. Erpach 1
Co. Leiningen 5
Co. Falckstein 5
Co. Hanavv 5
Co. Luchtenberg 5
Co. Nassavv, Breda, & Dillenborg 10.7
Co. VVisbaden & Iltzstain 5
Co. Sarbrucken 5
Co. VValdtpurg 4
Co. Nassavv in VVeilpurg 5
Co. Beilstein 6
Co. Konigstein & Epstein 5
Co. Eisenberg superius 5
Co. Eisenberg inferius 6
Co. Mersen
Co. Budinghen
Co. VVirnenberg 7
Co. Solms 5
B. Vinnenberg aut Vanenberg forte 7
Co. Arnsberg 7
Comites Rhenenses 5
H. Falckenstein 4
H. Kunseck 4
H. Kunseckerberg 4
Co. Horn 10
Co. Seyn 7
Co. Vintzlingen
Co. Reyen
Co. Bitsch 5
Com. Salm. 5
Co. Veldentz 5
Co. Dengen 4
Co. Rappin 8
Co. Hardech 3
Co. Hohenstein 8
Co. VVolkenstein 3
Co. Schaumburg & Giengen 7.3.
C. Dierenburg & in Someravv. 7
Co. Mansfelt 8
Co. Stolberg 8
Co. Buchlingen 8
Co. Barbey & Mullingen 8
Co. Gleichen 8
Co. Schvvartzenburg 1.8
Co. Suenberg, Schonberg opinor 8
Co. Iude H. im Ruech





H. Geravv
Co. Pless 5
B. Plavven 8
Co. VVeda & Ringelberg 7
H. Reichenstein
Co. Olnbrug
Co. Loebenstain 4
Co. Regenstain
Co. VVestfreislandt
Co. Ostfreislandt 7
Co. Van der Lippe 7
Co. Oldenburg 7
Co. Delmenhorst 9
Co. Hoya 7
Co. VVestenburg 5
H. Muntzenburg 5
Co. Lemgovv
Co. VValdeck 5
H. Lossenstein
Co. Diepholt 7
Co. Steinfort 7
Co. Benthem 7

Co. Brunchorst 7
Co. VVitgenstein
Co. Spigelberg
Co. Biuersdorff
H. Ridberg 7
Co. Teckelnborg 7
H. Linge
Co. Dortmund 7
Co. VVinsdorff
Co. Ortenberg 2
Ro. Rippershoden
Co. Hagen 2
Co. Hoonfels 2
Co. Leiseneck 8
Co. Bergen 10
B. Degenberg 2
B. Obersultzberg 2
H. Somiriss.
Co. Manderscheid 7
Co. Reiferscheidt 6
Co. Egmont & Isselstein 10
H. Bergen & VVaelhem 10

H. Haber, alias Hauere 5
H. VVildenfels. aut VVidersfels forte 8.
B. Tautenberg 8
Co. Tubingen 4
Co. Blankenberg siue Blammont 5
Co. Kirchingen, Krehanges 5.
H. Senster 3
H. Roggendorff 3
H. Alendorff
H. Kunigfuckerberg
H. Morspurg & Befort 5.
H. Brandenstein & Ranss.
H. VVolfstein
H. Permont
H. Fronsbek
H. Flackenstein
H. VVitten
Ritt. Fridberg
Ritt. Gleichausen

In hoc secundo membro quædam numeris carent, quia postea in circulis non repetuntur. Pr. Principes, ghefursten prelaten signat, D. Duces, Co. Comites. H. Herrschafften, Dominia, B. Barones.

*Tertium membrum Imperij est Ciuitatum liberarum.*

Rhinische Banck.

Coln 6.8
Aken 7
VVorms 5
Speir 5
Turckheim 5
Hagenavv 5
VVeissenberg 5
Straesburg 5
Ober Ebenhaim 5
Roshaim 5
Schletstat 5
Colmar 5
Altach 5
Basel 5
Kaisersberg 5
Mulhausen im Suntgovv 5
S. Gregoris Munster 5
Metz 5
Toul 5
Verdun 5
Landavv 5
Kaufmans Sarbruck 5
Besancon 5
Camerick 7
Franckfort 5
Fridberg in VVederavv 5
Gelnhausen 6
VVetzlar 5

Alen 4
Lubeck 9
Hamborg 9
Dortmund 7
Mulhusen im Duringen 9
Northausen 9
Gosler 9
Gottingen 9
Brakel 7
VVartburg 7
Lemgovv 7
Duysburg 7
Dantzick 8
Elbinghen 8

Schvvabische Banck.

Regensburg 2
Nurenberg 1
Rottenburg an der Tauber 1
VVeissenburg an Nortgavv 2 puto.
Donavverd 4
VVinshaim 1
Schvveinfurt 1
VVimpfen 4
Hailbrun 4
Hal in Schvvaben 4
Norlingen 4
Dinckel spuel 4
Vlm 4

Auspurg 4
Gengen 4
Bopsingen 4
Gemundt in Schvvaben 4
Eslingen 4
Reutlingen 4
VVeyl 4
Pfullendorff 4
Kauffbeurn 4
Northausen
Vberlingen 4
VVangen 4
Ysui 4
Levvkirch 4
Memmingen 4
Kempten 4
Buchorn 4
Rauenspurg 4
Bibrach 4
Lindavv 4
Costnitz 4
Rotvveil 4
Offenburgk 4
Gengenbach 4
Zel im Hamersbach 4
Schaffhausen 4
S. Gal 4
Buchavv am Federsee 4

Præter hanc trium membrorū ordinationem, ad vitanda schismata in Imperio, ad mutuam Principum Germaniæ defensionem ac pacem communem seruandam, diuisæ sunt prouinciæ imperij in ditiones aliquot, quas Circulos appellant, inque ijs instituta sunt particularia imperij consilia, Circulorum videlicet. Primū sex anno 1500. Augustæ, deinde 10. anno 1522. Norimbergæ. Eligit autem quisque Circulus sibi ex suo corpore Præfectum sæcularē, qui sit Princeps, Comes, Baro, aut ex præcipua nobilitate, cui ex eodem corpore 4. Consiliarij, viri sæculares, honesti & prudentes adiunguntur. Numerabo & distinguam hic Circulos, verum in tabulis eorum Principes & membra describam.



GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

Primus Circulus est Franconiæ & in tabula Franconiæ litera P, signata declarabitur.
Secundus est Bauariæ, & in ea tabula Q, litera signata explicabitur.
Tertius est Austriæ & in Austriaca tabula sub litera X describetur.
Quartus Sueuiæ sub litera H, in tabula VVirtenberg.
Quintus est Circulus Rheni, qui in Alsatiæ inferioris tabula sub I, litera exponetur.
Sextus 4. Electorum Rheni, in Palatinatus tabula, litera G.
Septimus Germaniæ inferioris siue VVestphalicus, tabula VVestphaliæ prima litera D.
Octauus Saxoniæ superioris, in eiusdem tabula litera R.
Nonus Saxoniæ inferioris, in eiusdem tabula litera L.
Decimus Burgundiæ, in Burgundiæ superioris tabula litera M, signata.

### *Camera Imperialis.*

Præter hęc circulorum consilia, ad causas grauiores, quæ per imperium accidunt iure decidendas, instituta & Spiræ Camera imperialis, cui præest Iudex Princeps, aut vt minimum, Comes, vel Baro, isque sæcularis, si ad hoc minus idoneus reperiri posit. Assessores huic & coniudices ab Imperatoria Maiestate duo ex Comitibus aut Baronibus, duo ex Iurisperitis, duo item ratione terrarum, quas hæreditariè in Imperio posidet, aut ab Imperio habet, ex equestri ordine nobiles, hoc est, sex in vniuersum dati sunt. Ab Electoribus item singulis vnus, & ab vnoquoque circulo duo superadditi sunt, quorum dimidia pars ex Iurisperitis, dimidia altera ex equestri ordine sunt electæ.

## CATALOGVS TABVLARVM

### GERMANIAE.

| | | | |
|---|---|---|---|
| A | Germaniæ vniuersalis | O | Thuringia |
| B | Frisia Occidentalis | P | Franconia |
| C | Emdensis Comit. | Q | Bauaria |
| D | VVestphaliæ tabula 1. | Q ij | Palatinatus Bauariæ cuius extrema ad Septentrionem vide in tabula Franconiæ. |
| E | VVestphaliæ tabula 2. | R | Saxonia superior |
| F | VVestphaliæ tabula 3. | S | Brandeburg |
| F ij | VValdeck | T | Bohemia |
| G | Palatinus Rheni | V | Morauia |
| H | VVirtenberg | X | Austria |
| I | Alsatia inferior | Y | Saltzburg |
| K | Alsatia superior | Z | Polonia |
| L | Saxonia inferior | AA | Hungaria |
| M | Brunsvvick | | |
| N | Hassia. | | |

GERARDUS MERCATOR Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# GERMANIAE VNIVERSALIS.

**Germanicæ ditionis** *præcipuæ & primariæ partes, quæ sub hoc titulo cum minoribus subiectis aut coniunctis describentur.*

- **Regna,** *Bohemia Electoratus. Poloniæ regnum, etsi alterius quàm Germanicæ sit linguæ, nec in Imperij matricula comprehenditur, tamen quia intra veteris Germaniæ limitem Vistulam fluuium est situm, Germaniæ tabulis apponemus.*
  *Hungariæ etiam regnum, quod extra veteris Germaniæ limites situm est, quia multos insignes Imperatores dedit, & pluribus sub Imperio sitis regionibus dominatur, Germaniæ illud adiungemus.*
- **Ducatus** *Saxonia superior Electoratus, Austria Archiducatus est.*
  *Duc.* Holst/ Mecklenborg/ Pomern/ Lunenburg/ Lauwenburg/ Brunswyck/ Meissen/ Schlesen. *Morauia,* Cleue/ Berge/ *Franconia siue Francia Orientalis, Bauaria,* Wirtenberg/ *Sueuia.*
- **Comitatus,** *Palatinatus Rheni Electoratus, Palatinatus Bauariæ, Landgrauiatus,* Hessen/ Duringen/ *Superioris & inferioris Alsatiæ,*
  Marckgr. Brandenburg *Electoratus,* Baden/
  *Com.* Emden/ Oldenborg/ Benthem/ Lip/ Diepholt/ Huy/ Mansfelt/ Anhalt/ Stolberg/ Tirol.

**Liuonia** *quia Germanis subest, inter Germaniæ Prouincias recensetur, sed quia longius intra Sarmatiam recedit inter illas describetur.*

**Archiepiscopatus** *7. per Germanicum Imperium numeratur, quorum prouinciæ, excepta Liuonia, sub hoc titulo describentur.*

- **Moguntinus** Mentz/ *cui 12. subsunt Suffraganei*
  *Curia* Chur/ *Constantia* Costnitz/ *Argentina* Straßburg/ *Spira. Vuormacia, Herbipolis* Wurtzburg/ *Augusta* Augspurg/ Aystett/ Hildeshaim/ Paderborn/ Halberstatt/ Ferden.
- **Coloniensis** Cöllen/ *5. habens Suffraganeos qui sunt,*
  *Monasteriensis* Munster *olim Mimigardeuordensis, Traiectēsis* Vtrecht/ *Leodiensis olim Tungrensis, Mindensis* Minden/ *Osnaburgensis* Osenbrug.
- **Treuirensis** Trier/ *cui 3. suffragantur, qui sunt,*
  *Metensis* Metz/ *Tullensis* Toul *in Lotharingia, & Verdunensis* Verdun.
- **Madeburgensis** Meydburg/ *Primas Germaniæ, cui subsunt 4.*
  *Morsenburgensis* Morspurg/ *Naumburgensis* Naumburg *siue Ciczensis, aut Mammillensis. Brandeburgensis, & Hauelburgensis.*
- **Salzburgensis** Saltzburg/ *9. habet sub se Episcopos, qui sunt,*
  *Tridentinus* Trent/ *Brixiensis, Pataviensis* Passaw/ *Frisingensis, Viennensis Vienna, Secouiensis* Seckaw/ *Gurcensis* Gurcz/ *Lauentinensis* Lauenmund/ *Chiemensis* Chiemse.
- **Bremensis** *cui sunt 6. Suffraganei,*
  *Lubecensis, Suerinensis Lebußinensis Lebus, Schlesvvicensis, Ratzenburgensis, Hamburgensis olim Archiepiscopus.*
- **Rigensis** *Riga, habet 4. sub se, qui sunt.*
  *Reualiensis* Reuel/ *Curiensis, Oeseliensis* Oesel/ *Derptensis.*

**Liberi & exempti Episcopi sunt** *Misnensis, Babenbergensis* Bamberg/ *& Ratisbonensis.*

**Academiæ** *Germaniæ sunt,* Basel/ Cölln/ Dillingen/ Mentz/ Marburg/ Liptzich/ Ingolstatt/ Heidelberg/ Gripswald/ Friburg *Brisgoiæ,* Franckfurt *ad Oderam,* Erphord/ Praga/ Rostoc/ Conigsberg/ Trier/ Tubingen/ *Vienna Austriæ,* Breslaw/ Wittenberg/ Wurtzburg.

Medius Meridianus 34. reliqui ad eum inclinantur pro ratione 48. & 53. Parallelorum.

A

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# FRISIA OCCIDENTALIS.

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| Status Politicus Frisiæ tres habet partes principales | Oestergoe *Comitatus cuius Metropolis Leevvardē, diuiditur in Grieteneyē, id est Præfecturas has,* | *Leevvarderadeel in qua Leevvarden* | 26:58. | 53:22. |
| | | *Tiezerckſterdeel in qua Tietzarck* | 27:6. | 53:22. |
| | | *Ydarderdeel in qua Ydaert* | 26:59. | 53:17. |
| | | *Rauvverderahem in qua Rauvvert* | 26:57. | 53:15. |
| | | *Fervverderadeel in qua Fervvert* | 26:59. | 53:30. |
| | | *Dongerdeel in qua VVetzens* | 27:12. | 53:31. |
| | | *Dantummedeel in qua Dantummavvolt* | 27:11. | 53:27. |
| | | *Acht Kerſpelen in qua Suyrhuſum* | 27:22. | 53:22. |
| | | *Colmerlandt in qua Collum* | 27:20. | 53:27. |
| | | *Veſterlandt in qua Beetz* | 27:13. | 53.14. |
| | | *Smalingerlandt in qua Smalingerlee Abbatia Ordinis S. Benedicti* | 27:11. | 53:16. |
| | VVestergoe *Comitatus in quo ſunt Grieteneyen* | *VVonſeradeel in qua VVitmarſſum* | 26:39. | 53.16. |
| | | *Franickeradeel in qua Franicker* | 26.44. | 53:21. |
| | | *Banadeel in qua Mimerſgae* | 26:47. | 53:24. |
| | | *Meynaldummadeel in qua Meynaldum* | 26:50. | 53:23. |
| | | *Baerderadeel in qua Baerdt* | 26:51. | 53:18. |
| | | *Hennarderadeel in qua Hennaert* | 26:48. | 53.16. |
| | | *VVeynbritzeradeel in qua Gauvve* | 26:53. | 53:13. |
| | | *Gheeſterlandt in qua VVickel* | 26:49. | 53:3. |
| | Seuen VVolden *Comit. in quo ſunt Grieteneyen* | *Donyevverſtal in qua Donigae* | 26:55. | 53:4. |
| | | *Lemſter vijſgae in qua Lemmer* | 26:53. | 53:1. |
| | | *Aenghvvert in qua Cathrybant* | 27:7. | 53:9. |
| | | *Schotterlandt in qua Nye & Olde Schotten* | 27:9. | 53:6. |
| | | *VVittingerdeel in qua Olde horn* | 27:5. | 53:12. |
| | | *Haſſcher vijſgae in qua Haſſcherhorn* | 27:1. | 53:7. |

Iuriſdictio, *Supremum Conſilium & Parlamentum Friſiæ eſt Leevvardiæ, ad quod minores Iuriſdictiones referuntur, ſine vlteriore appellatione.*

Status Eccleſiaſticus *Tota Friſia Occidentalis cum Groeningenſibus Epiſcopo Traiectenſi ſubeſt.*

Groeningen *per ſe Statum habet in duobus membris conſtitutum, in Vrbe & circunſita regione.*

Meridiani diſtant iuxta rationem Paralleli 53:50.
ad circulum maximum.

B

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

FRISIA occidentalis.
MARE GERMANICVM
Amelandt
Schellinck
Dat Wadt
Den Dullart
Emden: Comit: pars
Die Drent
Westerwold
ERYSSEL
Op die Bretaing en groote heyde
Hollandiæ pars
Enchuiser sant
Twent
Benthem Comit: pars
Miliaria duo communia
Per Gerardum Mercatorem Cum Priuilegio.

# EMDEN & OLDENBORCH
## COMITATVS.

*Ambo hi Comitatus ſunt membra Imperij in Circulo ſeptimo, Vveſtfalico. In quibus quemadmodum & in pluribus Germaniæ Principatibus cùm nihil de ſtatu politico notũ habeamus, ſtatum & membra Imperij potius poſt hæc deſignabo, vt rem in primis cognitu dignam, magnos interim Principatus, qui noti mihi erunt, vbi locus fuerit non prætermiſſurus.*

*Sunt in hac tabula, Comitatus Delmẽhorſt 30.6:53.21. Et dominia Ezes 28.43:53.56. Norden 28.24:53.47. Aurick 28.41:53.41. Ieuer 29.5:53.53. Vredeburg 29.0:53.42. Ouelgunne 29.39:53.51. Rheyde 28.38:53.4.*

Meridiani diſtant pro ratione Paralleli 43 40. ad circulum maximum.

C

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

MARE GERMANICVM
EMDEN & OLDEN BORCH Comit.
Den Dullart
Rheyderlant
Die Iade
Stadi um
Dlant to Wurden
Woest landt
Occidens
Oriens
Per Gerardum Mercatorem Cum priuilegio

# VVESTFALIAE PRIMA TABVLA.

## *Comitatus Comitatum Oldenburch, Hoya, Diepholt, vicinaq; Dominia.*

Septimus Circulus Imperij VVestfalicus siue Germaniæ inferioris.

### 1. Ordo Ecclesiasticus.

Episcopi.

*Paderborn.*
*Luyck.*
*Vtricht.*
*Munster.*
*Camerick.*
*Osenbrug.*
*Ferden.*
*Minden.*

Abbates.

*VVerden.*
*Stablo.*
*S. Cornelis Munster 27.42:50.43. tab. Brabantiæ.*
*Echternaken. 27:51.49:51. tab. Lutz.*
*Corbey. 31.15:51.48.* } *tab. 2. VVest.*
*Heruorden. 30:15:52.12.* } *tab. 2. VVest.*

Abbatissa. 1.

*Eßen. 28:26:51.25. tab. 2. VVest.*

### 2. Ordo Principum.

Principes, Comites & Domini.

*Dux Cliuiæ & Comes Marchiæ.*
*Dux Iuliæ & Bergen.*
*Marck gr. Baden in Lutzenb.*
*Comes Frisiæ Orientalis siue Emdensis.*
*Com. Sein. 29.6.50.27. VVestfal. 3. tab.*
*Com. Dillenburg.*
*Co. Vernẽberg. 28.34:50.24. tab. Lutz*
*Co. Mãderscheid. 28.15:50.9. ta. Lutz.*
*Com. VVeida: 29.0:50.29. tab. 3. VVestfal. & Ringelberg.*
*H. Brunchorst. 27.35.53.9. tab. Geld.*
*Com. Steinford. 29.48.52.51.*
*Com. Benthem.*
*Com. Dortmund.*
*Com. Oldenburg.*
*H. Ridburg.*
*Com. Hoya. 30.50.53:53.5.*
*Com. Diepholt. 30:4:52.53*
*Co. Schaumburg. 31.6:52.18. ta. 2. VVest*
*H. Spiegelberg. 31.22:52.13. ta. Brũsvv*
*H. Vanenberg.*
*Com. Arenberg.*
*Com. Dierenberg: H. in Someraus.*
*Com. de Lip.*

### 3. Ordo ciuitatum liberarum.

*Coln.*
*Aken.*
*Camerick.*
*Dortmund.*
*Duysburg.*
*Brakel.*
*VVartburg. 30.49.53.0.*
*Lemgovv.*

Meridiani distant ratione 53.45. paralleli. ad circulum maximum.

D

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# VVESTFALIAE SECVNDA TABVLA.

In *hac tabula sunt*

Comitatus

- *Lemgovv.*
- *Benthem.*
- *Lingen.*
- *Tecklenborch.*
- *Diepholt.*
- *Schouvvenberg.*
- *Rauensberg in quo sunt* 4. *Præfecturæ. Sporenberg.* 30.7: 52. 2.
  *Rauensberg* 29.56: 52.11. *Vlothem* 30.41: 52.17.
  *Lymberg* 30.6: 52.23.
- *Lippe.*

Episcopatus

- Monasteriensis *in quo sunt Præfecturæ: VValbeck* 29.14: 51.58. *Sassenburg* 29.34: 52.[illegible]
  *Stromberg Burgrauiatus* 29.46: 51.49. *VVerne* 29.5: 51.37. *Bocholt* 28.0: 51.51.
  *Ahus* 28.31: 52.7. *Horstmar* 28.45: 52.10. *Beuergern* 29.7: 52.25. *Rheine* 28.58:
  52.23. *Meppen* 28.49: 52.52. *Nienhuis destr.* 28.40.53.13. *Cloppeburg* 29.29: 53.7.
  *VVilshusen* 29. 56: 53.10. *Vecht* 29. 51: 52. 58.
  *Et Comitatus* 2. *Steenvordt* 28. 51: 52.16. *Gemen* 29.7: 51. 3.
  *Et Erfmarschalck Nortkercken* 29. 4: 52.45.
- *Osenbrug* 29.36: 52. 25.
- *Minden* 30. 37: 52.24.
- *Paderborn* 30.30: 51. 46.

Meridiani distant ratione paralleli 52. 20. ad circulum maximum.

E

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# V. VESTFALIAE
## TERTIA TABVLA.

In *hac tabula comprehenduntur,*

**Ducatus**

*Berghe in quo sunt Ampter, id est, Præfecturæ, 20.*

| | | |
|---|---|---|
| *Levvenberg* 28.46:50.43. | *Steinbach* 29.5:51.0. | *Blanckenborg* 28.51:50.44. |
| *Huickesvvagen* 28.58:51.5. | *Byenborch* 28.55:51.11. | *Portz.* |
| *Bornfeldt.* | *Meysenlo.* | *Lulstorff* 28.36:50.48. |
| *Salighen* 28.35:51.8. | *Medman* 28.23:51.15. | *Monheim* 28.23:51.4. |
| *Lantzberg.* | *VVindeck.Syberg.* | *Angermondt* 28.12:51.19 |
| *Dusseldorp.* | *Nuvvenborg.* 29.3:50.59. | *Eruerfeldt* 28.39:51.13. |
| | | *Borch* 28.36:51.6. |

**Comitatus**

*Marck in quo Præfecturæ 14.*

| | | |
|---|---|---|
| *Iserenloe* 29.20:51.21. | *Svvartenberg* 29.38:50.8. | *Nustat* 29.18:50.54. |
| *Huerde* 28.57:51.29. in 2.tab.VVestfal. | *VVetter* 28.57:51.22. | *Blackenstein* 28.44:51.19 |
| *Altena* 29.20:51.17. | *Ham.* | *Raede.* |
| *Boeckum* 28.42:51.27.tab.2. VVestfaliæ. | *Svverten* 29.6:5125. | *VVerden.* |
| | *Lunen.* | *Camen.* |
| | *Vnna.* | |

*VValdeck*
*Nassau* 29.20:50.15. *& Dillenburg.*
*Seyen* 29.5:50.27.
*Siegen.*
*Limburg* 29.37:50. 21.
*Altena in Comitatu Marckensi.*
*Arnsberg subest Episcopo Coloniensi.*
*Kunigstein* 30.7:50.8.
*Hanau* 30. 27: 50. 5.
*Isenberg.*29.9:50.29.

**Stift Coln** *in quo Præfecturæ* 10. *Arnsberg. Fredeborch* 29.59:51.4. *Bylstein prope Brilen ad ortum Medebach. Friedehardeskirchen. Houestatt. VVerle* 29.29: 51. 33. *tab. 2. VVestfal. Nehem* 30 21:51 25. *Balue* 29 36:51 17.

**Dominia** *VVildenborg* 29. 26: 50. 50. *Homberg* 29. 11: 50. 49. *Hachnberg* 29. 29:50.40. *Hardenberg* 28.31:51.18.

Meridiani distant iuxta rationem Paralleli.50.40. ad circulum maximum.

F

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

BERGHE Ducatus MARCK COmitatus et COLONIENsis Diœcesis
Miliaria com. Germanica
Per Gerardum Mercatorem Cum Privilegio
Treuirensis prouinciæ pars
Iuliacensis Ducatus pars
Issenburgh Com.
Hanaw Comit.
Palatinatus
Occidens
Oriens

# VVALDECK
## COMITATVS.

Qui hanc tabulam primus descripsit & ædidit, Iodocus Moers à Corbach duos nobilium ordines sub Comite VValdeccio enumerat, vnum liberum intra Comitatum commorantem, alterum tam extra, quàm intra Comitatum feudo Comiti astrictum, hos ergo ordines, cùm nihil prætereà habeam, hîc adnumerabo, & quæ illorum domus tabulæ insunt, indicabo.

Stemmata *Nobilium liberorum intra Comitatum sunt Virmunt* 30. 31: 51. 2. *Meissenburg, Gogreben, Zertzen, Volmerichausen* 30.50: 51.26. *Dalvvig* 30. 6: 51. 13. *Eppe* 30. 27: 51. 11. *Rodehausen, Reen* 30. 29: 51. 4. *Schonstat, Hertinghausen, Tvvist* 30. 41: 51. 19. *Hanxtleden, Geismar* 31.4: 51 9. *Koman, Dorfelt.*

Stemmata *feudatariorum tam extra quàm intra Comitatum. VVitstein, Reitesel, Spiegel, Calenberg, VVestfal, Canstein, Malsburg, Lebenstein* 30. 54: 51. 2. *Mengersen, Meschede* 29. 56: 51. 19. *Bemenburg, Papenheim, VVulft* 30. 13: 51. 25. *Volckenberg. Vrf.* 30. 57: 51. 3. *Iuden.*

Meridiani distant ratione paralleli. 51 15.
ad circulum maximum.

F ij

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# PALATINATVS RHENI.

*Sextus Circulus Imperij est quatuor Electorum.*

| Electores. | Ciuitates liberæ. | Principes & Domini. |
|---|---|---|
| | | *Palatinatus cum suo territorio.* |
| | | *Co.Nassau,& Beilstain.28:41.50:8.* |
| *Comes Palatinus Rheni* | *Mentz.* | *H.Reiferscheidt.28.5.50:30.ta. Lutzenb.* |
| *Mens Archiepiscopus* | *Coln.* | *H.Rheineck:28:49.50:31.tab. Lutzenb.* |
| *Trier Archiepiscopus* | *Trier.* | *Teutsch Ordens Hern in Coblentz.* |
| *Coln Archiepiscopus* | *Gelenhausen:30:45.50:5.* | *Abb.S.Maximini proximè Trier.* |
| | | *Præpositus Seltz.29:48.48:44.* |
| | | *H.Nider Eisenburg.29:7.49:45.* |

Meridiani separati sunt pro ratione paralleli 49.20. ad circulum maximum.

G

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# VVIRTENBERG DVCATVS.

*Hic ducatus Circuli Imperialis Sueuici præcipua pars est, quam quia solam inter cæteras exactius descriptam à Georgio Gardnero, & Dauide Seltzlin habemus, hic Circulum Sueuicum totum in suum ordinem distributum proponam, locaque quæ potero commonstrabo.*

## *Quartus Circulus Imperij Sueuicus.*

### 1. Ordo Ecclesiasticus.

Episcopi.

*Chur.*
*Costentz.*
*Ausburg.*

Abbates.

*Kempten.*
*Reichenovv.vin tab. Zurichgovv.*
*S.Gal in Heluetia.*
*Salmansvveiler.31.11: 47.27.tab.Helu.*
*VVeingarten.31.29:47.41.*
*VVeissenovv.*
*S.Blasij.29.51:47.40.tab.Zurich.*
*S.Peter.29.48:47.53.*
*Maulbron.30.33:48.53.*
*Schaffhausen.*
*Stain am Rhein.* } *tab. Zurichgovv*
*Kreutzlingen.* }
*Petershusen adiacet Constantiæ & Rheno ad partem boream.*
*Einsideln.30.26:46.35.tab.Heluet.*
*Pfeffers, Pfefficon opinor, est in tab. Zurichgovv.*
*S.Ioan.In Thurtal, tab. Heluet.*
*Schussenriedt.31.35:47.44.*
*Rockenburg:32.13:48.11.*
*Ochsenhausen.31.57:47.56.*
*Kunigsbrun.31.59:48.42.*
*Marchtal.31.26:48.1*
*Elchingen.32.8:48.22.*
*Ysne 31.55:47.26.tab.Helu.*
*Munchrod.32.2:48.0.*
*Aursperg.32.25:48.15.*
*Yrsee.32.33:47.48.*
*Gengenbach.29.40:48.17:*
*Schuttern.29.36:48:15.*
*Disidisen.*

Abbatissæ

*Lindavv.*
*Rotten Munster.30.28:47.55.*
*Bucchavv.31.36:47.54.*
*Guttenzell.31.47:48.3.*
*Beundt.31 26:47.44.*
*Heppach.31.26:48.5.*
*Teutsch Ordens Meister in Elsas, vnd Burgund.*

### 2. Ordo Principum est.

Fursten vnd Hern.

*Dux VVirtenbergensis.*
*Marckgraf Baden.29.51:48.59.*
*Co.Helfenstein.31.40:48.25.*
*Co.VVisenstaig.31.33:48.23.*
*Co.Otingen.32.41:48.56.*
*Co.Lauffen.30.59:48.57.*
*Co.Montfort.*
*Co.Furstenberg.30.18:47.43.*
*Mar.Eberstain.30 6:48.32.*
*Co.Zollern.30.53:48.7.*
*Co.Bultz.30.29:48.7*
*Co.Loebenstain.31.13:49.2.*
*Co.Tubingen.30.55:48.17.*
*Co.Kirchberg.31.59:48.11.*
*Co.Tengen alias Dongen. 30.0:47.26.tab.Zurichg.*
*B.Gundelfinghen.32.23:48.32.*
*H. Stutgart.*
*H.Tussen.32.5:48:32.*
*Fr.VValdtpurg.31 35:47.32.tab.Heluet.*
*H.Sonneberg.*
*B.Stauffen.32.15:48.32.*
*H.Valkenstain.31.58:48.33.*
*H.Kunseck.31.28.47.48.*
*H.Kunseckerperg:31.28:47.50.*
*B.Geroltzeck.29.41:48.13.*
*B.Ober Helvven.30.36:47.37. in tab.Zurichg.*

### 3. Ordo Ciuitates liberæ.

*Augsburg*
*Kauffbeurn*
*Vlm.*
*Memmingen.*
*Kempten.*
*Bibrach.*
*Leukirch.31.47:47.35.*
*Ysne.31.55:47.26.tab.Helu.*
*VVangen.31.44.47.28.tab.Helu.*
*Lindovv:*
*Rauensburg.*
*Buchhorn.31.15:47.23.* } *tab. Helu.*
*Vberlingē.31.7:47.30.* }
*Costentz.*
*Pfullendorff.*
*S.Gall.31.19:47.0.tab.Heluet.*
*Schaffhausen.30. 25:47.25.ta.Helu.*
*Reutlingen.*
*Eslingen.*
*Gmind.*
*VVeyl.31.26:48.27.*
*Hailbron.30.56:49.4.*
*VVimpfn.*
*Hal im Schvvaben.*
*Dinckelspuel.*
*Bopfingen.*
*Gengen.*
*Alen.*
*Nordlingen.*
*Donavverd.*
*Buchavv.31.36:47.54.*
*Offenburg.29.38:48.27.*
*Gengenbach.29.40:48.17.*
*zell im.Hamerspach.29.44.48.16.*
*Rottvveil.*

Meridiani distant iuxta rationem paralleli 48 30 ad circulum maximum.



GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# ALSATIA INFERIOR

*Quintus Circulus Imperij, est Rheni.*

1. Ordo Ecclesiasticus.
Episcopi.

*Vvorms.*
*Spier.*
*Straesburg.*
*Basel.*
*Besanson in Comitatu Burgundiæ.*
*VVallis prouincia in qua Sitten metropolis.*
*Geneue.*
*Losanna.*
*Metz.*
*Toul.*
*Verdung.*

Abbates.

*Fulda.*
*Hirsfeld.*
*Morbach 28.52:47.47.tab. superioris Alsatiæ.*
*S.Gregoris Munster 28.52:47.54.*

2. Principum.

Principes, Comites, & Domini sæculares.

*Dux Lotharingiæ.*
*Dux Sabaudiæ, Sauoy.*
*Dux & Comes Spanheim.29.7:49 50. in tab. Palatin.*
*Marckgr. Baden.*
*Dux Zvveibruck.*
*Co. Veldentz.*
*Landgr Hessen.*
*Princ. de Calim.*
*Co. Nassavv in Sarbruck.28.47:49.2.*
*Comites Rheni.*
*H. Rapoltzkirchen iuxta Rapoltzstain.*
*Co. Busch.29.13:48.56.*
*Co. Salm.28.56:48.24.*
*Co. Hunavv & Lichtenberg. 29.14:48.45.*
*Co. Leiningen.29.40:49.24.*
*Co. Falckenstein.29.20:48.51.*
*H. Morspurg.28.53:47.22. & Befort. 28.36:47.29.*
*H. Rapoltstain.29.3:48.6.*
*H. Hoben Rechperg. 29.3:48.7.*
*H. Blanckenberg, Blammont in Lotharingia 28.27:48.31.*
*Co. VVeisbaden.29.47:50.4. & Itzstain.29.50:50.8.tab.3. Vvestf.*
*Co. Kunigstain. H. von Eppenstein.*
*Co. Isenburg.29.1:47.48.in Alsatia superiore.*
*C. Solms 30.14:50.35.tab. Hassiæ.*
*Co. Nassavv in VVeilburg.29.55:50.25. tab.3. Vvestf.*
*Co. Seniwigen.*
*Co. Hauare.*
*H. Muntzenburg.*
*Co. VVestenburg.29.34:50.35.tab.3. Vvestf.*
*Co. Vvitgenstain.30.14:50.47.*
*Co. Vvaldeck.*
*Co. Plesse 31.54:51.37.tab. Brunsvv.*

3. Ciuitatum liberarum.

*Mulhausen in Sundtgavv superioris alsatiæ.*
*Basel.*
*Colmar.*
*Kaisersperg.*
*Turckhaim.*
*S. Gregoris Munster.*
*Ober Ehenhaim.29.12:48.19.*
*Straesburg.*
*Rosenhaim.29.12:48.23.*
*Schletstatt.29.11:48.14.*
*Hogenavv.29.31:48.39.*
*VVeissenburg.29.40:48.5*
*Landavv.29.50:49.2.*
*Spier.*
*VVorms.*
*Francfort.*
*Fridberg in VVederavv.30 19:50.1[illegible] tab.3. Vvestf.*
*VVetzlar.30.2:50.29. Ibidem.*
*Metz.*
*Toul.*
*Verdun.*
*Kaufmans Sarbruck 28.50:48.42. tab. Palatin.*
*Besanson.*
*Castrum Fridberg.28.43:47.43.*
*Gleichhausen castrum.*

Meridiani distant pro ratione 48 30. paralleli ad circulum maximum.



GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# ALSATIA SVPERIOR
## LANDTGRAVIATVS, & SVNTGOVIA & BRISGOIA.

In *Alsatia superiore sunt*

- Comitatus, *Horburg* 29. 9: 47. 56. *Egesheim* 29. 1: 47. 54. *Sultz* 28. 56: 47. 46.
- Dominia, *Bolvviller* 28. 59 : 47. 45. *Hohen Lantsperg* 29. 0: 47. 55. *Hohen Hatstat* 28. 47 : 47. 51. *Hohenack* 28. 53: 47. 57. *Rapoltstain* 29. 4 : 48. 5.
- Ciuitates *Imperiales circuli quinti*, *S. Gregoris Munster* 28. 42: 47. 54. *Durckheim* 29. 2: 47. 57. *Colmar* 29. 6: 47. 57. *Mulhausen* 29. 2: 47. 39. *Keisersperg* 29. 0: 48. 1.

In *Suntgouia sunt*

- Comitatus *Pfirt* 29. 0: 47. 25.
- Dominia *Befort* 28. 37: 47. 29. *Morspurg* 28. 53: 47. 22.

In *Brisgoia sunt*

- *Zering olim Ducatus* 29. 34: 47. 56.
- *Comitatus Friburg* 29. 34 : 47. 54.
- *Marchionatus Hochberg* 29. 36 : 48. 3.
- *Dominia, Badenvville* 29. 23: 47. 42. *Stauffen* 29. 29: 47. 47. *Burcken* 29. 21 : 48. 0.

Meridiani distant ratione paralleli 48.10. ad circulum maximum.



GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# SAXONIA INFERIOR
## IN QVA SVNT DVCATVS.

Lauvvenburg, Mekelenborch, Lunenburg.

Nonus Circulus Imperij, Nider Saxen dictus.

1. Ordo Eccl.

Archiepiſcopi.
*Bremen.*
*Magdenburg.*
Epiſcopi.
*Hildesheim.*
*Lubeck.*
*Svverin.*
*Ratzenburg.*
*Schleſvvijk.*

2. Principes & Domini ſeculares.

*Rex Daniæ propter ditiones ad Imperium pertinentes.*
*Dux Lauvvenburg.*
*Dux Brunſvvijck.*
*Dux Lunenburg.*
*Dux Mekelenborch.*
*Dux Holſtein.*
*Comites Roſſain.*
*Comites Delmenhorſt.*

3. Ciuitates liberæ.

*Lubeck.*
*Hamburg.*
*Mulhauſen in Duringen.*
*Northauſen in Duringen* 32: 55. 51: 36.
*Goſlar.*
*Gottingen.*

Meridiani diſtant ratione paralleli 53. 30. ad circulum maximum.

L

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# BRVNSVVYCK DVCATVS.

In *hac tabula hæc continentur*

Ducatus *Grubenhagen, qui est membrum Imperij.*

Principatus*( Furstendom) Anhalt, Imperij.*

Comitatus *Mansfelt Imperij est, & 4. sub se Comitatus habet: VVippram* 33 26:51 43. *Arnstein* 33 27:51 45. *VVetin* 34 5:51 44. *& Quernfurt* 33 52: 51 29 *Item Comitatus Barby* 34 7:52 8. *Stolberg* 33 8: 51 42. *Hohenstein* 32 32: 51 32. *Regenstein* 32 58:52 0. *Plesse* 31 54:51 37. *omnes imperij.*

Ecclesiastici Principatus hi. *Meydburg Archiepiscopatus & Primatus Germaniæ. Imperij est. Hildesheim Episcopatus* 31 53: 52 23. *Imp. & Halberstatt Episc.* 33 10:52 7. *Imp. sunt sub Moguntino. Item Quedelnborch* 33 13: 51 58. *& Gernrode* 33 12:51 54. *Stiften, sunt Imp. in* 8. *Circulo.*

Goslar 32 36:52 55 *& Northausen* 32 55:51 36. *ciuitates sunt Imperiales.*

Meridiani positi sunt ex ratione Paralleli 52 10. ad circulum maximum.

M

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# HASSIA
## HESSEN LAND-
### GRAVIATVS.

*Habet Haßia multam nobilitatem & illustria loca, quæ à cæteris internoscere pulchrum esset, verum de his regiminisq; statu nihil mihi hactenus cognoscere contigit. Duos tantum inueni comitatus, Solms 30 15: 50 35. & VVitgenstein. 30 17: 50 50.*

Meridiani distant iuxta rationem paralleli. 51 o. ad circulum maximum.

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

HASSIA landtgraviatus.
Milliaria communia
Paderbornensis dioecesis pars
Waldeck Comit:
Plesse com
Das Eichsfelt
An der Lon Furstendom
Henneberg comitatus
Per Gerardum Mercatorem Cum privilegio.

# THVRINGIA
## DVRINGEN LANT-GRAVIATVS.

*Nobilitas & ſtatus huius ditionis mihi necdum innotuerunt. tantum inueni Comitatum Gleichen 32 50:50 58. & vt exiſtimo Kranichfelt 34 17: 51 26. Item Epiſcopatum vnum Mersburg 34 17: 51 26.*

Meridiani diſtant à ſe inuicem pro ratione paralleli 51:0. ad æquinoctialem.

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# FRANCONIA
## DVCATVS.

*Primus Circulus Imperij est Franconiæ, in quo hi ad Consilium conuocantur:*

1. Ecclesiastici.

*Episcopus Bamberg.*
*Epis. VVirtzburg. dux Franconiæ*
*Episc. Eichstett.*
*Teutsch ordens Maister.*
*Præpositus Camberg.* 29 51:50 13. *tab. VVestf.* 3.
*Abb. S. Gilgen Norimbergæ.*

2. Principes sæculares.

*Marckgr. Brandenburg, Burger von Nurenberg.*
*Co. Hennenberg.* 32 10: 50 34
*Co. Castel.* 33 45: 49 21.
*Co. VVertheim.*
*Co. Rheineck.* 31 41:50 10.
*Comites Hohenloe.* 31 20:49 10.
*H. Reichelsperg.* 31 53:49 33.
*H. Limpurg.* 31 39:49 3. *in tab. VVirtenberg.*
*Co. Erpach.* 29 31: 49 58.
*Co. Schvvartzenburg.* 33 13:50 45.

3. Ciuitates liberæ.

*Norunberg.*
*Rottenburg.*
*VVinshaim.*
*Schvveinfurt.*

Meridiani distant ratione paralleli. 50. 0.
ad circulum maximum.

P

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS

Octavo

# BAVARIA
## DVCATVS.

*Secundus Circulus Imperij, Bauaricus.*

**1. Ordo.**

Epiſcopi.

*Archiepiſcopus Saltzburg.*
*Epiſc.Paſſavv.*
*Epiſc.Freiſingen.*
*Epiſc.Regenſpurg.*
*Abbates.*
*Præpoſitus Berchtolſgaden.*
*Abb.Rempeſeck.*
*Abb.VValdſachſen 34:25.49:58. tab.Francon.*
*Abb.Roden,Rot opinor 34.29. 47.51.*
*Abb.Keishaim.32:53.46:43.*
*Abb.S.Haymeran Ratisbonæ.*
*Abbatiſſæ.*
*Alt Munſter,Ratisbonæ.*
*Ober Munſter Ratisbonæ.*

**2. Ordo.**

*Dux Bauariæ.*
*Co.Palatinus Bauariæ.*
*Landg.Luchtenberg.34:28.49:35. tab.Franconiæ.*
*Com.Hage.*
*Co.Ortenburg 35:36.48:30.*
*B.in Stauffen,forte Thunaſtauff. 34:22.49:0.aut Stauffnegk. 35:22.47:35.*
*H.Rimfels,forte Rhinſelden tab. Germaniæ.*
*B.Degenberg:35:8.48:53.*
*Oberſultzperg.33:31.49:8.*

**3. Ordo.**

*Freiſtet.*
*Regenſperg.*

Meridiani diſtant pro ratione 48.0. paralleli ad circulum maximum.

Q

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# PALATINATVS SVPERIOR SIVE BAVARIÆ.

Imperij est Principatus.

*In eo est Luchtenberg Landtgrauiatus 33 27: 49 35. Imperij est in Circulo secundo. Reliqua nobilitas nobis ignota est adhuc.*

Meridiani distant pro ratione paralleli 49 15. ad circulum maximum.



GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# SAXONIA SVPERIOR DVC SIMVL CVM MISNIA ET LVSATIA.

## *Octauus Circulus Imperij. Ober Saxen.*

**1. Ordo.**

Episcopi.

*Meissen.*
*Mersburg.*
*Naumburg.*
*Brandenburg.*
*Hauelburg.*
*Lubeck.*
*Camin.*

Abbates.

*S.lueldt.*
*Rottershausen.*
*Falckenrieten.* 32. 45:51. 42.

Abbatissæ.

*Quedelnburg* 33 13:51.59.
*Gernrode.* 33:11. 51:54.

**2. Ordo.**

Principes & domini sæculares.

*Dux Saxoniæ Elector.*
*Marcgr. Brandenburg Elector.*
*Marchiones Brandenburgenses.*
*Duces Pomeraniæ.*
*Principes Anhalt.* 33: 19.51.8.
*Comites Schvvartzenburg.* 33:13.50: 45.
*Comites Mansfeldt.*
*Comites Stolberg.* 33.6:51. 43.
*Co. Hohenstain.* 32:36.51:35.
*Co. Buchlingen.* 33:34.51:19.
*Co. Rappin.*
*Comites Mullingen.* 33: 59. 52: 8. *tab. Brunsvv.*
*Comites Gleiche.* 31:51.51:27. *siue potius.* 32:51.50:58.
*Comites Leisneck.* 35:8.51:14.
*Comites VViderfels.*
*H.H. Bernavv.*
*B.B. de Tautenberg.* 33:58.51. 5.
*Co. Regenstein.* 32:57.52.0.
*Russe de Plavv.* 34:30.53: 44. *H. de Gratz.*
*H.H. de Schonburg.*

**3. Ordo.**

Ciuitates liberæ.

*Dantzick.*
*Elbingen.*

Meridiani distant iuxta rationem 51:10. paralleli ad meridianum.

R

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# BRANDENBVRG
## MARCHIONATVS
### ET ELECTORATVS.

*Hanc Brandeburgicæ Marchiæ descriptionem primus solusq́ nobis præstitit doctissimus Mathematicus & professor in academia Francfordiana ad Oderam Elias Camerarius, vir à quo multa in astronomicis desideratissima expectabamus, si longiorem illi vitam concessisset Dominus, iam enim in obseruatione motuum solis, lunæ, ac stellarum diligentissimus erat, ad castigandos quos in ijs certo deprehendebat errores. Conscripsit autem hanc tabulam non geometricis instrumentis vsus, vt cui propter academica negotia id integrum non fuit, sed ex suis aliorumq́ profectionibus, idque adeo solerter & circũspectè, vt lõgitudinis latitudinisq́ regionis symmetriam vix melius potuisset attingere, etiamsi adminiculo dioptræ geographicæ per triãgulos eam fuisset emensus. Id me docuit experientia, quandoquidem vt reliquis circumsitis regionum tabulis eius descriptionẽ conciliarem, vix vlla contractione aut extensione opus fuit, sed in eam quam proximè longitudinem ac latitudinem exterioris loci iuxta ipsius dimensiones positi incidebant, quam circumuicinæ tabulæ diligentissimè à me castigatæ & conciliatæ requirebant. Admiratus fui eius dexteritatem nullius instrumenti vsu subnixam, & gauisus sum exquisitè omnia meis dispositionib⁹ quadrare: latitudo enim vrbis Francofurtensis, quam ille sæpe dimensus est, elegantissimè in meam regionum symmetriam & dispositionem consentiebat. Itaque est quod illi gratias agamus & pia memoria eius nomen recolamus. De nobilitate & politico statu regionis haud dubiè designationem aliquam mihi suppeditasset, si superuixisset, nunc nihil habeo amplius quàm quod tota Principis Electoris ditio in 7. aut 8 prouincias sit distributa, q̃ sũt Alde Marck, Middel Marck, Neu Marck, Vker marck, Pregnitz, Crossen ducatus, Sterneberg & Cotbus dominia. Item pars Lusatiæ: Inter quas proculdubio, tum ad conseruationẽ & curam totius corporis, tum ad gubernationem populorum certus est ordinum status & politia.*

*Sunt & minores in his prouincijs Comitatus, vt Rapin,* 35.14:53.8. & *Vierraden* 36.54:53.7. & *Kustrin Marchionatus* 37.14:52.36.

Continentur etiam hac tabula:

MEKELNBVRG siue Magnopolensis ducatus, & POMERANIAE pars maxima.

Ecclesiastici *in hac tabula sunt.*
- *Magdeburgensis Archiepiscopus & Primas Germaniæ: cui subsunt in Brandeburgẽsi Marcka Brandenburg Episc. & Hauelburg.*
- *In Mekelnburg Svverinensis Episcopus sub Bremensi.*
- *In Pomerania Camin Episcopus.*

Meridiani distant iuxta rationem paralleli 53.0 ad circulum maximum.



GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# BOHEMIA
## REGNVM
## &
## ELECTORATVS.

*Regnum Bohemiæ à Carolo, qui Anno 1346. factus est Rex & Imperator, diuisum fuit in duodecim regiones, quibus singulis annuatim præsunt Capitanei, Baro vnus, & alter ex ordine equestri, qui primum lites minores cognoscunt inter subditos diuersorum dominiorum. Secundo, si qui emergant latrones, licet ijs conuocare vicinam sibique subiectam nobilitatem ad grassatores comprehendendos. Tertio, bello fortuito incumbente, quilibet ad suum se recipit præfectum. Præter hæc nihil de statu huius regni inuenio.*

*Sunt in hoc regno quædam ciuitates immediatè Regi subiectæ, vt sunt Praga Prag, Plzen Pilsen, Budiciovvitze Budvvis, Kolin Koln, Rakovvink Rakonick, Klatovvy Glatavv, Berañ Bern, Cheb Eger, Strzibro Miß, Horai Kutteberg, Myto Maut, Dvvor Hof, Iaromiertz Ieromir, ita Bohemicè & Germanicè vocatæ, suntque in vniuersum circiter 30. reliquæ Proceribus Regni subditæ sunt.*

Inuenio *in eo nominari*:

- *Burggrauiatum Carlstein, vbi Regni corona asseruatur,* 36 2: 49 55.
- *Comitatus, Lobkovvitz, Hassenstain, Litzkavv* 37 18: 48 51. *Comethavv, Passan, Melnick* 36 30. 30: 50 20. *Rosenberg* 36 57: 48. 49. *Hradetz* 37 8: 49 16.
- *Dominia, Hasenburg* 36 11: 50 18. *Leip* 36 35: 50 44. *Perstain, Dobitschavv, VValstain, Roschateck, Dachavv* 34 55: 49 42 *Totsnick, VVartenberg, Schellenberg, Kost, Schmirtz, Lissavv, Kunevvalt, Dessavv, Schonpeck, Slavva, Grossen Bora, Liebenstain, Ioppendorff, Gradecz, Colourat, quorum quædam fortasse sunt Comitatus.*
- *Barones, Trachenberg, Millitsch.*

Praga *Archiepiscopatus factus est à Carolo Rege Bohemiæ & Imperatore, illique Suffraganeus Episcopus Litomisliensis* 38 25: 49 52.

Meridiani positi sunt ex ratione paralleli 49 40. ad circulum maximum.

T

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# MORAVIA
## MARCHIONATVS.
### MARHERN GERMANIS.

Inuenio *in Morauia nominari:*

*Comitatus, Hukenvvaldt, Schonberg 39 6: 49 54.*

*Dominia, Lomnicz 38 39: 49 22. Dubranitz, Gemnicz, VValstain, Peitnitz, Neuhauß, Telesch, Bozkovvitz 38 51: 49 28. Trebitsch 38 16: 49 13. Dirnovvitz 39 5: 49 19. Ragetz.*

*Episcopatum vnum, Olmuntz. 39 25: 49 30.*

Meridiani distant à se inuicem pro ratione paralleli 49.20. ad circulum maximum.

V

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

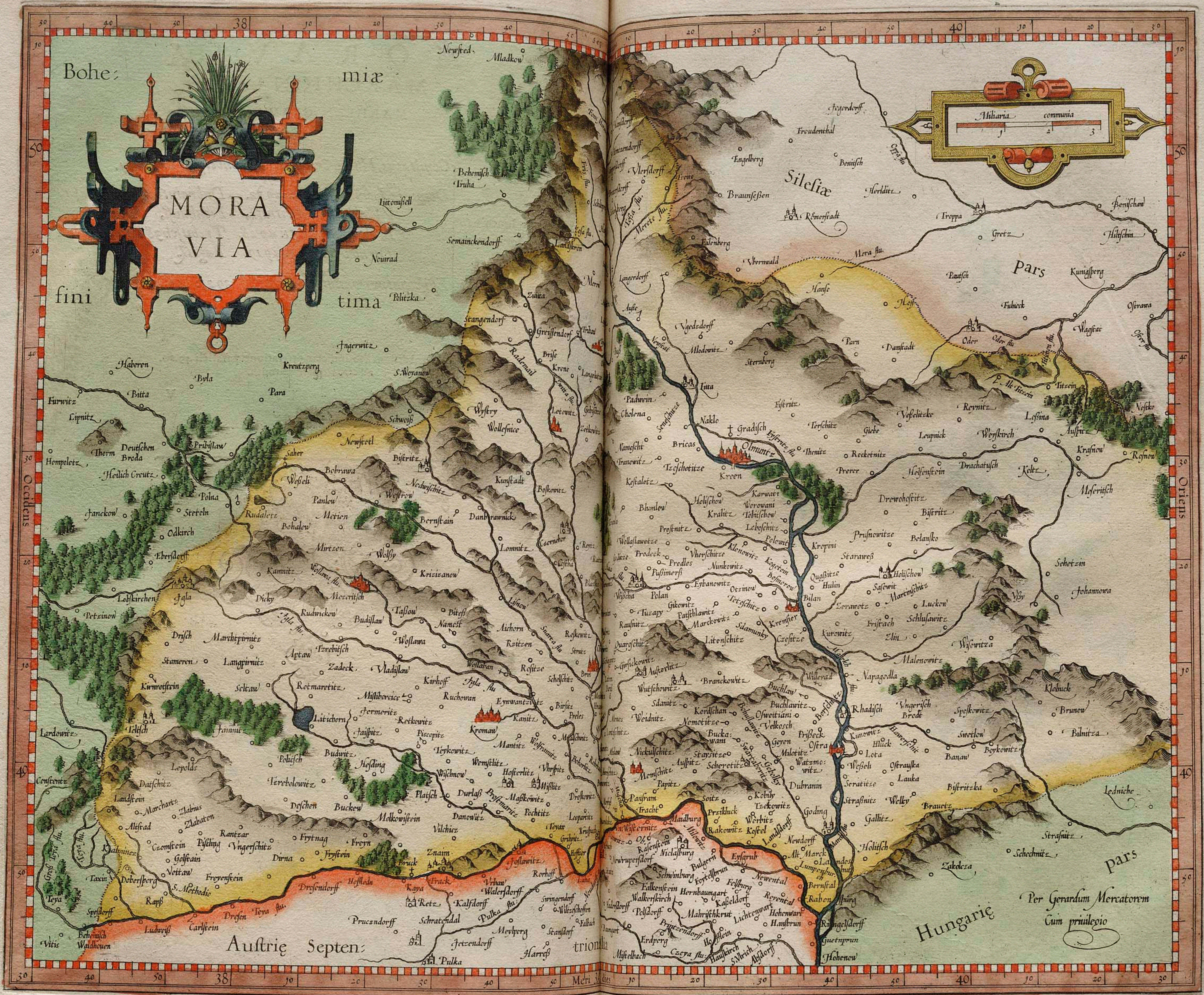
MORA VIA
Bohe miæ fini tima
Silesiæ
Pars
Hungariæ pars
Austriæ Septen trionalis
Occidens
Oriens
Miliaria communia
Per Gerardum Mercatorem
Cum priuilegio

# AVSTRIA

## ARCHIDVCATVS.

Tertius Circulus Imperij est Austriacus, in quo duo sunt Ordines.

**Ecclesiastici**

- *Tridentinus Episc. Trent.*
- *Brixiensis Episc. Brixen.*
- *Goricia Episc.*
- *Segouia Episc.*
- *Labach Episc.*
- *Vienna Episc.*
- *Teutsch Ordens Maister.*
- *Ordens Maister in Etschtal.*

**Principes *seculares***

- *Archidux Austriæ.*
- *Com. Schaumberg.*
- *Baro VVolkenstain* 37 32: 47 46.
- *H. Senfter.*
- *H. Roggendorff* 37 48: 48 18.
- *Com. Hardeck* 38 21: 48 48.

**Præter *Principes Imperij inuenio in Austria nominari***

- *Comitatus, Thurn, Crentz, Ortenburg, [illegible]ernec* 38 18: 48 45. *Garb.*
- *Freybern, Landskron, VVanberg, Hohen Ostervvitz, Neuberg, Guettenhag, Teuffenbach, [illegible]airhofen, Kvversperg, Do[illegible]eck, Saravv, Hartenstain, Schvvartzenavv, Tiernstain, VVachauthall, Hoffkirchen* 36 15: 48 19. *E[illegible]ing.*
- *Dominia item Aichelperg, Kaltenprun* 38 26: 48 26. *Massenperg, Stubenberg, Heggenberg, Stahrenberg* 36 8: 46 6. *Liechtenstain* 39 6: 48 13. *Losenstain, Puchaim, Luetkurt, Porges, Schonkirchen* 39 42: 48 33. *Schefftenberg, Altensperg, Hornstein* 38 46: 47 50. *Seibersdorff.*

Meridiani positi iuxta rationem paralleli 48 20.
ad circulum maximum.

X

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# SALTZBVRG ARCHIEPISCOPATVS.

*Rupertus Episcopus VVormaciensis ex regia Francorum stirpe ortus, cùm post Regis Childeberti obitum à sede sua pulsus esset, circa annum salutis 540. ad Theodonem Ducem Bauariæ Ratisbonam venit, eum instruxit, & baptizauit, eiusq́; nutu Noricum peragrans multos conuertit & Christo dicauit. Incidens autem in ruinas desolatas veteris Iuuauiæ, locum Episcopatui idoneum, basilicam ibi in honorem S. Petri construxit, monasterium ordinis S. Benedicti adiecit, ex quo complures Abbates ad Episcopale hoc fastigium posteà sunt vocati, rexitqúe ibi episcopalem Ecclesiam annis 44. mortuus anno D. 623. Hæc ex Sebastiano Munstero. De nobilitate & statu huius ditionis nil mihi constat.*

Meridiani positi sunt iuxta rationem paralleli
47 10. ad circulum maximum.

Y

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# POLONIA REGNVM

**Status Politicus** *Regni Poloniæ duo habet membra quæ ad Comitia regia conuocantur, & penes quos iustitiæ & regiminis est administratio*

- *Ecclesiasticos in quibus sunt*
  - *Archiepiscopi duo, Gnesnæ in maiore Polonia, & Leopoli in Russia.*
  - *Episcopi, Cracouiæ in minori Polonia, Ploczko in Mazouia, Chelmæ in Volbinia, VVladislauiæ in Cuiauia, Pomesaniæ, Varmiæ, Culmæ & Sambiensis in Prussia. Posnaniæ in maiore Polonia. Premisliæ in Russia, Camenetz in Podolia. In Lithuania Vilnæ, Mednicque, Luceoriæ qui Vilnensi suffragatur. In Liuonia Rigæ, Derptæ, Absel, Riualiæ.*
- *Nobiles, in quibus sunt*
  - *Castellanus Cracouiæ*
  - *Palatini, Cracouiæ, Posnaniæ, Sandomiriæ, Kalische, Siradiæ, Lancise, Brezeste, Inovvladislauiæ, Russiæ, Podoliæ, Lublin, Belze, Plocense, Mazouiæ, Raua. Item in Lithuania Vilnæ, Trochi, Polosco, Nouogrod, Vitelliæ, Item in Prussia, Culmæ, Marienbourg, Pomeraniæ.*
  - *Castellani. Posnaniæ, Sandomiriæ, Kalische, Voynice, Gnesnæ, Siradiæ, Lancise, Brizeste Inovvladislauiæ, Leopoli, Cameneciæ, Lublin, Belze, Plocense, Gerne, Rauense, Sandeciæ, Myedzeris, Vislicie, Biece, Rogostie, Radom, Zavvichost, Landence, Sreme, Zarnovve, Mologost, Vielune, Premisliæ, Halne, Sanoe, Chelme, Dobrine, Polanecie, Premetense, Crisuinence, Czechouie, Nakle, Rospirie, Byechouiæ, Bydgostiæ, Brezezine, Crusnicie, Osuecimense, Camenetz, Spicimirie, Inovvlodense, Roualie, Zauoloc, Sochazouie, Varsouie, Gostine, Visne, Raciez, Sieprecense, VVizogrod, Ripin, Zakrochzynése, Chiechanouiæ, Liuense. In Lithuania Vilne, Trochi. In Prussia Culme, Elbingen, Pomerania.*
  - *Capitanei, cuius officij permulti sunt in toto Poloniæ regno.*
  - *Marescalli duo, Regni & Curiæ regiæ.*

Status Ecclesiasticus *Regni Poloniæ constat hic Archiepiscopis & Episcopis qui dicti sunt.*

Hæc ex descriptione Regni Poloniæ Blasij de Vigenere habeo. Quia verò multa hic sunt nominata loca, quæ extra hanc sunt tabulam, in Sarmaticis regionibus, ideo ea hic numeris monstrare non potui. Cùm autem ad Sarmaticas tabulas peruenero, Regnum Poloniæ repetam, totumq; latissimè describam, & loca omnia diligenter commonstrabo.

# SILESIA.

Sunt *in Silesia*

- *Ducatus 15.*
  - *Lignicensem, Bregensem, Teschinensem, Monsterbergensem, Olsuicensem, & Becustadiensem, tres veteres familiæ, videlicet, Lignicensis, Teschinensis, & Monsterbergensis adhuc obtinent.*
  - *Tropauiensem, Opoliensem, Nissensem, VVratislauiensem, siue Breslavv, Suidnicensem, Hurensem, Glagouiensem, Ratibornensem & Sagonensem, Reges Bohemiæ, extinctis veteribus dominis adepti sunt.*
- *Baronum tres familiæ, videlicet à Trachenberg, Vertenberg, & Plessensis.*

Supremum *Regis tribunal in Silesia est VVratislauiæ, vbi & sedes est Episcopalis quemadmodum & Nissæ.*

*Hæc ex Ioachimo Cureo desumpta sunt.*

Medius meridianus 41 30. ad quem reliqui inclinantur ratione Parallelorum 50 52 ad circulum maximum.

Z

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# HVNGARIA
## REGNVM.

- Rex *Hungariæ regnum suũ administrat duorum Magistratuum auxilio, qui sunt,*
  - Sublimior *qui in tres Magistratus diuiditur*
    - *1. Gubernãs regnũ Regis nomine in quo sũt*
      - *Palatinus Regni, qui proximus à Rege est, & Regis ipsius, sicubi accusatur, Iudex ordinarius existit, quem regnicolæ communi voto eligunt, nec hæreditarium est officium.*
      - *Iudex Curiæ, qui est vnus ex Iudicibus Regni ordinarius.*
      - *Cancellarius*
        - *Perpetuus, qui est Metropolitanus Strigoniensis, qui & Primas Regni, & summus Secretarius nominatur, ac prærogatiuam habet electum Regem inungendi, & sigillo maiore priuilegia munit.*
        - *Arbitrio Regis assumptus, qui cæteras literas minores, & potissimum mandata Regia, & in causarum distinctione datas munit, decretisque Regis subscribit.*
      - *Magister Curiæ, Regis comitatum sequi cogitur, & eiusdem intimus Consiliarius habetur.*
      - *Tauernicorum regalium Magister, aurifodinarum, salinarumque, & breuiter earum ciuitatum, pagorumque, ac castrorum causas distinguit, quæcunque ad Fiscum regium pertinent.*
    - *2. Iudicia tractãs, in quo officiarij*
      - *Tres maioris autoritatis*
        - *Vicepalatinus Regni.*
        - *Iudex Personalis præsentiæ, qui & Regiæ Maiestatis in iudicijs locum tenet, & Iudicibus præest.*
        - *Viceiudex Curiæ.*
      - *Minores, qui ministeria magis iudiciorum quàm magistratum exercent.*
        - *Protonotarij duo Iudicis Personalis præsentiæ.*
        - *Protonotarius Vicepalatini.*
        - *Protonotarius Viceiudicis Curiæ.*
        - *Hi omnes Magistri passim appellantur, habentq; in laboris consortium adiunctos hos sequentes:*
        - *Secretarium Archiepiscopi Strigoniensis, qui est director causarum Regalium, & Fiscalis dicitur.*
        - *Duodecim Assessores.*
        - *Notarios aliquot iuratos, omnes stemmate nobili ortos, qui proprio loco à cæteris semoto assident.*
    - *3. Ministrãs Regi*
      - *Thesaurarius Regis.*
      - *Cubiculorum regalium Magister.*
      - *Agazonum regalium Magister, quem Stabuli Magistrum Germani vocant.*
      - *Dapiferorum regalium Magister.*
      - *Pincernarum regalium Magister.*
      - *Ianitorum regalium Magister.*
      - *Et alia minora officia.*
  - Minor *qui est in singulis locis iuridicis. Porrò quia regnum amplissimũ est, neq; à minoribus iudicijs confluere oẽs in Curiam possũt, nec Curia tot querulãtib. sufficit, cõstituti sũt per prouincias iudicia particularia, coram quib. prima instãtia causæ decidũtur, quos Comitatus Hungari dicũt, sunt quę hi,*
    - *Supra Danubium ad Occidentem Tibisci flu.*
      - *Posoniensis, Comariensis, Trauchimẽsis, Turoczensis,*
      - *Nitriensis, Liptoniensis, Barsiensis, Onuizoli,*
      - *Cepusiensis, Nouigradiensis, Hontensis, Tornensis,*
      - *Gevvinariensis, Abauiuariẽsis, Borsodiensis, Hevvesiensis,*
      - *Posthiensis, Bathiensis, Bodroghiensis, Zolnocensis,*
      - *Semliniensis, Vnghensis, Peregiensis, Moramarusiensis.*
    - *SupraDanubiũ ad Orientẽ Tibisci*
      - *Vgoghiensis, Zatmariensis, zabolciensis, Torontaliensis,*
      - *Bihoriensis, Orodiensis, Chonadiensis, Temesiensis.*
    - *Inter Danubiũ & Drauum flu.*
      - *Musunensis, Rhab siue Iauriẽsis, Sopronienſis, Castriferrensis,*
      - *Zaladiensis, Vesprimiensis, Albensis, Pelisiensis,*
      - *Tolnensis, Strigoniensis, Simigiensis, VVaraniensis.*
    - *Inter Drauum & Sauum flu.*
      - *Valkonensis, Syrmiensis, Posegiensis, Zagrabiensis,*
      - *Risiensis, VVarasdiensis.*
- Administratio Ecclesiastica *penes duos est Archiepiscopos, qui sunt*
  - *Gran, vel Strigoniensis, legatus Apostolicus & Primas regni. Habet sub se Agriensem, Vaciensem, Nitriensem, Quinqueecclesiensem, Vesprimiensem, qui Cancellarius est Reginæ, quam etiam coronat, & Iauriensem vulgò Rab, Episcopos.*
  - *Colocensis siue Colotz, sub quo sunt Zagrabiensis, Transiluaniensis, Voccadrensis, Suiniensis, Visemburgensis, Cenadiensis siue Chonad, Bosnensis.*

*Hæc ex VVolfgangi Lazij tabula Hungarica desumpsi. Quia verò omnia ad gubernationem & regimen Regni pertinent, opinor alium etiam Statum esse inter Principes & Vrbes Regni, qui ad conseruationem, vtilitatem, necessitates, & tuitionem regni pertineat, quem cùm ignoremus adferre nequimus..*

Medius meridianus 42 30. ad quem reliqui inclinantur iuxta rationes 46 & 48. parallelorum ad circulum maximum.



GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# INDEX LOCORVM TABVLÆ GENERALIS GERMANIÆ.


A.

Aar fl. 30.47
Aarberg 29.47
Aarburg 30.48
Aarvvangen 30.47
Acken 35.53
Ackſtede 31.54
Adlmansfeld 32.49
Adom 43.47
Adriatici maris pars 37.46
Aelſt 26.51
Agria 43.47
Aich 38.51
Aicha 34.49
Aichfelt 33.51
Aichſtet 34.49
Aken 28.51
Alba Regalis 42.48
Alben 29.50
Albis vel Elb. flu. 33.54 & 36.52
Alch 37.49
Alcmar 36.53
Aldenburg 35.51
Aflelde 32.53
Allenſtein 44.54
Allerburg 45.55
Almaz 43.47
Almeck 37.48
Almeloo 29.53
Alpen 28.52
ALPES 31.46
Alporalſo 44.47
Alre flu. 32.54. & 33.53
Altmul flu. 34.49
Alt Ofen 43.48
Altorf 34.50. & 31.47
Alt ſol. 42.49
Altſtat 39.51
Altzei 30.50
Amberg 35.50
Amelant. 27.54
Amiens 24.50
Amſterdam 27.53
Anckerholtz 41.55
Andernach 29.51
Andeſt 31.47
Anger 40.49
Neu Angermont 37.54
ANHALT 35.52
Annaberg 36.51
Antvverpen 26.52
Arcon 36.55
Ardres 24.51
Arenberg 29.51
Arenbruck. 36.52
Arien 24.51
Arky 42.46
Arlun 28.50
Arn 38.51
Arnhem 28.53
Arnſperg 30.52
Arnſvvalde 39.54
Arras 24.51
Art 31.47
ARTOIS 24.51
Arua 42.50
Aſſelen 24.54
Aſcheburg 31.50
Aſcherleben 34.52
Aſchpach 36.49
Aſolyndua 40.47
Aſpach 38.49
Aterendorp 31.55
Atheſis flu. 33.46
Athyna 42.47
Augſpurg 34.49
Aulen 32.49
S. Auolt 29.50
Aurick 29.54
Auſee 37.48
Axele 26.52
Axternis 42.55
Aye 32.50
Ayrolum 31.46

B.

BAbolcha 42.47
Baden 39.49
Baden 30.49
Idem 31.48
Baerenburg. 31.53
Bakvva 42.47
Balaton lacus 41.47
Baldeck 30.47
Baldenberg 40.54
Bale 27.52
Balenſtede 34.52
Balga 44.55
Baltrom 29.55
Bamberg 33.50
Banen 38.54
Bapames 25.51
Barby 35.53
Bardevvick 33.54
Barka 43.46
Barlaimont 26.51
Barndorp 31.53
Barrut 36.53
Bart 35.55
Bartenſtein 45.55
Bartfa 44.50
Barycz flu. 39.52
Baſel 30.48
Baſſen 29.54
Baſſy 24.51
Baſtoigne 28.51
Batha 43.47
Bauta 42.55
Bautzen 37.52
BAYEREN. 34.49
Bayon 28.49.& 41.47
Bedach 38.48
Beauraing 27.51
Bebling 31.49
Bedburg 29.51
Bedgosky } Bromberg } 24.52
BEHEM 36.50
Behem Broda 38.50
Belgradt 39.54
Belitz 36.53
Belkuck 38.54
Belle 24.51
Beltzig 36.53
Beltz 40.52
S. Benedict 42.49
Beniſſavv 37.50
Benthem 29.53
Beraun 37.50
Berchtolſgaden 36.48
Bercka 33.51
Berga 35.51.& 34.52
Berge 34.54
BERGE 30.52
Bergen vide Mons
Bergen 36.52. & 36.55
Bergervvolde 33.54
Bergſtede 32.55
Berlin 36.53
Berlinichen 38.53
Bern 30.47
S. Bernardin 31.46
Bernburg. 34.52
Bernevvichen 37.53
Bernſtein 37.51
Bernſtat 40.52
Beskavv 37.53
VillerBetnoch ább. 28.50
Beurberg 34.48
Beutten 40.53
Beyren 31.49
Bezenche 42.47
Bibrach 32.48
Biel 29.47
Bielsko 42.50
Bileuelt 31.53
Bing 30.50
Biſmarck 34.53 & 42.54
Biſſchofsvverd 37.52
Biſſchophoff 36.48
Biſtritz 39.49
Biſtritzka 40.49
Blanckenburg 30.47
Blammont 29.49
Bleibitz 41.51
Blonie 44.53
Bober flu. 38.51
Bochaczovv 44.53
Bochotnitze 45.52
Bockelheim 33.53
Bodenzee 32.48
Bodmer 31.48
Bodzetin 45.51
Boicholt 29.52
Boke 31.52
Bolnovv 40.54
Bommel 27.52
Bon 29.51
Bon Monſtor 44.46
Bopfingen 33.49
Boppart 30.51
Borch 35.53
Borckum 28.54
Borka 39.52
Bormio 33.46
BORNHOLM inſulæ pars. 38.56
Boſch 27.52. & 28.54
Boſcz 40.52
BOSNIAE PARS 41.46
Botzan 34.47
Botzavv 36.53
Boxtehude 32.54
Bozock 42.49
BRABANT 27.52
Brakel 31.52
Bramſche 30.53
Bramſtede 32.55
BRANDENBVRG 36.53
Brandenburg 36.53.& 44.55
Nevv Brandēburg 36.54
Braunavv 36.49
BRAVNSVVYCK 33.53
Braunſuuyck 33.53
Brauſperg 44.55
Breda 27.52
Bredefort 28.52
Bregentz 32.48
BREMEN 31.54
Bremen 31.54
Bremerfurde 31.54
Bremgarten 31.48
Bremt 35.52
Breſlavv 40.52
Breſnitz 36.51
Bretſch 36.52
Bretznicza 42.52
Briel 26.52
Brielen 31.52
Brietzen 36.53
Brin 39.50
Brinnitzka 41.51
Briſach 30.48
Brixen 35.47
Bro flu. 42.53
Deutſchen Broda 38.50
Bromberg Bedgosky 42.53
Bruck 30.48
Bruckenavv 32.51
Brucks 36.51
Brueſſel 26.51
Brug 25.52
Bruneck 35.47
Bruyeres 29.49
Brzeſtye 42.53
Buda vel Ofen 43.48
Budin 37.51
Budvveis 38.50
Buck flu. 45.53
Bulach 31.49
BVLLON 27.50
Bullon 27.50
Burgdorff 30.47.& 32.53
Burgſteenford 29.53
Burtenbach 33.49
Buntzel 38.52
Buſen 31.55




GERARDUS MERCATOR Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

Buſenin 41.52
Buſze 39.53
Butibulas Mõſtor. 43.47
Butzen 32.48
Bycez 44.50
Bytovv 41.54

C.

CAlavv 37.53
Cales 24.51
Calgocz 41.49
Cambray 25.51
CAMBRESIS 25.51
Camienſko 42.52
Camin 38.55
Camitz 37.52
Camp 26.53
Campen 28.53
Canſtat 32.49
Capithl 40.47
Cappel 32.52
Cappl 38.47
Carlſtain 38.49
Carthaus 42.55
Caſſel 24.51.& 32.52
Caſſouia 44.49
Catlyck 28.54
Catznelnbogen 30 51
Cell 33 53
Cella 39 48
Chabrock 42.49
CHALOKEVTZ inſula 41.49
Chams 35.50
Chapelle en Tyraſſe 26.50
Chaſma 40.47
Chaſtel 28.49
Chaſtelet 25.50
Chege 44.48
Chelm 42.50
Chemnitz 36.51
Chentyny 44.51
Chymay 26.51
Chiny 27.50
Chodzez 40.53
Chorgo 42.47
Chraſtovviecze 43.50
Craſtovvitz 40.47
Chrudim 38.50
Chur 32.47
Clauen 32.46
Clerf 28.51
CLEVE 28.52
Cleue 28.52
Clingen 34.52
Cloppenburg 30.54
Cloſterlin 33.47
Cobentz 38.48
Coblentz 30.51
Coburg 34.51
Cocheim 29.51
CODANVS SINVS 34.55
Coeuorden 29.53
Colberg 39.55
Colbitz 38.54
Colin 38.50
Colmar 30.48
COLN 39.51
Coln 29.51.& 36.53
Colo 42.53
Conde 25.51
Conin 41.53
Coninckſfelt 29.51
Conitz 41.54
Copenigk 37.53
Corbers 29.47
Corlin 39.54
Cortryck 25.51
Coſlin 39.55
Coſtentz 31.48
Coſtyan 39.53
Cotbuſs 37.52
Cracovv 43.50
Craienka 40.54
CRAIN 37.47
Crainburg 37.47
Crapin 39.47
Craſſo 42.46
Creutznach 30.50
Cronach 34.51
Crone 41.54.& 40.54
Croſſen 38.53
Cub 30.51
Culm 42.54
Culmbach 34.51
Culmſe 42.54
Cutno 42.53
Cyeblou 39.53
Czaſla 38.50
Czchoitz 44.50
Czernehor 39.50
Czoke 44.49
Czolno 42.49
Czongrad 44.47
Czvvetl 38.49
Czyglet 44.48
Czyrſco 45.52

D.

DAblack 46.55
Dabronivva 40.46
Dalem 36.52
Dalmin 35.54
Dalovv 38.54
Dam 29.54.34.54.38.53. & 38.54
Danneberg 34.54
Dantzigk 42.55
Danubius vel Donavv. 35.49.& 43.47
Darney 28.48
Daſſovv 34.55
Daten 40.48
Dauſſim 31.51
Debicza 45.50
Dechnitz 36.51
Deckendorff 36.49
Delft 26.53
Deltav 36.53
Demmyn 36.54
S.Denyſ. 29.47
Depſtede 30.54
Dermond 26.52
Deſſavv 35.52
Deuenter 38.53
Deutſchen Broda 38.50
Deutſchen Lavv 43.54
Devvecher 41.48
Dieben 35.52
Die Peel 28.52
Die Pfaltz, vide P.
Diepholt 31.53
Dieſt 27.51
Dietfort 34.49
Dietkirch 28.50
Dieuze 29.49
S.Diey 29.49
Dillenburg 30.51
Dilſtet 33.52
Dinant 27.51
Dinckelſpuhel 33.49
Dingelfing 35.49
Dirſchavv 43.55
Dirſchkeim 44.55
Diſching 32.49
Diſerntis 31.47
Ditmaning 36.48
Diuenavv.flu. 38.55
Dixmude 25.52
Dobeln 36.52
Dobermund 37.52
Doblach 35.47
Dobranivva 43.49
Dockum 28.54
Doetecum 28.53
Dombo 42.47
Domitz 34.54
Domnavv 45.55
Dompaire 28.49
Domſchuhuſs 40.47
Doratz 43.49
Dornſtet 31.49
Dorſe.flu. 35.54
Dorſten 29.52
Dort 27.52
Dortmund 29.52
Dotis 41.48
Douay 25.51
Douchery 27.50
Dra vel Drauus flu. 36.47 & 43.46
Draburg 38.47
Dragun 35.55
Drackeſtede 34.53
Draun 37.49
Draun flu. 37.49
Dreckfurde 30.53
DRENT 28.53
Dreſda 36.52
Dreſen 39.53
Drolſhagen 30.51
Droplack 36.47
Droſkirch 40.49
Duderſtat 33.53.& 33.52
VVyck te Duerſte. 27.53
Dulmen 29.52
Dunavvert 33.49
Dung 27.50
DVRINGEN 33.51
Durnbach 40.49
Duſſeldorff 29.52
Dutling 31.48
Duynkerken 24.52
Duysburg 29.52
Dylling 38.48

E.

EBeleben 33.52
Eberſperg 35.48
Ebervvangen 33.48
Ebing 31.48
Ebenſtain 38.48
Quinque Eccleſiæ 43.47
Edelyn 43.49
Emſ.flu. 30.53. & 28.54
Egmont 26.53
Egra 35.51
Egra flu. 35.51
Eider.flu. 31.55
Eindhouen 27.52
Elb.vel Albis. flu. 38.51 & 30.55
Elbing 43.55
Elburg 28.53
Elchingen 33.49
Elgovv 31.48
S.Elizabet 40.47
Elliſchavv 36.50
Elnbogen 35.51
ELSAS 30.49
Elſter flu. 37.52.& 35.51
EMDEN 29.54
Emden 29.54
Enchuſen 27.53
Enderevv 42.47
Engelber 31.47.& 40.50
Engelſberg 40.50
Engenberg 37.48
Engeſen 32.53
Ens.flu. 38.48
Ens 37.49
Enſpruck 38.48
Eppingen 31.50
Erdevvdy 44.46
Erdfurt 34.52
Erenburg 31.54
Ernberg 34.48
S.Erſebevvth 41.47
Eſchenbach 35.50
Eſchenvvege 33.52
Eſling 32.49.& 37.47
Eſpinal 29.49
Eſtaing 28.50
Etal 34.48
Etlens 30.54
Eylenburg 35.52
Eymbeke 32.52
Ezekh 43.46
Ezes 29.54
Ezura.flu. 43.53

F.

FAlckenburgk 39.54
FALSTRE inſula 35.56
Fauerney 28.48
Feltzen 33.48
Femeren inſula 33.55
Ferden 31.54
Feryng 40.48
Fevvſolyndua 40.48
Fired 44.48
Fiſchauſen 44.55
Fladingen 32.51
Fontain 26.50
Maubert Fontain 26.50
Fonteney 28.48
Forchain 34.50
Forſt 37.52
Franckfurt 31.51.& 37.53


Fran


Franckenburg 31.51
Franckendal 31.50
FRANCKENLANT 32.50
Franomont 29.48
Frauſtat 39.52
Frauvvenberg 36.50
Freiberg 36.51.& 39.51
Freiburg 30.48
Freienſtat 34.50
Freienvvald 37.53
Freievvalde 40.51
Freiſing 34.49
Freiſtat 37.49
Freſtat 38.52
Friburg. 36.48 29.47 & 40.48
Fridberg 31.51.& 38.51
Fridelandt 39.54.& 37.53
Fridtlandt 38.51
FREISLANT 28.54
Fries Ochten 30.54
Frieſtat 37.48
FRISCHAFF 37.54
Friſchnerung 43.55
Fritzlar 32.52
Fronſperg 39 48
Fruart 28.49
Frutingen 30.47
Fueſſen 33.48
Fuld 32.51
Fuld.flu. 32.52
Furſtenavv 39.54
Furſtenberg 38.53
Furſtenbergk 36.54
Furſtenfeld 40.48
Furſtenfelt 34.49
Furſtenvvald 37.53

G.

GAbin 43.53
Gaſlencz 38.48
Galſeiſen 32.47
Ganderſum 32.53
Gangelt 28.51
Garde 41.55
Gardeleben 34.53
Gars 39.49.& 35.49
Gartz 37.54
Garvvolin 45.52
GELDER 28.53
Gelre 28.52
Gembicza 41.53
Gemblours 27.51
Gemen 29.52
Gemund 29.50.& 32.51
Gengeſ 43.48
Gentin 35.53
S.Georg. 40.47.& 42.47 & 43.49
S.Georgius 44.48
S.Georuara 41.47
Gepping 32.49
Gera 35.51
Gern 36.49
Gerreſheim 29.51
Geſſor 35.56
Geſthes 41.48
Geſtinum 31.47
Geuio 31.46
Gezſlingen 32.49
Ghent 25.52
S.Giakh 41.49
Giengen 33.46
Gira 32.46
Glanach 37.47
Glattavv 36.50
Gletz 39.51
Glindeſmor 32.54
Globuczko 42.51
Gloga 40.51
Glogavv 39.52
Gloknicz 39.48
Gmind 37.48
Gmund 32.49
Gmundt 37.48
Gnezna 41.53
Godeſbuſch 34.55
Goding 40.49
Goer 29.53
Goerede 26.52
Goes 26.52
Golan 41.53
Golb 43.53
Goldenſtat 38.47
Golfo de Trieſte vide. T
Golling 36.49
Golnavv 38.54
Golovvitz 34.55
Gorcum 27.52
Gorlitz 38.52
Goſlar 33.53
Gothen 33.52
Gottingen 32.52
Gottorp 32.56
Gotzberg 39 51
Grabovv 41.52
Gradiskia 41.46
Gran 42.48
Gran fl. 43.49
Grand court 29.47
Gratz 39.48
Graudentz 42.54
Grauenavv 36.49
Greding 34.49
Greim 38.49
Greſmullem 34.55
Gretz 38.51
Greueling 24.52
Greuental 34.51
Grim 35.52
Grimborch 29.50
Grippenhag 38.54
Gripſvvald 36.55
Groblyn 41.48
Grodysko 40.53
Grodziecz 44.52
Groenavv 32.53
Groeningen 28.54
Gromberg 31.51
Groſeto 32.46
Grotenbro 33.55
GRVBENHAG 32.52.
Grun 34.51
Grunberg 38.52
Grupenhagen 33.52
Guben 38.52
Guiſe 25.50
GVLICK 28.51
Gulick 28.51
Guns.alt.nevv 40.48
Gunterſperg 34.52
Gantzperg 33.48
Ober Garck 38.46
Gurck flu. 39.46
Gurck 37.48
Guſterevv 35.55
Gutſtat 44.54
Gymez 42.49
Gyrke 42.47
Gyſhorn 33.53

H.

HAbelſchvver. 39.51
Hag 35.49
Hagenavv 30.49
Haidēheim. 33.50. et 32.49
Hailbron 31.50
Haimburg 40.49
Hainburg 34.50
Hain 36.52
Hairenſtain 39.54
Hal 35.48
Halas dy 41.49
Halberſtat 34.53
Hall 32.50. & 35.52
Halſtat 37.48
Halteren 29.52
Halvvyl 30.48
Ham 39.52 & 30.52
Hamburg 32.55
Hamelburg 32.51
Hamſvverum 29.54
Hannouer 32.53
Hanſtat 39.50
Harburg 33.49
Hardenberg 28.53
Hardervvych 27.53
Harlem 26.53
Harlingen 27.54
Harres 39.49
Haſe 29.53
Haſelunen 30.53
Haſſelt 27.51
Hattingen 29.52
Hatvvar 43.48
Hauel flu. 35.53.& 36.54
HAYNAVLT 26.51
Heidelberg 31.50
Heilich Creutz 39.49
Heiligelant 30.55
Heilſperg 45.55
Hemichavv 40.51
Hel. 42.55
Helbe flu. 33.52
Held reychon 33.52
Hellel 36.48
Hellenſtain 22.49
Helmeſhuſen 32.52
Helmſtat 34.53
Hemmavv 34.50
Henſberg 28.52
Herentals 27.52
Heriſovv 32.47
Hernſtat 39.52
Herpſtede 31.54
Herſchfelt 32.52
Hertzhorn 31.55
Hertzogaurach 33.50
Hervverde 31.53
HESSEN 32.51
Heuelbergk 35.53
Hevvat flu: 44.49
Hevves 44.48
Hiddenſee 36.55
Hildeſheim 32.53
Himel port 31.55
Hinder Rhein 31.46
Hirſthberg 38.51
Hoey 27.51
Hoff 38.51.& 35.51
Hohenavv 35.48
Hohenovv 40.49
Hohenſtein 33.52
Hohnvvert 34.49
Holiſchovv 40.50
Holland 43.55
HOLLANT 26.53
HOLSTEN 35.55
Holte 31.52
Holtmunden 32.52
Holtzkirchen 34.48
Homburg 30.48
HOORN 28.52
Horb 31.49
Horburg 33.53
Horeſſo vitz 37.50
Horn 27.53
Hornborg 31.54
Hottelnſehe 34.54
Hoye 31.54
Hulſt 26.52
HVNGARIA 42.48
Huſem 31.56
Huſſen 30.49
Huxter 32.52

I.

IAblonkou 41.50
Ianaſhida 44.48
Iaromir 39.51
Iaſmont 37.55
Iaxthauſen 32.50
Iberg 50.53
Iegerſburg 39.54
Ieilo 30.54
Iemeppe 27.51
Iemmerdum 29.54
Iena 34.52
Iendrzeiovv 43.51
Ieſſen 36.52
Iezovv 43.52
Igla 38.50
Iler flu. 33.48
Ilkuſch 43.51
Illeſy 43.46
Iltz 40.48
Inderſtorff 34.49
Ingervvitz 39.50
Ingolſtat 34.49
Inn.flu. 36.49.&.33.47
Innſpurck 34.48
Inovvlocz 44.52
Iohanneſburg 45.54
Ionuelle 28.48
Ioun 29.47
Ipol.flu. Vide.Y:
S.Ipolite 29.48


Ipren

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

Ipren 25.51
Ipſ 38.49
Irſozeg 43.48
Iſchl 37.48
Iſdenitz 41.47
Iſer flu. 36.49.34.48
Iſerlon 30.52
Iſne Vide Y.
Iſſel fl. 28.53
ITALIAE pars 35.47
Iudenborg 38.48
Iutroſchin 40.52
Iuyſt 29.54
Izdbicza 42.53

K.

KAle 34.51
Kalis 39.54
Kaliſch 41.52
Kaltbach 42.48
Kamara 37.50
Kamieniecz 46.53
Kamin 42.53
Kandelſteg 30.47
Kanick 45.48
Kapoz Vivvar 42.47
Kapu 41.48
Kargen 36.54
Karlſtat 32.50
Karney 34.47
Kaſmin 40.52
Kata 43.48
Kaufbeurn 33.48
Kaydachz 47.47
Keiſers Lutern 30.50
Keiſersberg 30.49
Keiſerſtul 31.48
Kelheim 35.49
Kelle 30.54
Kelpen 44.46
Kempten 33.48
Kentzingen 30.49
Kerlburg 40.49
Kermend 40.48
Ketzkemet 44.47
Ketzvv 41.48
Khulp.fl. 39.46
Kielce 44.51
Kilburg 29.51
Kiritz 35.54
Kirn 29.50
Kitzing 33.50
Klagenfurt 37.47
Klauſen 37.48
Kleckzko 41.53
Kneringen 33.49
Knitling 31.49
Kobelin 40.52
Kocher flu. 32.49
Komaprun 40.49
Komara 41.49
Konighperg 45.55
Koningingretz 38.31
Koninſberg 38.53
Koppap. 41.47
Koſla 41.51
Koſty 38.51
Kotecz 41.53
Kovvacz 41.46
Kracavv 35.54
Krauta 32.50
Kremnitz 42.49
Krempe, 31.55
Krems 39.49
Kremſier 40.50
Kreuſpach 39.49
Kriegla 39.48
Kromavv 39.50
Kromburg 32.48
Krone 40.54
Kropelyn 34.55
Krumlavv 37.49
Krumpach 40.48
Krupe 43.48
Krupitz 41.51
Krzepice 42.51
Kublitz 32.47
Kuffitain 35.48
Kum 35.54
Kunſberg 33.51
Kupferberg 34.51
Kuſtrin 38.53
Kuttenbrg 38.50
Kyl. 32.55
Kylck 44.47
Kynigſberg 39.47
Kyſchavv 42.54

L.

LAberzeca 37.51
Labes 39.54
Lachen 31.47
Lada 36.51
Laecz 33.46
Laen fl. 31.51
Laha 39.49
LALAND inſula 34.56
La Mothe 28.49
Lancicia 42.53
Landavv. 35.49.& 30.50
Landeck 40.54 & 39.54
& 33.47
Landeſhut 39.51 & 35.49
& 45.50
Landrechies 26.51
Landren 29.47
Landſee 40.48
Landſkrona 43.50
Landſberg 39.47 33.48
& 38.53
Landſtraſſ 39.46
Langeroge 29.55
Langeſtede 32.54
Langhe 29.54
La Roche Vide R.
Laſſlo 44.50
Latzigh 38.54
Laubach 38.47
Ober Laubach 38.56
Lauben 38.52
Lauburg 35.52
Lauden 32.50
Lauffen. 36.48. & 31.49
Lauffenberg 30.48
Lauingen 33.49
Laun 36.51
LAVSNITZ 37.52
Lauvvenburg 33.54
LAVVVEBVRG 33.54
Lavv.flu. 32.53
Deutſchen Lavv 43.54
Lebe 41.55
Lech flu. 33.47. & 34.49
Leip 37.51
Lemberg 38.52 & 39.47
Lemgovv 31.53
Lemmerhorn 37.53
Lempach 39.49
Lenitz 39.53
Lenne 31.51
Lenne flu. 30.52
Lennep 29.52
Lenzen 34.54
Lenza flu. 32.54
Le Pont 28.49
Leſla 42.53
Leſſen 26.51
Letovvitz 39.50
Leuben 38.48
Leubuſ 39.52
Leuck 30.46
Leupnick 40.50
Leutmeritz 37.51
Leutſch 43.49
Leuvoerden 31.53
Leuvvarden 27.54
Levva 42.49
Levveld 41.48
Levvenborch 41.55
Leyden 26.53
Leyptzigh 35.52
Leytha flu 40.49
Libeten 43.49
Libſtat 44.54
Lichtenavv 32.52
Lichtenberg 34.51
Liechſtal 30.48
Liechtenberg 33.49
Lientcz 36.47
Lier 26.52
Lieuenovv 32.52
Lignitz 39.52
Lilgenfelt 39.48
Lille 25.51
LIMBVRG 28.51
Limburg 28.51.& 38.51
Limpach 29.50
Lindavv 32.48
Lindenſfelſſ 31.50
Linderen 30.54
Lingen 29.53
Lip.flu. 30.52
Lippe 30.52
Litichorn 39.50
Littomiſſel 39.50
Litvva 42.49
Loeds 35.47
Loeuen 27.51
Londen 31.56
Lor 32.51
LOTRING 28.49
Lubben 37.52
Lubberſtede 32.54
Lubeck 33.55
Luben 39.52 37.53
Luberaſſ 37.53
Lublinecz 41.51
Luboula 44.50
Lubus 37.53
Lucern 30.47
Luetenberg 40.47
Luken 36.52
Luneburg 45.55
Lunen 29.52
LVNENBVRG 33.54
Lunenburg 33.54
Lunerburgerheyde 33.54
Luneville 29.29
Luter fl. 30.50
Luterburg 30.49
Luter ſeu Keiſers
Lutern. Vide K.
Lutitz 36.51
Lutzenburg 28.50
LVTZENBVRG 28.50
Luxeul 28.48
Luyck 28.51
LVYCK 27.51
Lyck.flu. 46.54
Lyck 46.54
Lymburg 31.53

M.

MAchelen 26.52
Maeſeyk 28.52
Maeſmunſter 29.48
Maeſtricht 28.51
Maklar 43.49
Makovv 45.53
Maingen 33.51
Malchin 35.54
Malnapadarck 43.49
Malogoſcz 43.51
Manamoſter 44.47
Manſee 36.48
MANSFELT 34.52
Manſſelt 34.52
Mantern 38.48
Marbach 32.49
MARC 30.52
Marchpurg 39.47
Margenpurg 43.55
Marguartſtein 35.48
MARHEREN SEV Morauia 39.50
Mariaberg 36.51
Maribo 34.56
Marienvverd 43.54
Maris Adriatici pars Vide A.
Markh fl. 40.49.& 40.50
Marne 31.55
Maros 42.48
Maroth 43.46 & 42.49
Marpurg 31.51
Marſan 43.47
Martinach 29.46
Martonvaſar 42.48
Maſe flu: 25.53
Maſieres 27.50
Maſlouing 40.47
Matray 35.47
Maubert Fontaiane 26.50
Mauſſen 40.51
Maut 35.50. & 39.47
Mayn.flu. & 31.50 34.51
MAVIA pars 44.53
Mede-

Medebach 31.52
Medels 31.47
Meienfeld 32.47
Meils 32.47
Meiringen 30.47
Meiſſen 36.52
MEISSEN 36.51
MEKLENBORG 35.55
Melck 38.49
Meldorp 31.55
Melle 30.53
Mellerſtat 33.51
Melſack 44.55
Memeding 36.50
Memmingen 33.48
Memſchitz 40.49
Mentz 30.50
Meppe 29.53
Mering 31.48
Merſpurg 35.52
Merſtat 30.50
Meſchede 30.52
Meſeritſch 39.50.& 41.50
Meſeritz 39.53
Metz 28.50
Metzeral 29.48
Mevva 43.54
MEYDBVRG 34.53
Meydburg 34.53
Miclovvitz 42.51
Middelburg 25.52
Miechovv 43.51
Mies 36.50
Miltenburg 31.50
Milterberg 37.49
Mimmel.flu. 46.55
Mindelhaim 33.49
Minden 31.53
Minſing 32.49
Minsko 45.53
Mirecourt 28.49
Miskebuda 44.47
Miſlovvitz 42.51
Miſtelbach 40.49
Moen 31.55
Moers 29.52
Molda.flu. 37.50
Molne 33.54
Monreal 29.51
Mons alias Bergen 26.51
Monſtor 44.47
Monſtor' Butibulas 43.47.
Bon Monſtor. vide B.
Montabour 30.51
Montey 29.46
Montfort 32.47
Mont medy 27.50
Morhangues 29.50
Morung 44.54
Moſa vel Maeſ. flu. 26.51
& 28.52
Moſch 40.53
Moſella vel Moſel fl. 29.51. & 28.52
Moſpach 31.50
Moſpurg 35.49
La Mothe 28.49
Moulnicza 44.52
Muckenberg 37.52
Muisko 45.53
Mulberg 36.52
Mulda fl. 35.52.36.51
Muldorff 35.49
Mulhauſen 33.52.& 30.48
Mulraſe 37.53
Munchen 34.48
Munden 32.52
Munderkingen 32.49
MVNSTER 30.53
Munſter 30.52.& 30.46
Mura flu. 40.47. & 37.48
Murekh 39.47
Murhardt 32.49
Mutlavv 35.55
Myſſunde 34.55

N.

NAb.fl. 35.50
Nachbare 34.54
Nacke 36.53
Nagold 31.49
Nakel 40.53
NAMVR 27.51
Namur 27.51
Nana 43.48
Nancy 28.49
Narevv flu. 45.54
Naſſovu 30.51
Naters 30.46
Nauaz 44.48
Naumburg 35.52. & 38.52
Navve 36.53
Nazaret 33.47
Nebra 34.52
Necker fl. 31.48
Nedlitz 40.47
Neiſſ.flu. 37.52
Neiſſe 40.51
Neuburg 35.50
Neufchaſteau 28.49
& 27.50
Neufville 29.46
Neugarten 39.54
Neuhauſſ. 38.50. & 35.50
Neukilch 31.48
Neukirch 35.48
Neumarck 39.52
Neumarckt 43.54
Neuſtadt 39.53.& 40.50 35:54.32:53.30:51.31:51. 34:51.34:49.30:50. 40:48.37:53.
Neuſtet 39.51
Neuvvenburg 30.48.& 29.47
Nevv Angermũt. vide A
Nevv Brãdẽburg vide B.
Nevv Marck 37.48
Nevv Marckt 37.47
Nevv Milhn 38.53
Nevv Sol 42.49
Nex caſtrum 38.56
Neydenburg 44.54
Neyding 31.48
Niclaſburg 40.49
Nider Rodenborg 31.54
Nider Vvittenberg 33.54.
Nidzalos 44.48
Nieneue 26.51
Nieuport 24.54
Nimmegen 28.52
Ninorderoghe 29.54
Nitria 42.49
Niuel 26.51
Nommeny 28.49
Nopnavv 30.49
Norden 29.54
Norderdracht 28.54
Nordlingen 33.59
Northeim 32.52
Northorn 29.53
Notez fl. 41.53.& 39.53
Nouemiaſto 44.52
Nouigrad. 40.47.& 43.48.
Nouigrod 46.54
Novvitrag 43.50
Nurenberg 34.50
Nurenberge 39.54
Nuvvenhorn 32.48
Nuys 29.52
Nya vverck 31.55
Nyehuys 33.55
Nyelant 28.54
Nye Munſter 32.55
Nyenburg 31.53
Nyenhuys 31.55
Nyeſtat 33.55
Nyſna 43.46

O.

OBerberg 36.50
Ober Gurck. vide G
Oberkirch 30.49
Ober Laubach vide L.
OBERN Pfaltz 34.50
Ober Rodenborg 32.54
Ober vvasky 41.46
Oborniki 40.53
Obre fl. 34.53
Ochten 31.53
Odelno 40.52
Oder fl. 37.53. & 41.51
Oder 41.50
Oderæ fons 41.50
Oderburg 41.50
Oederen 36.51
Oetingen 33.49
Alt Ofen vide A.
Ofen vel Buda vide B.
OLDENBORG 30.54
Oldenborg 30.54
Oldeſlo 33.55
Olmuntz 40.50
Olſavva 43.49
Olſnitz 35.51
Olſſ 40.52
Olſtyn 42.51
S.Omar 24.51
T.Ooghe 26.54
Ooſtende 25.52
Opato 44.51
Opatovv 45.51
Oppelen 41.51
Oppenheim 30.50
Orozlankvv 41.49
Ten Ort 29.54
Ortelſburg 45.54
Oſen 32.53
Oſenbrug 30.53
Oſſa fl. 41.55
Oſsfeld 34.53
Oſtolm 45.51
OSTENREICH 38.49
Oſterhouen 36.49
Oſterode 33.52
OSTERSCHEſee 55.38
Oſtervvyck 33.53
Oſtmer 31.55
Oſtra 40.50
Oſtrolenka 45.53
Oſyck 45.51
Otterendorp 31.55
Otting 36.49
Oudenard 25.51
Ouelgunne 30.54
Ouernorde 42.55
Ovvar 40.49.& 41.46
Ozora 42.47

P.

PAderborn 31.52
Paling 31.49
Pand 43.48
Pappenhaim 34.49
Parchum 35.53
Pardubitz 38.50
Paring 35.49
Parreut 34.51
Pas 24.51
Paſevvalck 37.54
Paſſauant 29.48
Paſſenheim 44.54
Paſſion 41.47
Paſſavv 36.49
S.Paul. 24.51
Pautzke 42.55
Peel 28.52
Peer 27.52
Peiſern 40.53
Pela 39.48
Pelyſia 42.48
Penigk 35.51
Penkun 37.54
Perlebergk 35.54
Perlek 44.46
Pervveis 27.51
Peſt 43.48
Petelenborg 30.54
Petervvarden 44.46
Petrouia 39.46
Pettavv 39.47
Peurbach 37.49
Peyne 33.53
Pezaſnitz 44.54
Pfaſſenhouen 34.49
PELATZ 31.50
OBERN Pfaltz 34.50
Pfeſſicon 31.47
Pfortzheim 31.49
Pfreimbt 35.50
Pfullendorff 32.48
Pfunt 33.47
Phlippe ville 26.51
PICARDIAE pars 24.50
Pieſchen 41.49
Pilgram 38.50

ttt 3 Pilſen

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

Pilſen 36.50
Pilſno 44.50
Pinzovv 44.51
Piotravvin 45.51
Piotrkovv 43.52
Pirn 36.51
Piſcka 37.50
Plan 36.50
Planckenſtein 39.47
Plaſs 36.50
Platna 37.50
Plavv 41.47
Plavven 35.54
Pleſſe 32.52
Plettenborg 30.52
Plez 42.50
Ploé 33.55
Plonsko 43.53
Plouuiecz 44.50
Plyntenmarck 38.49
Pobianice 42.52
Pod 36.48
Pogoneck 38.47
Polchin 39.54
POLONIA 43.51
S.Polten 39.49
Poltovvsko 44.53
POMEREN 38.54
Le Pont 28.49
Ponteraſin 33.46
Popelavv 40.51
Poppen 4554.
Poſega 42.46
Poſna 40.53
Potēſtain 34.50.& 39.48
Potivvortz 38.50
Potſtain 36.53
Potzavv 37.54
Poxperg 32.50
Prag 37.51
Prahalitz 37.50
Praitenprun 40.49
Prauska 41.52
Prauſniiz 39.52
Pregel flu. 45.55.& 46.55
Prentzlavv 37.54
Prerer 40.50
Preſburg 41.49
Preuſiſchmarck 43.54
PREVSSEN 44.55
Pribus 38.52
Primka 38.52
Principis hortus 37.55
Pritzvvalck 35.54
Procelden 31.50
Proſtynia 46.53
Proſznia flu. 41.52
Proſzovvice 43.51
Pruck 39.48
Pruckh 40.49
Przeczlavv 44.50
Przedborz 43.52
Przibra 37.50
Przityck 44.52
Pſin 31.48
Pubendorff 40.48
Pudingen 31.51
Pulitz 39.51
Pulka 39.49
Punibritz 41.49
Punitz 39.52
Putbus 36.55
Pyla 40.53
Pylcza flu. 45.52
Pylcza 43.51

Q.

QVakenbrug 30.53
Quinque Eccleſiæ 43.47
S. Quintin 25.50

R.

RAb flu. 41.48.& 39.48.
Rab. 41.48
Raczanovv 44.51
Radom 44.52
Radomsko 42.52
Radzimin 45.53
Raeſuelt 29.52
Ragun 35.52
Rain 39.47
Rakerſpurg 40.47
Rakonick 36.51
Ramberuiller 29.49
Rampno 41.52
Ramſlavv 40.52
Ranten 37.48
Raon 29.49
Rapin 36.54
Rappersvvyl 31.47
Raſtat 37.48
Raſtenburg 45.54
Raſtenis 46.55
Ratenavv 35.53
Ratibor 41.51
Ratt 34.50
Ratolfszell 31.48
Ratzenburg 33.55
Raua 43.52
Raua flu. 43.52
Rauden 39.52
Rauēſpurg 30.53.& 32.48
Raueſtein 27.52
Ray 31.53
Rayneck 34.47
Redavv 36.49
Rees 28.52
Regen 36.49
Regen flu. 35.50
Regenſperg 31.48
Regenſpurg 35.49
Regenſtein 34.52
Reichenhal 36.48
Reichtal 41.52
Reifling 38.48
Reiptzigk 38.53
Reitling 32.49
Remiremont 29.48
Remund 28.52
Rengeryck 30.53
Renſborg 32.55
Rentelen 31.53
Renty 24.51
Reſchouet 41.55
Reuecol prom. 41.55
Reuing 27.50
Retz 39.54
Rhaſtia 41.46
Rhein vel Rhenus flu. 29.51.& 32.47
Vorder Rhein 31.47
Rheineck 37.47
Rheinzaberen 30.49
Rhenn 29.53
Rherum 32.54
Rheyde 29.54
Rhineck 32.48
Richo 41.49
Ried 37.49
Riedling 32.48
Rimanovv 45.50
Rinfelden 30.48
Riſenburg 43.54
Rochefort 27.51
La Roche 28.51
Rochlitz 35.52
Rockizan 36.50
Roda 34.51
Nider Rodenborg 31.54
Ober Rodenborg 32.54
Rodoſchycé 44.52
Roer flu. 30.52
Romer ſtad 40.50
Rooſvvinckel 29.54
Ropin 43.53
Roſenavv 44.49
Roſenberg 42.49.& 37.49.
Roſenhaim 35.48
Rosheim 30.49
Roſtock 35.55
Roſzavv 45.54
Rotenburg 38.52.& 33.48 & 33.50.35.48
Rotenman 38.48
Rotingen 32.50
Rotterdam 26.53
Rottu moghe 28.54
Rotvveil 31.48
Rudden vverde 34.54
Rue 29.47
Ruemansfelden 36.49
Ruffle 31.46
RVGIA inſula 36.55
Ruſco 30.46
Rutten ſtain 38.49
Rybnich 41.51
Rydberg 31.52

S.

SAbacz 43.46
Sabavv 38.54
Saeldental 35.49
Sag 42.48
Sagan 38.52
Sakhon 40.47
Sal flu. 34.51.& 35.52
Salancz 44.48
Salbing 34.51
Salfelt 34.51
Salm 29.49
Sal Munſter 32.51
Saltz 34.53
SALTZBVRG 36.48
Saltzburg 36.48
Samprone 30.46
Sandecz 44.50
Sandomiria 45.51
Sar.flu. 29.50
Sarburg 28.50.& 29.49
Sarckavv 45.55
Sarvvar 41.48
Sarvvyzze flu. 42.47
Saſlatt 43.50
Saſs 30.46
Satz 36.51
Savvvel Sauus flu. 37.47. & 44.46.
Sax 32.47
SAXEN 35.52
Saxenfelt 36.47.39.47
Saxſtede 32.53
Scams 32.46
Scelde fl. 26.52.25.51
Schadeck 42.52
Schaleck 38.47
Schan 32.47
Schandavv 37.51
Schavvenberg 32.53
Schellinck 27.54
Schemnitz 42.49
Schenéuelt 32.52
Scherding 36.49
Schetzin 41.50
Schiermōickoghé 28.54
Schillich 30.55
Schinta 41.49
Schipſtede 34.53
Schlany 37.51
Schlavva 39.52
Schlavvina 42.42
Schleiſing 33.51
SCHLESI 39.51
Schlerſtat 39.49
Schneberg 39.46
Schonberg 43.54
Schonebeck 37.54
Schoneck 42.54
Schonga 34.48
Schonvverda 34.52
Schouvven inſ. 25.52
Schrym 40.48
Schuſſenried 32.48
Schuttern 30.49
Schvvabach 33.50
SCHVVABEN 32.48
Schvvandorf 35.50
Schvvarcza 39.48
Schvvarns 32.53
Schvveinfurt 33.51
Schvveren 39.53
Schvverin 34.54
Schvvibuſſen 38.53
SCVVITZERLANDT 30.47
Schydlov 44.51
Sdechov 45.50
Seeburg 45.54
Seefeld 34.48
See manshauſen 35.49
Segeberg 33.55
Seged 44.47
Sehauſen 35.54
Seiſſenberg 39.46
Sellin 40.47
Seplack 43.47
Sequa 45.54
Sernetz

Sernetz 33.47
Seroczacz 44.53
Seſten 45.54
Settorp 30.53
Setzenim 43.53
Seuvven 31.47
Vnder Seuvven 30.47
Sgaro 44.53
Sgers 42.52
Siburg 30.51
Sider 30.46
Siériczeé 26.52
Sigen 30.51
Silberper 38.48
Simmeren 29.51
SINVS CODANVS vide C.
Siradia 41.52
Siſaken 40.46
Sittavv 37.51
Sitten 29.46
Sitúo 42.51
Skoczovv 42.50
Skrzinno 44.52
Slage 40.55
Sleiden 29.51
Sleming 40.48
Sleſvvick 32.56
SLESVVICIAE PARS 31.56
Sluys 25.52
Smalkalden 33.51
Snena 41.53
Sobota 42.53
Soens 29.52
Soeſt vide Z.
Soffelarn 34.48
Soklyos 43.47
Sol.Nevv.&Alt. Vide.N.A.
Soldavv & Soltavv 44.54.& 32.54.
Soldin 38.53
Solécz 45.51
Soloturn 30.47
Solt Vvedel 34.54
Sombock 42.48
Someren 34.52
Somogvvar 41.47
Somos 44.49
Sonnevvaldt 36.52
Soppia 42.47
Sopploncha 41.47
Sopron 40.48
Sopronitza 41.47
Sora 41.50
Sornico 31.46
Soroſpatak 44.49
Soſet 39.47
Spandavv 36.53
Spier 31.50
Spiez 30.47
Spittal 38.48.& 31.47
Spre flu. 37.53
Spremberg 37.52
Sprottavv 38.52
Squirſina 39.53
Stablo 28.51
Stabny 34.55
Stade 31.55
Staffelſtain 34.51
Stainam 32.51
Stainitz 39.47
Stainpach 33.47
Stains 33.47
Staltenovv 31.53
Stantzſtat 30.47
Stargard 38.54.& 42.54
Stathagen 31.53
Staueren 27.54
Stauffen 30.48
Steenvvyck 28.53
Stein 31.48.& 35.51
Steindall 35.53
Steinnavv 39.52
Steinem 31.52
Steir 37.49
STEIRMARCK 39.48
Stepenitz 38.54
Sterczingen 34.47
Sternberg 38.53.& 35.54 & 38.50
Stetin 38.54
Stezycza 45.52
Stobnicza 44.51
Stockhauſen 32.51
Stolberg 34.52
Stolp.fl. 40.55
Solpæ: 40.55.& 36.54
Stolpen 37.54
Strochneſt 39.52
Stotel 30.54
Straelſund 36.55
Straeſburg 43.54
STRANT inſula 31.56
Straſburg 43.54
Straubing 35.49
Strelitz 36.54.& 41.51
Strentza 38.51
Striega 39.51
S.Truyen. Vide T.
Stubbecopinge 35.56
Stum 43.54
Stuppendorff 33.55
Stutgard 31.49
Suleiovv 43.52
Sulovv 40.52
Sunnenberg 38.53
Suſenburg 30.48
Svvabach 34.50
Svvanden 31.47
Svvarta. flu. 39.50
S.VVendel. Vide VV.
Svvol 28.53
Svvolen 45.52
Svvynar 42.46
Syeding 38.49
Szyrzoda 40.53

T.

TAbor 37.50
Tachavv 36.50
Taintz 36.50
Tangermund 35.53
Tappiavv 45.55
Tarcza.flu. 44.49
Tarnſtede 31.54
Tauchel 41.54
Tauaas 32.47
Tecklenborg 30.53
Telfs 34.47
Teltſch 38.50
Templin 36.54
Tenatz 32.47
Ten Ort. Vide O.
Terl 37.47
Tertzen 31.41
Téſchen 41.50
Teſſer 42.48
Teupitz 40.54
Texel inſula. 26.54
Teya 38.49
Teya.flu. 39.49 & 40.49
Thalia 44.49
Thall 35.51
Tham 36.53
Than 32.51
Theonuille 28.50
Thierhaubten 34.49
Thom Dam 34.54
Thuin 26.51
Thun 30.47
Thuren 32.50
Thurnout 27.52
Thurtur 45.48
Thybiſchus.flu. 44.46 & 45.48
Thyrnſtain 39.49
Tiélt 25.52
Tienen 27.51
Tiffer 39.47
Tintzen 32.46
Tirol 34.47
TIROLIS 33.47
Titul 44.46
Tokaya 44.49
Tolna 43.47
Toplouen 40.47
Torgavv 36.52
Torn 42.53
Torna 44.49
Tornan 36.54
Tornavv 38.51
Tornay 25.51
Toul 28.49
Tramborn 39.54
Tranſchyn 41.49
Tranſperg 35.48
Traue.flu. 33.55
Trauemund 33.55
Traunſtain 36.48
Trebin 36.53
Trent 34.46
Treptou 36.54
Tribel 37.52
Triebnicz.flu. 43.54
Trier 29.50
TRIER 29.50
Golfo de Trieſte 37.46
Troppa 41.50
S.Truyn 27.51
Tubing. 31.49
TVENT 29.53
Tuln 39.49
Tumuas 33.47
Turckheim 30.50
Turovv 34.54
Tuſis 32.47
Tvvard 43.50
Tvvardoſchin 42.50
Tyhan 41.47
Tyliach 36.47
Tyrna 41.49
Tyrnovv 39.50
Tzrebitzch 39.50

V.

VAch 32.51
Vachocz 44.51
Vacia 43.48
Vaiſel 30.54
Valencienes 25.51
Valckenſtain 35.50
Vamos 44.49
Varta 41.52
Vaſtenovv 30.53
Vaucouleur 27.47
Vayon 45.49
Vazzon 41.48
Vecht 30.53
Vecht.flu. 29.55
Velburg 34.50
Veldentz 29.50
Veldkirch 32.47
Velica 41.46
Venlo 28.52
Veravv 40.48
Verdun 27.50
Vering 32.49
Veſpran 32.46
Veſpriſium 41.48
Vezelize 28.49
Viandé 28.51
Vianen 27.53
Viazd 43.52
Vidaua 42.52
Viérus 41.52
Vifaltz 43.48
Villach 37.47
Ville Neuf 29.46
Viller Betnoch vide B.
Villing 31.48
Vilſeck 34.50
Vilſhouen 36.49
Viney 29.46
Vinſtring 29.49
Vintel 32.54
Viſchamind 40.49
Viſticza 44.51
Viſtula fl. 42.54.& 42.50
Viſtulæ fons 42.50
S.Vit 37.47
Vitan 42.48
Vizzegrad 42.48
Vkermunde 37.54
VLAENDEREN 25.51
VIELANT inſula 37.54
Vlm. 29.50
Vlm 32.49
Vlpenis 32.56
Vltzen 33.54
Vnderſeuvven 30.47
Vngvvar 45.49
Vnienou 42.52
Vnna 30.52
Vnſtrut flu. 33.52.& 34.52
Volkemarck 38.47
VOORN inſula. 26.52
Voorn

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

Vorn 26.52
Vorder Rein 31.47
Vordon 42.53
Voytland 35.51
Voytſperg 39.48
Vrb 32.51
Vſedom 37.55
Vſztye 40.53
Vtricht 27.53
Vttenbeurn 35.48
Vy 29 49
Vyſalvva 41.49
Vyvvar 43.50

VV.

VVadovvijze 42.50
Vvag fl. 41.49.43.50
VVagſtat 41.50
VVaidhouen 38.49
VVaitz 39.48
VValcheren inſula 25.52
VValdeborg 39.54
VValdeck 31.52
VValdeck 31.52
VValderfang 29.50
VVald Munchen 35.50
VValpo 43.46
VVangeroghe 30.55
VVaraſdin 40.47
VVardu 41.49
VVaren 35.54
VVarendorp 30.52
VVarka 45.52
VVarnemund 35.55
VVarnenſtein 30.51.& 34.55
VVarta fl. 38.53.&42.52
VVartburg 31.52
VVartefeltz 30.51
VVarzovv 45.53
VVaſſer ſang 38.48
Ober Vvasky 41.46
VVatto flu. 36.50
VVedde 29.54
VVeert 28.52
VVeiden 35.50
VVeierr 35.48
VVeilhaim 34.48
VVeimar 34.52
VVeichenfeld 34.50
VVeiſſel flu. 45.52
VVeiſſenburg 34.49.& 30.49
VVeiſſenfels 35.52
VVeiſvvaſſer 37.52
VVeixel flu. 43.50
VVelavv 45.55
VVelbern 37.52
VVels 37.49
VVerben 35.53
VVerden 29.52
VVerra flu. 33.51
VVert 35.48
VVerthaim 32.50
VVeſel 28.52
VVeſer flu. 30.55.&33.52
VVeſterhude 30.55
VVestfalen 30.54
VVetin 35.52
VVetzler 31.51
VVeydern 32.50
VVeyſroda 33.52
VVien 40.49
VVienczburg 41.53
VVilbad 31.49
VVildeman 33.52
VVillenbrock 30.54
VVilliſſavv 30.47
VVilshuſn 30.54
VVimpfen 31.50
VVindeck 30.51
VVineta 37.55
VVinshaim 33.50
VVinterthur 31.48
VVipper flu. 34.52.40.55
vvippra 34.52
VVirtenberg 31.49
vvirvvil 43.48
vviſchegrod 43.53
vviſelberg 38.48
vviſeloch 31.50
vviſmar 34.55
vviſſcha 40.50
vvitgenſtein 31.51
vvitichenavv 37.52
vvitſtock 35.54
vvittenberg 36.52
Nidr VVittenberg 33.53
vvladiſlavv 43.53
vvodian 38.50
vvoldavv 37.49
vvoldenbergk 39.53
vvolfach 30.40
vvolffelde 34.53
vvolffenbutel 33.53
S.vvolfgang 37.48
vvolfsperg 38.47
vvolgaſt 37.55
vvolgerſdorf 40.49
vvolleck 36.54
vvollin 38.55
vvolmerſtede 34.53
vvolta 42.50
vvolvvorz 43.52
vvorkum 27.54
vvormdit 44.55
vvorms 31.50
vvorlitz 35.52
vvorkra flu. 44.53
vvroncy 39.53
vvulfshagen 37.54
vvunſchelburg 29.51
vvurtzburg 32.50
vvyck op Zee 26.53
vvyck te Duerſte 27.53

Y.

YMs 33.47
Ypol flu. 43.48
Yſne 32.48

Z.

ZAbatha 44.47
Zabern 30.49
Zagiocha 42.47
Zakaocz 41.47
Zakrotzin 44.53
Zalavvar 40.47
Zampach 39.51
Zandock 39.53
Zanko 42.47
Zanto 42.48
Zarki 42.51
Zarnovv 43.52
Zavvichoſt 45.51
Zechlin 36.54
Zedenick 36.54
Zeelant 25.52
Zeitz 35.52
Zele 44.48
Zell 36.48
Zenkalos 44.47
Zentha 45.47
Zerbſt 35.53
Zerdahel 41.47
Znaim 39.49
Zoeſt 30.52
Zolnok 44.48
Zombathel 41.48.& 42.46
Zonch 41.49
Zug 31.47
Zullich 38.53.&28.51
Zulphen 28.53
Zurich 31.47
Zvyderſee 27.53
Zvveibrucken 29 50
Zvvicka 35.51
Zvvine oſtium 37.55
Zgeth 42.47
Zytnar 42.48
Zyvviecz 42.50

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# SERENISSIMO PRINCIPI D.D. FERDINANDO MEDICI, S.R.E. CARDINALI, MAGNOQVE ETRVRIÆ

*DVCI, HISPANIARVM PROTECTORI.*

ITALIAM terrarum florem etsi singulari studio & labore ex tabulis & libris quam potui emendatissimè congesserim, Serenissime Princeps, non tamen sine illustri ornatu in summorum virorum conspectum, à quibus illa expetitur, dimittere consultum videbatur, quod inde maior autoritas & splendor accedat. Qua in re cum sollicitus essem, non vani ad antiquissimi sapientissimiq; Regis IANI sedem Etruriam me pertraxit animus celebrandæ antiquitatis Romanæ auidus: quemadmodum enim ibi autoribus Hercule Idæo, Tusco eius filio, Iano nepote & huius tutore Atlante Italo omnis gloria Italiæ veluti à primis incunabulis orta fuit, ita non dubito, quin eius renouata hic memoria, et tui Iano succedentis gloria ac Celsitudo meum opus plurimum sit commendatura, & sui reuerentia ęmulorum ausus tanquam regius Mecœnas repressura. Tuæ igitur Celsitudini, Illustrissime Princeps, hoc opus consecratum commendatumque opto, & offero, ad quam me perpulit audaciam fauor & tutela, qua studiosos omnes, & artibus addictos complecteris, ita vt debitorē me, licet longè dissitum, vt reliquos studiosos omnes, ad colendam & obseruandam Tuam Celsitudinem crederem. Græciam adieci ex autoribus aliquot, pręcipuè Pausania, castigatam & auctam. Illyricum siue Sclauoniam & Thraciam requirebat institutum meum, quo cohęrentes & aliqua ratione inter se communicantes regiones in vnum colligens, paulatim totum orbem per tomos exhiberem. Si quid amplius, pręcipuè Italiæ, cuius potissimum antiquitatem celebrare desidero, contigerit, quantum patietur properans senium Illustrissimę Celsitudini Tuæ adiungam, quam Reipublicæ diutissimè incolumen precor. Duysburgi 13. Martij, Anno 1589.

Illustrissimæ Celsitudini Tuæ

Omni studio deditissimus

Gerardus Mercator Illustrissimi
Ducis Cliuiæ, &c. Cosmographus.

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

## CANDIDO LECTORI.

Exhibemus tibi candide Lector, nouum Geographiæ nostræ tomum, in quo Italiam, Sclauoniam, & Græcas Europæ regiones complexi sumus, olim sub regimine Imperatorum Romanorum iunctim gubernatas, & ordine, quem Ptolemeus seruare iubet, ab occidente videlicet in orientem, & à septentrione in meridiem consequentes, ita vt nihil medium intermittatur, quo & omnes mundi regiones tandem proferamus, & quàm paucissima semel descripta repetantur, ne grauetur emptor tabularum multitudine superflua. Tam diligenter etiam ad veritatem omnia redegi, vt mutationem quæ sumptuosa esset emptori, metuere non debeat, ideoque semel tantum totum opus, & quàm castigatissimè describere & absoluere statutum fuit, tum in editis, tum in edendis tomis, ne & mihi negotium maius facessam, & emptores grauiores sumptus facere cogam. Bene vale. Duysburgi 13. Martij, Anno 1589.

# ITALIA,
## IN QVA HÆ CONTINENTVR REGIONES,

| | |
|---|---|
| Lombardia. | Abruzzo, Aprutium, Samnites. |
| Venetia Ducatus. | Terra di Lauaro, Campagna felice, Principatus. |
| Liguria, Genuæ Duc. | Apulia Daunia plana, Regnum. |
| Friuli Duc. | Lucania, Basilicata, Princip. |
| Istria. | Terra di Barri, Apulia Peucetia. |
| Romandiola Comitatus. | Terra di Otranto, Regnum. |
| Thuscia Ducatus. | Calabria superior Regnum, |
| Spoletanus Ducatus. | Magna Græcia. |
| Anconitana Marchia, | Brutij, Calabria inferior. |
| Latium nunc Campagna di Roma. | |

Regnum Neapolitanum magnam harum regionum partem complectitur.

*Quia paucissimi Comitatus & Dominia mihi per Italiam & Græciam innotuerunt, & eorum pleraque nomina ac loca in tabulis assignari nequeunt ob tabularum quæ extant imperfectionem, ideo paucis exceptis hoc labore supersedebo. Quilibet studiosus quoscunque inuenerit annotare facile poterit. Pulcherrima esset in politicis speculatio, si omnium regnorum nobilitas, & officia singulorum, locaq; dominiorum nota essent. Quisq; in sua hoc præstans patria laudem merebitur.*

Medius meridianus 36.0. ad quem reliqui inclinantur distantes pro ratione parallelorum 40.0. & 44.0.

I.

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# LOMBARDIAE

## TAB. I. IN QVA ALPESTRIS ET Occidua eius pars describitur, & simul Vasia, quæ VVallis vulgo vocatur.

*Sedunum Episcopatus Valesiæ 29 0: 45 34. subest Tarentasiæ, Archiepiscopatui Sabaudiæ, & Angusta similiter 29 6: 45 4.*

Meridiani distant pro ratione paralleli 45. 20. ad circulum maximum.



GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# LOMBARDIAE
## TAB. II. IN QVA HÆ PRÆCIPVE regiones describuntur, Tirolis Comitatus, & Marchia Treuisana.

*Patriarcha Aquilegiensi hi subijciuntur Episcopatus, Mantua 32 58: 44 38. Cuman. Tridentinensis 33 6: 45 39. Verona 33 18: 45 2. Marauensis, Paduanensis 34 16: 45 12. Vincentinensis 33 40: 45 18. Treuisinensis 34 40: 46 36. Cenetensis, Ceneda fortè 34 46: 45 52. Feltre 34 12: 45 48. Bellun 34 21: 46 2.*

*Reliquos qui Patriarchæ Aquilegiensi subsunt quære in tab. Friuli.*

Meridiani distant ratione paralleli 45. 20.

3.

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# LOMBARDIAE III. TAB.

## IN QVA DESCRIBVNTVR PEDEMONTANA, MONTISFERRATI MARCHIONATVS, ET GENVENSIVM DVCATVS.

### Ecclesiastica administratio.

*Archiep. Taurinensis 29 30: 43 52. cui subsunt Casalensis 30 19: 44 6.* Salutiarum *29 12: 43 32. Montis regalis.*

*Nouariensis, Lodensis, Vercellensis, Ipporegiensis, Astensis, Aquensis, Albensis, Terdonensis, Saonensis, Albingaunensis, Vintimeliensis, Placentinus, Papiensis, episcopatus Mediolanensi Archiepisc. subiecti in tab. Bresciæ & Mediolani, quæ est 5. designati sunt.*

*Archiep. Ianuensis 31. 8: 43. 20. sub quo sunt Bobiensis 30 12. 43 32. Aprumacensis vel Brumacensis, Metenensis vel Maranensis,*

*Acciensis vel Ampruniacensis 30 27: 43 42. Nubiensis in Corsica siue Nebiensis.*

*Nauensis, Albigauensis, Arbenga credo inter suffraganeos Mediolanensis Archiepisc. recensitus.*

Meridiani distant pro ratione paralleli 44. 0.



GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# LOMBARDIAE
IIII. TAB. IN QVA SVNT HÆ REgiones præcipuæ, Romandiola, Parma & Ferraria Ducatus, & Mantua Marchionatus.

## Ecclesiastica administratio.

*Archiep. Rauennas 34 53: 43 54. cui subsunt Adriensis 34 37: 44 42. Comaclensis 34 52: 44 12. Ceruiensis 35 5: 43 53. Foroliuiensis 34 51: 43 46. Foropompiliensis 34 58: 43 46. Vellimensis, Fille fortè 34 32: 44 4. Cesenatensis 35 5: 43 44. Sareniensis vel Sarsinatensis. Fauentinus 34 34: 43 46. Imolensis 34 20: 43 50. Mutinensis 33 24: 43 53. Bononiensis 34 52: 43 52. Regenensis 33 3: 43 56. Parmensis 32 42: 44 0. Barcinensis 32 33: 43 37.*

Meridiani distant ex ratione paralleli 44. 0.
ad circulum maximum.

5.

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# BRESCIA
## COMITATVS ET MEDIOLANVM DVCATVS.

### Ecclesiastica administratio.

*Archiepiscopus Mediolanensis 31 7: 44 36. hos habet Suffraganeos, Bergomensem 31 44: 44 56. Brixiensem 34 10: 46 23. Cremonensem 32 9: 44 14. Laudensem 31 30: 44 26. Nouariensem 30 27: 44 28. Vercellensem 30 10: 44 19. in 3. Lombardiæ tab. Ipporegiensem 29 34: 44 26. Vigleuiensem, Astensem 30 8: 43 52. Aquensem 30 28: 43 42. Albensem 30 0: 43 34. Terdonensem 30 49: 43 58. Saonensem 30 32: 43 20. Albingaunensem 30 22: 42 50. Vintimiliensem 29 28: 42 40. Placentinum 31 50: 44 8. Papiensem exemptum 31 10: 44 17. Ferrariensem exemptum 34 0: 44 28.*

Meridiani distant ad rationem
paralleli 44. 0.

6.

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# VERONAE PRINCIPATVS, VICENTIÆ ET PATAVII,

Vrbium præcipuarum Marchiæ Taruisianæ ditiones ampliter descriptæ.

Meridiani distant pro ratione paralleli 45. 0. ad meridianum

7.

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

VERONAE
VICENTIAE
ET PATAVII
Ditiones
Per Gerardum
Mercatorem
Cum privilegio
Lago de Garda
Occidens
Oriens
Golfo di Venetia
Verona
Padua
Venetia
Lago de Languilara
Valle de Iustina
Milliaria Italica communia

# FRIVLI ET ISTRIA,
## KARSTIA, CARNIOLA, & VVINDORVM Marchia, Cilia Comitatus.

### Ecclesiastica administratio.

*Aquilegia Patriarchatus 36 10: 45 42. sub quo sunt Episcopatus hi Concordia 35 24: 45 17. Pola 37 20: 45 4. Parentium 36 46: 45 12. Triestinensis vel Tergestinensis 36 43: 45 38. Comaclensis vel Petenensis. Iustinopolitanus nunc Capo de Istria 36 46: 45 31. Madriensis Ciuitatis nouæ vel Emonensij.*

*Reliquos episcopatus qui subsunt Patriarchæ Aquilegiensi, quære tab. 2. Lombardiæ.*

*Gradensis Patriarchatus 36. 12: 45. 53. sub quo sunt Castellanensis vel Venetiarum Episcopus. Tercellanensis 34 54: 45 24. Equilensis vel Eusulanus. Caprulienses, Clodiensis 34 53: 49 29 in tab. Veronæ. Ciuitatis nouæ 35. 17: 45. 30.*

Meridiani distant pro ratione paralleli 46 0. ad meridianum.

8.

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

FORVM IVLIVM, KARSTIA, CARNIOLA, HISTRIA ET WINDORVM MARCHIA.
Per Gerardum Mercatorem
Cum priuilegio
Miliaria communia
Trieste
Golfo
KRAIN
Cillei Com.
Occidens
Oriens

# THVSCIA.

## EPISCOPATVS THVSCIÆ.

| | | |
|---|---|---|
| *Nepesinus epis. 35 47: 41 59.* | *Sutri 35. 41: 41. 57.* | *Ciuitatensis 36. 3: 42 3.* |
| *Castellanensis 35 49: 42 11.* | *Ortanensis 35 40: 42 19.* | *Balneorigensis* |
| *Montisfalconis 35 22: 42 12.* | *Cornetanensis 35 13: 41 48.* | *Vrbeuetanus 35 12: 41 37.* |
| *Viterbiensis 35 28: 42 6.* | *Tuscanensis 35 16: 42 0.* | *Castrensis 35 0: 42 2.* |
| *Suauensis, Soano opinor 34 45: 42 10.* | *Clusinus 35. 8: 42 41.* | *Perusinus 35 37: 42 54.* |
| *Castellanus 35 17: 43 6.* | *Aretinas 34 49: 43 0.* | *Grossetanus 34. 7: 42. 10.* |
| *Vulteranus 33 43: 42 44.* | *Pientinensis Pontitofortè 33. 3: 43 16.* | *Lucanus 33. 2: 43. 2.* |
| *Senensis Archiep. 34 18: 42 44.* | *Pistoriensis 33 22: 43 14.* | *Florentinus Arc. 33 53: 43 8.* |
| *Fesulanus 33 51: 43 13.* | *Binensis* | *Lunensis 32 34: 43 4.* |
| *Zarzanensis 32 25: 43 8.* | *Corthonensis* | |

*Pisa Archiep. 33 6. 24 52. cui subsunt Messanensis 33 53: 42 24. Ciuitatensis & reliqui Episcopatus in Corsica.*

Meridiani distant pro ratione paralleli
41. 30.

9.

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# ANCONITANA MARCHIA, & SPOLETO DVCATVS.

*Ariminensis Episcopatus 35,37: 43, 51. subest Rauennatensi Archiepiscopatui.*

## Episcopatus Anconitanæ Marchiæ.

*Asculanensis 37 42: 42 59. Firmanus 36 4: 43 31. Camerinensis 36 43: 43 7. Auximanensis 37 35: 43 38. Humanas 37 21: 43 43. Anconitanus 37 16: 43 46. Esinensis vel Exinas 37 0. 43 35. Senogaliensis 36 50: 43 44. Fanensis 36 14: 43 48. Pisaurensis 36 7. 43 48. Forosemproniensis 36 12: 43 37. Calliensis 36 0: 43 23. Vrbinas seu S. Leonis 36 2: 43 35. Maceratensis 37 16: 43 25. Racanatensis 37 26: 43 32.*

## Episcopatus in Ducatu Spoletano.

*Assisinas 35 55: 42 53. Fulginas 36 4: 42 50. Nucerinus 36 15: 43 3. Eugubinus 35 48: 43 8. Spoletanus 36 20: 42 43. Tudertinus 36 0: 42 38. Ameliensis 35 40: 42 23. Narniensis 35 58: 42 26. Interamniensis 36 8: 42 30.*

Meridiani distant iuxta rationem paralleli 43. 0.

10.

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS

Octavo

# CAMPAGNA DI ROMA,

## OLIM DICTA LATIVM.

### Ecclesiastica ex Prouinciali Romani Pontificis.

*ROMA caput est omnium Ecclesiarum, in qua residens Papa sub se habet intra vrbem quinque ecclesias Patriarchales dictas, quæ sunt, Ecclesia S. Ioannis Lateranensis, S. Petri Monasterium, S. Pauli intra muros vrbis, S. Maria maior, & monasterium S. Laurentij.*

*His ecclesijs assignati sunt Episcopi 8. qui primùm dicebantur Archipresbyteri. Primus & summus est Papa, reliqui sub eo, Ostiensis 36 10: 41 31. qui Patriarcha est Campaniæ, & Papam consecrat, huic iunctus est qui sequitur Velletrensis siue Valeriensis 36 33: 41 36. Portuensis siue S. Ruffinæ & Secundæ 36 7: 41 32. Sabinensis, Tusculanensis 36 34: 41 43. Prænestinensis 36 48: 41 51. Albanensis 37 19: 42 1.*

*Iisdem ecclesijs assignati sunt Presbyteri Cardinales 28. videlicet*

| | | |
|---|---|---|
| Tituli S. Crucis in Ierusalem. | Tit. SS. Marcellini & Petri. | Tit. SS. 4. Coronatorum. |
| Tit. SS. Ioannis & Pauli. | Tit S. Anastasiæ. | Tit. S. Sabinæ. |
| Tit. S. Stephani in Celiomonte | Tit. S. Clementis. | Tit. SS. Nerei & Archilei. |
| Tit. S. Susannæ. | Tit. S. Potentianæ. | Tit. S. Sixti. |
| Tit. S. Petri ad Vincula. | Tit. S. Martini in montibus. | Tit. S. Eusebij. |
| Tit. S. Priscæ. | Tit. S. Praxedis. | Titul. s. Vitalis. |
| Tit S. Siriaci in Thermis. | Tit. S. Marci. | Tit. Basilicæ 12. Apostolorum. |
| Tit. S. Marcelli. | Tit. S. Laurentij in Lucina. | Tit. S. Laurentij in Damasi. |
| Tit. S. Balbinæ. | Tit. S. Mariæ in Transtiberina. | Tit. S. Ceciliæ. |
| Tit. S. Grisogoni. | | |

*Iysdem adiuncti sunt Diaconi Cardinales 18. videlicet*

| | | |
|---|---|---|
| S. Luciæ in septisolijs. | S. Mariæ in Aquiro. | S. Theodori. |
| S. Mariæ in Cosmedin. | S. Georgij ad Velum aureum. | SS. Cosmæ & Damiani. |
| S. Mariæ Nouæ. | S. Hadriani. | SS. Georgij & Bachi. |
| S. Mariæ in Via lata. | S. Mariæ in Porticu. | S. Angeli. |
| S. Nicolai in carcere Tulliano. | S. Mariæ in Dominica. | S. Eustachij. |
| S. Nicolai inter Imagines. | S. Viti in Macello. | S. Agathæ. |

### Extra vrbem in Campania maritima Episcopi.

| | | |
|---|---|---|
| Anagninus 37 2: 41 41. | Sagninus 36 50: 41 30. | Feretinus 37 5: 41 36. |
| Alatrinensis 37 11: 41 41. | Terracinensis 37 2: 41 8. | Soranus 37 20: 41 34. |
| Fundanus 37 16: 41 6. | Verulanus 37 11: 41 28. | Aquinus 37 37: 41 28. |
| Tiburtinus 36 20: 42 0. | | |

Habet etiam sub se Papa per alias orbis ditiones 4. Patriarchales ecclesias, quibus ibi constitutæ ecclesiæ subsunt, Constantinopolitanam, Alexandrinam, Antiochensem, & Hierosolymitanam, de his suo loco tractabitur.

Meridiani distant à se mutuo iuxta rationem ad parallelum 41. 30.



GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# ABRVZZO
## ET TERRA DI LAVARO.
### Pars Regni Neapolitani.

*In Regno Neapolitano iuxta Franciscum Sansouinum, hi sunt Principatus & Dominia.*

*Principatus 10. videlicet Ascoli, Bisignano, Euoli, Melfi, Melfetta, Monchercole, Squilaci, Sligliano, Sulmona, Venosa.*

*Ducatus 23. videlicet Andri, Amalphi, Ariano, Asu, Boiano, Castrouillari, Grauina, Martina, Montalto, Montelione, Nardo, Nocera, Popoli, Rocca di Mondragone, S. Petro in Galatina, Seminara, Sessa, Somma, Sora, Tagliacozzo, Termoli, Terra noua, Traietto.*

*Marchionatus 30. videlicet Anna, Arbenzo, Bellate, Bucchiani, Campagna, Capo Vrso, Castel Vetere, Chierchiato, Ciuita S. Angeli, Corigliano, Laina, Lauello, Lauro, Licito, Misuraca, Oria, Oriolo, Padula Beruentana, Pescara, Pulignano, Quarata, S. Lucito, Terza, Torre di Francolise, Torre Maggiore, Triuico, Tierso, Valle Siciliana, Vasto, Vico.*

*Comites de statu 54. Domini 15. Barones titulati 443. Tanta est in Regno Neapolitano nobilitas.*

### Archiepiscopatus & Suffraganei in hac tabula ex Prouinciali Romano.

*In Aprucina & Marsicana prouincia Episcopatus hi sunt, Aquilensis 37 10: 42 19. Forcanensis 37 22: 42 18. Marsicanus 37 30: 42 4 Valuensis seu Sulmonensis 37 49: 42 23. Theatinus 38 32: 42 36. Adriensis 38 18: 42 51. Pennensis 38 24: 42 45. Aprutinus seu Theranus 38 4: 42 49.*

*Archiepiscopus Beneuentanus 38 42: 41 22. huius Suffraganei sunt Telesinensis 38 20: 41 20. S. Agathæ, Alphiensis vel Alipharensis 38 0: 41 39. Mons Marani, Mariano opinor in tabula, 38 0: 41 25. Auellinensis 38 49: 41 7. Vicanensis 39 6: 41 29. Arianensis 39 12: 41 21. Boianensis vel Roianensis 38 29: 41 52. Asculanensis 37 42: 42 59. Nucerinus 38 42: 40 42. Tertibulensis Traconensis. Vulturanensis 39 12: 41 18. Alarinensis 38 18: 42 33. Ferentinensis vel Florentinensis. Ciuitatensis 38 37: 42 22. Termelensis 39 18: 42 8. Lesinensis Frequentinensis. Triuentinensis 38 58: 42 6. Biminensis, fortè Bomia 38 54: 42 17. Vadiensis vel Gadiensis, Musanensis. S. Mariæ 38 40: 41 36.*

*Archiep. Neapolitanus 38 19: 40 49. cui subsunt Auersanus 38 11: 40 53. exemptus est. Nolanus 38 26: 40 55. Puteolanus 38 11: 40 47. Cumanensis 37 56: 40 47. Acerranus 30 25: 40 58. Iscalanus.*

*Archiep. Capuanus 38 4: 41 0. cui parent Theanensis 37 50: 41 18. Caluensis 38 5: 41 10. Calmensis, Suessanus 37 48: 41 10. Venafranus 37 58: 41 35. Aquitanensis vel Aquinatensis 37 38: 41 28. Iserniensis 38 7: 41 43. Casertanensis 38 5: 41 52. Caiaciensis. Casinensis exemptus 37 40: 41 35.*

*Archiep. Amalfitanus 38 35: 40 32. Capricanensis 38 36: 40 23. Scalensis vel Camensis, Minorensis 38 29: 40 33. Siteranensis.*

*Archiep. Salernitanus 38 44: 40 33. Caput aquensis 38 57: 40 22. Policastrensis. Nusautanensis vel Nustanensis, Sarnensis 38 43: 40 50. Aceruensis vel Acernensis, Marsicensis: Rauellensis exemptus 38 32: 40 34.*

*Archiep. Surrentinus 38 20: 40 33. cui subsunt Lobrensis, Salpensis, Aquensis vel Equensis aliâs Vicensis vel Vicanus 38 22: 40 36. Castelli maris vel Stabiensis 38 24: 40 39.*

*Franciscus Sansouinus dicit in Regno Neapolitano esse Archiepiscopatus 20. & 124. Episcopatus, sed quosdam in Prouinciali Romano positos non habet, alios etiam addit, nimirum vt posteriori tempore mutati sunt vel aucti.*

Meridiani distant pro ratione paralleli
41. 40. ad circulum maximum.



GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# PVGLIA PIANA, TERRA DI BARRI, TERRA DI OTRANTO, CALABRIA, ET BASILICATA.

## Altera pars Regni Neapolitani.

*Archiepiscopus Regiensis 40 12: 37 52. huic subsunt Lucrensis 40 20: 39 10. Cotroniensis 41 56: 39 5. Cassanensis 40 46: 30 47. Cathacensis, Neocastrensis 40 34: 38 58. Girdcensis 40 40: 38 18. Tropetensis alias Tropiensis 40 0: 38 32. Vibona 40 8: 38 39. Squilacensis 41 4: 38 53.*

*Archiep. Consentinus 40 24: 39 22. sub quo est Maturanensis 40 28: 39 7.*

*Archiep. Rossanensis 41 10: 39 31. non habet Suffraganeos, Bisignanensis 40 51: 39 29. est exemptus.*

*Archiep. S. Seuerinæ, sub quo sunt Ebriacensis, vel Vmbraticensis, Strangulensis, vel Senoniensis aut Insulensis, Geneocastrensis vel Genicocastrensis Gerentinensis, S. Leonis.*

*Archiep. Larcatinus, sub quo sunt Mutulensis 41 22: 40 53. Castellanensis vel Castellanatensis 41 10: 40 28.*

*Archiep. Brundusinus 42 17: 46 32. cui subest Astrinensis vel Ostrinensis.*

*Archiep. Hidrontinus 42 59: 40 8. Castrensis 42 59: 49 44. Gallipolitanus 42 12: 39 58. Liciensis vel Lucenensis 42 30: 40 13. Vgentinensis vel Ogentinensis 42 28: 39 56. Lucensis vel Lucadensis, Nertonensis, exemptus est.*

*Archiep. Barensis 41 5: 41 5. cui subsunt Betontinensis 40 56: 41 2. Caelphaianus vel Melphitensis 40 48: 41 11. Iuuenacensis 40 51: 41 10. Rubentinensis vel Rubensis, nunc Riuo opinor, 40 42: 41. 7. Salpensis 40 8: 41 24. Cauriensis, Bitterensis, Conuersanus 41 20: 40 57. Mineruiensis 40 0: 40 0. Poligniacensis 41 30: 40 59. Cathericensis, Lauellinensis 39 56: 41 9.*

*Archiep. Tranensis 40 38: 41 15. cui subsunt Vigiliensis, Andrensis vel Adriensis 40 30: 41 11. Penensis.*

*Archiep. Sipontinus vel Montis Gargani 40 1: 41 30. cui subsunt Vescanensis exemptus 40 11: 41 57. Troianensis exemptus 39 27: 41 27. Melphiensis 39 36: 40 52. Monopolitanensis exemptus 41 36: 40 56. Rapollensis exemptus 39 42: 40 56.*

*Archiep. Cannosanus 40 14: 41 9. sub quo Auranensis, Sarranensis, Montisuiridis, Laquedonensis, S. Angeli de Lombardis, Bisaciensis.*

*Archiep. Acheronti 39 41: 41 1. cui subsunt Potentiensis 40 10: 40 35. Tricariensis 40 34: 40 30. Venusinensis 39 51: 40 57. Grauinensis 40 44: 40 44. Angolensis*

Meridiani distant ratione paralleli 41.0.



GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

PVGLIA PIANA, TERRA DI BARRI, TERRA DI OTRANTO, CALABRIA ET BASILICATA
Per Gerardum Mercatorem Cum priuilegio
MARE IONIO
Golfo di Otranto
Golfo de Schilaci
Golfo de Rosano
Milliaria Italica communia

# CORSICA: SARDINIA;

## EPISCOPI IN CORSICA, qui Suffraganei sunt Archiepiscopi Pisani in Thuscia.

*Aiacensis 31 9: 40 40.*
*Alariensis 32 20: 41 15.*
*Sagonensis 31 36. 40 42.*
*Ciuitatensis.*

## EPISCOPVS SVBIECTUS Archiepiscopo Ianuensi in Liguria.

*Nubiensis vel Nebiensis 31 45: 41 30.*

## REGNVM.

*Archiep. Calaritanensis 32 12: 37 30 cui hi subsunt;*
*Sulcitanus vel Sulciensis. Doliensis.*
*Suellensis.*
*Archiep. Turitanus 31 8: 39 15. cui subsunt hi;*
*Sorrensis 31 40: 38 58. Plonatensis,*
*Ampuriensis, Gisacensis vel Girardensis*
*Castrensis*
*Othauensis vel Othaicensis*
*Bosanensis, Bossa fortè 31 6: 38 38.*
*Archep. Alborensis 32 50: 38 8. subsunt Vssellensis*
*S. Iustæ 31 4: 38 2. Terræ Albæ*
*Ciuitanensis exemptus*
*Galtellinensis exemptus.*

Meridiani distant pro ratione
paralleli 41. 0.

14.

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# SICILIA REGNVM.

## Ecclesiastica administratio.

*Panormus Archiepiscopatus est situs 36 56: 37 2. Cui subiecti sunt Agrigentinus Episcopus 37 39 36 10. Mazarensis 36 20: 36 24. & Mileuitanus siue Maltensis, qui est in Insula Malta inter Africam & Siciliam sita.*

*Montis regalis Archiep. forte 37 0: 37 18. Cui subsunt Siracusensis 39 24: 36 22. & Cathanensis 39 40: 37 0.*

*Messanensis Archiep. 39 56: 37 54. Cui subsunt Cephaludensis 37 42. 37 36. Pacensis 38 58: 37 50. Lipariensis in Insula Lipari, Vide in tab. Italiæ vniuersali ad septentrionem Patti, in latitudine 38 18. & S. Marci 38 32: 37 45. & Militensis Milazo nunc, 39 20: 38 1.*

Meridiani distant pro ratione paralleli 37.0. ad meridianum.

15.

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# STIRIA

Vulgò Stirmarck, per Fredericum Barbarossam factus est Ducatus.

*In eo plures sunt Comitatus, intèr quos VVarasdin, ad Drauum fluuium, & Lebnau, ad Muram fluuium.*

Meridiani positi sunt pro ratione paralleli 47.10. ad circulum maximum.

16.

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# SCLAVONIA,

## CROATIA, BOSNIA, CVM DALMATIÆ PARTE.

### Ecclesiastica administratio ex Prouinciali Romano.

*Archiepisc. Iadra, quam nunc Zaram dici putant 39 23: 44 33. Cui subsunt Auzara, Vegla aut Vegia in tab. Friuli 38 19: 45 10. Arbe 38 49: 44 56.*

*Archiep. Spalato 40. 54: 44. 0. sub quo Tragurium 40 40: 43 56. Teniensis Tina 40. 34: 44.34: Sardona 40. 8:44.20. Temnensis, Nenensis, Nonensis, Nona opinor 39.16. 44.42. Almisa 41. 14:53. 54. Sibinicensis 40. 16: 44. 24. Farensis.*

*Archiep. Ragusinus, vide in tab. Græciæ & Macedoniæ 42 52: 42 50. sub quo Stagnensis 42 25: 43 12. Rossonensis vel Bossononensis, Risine opinor 43 30: 42 44. Tribuniensis Trebina 42 58: 43 8. Cataro 43 40: 42 36. Bacensis, Rosensis 42 16:42 30. Bidnanensis, Budoa 43. 34: 42. 16.*

*Archiepisc. Antibarensis in tab. Macedoniæ 43 32: 42 12. sub quo sunt Dulcinium 43 54: 42.6. Suacinensis, Drinastensis 44 20:42 28. Polastrensis, Scodrensis 44 20: 42 24. Sardensis, Surtarensis vel Acittarensis Arbensis.*

Medius meridianus 41. 30. ad quem reliqui iuxta rationes parallelorum 44. 40. & 46.0. inclinantur.



GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# VVALACHIA; SERVIA, BVLGARIA, ROMANIA.

*Parent nunc ista regna Turcarum Imperatori, qui sedem Imperialem habet Constantinopoli, & præcipuum ibi palatium Serçesi dictum, de cuius regimine & gubernatione aulæq; officijs non est nostri instituti scribere, luculenter ea tractarunt Ioannes Antonius Menauinus Genuensis, & Antonius Geufreus. De Imperatoris autem potentia & regnorum administratione breuiter dicam. Ducenti circiter sunt, quibus Turca mandauit singulis quadriennijs per Græciam, VValachiam, Bosniam, & Anatoliam, reliquasq; ditiones suas colligere Christianorum pueros masculos ex singulis familijs, tanquam decimas sibi debitas, quos Constantinopolim, Peram & Andrinopolim adducunt, & ciuibus educandos tradunt, at minus elegantes in Bursia & Caramania agricolis commendant. Hi omnes Azamoglan aut Iamoglan vocantur, id est, innocentes & simplices infantes, nihilq; scientes, & cum ad 8. annum peruenerint, elegantiores & dociliores in Saray, hoc est, palatium præcipuum Imperatoris Constantinopoli collocantur vsq; ad quingentos, ibiq; in literis & armis instituuntur, donec 20. annum compleuerint. Ex his eliguntur præter aulæ ministros & officiales Ianizari pedites, quos ad 12. millia in sui perpetuam custodiam habet Imperator. Ex Ianizaris spectabiliores electi Spachoglani ad 3000. dexteram Principis claudunt, singuli 4. aut 5. equis seruientes. Ex ijsdem Silichtar ad 3000 similiter 4. aut. 5. equis seruientes sinistrum Principis latus tuentur.*

*Post hos duos ordines Spachoglan & Silichtar equitant Vlosagi 5000. ad dexteram Imperatoris & 5000. ad sinistram, qui omnes ex Ianizaris, aut ex abiuratis Christianis, qui fideliter Beglerbeio aut Bassæ seruierunt, eliguntur.*

*Post hos vltimi sequuntur equites Charipici, id est, pauperes, qui ex omnibus prouincijs Turcici Imperij & diuersis nationibus, Christianis, Persis, Mauris, Syris, Arabibus, Barbarijs & Tartaris sponte ad Imperatoris seruitium stipendij causa confluunt, ex quibus, teste Antonio Geufreo 2000. selectiores Imperatori seruiunt.*

*Item ante Imperatorem 200. Mutaferacha lanceam gestantes equitant, qui ex seruis ob facinus aliquod egregium sunt manumissi, & in nobiles aulæ electi. Item (post hos opinor) 30. Chausiler, hoc est, Caduceatores ante Principem equitant, qui accursum populi prohibent, & viam Principi aperiunt, supplicationes quoque ipsi tradendas recipiunt.*

*Post hos proxime pedites Solachi, qui arcum inauratum cum sagittis portantes 200. Imperatorem præcedunt, 200. sequuntur, & ex vtroque latere 30. comitantur.*

*Iuxta hos proxime equum Principis incedunt sine tibialibus & calceis 100. Peicler, id est Cursores, quos huc illuc in pace ac bello mittat.*

*Hæc perpetua est Imperatoris custodia, tempore belli verò habet etiam Asaples, qui sunt pedites extraordinarij, & Caripoglan, qui sunt equites extraordinarij. Per ditiones autem & prouincias suas in illarum defensionem alia habet præsidia. In limitaneis ditionum Christianarum sunt supra 10000. Ianitzarorum, intra prouincias autem Turcicas 6000. Ianitzarorum sparsim commorantur, nulli Beglerbeio aut Bassæ subiecti, sed immediatè Imperatori, & liberi ab omni contributione. Est item per prouincias alia iuuentus dispersa ad 10000. ex qua suppleri possint, qui in limitaneis ac prouincialibus ordinibus defecerint.*

*Reliquæ omnes copiæ militares præter dictas subsunt Beglerbeis, qui sunt rectores prouinciarum, quales habet 7. Græciæ, Anatoliæ, Caramaniæ, Amasiæ & Cappadociæ, Anacidulæ, Mesopotamiæ, Ægypti, de quibus suo loco dicemus.*

*Habet etiam Imperator 3. aut 4. ad summum Consiliarios, quos vocant Visirbachas, aut simpliciter Bassas, quod principes sint consiliorum, quibus Imperator in rebus omnibus grauioribus pace & bello vtitur, & est hic summus gradus officiorum, ita vt Beglerbeios maiore dignitate volens honorare, Bassas faciat.*

*Theodorus Sanduginus lib. de moribus Turc. colligit annuos reditus Turcæ esse vasa auri 68. & 58. milia ducatorum. Vas autem auri continet milia ducatorum centum.*

## Ecclesiastica administratio ex Prouinciali Romano.

*Archiepiscopus Constantinopolitanus hos habet Suffraganeos, Colubriensem nunc forte Chiorlich, Naturensem 56.0: 43. 0. Spigacensem 55. 0: 42. 0. Dorkensem, Pauadensem forte nunc Pandia 55. 0: 42. 40. & Calcedonensem, vbi nunc Scutari è regione Constantinopolis.*

*Arch. Heraclia. 54.20: 42. 40. Huic subsunt Rodesco 54 30: 42 45. Peristaciensis. Gallipolis 54 30: 42. 16. Darnensis, forte Dardanello 54 22: 41 50. Curlotensis, Archadopolis, forte nunc Arco 54 48: 42 8. Missenensis.*

*Arch. Patracensis cui subsunt Lampsacenus & Dinensis de Sellana.*

*Arch. Squisicensis vltra brachium S. Georgij (quod ex mari de Marmora in Ægeum fluens Europam ab Asia diuidit) Sequino forte 56 32: 42 0. Huic subsunt Troianus, Andrunianus, Iacorensis, Decandimonia, Lupadiensis, Epigoniensis, Libariensis.*

*Arch. Verisiensis, cui subsunt, Rossianensis, Aprensis 54. 8: 42. 44. Ripsalensis, Cypsela opinor 53 51: 42 48.*

*Arch. Madricensis, Mariza opinor 53.30: 42 28.*

*Arch. Andrinopolitanus 53. 4: 43. 25.*

*Arch. Traianopolis 53 16: 42 44. cui subest Auiensis.*

*Arch. Malziacensis sub quo Maronia 53 0: 42 16.*

*Arch. Messipolis, cui subest Xanocensis.*

*Arch. Philippensis 50. 52: 42. 4. cui subsunt Christopolis 51. 44. 42. 0. Dragonensis, Chrisopolitanus.*

Medius meridianus 50.20. reliqui ad eum sunt inclinati iuxta rationē parallelorum 42.40. & 46. 0. ad circulum maximum.



GERARDUS MERCATOR Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# GRÆCIA,

## CONTINET PRÆCIPVAS REGIONES, ALBANIAM, MACEDONIAM, Epirum, Achaiam, & Moream,

*Rector Græciæ vocatur Vromeli Beglerbey, id est Romanorum principum Rex, præest enim omnibus regionibus, quas in Europa habet Turca, quæ nouæ Romæ Constantinopoli subiectæ fuerunt. Hic sub se habet 40. Sangiagler siue Sangiacos, qui sunt Cabitanei copiarum equestrium ex Spachoglanibus electi, et in principalibus ciuitatibus prouinciarum commorantur ad continendum eos in officio & pace, ipsisq; subsunt 150. Sobasci Cimmeriotæ, aut plures, qui sunt quasi vicarij per minora oppida distributi. Sub his autem Sangiacis 30000. Spachi sunt, quorum quilibet tribus aut quatuor equis meret. Et sunt hi Spachi per flamboler, hoc est, vexilla distributi, quæ 200. 300. 400. aut 500. equites continent.*

*Inter Sangiacos potentiores sunt rector Modenæ, qui præest toti Moreæ, qui ad mandatum Beglerbey mille equites adducit, quos suo stipendio sibi deuinctos habet. Item gubernator Bosnæ habens 800. equites, & Thessalonicæ habens 500. equites, quorum 100. perpetuò penes se seruat, reliquos monitus Turcæ in subsidium mittit. Sunt præterea sub hoc Beglerbeyo Sangiacis subiecti 20000. equitum, qui Tymariotæ vocantur, quod ex Tymar, hoc est ærario Imperatoris stipendia habeant. Et item 60000. Akengi siue Acconti, id est fatales siue periclitatores, qui liberi & exempti à contributionibus absque vllo stipendio equites seruiunt, victum præstantibus ciuitatibus per quas transeunt; sunt prædones, grassatores & vastatores. Sunt etiam multi feudatarij Mosselin dicti, qui aliquando ad 60 milia equitum & magnum peditum numerum colliguntur. In Asia sex sunt Beglerbey, de quibus ibi dicemus.*

Medius meridianus 50. 0. ad quem reliqui inclinantur & accedunt pro ratione parallelorum 38. 0. & 42. 0.



GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# MACEDONIA,
## EPIRVS ET ACHAIA,
### cum quibus Albania describitur.

*Præcipuus Sangiacus Macedoniæ habitat in vrbe Thessalonica, qui ad iussum Beglerbey, quoties Turca expeditionem aliquam parat, 500. equites bene armatos habet, quorum 100. perpetuo penes se seruat in defensionem limitis sui.*

## Episcopatus in hac tabula sunt iuxta Prouinciale Romanum.

*Archiep. Philippensis 50 52: 42 6. cuius Suffraganei sunt Christopolitanus 51 32: 42 1. Dragonensis, Chrisopolitanus.*
*Archiep. Serestanus nullum habet Suffraganeum:*
*Archiep. Thessalonicensis 40 6: 41 32. sub quo sunt Citrensis, Veriensis, 48 28: 41 3.*
*Archiep. Larissensis 48 42: 39 58. sub quo Dinutriensis vel Dinutricensis, Almurensis, Armiro credo, 48 54: 39 20. Cardicensis 49 14: 39 4. Mazarocensis. Sidoniensis. Dinucensis.*
*Archiep. Neopatensis, sub quo Lariatensis vel Lauacensis.*
*Archiep. Thebanensis 48 56: 38 52. Zorocemensis, Castoriensis 50 44: 38 48.*
*Archiep. Atheniensis 50 20: 37 42. sub quo Thermopilensis 48 36: 38 38. Daualiensis, Salonensis 50 57: 37 46. Nigropontensis 50 28: 38 22. Albelonensis, Molgarensis, Megara opinor, 49 38: 37 52. Roonensis, Eginnensis.*
*Archiep. Corcyrensis 44 36: 39 20.*
*Archiep. Duracensis 44 22: 41 26.*

Meridiani positi sunt ad rationem paralleli 40. 0.



GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# MOREA
## OLIM PELOPONNESVS.

*Sub Beglerbeio Romano siue Græciæ, vt dixi, sunt 40. Sangiaci, quorum præcipuus est Morabegi, Rector totius Moreæ, habitans Modenæ 47 28: 35 22. qui tempore belli Beglerbeio Vromeli siue Romano mille Equites bene armatos suo stipendio ordinarie adducit.*

### In Morea hi fuerunt Episcopi iuxta Prouinciale Romanum.

*Archiep. Corynthiensis 49 8: 37 30. sub quo Arguiensis 48 58: 36 55.*
*Archiep. Patracensis 47 13: 37 22. sub quo Coloniensis Mothonensis 47 28: 35 22. Coronensis 47 48: 35 23. Amyclensis 48 56: 35 48. Androuillensis.*

Meridiani distant pro ratione paralleli 36. 30.



GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# CANDIA

## PRIMVM MAGNO DIVENDITA FVIT VENETIS A BONIFACIO MONTIFERRATENSI, ANNO

*Domini 1194. sed sub Henrico Dandalo Duce rebellauit, deinde anno 1343. per Andream Ducem sub iugum missa adhuc à Duce & Consilio Veneto per Præsulem regitur. Volateranus Geographiæ libr. 9.*

### Episcopatus in ea fuêre iuxta Prouinciale Romanum.

*Archiep. Cretensis nunc Candianus 53 22: 34 40. cui hi subsunt Suffraganei: Kirokensis, Archadiensis, Gerapetrensis 54 16: 34 0. Sicinensis, nunc Sittia opinor, 54 55: 34 29. Milopotamiensis 52 45: 34 48: Ariensis, Calamoniensis, Epicalamoso fortè 52 14: 34 25. Agiensis, Rissaniensis.*

*Archiep. Atridensis, sub quo sunt Casensis, Scopulensis, Napronensis, Margaricensis.*

*Archiep. Soltaniensis hos habet Suffraganeos, Helenensem, Sudensem, Monouasiensem, Taurisiensem, Marrachitaniensem.*

*Archiep. Vospreniensis, huic sunt Suffraganei Tepheliensis, Matrehensis, Cersonensis, 55 2: 33 56.*

Meridiani positi sunt iuxta rationem paralleli 34. 20.



GERARDUS MERCATOR Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# INDEX LOCORVM TABVLÆ
## GENERALIS ITALIAE.

C. dell. Abbate 39.41
Abbatia 42.40 & 37 44: & 37.43.
Abiſſari P. 32.42
ABRVZZO. 38.39: 42.43
Acerra 39.41
Acumulo. 38.43
Adelboden. 30.47
Adeſe fl. 35.45: & 33.46: & 34.44.
Adigna 38.46.
Adua fl. 32.46.
Aetna monte. 39.38
S. Agata. 41.40: & 41.38
Agor. 35.47
Aguila. 38.43
Aguilara 35.45
Aiazzo 32.41
Aich 31.44
Airaſca 30.44
Aita. 40.40
Alatro. 38.42
Alardo. 39.43.
C. Alaua. 39.38.
Alba. 30.44: 38.43.
M. Albano. 40.38
Albarazo. 33.39.
Albona. 38.46
Alcara. 39.38
M. Alcino. 35.43
Alegurino. 32.40
C. Alemura. 35.43
Aleſano. 43.40
Alexandria 31.44
Aliano. 41.41
Alicur. 38.39
Alifas. 39.42
Alla. 33.46
Almiſa. 42.44
Alon. 31.42
Alpes m. 36.47: 31.46
Alpeu. 33.44
Altauilla. 39.42
Altino. 39.43
Altorf. 31.47
M. Alto uide M.
Aluezo. 32.45
Amalfi. 39.41
S. Amanſa. 32.41
Amato. 41.39
S. Ambroſio. 32.42
Amelia. 36.43
Amone. 36.47
Guaſto de Amone. 40.43
C. Amont. 30.45
Amozano. 33.44
Anagna 38.42
S. Anaſtaſia. 37.42
Ancona 38.44
ANCONITANA MARCA.
37.38: 44.
S. Andrea. 43.43: 39.44 40.44
Andria. 41.42
Andurio. 41.42
S. Angelo 32.45: 37.43: 39.43: 36.44
Angiera. 31.45
Anguillara. 36.42
S. Anna. 43.41.
Anſignan. 34.46
Antia. 37.42
Antibe. 29.43
Antiboli. 29.43
Antiſano. 33.42
Antiuari. 44.43
Antonello torre. 38.43
S. Antonio. 36.42
Antroplana. 30.46
Apẽnin⁹ m. 35: 44: 40.41
Apiana. 31.45
Apre. 40.42
Aqua nea. 41.39
Aqua pen. 36.43
Aquilaſtro. 33.39.
Aquilegia. 37.46
Aquino. 38.42
M. Arachi. 42.39
Arbe. 39.45
Arbenga. 31.43
Arca S. 32.38
Arce. 34.44
S. Archangelo. 41.44
Arconiſi. 30.44
Ardea. 37.42
Ardena. 32.40
Arena. 41.39
Arezo. 35.44
Argentur. 31.40
C. Argoleſo. 33.38
Argua. 35.45
Ariano. 40.42
Arky T. 42.46
Arky. 42.46
C. Arme. 41.38.
Arnen. 30.46
Arona. 31.45
Arpino. 38.42
Arqua. 33.44: 31.44
Arri. 35.45.
Aſco. 32.41
Aſcole. 40.42
Aſcoli. P. 39.44
Aſcoli 38.44
Aſinara. 31.40
Aſola. 33.45.
Aſpra. 37.43
Aſſiſi. 36.43
Aſte 31.44
Aſtura. 37.42
Atella. 40.41
Aterni. 40.41
Atheſis fl. uide Adeſe
Atina. 38.42
Atri. 39.43
Auella. 39.41
Auellino. 39.42
Auerſa. 38.42
Aufidena. 38.43
Augubio. 36.44
Auguſta. 30.46
Auguſtini. 42.43
Aureolo. 35.44
Auſta. 42.43
Ayrolum. 31.46
Azon. 32.46
C. Azura. 35.43
B.
Babuco. 38.42
Babuſo. 40.38
Baiaco. 41.38.
Balagna. 32.42
Balao. 33.38
Bar. 29.45
Barceis. 29.44
Barcelonette. 29.44
Bardi. 33.44.
Baregin. 32.41
Bari. 42.42
Barletta. 41.42
BARRI 41.42: 41
Baſilico. 39.43
Baſone. 29.43
Baſſano. 35.46
Baſtia. 32.45: 33.42: 37.44: 38.46
C. Baticane. 40.39
Battinagua. 39.41
Belaera. 36.44
Beffort. 32.47: 33.44: 35.43: 36.44: 38.44: 41.39
Belgardo. 36.46
Belia. 32.41
Belicaſtro. 41.39
C. Bell. 33.47
Belletri 37.42
Bel monte. 40.39
Belueder. 33.44: 37.44: 40.40
S. Benedetto 34.45
C. Benzi. 35.43
Bergamo. 32.45
Bergetto 34.46
C. Bernardo. 42.41
S. Bernard. 29.46: 31.40
Beſtie. 41.42
Betole. 35.43
Bettola. 31.44
Beuio. 32.46
Beuuer 33.42
Biagraſſo. 31.45
C. Bianco. 32.42
Biaſcha. 31.46
S. Biaſio. 35.45
Bibiena. 35.44
Biela 30.45
Billigratz. 38.47
Bina. 33.45
Binaſco. 32.45
Biſignano. 41.40
Bitonto. 41.42
Biumio. 31.45
Blarano. 35.44
Blot. 30.44
Bocluent. 40.42
Boczn. 34.47
Bolgeri. 34.43
Bologneſe. 35.44
Bolzena. 36.43
Bonconuento. 35.43
Bondan. 34.45
Bonelo. 34.45
C. Bongerbino. 38.38
Boniano. 39.42
S. Bonifacio. 32.41
Boniuento. 39.42
Bonle. 33.46
Bononia. 34.44
Bon porto. 34.45
Borgetto. 30.44
Borgo. 34.46
Borgo di Seſia. 31.45
Borgos ſepulchro. 36.44
Bormio 33.46
Borſan. 41.38
Boſſa. 32.39
BOSSENA. 42.45
Bouolenta 35.46
Le Bote. 38.41
M. Bote. 37.46
Bozolengo. 30.45
Bracciano. 36.42
Bracco. 32.44
Branczol 34.46
Breganze. 34.46
Breno. 33.46
Brenta uilla. 35.46
Breſcia. 33.45
Breuis. 32.45
Briancon. 29.44
Briga. 30.43
Brindiſi. 43.41
Briſſello. 33.45
Briſſolo. 34.44
Brixen. 35.47
C. Broti. 35.44
Brugnera. 35.46
Bruman. 40.45
Brunek. 35.47
M. Bruno. 32.44
Bua. 41.44
Bubenſtein. 35.47

a

Bucello. 39.43
Budoa. 44.43
Buffolo 37.42
Buſia 41.45
Buſſeto 33.45
Buſſo 40.42
Butrio 35.45
C.
Caczenfeld uide K
Cadina 33.45
Cagi 34.44
Cagliano 40 41
Caglie 36 44
Cahorle 36.46
Cainranza 38.43
CALABRIA 41:41:39
Calari 33.38
Caldero 34.46
Calepi 32.46
Calitri 40.42
Calui 32.42
Camerino 37.44
Camiri 42.40
Campagna 38.43
CAMPAGNA DI Roma 37.42
Campagnati 35.43
Campania 42.40
Campeio 33.46
Campiglia 34.43
Campio 38.43
C.Campo 31.44
Campo Marino 40.43
Campo Teneſe 40.40
Canano 29.43
Cancelara 41.41
Candiano 36.44
Candino 35.46
Candezano 42.40
Candolfo 37.42
Caneto 33.45:34.43
Canne 41.42
Canobio 31.46
Canoſa 42.39
Canotica 38.46
Cantalupo 37.43
Caorſo 33.45
Capello 43.44
Capino 40.42
Capiſtrello 38.42
Capo 37.44
Capraia 33.43
Caprara 40.43
Caprarol 36.43
Capri 39.41
Capriola 40.42
Capua 39.41
Cara 32.45
Caran 34.44
Caraon 39.38
Cararo 41.41
Carazo 32.44
Carbeni 32.41
Carbonaire 33.38
P.Cardo 33.42
Cardonia 39.38
Careto 37.44
Cargnana 30.44
Cariati 42.40
Carignano 38.43
Carinis murus uide M.
Carinola 38.42
Carneich uide K.
Carnero golfo 38:39:46
Carro 35.44
Caſalarbore 40.42
Caſalma 33.45
S.Caſan 40.45
Caſara 33.38
Caſele 40.41
Caſiano 42.41
Caſilento 38.43
Caſino 38.42
Caſolo 42.44
Caſſa Cap. 31.39
Caſſan 32.45
Caſſano 41.40
Caſtagnole 31.44
S.Caſtaldi ſpecula 37.38
Caſtel 38.46
Caſtele 42.39
Caſtella 42.40
Caſtellana 36.43:42.41
Caſtellina 34.43: 35.43
Caſtello 33.41:38.41
Caſtiglione 34.43:35.43: 36.43
Caſtitio 41.38
Caſtoza 34.46
Caſtro 43.40 36.43
Caſtro de caſtello 36.44
Caſtro franco 34.44:35. 45: 35.46: 41.40
Caſtro Greco uide G
Caſtro del monte 41.42
Caſtro nouo 33.44:35. 45:36.42:38.46 36.44
Caſtro Vechio 39.40
Caſt. de Veſcouo 34.44
Cataro 44.43
Catazo 45.43
Catolica 36.44
Caua 39.41
Cauallo 41.41
Cauallo Cap. 33.40
Cauarzere 35.45
Caulonia 41.39
Cazamga 32.46
Celano 38.42
Celio 42.41
Ceneda 35.46
Cenzola 40.40
Cepeliza 45.44
Ceperano 38.42
Cereto 37.43
Ceruara 37.43
Ceruio 36.44:33.40
Ceſano 34.44
S.Ceſario 34.44
Ceſena 36.44
Ceſino 32.44
Ceſtino 36.44
Cetina 42.45
Cetraro 40.40
Ceua 30.44
Chambre 29.45
Chaſta 38.46
Cheraſco 30.44
Cherſo 38.46
Chia 32.38
Chiapa 33.41
Chiari 33.45
Chier 30.44
Chieſe 31.39
Chillon 29.46
Chireſa 41.41
S.Chirico 37.44
Chiuas 30.45
Chiuchio 42.44
Chiuſa 34.46
Chomum Cap. 33.39
Chraſtowitz 40.47
S.Chreſtina 41.39
Chur 32.47
S.Cicilia 35.43
Cifalu 38.38
Ciglie 30.44
Cigoli 33.45
Cigon 30.45
Cillei 39.47
Ciniſo P. 32.42
Cinque terre 32.44
S.Cipriano 33.41
Cirignola 40.41:41.42
Ciro 42.40
Citella 40.42:41.42
Cito 40.41
Citta noua 37.46
Ciuita du. 37.43
Ciuita.no. 38.44
Ciuita Vechia 36.42
ciuitella 37.43:35.43 39.43
Clauen 32.46
S.Cle[illegible] 40.41
Clon uide K
Cluſe 34.47
Co de golo 33.46
Co de lago 31.46
Co de ponte 35.47
Co de Vila 32.45
Coguretto 31.44
Colango 33.38
Coliantz uide K
Colina 41.45
Colle 35.43
Colone Cap. 43.39
Colonia 34.43
Coltelazo 33.38
Coma 32.42
Comachio 35.45
Como 32.46
Compad re Pa. 38.46
Concordia 34.44:34.46
Conſtanzana 31.45
Conte P. 31.39
Contrada R. 37.44
Conuerſano 42.41
Conuigno 42.41
Copranitz 40.47
Cordouado 36.46
Cordouo 35.47
Coregliano 43.41
Corezo 34.45
Corfu [illegible].40
Cornero 32.39:36.42:40. 42
Corno 41.40
Corſica 32.41
Corſo Cap. 32.43
Cortemilia 31.44
Corton 31.40
Cortona 36.43
Coruo Ponte uide P.
Coſmopoli 34.43
Coſtach uide K.
Coſtel 39.47
Cowacz uide K
Cozenza 41.40
CRAIN uide K
CRAINA 44.43
Craina 45.43
Crainburg 37.47
Crapi 39.41
Crema 32.45
Cremagnola 30.44
Cremona 33.45
Crepacore 41.39
Creſan 38.46
Creſe P. 31.42
Creſentin 30.45
Creuola 30.46
C.Chrico 41.40
Croara 34.46
CROATIA 39.46
S.Croce 32.44
Crocetta 34.45
Cropani 42.39
Cumirza 42.44
Cuni 30.44
Cupo 42.40
Curchialora 43.41
Curia 36.44
Curita 43.44
Curnum prom. 29.42
Curzolo 42.44
Cuſano 39.43
Cuza 41.44
Czirknicz 38.46
D.
DAgno 45.43
DALMATIA 40. 42:45
S. Daniel 36.47
Dano Cap. 36.43
Dargonia 32.44
Decemo 33.38
Degna P 31.44
S. Demeter 41.46
Deſen Caſtro 33.40
Deſerntis 31.47
Deuedro 30.46





Diamare 40.40
Diana ſtagno uide S
Riano 40.41
Dignano 37.43
Dileſſa 32.44
Doblach 35.47
Dolazi 45.43
Dolcigno 44.43
Domo 31.46
Domus no. 32.38
S. Donato 34.43
Doria C. 30.44
Doriſe m. 40.43
Drin 44.45
Drinaſto 45.43
Drunie 43.44
Dubroniwa 40.46
DVCATO Spoletano uide S.
La Ducheſſa 40.41
Duino 37.46
Durante C. 36.44
Durazo 45.42
Durazo Cap. 45.42
E.
EDolo 33.46
ELBA 34.42
Empoli 34.44
Erba longa 33.42
Ereo 33.39
Erſebewth 41.47
Eſaro 41.40
Eſepel 31.45
Eſte 34.46
Euian 29.46
Euoli 40.41
S.Euphemia 41.39
Euueria 33.40
F.
FAbriano 37.44
Faenza 35.44
Falcato 34.47
Falco M. 37.46
Falcone 32.40
Falcone M. 38.44
Falconera 38.44
Falicio 31.44
Falone 32.41
Fanan 34.44
Fancri 41.41
Fano 37.44
Fanu 45.40
Faon 33.41
Farfara 37.43
Farfaro C. 37.43
Farneto 39.42
Faua 33.40
S.Felicita 37.42
Felicur 39.39
Felino 43.40
Ferentino 38.42
Ferenzola 40.42
Ferlun C. 33.40
Fermo 38.44
Ferrara 35.45
Ferrato C. 33.38
Ferretti C. 38.44
Fichine 35.44
Ficta 34.46
Figari 32.41
Figo 33.41
Fillo 35.45
Filzan 31.44
Fimeſino 37.44
Fin P. 32.44
Final 31.44
Finale 34.45
Fiore 40.42
S.Fiore 35.43
Fiore M.' 36.44
Fiorentino 34.43
Fiorenza 34.44
Fiorezola 33.45
Fiori 30.44
S. Firenzo 32.42
Fiſchi 33.42
C. Fiume 36.43
Flauiano 39.44
Fobello 30.46
Focine 32.46
Fogia 40.42
Foglia 30.45
Fondi 38.42
Forci 38.44
Foreſta Cap. 40.40
Foriani 32.42
Forli 35.44
Formiche 34.42:35.42
Formie 38.42
Fornari 31.44
Fornaſe 35.45
Forno 36.47:45.43
Fornono 33.44
Forte m. 31.40
Forte R. uide R.
Fortino m. 37.42
Foſſon 35.45
Franca uilla 30.45:39.43: 40.38
Franco C. 30.43
Frata 35.43
Fratta 36.44
Fratte 38.42
Freddo 40.40
Freiul 29.43
Friſan 32.40
Friſo 39.43
Friulz 36.46
Funim 32.38
Funo 34.45
G.
Gabella 43.44
Gaieta 38.41
Galea 33.39
Galera 32.42
Galigagna 38.46
Galipoli 40.40
Galiota 38.45
GALLiæ Pars 28:46:45
Garda 33.46
Gardola 33.46
Gareze 30.43
Garnaiolo 36.43
Gatizzo 40.43
Gauardo 33.46
Gauio 31.44
Gauſiti 43.41
Gazicho 44.44
Gedi 33.45
Gelelis 43.45
Gelfo C. 35.45
S.Geminiano 34.43
Genarca 31.41
Geneue 28.46
Geneuer ſee 28.46
di Genoa riuiera uide R
Genua 32.44
S. Georg. 39.46:36.42:33. 45:45.43
Gera 32.46
S. Germain 31.45
S. Germano 38.42
Geronda 38.41
Geſtori 32.38
Geuio 31.46
Gianuti 35.42
Giaroli 31.45
Giemona 36.47
Gierazzo 41.39
Gieſi 38.44
Gigio 35.42
S. Gili 30.44
Gimnaſi 41.43
Gioia 40.41: 41.39: 42.41
S.Giouan pieue 32.42
Girapala 32.39
Glefs 33.46
Gmind 37.46
Goit 33.45
Golfo Cataro uide C.
Golfo Lodrin uide L.
Golfo Schilaci uide S.
Golfo Tarato uide T.
Golfo Trieſte uide T.
Golfo Varano uide V.
Goms 31.46
Gonzaga 34.45
Gorgana 33.43
Goritia 37.46
Goro 35.45
S. Gotard 33.46
Gozi 41.44
Gradiska 37.46
Gradiskia 41.46
Grado 37.46
Grage Vechia 44.44
Gramata 45.40
Grambei C. 31.45
Grao 42.45
Gratara 35.44
Grati fl. 42.40
Grauina 41.41
Grazo 34.45
Greco Caſtro 41.40
Grenche 30.46
Grignano 40.42
Grigno 34.45
Groſeto 35.43
Grotole 42.40
Grottare 42.39
Gruaro P. 36.46
Gſteig 29.46
Guarda 40.41
Guardia 40.40
Guaſtalda 33.45
Guaſto 40.43
Guelfo 33.45
Guerra 39.44
Gugio 32.46
S.Guinant 29.46
Gundis 29.46
H.
HAidoſcera 37.47
Haron 37.43
Hauenſtein 34.47
HELVETIæ pars 29.47
Heppen 34.47
Hercole P. 35.42
Kl.Heyl 38.46
Hiſpella 37.43
Humago 37.46
Humana 35.45:38.44
I.
IAblonitz 39.46
S. Ian 29.45
C. Ianque 32.45
Iaſuri 40.45
Iaunſtain 38.47
Iaycza 41.46
Icoronata 40.45
Ider 33.46
Idoxi 31.45
Idria 37.47
Igg 38.47
Ilantz 32.47
Ilaſi 34.46
Ilica 35.44
Imola 35.44
Impaini 30.46
Imperiale Rocca. uide R
Inciſa 31.44
In der lappen 30.47
Inn fl. 33.47
Inurea 30.45
S. Iohan 32.43
IONIO mare 44.39
Ioſagardia 32.38
Ioun 29.47
ISCHIA 38.41
Iſi M. 35.43
Iſola 30.44:32.44:34.46: 34.45:36.42:37.46: 42.39
Iſola Por. 34.45
Iſporian 31.45
Iſſenocz 41.45
Iſſeo 33.45
Iſtia 35.43
ISTRIA 38.46
Iſtria C. 37.46
S. Iuan 34.46



GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

Iuere lago 45.44
Iuuenazzo 41.42

K.

KAczenfeld 39.46
Karneich 34.47
KARST. 37.46
Klon 38.46
Koliantz 41.47
Koftach 38.46
Kowacz 41.46
KRAIN. 38.47
Kublitz 32.47

L.

LAas. 38.46
Labadia 32.41
Laces. 33.47
Ladineuo 45.44
Lagani. 39.45
Landeck. 33.47
Landro. 37.47
Landftrais 39.46
Lango. 30.46:31.39
Lapas. 41.45
Larch.fl. 29.45
Larche 29.44
Larde. 29.43
Lationico. 41.41
Laubach. 38.47
Laudenb. 34.47
Lauen. alto 33.44
di LAVORO terra. 39 40:42.41
Laufa. 33.44
Laufanna 29.47
Lazano 39.43
Lecco 32.46
Lega P. 40.45
Legnano 34.45
Lena 42.40
Lendenara 35.45
Lenguela C. 45.41
Lenta 31.45
Leon m. 32.39
Lefina 42.44
Leuada 35.46
Leuana 35.44
Leuito 37.43
Lewenberg 34.47
Leze 43.41
Libiano 36.44
Lico 32.40
LIGVSTICVM mare 30.32:43
Lilaraba 32.40
Limata 39.42
Limene. 35.46
Lio 35.46
Lione 40.41
Lione C. 36.43
Lipari 40.39
Lifola uide Ifola
Liffa 41.44
Liuenza fl. 35.46
Liuorno 34.43
Lize C. 42.40

Locarno 31.46
Loci falco 42.41
Lodi 32.45
Lodrin 45.42
LODRIN golffo 45.42
Loeds 33.47
Loggio 32.41
LOMBARDIA 30.32: 45.44.
Lonado 33.45
Longeria 33.40
Longiano 36.44
S.Lorenzo 30.43:37.46
Luca 34.44
Luca Cap. 44.41
Luceria 40.42
S.Lucia 32.42:33.40:37.41
S.Lucido 40.40
S.Lucio 40.42
Luco 33.42
Lucou 32.39
Lugana 31.46
Luneburg 20.45
Lune P. 33.44
Lupara 40.42
Lupidio P. 38.44
S.Lupo 39.42
Luria 41.40
Luferna 29.44

M.

MAcerata 38.44
Macouer 32.39
Magdalena 29.45
Maior M. 34.44
Malamoco 35.46
Malandrino 43.41
Malanto 44.43
Malfeta P. 42.39
Malfefene 33.46
Malfeta 41.42
Mamfredonia
Mandolfo 37.44
Manila 32.39
Manthia 40.39
Mantua 33.45
Marano 37.42
Marazo 31.39
S.Marco 41.40:43.41
Mardi 33.46
S.Margarita 29.43
S.Maria 30.43:41.39
S.Maria Cap. 44.40
S.Maria Roxa 44.43
S.Maria de Tremiti 40. 43
Marignano 32.45:32.41
Marfaga 32.38
Marfico 41.41
Marfigliano 35.42
Marta 36.43
S.Martin 30.46:30.45: 38.47:38.41:39.42
Martina 42.41
Martinach 29.46
Martinenga 32.45

S.Martino Pon. 30.45
Marzaia 34.44
Maffa 33.44:34.43:39.41
Matera 41.41
Maunigo 32.44
Laura 38.38
Mazango 35.46
alt Mecz 33.46
Medea 45.43
Medolin 38.45
Medon 45.43
Meleda 43.43
Melfi 40.41
Melifello 40.44
Melito 41.39
Melle Cap. 31.43
Meloria 34.43
Mentelia 41.39
Mera 32.45
Mergon 35.45
Merlera 45.40
Merlin 32.42
Mefi 30.44
Meffina 40.38
Meftre 35.46
Metiola 32.46
Metrouich 43.44
Metulla 39.43
Mezo 35.45
Mezzano C. 33.41
Micanan 43.44
S. Michel 34.46
Milan 32.45
Milazo 40.39
S.Miniato 34.43
Minoruino 43.41
Mirabella 31.45:33.45
Miran 35.46
Mirandula 34.45
Mifeno 39.41
Miftia 41.39
Modena 34.44
Mogliano 38.44
Monaco 30.43
Mon aqui 32.41
Moncaluo 36.44
Moncelefe 35.46
Mondello 37.38
Mondus 30.44
Monerbo 33.42
Mongart 30.45
Mongeno 31.46
M. Monico 38.43
Monopoli 42.41
Monfpurg 38.47
Montagnan 34.45
Montagno 32.39
Mont alto 35.42
Monte Chrifti 34.42
Monteda 32.42
Monte forte uide R.
Montella 30.42
Monte real, uide R.
Monza 32.45
More 36.44

S.Moritz 29.46
Moro 38.43
Morone 39.42
C Morra 33.45
Mofanica 32.45
Moftar 43.45
Motola 42.41
la Motta [illegible]
Mucka 38.46:37.44
Mugels 37.46
Murano 41.40
Murus Carinis 37.38

N.

NApoli 39.41
Narbone 29.43
Nardo 43.40
Narenta 43.44
Narni 36.43
Naters 30.46
Nauelli 38.43
Nauerfe 35.46
Neapoli 31.39
Nebbio 32.42
Nepe 36.42
Nerba 33.42
Nerny 28.46
M Mero 39.43
Neruli 37.43
Nerulo 41.40
Nia 38.45
Nibiz 31.45
S.Niclas 39.46
S.Nicolo 35.45:39.45
Niolo 32.42
Niza 30.43:31.44
Noare 40.38
Nocera 41.39:42.41:39. 41:37.44
Nogarole C. 34.45
Nogaza 34.45
Nola 39.41
Noli C. 31.44
Nomento 37.43
Nona 40.45
Nora 32.39
Nori 33.41
Nofa P. 32.46
Nouara 31.45
Nouigrod 40.47:40.46: 40.45
Nouille 29.46
Nouo P. 33.41
Nouolara 34.45
Nouomont 45.44
Nout 39.46
Nowyn B. 38.42
Noxeo 32.44
Numarck 34.46
Nurfia 37.43

O.

OBroazzo no. 41.45
Ocricoli 39.43
Ogliaftro 33.38
Ogulin 39.46
Olbia 33.39





Oliuerio 40.38
Ombla 43.43
Ombrone 35.43
Oneglia 31.43
Orach 44.45
Orbetello 35.42
Or[illegible] 33.42
S.Orero 33.44
Orexia 32.38
Orgnan 32.46
Orifge 41.45
Orlando C. 39.38
Orfere 29.46
Orfo 45.41
Orta 31.45
Ortaia 42.41
Orti 36.43
Ortona 39.43
Oruieto 36.43
Ofeo 31.39
Ofero 38.45
Ofmo 38.44
Oftela 35.45
Oftia 34.45:36.44:37.42
Ofuli 33.40
OTRANTO 43.41
Otranto 43.41
Ouide 32.46
Ouo Cap. 42.41

P.

PAconia 32.41
Padua 35.46
Padulla 40.41
Pago 40.45
Palari 41.38
Palaftra 32.42
Palatio 39.45
Palazolo 32.45
Paleno 39.43
Palere 31.44
Palermo 37.38
Palinuro 40.40
Palma defale 32.38
Palma de fofo 32.38
Palmarola 37.41
Palme torre 38.44
Palo 36.42
Panare 40.39
Paomia 31.41
Parenzo 37.46
Parma 33.45
Paffo di Spoleto 37.43
Pafulo 43.41
Patti 39.38
Pauia 32.45
Paula 40.40
Pazo 44.44
Peccim M. 35.43
Pech 44.44
Peilftein 35.47
Pelagofa 41.43
S.Pelegrim 37.46
Pelofo 41.41
Penna 38.44
Penne 36.44

Pergula 37.44
Pertuza 43.44
Perugia 36.43
Pefcantina 34.46
Pefcara 39.43
Pefcha 40.45
Pefchera 33.45
Peffa 33.39
Peteglia 39.42
Petelia 42.40
Petra C. 31.43
Petritola 38.44
S. Petro 33.38:34.45:31.38 42.41
Peue 41.45
Pezaro 37.44
Pfait 31.46
Pfunt 33.47:33.46
Piacenza 32.45
Piano 36.45
Pianora 34.42
Picighiton 32.45
Picino C. 35.43
Pie di Luco 37.43
Pie Morle 33.42
Pierla 36.43
S. Piero 39.45:35.44
S. Piero P. 42.43
Piefto 39.41
Pietrapola 32.41
Pietra Santa 33.43
Pieue 33.46
Pieue C. 36.43
Pigna 38.44
Pila 32.41
Pilaftrina 37.42
Pinarol 30.44
Pinoa 34.47
Pinzano 36.47
Piombino 34.43
Piran 37.46
Pifanco 31.39
Pifciota 40.41
Pifin noua 38.46
Pifogno 33.46
Piftoia 34.44
Piza 34.43
Pizzo 41.39
Po fl. 24.44:35.45
Poderua 35.46
Poggio 32.41:34.45:37. 43 34.44
Pola 38.46
Polcenigo 35.46
Polenta 35.44
Polefe 31.46
Policaftro 40.40:42.40:
Policor 42.41
Polifila 34.45
Polignano 42.41
Polina fl. 45.41
S.Polo 33.44
S.Polo C. 36.43
M. S. Polo 38.44
Pompofa 35.45

Ponefma 33.46
Ponte Coruo 38.42
Ponti 37.43
Pontia 37.41
Populai 38.43
Populonia 34.43
Pordanon 36.46
Pore 33.44
Porgoriza 44.44:44.43
Portaro 34.42
Porto 38.44:34.45
Portolo 43.41
P. Nouo uide N.
Poffata 33.40
Potentia P. 38.44:41.41
C. Pozo 31.44
Pozzolo 39.41
Pradas 34.47
Pramel 29.44
Prato 32.44:34.34:44. 39.42
Predio 44.44
Pretoria 39.42
Primero 36.45:34.46
Priftina 45.44
Prolezo 31.46
Pronton 36.44
Prontz 33.47
PROVINCIAE pars 29.43
Prunei 31.44
Puagri 32.40
PVGLIA piana 40.42
Pula Cap. 33.38
Pulzano 42.41
Pund 34.46
Purcia 36.46
Puftlaf 32.46

Q.

QVart 33.38
Quia 33.38

R.

RAccane 43.40
Radda 35.43.
Rade confani 35.43
Rafenftein 34.47
Ragni 29.43
Ragufa 45.40
Ragufi no. 43.43
Ragufi Vec. 44.43
Rain 39.47
Ramonde C. 37.44
Randazzo 40.38
Rapola 40.41
Raren 30.46
Rafino R. 39.43
Rafo calamo 40.39
Ratfchach 39.47
Rauenna 35.44
Rafin P. 32.46
Re P. 39.46
Real m. 38.43
Real m. 35.47
Rebordon 30.45

Recionico 32.46
Reconis 30.44
Recunati 38.44
Redine 42.40
Regia R. 33.43
Regio 34.44
S. Regolo 34.43
Reina 40.40
Remus 33.47
S.Reparata 32.40
Reuer 34.45
Rezzo 31.43
Rhezo 41.38
Rhin fl. 32.47
Riccia 37.42
Riete 37.43
Rifredo 34.44
Rimano 36.44
Rippaille 29.46
Rifine 44.43
Riua 33.46
Riualgar 32.44
Riualta 32.45
Riuarotte 30.45
Riuela 32.42
Riuella 40.41
Riuello 39.41
RIVERE di Genoa 31.32:44
Riuo 41.42
Rocca forte 30.44
Rocca Imperial. 41.40
Roccella 38.38
Rocha 45.43
Rochella 41.39
Rodanus fl. 30.46
Rodi 34.43
Rofrano 40.41
Rolle 28.47
Roma 37.42
ROMAGNA 34.45
Romagna 31.45
S.Rome 29.46
Romena 35.44
Roncina 37.47
Rondo 41.42
Ronta 35.44
Roro 32.38
Rofa 41.39
Rofa marini 39.38
Rofano 42.40
Roffa 32.38
Roffana 33.44
Rotnek 35.47
Rouero 34.46
Rouigo 35.45
Rudine 43.44
Rudolfswerd 39.46
Ruffle 31.46

S.

SAanek 38.47
Sabato 41.40
SABAVDIA 29.45
Sabio 33.45
Sabioncello 42.44


b Sabio

Sabionello 35.45
P. Sacho 35.46
Sacil 35.46
Saffari 31.40
Sagona 32.41
Salandra 41.41
Salcin 34.44
Salerno 39.41
Saleſe 43.41
Salla 29.45: 34.46
Salo 33.46
Salpe 41.42
Saluze 30.44
Samigo 37.41
Sampione 30.46
Saneſi 41.41
Sango C. 38.42
Sanguene 34.45
Sanſego 38.45
Santia 30.45
Saourges 30.43
Sara 40.43
Sarabis 33.38
Sarda 33.40
SARDINIA 32.39
SARDOVM mare 30: 41:39
Sarlape 32.39
Sarmonetta 37.42
Sarno 39.41
Saroch 33.38
Saroneſe 33.39
Satirana 31.45
Sarungas 32.46
Saſello C. 31.44
Saſeno 44.41
Saſig 38.45
Saſſari 32.40.
Saſſo 35.43
Saturnia 35.43
Sauigliano 30.44
Sauignone 32.44
Sauona 31.44
Sauus fl. 37.47: 42.46
Sazabich 43.44
Scalea 40.40
Scalogna 39.43
Scarino 34.43
Scecuara 38.43
Sceggia 36.44
Schieri 33.39
Schilacci 42.39
Schneberg 39.46
Sciant 40.45
Scio 34.46
Scixa 40.45
SCLAVONIA 40.47
Scluſa 36.47
Scondrani 44.44
Scopuli 45.40
Scorolo 38.44
Scutari 45.43
Sebenico 41.45
Sediſtan 43.44
Segna 37.42
Seiano 35.43
Seiſſenburg 39.46
Sella 32.44
Seluoli 36.44
Seminara 41.39
Senegalia 37.44
Sentina 37.44
Sepino 39.42
Seprio C. 31.45
S. Sepulcro 30.45
Sera 40.41
Sera Vale 30.44: 37.43
Sere 39.41
Serentinum 34.47
Serezana 33.44
Sermene 32.45
Sermion C. 33.46
Sermona 38.43
Serono 31.45
Serpentera 33.38
Serra 37.44
Serra Capriola 40.43
Seruo 31.43
Seſſa 38.42
Seſſula 39.41
Seſto 31.45
Seſtri 32.44
Sethio M. 36.47
Setri 38.44
S. Seuera 36.42
Seuerano 42.39
S. Seuerino 37.44: 39.41
Seuiza 30.43
S. Sexti 35.47
Sexto 38.42
Sezza 37.42
Sfinga 42.45
SICILIA 38: 39: 38
Sider 30.46
S. Sidro 43.41
Siena 35.43
Silua 39.45
S. Silueſtro 37.42
Simari 42.39
Sinerea 31.41
Sinope 38.41
Sirene 39.41
Siſmen 34.46
Siſtri 32.41
Sitten 30.46
Slimuiſa 40.45
Snals 33.47
Sniela 38.46
C. Soaue 34.46
Sofre 37.44
Sokol 41.46
Solefra 39.41
Soliera 34.45
Soncino 32.45
Sopploncha 41.47
Sora 32.39: 38.42
Sorano 35.43
Soreſina 32.46
Sori 32.44
Sorris 32.38
Sotrone 38.42
Spalato 41.44
Spartiuento C. 41.38
Spaur 33.46
Spennino 38.42
Spetia 33.44
Spezan 34.44
Spezano 41.40
Spilimbergio 34.44: 36. 47.
Spinacula 41.41
Spinarſa 45.41
Spinazzola 40.41
S. Spirito 32.41
Spital 31.47
Splugen 32.46
SPOLETANO Ducato 36.43
Spoleto 37.43
Stachilago 35.42
Stagno 43.44
Stagno de Diana 33.42
Stain 38.47
Stains 33.47
Stantz 31.47
S. Stefano 32.44: 35.42
Stegberg 38.46
Stela 34.45
Steneco 33.46
Sterge 33.38
Sternitza 41.46
Stigliano 36.42
Stillo 42.39
Stilo Cap. 42.39
Stiniſa 44.44
Stor 33.46
Stra 35.46
Stromboli 40.39
Strutta 43.41
Stura C. 30.44: 31.45
Sturlitſch 40.46
Sublaco 37.42
Subtiga 43.44
Sultz 32.46
Summo laco 32.46
Sundrio 32.46
Surula 32.39: 33.39
Sura 29.45
S. VVynar 42.46
Syllano 41.40
Syro 42.41

T.

TAggia 30.44
Taormia 40.38
Taranto 42.41
Taranto golfo 42.40
Tarſia 41.40
Tauaas 32.47
Tauetſch 31.47
Teio 32.44
Telamone 35.42
Teleſe 39.42
Tenda 30.44
Terano 34.43
Tercha 31.4
Terle 34.47
Termole 40.43
Terni 37.43
Ternouiza 44.45
Terracina 38.42
Terra noua 33.40: 41.39
Teſino 34.46
Theano 38.42
Thieti 39.43
THIRRHENO mare 35: 41: 38
Thun 30.47
Tieſſin 42.46
Tina 41.45
Tirol 33.47
TIROLIS Com. 33.47
Tiſana 36.46
Tiuoli 37.43
Tizan 33.44
Toblin 33.46
Todi 36.43
Tolar 32.38
Tolaro 33.40
Tolmezo 36.47
Tollentino 38.44
Trobole 33.46
Tore 32.44
Toreta 29.44
Torigia 32.44
Torniela 35.43
S. Torramo 31.40
Tors 41.41
Torti 32.41
Tortona 31.44
Tortolim 33.39
Toſa 39.38
TOSCANA 34.36: 43.42
Toſcanella 36.42
Traieto 33.44
Traietto 38.42
Traiana 39.38
Trane 41.42
Trapiata 39.42
Traw 44.44
Trebocora 40.45
Trento 34.46
Treponti 37.43
TREVISANA MARCA 34.46
Treuiſo 35.46
Tribar 35.44
Tribeco 32.44
Tribigna 43.44
Tricario 41.41
Trieſt 37.46
Trigno 34.46: 39.42
Trinita 41.42
Trino 31.45
Tripalla 39.42
Triuenti 38.42
Triuento 39.43
Troia 40.43
Trontano 30.46
Tropia 40.39
Trubico 31.45

Turino



Truſſo 37.47
Tullono 39.43
Turino 30.44
Tuſculo 37.42
Tuſi 45.43
Tuſis 32.47.

V.

VAcolin 35.45
Vai 31.44
Valcinara 37.44
Valentino 33.40: 33.39
Valerio 33.39
Valle 38.46
Valona 45.41
Valuaſſon 36.46
Valuiano 39.43
Varallo 30.45
Varan 33.44
Varano golfo 40.42
Varena 32.46
Varſi 43.44
S. Vas 31.45
Vdene 36.47
Vegia 39.46
Velica 41.46
Venere P. 33.44
Venetia 35.46
VENETO golfo 37.43: 45.42
Venoſa 40.41
Ventotiene 38.41
Venza 29.43
Venzar 43.44
Venzono 36.47
Verba 43.44
Vercelli 31.45
Verchiano 37.43
Vergogna 30.46
Vermelio 33.46
Verona 34.46
Verte negia 37.46
Verua 30.45
Verulo 38.42
Veſcouato 33.45
Veſtice 41.42
Vetoria 37.44
Vetralla 36.43
Vetrina 43.41
Vgenti 43.40
Vgonia 31.46
Vicarello 36.42
S. Vincentino 39.42
Vicenza 34.46
Vico 34.43 39.41: 40.42
S. Victor 35.46
S. Victoria 38.44
Vido 36.46
Vietre 41.41
Vigeuano 31.45
Vigne Caſtrice 44.40
Vignoneto 29.43
Vilano 38.43
Vilar 29.44
Villa 40.45
Villach 37.47
Villa Fontana 34.45
Villa Franca 30.44: 34. 45: 33.44
Villa noua 30.44: 32.38: 35.45: 43.41
Villa Petres 33.40
Villiare 41.40
S. Vincent 30.45: 34.43: 38.42
Vintimilia 30.43
Virle 30.44
Viſo m. 29.44
Viffe 37.43
Viterbo 36.43
S. Vito 36.46: 38.43: 39.43: 42.42: 42.41
Viuaro 33.42
Viuey 29.46
Vizano 33.44
Vlaſtra 40.41
Vnzo 31.44
Vogera 31.45
Volane 35.45
Volcano 40.39
Vologno 34.44
Volpiano 30.45
Voltara 34.43
Voltri 31.44
Vratar 44.44
Vrbino 36.44
Vrego 45.42
Vrotaz 43.45
Vſel 30.45
Vſtica 37.39
Vuallis 29.30: 46
Vuamiſch 40.46
VVihitſch 49.46
VVINDISCH Marck. 39.46
VVulturaria 40.42
VVlturaria 40.42
Vy. C. 30.44

X.

XIran 44.44
Xuonigrat 41.45

Z.

ZAbia co. 44.43
Zagrabia 40.47
Zanara 35.42
Zara 40.45
Zara vechia 40.45
Zelo 34.45
Zeng 39.46
Zerniza 44.44
Zifre C. 33.45
Ziran 39.43
Ziro 33.44
Zirſignano 44.40
Zocol 44.43
S. Zorgi uide G.
Zorle 32.45
S. Zuan 35.45: 38.46
Zucea 41.45
Zuchi 37.46
Zwezan 41.46

# INDEX LOCORVM IN TABVLAM GENERALEM GRAECIAE.

A.

ABdera 53.43
Acuari 48.41
Acurgo 43.41
Aderſi 51.40
Agatoniſſi 56.38
ACHAIA 50.51: 39
Aiomania 50.41
Aladriano 46.40
ALBANIA 46.42
Albanopolis 46.42
Alcipo 47.39
Alea 49.37
Aleſano 43.40
Aleſſia 45.43
Aliphera 48.37
Alone 48.37
Alpheus fl. 48.37
Altamura 50.36
Altoluogo 56.39
Ambracia 47.39
Amiſta 54.39
Amphiloca 47.39
Amphipolis 51.42
Amphiſa 48.39
Anaſtaſia 54.39
S. Andania 55.41
Andano 56.43
S Andrea 43.43
Andri 53.39
Andrinopoli 53.44
Anea 56.39
Anico 55.43
Annia 52.36
Anthedon 51.39
Antigonea 48.42
Antigonia 45.41
Antide Milo ui. M
Antiocheta 55.42
Antipachſu 46.39
Antiuari 44.43
Antopatra 49.39
Anuia 57.38
S. Anzolo 51.36: & 55.39: & 57.44
Aphtodiſias 54.43
Apolimana 48.43
Apollonia 49.42: 50. 42
Apre 55.43
Aquila 55.42
Arachthus 47.39
Aracona 50.37
ARCADIA 48: 49 37
ARCHIPELAGO 54.39: 36
Arco 55.43
Arethuſa 51.42
Argiro 46.40
Argos 49.37: 48.38: 47. 39.
Argoſtoli P. 46.38
Arguſa 48.40
Armena 52.39
Armilia 53.44
Armiro 49.40
Armiro golfo 50.40
Arſura 51.41
Artos 48.36
Arzenta fl. 45.42
Arzentera 53.37
Arzus 55.43
Aſababa fl. 49.40
Aſcuia 56.36
Aſea 49.37
Aſera 49.42
ASIAE pars 57: 41: 40
Aſiton 48.39
Aſperoſa 53.43
Aſpropiti 49.39
Aſſo 55.40
Aſſum 55.41
Aſtacus 47.39
Aſteo 49.37
Aſteria 46.38
Atalanta 50.39
Athenæi 51.38
Athyra 56.44
Atrax 48.40
Attea 56.40
Auido 55.43
Aulis 51.39
Auoſtoma 47.41
Auramio 48.37
Axiopolis 52.43

B.

BAbia 46.41
Bagoa 48.44
Baiatzel 53.43
Balezo 45.43
Barbaſti 55.44
Bardagi 47.43
Baſſan 46.41
Baſtia 46.40

 Bazar

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

Bazar 49.43
Bazarich 51.44
Beba 46.43
Beiza 50.43
Belemia 49.37
Belgrado 46.41
Bella pola 51.37
Belliza 49.44
Bellizaroza 49.44
Belueder 47.37:48.37
Belurat 45.41
Berga 51.43
Bergoza 53.43
Bergus 55.44
Betonia 50.36
Bicocha 48.37
Bigliza 48.41
Bilgiur 55.44
Bilz 50.44
Bitoglia 46.42
Bodna 48.42
Bodza 49.44
Boion 50.40
Bondiniza 50.39
Bordagut 49.36
Boſine 48.44
Botte P. 51.36
Bra 52.43
de Braca guard 46.43
Bracz fl. 52.43
Brailoue 48.44
Brauron 51.38
Brendice 53.43
Buchetium 46.40
Budoa 44.43
Burſiſerpa 45.40
Burtusdizus 54.44
Byſton 53.43

C.

CAbri 56.43
Cairo 53.38
Calamata 49.36
Calame 49.36
Calamo 46.38
Calamota 43.43
Calamoti 55.30
Calina 45.41
Callitere 50.43
Caloiero 53.39:50.40
Caloni 55.40
Caloni P. 55.40
Calonino 57.43
Caloniſi 48.36
Calopinzi 51.44
Caludris fl. 51.44
Camera 54.36
Camergena 52.43
Caminiza 46.40
Camizana 52.43
Canina 46.41
Caniſtro 50.41
Caniſtro Cap. 51.41
Canupi 55.36
Capello 44.44
Caphareus portus 52.39
Capra 55.37:56.37
Caprera 48.36
Capri 51.41
Capſia 54.44
Caraguſa 52.43
Caranio 52.36
Carchi 57.36
Cardamile 55.39
Cardica 50.40
Careala 51.42
Caridia 55.43
CARIDIA golfo 54.43
Cariſtus 52.39
Carrabia 49.42
Cartona 49.37
Caſal 53.44:49.43
Caſalno 53.44
Caſi 48.41
Caſima P. 57.38
Caſſandro 50.41
Caſſio 57.35
Caſſiopa 47.46
Caſtaniza 47.37
Caſtel marmora 57.37
Caſtel murato 55.42
Caſtoria 47.42
Caſtri 54.42:48.37
Caſtri de Ratoma 50.36
Caſtro nouo 44.43
Caſtro Vechio 46.38
Caſtru 46.38
Caſuri 50.42
Caſyſtes 56.39
Cataro 44.43
Catazo 45.43
Cauala 51.42
Cauaz 45.43
Caura 53.38
Cazucay 56.35
CEFALONIA inſula & Ciuitas 46.38
Celenderis 51.37
Cenechree 50.38
Ceos 56.39
Cerigo 51.36
Chabrius fl. 50.42
Chacz 47.43
Chalcis 51.39:48.39
Chalidon 47.38
Chaon mons 49.37
Checelie 50.43
Cheuozua 47.41
Chiarenza 47.37
Chidonia 55.40
Chiero 54.37
Chimera 45.40
Chimi 52.39
China 46.43
Chiorlich 55.44
Chiores 49.36
Chipo 56.39
Chirana 56.36
Chiretie 48.40
Chirocari 47.44
Chiſear 54.43
Chriſtiana 53.36
Chriſtoo 57.43
Cimera 45.41
Circinio 48.39
Ciſalcon 45.43
Cicella 46.40
Ciutri 50.37
Claucos 49.38
Clazomene 55.39
Cleone 50.38
Cleulta 49.39
Cliſura 46.41
Clitor 49.37
Clodiana 45.42
Cluſſurizza 48.44
Cochino 54.42
Cogito 54.41
Cogniza 51.44
Coiari 47.42
Coliza 47.40
Colochina 50.36
Cologna 49.41
Coloiero 49.35:56.37
Columbo 47.38
C. Colone 52.38
Colophon 56.39
Comarus 46.39
Comea 48.37
COMENOLITARI 47.41
Comercho 57.44
Congerba 56.43
Coniga 48.40
Conſtantinopolis 57.44
Conteſſa 51.42
CONTESSA golf. 52.42
Copagnich 47.44
Copri 53.44
Copriuaz 48.44
Copriza 54.44
Coraffa 49.41
CORFV Ciuitas & Inſula 45.40
Coriani 45.41
Cornia 49.39
Coron 48.36
Corona 48.39
Coronata 55.39
Corotia 50.38
Cortopeli 47.37
Coryto 50.38
Corza 48.43:47.40
Corzapazari 48.41
Coſeno 53.42
Cos 56.37
Coza 45.43
CRAINA 44.43
Crannon 49.41
Cratouo 49.43
Craza 46.44
Crio C. 56.37
Criſſa 49.38
Criſſo 50.42:48.36
Criſto 49.36
Criſtopoli 52.43
Croia 45.42
Crueleuacz 49.43
Cruleuaz 51.43
Culurita 48.38
Cuma 56.40
Cumirza [illegible].44
Cunaſi 52.44
Curſia 55.38
Cutauo 46.38
Cuzolari 47.38
Cyllene m. 49.37
Cypſela 54.43
Cyrra & anti Cyrra, 49.38.

D.

DAgno 45.43
Damala 51.38
Damela 50.38
Dardanello 48.38:55.42
46.39
Dardaſi 46.42:46.41
Dattoli 54.38:55.37
Deduuiſio 49.40
Delfi 49.39
Demitriada 50.40
Demonare 56.39
Deonia 55.36
Detuino 46.40
Deuoda 48.42
Diaſchillo 57.43
Diauolo 47.41
Dibra 47.42
Didaſcalio 46.38
Didymi 50.37
Dine 54.43
Diomiſades 56.35
Dion 50.40
Doari 51.42
Dolazi 45.43
Dolcigno 44.43
Dolicha 47.40
Domochi 49.40
Domonigniza m. 47.41
Donorigniza 48.41
Douſti 47.40
Dragona 49.44
Dragonere 51.36
Dragoniſi 54.38
Draguſa 48.44
Drecanum 56.37
Drenale 53.44
Drinaſto 45.43
Drino fl. 46.43
Drobogliza 49.37
Dromo 51.41
Druſibala 55.44
Ducato C. 46.38
Dulichio ruſ. 46.38
Durazo 45.42
Durazo C. 45.42

E.

EDeſza 49.42
Edrocalno 48.38
Efeſo 56.39


Eialia




Elada fagni 46.41
Elatria 46.40
Elbena 50.38
Elea 56.40
S. Elia 54.40
Elis 47.37
Elorina 47.42
Endero 46.43
Eneo 54.43
Engia inſula & golfo 51.38
Epichero 47.40
EPIRVS 46.47:39.40
Eria 53.42
Erigonius fl. 47.42
S. Erini 53.36
Erithre 55.39
Ernanio 55.42
Eſapo 51.36
Eſena 50.38
Eſino 50.38
Eſchibaba 44.42
Euello 48.39
Euporia 49.43
Europus 47.41.47.42

F.

FAlconara 52.37
Falconera 54.36
Fanar 57.42:53.43:50.42
Fanaro 46.40
Faneromeni 48.36
Fanu 44.40
Farſa 49.40
Faſio 51.41
Ferachich 54.43
Ferimaco 56.38
Fermenia 52.38
Fig 48.39
Figalo 46.39
Figella 56.39
Figena 56.39
Filen 57.42
Filippo 51.42
Fiſiunto 50.38
Fiume de mar. 53.43
Fochia 45.43
Foele 48.37
Foia Vec. no. 56.40
Fonus 52.42
Fornaſe 51.43
Forno 45.43
Fornoli 55.38
Foſa 46.43
S. Franceſco 47.38
Franzio 48.37
Frura 56.42
Fuor 50.38

G.

GAdepoga 50.36
Gaimitano 48.38
Galato 47.38
Gallipolis 55.43
Galo Capo 48.36
Gambruſa 52.41
Gardichi 48.37:49.37
Gargulia 48.36
Gariſcus 48.43
Garonizi 56.38
Gazorus 51.43
Gereſtus 52.39
C. Gero 55.40
Geth 55.44
Gieremia 55.40
Gierra 54.36
S. Georgio 50.41:54.39 46.38:45.43:46.42:48. 41:55.37.
S. Giorgio Cap. 51.40.
Gipp 57.38
Gira 57.36
Giſopoli 52.43
Gnidus 56.37
Goir 49.37
Gomeni 46.40
Gomphi 48.40
Gona 48.40
Grachouo 47.43
Gramata 45.40
Granca 49.42
C. Grega 55.42
Gregori 47.44
Guardia 50.44
Guiſcardo P. 46.38
Gulmaza 52.43
Guraſenda 46.43
Guribar 46.42
Gurguſa 48.44
Gyrto 50.40

H.

HAlicarnaſſus 57.37
S. Helena 55.40
Helice 48.38
Heluas 54.39
Heraclia 50.43:47.42: 55.43.
Heralea 56.41
Hippata 47.39
Hol[illegible] 51.39
Homile 48.39
Horma 47.42

I.

IAco 50.40
Ialia 47.38
IAMBOLI 50.42
Ianizari 49.40
Ianizaw 55.42
Ianizi 43.39
IANNA 47.40
Ianna 47.40
Iannina 50.42
Iarmenitor 55.42
Iaſtura 52.39
Iawr 56.44
Ibar 47.44
Idomena 48.42
Iſitirga 47.43
Ignano 48.37
Ilhome 48.40
S. Ilia 51.40
Iorum 48.43
Ipſola 54.43
Irano 51.43
Iria 49.37:50.36
Iſch fl. 50.43
Iſtechia 49.36
ITALIAE pars 43.40
Iura 51.41
S. Ixet 45.42

L.

LAchi Cap. 45.42
Lachiſat 46.42
Lacondea 53.41
Lacoſuichio 48.41
Ladineue 45.43
Lagia 49.39
Lameleda 43.43
Lamia 49.39
Lan 46.40
Lanana 47.43
Lanbina 48.38
Landan 49.37
Landimiri 56.41
Langiſtro 51.42
Lango 56.37
LAPLACA 45.41
L'Arca dia 48.36
Lariſſa a. 50.40
Lariſſo 49.40
Larta 47.39
Lartachi 56.43
Laſterocheri 48.41
Laſtiu 53.41
Lauacra calida 51.37
Lecheo 50.38
Lembalo 50.42
Lembro 54.42
Lemito 46.40
C. Lenguela 44.41
Leondari 48.37
Lepanto 48.38
LEPANTO golfo 48: 49:38:
Lepoſu 46.40
Lerna 49.37
Lero 52.39:55.37
Leſindra 56.36
Leſterecori 52.43
Leta 49.42
Leucas 46.39
Leuce 56.40
Leuita 55.37
Liabia 47.43
Ligia 54.43
Limacaſi 48.42
Limne 51.39
Limonia 57.36
Lipſa 50.39
Lipſina 50.38
Lipſo 55.38:50.39
Liſimachia 55.43
Litar 50.39
LIVADIA 48:49:39
Locrida 47.42
Lodrin 45.42
Logiton 50.39
Longan 50.39
Longanico 48.37
Longon 55.43
Loreo 51.39
Loro 55.39
Lous 55.35
Lycea 50.37

M.

MACEDONIA 48.42
Macedonia 52.43
Macri 54.43
Macroniſi 52.38
Maganico 49.36:50.36
Magneſia 50.40
Magriſi monte 44.44
Maina 49.36
Mala 51.38
Malanto 44.43
Malaria 56.44
Malathia 56.44
Malfetan 57.37
Malio C. 51.36
Maluaſia 51.36
Mandria 56.38
MANDRIA mare 56.38
Mandro 53.41
Mandugo 51.39
Mantelo Cap. 52.38
Mantinea 49.37
Maratha 49.37
Marathon 51.38
Marato 55.44
MARE MEDITERraneum 44.38
S. Maria 47.40:40.37
S. Maria Cap. 43.40
S. Maria de Pretoria 47.41
S. Maria Roxa 44.43
Mariza fl. 53.44:51.43: 54.44.
Marmora 56.43
Marognia 53.43
Marta 51.36
Maſtico 55.39
Mata caſa 49.39
Matapan Cap. 50.35
Mategia 49.36
S. Maura 46.38
Maure 55.42
Maximianopolis 53.43
Mechano 55.43
Medea 45.43
Medin 46.44
Medon 45.43
Megapolis 49.37
Megara 50.38
Megra 50.38
Mela 55.44
Melantrada 56.43
Melos maior fl. 54.43
Melos minor fl. 55.43
Melaſſo 57.36
Meline 49.38
Meliſſe 50.38


e Mel

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

Meliturgis 50.42
Melozaes 50.36
Menaleto 55.40
Merlera 45.40
Mermiga 53.38
Metellino 55.40
Methana 51.37
Metropolis 48.40
Mezzo 43.43
Microuiza 48.44
Milo 52.37
anti Milo 52.37
Milolithus 53.43
Mirone 54.38
Misitra 49.36
Modon 48.36
Moleto 53.42
Molini 48.36
Molicrya 48.38
Monasterio
Moncastro 46.42
Monester 48.42
Monte di Nettuno 54.41.
Monte Santo 51.42
Monte Santo cap. 52.42
Mopsius 48.40
Moraua fl. 48.44
Morcan P. 56.41
MOREA 48.50:37.36
Morgo 54.37
Moseniga 48.36
Mostolun 49.39
Mudi 49.37
C. Mulgo 45.40
Munichiæ 51.38
Myndus 56.38
Myrina 56.40
Myrza 48.41

N.

NAmphio 54.36
Napoli no. Vech 50.37
NAPOLI golfo 50.37
Natolica 47.38
Nauarino 48.36
Neangoine 57.43
Neapolis 53.42
Nedina 48.36
NEGRO PONTE 51 52:39
Negro ponte 51.39
Neo castro 49.37:47.38
Neospiti 48.37
Neostria 52.43
Nessaua fl. 47.43
Nicalidi 51.42
NICARIA 55.38
NICARIA mare 55.39
Nicea 47.42
Nicia 50.38
Nico 48.37
Nicol 52.44
S.Nicolo 48.41:55.39 46.38
S. Nicolo P. 46.37
Nicomedia 58.43
Nicopolis 52.42
Nicsia 54.37
NICSIA 54.37
Nio 54.37
Nisea 50.38
Nizari 56.36
Nouigrado 48.42
C. Nouo uide C.
Nouomont 45.44

O.

OEnoe 51.39
Olbia 58.43
Olenus 47.39
Ombla 43.43
Opula 51.40
Orchimus 45.40
Ormoas 50.36
Orso 45.41
Orudiza 54.44
Osopa fl. 50.39
Ossa 50.42
Ostia 47.40
Ostodizus 54.44
Ostro 48.42
Otranto 43.41
Oxinea 47.40

P.

PAchsu 46.39
Page 50.38
Pahonere 57.43
Palachi 46.38
Palamida 50.37
Palatio 57.38
Paleo C. 55.41
Pallantia 48.40
Palmati 46.37
Palmossa 55.38
Paio Castro [illegible]
Palormi 56.43
Pandia 55.43
Pandico 50.40
Panormo 45.40
Pantiro 55.43
Papa 47.38
Papadales 45.42
Papigo 46.42
Paræcopolis 48.43
Pario & anti. Pario 53.37
Paris 55.43
Pasimida 52.37
Patras 48.38
Pelagnisi 51.41
Pelari 53.41
Peleo Castro 46.38
Pella 49.42
Peloso P. 47.37
Pergamum 52.43
Pergolo 53.37
Pericari 49.37
Perparea 54.40
Perus 48.38
Pesari 49.42
Peschera 47.39
Peschiera 45.41
Peteni 52.36
Petilia destr. 46.38
Petorche 47.38
C. Petra 55.40
Phalanna 49.40
Pharaia 49.37
Pharæ 48.38
Phare 48.37
Phea 47.37
Phestus 47.40
Philippi 51.43
Philippopoli 52.44
Phienix 58.37
Pidanemo 50.41
Pigrino 54.39
Pilis 51.37
Pilodes 46.40
Pilos 47.37
Piper 52.41
Pira 54.37
Pirgo 45.42
Piro 51.38
Pirosi 49.44
Pirnasa fl. 48.36
Piscopia 56.36
Pistrina 47.43
Pitio 55.39
Piacida 55.36
Plana 55.36
Platamona 49.41
Platari 52.39
Pleda 51.37
Pleurona 47.39
Polegasa 53.36
Policandra 53.37
Polina fl. 45.41
Poline 45.41
Polino 53.37
Poliri 52.39
Poli[illegible] 55.43
Politica 51.39
S. Polo 51.36
Ponta dura 54.41
Ponti quaranta 49.41
Popiza 52.44
Porama 49.36
Porcelli 55.36
Porgoriza 44.43
Portimo 51.39
Porto quir 49.41
Pras 55.43
Prasonisi 51.40
Premuli 46.41
Prespa 47.43: 47.42
Prestean 49.36
Priene 56.39
Prileppo 46.42
Prisna 46.43
Pristina 45.44
Priuiti 57.43
Prodeno 48.36
Prusias 58.43
Pythæum 48.40

Q.

QVehatuino 50.40
Quimano 52.37
C. Quiuiza 57.43
Quoso 51.41

R.

RAchaz [illegible]
Ragusa 45.40
Raguseo P. 45.41
Ragusi no uec. 43:44:43
Raimer C. 51.41
Ranina 46.41
Raolia 53.37
Rapan C. 50.36
Raphti 52.38
Rato 55.38
Rauina 46.41
Recrea 56.43
Redoni Cap. 45.42
Rego 57.43
Relazariza 51.43
Remomilo 52.36
Rhamnus 51.39
Ricouera 53.39
Risine 44.43
Risno 49.40
Rocha 45.43
Rocho 54.38
Rodia 56.43
ROMANIA 53:55:43
Rossa 49.38
Rudischo 55.43
Ruinę 55.41:55.40
Rundrico 48.42
Rusio 52.43
Rutarida 51.42

S.

SAbioni 50.41
SACANIA 50.36
Sagra 50.40
Sahino 50.38
Sal 51.43
Sala 53.41
Salatina 46.43
Salese 46.40
Saline 54.42
Salmineo 49.38
Salmutara 48.38
Salnich fl. 46.41
Salona 49.38
Salusi 46.42
Samandrachi 54.42
Saminti 50.38
Samo Insula & Ciuitas 56.39
Sanda 46.40
Sandino 51.42
Santi quaranta 55.41
Santo monte golfo 51.41
Sapienza 48.36
Sapoza 47.42
Sar 46.43
Saramont 52.43
Sarans 50.36

Sara



Saraquino 51.40
Saria 57.36
Saribrod 49.44
Saseno 44.41
Sauastopoli 52.43
Scala 54.41
Scampi 46.42
Scanda 52.40
Scapsiler 53.43
SCARPANTO 57.35
SCARPANTO mare 56.36
Scascoua 48.43
Schiati 51.40
Schilla 51.38
Schilli C. 51.37
Schim 48.44
Schio 57.43
Schio golfo 57.43
Scio 54.43
SCIRO 52.39
Sciropola 52.39
Scopuli 45.40
Scopulo 46.38:51.40
Scotusa 49.41:50.43
Scroua 55.36
Scupi 48.43:49.38
Scutari 57.44:45.43
Scydra 47.41
Sdille 53.38
Seche 46.37
Segunizo 48.38
Seleniza 50.36
Selimbria 56.43
Sequino 57.42
Serpe 54.36
Serphino 52.37
Sertiana 47.42
Sesto 55.43
Setines 51.38
Sette pozzi 51.37
Sicandro 53.36
Sichino 53.36
Sicyon 49.38
Sidarizo 50.36
Sidero 50.42
Sidero casto 48.36
Sidra 51.37
Sidro 48.38
Sidro C. 46.38
Sigillo 53.37
Signi 49.39
Sigrio pro. 54.40
Silla 49.36
Silz 50.44
Simie 57.37
Sinis 46.44
Sinopoli 56.39
Siphano 52.37
Sirna 53.38
Sitelleo 50.40
Sitro capsia 50.42
Siueri 50.38
Smyrna 56.39
Soganico 50.39
Solocastro 49.38
Sopsia 50.44
Sorelli 51.40
Sorena 53.42
Sosthenis 48.39
Spasso 46.43
Spes 56.44
Specie 51.37
Spiga 56.43
Spinarsa 45.41
Spinarsa fl. 45.42
Stagno 43.44
Staguida 56.36
Stalisi 45.42
STALIMENE Insula & Ciuitas 53.41
STAMPALIA 55.36
Stamuch 51.43
Standia 56.37:54.36
Stanuch fl. 52.44
Stapodia 54.38
Starichino 48.42
Statoria 47.44
Stelar 52.42
stella 50.37
stenosa 54.37
Stibagna 49.43
Stinga 56.40
Stiuo lago 49.38
Stipe 50.42
Stobi 48.43
Stouania 56.44
Straga 46.41
S.Strati 53.41
Straza 46.43
Striuali 47.36
Stymphalus 49.38
Suachiuestra 49.44
Suatza 48.44
Sucamino 51.39
Suchogrelo 46.43
Sucoua 49.44
Suda 53.38
Suguth 54.44
Surauiza 53.43
Sutica 50.38

T.

TAlandi 50.39
Talanti 50.39
Talitada 51.39
Tallatbasar 51.44
TAMORIZA 46.41
Tantanzar 54.43
Taristicri 54.41
Tartaga 51.44
Tasfaisa 48.37
Tasso Insula 53.42
Tegea 48.37
Telus 56.37
Tempyra 53.43
Tenari 48.37
Tenedo 55.41
Tepela 46.41
Termerium 56.37
Ternaua 50.44
Terremotto 49.39
Thebe 49.39
Thebo 50.39
Thedoro 54.40
Thesbo 51.40
Thessalonica 50.42
THESSALONICHI golfo 50.41
THIGVES 49.43
Thiguez 49.43
Thormopoli 49.39
Thurium 52.38
Tidrico 47.42
Timaeum 47.43
Tiresia 53.36
Tirynthi ruinę 50.37
Titte 53.38
Toastri 50.37
Tochinalicati 46.40
Tochmolicati 46.41
Tolie 52.44
Tolissi 46.38
Toplica 47.44
Torpillus 49.43
Topyrus 52.43
Tornesse 47.37
Touisa 49.38
Trachir 49.41
Traianopoli 54.43
Trait 52.43
Trapano 47.38
Trebigna 43.44
Treich 52.44
Tricca 48.40
Tricola 48.40
Trigouista 47.44
Trippiana 49.38
Tritano 57.43
Triuene 49.38
Tronco 51.39
Troponitz fl. 51.44
Tusi 45.43
Tyrissa 47.41

V.

VAcareuo 50.44
Val Compare 46.38
Valgaracaraz 51.44
Valia 51.39
Valisso 54.30
Valona 51.39:45.41
Var 47.44
Vardani 46.38
Vardiani 46.37
Vardogna 49.37
Varlara 48.43
Vasigli 52.44
S. Vasili 50.37:48.41
Vasilica 55.40:51.36
Vasilidi 47.38
Vasilipotamo 49.36
Vasilocamo 50.36
Vastanza 48.41
Vatar 46.42
Vdagrada 45.41
Vedriniza 48.38
Velichi 47.39
Velicista 47.40
Vendenis 48.43
S. Venetico 48.36
VENETO golfo 44.42
Ventre 51.43
Veria 49.42:50.37:47.41
Verlichi 49.41
Veselin 45.44
Vichio 55.39
Vidonar 48.40
Vigne castrice 43.40
Vinero 48.37
Visicardo 46.38
Vitolie 49.43
Vitulo 49.36
Vitupio 55.43
Vlasco 50.43
Vlpianum 48.43
Vnissa 46.42
Vnito Castro 46.42
Vodiza 47.39
Vohitorno 48.43
Volanda 49.42
Voli 47.40
Vollo 49.40
Volpe 57.37
Vossica 49.37
Vostica 49.38
Voudonia 49.36
Vrasabra 51.43
Vrego 45.42
Vtilo 50.36

X.

XIlopolis 49.43

Z.

ZAbiaco 44.43
Zacoli 49.38
Zafrana 55.36
ZANTE Insula & Ciuitas 47.37
Zarnis 51.43
Zaz 48.44
Zea 52.38
Zeiton 49.39
Zera C. 47.37
Zerfanto 53.37
Zerniza 44.44
Zeta 45.43
Zeuozua 47.42
Zinara 55.37
Zocol 44.43
Zopozo 45.43
Zoponzo 45.40
Zornata 49.36
S. Zorzi uide S. Giorgio
Zucria 48.39
Zupan 43.44.

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

# INDEX TABVLARVM
## ITALIÆ & GRÆCIÆ.

1. Italia.
2. Lombardiæ tab. 1.
3. Lombardiæ tab. 2.
4. Lombardiæ tab. 3.
5. Lombardiæ tab. 4.
6. Brescia.
7. Verona, Vincentiæ & Patauij ditiones.
8. Friuli & Istria.
9. Tuscia.
10. Anconitana Marchia.
11. Campagna di Roma.
12. Abruzzo.
13. Puglia Piana.
14. Corsica & Sardinia.
15. Sicilia.
16. Stiria ducatus.
17. Sclauonia.
18. VValachia.
19. Græcia.
20. Macedonia.
21. Peloponnesus.
22. Candia.

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo

Mercator, Gerardus.

G1007
A7
1595
Rosenwald Coll.